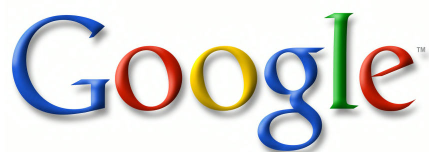
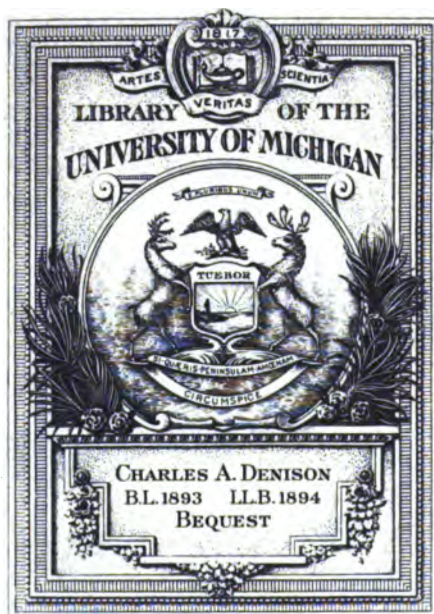

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUAERIS PENINSULAM AMOENAM
CIRCUMSPICE
CHARLES A. DENISON
B.L. 1893 LL.B. 1894
BEQUEST

FORERINDRING.

De Danskes Vei til Roes og Magt,
sortladne Hav

förte dem allerede for henved et Tusende Aar siden til det nordvestlige Öland, som siden blev Udgangspunktet for Nordboernes vidtlöftige, indtil de sidste Aar tildeels kun lidet bekjendte Opdagelser af Öer, Lande og Kyststrækninger mod Nord og Vest, samtlige liggende i den Jordhælvte, som hele fire Aarhundreder derefter igjen opdagedes af Europæerne, men fik da, fordi Sydboerne meente at den for vor Menneskeslægt för havde været fuldkommen ubekjendt, det endnu brugelige Navn af den nye Verden. Den danske Gardar opdagede först af Nordboerne det fjernt liggende Island. Skandinaverne, mest Nordmænd, men ogsaa tillige Danske og Svenske samt Skotter, Irlændere og flere oprettede der snart en blomstrende Colonie og Fristat, hvis Indbyggere, efter Öens Beliggenhed og daværende Forhold til fremmede Lande, maatte nödes til at öve og uddanne det fra Fædrene nedarvede Sömandskab og Lyst til nye Opdagelser paa hin Side af det store Verdenshav. Fra Island fandtes og coloniseredes Grönland; de der bosatte eller dette Land besögende Islændere opdagede snart forskjel-

lige Öer og Kystlande af Amerika. Islændere og Grönlændere, af skandinavisk Herkomst, gjorde adskillige Forsög paa at anlægge Colonier paa Amerikas Fastland, nu Dele af de forenede nordamerikanske Fristater, og det er sandsynligt, samt tildeels af Oldskrifterne bevidnet, at adskillige af hine Europæere bleve der tilbage, og ere da rimeligviis med Tiden blevne blandede med Landenes Indfödte. Omtrent paa samme Tid forsloges paa Söreiser forskjellige i sin Tid berömte islandske Hövdinge og Kæmper, med deres hele talrige Skibsmandskab, til end sydligere Kystlande af Amerika, hvorfra Indbyggerne ikke tillode dem at vende tilbage. Efterretningerne herom bragdes til Europa deels ved irske, deels ved islandske Skibe, som paa een eller anden Maade kom til hine fjerne Kyster, men havde det Held at kunne vende tilbage derfra til deres Fædreneegne.

Imidlertid voxte og opblomstrede fra 986 af den islandske Colonie i Grönland, som især inddeeltes i tvende Hoveddistricter, Österbygden og Vesterbygden. At det er lykkedes dens driftige Hövdinge at grunde andre lignende i selve det egentlige Amerika, kunne vi antage for rimeligt, skjönt Oldskrifterne derom kun indeholde ubestemte Vink; og at de gamle fra Europa nedstammende Grönlændere have i de fölgende Aarhundreder drevet en större Söfart og Handel paa hin Verdensdeel, end vi nu vide, kan sluttes af den opbevarede Beretning

om at de gjorde saadanne Reiser dertil endnu henimod Midten af det 14de Aarhundrede. Ei heller forsömte de at udvide deres Opdagelser saavidt muueligt mod det fjerneste Norden. En, formodentlig i Aaret 1135, forfattet Runeskrift, efterlodes af dem i en Varde paa Öen Kingiktórsoak ved Vest-Grönlands Kyst paa 72° 55′ n. Br., liggende omtrent 7½ geographiske Mile længere mod Nordvest end det i vore Dage först som Loge 1790 og som Colonie 1806 oprettede nordligste danske Etablisement Upernivik, der dog nu atter for faa Aar siden for det meste har maattet nedlægges. Af Oldskrifterne sees endvidere, at de gamle Grönlændere i Aaret 1266 paa et til Opdagelser bestemt Sötog endog have trængt frem i det först i vore Dage atter opdagede Lancaster Sund. Alt dette er allerede nærmere udviklet og oplyst i det nu af vort Selskab udgivne Værk ANTIQUITATES AMERICANÆ, hvortil vi henvise Læserne.

Desværre maatte det lille, men for sin Driftighed og sit dygtige Sömandskab agtværdige Folk, langt snarere end det kunde ventes, bukke under for forskjellige Ulykker, ja tilsidst for en saa fuldstændig Ödelæggelse, at det saagodtsom aldeles forsvandt uden andre kjendelige Spor end de döde Ruiner af dets Bygninger og Anlæg, forskjellige Indskrifter paa Stene og enkelte andre Efterladenskaber, som nu vistnok maae henregnes til de sjeldneste og mærkværdigste Oldsager. Den gamle grönlandske Colonie stiftedes omtrent Aar 986, og regje-

rede sig fra den Tid selv efter egne Love, antog Christendommen Aar 1000, fik sin egen Biskop og Bispestol 1123, mistede sin Selvstændighed og underlagdes Norges Krone 1261. Fra den Tid af rammede mange Uheld den grönlandske Skibsfart og Handel; Skibbrud bleve især meget hyppige, og Havisen ved Landets östlige Kyster tiltog sidst i det 13de Aarhundrede i en, som det synes, forhen ukjendt Grad. I det 14de Aarhundrede begyndte Skrælingerne, af de nuværende Grönlænderes Stamme, at anfalde Colonien, rimeligviis dens vestligste Bygd, og tilföiede den 1379 stor Skade. Kort efter fornyede de deres Indfald, saaledes at de ödelagde den hele Vesterbygd. Endskjönt Landet led saa meget, baade ved Naturens Ublidhed og fjendtlige Anfald, muelig og ved pestagtige Sygdomme, begik dog den norske Regjering den store Feil at tilegne sig eller Regenten udelukkende Eneret til at handle med Landets Indbyggere. Dette under slige Forhold grusomme Monopol, som siden i Principet, gjennem fire til fem Aarhundreder, blev anvendt paa Island til dette Lands ubodelige Skade, synes især at have foraarsaget Coloniens Ödelæggelse, da Regjeringen vel udelukkede alle Private fra Handelsförelse, ja endog al Seilads til Grönland, men dog selv, især tilsidst, forsömte Landets Opseiling og Indbyggernes Forsyning med de Nödvendighedsvarer, som de behövede fra Europa til Livets Ophold. Ikke desmindre see vi dog at Östbygdens

Colonie endnu har været til, tilligemed Bispesædet Garde, og havt en nogenlunde talrig Befolkning indtil Aaret 1410; — til Beviis herfor ville, for förste Gang, forskjellige tildeels i Grönland skrevne Diplomer meddeles i nærværende Værk. I Aaret 1418 synes den störste Deel af Colonien at være ödelagt ved et fjendtligt Indfald, rimeligviis af Eskimoerne, men en Deel af Indbyggerne dog at have holdt sig i hele 30 Aar derefter paa afsides Steder, og andre været hiemkomne fra langvarigt Fangenskab, saa at de da, 1448, paa ny begjerede Biskop og Præster. Adspredte, men langtfra ikke tilstrækkelig beviste Efterretninger ville, at en Deel af Colonien, navnlig Garde, har bestaaet omtrent 1460 (og længere), samt at en betydelig Handel er dreven fra Norge til Grönland lige indtil 1484. Da siges 40 erfarne Sömænd, som nöie kjendte hine Farvande, at være omkomne og med dem al Kundskab om den rette Seilads til Grönland at være gaaet til Grunde.

Vistnok var denne Kundskab fuldkommen glemt henved 1520, da den Trondhjemske Erkebiskop Erik Walkendorff sögte at fornye Farten til Grönland, men hindredes derfra ved politiske Begivenheder, som fordreve ham selv fra Norge. Vi kunne her ikke opholde os ved at opregne de mange Forsög, som siden fra Danmark jevnlig bleve gjorte til Coloniens Gjenopdagelse; samlede men kortfattede Underretninger derom maae forbeholdes nærværende Værks 3die Bind. Disse Forsög bleve mest

foranledigede af de historiske og geographiske Beretninger om det gamle Grönland, som havdes i islandske, færöiske og norske Skrifter fra Middelalderen. Det synes at have været et stort Uheld for Danmark og Norge, at de i og for sig selv tydelige Efterretninger, som indeholdtes i dem om Amerikas ældste Opdagelse, foranlediget ved Seiladsen til Grönland og fuldfört fra dette Land, ikke benyttedes af disse Rigers Regjering til Gjenopdagelsen af hin rige Verdensdeel. Derimod synes den store Columbus, som i Aaret 1477 besögte Island, der at have erhvervet sig Kundskab om hine hans nordiske Forgængeres Reiser, som da vistnok ikke har været een af de ringeste Bevæggrunde til hans længe nærede Forsæts Udförelse, der endelig kronedes med det herligste Held, gav Verdensbegivenhederne en forandret Retning, og aabnede for Europæerne en ny Jord, der siden er bleven deres andet Hjem. Hvilken Lykke kunde det ikke have været for vort Norden, hvis de, der da sade ved Statens Roer, havde behörig kjendt og benyttet de Oldskrifter, som först nu komme for Lyset i deres rigtige Skikkelse.

Ikke desmindre have nogle af disse kun ufuldstændig kjendte Skrifter og de fra dem til trykte Værker forplantede Uddrag og Noticer foranlediget sande Goder for den danske Stat: Grönlands Gjenopdagelse og nye Colonisation, Christendommens Udbredelse der tilligemed store Anlæg for Handel og Havfiskeri, som nu beskjeftige et betydeligt An-

tal af Moderstatens Söfolk og derhos bringe den betydelige Fordele. Disse ældgamle Efterretninger, eller rettere adspredte Brudstykker af dem, opflammede nu for fulde 120 Aar siden en fattig Præst i Nordlandene, Hans Egede, til en utrættelig Iver for Evangeliets Forkyndelse blandt det fra Europas Norden nedstammende Folk, af hvilket man da meente at ublandede Levninger endnu maatte være tilbage paa Grönlands Östkyst. Saaledes kan en i sig selv vildfarende Mening fremkalde de herligste Fölger. Efter Opofrelse af egen Velfærd, med fuldkommen Hengivelse til de besværligste Anstrængelser og Savn, opnaaede han for saavidt sit Maal, at alvorlige Anstalter bleve trufne af Kong Frederik den 4de til et fast Handels- og Missions-Anlæg i Grönland, ved hvilket Egede da 1721 selv bosatte sig og virkede siden i 15 Aar med den sjeldneste Iver som de grönlandske Eskimoers sande Apostel. Det var i 1836, den danske Reformations trehundredaarige Jubelaar, ogsaa netop et hundrede Aar siden at han fuldendte denne sin Bane og vendte tilbage til Danmark, hvor han dog til sit Endeligt 1758 vedblev at virke til det ham saa kjære Missionsværks Fremme. Under sit Ophold i Grönland nærede han bestandig det Haab at Levningerne af den formeentlige europæiske Colonie paa Landets Östkyst kunde opdages, og foretog selv 1723 i den Hensigt en meget besværlig Reise, som, efter hvad vi nu vide, naturligviis intet synderligt Udbytte

kunde bringe. Dog kom han paa denne ved at besee mangfoldige Ruiner, især de höist mærkelige af Kirken i Kakortok, til den fuldkomneste Overbeviisning om, at en Deel af Colonien havde ligget i de sydligste Egne af Grönlands Vestkyst. Der havde man, ligefra det 16de Aarhundrede af, antaget at den da forlængst ödelagde Vestbygd maatte have ligget, men troede ikke at kunne söge Östbygden der, og denne Mening har, som bekjendt, været næsten almindelig udbredt lige til vore Dage; — men efterat Kong Frederik den 6te, for at gjöre Ende paa al Uvished herom, havde ladet en vel udrustet, fornuftig beregnet og ypperlig udfört Expedition til Östkystens Undersögelse foretage og fuldföre ved Capitain W. A. Graah, synes denne Vildfarelse at maatte forsvinde. Graah bereiste der, i Aarene 1829, 1830 og 1831 en Strækning af henved 100 Mile uden at finde den mindste Levning af gammeleuropæiske Bygninger, hvorved det imidlertid er at bemærke at han kun fik Leilighed til at undersöge enkelte af Östkystens mange Fjorde. Den Mening at Östbygden har ligget paa Östkysten var för en stor Deel foranlediget ved de trykte Udgaver af nogle af de ældste og vigtigste Sagaer, der handle om Grönlands Opdagelse og ældste Beboelse, hvilke Udgaver hidindtil vare blevne anseete for aldeles paalidelige. Vi saae os saaledes af vor skuffede Videlyst nödte til at jevnföre disse med de ældste og bedste Haandskrifter, men fandt nu, mod vor For-

ventning, adskillige Feil og Mangler ved hine Udgaver, som havde vildledet de saaledes utilstrækkelige Granskninger.

Vi fattede da det Forsæt til vor egen ligesom og til Samtidens og Eftertidens Belærelse at samle og udgive alle de Skrifter fra Nordens Middelalder, der angik Grönlands Historie og Geographie, samt tillige at beskrive og saavidt mueligt forklare de Mindesmærker fra Oldtiden, som i vore Dage ere fundne eller inden Værkets Fuldendelse kunne findes i Landet. Det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab har i sidstnævnte Henseende foranstaltet forskjellige Undersögelser og Eftergravninger med tilbuden og ydet Hjælp af de i Landet værende Coloniebestyrere og Missionairer. Resultatet af disse Undersögelser i Forening med de i Oldskrifterne indeholdte Angivelser ville forhaabentlig lede til, med större Sikkerhed end det hidtil har været mueligt, at kunne udfinde den gamle Colonies sande Beliggenhed. Af Oldskrifterne ere vi endvidere komne til Kundskab om, at enkelte Fredlöse i den grönlandske Fristats Tid ere flygtede til Östkysten, og have opholdt sig længe der, ja endog opfört Gaarde og ernæret sig ved Kvægavl, samt at Skibbrudne eller og af Is eller Uveir til Kysten fordrevne Söfarende have bygget Hytter i hine Egne, hvilke Beretninger give nogen Anledning til at antage, at der muligen kunde findes Rudera af enkelte saadanne Bygninger. Vi kjende imidlertid ingenlunde Grönlands

gamle Historie saa nöie, at det jo kunde være mueligt at Nybyggere fra de beboede, engang maaskee overbefolkede, Egne have i större Antal i sin Tid sögt at opdyrke eller bebygge det Indre af een eller anden af Östkystens endnu ikke i vore Dage bereiste eller undersögte Fjorde. Men Sagaerne give ingen Oplysning herom. Derimod kan man slutte af dem, at Grönlands Östkyst endogsaa tidligere end det 10de Aarhundredes Slutning har havt enkelte Beboere af eskimoisk Herkomst.

Nærværende Værk vil komme til at bestaae af tre Hovedafdelinger, som atter danne forskjellige Underafdelinger. *Den förste Hovedafdeling* er den vidtlöftigste, da den, tilligemed en indledende literairhistorisk og kritisk Undersögelse, indbefatter Samlingen af alt hvad der nu her haves af gamle originale, mest islandske, eller i vort Nordens fælles Oldsprog forfattede, Skrifter og Brudstykker vedkommende Grönlands ældre Historie, dets förste Opdagelse og Colonisering, Christendommens Indförelse, de fra Landet foretagne Opdagelsesreiser m. m., kritisk undersögte efter de bedste Haandskrifter, om hvis Indhold, Beskaffenhed, Oprindelse, Alder og Forfattere vi have været saa heldige at kunne meddele adskillige nye Oplysninger. Grundtexten ledsages af en dansk Oversættelse; særegne Indledninger og forklarende Anmærkninger ere tilföiede. I denne Afdeling optages tillige de förste Opdageres og Nybyggeres

fuldstændigeLevnetsbeskrivelser fra de gamle Kildeskrifter, Uddrag af de islandske Annaler og de Grönland betræffende Diplomer.

Den anden Hovedafdeling er bestemt til at indeholde mærkelige gamle Beretninger, som endnu haves, angaaende Grönlands geographiske og physiske Beskrivelse med dansk Oversættelse samt oplysende Indledninger og Anmærkninger. Hertil höre de forskjellige gamle Bestemmelser for Seiladsen til Landet, Flatöbogens Optegnelser om Grönlands Kirker og Bygdelag, Kongespeilets Beskrivelse over Landet og dets Produkter, Ishavets Havdyr m. m., gamle Afskrifter af nu tabte Membraner, Gripla og flere, Ivar Bardsöns, kaldet Beres, Beretning om det gamle Grönland, Adam af Bremens Efterretninger om Grönland, Brödrene Zenos Reiser o. s. v.

Den tredie Hovedafdeling vil især angaae Grönlands Gjenopdagelse, Historie og Geographie i nyere Tider med udförlig Beskrivelse over Landets gamle Mindesmærker, alle nu opdagede Spor og Levninger af de gamle Colonisters Kirker, Boliger, Indhegninger, Varder, samt andre fra deres Tider bevarede Mindesmærker og Oldsager, især Runestene og andre Indskrifter med fornödne Afbildninger. Her vil ogsaa blive optagen en historisk-topographisk Undersögelse over de ældre nordiske og de nyere eskimoiske eller danske Stednavnes sandsynlig rigtigste Forbindelse eller locale Identitet. Hvad der

INDHOLD AF FÖRSTE BIND.

I.

INDLEDENDE UNDERSØGELSE

ANGAAENDE DE ÆLDSTE SKRIFTER OG BERETNINGER OM ISLANDS OG GRÖNLANDS HISTORIE OG DERES FORSKJELLIGE FORFATTERE.

De ældste og tillige paalideligste Underretninger om Grönlands Opdagelse og förste Beboelse ere upaatvivlelig af Are Frode. Herom have ogsaa alle nyere Forfattere været enige, forsaavidt de indeholdes i de faa men vigtige Blade, som vi have fra hans Haand under dette saare beskedne Navn *(Schedæ)*. Derimod har det været mindre bekjendt eller anerkjendt, at han ogsaa er den rette Ophavsmand til meget udförligere, endnu tildeels fra hans Haand kjendelige Efterretninger af senere Art, som indeholdes i den saa kaldte *Landnáma*, fra hvilken nogle (med enkelte Forandringer) atter ere indförte i Olaf Tryggvesöns större Saga og flere gamle historiske Skrifter. For os, som agtede, saa vidt muligt, at oplyse det gamle Grönlands Historie ved at bringe dens Kilder for Dagen, blev en Undersögelse om dette Æmne nödvendig. Den ledte os til adskillige, efter vor Mening ei uvigtige eller uinteressante Betragtninger, hvori vi troe at burde gjöre vore ærede Læsere deelagtige.

Det kan ikke være nogen Ynder af Nordens Oldsagn ubekjendt, hvor ypperlig Veien for slige Granskninger nu er bleven banet ved P. E. Müllers i dette Fag saa vigtige Værker, som ikke allene undervise og veilede den

lærde Forsker i dette særegne Fag, men tillige kunne yde dannede Læsere, af enhver Stand, en ligesaa behagelig som lærerig Underholdning[1]. Erkjendtlig tilstaae vi, at den os ved ham aabnede herlige Udsigt over det ældste Nordens vidtstrakte Sagnkreds har fört os til de Anskuelser, hvis Resultater vi her ville söge at fremstille[2].

Are Thorgilssön, mest bekjendt under Navn af Are Frode (skjönt dette sidste er et ham for hans Lærdoms Skyld givet islandsk Tilnavn, *fróði* eller *hinn fróði*[3]) var

[1]) Sagabibliothek, med Anmærkninger og indledende Afhandlinger, tre Bind, 8, Kbhvn. 1817-1820; Undersögelse om Snorros Kilder og Troværdighed i det Kgl. Danske Videnskabers Skrifter for 1824, 4; og i Heimskringlas eller den norske Kongehistories store Udgave 6te Deel 1826, Fol., (med latinsk Oversættelse). Senest udkom endelig, i udförligst Bearbeidelse, hans Afhandling: om den islandske Historieskrivnings Oprindelse, Flor og Undergang (som allerede særskilt var udgivet i tydsk Oversættelse 1813) i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed, udgivet af det Kgl. Nordiske Oldskrift-Selskab, 1ste Bind 1832, S. 1-54. Desuden har Biskoppen paa en lignende Maade oplyst en anden vigtig (nemlig den poetiske) Hoveddeel af Islands gamle Literatur ved hans Afhandling: Ueber die Aechtheit der Asalehre und den Werth der Snorroischen Edda, Kopenhagen 1811, 8.

[2]) Ved denne billige Erkjendelse er det ingenlunde vor Mening at stille Nordens historiske Literaturs ældre gode Forfatteres hæderlige Navne i Skygge. En Arngrim Johnsen, Brynjulf Svendsen, Thormod Torfæus, Arne Magnussen, Finn Johnsen, Hans Finsen, Suhm, Schöning, Halfdan Einarsen, John Erichsen o. fl., der, hver i sin Tid og paa sin Maade have indlagt sig Fortjenester, som aldrig ville eller kunne glemmes, ligesaa lidet som Grams, Langebeks o. a., der nærmere beskjeftigede sig med det egentlige Danmarks Historie. Dem, hvis Navne blandt os ere i friskt Minde, eller endnu leve og virke blandt os, behöve vi ikke her at opregne.

[3]) Det kan forklares paa forskjellige beslægtede Maader, som: den lærde, kyndige, sagnkyndige, meget vidende.

hidindtil af de fleste antaget for Islands ældste og i lang Tid eneste Forfatter i det historiske Fag og Landets eget Sprog. En Deel af denne Anseelse have Biskop Müllers Undersögelser betaget ham, især hvad hans langvarige Eneret til den Tids Sagaliteratur angaaer. Paa den anden Side mene vi, at Ares Fortjenester hidindtil ikke have været noksom bekjendte, forsaavidt han selv har udarbeidet Værker, der ere forskjellige fra det eneste ovenmeldte, som nu förer hans Navn. En liden men vigtig Deel deraf komme vi til at indrykke i nærværende Værk, som dettes förste og ældste. Vi skylde da de af vore Læsere, som ikke hidindtil kjendte Manden selv, at meddele dem det vigtigste af det lidet, vi vide om hans Levnetsomstændigheder. Are nedstammede fra en i Island, fra dets förste Beboelse af, mægtig og anseet Slægt; adskillige af hans berömte Forfædre, af hvilke een (efter Ares egen Farbroders hidindtil for saavidt ubekjendte Beretning) kom til Amerika og forblev der — ville blive omtalte i nærværende Værk paa vedkommende Steder. Af Islands Beboere var Aude den Hovedrige (*Auður djúpauðga*) Enke efter Olaf den Hvide (nedstammende fra Danmarks og Norges Fyrsteslægter, samt selv Konge over en Deel af Irland ligesom hans og Audes Sön Thorstein den Röde over en Deel af Skotland) Ares förste Stammoder; hendes Efterkommere Olaf Feilan og Thord Geller paa Hvam hörte i det 10de Aarhundrede til de mægtigste Hövdinger i Bredefjords Egnene, især i de saa kaldte Dale (det nuværende Dale-Syssel). — Paa mödrene Side nedstammede Are fra Sidu-Hall (i den sydostlige Deel af Island), der var den förste af Landets Hövdinger som antog Christendommen. Hans ældste Stamfader i Landet var Hrollaug, en Sön af Rögnvald, Harald Haarfagers Jarl, paa Möre, og Broder til den berömte Rolf (*Rollo* eller *Rou*), som blev

Normandiets förste Hertug og Stamfader til Europas fleste Kongeslægter — samt til den i sin Tid ogsaa bekjendte Torf-Einar, hvis Efterkommere Örkenöernes gamle Jarler bleve. Vor Are blev födt i Aaret 1068. Hans Fader Thorgils Gellersön druknede i Bredefjordsbugten; dennes Fader, Geller Thorkelsön paa Helgafell, tog da den unge Are til sig, men foretog selv, i höi Alder, en Pillegrimsreise til Rom; paa hvilken han döde i Roskilde. Are blev da, 7 Aar gammel, antaget til Opdragelse af Hövdingen Hall Thorarensön, kaldet den Milde (födt 994 og döbt af Missionairen Thangbrand fra Norge 996), som boede paa Gaarden Haukadal i Nærheden af Skalholt. Ham skyldte vor Are en ypperlig Oplærelse og en stor Deel af de historiske Efterretninger, som han selv senere meddeelte Efterverdenen. Are opholdt sig hos ham 14 Aar; i sit 24de Aldersaar har han saaledes forladt Haukadal, men et besynderligt Mörke hviler derefter over hans Liv og Levnet, paa hans Embedsstilling, Skrifter og Dödsdag nær. Vi kunne dog (efter Arne Magnussens, Finn Johnsens og Werlauffs Undersögelser og Meninger) antage det for nogenledes vist, at Are Thorgilssön omtrent paa den Tid har giftet sig[1], og flyttet til sin Hjemstavn i Thorsnæs Thinglaug eller det nuværende Sneefjeldsnæs-Syssel. Der har han været Gode eller Herredshövding[2], men havt sin Bopæl enten paa Helgafell, hans Fædrenegaard, hvor formodentlig hans Sön Præsten Thorgils og senere dennes Datter Hallfride (gift

[1]) Cœlibatet blev ikke paalagt de Geistlige af Paven förend i Aaret 1119, og Anordningen derom overholdtes ikke paa Island förend fra 1179 af, hvorved det dog maa bemærkes, at Biskoppers og Præsters Friller, som tillige bestyrede deres Huus og ansaaes almindelig (paa et vist Ceremoniel nær) som deres Ægtemager, tillagdes Titel af Husfru, Hustru.

[2]) At Are Frode virkelig forestod et Hövdingdömme (eller Gode-Embede) bevidner *Kristni-Saga*, hvis hele Udkast vist-

med Præsten Magnus Paulsön) beviislig boede[1], eller paa Stad, i senere Tid kaldet Stadastad, hvor hans Sönnesön Are Thorgilssön, kaldet den Stærke, da havde fast Bopæl. Han besad i den samme Egn Godeværdigheden i den senere Halvdeel af det 12te Aarhundrede, og efter ham hans Svigersön Thord Sturlesön, den berömte Sturle Thordsöns Fader. Are Thorgilssön den Lærde (*hinn fróði*), ogsaa kaldet den Gamle (eller den Ældre), döde den 9de November 1148.

Det eneste i oprindelig Skikkelse tiloversblevne af Are Frodes Værker er det ogsaa kun, saa at sige, i en eneste nogenlunde paalidelig Afskrift, som dog er saaledes til in duplo, at begge Exemplarer i enkelte Smaating afvige fra hinanden. Deres Original-Membran var til i Island i Aaret 1651, thi da lod Skalholts Biskop, den lærde Mag. Brynjulf Svendsen, den afskrive ved Præsten Jon Erlendsen til Villingaholt. Det er hans deraf tagne Du-

nok skyldes ham selv, i 13de Kap., hvor det ogsaa siges, at han, ligesom i de Dage (Biskop Gissurs Tid) flere af den Stand, var oplært og viet til Præst. At han har været en, i det mindste i literairt Forhold, fortrolig Ven af begge sin Tids islandske Biskopper, Thorlak Runolfsön paa Skalholt og Ketil Thorsteinsön paa Holum, samt af den höilærde Præst og Hövding Sæmund Sigfussön (Frode) paa Odde, vise hans egne *Schedæ* tydelig nok.

[1]) Vi mene at Præsten Thorgils Aresön ogsaa boede paa Helgafell. Han döde Aar 1170. Det Sted i *Sturlúnga-Saga* (3 P. 20 Cap.), hvoraf man har sluttet at han boede paa Stad, kan maaskee fortolkes saaledes, at Hallfride, sidst för hun blev gift, opholdt sig hos sin Broder Are, som da boede paa Stad, men har overdraget sin Söster og Svoger Helgafell til Beboelse. Hvorledes hun senere flyttede til Snorre Sturlesön paa Reikholt, hvor hun döde, faae vi herefter Anledning til at melde. Are Frodes Sönnesön, Are den Stærke, döde i Norge (ved at forlöfte sig paa en Langskibs-Raa) den 18de Juni 1188.

plicat-Afskrifter, som vi ovenfor have ommeldt, og som nu forvares i den Arnæmagnæanske Haandskriftsamling under Nr. 113 A og B i Folio. Af disse har den grundlærde Arne Magnussen erklæret det sidstmeldte for det nöiagtigste og bedste. Han mener at A er ældre, men befandtes af Biskoppen at have adskillige Feil, hvorfor han saaledes har ladet Membranen afskrive paa ny. Afskriverens egen originale Paategning paa Afskriften A bevidner: at den er taget efter et Pergaments-Haandskrift, som meentes at være skrevet med Forfatterens, Are Frodes, egen Haand. Dette er vel muelig, skjönt nogle have yttret Tvivl derom. Vistnok har dets Retskrivning været forskjellig fra de fleste bekjendte islandske Skrifters med Undtagelse af et originalt Membran-Diplom, skrevet paa Reikholt, tildeels for, og maaskee tillige af den berömte Snorre Sturlesön, i Aaret 1224 (indfört og omhandlet i *Finni Johannæi Hist. eccl. Island*, I, 205 o. flg. IV, 136-138, med tilhörende Facsimile). Man kan antage, at henved 100 Aar ere forlöbne mellem disse Haandskrifters Affattelse. Selve Skrifttrækkene kan man ikke mere sammenligne, da den ældre Membran er aldeles tabt, uden at nogen ganske paalidelig Efterligning af dens Bogstavdannelse haves. Vi have dog her sögt at meddele en nöiagtig Copie af sammes bedre Afskrift, forsaavidt dens Indhold vedkommer Grönlands Historie, tillige med de af den anden Gjenpart udtegnede Varianter. Begge Exemplarer have denne Titel: *„Schedæ Ara prests fróða"*, men den har, hvis den overhoved stod paa Originalen, uden Tvivl været tilföiet af en nyere eller anden Haand end Forfatterens. Af den sidstnævnte synes den at have faaet Benævnelsen af *Libellus Islandorum* eller den lille (mindre) Bog om Islænderne. Ved den större af disse *(Islendingabók)* troe vi at *Landnáma* eller *Islands Landnámabók* er meent, men der-

om, saavelsom ogsaa om Levningerne af Ares övrige Værker, komme vi til at handle nærmere i det fölgende.

Af den nu omhandlede Bog haves disse fire Udgaver:

1) *Schedæ Ara prests fróða um Island. Prentadar í Skálholti.* 1688. 4. Den er foranstaltet af Biskop Theodorus Thorlacius. Jon Erlendsens mindre rigtige Afskrift er lagt til Grund for Texten.

2) *Aræ multiscii Schedæ de Islandia. Accedit dissertatio de Aræ multiscii vita et scriptis. Oxoniæ, e theatro Seldeniano.* 1716. st. 8. Dette Aarstal er vel ikke ganske rigtigt, da Werlauff anseer det for vist at Bogen allerede var bleven trykt 1696 — men er i det förstmeldte Aar bragt for Lyset af en Boghandler. Arne Magnussen synes at have hjulpet Udgiveren, Christian Worm, siden Sjællands Biskop, ved Forberedelsen af denne Udgave, med hvilken han dog senere ikke var fornöiet.

3) *Arii Thorgilsis filii cognomento Frode, i. e. multiscii vel polyhistoris, in Islandia quondam presbyteri, primi in Septentrione historici, Schedæ seu libellus de Islandia, Islendingabók dictus, e veteri Islandica, vel, si mavis, Danica antiqua, Septentrionalibus olim communi lingua, in Latinam versus ac præter necessarios indices, quorum unus est lexici instar, brevibus notis et chronologia, præmissa quoque Autoris vita, illustratus ab Andrea Bussæo. Havniæ* 1733. 4[1]. Denne

[1]) Det mærkeligste af denne lange Titel er, den paa de Tider i Danmark lidet bekjendte Bemærkning, at det islandske eller oldnordiske Sprog kunde kaldes gammelt Dansk, og at det i sin Tid har været brugt over hele Norden. Denne Sætning var allerede da beviist af Laugmand Paul Vidalin i en islandsk Afhandling, som senere er bleven oversat paa Latin, med tillagte lærde Anmærkninger af John Erichsen (1775). End udförligere er den i vore Dage oplyst af P. E. Müller og Rask, men sidst og allerudförligst i: Det Danske, norske og svenske Sprogs Historie under deres Udvikling af Stamsproget ved N. M. Petersen; to Bind, Kjöbenhavn 1829-30, 8.

Udgave fölger, hvad Textens Fremstilling angaaer, ganske den Skalholtske. John Olafsen fra Grunnevig, en lærd Islænder (som dog vel maa adskilles fra en, tildeels samtidig, men end lærdere og skarpsindigere Forfatter af samme Navn, fra *Svefneyum*, som derfor undertiden, for ei at forvexles med den noget ældre, der kaldte sig *Brachykolpios*, gav sig Tilnavnet *Hypnonesiensis*) — har vist havt en stor Andeel i denne Udgaves Anmærkninger og övrige Apparat. Netop han havde ogsaa paa den Tid, fremfor andre, fri Adgang til Arne Magnussens Samlinger og Skrifter, blandt hvilke sidste en vigtig Materialsamling til en, saavidt som mueligt, kritisk, samt historisk og philologisk Udgave af Ares *Schedæ*, med latinsk Oversættelse og vidtlöftige, men for det meste ufuldförte og uordnede Anmærkninger m. m. endnu haves. Uden Tvivl har den udödelige Ynder af fædrelandsk Lærdom bestemt dette Arbeide til den förste Udgave (af det förste islandske Værk) blandt de hartad utallige Oldskrifter, til hvis Anskaffelse, Bevarelse og Udgivelse han havde bestemt det meste af sin Formue, men af hvilke dog mere end $\frac{2}{3}$ fortæredes af Flammerne i Kjöbenhavns store Ildebrand 1728[1]. Det vigtigste af ovenmeldte Com-

[1]) Dette bevidner den store Mands værdige Discipel Finn Johnsen, da Student, men senere Dr. Theol. og Biskop i Island, hvem Redningen af de tiloversblevne Magnæanske Haandskrifter, der endnu udgjöre den störste Samling af sit Slags, for en stor Deel er at takke — i Fortalen til sit ypperlige Værk *Historia ecclesiastica Islandiæ*, IV Tome (1779) — som indeholder mange Oplysninger og Tillæg, hentede fra den samme Samling af hans Sön Biskop Hans Finsen, men som atter forfulgtes af et lignende Uheld, i det ogsaa en stor Deel af Oplaget gik op i Rög og Luer. — Vi skylde saaledes Finn Johnsens Bestræbelser ei allene Adgangen til de fleste, hidindtil uudgivne Haandskrifter, som meddeles paa Tryk i nærværende Værk, men ogsaa til de allerede publicerede Udgaver af

mentar er dog blevet benyttet af Etatsraad og Overbibliothekar Werlauff til hans ypperlige Afhandling om Are Frodes Levnet og Skrifter (*De Ario multiscio, antiquissimo Islandorum historico. Hafniæ* 1808, 8), som nu ei mere kan faaes, men vel fortjente en ny Udgave[1].

4) Islendingabók Ara prests ens fróða Þorgilssonar, indfört, som förste Afdeling, i: *Íslendinga Sögur. Eptir gömlum handritum útgefnar at tilhlutun hins Konúngliga Norræna Fornfræða-Félags. Fyrsta bindi. Kaupmannahöfn* 1829. 8, ogsaa under denne særskilte Titel: *Islendingabók Ara prests hins fróða Þorgilssonar, Islands Landnámabók, Heiðarvígasögu brot ok ágrip Vigastyrs sögu.* Denne nyeste Udgave er ogsaa upaatvivlelig den bedste og fuldstændigste[2], besörget af Catechet Gudmundsen og Thor-

---

mange deri optagne Stykker, tillige med den gode Leilighed, som vi have havt til at berigtige adskillige i disse, af forskjellige Aarsager, forhen indlöbne Feil eller Udeladelser.

[1]) Ellers kunne vi ogsaa henvise derom til Müllers Sagabibliothek (1817) I, 34-37, samt til Dahlmanns Forschungen auf dem Gebiete der Geschichte (1822) I, 340 o. f. samt 350, hvor den characteriseres som: „Die wahrhaftigste Urgeschichte die leicht irgend ein Staat der Vergangenheit aufzuweisen hat."

[2]) Dog finde vi ikke Overskriften *„Prologus"* i nogen af Membranens Afskrifter, ei heller enkelte af Arne Magnussens conjecturale Tillæg (mærkede med C i Udgaven). Tillige have to ubetydelige (men dog maaskee ei aldeles uvigtige) Skriv- eller Trykfeil indsneget sig (som derfor her bemærkes) i denne ellers paalidelige Udgave, nemlig S. 6 L. 25 *víða*, vidt og bredt, paa mange Steder, for *viða* at skove, fælde Træer (til Brænde o. d. l.); samt Side 7, næstsidste Linie, *var*, var, for *varþ (varð)*, blev — i hvilken Anledning vi tillade os at gjætte: at Jon Erlendsen har læst: *þegn varþ* for *þöglir verþa*, blive tause; Arne Magnussen har gjættet, hvilket Udgiverne og optoge i Texten: *þagna við* (bringes til Taushed). Werlauff har (S. 32-33) afskrevet et Sted af en mærkværdig Membran i det store Kongl. Bibliothek (beskrevet i John Erichsens Udsigt

stein Helgesen, som daværende Medlemmer af det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs Oldskrift-Afdeling, hvilke derved have fulgt eller taget Hensyn til Arne Magnussens kritiske Forarbeider. Dog have vi, ved at udskrive det herefter fölgende Stykke om Grönland, nöie fulgt den vigtigste af de ovenommeldte tvende Afskrifter fra den tabte originale Membran, hvori de forekommende Tal enten udtrykkes ved romerske Taltegn eller med fuldskrevne Ord[1]; tillige ansaae vi det for rigtigst at meddele dette Værks i sit Slags næsten eneste Bogstavering fuldkommen nöie efter den bedste Afskrift; ligesom Werlauff har behandlet et gammelt Uddrag deraf og Finn Johnsen ligeledes, paa ovenanförte Steder, det dertil nogenledes svarende af Snorre Sturlesön udfærdigede Document. De sidste Udgivere af Ares Værk have i Aftrykket kun beholdt nogle af Originalens Egenheder i Retskrivningen, (dog for det meste beskrevne i Fortalen S. 7-8), men

over dets Manuscriptsamling S. 45-46, der indeholder et computistisk Fragment, som tildeels er frit udskrevet af *Schedæ* (efter lignende Retskrivnings-Regler). Deri staaer, istedenfor de heromhandlede Ord, *myndo þegja*, vilde eller skulde tie. Erichsen har antaget det nævnte Haandskrift for at være fra Slutningen af det 12te eller Begyndelsen af det 13de Aarhunrede. — Ares Skrifts Capitel-Inddeling (ved Tal) foran hver saadan Afdeling er ikke oprindelig (efter Haandskrifterne) men tillagt i Udgaverne.

[1]) Saaledes udtrykkes f. Ex. S. 18 DXVI ved 5 *hundruð ok* 16 *(vetrum)*; saa havde vel de Gamle her sagt *hundruðum*, hvis de, uden videre have brugt Ordet *hundruð*, som i Almindelighed blandt dem betegnede 120, hvorfor *hundruð* ofte endnu i Islandsk udtrykkes ved *tiutiu*, eller *tiutýgi*. Dog maa det bemærkes at arabiske Chiffre allevegne ere satte for romerske i de af det Kongl. Nordiske Oldskrift-Selskab hidindtil udgivne gamle Værker, til Lettelse for Almuesmænd paa Island, for hvem en stor Deel af Textoplaget er bestemt.

langt fra ikke alle, hvilke vi ansee det for hensigtsmæssigt paa de særegne Characterer som udtrykke visse Afkortninger nær, at meddele vore Læsere.

Det Værk, som benævnes *Landnáma*, fuldstændigst *Islands Landnámabók (Liber originum Islandiæ)* indeholder, i sin nærværende Skikkelse, adskillige vigtige Beretninger, om det gamle Grönlands Beliggenhed, Opdagelse og förste Beboelse m. m., som i dets forskjellige gamle Codices meget afvige fra hinanden, og saaledes kunne modtage næsten modsatte Fortolkninger, hvorfor de have foraarsaget en stor Meningsforvirring blandt ældre og nyere Granskere. For at indlede en alvorlig Undersögelse om saadanne modstridende Læsemaaders Beskaffenhed, er det först og fremmest nödvendigt at lære Værket selv, i dets baade kunstig og tilfældig sammensatte Væsen, samt tillige dets Historie og mange forskjellige Forfattere, saavidt muligt, at kjende. Bogen handler efter sin korte, men meget sigende, Titel om Islands *Landnám* eller de förste dertil ankomne Nybyggeres Opdagelse, Undersögelse og Besiddelsestagen af de Landstrækninger, som saaledes bleve deres Eiendomme, og hvilke de tildeels, paa forskjellige Maader, atter uddeelte til Medreisende eller Underhavende. De förste Reiser, hvorpaa Opdagelsen tilfældigviis skete, foretoges deels fra Norge, deels fra Danmark. Udvandringen foranledigedes især af Harald Haarfagers successive Erobringskrige og endelige Undertvingelse af hele Norge; den begyndte (til fast Bosættelse i Island) henved 874, og Landet kan vel neppe antages at være blevet fuldkommen beboet i et kortere Tidsrum end omtrent et Hundrede Aar; kort derefter begyndte Grönlands Opdagelse og Beboelse fra Island af. Neppe har noget Land et Værk som *Landnáma* over sin ældste Historie at opvise. Europæernes store, i Verdens andre Dele, især Amerika, stiftede Colonier,

som tildeels ere voxne til mægtige Riger, kunne formodentlig foranstalte andre, noget lignende Arbeider, hvorfor det her omhandlede maaskee, i visse Henseender, kan anbefales som Mönster. Det er dog langtfra ikke forfattet af een Mand allene, men efterhaanden af forskjellige af det gamle Islands lærdeste og sagakyndigste Mænd, nemlig:

1) Præsten *Are Thorgilssön Frode* — om hvem vi ovenfor S, 2-5 have meddelt adskillige Oplysninger. Han boede paa Islands Vesterland, og har sandsynligviis begyndt sit heromhandlede Skrift med Beretningen om Islands förste Opdagelse, hvorpaa han har ladet fölge en Udsigt over de ældste Landnamsmænds og de af dem besatte Landstrækningers Historie, forsaavidt den var ham bekjendt. Det er dette Værk, som vi, med Werlauff og flere, mene at han har kaldt *Islendingabók* eller Islænderbogen, samt at hans *Schedæ* först har udgjort en historisk-chronologisk Indledning eller Forerindring til en Omarbeidelse eller anden Udgave af samme, forenet med et Slags særegen og middelbar Tilegnelse til Islands tvende samtidige Biskopper, *Thorlak* og *Ketil*, for hvilke han havde skrevet Bogen og som senere, tillige med den berömte Præst Sæmund (til hvilkes Herkomst og Slægtregister, tillige med sin egen, han her især har taget Hensyn[1]) havde

[1]) Biskoppen til Skalholt, Thorlak Runolfsön, kom til Embedet 1118, döde, ligesom også Sæmund Frode, 1133; Ketil Thorsteinsön blev Biskop til Holum 1122, döde 1145. *Islendingabók*, som vi mene er den samme som *Landnáma*, maa altsaa have været skrevet — vel endog nogle Aar — för 1133. *Kristni-Saga* som vi ansee for dens Fortsættelse, ophörer (dens sidste Tillæg iberegnet) med Aaret 1121, da Præsten Ketil reiste ud af Landet for at vies til Biskop. Herom mere i det fölgende. *Schedæ* gaae, ligesaavel som den egentlige *Kristni-Saga*, til Biskop Gissurs Död 1118, men ommelde ellers Laugmand Gudmund Thorgeirsöns sidste Embeds-Aar 1135 eller

gjennemseet Værket, samt önsket eller opgivet adskillige Forandringer og Tillæg derved, skjönt han selv paa samme Sted tilföier noget af denne Art, vedkommende Islands almindelige Historie m. m.[1]. Denne vor Gisning henstille vi ellers til Sagkyndiges nöiere Prövelse. Vist er det derimod at Are har forfattet det förste Udkast til *Landnáma*. Det bevidnes udtrykkelig af een af dens senere Bearbeidere eller Fortsættere i dens sidste eller 5te Parts 15de Capitel. See ellers herom *Werlauff de Ario Multiscio* S. 14 o. fg. 24 (jfr. S. 50), *Finni Johannæi historia ecclesiastica Islandiæ*, I, 194, *Halfdani Einari Sciagraphia historiæ lit. Islandiæ* S. 119 og P. E. Müllers Sagabibliothek I, 225.

1136. See herom *Werlauff de Ario multiscio* S. 27–28, hvor dette Sted menes at være indskudt ved en senere Interpolation. Vi mene, at Are har selv föiet dette til i en sildigere Afskrift eller Udgave, da han dog levede 12 til 13 Aar over det anförte Datum. De Landnamsmænd og deres nærmeste mærkelige Efterkommere, som ommeldes i *Schedæ*, vare Stamfædre, deels til de tre nævnte Geistlige, deels til Are selv og hans nærmeste Venner. Til disse vare vistnok ogsaa hans *Schedæ* mere skikkede til at sendes i Afskrifter end den vidtlöftige *Landnáma*.

[1]) Naar *Schedæ* betragtes som et Tillæg til Landnamsbogen, fuldstændiggjöre de den ved: a) de chronologiske Bestemmelser; b) den offentlige Tidsregnings og Lovgivningens Historie (thi deraf forekommer næsten intet i Landnamas ældste Recension); c) Islands Laugmænds og d) Biskoppers annalistiske Opregnelse; e) Efterretninger om Grönlands ældre eskimoiske Befolkning, og Ares Hjemmel for hans Tidsbestemmelse af dets senere Colonisering eller faste Beboelse. f) Underretning om Christendommens Indförelse i Island ved Olaf Tryggvesön, efter Teits Fortælling til Are selv, samt om Landets förste Biskoppers Levnet og Alder. Denne Deel af Landets Kirkehistorie har Are ellers foretaget sig at beskrive udförligere ved sin *Kristni-Saga*, skjönt enkelte i *Schedæ* forekommende Omstændigheder dog ei fortælles der. g) De nævnte Biskoppers og Ares eget Slægtregistre, mest fra de forhen nævnte ypperste Landnamsmænd i alle Landets fire Dele.

Den sagnkyndige og granskende *Björn Johnsen* fra Skardsaa opgiver eller antager (i Fortalen til hans Annaler, trykte paa Hrapsöe i Island 1774, 4, I, 2-3), uden at anföre sin Hjemmel, at Are Frode först har skrevet om Landnamsmændene i Islands vestlige og nordlige Dele, men Kolskeg den Vise (*hinn vitri*) i dets östlige og sydlige Dele. Vistnok nævner det ovenanförte Tillægssted til *Landnáma* den saaledes betegnede Kolskeg (ellers nævnt paa tre Steder i den ældste Recension ved Tilnavnet *hinn fróði* d. e. den Lærde eller Meget-vidende) som den anden af Landnamas ældste Forfattere (næst efter, eller maaske tillige med Are), men ingen af dem nævnes ved *l. c.* i den ældste Codex af Landnama (hvilken vi herefter komme til at omhandle nærmere). Derimod siges den nævnte Kolskeg i samme Oldskrift at have dicteret (*fyri sagt*) Beretningen om de Landnam, som omhandles i Landnamas 4de Deel, angaaende Østfjordene, fra dens 5te til 14de Capitel incl. (efter senere Inddelingsmaade). Ares Værk, eller den ældste Recension af *Landnáma*, udgjör netop ⅘ af denne Bogens Part, hvilken Kolskeg (som nedstammede fra Østfjordenes Landnamsmænd, og som selv synes at have boet der, samt maatte saaledes være i Besiddelse af paalideligere Underretninger end den paa Vesterlandet boende Are) havde bedre Leilighed til at foröge og fuldföre. Den ældste Codex nævner ingen Forfatter til den paafölgende 5te Part af *Landnáma*, angaaende Sönderlandet, eller rettere Sönderlandsfjerdingen, saa at man, hvilket Björn Johnsen ogsaa har gjort, efter det ovenanförte, let kunde antage Kolskeg for Forfatter til dette Tillægsarbeide, som fölger den chorographiske Orden, hvorved Østfjordenes Landnamssaga fortsættes mod Vesten. Dog er dette meget uvist. At Are Frode, som var bleven opdraget paa Sönderlandet, og der uden Tvivl har samlet megen Kundskab om dets ældre Beboere, har havt nogen Deel deri, er höist sandsynligt, men

det kan og være at nogle af disse Tillæg skyldes Sæmund Frode eller Oddeboerne af hans Slægt. Titelen eller Fortalen til denne Bog synes at tilkjendegive en paa Sönderlandet levende og med dets Hövdinger (hvoriblandt Oddeboerne, som i det 12te og 13de Aarhundrede vare de rigeste) paa een eller anden Maade forbunden Forfatter. I al Fald kan det vel herved bemærkes, at Bispestolen Skalholt ligger paa Sönderlandet og at dens Biskopper kunde siges at have været Landets ypperste Hövdinger.

2) Om Landnamas anden Forfatter *Kolskeg Asbjörnsön* vide vi, paa hans Navn og ovenmeldte Tilnavn nær, saare lidet, naar vi undtage hans Stamtavle, hvilken Landnamas 4de Parts 3die Capitel meddeler os, og hvoraf vi erfare, at hans Forfædre have levet paa Islands Østerland (i Seydarfjorden, nu kaldet Seydisfjorden) — ligesom og den for os saare mærkelige Omstændighed: at baade Are og Kolskeg, hver for sig, paa forskjellige Maader nedstammede, i 8de Led, fra Mænd, som havde levet, i bedste Alder, paa Harald Haarfagers Tid[1]. See Slutningen af Are

[1]) Til Beviis herpaa tilföie vi fölgende, af os efter Kildeskrifterne udkastede Led-Fortegnelser, som begynde i Harald Haarfagers Tid:

A) Are Frodes *Schedæ* 12 Cap.	B) *Schedæ* 12 Cap. og *Landn.* 4 B. 9 C.	C) *Landnáma* 4 B. 3 C.
1) *Thorstein den Röde.*	1) *Hrollaug*, Rögnvald Jarls Sön.	1) *Herjolf* (Landnamsmand).
2) *Oleif Feilan.*	2) *Össur.*	2) *Asvör.*
3) *Thord Geller.*	3) *Thordis,*	3) *Thorvald Holbarke.*
4) *Bjolf den Graae.*	4) *Hall.*	4) *Astrid.*
5) *Thorkel.*	5) *Thorstein.*	5) *Asbjörn Lodinhöfde.*
6) *Geller.*	6) *Gudride.*	6) *Thoraren.*
7) *Thorgils.*	7) *Joreide.*	7) *Asbjörn.*
8) *Are Frode.*	8) *Are Frode.*	8) *Kolskeg Frode.*

Frodes *Schedæ* 11te og 12te Capitel samt Landnamas 4de Parts 3die og 9de Cap. Heraf kan man med temmelig Sikkerhed slutte, at de selv vare omtrent samtidige. Kolskeg var Broder til Ingeleif, Bedstemoder paa Fædrenesiden til Laugmand Finn Hallsön, som efter gamle Annaler overtog eller beklædte det sidstmeldte verdslige Embede i Aarene 1138 til 40, men afgik ved Döden 1145. Marginalierne til Landnamas Skalholtske Udgave angive at Kolskeg har levet 1139 — men Kilden til denne Beretning kjende vi nu slet ikke, og vi formode at den kun

---

Det fulgte af sig selv, at Are maatte trænge til andres Underretninger om de ældre Beboere af Egne, som vare langt bortliggende fra hans Hjem; slige har han da, angaaende Østfjordene, faaet fra Kolskeg, og saaledes vist ogsaa fra mange flere, som ikke nævnes. Man har med rette tvivlet om, at een Mand kunde sammenskrive et saadant Værk, som *Landnáma*, om et saa vidtlöftigt og forholdsviis dog tyndt beboet Land som Island, da Efterretningernes Indhentelse i hin fjerne Tid maatte være særdeles vanskelig. Det er muligt at Are, og tildeels hans Værks Fortsættere, have erhvervet sig ved egne Reiser og ved andres Besög hos dem, en stor Deel af den attraaede Kundskab, men den bedste Leilighed dertil havde de dog paa Islands almindelige Landsthing, hvor Landets kyndigste Mænd aarlig kom sammen, og hvor det tillige var Skik at de som forstode at fortælle gamle Sagn og Efterretninger (saavelsom og nyere Begivenheder og Tidender) underholdt og underviste deres Tilhörere paa en saadan Maade. Der gaves desuden Fortællere og Slægtskabsudregnere, der ligesom Skjaldene sögte at erhverve sig de Mægtigeres Yndest og Beskyttelse ved historiske og genealogiske Efterretningers Meddelelse. Vi kunde paavise vidtlöftige (skjönt ei udgivne) genealogiske Værker, som netop paa Island i nyere Tider ere, om ei blevne til, saa dog fortsatte og betydelig forögede ved saaledes erhvervede Efterretninger fra alle Landets Dele. Hvad *Landnáma* angaaer, citerer den ogsaa adskillige Sagaer som ældre Kilder; om dem agte vi at tilföie enkelte Bemærkninger ved denne Undersögelses Slutning.

kan beroe paa en blot Gisning. Rimeligviis er han her bleven forvexlet med hans Slægtning, den ovenommeldte Finn, hvem Annalerne ommelde ved det selvsamme Aarstal, som i Arngrim Jonsens *Crymogæa* S. 82 ved en öjensynlig Trykfeil (mellem 1135 og 1156) er forvandlet til 1159, hvorved nye Forfattere dog tildeels ere blevne forledte. Paa den Tid, da Are havde fuldfört sin störræ *Islendingabók* (henved 1123 til 1130), synes Kolskeg da allerede at maatte have været en gammel Mand. Are Frode döde först (efter Annalerne) den 9de Nov. 1148, eller, efter andre, 1149. — De ovenanförte Ord at Kolskeg har dicteret den sidste Deel af Landnama[1] lade formode, at han, paa den Tid dette skete, af een eller anden os ubekjendt Aarsag, ikke selv har kunnet före den i Pennen. Ellers kan det gjerne være skeet efter den samtidige Ares Begjering eller Foranstaltning. — Det er saaledes vel muueligt, at Are har nedskrevet, eller indfört Kolskegs ham eller andre givne Dictamen i sit eget Skrift, men kun anfört hans Autoritet derfor som den egentlige Forfatters eller Hjemmelsmands. Heraf kan det forklares at Kolskeg, paa de Steder hvor han i denne Deel af Værket forekommer, omtales i tredie Person og kaldes *hinn fróði*, hvilket Navn han vel neppe vilde have givet sig selv, ligesaa lidet som Are har gjort sligt i sine *Scheda*, hvor han taler om sig i förste Person. — Mærkelig bliver og saaledes den Yttring i 4de Parts 9de Capitel om et Drikkehorn, sendt Hrollaug, Rögnvald Jarls ovennævnte Sön, Ares Stamfader, af Kong Harald Haarfager: at Kolskeg havde seet (*hafði séð*) det samme Horn, da det synes at vidne om en samtidig Nedskriver af Sagnet, og forekommer saaledes i den ældste Codex, men i ingen af de övrige, hvilke derimod sige, som om en forlængst afdöd

[1]) I Landnamas ældste Codex ere Ordene disse: *Nú hefir Kolskeggr fyrir sagt héðan frá um landnám.*

Mand, at Kolskeg saae (*sá*) Hornet. Dog bruges de förstmeldte Udtryk, formodentlig udskrevne af den ældste Landnama, i Olaf Tryggvesöns större Saga (*Fornmanna Sögur II, 191*). Slige, skjönt tilsyneladende ubetydelige Talemaader kunne efter vor Mening ofte lede til vigtige kritiske Oplysninger.

Det ældste Udkast til *Landnáma* synes saaledes at være forfattet, först af Are Frode, og siden forögetl, ved Dictering, af Kolskeg Frodé, men dog maaskee tilsidst heelt skrevet af Are, med Forögelse af Kolskegs Tillæg. I det hele udgjör begges Værk den förste eller oprindelige Recension af Landnama, om vi end antage at Are har begyndt men Kolskeg sluttet den.

Begges Arbeide indeholdtes, uden al Tvivl, foröget med nogle senere, dog vel mest til Sturlungernes Tider fortsatte genealogiske Tillæg, i en höist mærkelig, men desværre nu forlængst tabt Membran, af hvilken den lærde Biskop til Skalholt, Mag. Brynjulf Svendsen, i sin Tid var i Besiddelse, men hvis Indhold han dog reddede fra fuldkommen Undergang ved at lade den afskrive ved den ovennævnte Præst Jon Erlendsen. Denne Codex havde i eet og alt den selvsamme Skjæbne som den (S. 5) ovenommeldte af Are Frodes *Scheda*, thi ogsaa denne Afskrift kom i Arne Magnussens Hænder, samt forvares i hans Haandskriftsamling ved Kjöbenhavns Universitets-Bibliothek, som Nr. 107 i Folio[1]. Den er af

[1]) Den yderst vigtige Original-Codex har dog ikke, da Afskriften blev forfærdiget, været ganske fuldstændig. I den har da manglet 1ste Parts 18—21 Cap. incl. Det er vigtigt for os at anmærke dette her, skjönt det allerede er skeet i Kp. (Side 46), for at Læsere, som ei havde lagt Mærke dertil, ei skulle vildledes af en Trykfeil, sammesteds S. 53 Var. 3, hvorefter de kunde antage, at Rafn Oddsön og hans Hustru nævnes i Cod. B, som da maatte være forfattet henved 1300. Det defecte Sted er og antydet ved et aabent Rum af Afskriveren. Ligeledes er det mærkværdigt at han ved Landnamas Slutning har tilföiet 10 (maaskee

os lagt til Grund ved Udgivelsen af de Stykker af dette Skrift, som angaae Grönland eller Amerika. — Vore Grunde herfor komme vi i det fölgende nærmere til at fremstille.

3) Den tredie i Middelalderen opgivne Forfatter til Landnama, efter Tidsfölgen, bar ogsaa Tilnavnet *hinn fróði*, hans Fornavn var *Styrmer*; men hans Fædrenenavn, Födested og övrige Herkomst ere os ubekjendte. Han har da vistnok ikke tilhört nogen af det gamle Islands egentlig mægtige eller rige Familier[1]. Döbenavnet er sjeldent, og var saaledes tilstrækkeligt til at betegne Manden for sin Tid, naar först hans Stands- eller Embedstitler og ellers hint hædrende Binavn eller Epithet lagdes dertil. Han maa vel være födt henved Aaret

---

og flere) rene Blade, muelig bestemte for Kristni-Saga, hvilken vi (efter hvad vi nedenfor ville godtgjöre) ansee for en Fortsættelse af Landnama, som begge tilsammentagne (tilligemed *Schedæ*) skulde indbefatte det vigtigste af Islands Historie og Slægtregistre saavel i den hedenske som i den christne Tid. Om Kristni-Saga, ligesom det ovenmeldte Stykke, da har manglet i Codex B, eller Biskoppen har ladet den afskrive for sig selv, eller endelig befundet den at stemme overens med andre hans Haandskrifter, er os nu fuldkommen ubekjendt. Desværre maa det og beklages, at selv Linier eller enkelte Ord ere i Originalen af een eller anden Aarsag blevne ulæselige for Afskriveren, som og enkelte Gange synes, i det fuldskrevne, at have misforstaaet dens Abreviaturer.

[1]) Vi tillade os kun den Gisning, at han har været af den agtede Bondeslægt fra Skogum, under Øfjeldene, i hvilken Navnet Styrmer forekommer (Landn. 1ste P. 17 Cap.), af hvilken Laugmand Hauk Erlendsön (i 5 P. 1ste Cap.) fremstiller en lige til hans Tid vedvarende Linie (thi den Brand Ejulfsön, hvem han nævner som da levende, döde efter Annalerne 1331). Er dette saa, har vor Styrmer været temmelig nær beslægtet med den berömte Sagamand, Biskop Brand Sæmundsön, som selv var en Fætter til Vigdis, Snorre Sturlesöns Farmoder. Da have og Styrmers Beslægtede været afhængige af den mægtige og lærde Odde-Slægt.

1180 eller endog för, thi allerede i Aaret 1210 blev han, som dog ellers var Præst, valgt eller udnævnt til at beklæde det vigtige Laugmands-Embede paa det almindelige Landsthing. At denne hans Ophöielse er skeet ved Oddemændenes, især den da mægtige Sæmund Jonsöns, og de med dem forbundne Sturlungers[1] vældige Indflydelse, er höist sandsynligt. Dog synes Styrmer efter 3 til 5 Aars Forlöb (1213 eller 1215) at have frivillig afstaaet Laugmands-Embedet til sin Ven Snorre Sturlesön, af hvem vi siden see ham at have været afhængig. Uden Tvivl har Styrmer i de næste 13 eller 15 Aar fört et stille og mest til Videnskaben helliget Liv, thi vi finde ham atter först ommeldt af Historien i Aaret 1228, da Snorre Sturlesön (efter Sturlungasagas 4de Bogs 29de Cap.) sendte ham til sin Brodersön men dog daværende Fjende, Hövdingen Sturla Sigvatsön, som den Gang var tilstede i Norderaadalen, for at indgaae med ham en Vaabenstilstand eller forelöbigt Forlig. Styrmer fremsagde Formularen derfor, og bekræftede Vaabenstilstanden paa Snorres Vegne, med Haandslag til en anden Præst, der optraadte som Sturlas Client eller Befuldmægtigede. Tre eller fire Aar derefter (1231 eller 1232) var Snorre forhindret fra at tage til Althinget, skjönt han da var Laugmand, men sendte vor Styrmer dertil, for at beklæde Embedet i sit Forfald (l. c. 5te Bogs 11te Cap.). De Udtryk, hvori dette meldes, antyde Styrmers ganske underordnede Forhold til Snorre, som om han var hans Underhavende eller Huusbetjent, *(Snorri lèt Styrmi .... ríða með lögsögu)*. Det bliver höist sandsynligt, at Præsten og Ex-Laugmanden Styrmer opholdt sig i Snorres Huus, og dette saavel af de fortalte Omstændigheder, som af flere Grunde, hvilke vi nu komme til at anföre.

---

[1]) Begge Slægter nedstammede paa forskjellige Maader, tillige med Are Frode og hans Familie, fra den berömte Sidu-Hall.

Netop ved det samme Aar og paa det sidstanförte Sted fortæller *Sturlunga*, at Snorre „sammensatte" eller redigerede *(setti saman)* Sagaböger *(sögubækr)*, hvilke Sturla Sigvatsön, som da igjen var bleven Snorres Ven, og tit opholdt sig hos ham paa Reikholt, med megen Iver og Omhu lod afskrive. Ogsaa har Biskop Müller (i Sagabibliothekets III, 405) anfört forskjellige Steder af Snorres Heimskringla, hvori han selv udtrykkelig siger, at han har „ladet skrive", altsaa ikke selv skrevet, forskjellige af de Sagaer som den indeholder. Biskoppen bemærker og meget rigtig, at „Snorres mangefoldige publike, private og digteriske Virksomhed ikke passede sig til omhyggelige historiske Undersögelser, hvorimod man af den erfarne Verdensmand, den heldige Digter, kunde vente et rigtigt Greb paa hvad der især fortjente at udhæves og bevares af de gamle Skrifter." Om den Maade, hvorpaa dette meget sandsynlig menes at have fundet Sted, henvise vi til Sagabibliotheket, III, 404.

Hertil kan vel og lægges den Bemærkning: at det, lige til Snorres Dage, ikke synes at have været Skik i Norge eller Island, for de Hövdinger, som ikke tillige vare Geistlige, selv at beskjeftige sig med idelige Skriverier. Klerkene, som og havde nydt den bedste og omhyggeligste Underviisning, fandt derimod en saadan Beskjeftigelse hæderlig og passende for sig. Saaledes vare Islands fleste ældste Forfattere, forsaavidt deres Navne nu ere os bekjendte, Præster eller Munke som: Are Frode, Sæmund Frode, Biskop Brand, Abbed Karl, Gunlög Leifsön, Odd Snorresön, Styrmer Frode o. fl. Vi vide af det ovenanförte, at den sidstnævnte var Snorres hengivne Client og Medhjelper i Laugmands-Embedet, samt rimeligviis længe har opholdt sig i hans Huus. Da endvidere P. E. Müllers vigtige Undersögelser om Snorres Kilder have beviist, hvilket og de nu udkomne *Fornmanna Sögur (V, 170, 226, 265)* bevidne, at netop

Styrmer Frode har forfattet en udförlig Saga om Norges Konge Olaf Haraldsön, i Almindelighed kaldet den Hellige, tage vi vel neppe Feil, naar vi gjætte at Styrmer, maaskee blot ved at afskrive, forene eller foröge ældre skriftlige (f. Ex. Are Frodes og Sæmund Frodes) Beretninger og tillige andre Traditioner samt mundtlige Sagn, har sammenskrevet denne store Saga, som indeholdes i Flatöbogen, og nu baade efter den og flere Pergaments-Codices er udgivet af det Kongl. Nordiske Oldskrift-Selskab (*Fornmanna Sögur IV-V Bindi. Kmhöfn. 1829-1830*), netop efter Snorres Foranstaltning[1], for at den kunde lægges til Grund for vedkommende Deel af hans kjærnefulde Udtog eller kritiske Omarbeidelse af samtlige Norges Enevoldskongers Historie, hvilken vi formode han engang havde forudbestemt, og virkelig (henved 1237) anvendt, til en lige saa værdig og passende som sjelden og kostbar Foræring til een af Norges Herskere, Kong Hakon eller Hertug Skule, af hvilke vi vide at den förstnævnte, i sin sidste Sygdom, Nat og Dag har ladet sig forelæse Sagaböger om alle Norges Konger, fra Halfdan Svarte af, hvormed Snorres norske Historie begynder, og at han forlod, saa at sige, det jordiske, under Forelæsningen af den vidtlöftige Saga om Kong Sverre. (*Hkr. V, 377—78*). Vi tilföie den vor Mening, at Styrmer Frode, i Reikholt eller dets Nærhed, ogsaa har afskrevet Are Frodes og Kolskegs Landnama, som et Hovedværk for selve Islands ældste Historie, samt

[1]) Et næsten afgjörende Beviis herfor synes det at være, at den störste Recension af Olaf den Helliges Saga, i adskillige af dens ældste Membran-Afskrifter findes at være forsynet med en Fortale, som, skjönt noget udförligere, i det meste stemmer overeens med den, som ledsager Snorre Sturlesöns Norske Kongers Historie. Dog er Ordenen m. m. heri noget forandret. See *Fornmanna-Sögur IV*, 1—5 (med den tillagte Forklaring over de brugte Haandskrifter i Udgavens Fortale S. 2 o. f. samt den danske Oversættelse af Olaf den Helliges Saga i Oldnordiske Sagaer 4, 1—5.

forõget den med Fortsættelsen af dens Slægtregistre, især dem som angaae hans Patroner, Sturlungerne og de med dem beslægtede samt for en Tid nöie forbundne Odde-Mænd *(Oddaverjar)*, hvis ikke de, som angaae de sidstnævnte, allerede vare udarbeidede af en dem hengiven eller til dem hörende Forfatter, som levede i deres Nabolag, thi vi antage det for meget sandsynligt, at Are Frodes Haandskrift, eller en samtidig Gjenpart deraf, er fra Odde eller Helgafell, og maaskee fra begge Steder, kommet i Snorre Sturlesöns Værge. Aarsagerne til denne vor Formodning ere disse:

Sturla Thordsön den ældre, kaldet Hvam-Sturla (af sin Bolig Hvam i Bredefjorden) satte i Aaret 1181 sin Sön Snorre, da tre Aar gammel, til Opfostring og Opdragelse hos Hövdingen John Loptsön, boende paa Gaarden Odde, i det nuværende Rangaavallesyssel paa Sönderlandet. Hans Farfader var den berömte, ovenommeldte Præst Sæmund Sigfussön *(hinn fróði)*, Are Frodes Ven og Medarbeider ved hans Værkers Udgivelse, men hans Moder Thora var en Datter af den norske Konge Magnus Barfod. John Loptsön, som ikke allene beklædte det verdslige Gode- eller Herredshövdings-Embede, men tillige hörte til Klerkestanden, som Kirkens Diaconus, ansaaes i sin Tid for den lærdeste, viseste og tillige rigeste Mand paa Island. Han vedligeholdt den Lærdoms-Skole, som hans Farfader Sæmund först havde stiftet paa Odde[1]. Her tilbragde Snorre Sturlesön sin Barn-

[1]) Efter Sæmund Frodes Död var denne i sin Tid over hele Island berömte Skole bleven vedligeholdt af hans Sönner Lopt og Ejulf. Af den sidstnævnte blev den hellige Thorlak underviist, efter at han, som hans endnu ikke udgivne ældste Saga udtrykker sig, var antagen i dette ypperste Hovedsted *(hæðsta höfuðstað)* for Videnskab og Literatur paa Island. Uagtet sin strænge Religieusitet yndede denne berömte Biskop, skjönt han havde studeret baade i Frankrig og England (Paris og Lincoln) stedse meget nordiske Sagaer og Digte, til hvilken Tilböie-

dom og Ungdom til han var 19 Aar gammel, og benyttede sig (efter Schönings Udtryk) særdeles vel af den önskelige Leilighed han saaledes fik til at samle Kundskaber, ligesom han og gjorde sig vel bekjendt saavel med de ældste hedenske Skjaldes Digte, der vare blevne flittig samlede af Sæmund Frode, som med denne Forfatters samt Are Frodes og fleres historiske Arbeider. Det er upaatvivleligt, at Drengebörn i Oddes Skole (som ellers paa Island i anseelige Mænds Huse) bleve underviiste i Landets og de nordiske Moderlandes, især i Norges, Historie. Ved denne Underviisning paa Odde ere vist Sæmunds og Ares Skrifter blevne brugte. Saaledes lagde Snorre, ved John Loptsöns Underviisning og herlige Bogsamling, den förste Grundvold til den Smag og Lærdom, som have gjort hans Navn udödeligt.

Efter sin Fosterfaders Död opholdt Snorre sig nogen Tid hos hans Sön Sæmund paa Odde, som da, i sin Faders Sted, ansaaes for Landets rigeste Mand, men omtales ikke af Historien som nogen Dyrker eller Ynder af Lærdom. Det er derfor höist sandsynligt, at Snorre, som ogsaa var meget rig, og stedse gjorde sig Umage for at erhverve, lade afskrive, og selv forfatte Böger, har, enten da han förste Gang tog bort fra Odde, eller og da han siden, i sin Manddoms og höieste Velmagts Dage, reiste derhen paa ny, efter den yngre Sæmunds Död og efter hans Sönners Begjering, for at dele hans Bo mellem dem — benyttet sig af Sæmunds eller hans Sönners Venskab for sig men Ligegyldighed for Videnskaberne til at komme i Besiddelse af hans efter Sæmund Frode og John Loptsön arvede betydelige Bogsamling. I denne har upaatvivlelig været, og med eller fra den kommet i Snorres Besiddelse: 1) Den berömte Samling af Hedenolds-Digte, som vi, efter Samleren, tit

lighed Opdragelsen i den fædrelandske Literaturs daværende Hovedsæde uden Tvivl havde lagt den förste og varige Grundvold.

kalde Sæmunds Edda, hvilken Snorre selv siden forklarede ved en prosaisk Paraphrase og Commentar, til hvilke han maaskee ogsaa har erholdt flere Materialier fra det samme Skriftforraad[1]. 2) Are Frodes, tildeels af Sæmund Frode reviderede eller forögede, Skrifter a) over de norske Kongers Historie b) de saakaldte *Schedæ* og c) vor her omhandlede *Landnáma*.

En anden nok saa sandsynlig Maade, hvorpaa Snorre Sturlesön er kommen i Besiddelse af Are Frodes Skrifter (os vitterlig af den förstnævntes egne Værker)[2] kjende vi ellers af Historiens udtrykkelige Vidnesbyrd. Hallfride, Ares Sönnedatter, boede, formodentlig efter hendes Fader Præsten Thorgils Aresön, en Tid lang paa Helgafell, med hendes Mand, Præsten Magnus Paulsön. Som vi formode, have de arvet Gaarden, eller udlöst den fra Hallfrides eneste Broder og Medarving, Are Thorgilssön, den yngre, kaldet den Stærke, som boede paa Stad i samme Thinglaug, nu kaldet Stadastad; Magnus og Hallfride boede paa Helgafell til Aaret 1184, da Klosteret fra Flatö, efter Biskop Thorlak Thorhallesöns, kaldet den Helliges, Foranstaltning blev flyttet dertil. De nævnte Ægtefolk flyttede da til Reikholt,

[1]) See herom P. E. Müller Ueber die Aechtheit der Asalehre S. 75 o. f. samt Finn Magnusens danske Oversættelse af den ældre Edda 1ste Bind, Fortalens S. XXXVII—XLI.

[2]) At Ares *Schedæ* og vel tillige hans store *Islendingabók* vare Snorre bekjendte, sees af Heimskringlas Fortale; ogsaa ommeldes deri de norske Kongers Levnet, skrevet af ham. I Olaf den Helliges Saga (*Hkr.* II, 313) henviser Snorre og til det som Are „selv havde sagt i sine Böger" (*svá sem hann sjálfr hefir sagt i sinum bókum).* Ares lærerige Böger omtales og, som de vigtigste islandske, i Skalda, Rasks Udg. S. 276, hvoraf dog nogle, af S. 274 at slutte, synes at have været af grammatikalsk Indhold. Disse Skrifter omtales vel der af Snorres Brodersön Olaf Hviteskald, i hvis Besiddelse de, efter den Förstnævntes Död, tildeels ere komne. Maaden, hvorpaa det skete, vil blive oplyst i det følgende.

Mandens Fædrenegaard, og boede der til 1208. Snorre Sturlesön, som indtil den Tid havde boet paa Borg, syntes bedre om Reikholt, og benyttede sig for saavidt af den Pengetrang, hvori Magnus og Hallfride da vare komne, at han indgik en Forening med dem, hvorefter de overdroge ham Gaarden Reikholt, og deres hele Bo, paa de Vilkaar, at han skulde underholde dem selv og deres Börn, samt bekoste disses Opdragelse[1]. At Præsten Thorgils, Are Frodes eneste Sön, som maa have været voxen, da han döde, har arvet hans efterladte Böger og Haandskrifter, er vel upaatvivleligt. Ved Thorgils Aresöns Död kom vel hans fleste Böger til hans lærde (geistlige) Svigersön, som kunde bedre benytte dem end hans ulærde Svoger, som kun synes at have været bekjendt ved sin usædvanlige Styrke. Bögerne have da hört til Præsten Magnus Paulsöns og hans Hones Eiendele, da de i deres Alderdom aftraadte dem til Snorre Sturlesön, der vist med Glæde har modtaget Ares Skrifter, som ligge til Grund for en vigtig Deel af hans eget store historiske Værk. Baade Præsten Magnus og hans Hustru Hallfride döde, efter Annalerne, i Aaret 1224. Fra den Tid af lader det til at Snorre, formodentlig med Styrmer Frodes Hjelp, især har ivrig sysselsat sig med Ares, Sæmunds, og andre gamle historiske Værker, for deraf at sammensætte de norske Konge-Sagaer, muelig og den yngre Edda og andre lignende Arbeider.

Da Styrmer Frode har været omtrent jevnaldrende med Snorre, födt 1178, men længe, som bekjendt, hans

---

[1]) See Sturlungasaga 2 B., 34 og 38 Cap. samt 3 B., 20 Cap. De nævnte Ægtefolk havde to Sönner, Brand Magnussön og Are Magnussön, som siden bleve Præster, hvoraf man kan slutte at Snorre Sturlesön (som og underholdt deres Forældre, til deres Död, i fulde 16 Aar) vel har opfyldt sin mod dem indgangne Forpligtelse.

Ven og Fortrolige, samt tillige sandsynligviis hans Medarbeider ved historiske Værker, er det vel mueligt, at ogsaa han er bleven opdraget i John Loptsöns Skole og der har lagt Grund til sin i hans Tid berömte Lærdom. Var dette Tilfældet, kunde ingen bedre være i Stand til at forklare og afskrive hine Værker, end netop Styrmer, hvortil Snorre da ogsaa synes at have brugt ham. I al Fald er det vist at Styrmer har været een af Landnamas Bearbeidere eller Fortsættere, den förste efter Are og Kolskeg — og vi haabe nu tilstrækkelig at have udvikleт Sandsynligheden deraf, at dette er skeet efter Are Frodes för paa Odde, eller maaskee paa Helgafell, forvarede, men senere Snorre tilhörende Originalværk, samt maaskee tillige i hans Huus og under hans Tilsyn. Af alt det ovenanförte bliver det saare let at begribe at Styrmer Frode især, ved Tillæggene til det ældste Udkast, har gjort sig Flid for at fortsætte og fremstille Oddemændenes og Sturlungernes Slægtregistre[1].

Dog kunde disses Revision og Fuldendelse tillige meget naturlig tilskrives Landnamas næste Bearbeider, men förend vi ommelde ham, maatte det tillades os at tilföie det mere, som har kunnet blive os bekjendt om hans nærmeste Forgjængere.

Hvorlænge Styrmer Frode har opholdt sig hos sin Velynder Snorre Sturlesön, efter at han 1231 eller 1232 havde udfört hans Laugmandsforretninger paa Althinget, vide vi ikke, men sandsynligviis har han, ligesom Snorre selv, i Aaret 1236 maattet flygte fra Reikholt, da dennes Fjender bemægtigede sig den nævnte Gaard. I det næst-

[1]) Saaledes hedder det f. Ex. i 5 Parts 5 Cap. *þaðan eru Sturlúngar komnir ok Oddaverjar*, (derfra nedstamme Sturlungerne og Oddemændene). 5 P. 3 C.: *er Oddaverjar eru fråkomnir ok Sturlúngar. Sturlusynir* (Sturles Sönner, Snorre og hans Brödre) nævnes i det mindste paa 6 forskjellige Steder.

paafölgende Aar fandt Snorre sig nödsaget til at forlade Island og drage til Norge. 1239 forlod han atter dette Rige, mod Kong Hakon Hakonsöns Forbud, hvorved han paadrog sig Kongens höieste Unaade, og maatte endelig, efter derved opstaaede Forfölgelser, miste sit Liv i Aaret 1241. Hans Ven Styrmer overlevede ham, og satte ham (efter Sturlungas 6te B., 23de Cap.) et særegent Minde ved at betegne hans Dödsdag, den 22de September, med denne besynderlige Benævnelse: *Ártíð Snorra fólgsnar jarls* d. e. Snorres, den hemmelige — eller hemmelig udnævnte — Jarls aarlige Erindring, — nemlig ved en Sjælemesse paa selve Dödsdagen, som dog i de katholske Tider vel sjelden holdtes uden for rigelig Betaling, enten af testamentariske Gaver eller af den Afdödes Arvinger. Snorres Minde kunde neppe hædres paa denne Maade, da han blev anseet for en fredlös Statsforbryder, og hans Gods erklæret for forbrudt til Kongen. Muelig har dog Præsten Styrmer, af Taknemmelighedsfölelse for sin afdöde Velynder, villet opfylde den sidste Pligt mod ham ved den ovenommeldte Helligholdelse af hans Dödsdag, — hvis han ellers ei har henkastet sin Antegnelse, som blot historisk, i et Nekrolog, eller i de Annaler som han siges at have forfattet. Om han, efter sine Begreber, har villet hædre Snorres Minde ved hin underlige Jarls-Benævnelse, eller nedskrevet den i en anden Hensigt, kunne vi nu ikke vide. Anledningen hertil har den ene af os, Finn Magnusen, nærmere dröftet i hans Udsigt over Snorre Sturlesöns Liv og Levnet. i det Skandinaviske Lit. Selsk. Skr. 10de Bind 1823.

Sine sidste Leveaar synes Styrmer ellers at have tilbragt i et Kloster[1], og der at have opnaaet Priors Vær-

[1]) Sandsynligviis i Helgafells Kloster, hvorfra hans Værker og let kunde komme til Flatö, hvor de tildeels ere blevne opbevarede for os ved den der skrevne berömte Codex. Dog er det tillige

dighed, da en saadan Titel tillægges ham af Annalerne, i det de ommelde hans Dödsfald, hvilket de og en i Stokholm forvaret Kalender fra det 14de Aarh., to Gange udgiven af Biskop Hans Finsen[1] henföre til den 20de Februar 1245. Saaledes maa „1265" (som hans Dödsaar) ansees for en blot Trykfeil i Finn Johnsens ypperlige Værk: *Historia ecclesiastica Islandiæ, 1, 213,* hvorfra den senere er overfört (som troværdig) til flere nyere, ellers gode Skrifter. Styrmer overlevede fölgelig Snorre kun i 4 Aar. Styrmers Vidnesbyrd om Kæmpen Hörds udmærkede Egenskaber paaberaabes i et Citat i *Saga af Hörði ok Hólmverjum* 40de Cap. (*Ágætar Fornm. Sög. Hólum* S. 126). Den handler for det meste om Begivenheder, skete i Borgarfjorden, hvorfor den der længe boende Styrmers Udsagn om Hörd saare naturlig anföres. De samme Udtryk synes og at tilkjendegive, at Styrmer selv har forfattet det förste Udkast til Sagaen, som senere er bleven udvidet af en nyere Bearbeider. Jfr. Sagabibliotheket, I, 280.

4) Vi vide med temmelig Bestemthed, efter hvad vi længere hen ville söge at udvikle, at Snorre Sturlesöns store Bogsamling næsten strax efter hans Död er bleven taget i Besiddelse af *Sturla Thordsön*, den ene af hans to Brodersönner, som vare oplærte af ham eller i hans Huus, og som

---

rimeligt at Styrmers Skrifter i sin Tid have tilhört Sturla Thordsön og længe have havt fælles Skjæbne med hans *Hákonarsaga* ligeledes afskrevet i Flatöbogen, hvis Ophavsmand eller Afskrivere da enten have faaet eller laant den fra Helgafells Kloster, eller fra Private, i hvis Hænder den muelig var kommen fra Erlend Hauksön (eller hans Arvinger), i hvis Fader eller Bedstefaders Eie de i sin Tid kunde have været komne fra Sturla Thordsöns Bo. I det 17de Aarh. kom saavel Flatöbogen som *Schedæ, Landnáma* og *Hauksbók* i Brynjulf Svendsens Besiddelse, og derfra tildeels senere til Kjöbenhavn.

[1]) Bagved hans Faders, Biskop Finn Johnsens *Hist. eccl. Isl.* 1ste Tom., og senere i Langebeks *Scriptores rer. Dan. medii ævi*, 2den Tome.

begge arvede hans Aandsgaver og Kjærlighed til den nordiske Literatur. Saavel han, som hans Broder Olaf Thordsön, vare Mænd af Formue og Anseelse, samt forestode, efter hinanden, Laugmands-Embedet i Island. Skjönt de begge hörte til Nordens bedste Skjalde, synes Olaf dog, hvad hans egne Arbeider angik, allene at have dyrket Digtekunsten; det meste af dem er tabt, med Undtagelse af hans Fortsættelse af Snorres nordiske Poetik (den yngre Edda med Skalda)[1]. Dette Foretagende synes ellers at vise, at han af sin Broder har erholdt deres Farbroders, ham fra Barndommen af saa kjære literaire Skatte, for saavidt de indeholdt Nordiske Skaldedigte, og alt som kunde tjene til deres Oplysning. At dette Værk skylder den Sæmundske Skole og Bogsamling paa Odde sin förste Oprindelse, have vi ovenfor bemærket. Det er derimod vist at Snorres efterladte egentlig historiske Skrifter og Böger ere blevne hos Broderen Sturla, hans störste Værks berömte Fortsætter, som, skjönt han selv var en ypperlig Digter, dog ivrigst dyrkede hint Fag, og uden Tvivl især har samlet alle de Sagacr, som angik Norge og Island. Blandt de sidstmeldte har Landnama været, först forfattet af Are og Kolskeg, men siden fortsat eller forøget af Snorres Ven og Client Styrmer Frode. Vi ansee det for troligt at Olafs Bogsam-

[1]) At Olaf Thordsön virkelig har fortsat dette Snorre Sturlesöns Værk, grundet paa et ældre af Sæmund Frode, er udförligst beviist af P. E. Müller ü. d. Ae. d. Asalehre S. 34 o. f. 75 o f. Olaf havde i 5 Aar (1236—1240) opholdt sig ved Danmarks Konges, Valdemar den 2dens Hof, og anförer mærkelig nok Bemærkninger af ham (hvem han i sin grammatikalske Tractat kalder sin Herre) om visse Characterer af Runeskriften (S. Snorra Edda m. S., Rasks Udg. S. 302). Skjönt Olaf Thordsön efter gamle Annalers Beretning var Kirkens Sub-Diaconus, forestod han dog i Island Laugmands-Embedet i Aarene 1248 og 1252. Ogsaa erfare vi (af Sturlunga-S. 9 B. 30 C.) at han, formodentlig i et Slags Skole, underviiste Drenge, som skulde oplæres til Præster.

ling, efter hans Död 1259, ved Arv, eller paa andre Maader, er kommen i hans Broder Sturlas Eie; dette er saa meget sandsynligere, som Olaf, efter hvad vi kunne udfinde, hverken var gift eller efterlod sig Livsarvinger. Det blev en Nödvendighed for Sturla, som agtede selv at skrive Islands Historie i sildigere Tider, at gjennemsee Landnama nöie, ja selv at tilföie den det fra ældre troværdige Kilder, som var udeladt deri, men ham dog bekjendt. Saaledes blev da den reviderede *Islendingabók*, i den 3die eller 4de Udg., en Hovedgrundvold for *Islendinga-Saga hin mikla* (Islands store Historie) ellers kaldet *Sturlúnga-Saga*, af hvilket Værk, saaledes som vi nu have det, Sturla Thordsön vel har skrevet det meste, men han afbrödes af höi Alder eller og af Döden (1284) i sit Arbeide, som blev sluttet af en anden Haand. Vi henvise, for det förste, herom til Amtmand Bjarne Thorsteinsons Fortale til Sturlunga-Saga 1ste Binds 1ste Afdeling S. IV—X og Biskop Müllers Sagabibliothek I, 245—248. Om den Mand, som har sluttet hint store Værk, forbeholde vi os ellers at meddele nogle Oplysninger ved denne Indlednings Ende. Hvor bevandret Sturla ogsaa var i Norges Historie, skjönnes let af hans store Saga om Hakon Hakonsön, udgiven tillige med to smaae af hans Saga om Magnus Lagabæter tilbageblevne Brudstykker, ved B. Thorlacius og Werlauff, som 5te Deel af *Noregs Konúnga-Sögur* (Fol. Khavn. 1818). At Snorres ypperlige, af ham saaledes fortsatte, historiske Forarbeide her har tjent ham til Ledetraad og Mönster, skjönnes lettelig af enhver sagkyndig Gransker.

5) End en femte Bearbeidelse synes Landnama paa Sturlas Tid eller lidt för at have erholdt, som enten er bleven foretaget eller foranstaltet enten a) af Snorre Sturlesöns Fætter og Sturla Thordsöns Ven, Marcus Thordsön paa Melum i Borgarfjorden, eller b) af dennes Fader, Præsten Thord Bödvarsön til Garde paa Akranæsset i det

samme Herred, een af Snorre Sturlesöns bedste Venner, som da let hos ham kunde tage eller faae en Afskrift af den i hans Værge værende Landnama, hvilken han maaskee selv har forøget, især med de Slægtregistre som slutte med ham selv og hans Sön Marcus. At denne Forfatter foruden Styrmers Tillæg ogsaa skulde have erholdt de af Sturla Thordsön tilföiede, er vel muligt. Dog er det sandsynligere at Værket end sénere er blevet omstöbt i sin nærværende Form, og saaledes har erholdt nogle, ellers ubekjendte, tit mærkværdige, men undertiden noget tvivlsomme og urigtige Tilsætninger og Forandringer. Hans Finsen har troet at den af Arngrim Johnsen og Björn Johnsen menes ved den af dem brugte Codex, som de undertiden citere under Navn af *Vatnshyrna*, (formodentlig af en Gaard, kaldet Vatnshorn); den har vel været skrevet paa Pergament, men dens Indretning og Skjæbne er nu ganske ubekjendt[1]. Af denne saakaldte *Melabók* har den Arnæmagnæanske Samling en udförlig Afskrift samt et dermed overensstemmende Brudstykke af en anden. Den Recension, som vi nu have, er ellers, som det synes, omdannet efter *Hauksbók* og forøget med dens Varianter. Ved nöie at undersöge de gamle Slægtregistre finde vi ellers at Snorre Marcussön paa Melum, Sön af Marcus Thordsön sammesteds, har havt en Sön, hvis Navn vi desværre ikke vide, men som har havt nogen Andeel i

---

[1]) De i Varianterne til Landnamas 4de Parts 7 Cap. (KA S. 300—30, og end vidtlöftigere KB S. 199—200) indförte Smaastykker ere, efter vort Skjönnende, et temmeligt nyt Tillæg til *Melabók* (E), skjönt vel tildeels hentet fra gamle Kilder; som en saadan angives, ved Stykkets Slutning, *Vatzhyrna*. Af denne Codex anförer Arngrim Johnsen i sin *Crymogæa* Side 62 (512) og 77 tildeels det samme, men tillige og noget mere, som forekommer ellers i *Kjalnesingasaga*, samt endelig et Stykke S. 113 som aabenbare er taget af *Bárðarsaga* 1ste Cap. (Hol. Udg. S. 161). Vi tvivle derom at *Vatzhyrna* har indeholdt Landnama, og den paaberaabes ei heller af Arngrim i *Spec. Hist. Isl.*

Sturlunga-Sagas Udarbeidelse, i det han der, i et af de ældste og bedste Haandskrifter, taler om sig selv i förste Person som Ketil Thorlaksöns Dattersön og Fætter til Narfes Sönner. Herom komme vi til at handle udförligere ved at omtale den sidstmeldte Sagas forskjellige Forfattere i det fölgende.

6) Landnamas ovenmeldte gamle Recensioner have, paa den sidstmeldte nær, været dens sjette Bearbeider, Hauk Erlendsön, bekjendte. Denne af Islands Literatur, som Samler og Afskriver, særdeles fortjente Mand nedstammede baade paa Fædrene- og Mödrene-Siden fra gamle islandske Familier — see f. Ex. den ved Hauk selv fortsatte Landnamas 3 P. 13 Cap., 4 P. 1 Cap., 5 P. 9 Cap. (hvor hans Hustrues, Steinuns, Stamtavle ogsaa findes[1]). Hans Fader Erlend Olafsön, kaldet den Stærke eller den Tykke, var netop, fra Aaret 1278 af, Sturla Thordsöns Eftermand i Laugmands-Embedet paa Island[2], og den mægtige Hierarch Biskop Arnes kraftige Modstander. I Aaret 1290 blev han af Kongen forlenet med Vestfjordene, i hvilken Landsfjerding baade han og hans berömte Sön havde deres Bopæl, og Erlend synes endog lige fra 1284 af at have havt noget

[1]) Det sidstmeldte Sted maa dog eftersees enten i den Skalholtske eller i den ældre Kjöbenhavnske Udgave, men ikke i den nyeste (S. 234), hvor (Laugmand) Hr. Erlend, ved en urigtig Læsemaades Anförelse i den brugte Text-Afskrift, tillægges tvende Mödre, Steinun og Valgerde, af hvilke den förstnævnte var Moder til Laugmand Rafn Oddsön, som saaledes var i Slægtskab med sin Vens og Collegas, Erlend Olafsöns, Hustru. Saavel Pergamentsfragmentet af *Hauksbók* og Björn Johnsens Uddrag i Grönlands Annaler„ som dets eneste gamle Afskrift have den rette Læsemaade, der ogsaa stemmer med Landnamas Udgavers 2 P. 26 Cap. o. fl. St.

[2]) Dette bevidnes udtrykkelig i Sturlúngasaga, 10de Bogs 19 Capitel. Dog overtog Erlend Laugmands-Embedet atter 1283.

mod dens Forvaltning at bestille. Hans Mödreneslægt var islandsk, men om hans Fader Olafs Forfædre tie vore Efterretninger. At han saaledes efter fleres Gisning kan have nedstammet fra Norge paa Fædrenesiden, er vel mueligt. I sin Alderdom synes han at have afstaaet Laugmands-Embedet til sin Sön og döde 1312. Hans Sön Hauk synes, efter nogle Annaler, förste Gang at have forestaaet Laugmands-Embedet 1294[1] formedelst sin Faders da foretagne Reise til Norge. Andre foregive, at han blev virkelig (skjönt han maaskee rettere midlertidig fungerede som) Laugmand 1295. Dette sidste har vel i Faderens Fraværelse tiere været Tilfældet. 1303, da han opholdt sig i Bergen, kaldtes han (i norske Diplomer) *„Herra Hauker lögmaðr."* 1306 kom han tilbage fra en Reise til Norge og ommeldes som virkelig Laugmand. 1308 stiftede han, tillige med Biskop Arne Helgesön, et saa kaldet Hospital *(spitali)* eller Forsörgelsesanstalt for lærde (geistlige) Mænd, paa Göilverjabai *(Gaulverjabæ)* i Arnes Syssel. Han reiste i samme Aar ud af Landet til Norge, hvor vi see at han af og til har opholdt sig. De fleste Annaler ansætte hans Död til 1334.

Laugmand Hauk Erlendsön forekommer saa tit i norske Diplomer fra den Tid, og havde saa meget med Dommer-Forretninger og andre offentlige Sager i Norge, især i Bergen og dets Omegn, at bestille, at man let kunde fristes til at mene, at han virkelig har fungeret som Bergens eller Gulethings Laugmand, hvilken sidste Titel en gammel Oversættelse af et norsk Diplom, fra 1311, tillægger ham, men derved mene vi at en Feiltagelse er indlöben, med mindre han, som constitueret, for en kort Tid, har

[1]) Saavidt os er bekjendt nævnes Hauk da först som Laugmand i Annalerne. Af et Sted i *Espolins Islands Arbækur* 1ste Deel S. 11 kunde man slutte at den lærde Forfatter har meent at han i Aaret 1297 allerede havde forestaaet Laugmands-Embedet i 11 Aar, altsaa fra 1286 eller 1287 af. Muelig har han allerede da havt noget med det, i sin Faders Fraværelse, at gjöre.

fört en saadan Titel, — da Gunnar Hjarandason, i originale Diplomer fra foregaaende og paafölgende Aar (1310 og 1312) udtrykkelig kaldes Laugmand for Bergen og Gulething (*Björgvinar og Gulaþings lögmaðr*). Ellers var Hauk i Aaret 1309 een af dem, som udfærdigede et mærkværdigt Actstykke angaaende Tiendevæsenet i Bergen. Fra 4de Mai 1321 haves et Brev eller Indlæg, som er skrevet til ham af Nordmænd i Districtet Vangen, og giver ham den hæderlige Titel af viis og vel erfaren Mand (*vitrum manni og val reyndum, Herra Hauki Erlendssyni, lögmanni*), hvori en Arvesags Beskaffenhed ellers forestilles ham, til hans Kjendelse eller Erklæring. 1313 finde vi ham som Medlem af flere, tildeels af Kongen udnævnte dömmende Commissioner, i en vigtig norsk Eiendomssag. I to Mandater, hvorved den afsagte Dom bekræftedes, kalder Kongen ham og *Herra Hauk Erlendsson.* 1330 finde vi ham endelig som een af flere Dommere i en Sag, der angik en druknet Kones Dödsmaade, som erklæredes at være skeet ved ulykkeligt Tilfælde, men ikke ved andres strafværdige Uforsigtighed. Heraf erfare vi, hvor höi Anseelse han nöd i Norge uden for sin egentlige Embedskreds, — og haabe at disse hidindtil ubekjendte, men fra authentiske Kilder hentede Efterretninger om denne, saavel af det Offentlige som af Literaturen fortjente Mand ei ville være vore Læsere ukjærkomne[1].

[1]) At Laugmand Hauk i sin Tid har været meget yndet og længe derefter berömt i Island, sees blandt andet af den endnu gjængse Tradition, at en kostbar og kjærkommen Gave, givet af en anseelig Mand, netop efter ham pleier at kaldes *Hauksnautr* (Hauks Vennegave). Jfr. Espolins *Arbækur* 1ste Deel S. 16. Suhm siger i Danmarks Historie XII, 254 at Hauk Erlendsön har lagt sidste Haand paa Skálda; hvorfra han har denne interessante Efterretning, er mig ubekjendt, men det kan vel være at Hauk som Besidder af Sturlungernes literaire Efterladenskaber,

Ved Slutningen af den vigtige Bearbeidelse af Landnama, hvorved Laugmand Hauk sögte at forene dens ham bekjendte forskjellige Recensioner til et sammenhængende Heelt, gjör han selv Rede for sin derved brugte Fremgangsmaade, ved fölgende særdeles lærerige Forklaring: „*Nú er yfirfarit um landnám þau er verit hafa á Íslandi, eptir því sem fróðir menn hafa skrifat, fyrst Ari prestr hinn fróði Þorgilsson ok Kolskeggr hinn vitri. En þessa bók ritaða*[1] *(ek) Haukr Ellinzson, eptir þeirri bók, sem ritað hafði Herra Sturla lögmaðr*[2]*, hinn fróðasti maðr, ok eptir þeirri bók annari, er ritað hafði Styrmir hinn fróði, ok hafða ek þat or hvárri, sem framar greindi, en mikill þorri var þat, er þær sögðu eins báðar, ok því er þat ekki at undra, þó þessi Landnámabók sé lengri enn nokkur önnur;*" d. e. „nu er det gjennemgaaet, hvorledes Islands Egne ere blevne tagne i Besiddelse, efter det som sagnkyndige Mænd have skrevet, först Præsten Are Thorgilssön Frode og Kolskeg den Vise. Men denne Bog skrev jeg, Hauk Erlendsön, efter den Bog som Laugmand Hr. Sturla Thordsön, den lærdeste Mand, har skrevet, og efter en anden Bog, som Styrmer den Kyndige

har nogen Andeel i et saadant Arbeide. — Hans Sön Erlend Hauksön forestod, formodentlig i hans Fraværelse, Laugmands-Embedet, i Aaret 1319, men mere om ham har ikke kunnet blive os bekjendt. Ogsaa er det vist, at den Jorun Hauksdatter, som 1343 blev valgt men 1344 viet (under Navn af Agnes) til Abbedisse for Kirkebai Kloster, var en Datter af Laugmand Hauk. Annalerne sige nemlig udtrykkelig, ved Aaret 1361: „Da döde Fru Steinun Oles Datter, Moder til Fru Agnes, Abbedisse til Kirkebai." At denne Frue virkelig havde været Laugmand Hauk Erlendsöns Hustru, sees af forskjellige Steder i *Hauksbók* (f. Ex. Landn. 2 P. 25 Cap. jfr. ovenfor S. 33).

[1]) Herved har Arne Magnussen tegnet i Margen: *adde: ek* (hvilket og Sprogformen *ritaða* udtrykkelig viser at maatte have fulgt strax derefter) — Andre Exemplarer have (i tredie Person) *ritaði Herra Haukr Erlendsson.*

[2]) Andre tillægge *Þórðarson* (Thordsön).

har skrevet; af enhver af disse har jeg taget det, som anförtes i den ene mere end i den anden, skjönt de begge berettede det meste paa den samme Maade. Det er derfor ei at undre over, at denne Landnamsbog er vidtlöftigere end nogen anden." — Dette Sted have vi udskrevet af det bedste Exemplar af den saaledes reviderede *Landnáma*, som i Almindelighed kaldes *Hauksbók*, og ellers, ligesaavel som Are Frodes *Schedæ* og den ældste Landnama, ere blevne bevarede fra Undergang ved Biskop Brynjulf Svendsen og Præsten Jon Erlendsen, ved at udskrives af en Membran, af hvilken dog nogle Blade ere tilbage. Afskriften bevares i den Arnæmagnæanske Samling under Nr. 105 i Folio, men Pergamentsbladene under Nr. 371 i 4to. Den samme Afskrift indeholder ogsaa *Kristni-Saga*, ligesom ogsaa Brudstykker deraf haves paa de nysommeldte Membranblade, hvoraf det sees, at de engang have udgjort et Heelt med den ovenommeldte *Hauksbók* paa Pergament, ligesom det tit er Tilfældet i gamle Papirsafskrifter.

Kristni-Sagas sidste Udgiver og flere have, af den sidstommeldte Omstændighed, taget Anledning til at erklære Landnamas Medarbeider, Laugmand Hauk Erlendsön, for Forfatter til Kristni-Saga. Vi troe, at dette ikke kan antages, men derimod det at denne Saga er en ældgammel Fortsættelse af Landnama, som og oprindelig skyldes Are Frode, der synes at have villet meddele den som et Tillæg til Islands almindelige Oldtids-Historie. Aarsagerne dertil, at Hauk, som ovenmeldt, er kommen i Besiddelse af Are Frodes, Styrmers og Sturla Thordsöns Værker, mene vi at være disse: Sturlas ene Sön Thord opofrede sig ganske til theologiske Studier, samt blev i Norge ansat som Kong Magnus Lagabæters Hofpræst, og döde förend hans Fader uden at vende tilbage til Island. Hans Broder Snorre, kaldet den Digre eller Tykke, var i det Hele sin Fader meget ulig i Sind og Tilböieligheder. (Sturl. S. 10 B. 12, 18 C.)

Efter Sturlas Död har han da vel ingen Priis sat paa hans egne efterladte Haandskrifter og övrige Bogsamling. Det bliver da meget sandsynligt at Sturlas Eftermand i Embedet, Laugmand Erlend Olafsön, (noget beslægtet med Sturlungerne), eller og hans da voxne Sön Hauk, hvis ivrige Studium af Islands Saga-Literatur vi alt have lært at kjende, have benyttet Leiligheden til at sætte sig i Besiddelse af Sturlas literaire Skatte, hvis Overdragelse fra hans eneste i Island efterladte Sön, som let skjönnes af ovenanförte Aarsag, neppe har været vanskelig at erholde. Det kan og være at Hauk ikke er kommen i Besiddelse af Bogsamlingen förend efter den yngre Snorre Sturlesöns Död, paa Stadarhol, den 31te Mai 1306. I det selvsamme Aar fungerede Hauk Erlendsön som Laugmand efter Annalernes Beretning. Det fulgte af sig selv at Fuldföreren af Landnama med al Flid maatte söge at overkomme Islands gamle Sagaer og alle dertilhörende Haandskrifter. At dette temmelig vel er lykkets Laugmand Hauk bevidner Björn Johnsen saaledes i Grönlands Annaler: at han har samlet paa de fleste Sagnskrifter og Annaler, saavel angaaende den hedenske som den christelige Tid, baade fra Broder Gunlögs og mange andre Böger. Herfor have vi maaskee forskjellige Kjendsgjerninger i den Arnæmagnæanske Samling, uden at kunne paavise dem med Sikkerhed; dog formode vi at saavel en Deel af de Membran-Fragmenter vi endnu have af hans egen Hauksbog som meget af Haandskriftet Nr. 544, i 4to, som blandt andet indeholder Thorfinn Karlsefnes Saga, er skrevet af ham selv. I det mindste sees begge tildeels at være skrevne med samme Haand, og desuden forekommer i dette Exemplar af Sagaen eet af de selvsamme, til ham fortsatte, Slægtregistre, som indeholdes i den upaatvivlelig af ham sammensatte *Hauksbók*, hvorimod det udelades i et andet Pergaments-Exemplar, som synes at være skrevet

efter en ældre Recension. Mere herom vil forekomme i Indledningen til Thorfinn Karlsefnes Saga. Kun bemærke vi her at Skrift og Skrivemaade af de to heromtalte Membraner vise, at den er fra Hauks Levetid, den förste Tredieedeel af det 14de Aarhundrede. Med Fragmenterne af den herommeldte *Hauksbók* have andre af Kristni-Saga eller „Historien om Christendommens Indförelse" (i Island) været forenede, skrevne med den selvsamme Haand. De lærde Mænd (7 Medlemmer af den Arnæmagnæanske Commission), som foranstaltede den anden Udgave af bemeldte Værk[1], hvoraf den förste men ufuldkomnere Udgave længe för var trykt paa Island[2], yttre i Fortalen den ovenanförte Mening om dens Oprindelse og understötte den især med den Grund, at denne Saga, saavel i Membranen af *Hauksbók* som i flere dens eller Landnamas Exemplarer, stedse sees at være forenet med eller lagt til eet af disse Værker[3]. Vi troe endvidere at Kristni-Sagas Begyndelse ogsaa tilkjendegiver en saadan oprindelig Forbindelse, naar vi lægge Mærke til a) den fælles Slutning saavel af *Landnáma* som *Hauksbók* (*5 P. 15 Cap.*), hvori först nogle döbte eller christne Landnamsmænd opregnes, med den Bemærkning at deres Efterkommere dog igjen forfaldt til Hedenskabet, og disse sidst tillagte Ord: *en landit var alheiðit nær hundr-*

[1]) *Kristni-Saga, sive historia religionis christianæ in Islandiam introductæ, nec non Þáttr af Isleifi biskupi sive narratio de Isleifo Episcopo, ex manuscriptis legati Arnæmagnæani, cum interpretatione Latina, notis, chronologia, tabulis genealogicis et indicibus, tam rerum quam verborum. Hafniæ* 1773, 8.

[2]) *Christendómssaga hliódande um þad hvornenn christen trú kom fyrst á Island. Prentud í Skalhollti* 1688. 4. Udgaven var besörget, efter John Erlendsens ommeldte Afskrift, ved Biskop Theodorus Thorlacius.

[3]) *Historiam christianismi nusquam seorsim, sed semper alicui Landnamæ exemplo adjunctam reperimus.*

aði vetra (men hele Landet var hedensk i næsten hundrede Aar); — samt b) Begyndelsen til *Kristni-Saga,* som i *Hauksbók* o. fl. fölger umiddelbar derefter: *Nú hefr þat hversu kristni kom á Island*, d. e. „Nu begynder det (Fortællingen eller Afdelingen derom) hvorledes Christendommen blev indfört paa Island." Vistnok er Kristni-Saga ikke, saaledes som vi nu have den, Ares uforandrede Værk; i det mindste maa hans Navn eller Sagn, hvor det anföres i Sagaen (12 Cap. S. 104, 108, 13 Cap. 118) være blevet forandret fra förste til tredie Person, men paa det mellemste af disse Steder hedder det udtrykkelig: *Ari fróði hefir flest sagt frá þessum tíðindum, er hér ero rituð,* d. e. „Are Frode har berettet de fleste (eller: det meste) af de Begivenheder, som her ere skrevne." Dette er da uden Tvivl saaledes bemærket af een, som har afskrevet hans Værk med smaae Forandringer og et ubetydeligt Tillæg, men fremstiller sig selv som dets Omarbeider paa en saadan Maade, noget lignende den som Kristni-Sagas nu vitterlige Afskriver, Laugmand Hauk, i det foregaaende havde sagt om sig selv, at han havde brugt ved Bearbeidelsen af Landnama. Rimeligviis var hans Original, ligesom det sidstmeldte Værk, kommen til ham fra Sturla Thordsöns (og för maaskee Snorre Sturlesöns) Haandskriftsamling. Et afgjörende Beviis for Are Frodes förste Forfatterskab til Kristni-Saga[1] troe vi at

[1]) Dette antoges allerede af *N. P. Sibbern i Bibl. hist. Dano-Norveg. Hamb.* 1716. Suhm antog i Crit. Hist. af Danmark, 4 Deel, Fortalen S. XVIII, at Kristni-Saga har havt adskillige Forfattere, „hvoriblandt uden Tvivl Are selv" og at Hauk Erlendsön kun „havde lagt den sidste Haand paa Værket." Dette sidste bemærkes og i samme Forfatters Hist. af Danm. XII, 254. Jfr. Werlauff l. c. S. 95. Mærkeligt er det og, at Arne Magnussen, som kjendte Navnet Kristni-Saga for dette Skrift, snarest synes at have villet betragte det som et Tillæg til Membran-Exemplarerne af Landnama. *(Vita Sæmundi multiscii* S. 11 foran *Edd. ant.* T. I.)

have fundet i *Páls Biskups Saga* (bagved *Húngurvaka*[1] Hafn. 1778, 8) 18 Cap. S. 238—39: *Ari prestr hinn fróði, er mörg dæmi spaklig hefir saman töld, segir hve miöc vort land drupnaði* (eller *drjúpdi) eptir fráfall Gissurar biscups, er menn virðu mestan skörúng verit hafa á Islandi* d. e. „Præsten Are den Lærde, som har samlet mange lærerige Efterretninger, fortæller hvor nedslaget (eller: forfaldet) vort Land blev efter det Dödsfald, der bortkaldte Biskop Gissur, hvem man ansaae for den ypperligste Mand, som nogensinde har levet paa Island." Ved at undersöge Ares *Schedæ* finde vi vel at Biskop Gissurs Död berettes i dens 10de Capitel, men intet fortælles derimod om Islands Nedslagenhed eller Forfald efter Dödsfaldet. Ei heller findes noget herom i den egentlige Landnama, ligesom man og hverken kunde vente at opdage det der eller i Ares formodentlig tabte Værk over Norges Kongers Historie. Derimod findes det upaatvivlelig i Kristni-Sagas 14de Capitel (l. c. S. 120-122), som beretter temmelig udförlig om det Uveir og Uaar, der rammede Island i Biskop Gissurs Dödsaar, især strax efter hans Död, hvorved Landsthingets Kirke (paa Thingvalle, hvortil Tömmeret i sin Tid var blevet skjenket af Harald Haardraade) blev ödelagt, mange Skibe forliste, en stor Hungersnöd paafulgte o. s. v[2]. Hertil mene vi og at et andet

[1]) Udgiverne, de daværende Medlemmer af den Arnæmagnæanske Commission, mene i Fortalen, at denne Saga er forfattet af Biskop Magnus Gissursön til Skalholt, som döde i Aaret 1236 (efter Finn Johnsen l. c. 1, 312, efter Annalerne 1237).

[2]) I *Páls Saga* l. c. fortælles om Jordskjælv, Jordbrand, langvarig Regn, som foraarsagede Misvæxt m. m. som Sidestykker til Tildragelserne ved Gissurs Död. Mærkeligt er det, at Biskop Magnus Gissursön, i Beretningen om de ældste Biskopper undgaaer at nævne Are Frode som Hjemmel for noget af dem, men at han (hvis han ogsaa er *Páls-Saga's* Forfatter) har anfört Ares Vidnesbyrd i samme, ved at omtale Begivenheder, som först tildroge sig efter hans Död.

Sted af Biskop Jon Øgmundsöns endnu ikke udgivne Saga (skreven henved 1200 af Gunlög Leifsön) maa henföres[1]. Ellers er der ingen Mangel paa *criteria interna*, som henpege til Are Frodes oprindelige Forfatterskab til Kristni-Saga, af hvilke det maatte tillades os at anföre disse: a) Are Marsön og Ejolf Graa, begge Ares Stamfædre og boende paa Vesterlandet, opregnes, ved Aaret 981, som de förste blandt Islands samtidige Hövdinger; b) I 6te Cap. S. 40 nævnes *Osvífr spaki* (den Vise eller Kyndige) og hans 5 Sönner, i en dem angaaende Beretning. Denne Mand var een af Are Frodes Forfædre, og omtales i hans *Schedæ* (4de Cap.) paa en Maade, som viser at det saaledes berettede er fortalt af Osvifs Dattersön Geller Thorkelsön til dennes Sön Thorkel Gellersön, og af sidstnævnte igjen til hans Brodersön Are Frode. —Herved oplyses da vel Kristni-Sagas rette Kilder til dens nu omhandlede og flere Steder. c) Det 7de Cap. o. fl. St. omhandle Ares Stamfader Sidu-Hall, om hvem hans *Schedæ* have viist at han vidste god Besked, og anföre ligeledes Hovedaarsagen dertil. d) I 8de Cap. S. 52 omtales Ares Slægtning, Gudleif Aresön fra Reikholum, som Thangbrands Ven og Forsvarer. e) Det samme Cap. vidner om en stor local Kundskab (her vel tildeels grundet paa gamle Traditioner) i de Egne, som fra forskjellige Kanter grændsede til det nuværende Sneefjelds Syssel, Are Frodes Opholdsted i hans bedste og senere Alder. f) Hjalte og Gissur, Kristni-Sagas vigtigste Hovedpersoner, hörte paa forskjellige Maader til Ares og hans bedste, i selve Sagaen nævnte, Venners Frænder, hvis Slægtskab med Kong Olaf Tryggvesön her tildeels udvikles[2].

---

[1]) See *Werlauff de Ario multiscio.* S. 52.

[2]) Herom kunne vi henvise til de ypperlige (af Hans Finsen forfattede) genealogiske Tabeller ved Kristni-Sagas Kjöbenhavnske Udgave, som vise (blandt andet), hvorledes det gamle Norges

g) Adskilligt i Kristni-Saga stemmer bogstávelig overeens med *Schedæ*, som vel deri ere mindre vidtlöftige, men meddele dog enkelte Tillæg og Hjemmels Anförelser paa saadanne Steder. h) Blandt de i 14 Cap. S. 122 opregnede ypperste og lærdeste Mænd, som levede i Island da Biskop Gissur döde (1118) nævnes ikke Are Frode; uden Tvivl har han selv fundet det upassende, men Afskriveren eller Omarbeideren undladt at tilföie ham. Ogsaa ansee vi det for mærkeligt, at Ketil Thorsteinsön blandt dem nævnes som Præst (ei som Biskop, hvilket han först senere blev). i) Kristni-Saga fortsættes som et Slags Krönike, der tildeels angaaer aldeles verdslige Begivenheder, efter Biskop Gissurs Död i annalistisk Form, og röber vistnok her en da levende Forfatter. k) Ved 1119 anföres Sæmund Frodes, Ares berömte Vens, mundtlige Udsagn paa Landsthinget, hvilket den sidstnævnte sandsynligviis selv har hört og nedskrevet. l) Den egentlige Saga med den tilhörende Krönike ender 1121 med Præsten Ketils Valg til Biskop og hans Udreise af Landet. Formodentlig er da Værket sluttet i det sidstmeldte eller det næstfölgende Aar. Dets næstsidste Efterretning angaaer Hövdingen Haflide Marsön, den berömte Ophavsmand til Islands ældste skrevne Lov, kaldet *Grágás*[1]. I den Anledning meddeles

og mange flere endnu regjerende Kongeslægters Forfædre, have været bosatte paa Island, og hört til dets Fristat, i det 10de Aarhundrede. Jfr. Landnamas 3 P. 1 C. samt Olaf Tryggvesöns Saga, i *Fornmanna-Sögur II*, 23.

[1]) See ellers herom Conferenzraad Schlegels Afhandling: Om den gamle Islandske Lov- og Retsbog, kaldet Graagaas, i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed, 1 B. S. 109 o. f. Kristni-Sagas ommeldte Efterretninger om Haflide o. fl. findes ellers udförligere i Anhanget til Landnama (som ikke forekommer ved nogen af dens tre ældre Bearbeidelser), men dog allerudförligst i Sturlúngasaga 1ste Bog. Mærkeligt er det ogsaa at hverken Haflide eller hans Kone nævnes i den ældste Landnama, men vel i Hauksbók, paa to Steder, tillige med den förste af hans Koner.

allersidst nogle genealogiske Optegnelser om hans to Koner og deres Afkom. Den förste af dem var Thuride, en Datter af Thord Sturlesön, som hörte til Sturlungernes Familie; den anden, Rannveig, var en Datter af Teit Hallsön paa Haukadal, Are Frodes Fostbroder og Ven. En Datter af dem blev gift med Ingemund, en Dattersön af Ares Farbroder, Thorkel Gellersön og saaledes vor Forfatters Næst-Södskendebarn. Dersom Are har sluttet Kristni-Saga 1122, döde Haflide Marsön 8 Aar derefter, thi Annalerne ansætte denne Begivenhed til 1130. Are Frode kunde saaledes her vel have nævnt hans tvende Koner, og sandsynligviis ogsaa sin Fætter Præsten Ingemund som hans Svigersön. Om Are derimod selv har nævnt eller kunnet nævne Haflides Börnebörn, som der opregnes, kunne vi ikke bestemt sige, skjönt det ikke er usandsynligt, da Are overlevede ham hele 18 Aar, og kan have tillagt Værkets sidste Linier meget senere end det övrige deraf var forfattet. De faa Genealogier, som findes i Kristni-Saga, fortsættes ellers knap til Ares egen Tid.

Derimod finde vi noget, men kun saare lidet væsentligt, i Kristni-Saga, som beviislig er tilföiet af senere Hænder; det er nemlig den Bemærkning 3die Cap. S. 20, at Kirken paa Aas *(í Ási)*, een af de ældste paa Island, endnu stod i den Tid da Botolf var Biskop paa Holum. Han kom til Embedet 1239, altsaa medens Styrmer Frode, Landnámas Fortsætter, endnu levede, — og döde et Aar senere end han. Man kan da vel antage det for vist, at denne Efterretning[1] skyldes Styrmers Tillæg, af hvilke vi ellers intet kunne spore i Bogen, med sandsynlig Undtagelse af Forandringer

[1]) Den findes mærkelig nok, ikke i Thorvald Kodransöns Saga paa det Sted (Udg. 1778, bagved Hungurvaka, 5 Cap. S. 310) heller ikke i Olaf Tryggvesöns störste Saga (Skalh. Udg. II, 44 eller *Fornm. Sögur I,* 269); kun siges paa sidstmeldte Sted at Kirken (stedse) stod uden at behöve Reparation. Thorvalds Levnet er en Deel af nysmeldte Saga, og saaledes vel skrevet paa Latin af Gunlög Leifsön (som ei kunde omtale den sildigere

i den oprindelige Stile- og Skrivemaade[1]. At en Beretning om Kong Olaf Tryggvesöns Reise fra Holmgard til Irland (S. 32) stemmer overeens med Odd Snorresöns Saga om denne Konge, medförer aldeles ikke, at den just er hentet derfra, da den vel kan have staaet i Sæmund Frodes (eller og Ares egen) Saga om den samme Konge[2].

Ligesom adskilligt af Landnama (efter hvad vi her længere hen skulle vise) er optaget i Olaf Tryggvesöns störste Saga, hvoraf en stor Deel er skrevet af Munken Gunlög Leifsön paa Latin men senere oversat paa Islandsk, formodentlig ved Styrmer Frode — saa er Kristni-Saga ogsaa bleven benyttet af dem paa den selvsamme Maade. Saaledes er a) Fortællingen om Thorvald Kodransön og hans Fader, optaget deri, men meget udvidet, af den nordlandske Omarbeider, som her havde en bedre Leilighed, end Are, til at samle disse Underretninger. Dette hele Stykke er udgivet 1778, som Thorvald Kodransöns særskilte Saga[3], efter Papirshaandskrifter, men senere efter Membran, som en Afdeling af förstnævnte Værk, i *Fornmanna-Sögur I, 255-276*. b) Beretningen om Stefner Thorgilssön, udvidet paa en lignende Maade, *I, 276, 283-86*; c) om Præsten Thangbrands Herkomst og Bedrifter, hans Sendelse til Island, Forkyndelse af Christendommen der m.m. *I, 34-35 o.fl.St., II, 119-20, 197-206*; d) De förste christne Islænderes Ophold i Norge *II, 26*

Biskop Botolf), men sandsynligviis oversat paa Reikholt ved Styrmer Frode, der muelig dog senere, ved at afskrive eller tildeels omarbeide Kristni-Saga, har tillagt den ombandlede, maaskee da ret nylig af ham indhentede Efterretning.

[1]) Dog kunne disse Forandringer muelig tilregnes Sturla Thordsön som Omarbeider af eet af de Exemplarer af Landnama, som Hauk benyttede ved sin Udgave.

[2]) At Sæmund Frodes historiske Værk sluttedes med Kong Magnus den Godes Levnet see vi af John Loptsöns Encomiast, udgivet af John Erichsen (1787, 4) 40de og 41de Strophe, S. 18.

[3]) Af den Arnæmagnæanske Commission, som et Tillæg til *Húngurvaka*, med latinsk Oversættelse o. s. v. 8.

o. f. 78 o. f. 206 o. f. e) Gissur den Hvide og Hjalte Skeggesöns sidste lykkelige Missionsreise til Islands og Christendommens almindelige Indförelse sammesteds *II, 232-244.* f) Christendommens Indförelse i Grönland, *II, 245-46.* Alt dette findes, skjönt mindre udförligt eller vidtlöftigt, i Kristni-Saga l. c. 1—12 Cap. S. 1—104. Dog forekommer her et Vers af Brand Vidförle (den Vidtbereiste) en ellers ubekjendt Skjald, hvilket Styrmer eller Sturla synes at have indskudt, og Underretningen om Stefners Död, udtrykkelig tillagt Are den Gamle af Afskriveren, men som og findes i *Fornm. S. III, 19-20.* Den övrige sjette Deel af Kristni-Saga (*11-12 Cap. S. 108-128*) kunde aldeles ikke vedkomme Olaf Tryggvesöns Historie, som angaaende senere Begivenheder og er derfor i den udeladt. Det vigtigste af denne Rest indeholdes dog, med noget forandrede Ord, og i det Hele vidtlöftigere, i Hungurvaka, skrevet i det 12te Aarhundrede, l. c. *2-8 Cap. S. 10-64.*

Heraf bliver det klart at Kristni-Saga kunde siges at være forkortningsviis uddraget af Olaf Tryggvesöns Saga og Hungurvaka, begge skrevne (som vi nu have den förste) i den förste Halvdeel af det 13de Aarhundrede — saasnart vi, med Kristni-Sagas sidste Udgivere antage den for at være forfattet af Hauk Erlendsön. Det kunne vi, af ovenanförte Grunde, aldeles ikke. Det vilde og ganske have stridt mod den Maneer, hvorpaa han havde behandlet den foregaaende Landnama, hvilken han nemlig (forsaavidt Foreningen af flere ældre Tillæg og Fortsættelsen af hans eget og fleres Slægtregister angik) havde sögt at forlænge, ikke at forkorte. Han har dog fundet Landnamas Fortsættelse, den gamle Kristni-Saga, saa mærkværdig, at han selv har afskrevet den[1], skjönt alt eller det meste af dens Indhold al-

[1]) Overeensstemmende med denne vor Mening finde vi fölgende Bemærkning at være. Den findes i et Sammendrag af adskillige Annaler, forfattet af Hr. Hallgrim Johnsen, Degn til Thingöre Kloster paa Island, men ikke udgivet i Trykken. —

lerede var indflettet i andre Skrifter. Dersom han selv havde forfattet den, vilde han ikke ganske have forbigaaet Gunlögs temmelig vidtlöftige Beretninger om hertil hörende Gjenstande (*Fornm. S. II, 192-94, 222-232*). Uden Tvivl vilde han da og have henyttet Njalas ei uvigtige og tildeels udförligere Fremstilling af de samme og andre dermed forbundne Begivenheder, da denne mærkelige Saga sikkert ikke har været ham ubekjendt, samt endelig og Fortællingen om Biskopperne Isleif og Gissur (i Flatöbogen) hörende til Olaf den Helliges Saga, forfattet af Styrmer Frode, som dog der rimeligviis har benyttet nordlandske Kilder; see Kristni-Sagas Fortale l. c. samt *S. 130-141*.

Arngrim Jonsen, (i sit *Specimen Islandiæ historicum, Amstelodami 1642, 4, S. 184*) ommelder en mærkelig, af ham dertil benyttet Codex af *Hauksbók*, som var bleven ham laant af den vældige og rige Hövding Are Magnussen, Sysselmand for Bardestrands og Isefjords Sysseler[1]. Denne har formodentlig arvet den efter sin Fader, den lærde Digter, Sysselmand Magnus Johnsen til Bai (Bæ) paa Rödesand. Vi vide ikke om dette Exemplar er det samme, hvis Brudstykker og Afskrift vi endnu have Adgang til i den Magnæanske Samling. Muelig var det den *Hauksbók*, hvoraf (eller vel rettere af hvis Tillæg) Björn Johnsen har uddraget adskilligt, som nu ellers ikke mere haves, i sine Grönlands Annaler, og hvilket vi, paa vedkommende Steder i nærværende Værk, skulle meddele vore ærede Læsere.

„*Við hann er Hauksbók kend, eðr Landnáma og Kristni-Saga, hvörjar hann hefir samanlesið.*" Heraf fölger at Landnama og Kristni-Saga som dens Fortsættelse, fordum udgjorde, tilsammentagne, det Værk, som i den af Hauk reviderede Udgave fik Titel af *Hauksbók.*

[1]) *Nomophylax Hauko (floruit circa annum 1308) conscripto nostra lingua opere de origine gentis Islandicæ, chorographico et chronologico, quod ab authore Hauksbók nomen cepit, quem .... secuti sumus authorem; communicatum in illum usum, ab insulæ nostræ viro primario et magnate, Aretio Magni filio &c.*

Ellers har Landnama, som det synes, havt end flere Bearbeidere, som af dens forskjellige Recensioner, *Hauksbók* iberegnet, have søgt at danne en fuldstændig Harmonie, der dog undertiden, ved Afskrivernes Ukyndighed eller Skjödeslöshed, findes at være bleven meget forstyrret. Da Afskrifter af denne yngste Classe, ved de brugte Exemplarers Mangfoldighed, naturligviis maatte være de udförligste og forsaavidt fuldstændigste, er eet eller andet af to blandt dem blevet lagt til Grund for een af de tre Udgaver som allerede have seet Lyset af dette vigtige Værk, og de ere navnlig disse:

1) For den Skalholtske Udgave, besörget af Biskop Mag. Theodorus Thorlacius 1688, 4, synes en Afskrift af Landnama Nr. 110 Fol. i den Magnæanske Samling, enten selv, eller i en mestendeels ligelydende Gjenpart at være bleven lagt til Grund. Efter Fortalen ere i alt 5 Haandskrifter blevne benyttede ved den, og den hele af dem sammensatte Recension sees i meget at stemme overeens med den ældste Landnama og med *Hauksbók*.

2) Den Arnæmagnæanske Codex Nr. 104 i Folio, skreven af Thormod Torfæi Haandskriver Asgeir Johnsen, er lagt til Grund for den ældre Kjöbenhavnske Udgave (*Islands Landnámabók. Hoc est: Liber Originum Islandiæ. Versione Latina, lectionibus variantibus et rerum, personarum, locorum, necnon vocum rarissimarum indicibus illustratus. Ex Manuscriptis Legati Magnæani. Havniæ 1774. 4.*) Den udödelige Suhm bekostede denne Udgave, som besörgedes af den lærde Hans Finsen (da Secretair ved Commissionen for det Arnæmagnæanske Legat, senere Dr. Theol. og Skalholts Stifts Biskop). En fuldstændig kritisk Collationering af et saadant Værk, var meget mere end man af een Mand kunde forlange eller vente, især da Udgiveren, ved Reiser tildeels forhindredes fra det Arbeide han havde paataget sig. I Fortalen tilstaaer han selv at Feil ere indlöbne herved, og dog maa man paaskjönne den store af ham ved Collationeringen anvendte (skjönt naturligviis ei

stedse tilstrækkelige) Flid og Omhu, da han tit har bemærket, hvad der forekom ham at være vigtigst og rigtigst. Især maa man erkjende den ypperlige Kritik, han paa nogle Steder har anvendt til Textens Forbedring, ved ei blindt hen at fölge det brugte udförligste Exemplar[1], men derimod at raadföre sig med de andres (især de ældstes) Læsemaader, og af dem vælge de bedste. Den tilföiede Ordbog over de poetiske og flere sjeldne Ord er af den lærde i dette Fag særdeles bevandrede John Olafsen (fra *Svefneyum*).

3) Det selvsamme Haandskrift er ogsaa lagt til Grund for den nyeste Udgave, som udgjör den anden Afdeling af *Íslendinga-Sögur, Fyrsta Bindi. Kphöfn. 1829.* De tvende ovennævnte Herrer have og her besörget Landnamas Udgivelse. Ved Collationeringen ere de blevne understöttede af 5 her studerende Islændere, saa at den nyeste Udgave derved, med Hensyn til tilföiede Læsemaader, maatte ventes at være bleven fuldstændig, især da den ældre Kjöbenhavnske Udgave i Fortalen siges at være bleven rettet paa mange Steder, og selv de mindste Varianter anmærkede. At afvigende Læsemaader, Tilsætninger o. s. v. virkelig her ere tildeels anförte fuldstændigere og nöiagtigere end i

---

[1]) Naar forskjellige gamle Codices haves af et Oldskrift, kunne undertiden vigtige Grunde anföres for at lægge den ældste og bedste af dem til Grund for en ny Udgave, — men naar man kun har en forholdsmæssig ny Udarbeidelse af et Værk, som er sammendraget af forkjellige ældre men dog aldeles ikke samtidige, Forfatteres Recensioner og successive Tillæg, som befindes at vrimle af Afskriver- og Ukyndigheds-Feil, men kun kunne gjöre Fordring paa en vis Udförlighed, saa kan der ikke være noget Tvivlsmaal om, at man jo maa foretrække de ældste og bedste Codices af enhver Bearbeidelse især for en saadan modern Amalgamering af forskjellige Forfatteres Oldskrifter og disses nyere Omarbeidelser eller Fortsættelser.

den Finsenske, have vi ved tilfældigt Eftersyn af visse Steder erfaret. Vi havde derfor besluttet at nöies med at afskrive de Steder af Landnáma, som vi behövede til nærværende Værk, af den nyeste Udgave, og havde allerede afskrevet dem. Ved nærmere Eftersyn fandt vi dog snart, at enkelte Ord forekom i den, som efter vort Skjön syntes at være urigtige; ved ogsaa derom at eftersee den ældre Kjöbenhavnske, ja selv tildeels den Skalholtske Udgave fandt vi at enkelte slige der vare anförte rigtig. Vi forsögte da ved en nöiagtig Conferering med den ældre Kjöbenhavnske at hjelpe paa Sagen, men ogsaa herved mærkede vi at alle Betænkeligheder ikke kunde hæves. Vi besluttede tilsidst at lægge de ældste og bedste Afskrifter af Membranerne (forsaavidt vi ikke kunde benytte de faa originale Brudstykker) til Grund for de nævnte Stykkers Udgivelse, og erfarede da, at de indeholdt nogle særdeles vigtige, deels aabenbart, deels efter al Sandsynlighed, rigtige og ældre Læsemaader, som ikke findes bemærkede i nogen af de tre Udgaver. Tilstrækkelige Beviser herfor ville blive anförte i vor nyeste kritiske Bearbeidelse af vedkommende Steder i nærværende Værk. Eet af den förstommeldte Art er allerede ovenfor (S. 33) leilighedsviis blevet bemærket.

Dette er ingenlunde sagt for at nedrive den sidste eller nogen af de foregaaende Udgaver, da enhver af dem, i det Tidspunkt, hvori den udkom, var nödvendig og fortjenstlig. Vi vide af Erfaring, hvor yderst besværlig en saa vidtlöftig Collationering er, og hvor let endog betydelige Feil derved kunne indlöbe, især naar den höiere Kritiks Vink stedse skulle iagttages med vedbörlig Opmærksomhed. Kun ansee vi det for at være vor Pligt at underrette de Literatorer eller Sagalæsere, som i Fremtiden ville benytte Landnama, om de nævnte tre Udgavers virkelige Beskaffenhed, for at de to sidste ikke (hver paa sin Viis) skulle ansees for aldeles fuldstændige eller feilfrie, og Læserne derved vildledes, med Hensyn til een eller an-

den for Historien vigtig Undersögelse. De fölgende smaae Stykker af Værket have vi selv sögt at meddele nöiagtig efter de bedste Kilder, med tilföiet Antegnelse af alle nogenlunde mærkelige Varianter.

Vi have saaledes lagt det ovenommeldte Arnæmagnæanske Haandskrift Nr. 107 i Folio, som det oprindelig ældste, til Grund for vor nærværende Udgivelse af Landnamas Efterretninger om Grönland og Amerika, hvoraf de egentlig historiske meddeles i nærværende Bind, men alligevel jævnfört det med alle de övrige Afskrifter. Ved denne Leilighed tillade vi os at fremstille for vore Læsere, hvoraf maaskee nogle eie den Skalholtske, andre den ældre Kjöbenhavnske, og end andre den nyere Udgave, en Udsigt over alle af os benyttede Haandskrifter af *Landnáma* og *Hauksbók* efter deres Nummere i det Arnæmagnæanske Catalog, tillige med den ældre Kjöbenhavnske Udgaves til hvert især hörende Taltegn og den nyeres Bogstavmærker, som ogsaa af os, i Varianternes Anförelse, ere bibeholdte:

I. Af den ældste *Landnáma*.

AM.	Den anden Udgaves	Den tredie Udgaves
Nr. 107 i Folio	7	B
II. Af *Hauksbók*.		
371 i 4 (Mbr. Fragm.)	M	C
105 i Fol. (Afskr,)	5	C
III. Af *Melabók*.		
106 i Fol.	6	E
112 — (Fragm.)	12	F
IV. Nyere harmoniske Udskrifter af *Landnáma* og *Hauksbók* tilsammentagne:		
104 i Fol.	4	A
108 —	8	G
109 —	9	H
110 —	10	I
111 —	11	K

Desuden have vi benyttet en fra Island for kort siden hidkommen (ikke ret gammel) Afskrift, som vel i meget stemmer overeens med den Skalholtske Udgave, men har dog enkelte mærkelige fra den afvigende Læsemaader, som antydes ved Mærket Ma. Værkets tre trykte Udgaver ere endelig her saaledes blevne betegnede af os:

I. Den förste eller Skalholtske (efter 5 Haandskrifter aftrykte) Udgave 4 — S

II. Den 2den, eller ældre Kjöbenhavnske, 4 — Ka

III. Den 3die, eller nyere Kjöbenhavnske, 8 — Kn

IV. Hertil föie vi endvidere et Uddrag af Landnama, allerede i Middelalderen indrykket i Olaf Tryggvesöns större Saga, indeholdende det herefter fölgende förste Brudstykke om Erik Röde og Grönlands Opdagelse, hvilket vi, ved dets Collationering, betegne med O.

Hvormeget det end er at beklage, at vi af den ældste Landnama intet Pergamentsblad have tilbage, men kun nogle af dens Haukske Omarbeidelse, samt at selv blandt disse Bogens yderst vigtige Begyndelse mangler — saa tjener det os dog til nogen Tröst, at denne Begyndelse og flere ei uvigtige Stykker, hvoriblandt det om Erik den Rödes Opdagelse og Beboelse af Grönland, ere (som ovenmeldt) efter vor Formening, skjönt ikke uden nogen Forandring af Tillæg eller Forkortelse, blevne opbevarede for os i forskjellige Membran-Codices af den store Saga om Olaf Tryggvesön, der nu fuldstændig er udgivet af det Kongl. Nordiske Oldskrift-Selskab, som de tre förste Dele af *Fornmanna-Sögur (1825-27)* med tilhörende særskilte Oversættelser paa Dansk og Latin. De findes i Originalværkets 1ste Deel fra S. 233 ligetil 255 og 2 Deel S. 23, 189—192 og 213—216, samt indeholde eller angaae: Den saakaldte Prologus; 1ste Parts 1—12, 15—16, og 21 Cap.; 2 P. 1ste, 14—19 Cap.; 3 P. 12 Cap.; 4 P. 9de og 11te Cap. Kun et Par af disse Uddrag (1 Parts 1ste og 2 P.

14 Cap.) vedkomme os i nærværende Værk, hvorfor vi ei her kunne indlade os paa de övriges, ellers ikke uinteressante kritiske Jævnförelse med Landnamas forskjellige Bearbeidelser[1].

Dog kunne vi ikke undgaae, med Hensyn til disse Stykkers Oprindelse og Forbindelse med Olaf Tryggvesöns store Saga, at tilkjendegive vore Tanker om dette Værks Affattelse, og den Maade, hvorpaa Landnama dertil er bleven benyttet. Den ovenmeldte Saga tillægges i Almindelighed Munken Gunlög Leifsön, som, tillige med en anden, Odd Snorresön, levede paa Thingöre (*Þingeyra*) Kloster paa Islands Nordland, för og efter Aaret 1200. Den sidstnævnte döde, efter nogle gamle Annaler, Aar 1218, efter andre 1219. Odd har upaatvivlelig forfattet en særegen Saga om Kong Olaf Tryggvesön, udgiven i Upsal af Reenhjelm, i 4, 1691, hvorom vi henvise til Biskop P. E. Müllers Undersögelser paa titanförte Steder. I Odds Skrift citeres udtrykkelig S. 118, 121 en Bog af Præsten Sæmund Frode, over de norske Kongers, her især Olaf Tryggvesöns, Historie (*svá hefir Sæmundr ritað um Ólaf konúng i sinni bók*). Ellers har denne Odd Snorresön skrevet den samme Konges Historie paa Latin, som nu ikke mere haves. Dog er saavel den, som en anden af den ovenmeldte Munk Gunlög Leifsön, skreven paa det samme Sprog, citerede af Forfatteren til Olaf Tryggvesöns store Saga, som saaledes virkelig er forskjellig fra hine to Munke, og har, efter vore Tanker, tillige be-

[1]) Vi bemærke kun at l. c. I, 235 paaberaabes et Skrift af Sæmund Sigfussön (om Naddodds Ankomst til Island) med disse Ord: *svá segir Sæmundr prestr hinn fróði.* Disse Ord findes ikke i den ældste Landnama. *Hauksbók* har den samme Beretning, taget af Styrmer Frodes eller Sturla Thordsöns Tillæg, med Forandring af Udtrykket *segir* til *sagði.* Een af dem har vel brugt det förstmeldte (da Hauk ikke, efter sin Bearbeidelsesmaade, kunde bruge dem begge) og synes da selv at have havt Sæmunds Skrift ved Haanden. Jfr. ovenfor S. 12, 30.

nyttet andre, tildeels ældre Kilder[1]. Vi bede forelöbig vore Læsere at gjenerindre sig det ovenanförte om Præsten Styrmer Frode og hans Forhold til Snorre Sturlesön, især med Hensyn til begges Udarbeidelser af Olaf den Helliges Saga, som i den berömte Flatöbog, vel at mærke, fölger som en Fortsættelse af Olaf Tryggvesöns store Saga, uden nogen Gjentagelse af dennes förhen meddeelte Udsigt over Norges ældre Historie, som ellers pleier at findes (mere sammentrængt) foran den större *Olafs helga Saga*, meddeelt som et særskilt, for sig selv bestaaende Værk. Vi vilde ikke have vidst, ved blot at læse denne selv, at Styrmer Frode havde forfattet den, hvis vi ikke tilfældigviis vare komne til Kundskab derom af senere Tillæg, tildeels indrykkede i Flatöbogen. Om eet af disse (i Udgaven först forekommende) Tillægs Forfattere ved „Styrmers Bog" mener en Historie om flere norske Konger, eller den om Olaf Haraldsön allene, kunne vi ikke bestemt vide. Vi tillade os at mene: at hans Værk oprindelig har indeholdt begge Sagaer[2], bestemt til Snorre Sturlesöns Brug. Olaf Tryggvesöns Sagas vidtlöftige Indledning handler temmelig udförlig om Norges Enevoldsherskere og selv om Danmarks Konger, hvortil adskillige særegne Fortællinger f. Ex. om Jomsvikingerne, ere föiede. Alt dette, tillige med meget af det om Kong Olaf selv, grundedes vel deels paa gamle Digte (hvoraf Snorre Sturlesön i sine Dage formodentlig besad den störste Samling) deels paa Ares, Sæmunds og flere gamle islandske, samt Gunlögs og Odds oprindelig latinske, men senere paa Islandsk oversatte, Skrifter og

[1]) Det samme formodes og i *Finni Johannæi Hist. eccl. Isl.* I, 80, og Müllers Sagabibliothek III, 206 o. f.

[2]) En lignende Mening er allerede for længst saaledes yttret af Finn Johnsen, forsaavidt han antog begge Sagaer for at have de samme (skjönt fra Styrmer forskjellige) Forfattere: *Si quis etiam his monachis (Gunlögo et Oddo)... Historiam Olai Crassi adscribere vellet, me non refragantem haberet.* H. E. *Isl.* I, 213).

deels endelig paa forskjellige i Landet gjængse Traditioner og Folkesagn, af hvilke den oplyste og smagfulde Snorre i sin Bearbeidelse dog har forkastet den större Deel, enten som uvedkommende de norske Kongers Historie, eller altfor overtroisk, samt smagende af Munkes og Præsters Fordomme. Blandt de Skrifter, som Styrmer, eller i andet Fald den ubekjendte Samler, har benyttet til denne store Materialsamling til Olaf Tryggvesöns Levnet, hvortil han og har henfört alt hvad der angik den ved ham i Island indförte Christendom, og de Christne, som för havde levet i Landet — var ogsaa (som ovenmeldt) *Islands Landnámabók* deels i den Skikkelse, som Are og Kolskeg oprindelig havde givet den og deels i Styrmers egen forögede Udgave, hvortil vi nu kunne formode at han, angaaende Nordlandet, har samlet adskillige især genealogiske Bidrag af Gunlög Leifsöns, vel endog Biskop Brand Sæmundsöns, nu for det meste tabte Optegnelser og Skrifter, hvilke Styrmers Patron, Snorre Sturlesön, rimeligviis ei har forsömt at sætte sig i Besiddelse af, som uundværlige til hans eget store Værks Udförelse[1]. Det er og vistnok troligt, at han behövede sin

[1]) Overhoved kunne vi bemærke at lige fra den Tid (1201) af, da Snorre Sturlesön lagde den vigtigste Grundvold til sin store Rigdom ved at tiltræde Arven efter sin Svigerfader, Præsten Berse den Rige paa Borg, döde, i kort Tid, efter hinanden, mange af Islands lærdeste Mænd, som deels havde skrevet, deels ladet skrive eller samlet nordiske Sagaer og Digte, som 1) Biskop Brand Sæmundsön, † 1201, som antydes at have samlet alle de til hans Tid i Island skrevne Sagaer over indenlandske Mænd og Begivenheder, i Sturlunga-Saga 2 Bog 38 Cap. Som ovenmeldt var han i Slægtskab og nöie Bekjendtskab med Sturlungerne, især Snorres Fader. 2) Laugmand Gissur Hallsön, † 1206, berömt ved Rigdom, Lærdom og Sagkyndighed, især angaaende Nordens Historie. Med hans Sönner skal Snorre længe have staaet i venskabelige Forhold, skjönt hans Sönnesön, Gissur Jarl, efter at være bleven Snorres Svigersön, tilsidst blev hans Morder. 3) Abbed Carl til Thingöre, især be-

Ven Præsten Styrmers Hjelp til at oversætte Odds og Gunlögs Skrifter fra det Latinske. Fra Gunlögs Dödsaar til Snorres og (som vi maae antage) tillige Styrmers Flugt fra Reikholt forlöb 17 eller 18 Aar, i hvilken Mellemtid hin Oversættelse eller Bearbeidelse af Gunlögs Værk m. m. ved Styrmer, og siden dets Benyttelse af Snorre, vel kunde lade sig udföre. — Som en hertil hörende ikke uvigtig Omstændighed bemærke vi det: at blandt de islandske Slægtregistre, som ere optagne i denne Olafs-Saga, er netop et, som ender med Gudny, „Moder til de Sturlesönner" (Snorre og hans Brödre). Derimod kan det ikke vidne mod Styrmers Affattelse af dette Værk, at Snorre, i dets Slutning, anföres som Hjemmelsmand for visse Beretninger om enkelte Begivenheder i Slaget ved Svölder, thi enten har da a) Styrmer strax nedskrevet Snorres Sagn, som ellers vare ham ubekjendte eller b) senere, af hans Revision eller Uddrag, indfört dem i sin store Sagnsamling eller og c) en end nyere Afskriver eller Bearbeider kan have tilföiet disse Beretninger.

At begge Olafernes store Sagaer, indförte i Flatöbogen, ere af Styrmer Frode, vinder endvidere nogen Sandsynlighed derved, at den ene af Bogens Sammenskrivere, Præsten

kjendt af sin Andeel i Sverres Saga, † 1213. 4) Munken Gunlög Leifsön paa Thingöre, † 1218. 5) Hans Medbroder, saavel i Klosterlivet som i Historieskrivningen, Odd Snorresön, var vel samtidig med ham, men dog sandsynligviis ældre. Hans Dödstid er ubekjendt. Finn Johnsen ansætter den til henved 1200. De Leiligheder, som, foruden de ovenommeldte, hvorved Sæmunds og Ares nordiske Skrifter synes at maatte være komne i Snorres Hænder, saaledes tilböde sig for ham, i det bedste og roligste Tidsrum af hans Levetid, til at berige hans Samling af nordiske Skrifter, har han vist ikke ladet være ubenyttede. Desuden kan han paa ganske andre os ubekjendte Maader, være kommen i Besiddelse af slige literaire Skatte, De have vist og været de vigtigste Kilder for Styrmer Frodes og Sturla Thordsöns Tillæg til Landnama, og vedkomme saaledes vor Undersögelse over dens Tilblivelse og senere Skjæbne.

Magnus Thorhallesen, som har afskrevet den deri endvidere indeholdte Sverres Saga, — udtrykkelig bevidner, at denne sidste er skreven af ham efter den Bog som Præsten Styrmer Frode selv havde skrevet, tildeels efter den förste Deel af Værket, som havde Abbed Carl paa Thingöre[1] til Forfatter og var nedskreven efter hans eget Dictamen. Biskop P. E. Müller mener at Styrmer virkelig har forfattet den övrige og störste Deel af Værket[2]. Enten dette har været Tilfældet, eller ikke, troe vi, med Henhold til det ovenanförte, at Styrmer (tildeels efter Carls og senere Gunlögs Samlinger) har afskrevet eller fuldfört det til sin Patrons, Snorre Sturlesöns, Brug ved Udarbeidelsen af hans norske Historie. — Snorre maatte i alt Fald have anseet den for et passende Bilag eller Tillæg til sin egen Konge-Historie, og vi vove endog den Gisning, at han, i denne Sagas senere Afdelinger, selv har lagt den sidste Haand paa Værket, samt at hans Bearbeidelse deraf (overeensstemmende i Planen med Heimskringlas foregaaende Dele) er opbevaret for os i den Arnæmagnæanske Membran 327, 4, som er kommen hertil fra Norge, og menes at være skreven der. Saaledes er og maaskee den islandske Text til Sverres tre nærmeste Efterfölgeres Historie Snorres förste Udkast, hvorimod han

[1]) Carl var, som Abbed i Thingöre Kloster, baade Odds og Gunlögs Overmand. Odd var dets Præst, men Gunlög den överste og mest anseete af Munkene. Abbed Carl opholdt sig i to Aar hos Kong Sverre, omtrent fra 1184 til 86. Han döde (efter Annalerne) i eet af Aarene fra 1211 til 1213. Gunlög overlevede ham altsaa, i det mindste, 5 Aar.

[2]) See B. Thorlacius's og Werlauffs Fortale til *Noregs Konúnga-Sögur* 5 Deel S. V—VII, 1—2; Jfr. S. XXII—XXIII — samt Müllers Sagabibliothek III, 420—423. Af den store Andeel som Styrmer beviislig har havt i Affattelsen af Olaf Haraldsöns og Sverres Historie, kunne vi med temmelig Sikkerhed formode, at han og paa en lignende Maade har beskjeftiget sig med Mellemrummets övrige norske Kongers Bedrifter, fra det 11te og 12te Aarhundrede.

senere kan have affattet det udförligere, men nu tabte, som laae til Grund for Peder Claussöns Oversættelse. Vi vide ikke om de have været i Kong Hakon Hakonsöns Værge, da han paa sit yderste lod sig de norske Konge-Sagaer forelæse, i det han, som ovenmeldt, anfaldtes af Döden under Oplæsningen af Kong Sverres Historie.

Nödvendigviis have vi her maattet söge at gjöre os, saavidt muelig, bekjendte, saavel med Snorres store Bogsamling og dens Kilder, som med hans egne, ved andres Uddrag, Oversættelse og Afskrivning eller egen Dictering affattede Haandskrifter. Deres sidste Skjæbne kunde da ikke være os ligegyldig, især da vi antage det for vist, at Landnama, Kristni-Saga, Olaf Tryggvesöns store Saga o. fl. nedstamme fra hans Bibliothek, hvis sidste Skjæbne vi haabe at kunne oplyse ved Historiens Vidnesbyrd, hvilket vi da her tage os den Frihed at udvikle. Strax efter at Laugmand Snorre Sturlesön med Nöd og neppe var kommen hjem til Reikholt fra Islands Althing 1241, hvor han nær var faldet i sine talrige Fjenders Vold, havde han den store Sorg at miste, den 25de Juli, sin elskede Hustru Hallveig Ormsdatter. Hendes og hendes forrige Mands, Björn Thorvaldsöns tvende Sönner, Klang og Orm, indfandt sig strax for at dele deres Mödrenearv med Snorre, men herom opstode snart Tvistigheder mellem dem, med Hensyn til Boets faste Eiendomme. Alligevel blev Skiftet holdt og afgjort med Hensyn til dets Lösöre, især forsaavidt de bestode af Kostbarheder og Böger, hvis Belöb Snorre virkelig deelte med sine Stedsönner. Dog maa dette være saaledes at forstaae, at Snorre selv beholdt Bögerne mod Godtgjörelse i Penge eller andre Effecter, thi paa Hjemreisen efterlode Arvingerne de erholdte Kostbarheder paa Gaarden Bai (*Bæ*) uden at det ommeldes at de havde nogen Böger med[1]; i al

[1]) See Sturlúngasaga l. c. 6te Bogs 29de Cap., samt hvad de fölgende Begivenheder angaae, samme Bogs 30te til 36te Cap.

Fald havde vel de, som Snorre vilde skille sig af med, mest bestaaet i Dubletter, eller og saadanne Skrifter, som ikke vedkom den nordiske Historie. Derefter raadförte Brödrene sig med deres Farbroder Snorres Avindsmand, den senere i Island saa alvældige Jarl, Gissur Thorvaldsön, som deraf tog en længe önsket Anledning til at bringe sin forrige Svigerfader af Dage[1]. I Forening med de misfornöiede Brödre og andre af Snorres mægtige Fjender, samlede han hemmelig en stor væbnet Flok, for hvilken han bekjendtgjorde Norges Konges Hakon Hakonsöns længe fordulgte Stikbrev mod den sidstnævnte. Det lykkedes ham med Flokkens förste Afdeling, 70 Mand, at overfalde den Efterstræbte paa hans egen Bopæl, Natten mellem den 22de og 23de September, hvor Gissurs Befaling, fuldbyrdet ved een af hans Drabanter, snart skilte den store Mand ved Livet i hans 64de Aldersaar. Den næste og de fölgende Dage samledes efterhaanden den hele Flok paa og omkring Reikholt, hvor den Foranstaltning blev gjort at Snorre Sturlesöns der efterladte hele Bo overdroges til hans Stedsön Klangs Eiendom eller Forvaltning; dog beholdt han den ikke længer end til næste Julenat, thi da overrumpledes han paa Reikholt, i Værelset over den Kjelder, hvor Snorre var bleven dræbt, af dennes Sön Urækja og Brodersön Sturla Thordsön, sad i Fængsel förste Juledag over, men blev næste Morgen skilt ved Livet efter Urækjas Foranstaltning. Först den sjette Dag i Julen toge de Forbundne fra Reikholt. Opholdet der er vel blevet anvendt til at sikkre Seiervinderne Snorres og Klangs der efterladte Eiendele, og vi antage det for vist, at Sturla Thordsön ved denne Leilighed

[1]) Omstændighederne ved Snorres Mord afgive et fælt Exempel paa de Yderligheder, hvortil Islands daværende Revolutionstilstand förte, da hans tre (forhenværende) Svigersönner og to Stedsönner vare dets Ophavsmænd, skjönt den ene af de sidstmeldte trak sig tilbage fra Toget efter at den norske Konges Anmodning om Snorres Paagribelse eller Drab var bleven oplæst for de Sammensvorne.

er kommen i Besiddelse af Snorre Sturlesöns Bogsamling, som ikke kunde interessere den stedse urolige og omstreifende Urækja i mindste Maade. Först et halvt Aar derefter kom Reikholt igjen i Gissurs og hans Forbundnes Vold, men i denne Mellemtid har Sturla vist sörget for de ham saa kjære Bögers Flytning til hans Hjem Stadarhol. — Senere har vel Sturla, som ovenmeldt, overladt sin Broder Olaf de Værker af den Reikholtske Samling, som angik Snorres Edda tillige med andre, egentlig poetiske, Skrifter. — At og hvorledes Sturla Thordsöns Bogsamling og Værker senere ere komne i Landnamas sidste Bearbeider Hauk Erlendsöns Besiddelse, have vi ovenfor (S. 38) sögt at godtgjöre.

Af det, som vi alt have meddeelt om Landnamas mange Samlere, ville vel Aarsagerne til deres forskjellige og hinanden, i enkelte Poster, som det synes, næsten modsigende Beretninger om Gunbjörns-Skjærenes og Grönlands Beliggenhed, Opdagere og Opdagelse m. m. let kunne begribes. Ved vor Undersögelse troe vi dog at være komne til fölgende Resultater i den Henseende:

1) *Are Frode*, som boede i den Egn, hvor Erik Röde sidst var bosat i Island, samt hvorfra han og Grönlands fleste mærkværdige Colonister uddroge, er den ældste Forfatter til Landnamas samtlige hertil hörende Beretninger. Af hans *Schedæ* vide vi desuden, at hans Farbroder, Thorkel Gellersön, selv havde reist til Grönland og erhvervet sig Underretninger der om Landets Historie, hvilke han igjen meddeelte Are, som ellers i sit nævnte Værk tiere anförer ham som sin vigtigste Hjemmelsmand for andre gamle Efterretninger. Af en ved os opdaget og meddeelt Læsemaade i Landnamas ældste nu tilværende Bearbeidelse, sammenholdt med de andre dertil svarende nyere, troe vi og at Ares Forfatterskab af 2den Parts hele 14de Capitel maa ansees for klart og uomtvisteligt, paa de senere afvigende Læsemaader nær. Dette Værk maa være skrevet omtrent 1120—1122.

2) *Styrmer Frode*, Landnamas Fortsætter, synes og at have, omtrent 1230, meddeelt den vigtigste Deel af det nævnte Capitel i den af ham udarbeidede store Saga om Olaf Tryggvesön. Her lægge vi Mærke til adskillige betydelige Afvigelser, som af os ere betegnede med O i Varianterne og nærmere omhandlede i Anmærkningerne.

3) Andre afvigende Læsemaader i denne Deel af Capitlet maae vel for det meste tilskrives Sturla Thordsöns Bearbeidelse, der formodentlig er affattet omtrent 1250, forsaavidt de indeholdes i *Hauksbók*. Af Gudmund den Godes Saga, ligesom og af den Deel af Sturlunga-Saga, som Sturla Thordsön har forfattet, kunne vi slutte os til, at han havde megen Kundskab om Grönland og dets Historie, tildeels erhvervet ved Beretninger af en Styrkar Sigmundsön eller Sæmundsön af Grönland, hvilken her kaldes „en stor og virkelig kyndig Sagamand eller Sagnfortæller" (*sagnamaðr mikill ok sannfróðr;* see Sturlúnga-Saga, 2 B. 39te Cap.) Af saadanne Kilder kunne vi da vente at slige Forandringer eller afvigende Læsemaader l. c. ere tagne, og saaledes ingenlunde at foragte. Da *Melabók* her, i alt væsentligt, stemmer overeens med *Hauksbók*, behöve vi ikke for saa vidt at tage noget videre Hensyn til den förstnævnte, og overhoved ikke til nogen af Landnamas nyere Bearbeidelser.

Ingen af de herommeldte ældste Codices af Landnáma har nogen Inddeling i numererede Parter eller Capitler. Saadant synes vel först at være tilföiet i den Skalholtske Udgave, men er med Rette beholdt, til Læseres og Forfatteres större Bekvemmelighed, i begge de nyere Kjöbenhavnske. Vi anföre derfor de her indrykkede og de ellers af os citerede Steder af Bogen med denne dobbelte Talbetegnelse, der kan benyttes af enhver, som har Leilighed til at eftersee een af de tre trykte Udgaver.

Vi have ovenfor (S. 16) bemærket, at Landnama citerer eller ommelder adskillige ældre Sagaer, som Hjemmel

for dens Beretninger. De ere opregnede i Müllers Sagabibliothek I, 228[1]. Med Hensyn til Værkets forskjellige Deles Ælde, vilde det være saare vigtigt at vide, hvem af Forfatterne ethvert Citat især oprindelig skyldtes. Derom kunde vi kun vente nogen, skjönt ei fuldstændig, Underretning af den ældste Codex B. Ved at undersöge den, paa de anförte Steder, have vi fundet at de opregnede Sagaer og Slægtregistre nævnes deri, paa fölgende nær: 1) *Eyrbyggja-Saga,* som ellers kun nævnes a) i en Variant af Melabogen (E) til 2 P. 13 Cap. og b) i Hauksbog ved 2 P. 9 Cap.[2] 2) Bredefjordsboernes Slægtregister (*Breiðfirðinga kynslóð*) forfattet af Prior Brand, til 2 P. 15 C., hvor den hele deraf tagne Artikel er udeladt. 3) Hörds Saga (*Saga Harðar, Grímkels ok Geirs*) —, men den kan muelig have været ommeldt i B, da dette og flere dermed sammenhængende Capitler have manglet i den, den Gang den nu tilværende eneste Afskrift blev forfærdiget (jfr. ovenfor S. 17 og 18). Af de övrige nævnte Sagaer haves hele 4 ikke mere, men tilsammentagne have dog alle de paaberaabte Skrifter, med Undtagelse af dem som angaae Udlandet og af den islandsk-nordlandske Svarfdæla-Saga, samt af Ølvesboernes sönderlandske Slægtregister, omhandlet Personer og Begivenheder, som vedkom Vesterlandet (hvor Are Frode mest menes at have levet og skrevet) og angik tildeels hans der boende Slægtninge, f. Ex, hans Stamfader Thord Geller[3]. Forsaavidt de her omhandlede

[1]) Desuden ommeldes og *Viga-Barða-Saga* i en Variant af Mela-Bogen (E) til 2 P. 3 C.

[2]) Dog er det vel mueligt at Styrmer Frode, da han afskrev og tillige fortsatte Landnama, har kjendt Eyrbyggja-Saga og flere andre, skjönt han ikke har nævnt dem, som da efter hans Mening almindelig bekjendte.

[3]) De fleste af den ældste Landnamas Slægtregistre naae neppe til Ares Tid, eller slutte med Personer, som levede i hans Tid og tildeels hörte til hans Bekjendtskab og Nabolag, som Biskop Gissur, Thuride Snorresdatter, Haflide Marsön o. fl.

Citater (i Codex B) ikke have tilhört Are, maae de, ligesom Resten af dens Bearbeidelse, tillægges Præsten Styrmer Frode, som har fortsat den med forskjellige, især Oddemændenes, Sturlungernes og de til hans Tid (1237) i Embede værende islandske Biskoppers[1] Slægtregistre.

Skjönt den os i meget vedkommende *Eyrbyggja-Saga* saaledes ikke nævnes i Landnamas ældste Codex, synes den dog, i sin nærværende Skikkelse efter Müllers Beviisförelse (Sagabibliothek I, 197—98) at være omtrent samtidig med Styrmers Bearbeidelse af Landnamabogen. Om dette Æmne maae vi ellers udförligere handle i Indledningen til de Uddrag, som vi i nærværende Værk komme til at meddele af Eyrbyggja-Saga, hvoraf en Deel vel er grundet paa den ældste Landnamas og maaskee tillige paa flere af Are Frodes Beretninger og Optegnelser. Efter at have, saa nöie som indskrænket Leilighed har tilladt det, undersögt de i Landnamas ældste Bearbeidelse forekommende Slægtregistre, have vi vundet det efter vor Mening til Bedömmelse af Skriftets Varianter höist mærkværdige Resultat: a) at alle de Læsemaader, der forekomme i Codex B (forsaavidt de haves rigtig afskrevne) ere ældre end Aaret 1236 eller 1245, skjönt de for en stor Deel kunne, i det væsentlige, være ældre end 1121 til 1148[2], b) de Tillæg, som

[1]) Biskop Sigurd Thettmarsön til Skalholt, i hvis Embedstid Styrmer döde, var en Nordmand af Herkomst og Födsel. Det samme var Tilfældet med Biskop Botolf til Holum, som döde vel et Aar efter Styrmer. Overhoved nævnes vel ingen i den ældste nu tilværende Landnama, der var yngre end saa, at han kan ansees for at have levet samtidig med Styrmer Frode, hvem Sturla Thordsön overlevede ei mindre end 39 Aar. De Personer, som bleve bekjendte i hans Levetid, nævnes og, forsaavidt Slægtregistrene give Anledning dertil, i Sturlas og Hauks Fortsættelse af Landnama,

[2]) Til den Tid, da Sturla Thordsön omtrent var 31 Aar gammel, var hans Liv saa uroligt, at han neppe har kunnet tænke paa at fortsætte Oldtidens historiske Værker.

findes i Hauksbog, maae antages at være senere tilföiede af Sturla Thordsön, paa de af Laugmand Hauk Erlendsön tillagte Tillæg til Slægtregistrene nær, som fortsættes til ham selv og hans Hustru, samt nogle andre i hans Tid levende eller bekjendte Personer, og fölgelig ikke kunne være yngre end fra 1284, c) at temmelig udförlige Uddrag af Ares egen, maaskee af Sæmund reviderede, Landnama eller större *Islendingabók* (hvortil de saa kaldte *Schedæ* ere et Slags mindre, mest i chronologisk og lovhistorisk Henseende udfört Pendant) tildeels indeholdende dens förste og ældste Stykke, findes indrykkede i Olaf Tryggvesöns större Saga, enten först oversatte paa Latin för Aaret 1218 eller senere (paa Islandsk) för 1236 eller 1245, d) at Kristni-Saga, eller Historien om Christendommens Indförelse paa Island og Grönland, i alt Væsentligt, er en Fortsættelse af Landnama, sluttet (skjönt maaskee senere revideret) 1121 eller 1122, hvortil uvæsentlige Tillæg dog kunne være föiede inden 1148, e) at disse Værker, forsaavidt de have Are Frode til Ophavsmand eller ældste Forfatter, paa forskjellige Maader ere komne til Snorre Sturlesöns Kundskab og i hans Besiddelse, samt blevne benyttede for historiske Arbeider, saavel af ham selv, som af hans Client, Landnamas tredie navngivne Bearbeider, Præsten Styrmer Frode, der vel maa ansees som hans överste Haandskriver og literaire Material-Samler. f) at Snorres historiske Samlinger efter hans Drab ere komne i Landnamas fjerde Fortsætters, Laugmand Sturla Thordsöns, og efter dennes Död i den femtes og sidstes, Laugmand Hauk Erlendsöns Besiddelse, — hvis Samlinger og med egen Haand skrevne Værker senere ere komne i Arngrim Johnsens, end senere i Brynjulf Svendsens, og endelig i Arne Magnussens Værge, hvorved de ere blevne reddede fra fuldkommen Undergang, samt siden efterhaanden benyttede til offentlig Udgivelse paa forskjellige Maader og

med Tilföielse af de fornödne, skjönt endnu langt fra ikke fuldkommen tilveiebragte Oplysninger. Disses Grönland vedkommende Deel have vi i det nærværende Værk gjort det til vort Hovedformaal, at samle og oplyse med al os muelig Fuldstændighed.

Endelig maae vi ansee den store Sturlunga-Saga, hvori ogsaa adskilligt forekommer, som angaaer Grönland og dets Historie, for en Fortsættelse af Landnama og Kristni-Saga. Ovenfor have vi bemærket, at Sturla Thordsön (Landnamas Bearbeider) ogsaa var Sturlungas vigtigste Forfatter, men at en anden dog senere havde sluttet den (med hans Död) og föiet adskillige Tillæg til hans Arbeide. Vi skylde da vore Læsere nærmere Oplysninger om denne mærkelige Omstændighed, især da vi ved samme Leilighed kunne meddele nogle flere lidet bekjendte Efterretninger om Thorfinn Karlsefnes Efterkommere, som de mægtigste og lærdeste paa Island i den ellers for os næsten ganske mörke förste Halvdeel af det 14de Aarhundrede. Ved vore genealogiske Undersögelser ere vi (som S. 32, 33 ovenberört) komne til Kundskab om, at en hidindtil ubekjendt Forfatter har havt en vis Andeel i Affattelse eller Forögelse af Sturlunga-Saga. Dette sees nemlig af et Variant-Tillæg, som er blevet bemærket og anfört af Sturlunga-Sagas Udgivere, efter de i Conferentsraad Stephensens, til Grund for en Deel af Udgaven[1] lagte, Exemplar anförte Varianter af en særdeles

[1]) Denne Udgave (i Qvart) er den eneste som endnu haves, foranstaltet ved det Islandske literaire Selskab og udfört ved forskjellige af dets Medlemmer. Dens Titel er: *Sturlúnga-Saga edr Islendíngasaga hin mikla. Nú útgengin á prent ad tilklutan hins Islenzka Bókmenta-Fèlags, eptir samanburd hinna merkileg-ustu handrita er fengist gátu* (i to Bind, hvert paa 2 Afdelinger, hvoraf den sidste dog indeholder Biskop Arne Thorlaksöns Saga) *Kaupmannahöfn* 1817—1820. Textens Bearbeidelse og kritiske Behandling er god, hvorved vi kun maae beklage, at

god og gammel Codex, som forhen havde tilhört den lærde Præst Ejulf Johnsen paa Völlum, hvormed dennes eget höist mærkværdige Apograph, tilhörende mig, Finn Magnusen, og end et andet gammelt i Folio, som senere er kommet i mit Værge, befindes at stemme overeens, see 1ste Binds 1ste Afdelings S. 130, eller 3die Bogs 9de Cap., hvori den Mand, der har afskrevet eller tillagt de i Texten indeholdte Genealogier (m. m.), erklærer sig for at være en Dattersön af Præsten Ketil Thorlaksön (förstboende i Hitardal, senere paa Skard og tilsidst paa Kolbeinstade) ligesaavel som „de Narfesönner." I Membranen siges Præsten Ketil og her at have været Morfader til de sidstmeldte. Det er os ei bekjendt at den nævnte Præst havde flere Döttre end a) de sidstnævntes Moder *Valgerde* og b) *Helga*, gift med Snorre Marcussön paa Melum (död 1313). Forfatteren maa altsaa have været en Sön af dette Ægtepar; efter nöiagtigt Gjennemsyn af de til det 13de Aarhundredes Slutning og det 14des Begyndelse eller Midte gaaende Sagaer og Annaler, kunne vi ei opdage nogen anden, som med mindste Rimelighed kunde antages for vor Forfatter, end Thorstein Snorresön, hvem vi först finde som Munk i Vidö

---

den eneste Membran i Folio som haves af Sagaen, tilhörende den Arnæmagnæanske Samling) og som indeholder de to tredie Dele af selve Sturlunga, ikke er bleven benyttet ved Confereringen. Ulykkeligviis mangler Membranens Begyndelse ganske lige til Midten af 1ste Bogs 22 Cap. (efter den senere Inddeling, da her ingen saadan er bleven iagttaget) eller Udgavens I, 41. Mindre vigtigt er Savnet af Thorgils Skardes Historie, som ellers udgjör Sagaens 8de Bog og noget mere, men synes her at være bleven udeladt med frit Forsæt. Her mangler og tilfældigviis Stykket fra 7de B. 3die til 21de Cap. Ellers savne vi i Membranen et Par mestendeels afrevne Blade, og det meste af den (ellers korte) 10de og sidste Bog. Alle vigtige af os benyttede Steder af Sturlunga have vi jævnfört saavel med Pergamentsbogen som med det ovenmeldte meget fuldstændige Folio-Haandskrift.

Kloster, i Nærheden af Melum, og senere i Helgafells Kloster, hvor han blev udvalgt til dettes Abbed 1344 og döde sammesteds 1353. — Saaledes bekræftes da Biskop P. E. Müllers sindrige Gisning (Sagabibliothekets I, 247): at en Munk har havt nogen Andeel i Sturlunga-Sagas Bearbeidelse ved at indflikke adskilligt deri af Halv-Helgenen Biskop Gudmund den Godes Levnet, tillige med forskjellige andre Beretninger, i hvilke sidste det af os anförte Sted netop forekommer[1]. Vi tvivle ellers ei derom, at den selvsamme Interpolator er Forfatter til de 4 (i visse Afskrifter 5) förste Capitler af Sturlunga-Sagas 1ste Bog, som vistnok ikke oprindelig have hört til den, men udgjöre et Slags Indledning (öiensynlig meget nyere end Sturla Thordsöns Hovedværk), som begynder med den norske Sökonge, og senere Islands Landnamsmand Geirmund Heljarskinn, samt indeholder a) Opregnelse af hans noget fabelblandede Herkomst og Begivenheder, mest i Overeenstemmelse med Halfs-Saga (see *Fornaldar-Sögur Norðrlanda II, 89 o. f.*, Overs. II, 57 o. f.) samt ligeledes med Landnama 2 P. 19, 20 og 29 Cap., b) en catholsk Legende eller Tradition om Geirmunds Forudsigelse af Christendommens Indförelse paa Island og c) en Samling af Slægtrækker eller genealogiske Brudstykker, deels fra Geirmund, deels fra Islands övrige förste Landnamsmænd med flere, til den saakaldte Skard-Snorre, samt hans Hustru og Söskende[2], hvilket vistnok vilde

---

[1]) I ingen af de elleve Haandskrifter, som angaae Gudmund den Godes Levnet og haves i den Magnæanske Samling, findes det ovenmeldte Sted, efter hvad vi, ved at undersöge dem, have erfaret.

[2]) Flere saadanne Fragmenter af Skard-Snorres Genealogie, som ei haves i den trykte Udgave, findes i den ovenmeldte Folio-Afskrift til 2 B. 7 Cap. (I, 53). Dens Text indeholder og de övrige Slægtregistre, som meddeles sammesteds i Udgagen efter Codex E. V., tildeels noget berigtigede, saaledes som vi i vore her meddeelte genealogiske Tabeller have benyttet samme.

være paafaldende, da denne Mand, skjönt noget beslægtet med Sturlungerne, aldeles ikke spiller nogen stor Rolle i Sturlunga-Saga, hvis vi ei havde opdaget en speciel personlig Anledning dertil, som vi nu komme til at oplyse. Den nysnævnte Skard-Snorre, egentligst Præsten Snorre Narfesön paa Skard († 1260), var Farfader til de ommeldte Narfesönner (Interpolatorens Söskendebörn) som, med deres nærmeste Afkom, vare de mægtigste Hövdinger paa Island i den förste Halvdeel af det 14de Aarhundrede. Vi tillade os at formode, at Munken Thorstein Snorresön har (kanskee baade paa Vidö og Helgafell, som begge ligge i Nærheden af Sturlungernes gamle Hovedsæder) afskrevet, revideret samt tildeels forögel og fortsat, efter Sturla Thordsöns originale Forarbeide, det ovenommeldte Exemplar af Sturlunga-Saga, bekostet af eller bestemt for een af hine tre Brödre (alle Laugmænd efter hinanden) *Thorlak, Thord*[1] eller *Snorre*, dog helst den sidstnævnte, som först döde 1331 eller 32, eller den förstnævntes Sön Ketil Thorlaksön, som i mange Aar var Kongens Lehnshövding over hele Island (död 1341). I hans Familie, af hvis Afkom mange Grene endnu blomstre, er Sagaen, ved fornyede Afskrifter, bleven bevaret lige til vore Dage. Neppe kan mindste Tvivl næres derom, at den ovenommeldte Sön af Snorre Marcussön ogsaa har forfattet de mange med denne og hans ovennævnte Hustru Helga endende genealogiske Brudstykker, der ere indflettede hist og her i den Recension af Landnama, som efter den nysnævnte *Snorres* Hjemsted

[1]) Det er denne Laugmand Thord Narfesön, som i Sturlunga-Sagas 10de Bogs 19de Cap. (Udg. III, 307) siges at have (i sine yngre Dage) opholdt sig i nogen Tid hos Sturla Thordsön, med hvem han var i et Slags Svogerskab; der synes især Vinteren 1271—72 at ommeldes. De i bemeldte Capitel indeholdte Anecdoter har han sikkert selv meddeelt, om ei endog nedskrevet, tillige med Beretningen om Sturlas Död m. m. Thord döde i Aaret 1308.

Melar (*á Melum*) kaldes *Melabók*. See ovenfor S. 33 o.f. Ogsaa i den ommeldes nu to af de ovennævnte Narfesönner, Thorlak og Thord[1], nemlig i 2den Parts 4de Cap., i Overeensstemmelse med Hauks Bearbeidelse af Værket.

At hine Tillæg ere indskudte i Sturlunga-Saga tidlig i det 14de Aarhundrede, indlyser endvidere öiensynlig deraf, at Sagaens 1ste B. 4de Cap. (S. 7) udtrykkelig nævner Söstrene, Fru Gudrun, gift med Hr. Kolbein til Audkula (*herra Kolbeinn auðkýlingr*), som döde i Aaret 1309, og Fru Hallbera, Abbedisse til Reinestad Kloster, som overtog dette Embede 1298 eller 99, samt döde 1330. Begge nævnes de og af den samtidige Laugmand Hauk i hans Bearbeidelse af Landnama 4 Parts 1 Cap. samt 5 P. 9 C. Ved denne Leilighed bemærke vi endelig, at Sturlunga udtrykkelig bevidner, at denne Gudrun og Hallbera vare Söstre, saa at dette ikke er en blot Gisning, efter hvad Islands ellers over vor Roes ophöiede Historiker, Sysselmand John Espolin, (uden Tvivl ved en Hukommelsesfeil) har meent, i hans Islandske Aarböger 1 D. S. 45. (Jævnför de til dette Bind af nærværende Værk föiede genealogiske Tabeller over Snorre Thorfinnsöns Afkom.)

Naar Sturlungas Interpolators ovenommeldte nyere Indledning til samme Saga borttages, finde vi at den selv begynder med Haflide Marsöns Levnetsbeskrivelse[2], altsaa netop der, hvor Kristni-Saga, eller rettere dens annalistiske Tillæg, ender. Det bliver os saaledes tydeligt at Sturla Thordsön egentlig har villet fortsætte Islands æld-

[1]) Snorre var sandsynligviis den yngste af dem, og overlevede de andre længe. Han blev forfulgt af Kongens Lehnsmand i sine yngre Aar, men beskyttet af Hierarchen, Biskop Arne Thorlaksön. Paa den Tid da Hauk skrev sin Tillægs-Bemærkning (altsaa mellem 1300 og 1316) havde han ikke opnaaet noget anseeligt Embede eller anden stor Berömmelse, hvorfor og hans Navn her forties.

[2]) Dette har og Biskop Müller med sædvanlig Skarpsindighed lagt Mærke til l. c. I, 244.

dre almindelige, af ham selv reviderede, Sagaer, nemlig *Landnáma* og *Kristni-Saga* med sin nyere *Islendinga-Saga*, thi saaledes lyder Sturlungas rette og oprindelige Titel. Saavel af den eneste nu tilværende Membran, som af den ovenommeldte Folio-Afskrift (der vistnok nedstammer fra en anden gammel og fuldstændigere Pergamentsbog) kan man tydelig see, at den vigtige Sturlunga-Saga ikke oprindelig har havt nogen Inddeling i Böger eller andre store Afdelinger; ei heller i Capitler, som vare betegnede med Tal. Disse Inddelinger ere vel först blevne foranledigede ved den senere Bearbeiders öiensynlige Indskydelse af andre Sagaer over samtidige Begivenheder, som i sidstmeldte Haandskrift före deres særegne Titler, som *Þáttr af Guðmundi biskupi góða* og *Saga Guðmundar hins dýra*[1]. Ogsaa begynder en Afdeling i denne Codex med Titelen *Saga Þórðar Sighvatssonar kakala*, men iövrigt har den aldeles ikke nogen saadanne Overskrifter eller vidtlöftige Afdelinger. Den i sin Tid kyndige og nöiagtige Saga- og Diplom-Afskriver, Islænderen John Mortensen (*Jón Marteinsson*), som kjendte mange Afskrifter af Sturlunga, synes dog ikke at have kjendt nogen Mage til denne, som saaledes maa være et Apograph af dens seneste Forfatters egen (og tillige maaskee hans udförligste) Bearbeidelse. At Sturlunga iövrigt skulde indeholdes i Flatöbogen, efter John Mortensens Angivelse, er en fuldkommen Vildfarelse[2].

[1]) Denne vidtlöftige Interpolation, hvilken P. E. Müller först har opdaget, haner fra 2 B. 34 Cap. til Slutningen af 3 B. 36 Cap. (Udg. I, 106—191 incl.). Dog ere de nævnte tvende Sagaer i hin Bearbeidelse ei meddeelte hver for sig selv, men afbrudte og tildeels lempede efter Tidsfölgen og de almindelige Begivenheders Gang.

[2]) See hans: Kort Fortegnelse over de Exemplarer af det store *Chronico Islandico* kaldet Sturlunga-Saga, hvilke man veed og kjender (&c.) skrevet 1755, i Suhms nye Samlinger til den danske Historie 4de B. 3die og 4de H., S. 46.

Tid og Rum tilstæde ikke nærværende Undersögelses Udvidelse; maaskee finde mange blandt vore Læsere den allerede for vidtlöftig, men vi haabe dog at dens möisommelig vundne Resultater kunne tjene til vor Undskyldning, især naar Hensyn tages dertil, at alle de af os her omhandlede gamle islandske Værker i een eller anden Maade give nogle, og tildeels de allervigtigste Oplysninger om Grönlands ældste Historie, samt dets eller Amerikas förste europæiske Opdageres og Colonisters Levnet og Afkom, hvorved da deres her omhandlede Forfattere have gjort sig fortjente og værdige til at leve fremdeles i Efterslægtens taknemmelige Erindring.

II. OM GUNBJØRNS SKJÆR.

SAMLING OG UNDERSØGELSE AF GAMLE OG NYERE EFTERRETNINGER OM DISSE I NÆRHEDEN AF GRØNLANDS KYSTER BELIGGENDE ØER, SOM OPDAGEDES SIDST I DET 9DE ELLER FØRST I DET 10DE AARHUNDREDE, SAMT OM DE SAAKALDTE KROSSEYJAR.

A) DE ÆLDSTE EFTERRETNINGER OM GUNBJØRNS SKJÆR.

Skjöndt vi kun kunne vente et ringe Udbytte af den fölgende Samling, fordrer den dog her den förste Plads, da Nordmanden Gunbjörns tilfældige Fordrivelse til de Øer, som af ham fik det ovenmeldte Navn, senere gav Anledning til Grönlands, og fölgelig end, sildigere, til Amerikas Opdagelse. Da de laae i Havet vesten for, eller i Nordvest fra Island, men et andet stort Land saaes i Nærheden af dem, maae de efter al Sandsynlighed söges ved Grönlands Østkyst. Den stærke Vinterkulde, som der fandt Sted, leder til den samme Formodning. De ældste og paalideligste af disse Efterretninger ere tagne af *Íslands Landnámabók* (Landnams-, Nybygger- eller Grundbesættelses-Bog), skreven, som ovenan-

fört, af forskjellige lærde Islændere i det 11te, 12te og 13de Aarhundrede, om hvis Affattelse, Haandskrifter og Udgaver vi have handlet i det foregaaende (S. 11 o.f.). Original-Udskriften af den ældste Codex (B) er af os lagt til Grund for samtlige herefter fölgende Uddrag af Landnama. Til Beretningerne om *Gunnbjarnarsker* slutte sig andre nyere om en Øklynge, der kaldes *Krosseyjar* eller Korsöerne, ogsaa liggende mod Vest fra Island i Nærheden af Grönlands Kyst, og forhen

1) Landnáma, 2 Parts 8 Kap.

Grímkell hèt maðr, sonr [Úlfs kráku Hreiðarssonar[1], bróðir Gunnbjarnar, er Gunnbjarnarsker eru við kend. Hann nam land frá Beruvíkurhrauni [til Neshrauns[2] ok[3] út um öndvert nes, ok bjó at Saxahvoli[4]. Hann rak á brutt þaðan Saxa Alfarínsson Valasonar, ok bjó hann síðan í Hrauni hjá Saxahvoli. .... Alfarinn Valason hafði fyrst numit nesit á milli [Beruvíkur hrauns[5] ok Ennis.

2) Sama bók, 2 Parts 14 Kap.

(Eirekr[6] rauði) sagði: at hann atlaði[7] at leita lands þess, er Gunnbjörn, son Úlfs kráku, sá, er hann rak vestr um Ísland, þá er hann fann Gunnbjarnarsker; hann kveðst aptr mundu leita til vina sinna, ef hann fyndi landit.

3) Sama bók, 2 Part 29 Kap.

Gunnsteinn ok Halldórr[8] hètu synir[9] Gunn-

---

[1]) *Berigtiget efter C, A og flere;* Kráku-Hreiðars, *B. Her er mærkelig nok den ældste Bearbeidelse urigtig (uden Tvivl ved feilagtig Læsning af Afskriveren) men Læsemaaden rettet af de nyere Udgivere.* [2]) *udelades af S.* [3]) allt, *till. E.* [4]) Saxhóli, *K.* [5]) Beruvíkur, *E.* [6]) *B. o. fl. skrive stedse* Eirekr; Eiríkr *C. o. fl.* [7]) *en obsolet, men maaskee rigtigere Skrivemaade af Ordet;* ætlaði, *de övrige.* [8]) *Navnet* Halldór *(endnu brugeligt paa Island, men skrevet og udtalt* Haldor) *har i Förstningen vistnok*

(som det synes) regnet til dette Land. — Det er vel mueligt, at *Krosseyjar* kun er et nyere Navn for *Gunnbjarnarsker*, som i de hedenske Tider neppe ere blevne beboede af Nordmænd eller Islændere, der dog forgjeves engang forsögte derpaa. De egentlige Gunbjörnsskjær ere nu sandsynlig atter blevne Europæerne bekjendte ved vor utrættelige *Graah*, der formodentlig selv har betraadt eller i det mindste seet dem; herom haabe vi at kunne handle udförligere i det fölgende.

1) Landnama, nyeste Udgave S. 70.

En Mand hed Grimkel, Sön af Ulf Reidarsön, kaldet Krage, og Broder til Gunbjörn, efter hvem Gunbjörns Skjær ere opkaldte. Han tog den Landstrækning i Besiddelse, der gaaer fra Berevigs-Röin (Lavastrækning) til Næs-Röin samt ud omkring Forbjergets Spidse, og boede paa Saxahvol (eller Saxhol). Han fordrev Saxe, en Sön af Alfarin Valesön, derfra, og han boede siden paa Röin ved Saxahvol.... Alfarin Valesön havde först taget Næsset mellem Berevigs-Röin og Enne i Besiddelse.

2) Sammesteds S. 82. Erik den Rödes Saga o. fl.

Erik den Röde sagde: at han agtede at söge det Land, som var blevet seet af Gunbjörn, Ulf Krages Sön, da han blev forslaaet af Storm mod Vesten fra Island, og fandt Gunbjörns Skjær. Dog gav han tillige det tilkjende, at, hvis han opdagede det Land, vilde han vende derfra tilbage til sine Venner.

3) Sammesteds S. 116.

To Sönner af Gunbjörn, Ulf Krages Sön, efter

---

heddet Hallþór *d. e. Thor med den haarde Steen.* [9]) *S. till. urigtig* þeirra, *deres.*

bjarnar [Úlfssonar kráku[1], er Gunnbjarnarsker eru við kend[2]; þeir námu Skötufjörð[3] ok Laugardal ok Ögursvík[4] til Mjóvafjarðar. Bersi var son Halldórs, faðir þormóðar kolbrúnarskálds.

4) *Sama bók, 2 Part 30 Kap.*

Snæbjörn (galti, Hólmsteinsson) átti skip í Grímsárósi. [þat kaupir[5] hálft Hrólfr[6] enn rauðsenzki. þeir voru tólf hvorir. Með Snæbirni voru þeir þorkell ok[7] Sumarliði, synir þorgeirs rauðs, Einarssonar stafhyltíngs. Snæbjörn tók við þóroddi or þíngnesi, fóstra sínum, ok konu hans, en Hrólfr tók við Styrbirni, er þetta kvað eptir draum sinn:

Bana sè ek okkarn
beggja tveggja,
allt ámorligt[8]
útnorðr í haf;
frost ok kulda
feikn hverskonar;
[vet ek[9] af slíku[10]
Snæbjörn veginn.

þeir fóru at leita Gunnbjarnarskerja, ok fundu land. Eigi vildi Snæbjörn kanna láta um nótt[11]. Styrbjörn fór af skipi[12], ok fann fèsjóð[13] í kumli, ok leyndi; Snæbjörn laust hann með öxi, þá fèll sjóðrinn niðr. þeir gjörðu skála, [ok lagði[14] hann í fönn. þorkell, son Rauðs, fann at vatn var á forki, er [stóð

[1]) *udelades her af C.* [2]) *C tillægger her:* Gunnbjörn var son Ulfs kráku. [3]) Skutufjörð, *B;* Skutulsfjörð, *Ma.* [4]) *saaledes A og flere;* Avgurvík, *B;* Angursvik, *G.* [5]) ok keypti, *C;* þat keypti, *de övrige.* [6]) Rólfr, *stedse C.* [7]) *udel. C.* [8]) amorlegt, *C, B;* auðornlegt, *S, Ma;* auðörligt *(ödelignende, en Örk); maaskee rettest* ámotligt *(stygt, uhyggeligt.* [9]) vet ek *(jeg venter, mener, forudseer) B, ellers fordum sædvanligere* vætti (vetti); veit ek *(jeg veed) A, B, Kb. Vor ældste Bearbeidelses Læsemaade synes dog at være*

hvem Gunbjörns Skjær ere opkaldte, hedde Gunstein og Haldor. De toge Skötufjorden, Löigardalen og Ögursvigen, lige til Mjoefjord, i Besiddelse. Haldors Sön var Berse, Fader til Thormod Kolbrunarskald.

4) Sammesteds, S. 118.

Snæbjörn Holmsteinsön, kaldet Galte, eiede et Skib, som laae i Grimsaaens Munding (i Borgefjorden). Rolf fra Rödesand kjöbte Halvdelen deraf. Ethvert af Partierne bestod af tolv Personer. Med Snæbjörn vare Thorkel og Sumarlide, Sönner af Thorgeir Röd, Sön af Einar fra Stafholt. Snæbjörn tog ogsaa mod Thorodd fra Thingnes, sin Fosterfader, og hans Kone, men Rolf tog mod Styrbjörn. Den sidstnævnte fremsagde, efter at have havt en Dröm, den fölgende Vise:

Begge vores	Frost og Kulde,
Död jeg seer;	Alskens Kvaler, —
Alt stygt og öde	Af sligt jeg aner
I nordvestligt Hav;	Snæbjörns Drab.

De gave sig til at söge Gunbjörns Skjær, og funde Land. Snæbjörn vilde, at ingen skulde gaae i Land om Natten. Styrbjörn tog dog fra Borde, fandt en Pung med Penge i en Dysse, og lagde Skjul paa den. Snæbjörn slog til ham med en Öxe, saa at Pungen faldt ned. De opförte en Hytte til Bolig, og den blev ganske tildækket af Snee. Thorkel

den rigtigste; fæs mic, *det aner mig*, *C*; fæs mèr, *Ma.* [10]) sliki, *urigtig C.* [11]) nóttina, *C*, *B*, *G*, *H*, *Kb*, *o.fl.* [12]) um nóttina, *till. G.* [13]) í landi, *till. G.* [14]) en lögðu, *G.*

út í skálaglugg[1]; þat var um gói[2]; þá grófu þeir sik út. Snæbjörn gjörði at skipi, en þau þóroddr voru at skála af hans hendi, en þeir Styrbjörn [af Hrólfs hendi[3]. Aðrir fóru at veiðum. Styrbjörn vo þórodd, en [Hrólfr ok þeir[4] báðir Snæbjörn. Rauðssynir[5] svörðu[6] eiða, ok allir aðrir, til lífs sèr. þeir tóku Hálogaland, ok fóru þaðan til Íslands, [ok komu[7] í Vaðil.

[1]) út stóð í skálagluggínn, *Kb, H, C, E;* stóð í skálagluggánum, *G;* úti *(o. s. v.) A.* [2]) Gie, *C;* Goe, *andre.* [3]) af hans hendi Rólfs, *C.* [4]) þeir Hrólfr, *de övrige.* [5]) Avðssynir, *S,* [6]) sóru, *C.* [7]) *tilföie de övrige; udelades af B.*

ANMÆRKNINGER.

De tre förste Brudstykker vise at Gunbjörn Ulfsön, som synes at have været en Nordmand, levede i den förste Periode af Islands Beboelse, hvori hans Broder Grimkel deeltog ved at bosætte sig i det nærværende Sneefjeldsnæs-Syssel, hvor hans Bolig, paa hvis Lod mærkværdige Rudera af gamle Bygninger siges at ligge, nu kaldes *Saxhóll.* Gunbjörns tvende Sönner fulgte Farbroderens Exempel, men nedsatte sig i det nuværende Isefjords-Syssel. Derimod ommeldes det ingensteds, at Gunbjörn selv nogensinde er kommen til Island eller har bosat sig der. Overhoved er os intet videre bekjendt om hans Levnet eller Skjæbne. Dog bevaredes hans Navn ved de af ham opdagede Øer, hvis Beliggenhed vel senere glemtes, men som dog nu i vore Dage atter synes at ville kunne oplyses, samt saaledes fremdeles bevare hans Minde.

Af Erik den Rödes anförte Ord maa man slutte sig dertil, at Gunbjörns Skjær laae i Nærheden af Grönland. Af det her ved os meddeelte fjerde Brudstykke synes det endvidere at blive sandsynligt, at disse Øers Beliggenhed

Röds Sön mærkede at der var Vand paa en Fork, som stod ud af Hyttens Vindue. Det var i Maaneden Goe. Da skuffede de Sneen bort. Snæbjörn tiltaklede Skibet; Thorodd og hans Kone vare, af hans Folk, i Hytten, men Styrbjörn og flere Mænd af Rolfs Folk. Andre sysselsatte sig med Jagten. Styrbjörn dræbte Thorodd, men baade han og Rolf ombragde Snæbjörn. Röds Sönner og alle de övrige maatte sværge (dem Troskabs-) Ed, for at beholde Livet. De ankom (paa Tilbagereisen) til Helgeland (i Norge) og senere til Vadil paa Island.

maa sættes omtrentlig mod Nordvest fra Borgarfjorden paa Island, hvoraf det fölger at den maa söges i Nærheden af Grönlands nu först igjen undersögte Østkyst. Aldeles upaalideligt er det, hvad Torfæus (i sin *Groenlandia* S. 73) anförer af en Papirs-Codex i det Kongl. Bibliothek om Beliggenheden af Gunbjörns Skjær. Stedet lyder saaledes: *Grænland var byggt af Eiriki rauða .... en þat fann fyrst sá maðr, er Gunnbjörn hét. Við hann er kennt Gunnbjarnarsker. Þat er VI vikur sjóar frá Geirfuglaskeri undan Reykjanesi, ok skal sigla XII vikur sjóar fyri sunnan þat, ok svá rétt til Garða á Grænlandi, ok er þat biskupsstóll þar* d. e, „Grönland blev beboet af Erik Röde .... men det blev först opdaget af den Mand som hed Gunbjörn. Efter ham er Gunbjörns Skjær opkaldt. Det ligger 6 Uger Söes (Sömile) fra Geirfugleskjær, ud fra Reikenæs, og bör man seile 12 Uger Söes sönden for det og saaledes (derpaa) lige til Garde paa Grönland, hvor dets Biskopstol er."

Rygtet maa (paa Island) ikke have afmalet disse Øers Beskaffenhed meget ufordeelagtig, da Snæbjörn Galte og Rolf fra Rödesand, som vilde forlade Island for bestandig, udvandrede derfra, for at opsöge Gunbjörns-Skjær. Deres

Ankomst dertil synes at være skeet omtrent sidst i det 10de Aarhundrede. Hvorledes Snæbjörn egentlig maatte römme bort fra Island, formedelst begaaede Manddrab, kan læses i Landnama paa det anförte Sted. Efter Tilbagekomsten til Island faldt ogsaa Rolf og Styrbjörn som Blodhævnens retmæssige Ofre, efter den selvsamme Beretnings Medför.

Iövrigt skjönnes det lettelig af Sagnet om hine Söfareres Vinterleie paa Gunbjörns Skjær, at disse Øers Clima, hvilket man og af Beliggenheden maatte formode, var meget haardt, eftersom det förste Töveir ei indtraf förend i Maaneden Goe, som begynder, efter den endnu paa Island brugelige Tidsregning, omtrent den 21de Februar. Denne Maaneds Navn har og fordum været brugeligt i Danmark (hvilket Etatsraad Werlauff har oplyst af en dansk Runesteens Indskrift) ligesom det og endnu kjendes i Norge og Sverrig.

Besynderlig er Fortællingens Beretning om Penge eller andre Stykker af ædle Metaller, der fandtes i en Pung af Eventyreren Styrbjörn paa Gunbjörns Skjær, i et saakaldet *kuml*, enten man oversætter det ved en Jordhytte eller en Dysse; (jf. andet Afsnit). Fuldkommen urimelig er den dog ikke, da det vel kunde have hændt sig, at skibbrudne Europæere havde fundet deres Död paa Øen eller tabt hin Pengepung der. Grönlands Beboelse var paa den Tid i bedste Fremgang, endskjönt vi vide at mange af de dertil fra Island afseilede Skibe forulykkedes, uden at noget endelig hörtes om deres Skjæbne eller Strandingssted. Traditionerne om Gunbjörns Skjær (ligesom og ellers senere om Grönland og Viinland) synes især at have været bevarede i visse Familier paa Island, hvis Lemmer disse Landes förste Opdagelse skyldtes, hvorved de yngre opmuntredes til fortsatte Reiser til de samme fjerne Egne, om hvilke de i Barndommen havde hört tale som Skueplads for Forfædrenes Bedrifter. Vi henvise herom til de Bindet vedföiede af os

udarbeidede Slægtregistre. Saaledes vare de to Sönner af Thorgeir Röd, Thorkel og Sumarlide, som droge fra Island, for at opsöge Gunbjörns Skjær paa ny og bosætte sig der, Brodersönner af Jorun Einarsdatter, gift med Thoraren Korne, en Brodersön af Opdageren Gunbjörn. Snæbjörn Galte, den ene Anförer for dette Tog, nedstammede fra den Egn paa Island (ved Isefjorden), hvilke Gunbjörns Sönner, som Landnamsmænd, först havde taget i Besiddelse, — ligesom han og sees at have været deels besvogret, deels beslægtet med Grönlands og Amerikas vigtigste samtidige Opdagere. Endelig fortjener det maaskee at bemærkes, at ligesom den af de i Texten ovenmeldte Skibseiere, som kom tilbage, nemlig Rolf, var fra Rödesand (i det nuværende Bardestrands Syssel, mod Norden grændsende til Isefjords Syssel) og födt Arving til denne Eiendom — saa paastod ogsaa en rig og mægtig Islænder i det 16de Aarhundrede, efter at have kjöbt Rödesand, at *Krosseyjar* eller Korsöerne, der dog nævnes i Annalerne fra det 12te Aarhundrede som hörende til Grönland, men som muelig ere det samme som Gunbjörns Skjær, tilhörte ham. See det fjerde Afsnit af nærværende Afdeling.

B) ANDRE MINDRE SIKKRE BERETNINGER

OM GUNBJØRN OG DE AF HAM OPDAGEDE ØER, SOM FOREGIVES AT VÆRE FRA OLDTIDEN OG MIDDELALDEREN, MEN NU DOG KUN KJENDES SOM OPTEGNEDE I HAANDSKRIFTER FRA DET 17DE AARHUNDREDE.

Disse apokryphiske, men dog mærkelige Stykker skyldes, tilligemed de i næste Afsnit fölgende, een af Islands (og man kan vel tillægge: hele Verdens) mærkværdigste Almuesmænd, Bonden Björn Johnsen, som vel ikke havde nydt nogen Skoleundervisning eller literair Dannelse, men dog har gjort sig bekjendt som een af sit Födelands i sin Tid flittigste og nyttigste Forfattere. Han blev födt 1574

(i det samme Aar som Islands endnu privilegerede Bogtrykkeri först blev indrettet paa Holum), og var en Sön af Bonden John Johnsen paa Ingveldarstade paa Islands Nordland, som vel var en i Forhold til sin Stand og Tid ret formuende Mand, hvorfor han kun havde sin egen Driftighed at takke, men efterlod sig, ved sin 1582 paa en Reise til Sönderlandet pludselig indtrufne Död, en Enke og 6[1] uforsörgede Börn. Een af den Tids mægtigste islandske Øvrigheds personer, Laugmand John Johnsen (Biskop Gudbrand Thorlaksens ivrigste Modstander) satte sig, paa Grund af et, som det synes, kun lidet grundet Paaskud, i Besiddelse af det hele Bo som dets Curator, skaltede og valtede dermed efter Behag, samt tog de 4 af Börnene, med de dem tildeelte Arveparter, til sig, men eet af dem, den her omhandlede Björn, fik han anbragt hos sin Broder, Sysselmand og Klosterforpagter Sigurd Johnsen paa Reinestad. Skjönt denne Mand ikke er bekjendt ved literaire Arbeider, maae vi formode, at han, som dannet og formuende, har havt en god Samling af Böger og Haandskrifter, ved hvis Brug den unge Björn Johnsen har, ved egen Drift og Flid, erhvervet sig de mangehaande i hans Tid usædvanlige Kundskaber, som hans (nu dog tildeels tabte) Værker vise. Dog ere alle enige deri, at han aldrig gik Skoleveien, eller modtog nogen lærd Underviisning af andre. Mislykkede Forsög siges at være blevne gjorte af Björns Fosterfader, for at faae ham indsat i Holums Latin-Skole, da hans Indtagelse deri skal være bleven nægtet af (den ellers fortjente men i sit Had til Laugmand John Johnsen og hans Slægtninge forvidtgaaende) Biskop Gudbrand Thorlaksen. Han blev da hos Sysselmand Sigurd Johnsen, og gik ham, samt

[1]) Ved at angive dette Tal fölge vi Björn Johnsens egen Beretning i hans Annaler I, 228, hvilket vi her bemærke, da disse Söskendes Antal (uden Tvivl ved Skrive- eller Trykfeil) siges at have været 9 i visse andre agtværdige Skrifter.

senere ligeledes hans Sön, Laugmand John Sigurdsen, som tiltraadte dette Embede 1606, til Haande ved Skriverforretninger. Hans Levnetstildragelser vare ellers de for Islands Almuesmænd sædvanlige, jævne og rolige, hvorfor hverken han selv eller andre samtidige have efterladt sig nogen særegen Optegnelse derover. Vi vide kun at han giftede sig, uvist hvilket Aar, og bosatte sig som Bonde paa Gaarden Skardsaa i Skagefjords Syssel paa Nordlandet, samt blev kort efter udnævnt til Laugrettesmand eller Bisidder i Islands Laugthingsret. Dette var han vistnok allerede 1616. Dertil bleve, paa den Tid, de forstandigste og tillige retskafneste Bönder valgte. Neppe har dog nogen værdigere end han nogensinde havt denne Bestilling. Hans Forstand og Indsigter fremlyse af hans Værker, og mod hans retskafne Tænkemaade eller Vandel er ikke en Töddel kommen til vor Kundskab. I Aaret 1646 begyndte hans Syn meget at svækkes, og noget efter blev han ganske blind. Han döde i Aaret 1656, og efterlod i det mindste en Sön, som hed Berse. Dog er det, selv en Espolin, ei bekjendt, at hans Afkom, som overhoved hörte til Almuestanden, er forplantet til vore Dage.

Björn Johnsens ypperlige Aandsgaver trodsede den Mangel paa literaire Hjelpemidler til Kundskab om Forfædrenes Bedrifter og beundringsværdige Videnskabelighed, hvilken han, i Fortalen til sine Annaler, saa bitterlig beklager. Vor Autodidakt forsögte sig, saavidt vi vide, uden Veiledere eller nogen særdeles Opmuntring i forskjellige Lærdomsfag, og frembragde saaledes fölgende endnu brugbare og agtede Skrifter:

1) i Historien. a) Hans almindelige, især Norden, dog mest Island angaaende Annaler *(Annálar)*, skrevne efter Opfordring af Holums Stifts Biskop, den lærde Thorlak Skulesen, som, mærkelig nok, fandt det tjenligst at

henvende sig med den til en simpel Bondemand. De gaae fra Aaret 1400 til 1646. — De ere, foruden Espolins harmoniske Aarbøger, de förste og eneste af Islands nyere Annaler som hidindtil ere komne under Pressen, udgivne paa Rapsö paa Island 1774 og 75 i tvende Qvartbind med latinsk Oversættelse[1]. De overgaae ogsaa alle andre, af sin Art, i Udförlighed og Vigtighed. b) Islands Bispe-Annaler eller nogle af dets Biskoppers Levnetsbeskrivelser. c) Tillæg til Biskop Arne Thorlaksöns Saga. d) Samlede Efterretninger om de Algierske Sörövers Indfald, Mord og Plyndringer paa Island i Aaret 1627. e) De for os især vigtige Grönlands Annaler, hvilke vi snart komme til at omtale nærmere. 2) I Lovkyndighed. Vi maae bemærke det herved, at en islandsk Bonde, förend Landets ældre Forfatning fuldkommen ophörte ved Enevoldsmagtens Indförelse i Danmark og Norge, samt förend den Norske Lov med de til den henhörende Anordninger indförtes, for en stor Deel, der i Landet, kunde, naar han fandtes at være skikket dertil, deeltage i mange offentlige Forhandlinger, som edsvoren Domsmand, saavel i Herredsretterne som paa Laugthinget m. m., hvorfor det blev en Nödvendighed for den, som önskede at befatte sig med sligt, at erhverve sig fornöden Kundskab om sit Fødelands, saavel ældre som nyere, Love og Almeenvæsen. Neppe har nogen simpel Bondemand i hin Tid været flittigere og heldigere i disse Bestræbelser end vor Bjørn Johnsen. Det indsees endnu tydelig af hans fölgende Skrifter i dette Fag: a) Forklarende Ord-

[1]) *Annálar Björns á Skardsá sive Annales Biornonis de Skardsa, ex manuscriptis inter se collatis, cum interpretatione Latina, variantibus lectionibus, notis et indice. Ex typographeo, quod Hrappseyæ est in Islandia novo, imprimente E. Hoff. T. I. MDCCLXXIV, T. II. MDCCLXXV.* Den förste Deel er udgivet af Olav Olavius, den anden af Magnus Ketilsen, — med Bistand af Gunnar Paulsen, alle bekjendte Navne i Islands nyere Literatur. Texten haves og særskilt udgivet paa Islandsk allene.

bog over de vanskeligste Udtryk i Islands Landslov, kaldet Jonsbogen, udgivet 1284. Han sluttede dette, endnu tildeels brugbare, Arbeide 1626. Det var en værdig Forlöber for Paul Vidalins nyere og udförligere Værk af samme Art. b) Adskillige, i det mindste 10 eller 11, særskilte Afhandlinger over forskjellige juridiske Gjenstande. 3) I nordisk Sprogvidenskab og Oldkyndighed: a) en Tractat om det islandske Sprogs Etymologie, tilsendt Ole Worm af Forfatterens Velynder, Biskop Thorlak Skulesen, men forliist ved et Skibbrud 1635. b) en Afhandling om Runer. c) Forskjellige Commentarer til nogle nordiske Hedenoldsdigte, Valas Spaadom, Brynhildes Sang, Kong Heidreks Gaadeviisdom og Egil Skallagrimsöns saakaldte *Höfuðlausn* eller Dödsafvendelsesdigt. 4) I Poesie: a) en Samling af rimede islandske Ordsprog. b) De 7 Vises Sentenser, bragte i Vers. c) Et romantisk Kvad (af den Art som benævnes *Rimur*) om Apollonius, Konge af Tyrus[1].

Af disse Bonden Björn Johnsens mange og forskjelligartede Skrifter vedkomme hans Grönlandske Annaler os mest, saavel for dette som flere fölgende Afsnits Skyld. Som een af Hovedkilderne for vort nærværende Værk maae vi da beskrive det nöiere end de övrige, her kun antydede, af den samme Forfatter. De have vist, tillige med hans Islandske Annaler, bidraget til at udvirke ham det Vidnesbyrd af en sagkyndig Dommer, Biskop Finn Johnsen: at han i mere end eet Aarhundrede (fra 1630 til 1740) næsten var den eneste Forfatter paa Island, som fortjente Navn af en Historiker, samt at ham i al Fald i den Henseende til-

[1]) Disse Efterretninger om Björn Johnsens Levnet og Skrifter ere samlede af hans egne Annaler og Magnus Ketilsens Fortale til sammes 2 Deel, Worms Epistler, H. Einarsens *Sciagraph. hist. lit. Isl.*, Finn Johnsens *historia eccles. Island. T. III* samt Espolins Islandske Aarböger 5te og 6te Deel.

kom den förste Plads[1]. Fölgende forskjellige Afskrifter af dette Skrift forvares i den Arnæmagnæanske Haandskrift-Samling under Titelen *Grænlands Annálar*. De ere samtligen gjennemgaaede og afbenyttede af os, og betegnes i Cataloget med fölgende Nummere: 1) 768, i 4, (senere benævnt *D*) som, efter Arne Magnussens egenhændige Vedtegning har tilhört Biskop Thord Thorlacius) der har skrevet en utrykt latinsk Afhandling om det gamle Grönland, samt udgivet Einar Ejolfsöns islandske Oversættelse af *Arngrimi Jonæ Historia Groenlandiæ)* men senere, som hans Gave, den berömte Thormod Torfæus, Forfatter til den trykte *Groenlandia antiqua*, den store *Historia Norvegica* i 4 Foliobind m. m. Denne Afskrift synes, efter Haanden at dömme, at være fört i Pennen omtrent 1670; den har adskillige bedre, men ogsaa nogle slettere Læsemaader end de övrige fölgende. 2) 769, i 4, indeholder tre forskjellige Exemplarer. Med ovenmeldte Haand findes tegnet derved at: Biskop Th. Thorlacius har ladet dem (?) afskrive, at de senere ere komne i Torfæus's Eie, at de först ere laante af ham, men senere (1715) givne af hans Enke, til Arne Magnussen. Af dem har *a* adskillige gode Læsemaader, men synes at være meget yngre end baade *b* og *c*, hvoraf den sidste nu er defect, men begge, især *b*, ere skrevne af illiterate og ukyndige Afskrivere. 3) 470c bestaaer af enkelte hertilhörende, defecte Octavblade, med en gammel Haand, der dog indeholde noget, som ikke forekommer i

[1]) *Inter historicos non tantum primum meretur locum Biörnus de Skardsaa, sed etiam fere unicus est qui tali nomine dignus sit Hist. eccl. Isl. III,* 583. Jævnför ovenfor S. 81. Den höilærde Forfatter kalder hans Grönlands Annaler *Tractatus de Groenlandia*, og bemærker at Torfæus tilstaaer, at han har bygget en god Deel af sin Bog om Grönland paa dette hans Værk. Torfæus sees og virkelig i sit Skrift (S. 23) at tilstaae Björn Johnsen Navn af en berömt Oldgrandsker, og at sætte höi Pris paa de af ham meddeelte Underretninger.

andre Exemplarer. 4) Nr. 115 i 8, (senere benævnt *E*). Det forekommer os at være det ældste af alle de ommeldte, formodentlig samtidigt med Forfatteren; men nu haves ingen Notice om dets Oprindelse. Kun har Arne Magnussen vedlagt denne Bemærkning: *„Ex Exemplari Þormóðar Torfasonar, si recte memini, imo credo.“* Det synes at være skrevet af en gammel eller ikke skarpsynet Mand, og er derfor vanskeligt at læse, men ellers correct, indtil mod Slutningen, hvor det oprindelige Haandskrift afbrydes, ved det at Blade ere blevne borte; Resten er skreven ucorrect med to andre forskjellige Hænder. Vi lægge dette Haandskrift, som det formeentlig ældste, forsaavidt dets oprindelige Blade naae, til Grund for de til nærværende Afsnit hörende Brudstykker, ved dog tillige omhyggelig at jevnföre det med de övrige Exemplarer, og bemærke deraf de fortrinligste Læsemaader. Resten af Texten (fra midt i Afd. C.) have vi paa samme Maade udskrevet af Nr. 768.

Björn Johnsen synes at have afskrevet eller udarbeidet de enkelte Stykker af dette hans Værk, efterhaanden, uden at iagttage nogen vis Orden derved, og saaledes, til forskjellige Tider, at have meddeelt sine Venner Afskriften af det samlede, hvilket han dog stedse, ved faldende Leiligheder, sögte at foröge. Muelig have endog hans Optegnelser tildeels været skrevne paa löse, ikke sammenheftede Blade, som afskreves i forskjellig Orden, thi i den hersker der overhoved nogen Forskjellighed i de diverse Haandskrifter. Vi tage derfor ikke i Betænkning, saavidt mueligt, at meddele de i dette Afsnit herefter fölgende Brudstykker af hans omhandlede Værk i en nogenlunde chronologisk Orden.

De to förste næstfölgende Brudstykker, som hos Forfatteren ogsaa saaledes fölge efter hinanden, stemme enten tildeels i noget, men langt fra ikke i alt, med den bekjendte Landnama, men det tredie findes slet ikke deri. Det er vist at han til sine Optegnelser har benyttet en saakaldet

Vi have, af ovenanförte Aarsager, anseet det for vor Pligt at meddele vore Læsere de Steder af „Grönlands Annaler", som vidne om Björn Johnsens Brug af tabte Codices, om de end tildeels ikke stemme med andre, os endnu bekjendte, og bemærke til Slutningen at den lærde Torfæus længe för os har været af den samme Mening, i det han er-

1) *Um Gunnbjarnareyjar ok aðrar í Islands hafi.*

Upphaf ok meðal þartil, hvarfyrir Eiríkr rauði uppsigldi Grænland, var ei annað enn þetta, at þat orð var í gamalla manna minni, at Gunnbjörn, son Úlfs kráku, þóttist sèð hafa til annars jökulsins í vestrhafinu, en Snæfellsjökul híngat, þá er hann rak vestr í haf, eptir þat hann fór frá Gunnbjarnareyjum. Þá var ísland óbyggt með öllu ok nýfundit af Garðari, sem umhverfis landit sigldi nesjastefnu, ok kallaði Garðarshólma; en þessi Gunnbjörn næst honum kom, hann sigldi umhverfis lángtum djúpara, sem var í landsýn, því kallaði hann eyjarnar sker hjá hólma; en margar historíur síðar kalla þessar eyjar land, sumstaðar stórar eyjar.

ANMÆRKNINGER.

[1]) Denne Titel betegner dog et heelt Hovedafsnit af Björn Johnsens Grönlands Annaler, hvoraf dette og de to næste Brudstykker udgjöre Begyndelsen. Det Stykke, som her indföres som det 5te, findes ikke i samme Haandskrifter som disse, men allene i et Fragment af et andet.

[2]) Denne Beretning udtrykkes ikke saaledes i Landnama, eller i noget andet bekjendt Oldskrift. Man sammenholde, hvad der i næste Anmærkning herom oplyses.

[3]) Til nærmere Oplysning og Jævnförelse meddele vi

kjender Mærkværdigheden af de Beretninger, som Björn Johnsen i sin Tid har samlet af gamle Membraner og af Laugmand Hauk Erlendsöns Skrifter[1]; (... *accedit ad fidem his conciliandam quæ celebris antiquarius Björnus de Skardsa ex antiquis membranis et Hauki Legiferi libro collegit. Groenl. ant. Præf. p. 23*).

1) Om Gunbjörnsöer og andre i Islands Hav[1].

Anledningen og Middelet dertil, at Erik den Röde opseilede Grönland, bestode kun deri, at gamle Folk erindrede det Rygte (eller Sagn), at Gunbjörn, Ulf Krages Sön, foregav at have seet en Jökel (eller fast Isbjerg) i Vesterhavet, men Sneefjeldsjökelen her, da han fordreves mod Vesten, efter at han var dragen bort fra Gunbjörns Öer[2]. Da var Island aldeles ubeboet og nylig opdaget af Gardar, som seilede rundt omkring Landet, fra Næs til Næs, og kaldte det Gardarsholm[3]; — men denne Gunbjörn, som kom næst efter ham, seilede rundt omkring det i en langt större Frastand, dog saaledes, at han stedse kunde skimte Kysterne, og derfor kaldte han Öerne Skjær i Sammenligning med Holmen[4], — men mange Historier kalde senere disse Öer Land, undertiden store Öer[5].

her af Landnamas ældste Text (som afviger i noget fra den nyeste Udgave) det hertil hörende mærkelige Sted (1 P. 1 Cap.) jævnfört med flere gamle Bearbeidelser eller Afskrifter i Original og Oversættelse. Vi bemærke forelöbig herved, at Biskop Finsen har, i Hovedsagen, foretrukket denne ældste Bearbeidelse til Optagelse i Texten, men har dog tillige indskudt eet og andet af Hauksbogen. — *Frá Garðar.* — *Garðar hét maðr, son Svafars hins svænska, hann átti jarðir*

i Sjólandi, en var fæddr i Sviariki. Hann fór til Suðreyja, at heimta föðurarf konu sinnar; en er hann sigldi i gegnum Pettlandsfjörð, þá sleit hann undan veðr, ok rak hann vestr i haf. Hann kom at landi fyrir austan Horn. Þar var þá höfn. Garðar sigldi umhverfis landit, ok vissi at þat var eyland. Hann kom á fjörð þann, er hann kallaði Skjálfanda; þár skutu þeir báti, ok gekk á Náttfari þræll hans; þá slitnaði festin, ok kom hann i Náttfaravik fyrir utan Skuggabjörg, en Garðar kom öðrumegin fjarðarins, ok var þar um vetrinn, þvi kallaði hann þar Húsavik. Náttfari var eptir með þræl sinn ok ambátt; þvi heitir þar Náttfaravik. Garðar sigldi austr aptr, ok lofaði mjök landit, ok kallaði Garðarshólm." d. e. „En Mand hed Gardar, en Sön af Svavar den Svenske; han eiede Jordegods i Sjælland, men var födt i Sverrig. Han drog til Syderöerne (Hebriderne), for at hente sin Kones Fædrenearv, men da han seilede gjennem Petlands (eller Piktlands) Fjorden (nu *Pentland firth*, mellem Ørkenöerne og Skotland), forslog Storm ham derfra, og drev ham vesterpaa i Havet. Han kom til Land östenfor Horn, der var da en Havn. Gardar seilede omkring Landet, og erfarede da, at det var en stor Ø. Han kom til den Fjord, som han kaldte Skjalfande (Skjælvende); der satte de Baaden ud, og Natfare, (et *ok* er vel glemt af Afskriveren) hans Træl, gik i den; da sledes Touget i Stykker; han kom til Natfarevig udenfor Skuggabjörg (Skyggebjergene), men Gardar kom til den anden Side af Fjorden, og blev der Vinteren over. Derfor kaldte han Stedet Husevig. Natfare blev tilbage med sin Træl og en Trælkvinde. Derfor kaldes Stedet Natfarevig. Gardar seilede tilbage österpaa, og roste Landet meget, og kaldte det Gardarsholm."

Hauksbogen (*C*) og de den fölgende Afskrifter have her adskillige væsentlige Afvigelser fra disse Beretninger. Den allervigtigste blandt dem, men hvorpaa den ældre Kjöbenhavnske Udgave (S. 5) har den Fortjeneste först at have gjort Verden opmærksom i de tilföiede Variantbe-

mærkninger, er den: at Gardar var Islands förste (ikke næstförste Opdager). Herom mere i det fölgende. Ellers siger den vel at Gardar Svavarsön var svensk af Slægt, (*svænskr af ætt*) men fortier hans Hjemsted Sjælland og beretter paa en usandsynligere Maade, at han foretog Reisen, efter sin forudseende (kloge eller trylleskyndige) Moders Anviisning for at opsöge Sneeland, *hann fór at leita Snælands at tilvisan móður sinnar framsýnnar.* Hvor vigtig de islandske Oldskrifters Udgivelse er efter de bedste og troværdigste Codices, besörget med fornöden Critik og Omhyggelighed, indsees bedst deraf, at den ellers ypperlige Historiker Finn Johnsen, som her har fulgt den ufuldstændigste, (*l.c.* I, 5), kun beretter dette om Gardars Herkomst og Anledningen til hans Reise: *Gardarus, natione Svecus, fama, quam de Snialandia Naddoddus attulerat, impulsus, eam quæsitum ivit.* I den övrige Deel af Beretningen fatter Hauksbogen sig kortere. Dog bemærker den, at det Forbjerg Horn, hvorved Gardar först anlöb Landet, var det östligere, da et andet af samme Navn ligger paa den nordvestlige Kyst, nu af Fremmede kaldet Cap de Nord, samt beretter, som det synes rigtig, at Manden (d. e. den frie Mand) Natfare drev bort med Skibsbaaden, tillige med en Træl og en Trælkvinde, men lægger det til (hvad der ellers og siges i 4de Parts 4de Capitel) som endnu kan læses i Pergamentsbrudstykkerne af Hauksbogen: *Uni hinn danski eða hinn úborni, son Garðars, er fann Island,* at denne Gardar var Fader til Une den Danske (et Tilnavn, som tilstrækkelig oplyser begges Hjemsted), som senere, da en Deel af Island var optaget til Beboelse, forgjeves stræbte at underkaste Harald Haarfager det, forfört af hans Löfter om at blive hans Jarl over Landet, samt at Roar Tungugode, en i sin Tid bekjendt islandsk Hövding, var Unes Sön. Endelig melder Hauksbogen, hvormed Ares *Schedæ* stemme, at Island, da Gardar opdagede det, var bevoxet med Skov mellem Fjeld

og Strand; dog var dette muelig især Tilfældet paa det Sted, hvor han opholdt sig, og paa enkelte andre hvor han kan have landet. Vi maae ellers bemærke, at 3 P. 19 Cap. (som indeholdes i Membranfragmentet af *Hauksbók*) atter nævner Husevig (endnu en bekjendt Havn og Handelsplads) som det Sted, hvor Gardar opholdt sig en heel Vinter over. (*Húsavík, er Garðarr átti vetrsetu*). Efter den ældste Text (*B*) (ligesaavel som samtlige övrige) var det Øen af Gardar givne Navn *Garðarshólmr (acc. sing. hólm)* ikke *Garðarshólmi*, som det hedder i den nyeste Udgaves Varianter: *kallaði Garðarshólma*. Olaf Tryggvesöns större Saga (*Fornm. Sögur I, 235*) har ogsaa optaget Beretningen om Gardars Tog, men tillægger intet mærkeligt uden det at han tildeels havde opsögt Landet efter Odds (d. e. Nadd-Odds) Anviisning. — Den og *Hauksbók* sige, at Gardar paa sin Tilbagereise fra Island var kommen til Norge, uden Tvivl ved en feilagtig Forklaring af Ordene: *austr aptr*, skjönt Schöning af Hauksbogens Variant, hvorfra han ingen Afvigelse kjendte, tager Anledning til at slutte, at Norge var Gardars rette Hjem (Norges Riges Historie II, 103). Aldeles overeensstemmende med det her omhandlede Sted i Hauksbogen, kun noget kortere, er et Membranfragment blandt de Magnæanske (I, e, β) som först er udgivet af Langebek i *Scriptores Rer. Dan. II, 25 o. fl. S.* og senere af det Kongl. Nordiske Oldskrift-Selskab, i *Fornmanna-Sögur XI, 407 o. f. (S. 411-412)*; kun kaldes Landet der *Garðarshólmi*. Det menes at være skrevet i det 14de Aarhundrede.

Landnamas ældste Texts her (S. 90) ovenberörte Beretning om den danske eller i Danmark bosatte Gardars förste Opdagelse af Island er alt for vigtig, til at vi ikke her skulle omhandle den nærmere; næsten ingen af vore Historikere (ikke engang en Arngrim Johnsen, Finn Johnsen eller Torfæus) have bemærket den. Atter et Hovedbeviis for den uundgaaelige Nödvendighed af vore Oldskrif-

ters kritisknöiagtige Udgivelse! Vor Text er sig selv tro i denne Anförsel, i det den (i 4de Parts 4de Capitel) kalder Une en Sön af den Gardar, som först opdagede Island (*son Garðars, er fyrst fann Ísland*). Af de Afskrifter, vi have kunnet eftersee, tillægger kun ellers Melabogen (*E*) det lille men mærkelige Ord, som og er antegnet derfra i den nyeste Udgaves Varianter. Landnamas övrige Recensioner og samtlige Text-Udgaver, samt efter dem alle nyere Historieskrivere, sætte ellers de tre skandinaviske Tog til Island, som foretoges förend dets faste Beboelse af Ingolf og andre Nordmænd begyndte, i fölgende Orden:

A) Den af Vikingen Naddodd, som den förste; som sagt antager den ældste Text ham for den anden, ligesom og dens Beretning er afvigende i noget fra de övrige, hvorfor vi her og maae meddele den efter Originalen: — *Frá Naddodd.* — „*Naddoddr hét maðr, bróðir Exna-Þóris, mágr Ölvis barnakarls; hann var víkingr mikill; af því staðfestist hann i Færeyjum, at hann átti hvergi annarstaðar vel fritt. Hann fór or Noregi ok vildi til eyjanna, ok varð sæhafi til Garðarshólms, ok kom i Reyðarfjörð i Austfjörðum, ok gengu þeir þar á hin hæztu fjöll, at vita ef þeir sæi nokkorar mannavistir eða reyki, ok sá þeir ekki tiðinda. En er þeir sigldu frá landinu, féll snjór mikill; af því kallaði hann (þat) Snæland. Þeir lofuðu mjök landit.*" d. e. „En Mand hed Naddodd, Broder til Øxne-Thorer, Svoger til Ølver Barnakarl (Börnegubbe). Han var en stor Viking (her: Söröver). Derfor bosatte han sig for fuldt og fast paa Færöerne, at han ikke kunde være ret sikker paa noget andet Sted. Han drog fra Norge og agtede sig til Øerne, men blev forslaaet over Havet til Gardarsholm, og anlöb Reidarfjorden i Østfjordene. De gik der op paa de höieste Fjelde, for at forsöge om de kunde see noget til menneskelige Opholdssteder, eller til Rög, men saae intet sligt. Da de seilede fra Landet, faldt megen Snee, hvorfor han kaldte det Sneeland. De roste

Landet meget." Hauksbogens Beretning lyder derimod saaledes (efter Originalafskriften *C*): *„Svá er sagt, at menn skyldu fara or Noregi til Færeyja; nefna sumir til Naddodd viking. En þá rak vestr í haf, ok fundu þar land mikit. Þeir gengu upp í Austfjörðum á fjall eitt hátt, ok sást um víða, ef þeir sæi reyki eða nokkur likindi til þess at landit væri bygt, ok sá þeir ekki. Þeir fóru aptr um haustit til Færeyja. Ok er þeir sigldu af landinu, fell snær mikill á fjöll, ok fyri þat kölluðu þeir landit Snæland. Þeir lofuðu mjök landit. Þar heitir nú Reyðarfjall í Austfjörðum, er þeir höfðu at komit. Svá sagði Sæmundr prestr enn fróði."* d. e. „Det er blevet fortalt, at nogle Mænd skulde tage fra Norge til Færöerne. Nogle nævne især Vikingen Naddodd. Men de fordreves mod Vesten paa Havet, og der fandt de et stort Land. I Østfjordene gik de op paa et höit Fjeld, og saae vidt omkring, om de kunde opdage nogen Rög eller andre sandsynlige Kjendemærker derpaa, at Landet var beboet, men de saae intet sligt. Om Hösten droge de tilbage til Færöerne. I det de seilede fra Landet, faldt megen Snee paa Fjeldene, og derfor kaldte de Landet Sneeland. Paa (eller: nær ved) det Sted, som de havde anlöbet, kalder man endnu (et vist Bjerg) Reidarfjeld. Saaledes fortalte Præsten Sæmund Frode." Alle de øvrige af os brugte haandskrevne Exemplarer af Landnama fölge, i alt Væsentligt, Hauksbogen. Kun nævner Afskriften *K* Reydarfjord (*Reyðarfjörð*), nu paa Dansk kaldet Rödefjord som et bekjendt Handelssted i Sönder-Mule Syssel, isteden for *Reyðarfjall*, og det samme er Tilfældet med det herfra, som det synes, afskrevne Sted i *Fornmanna-Sögur (I, 235)* som iövrigt, næsten Ord for andet, findes at være ligelydende med Hauksbogen. Det samme er Tilfældet med det ovennæmmeldte Membranfragment, ligeledes i *Fornmanna-Sögur XI, 411*. Kun er det noget forkortet, og Citatet til Sæmund Frode findes der aldeles ikke. At Vikingens Navn der skri-

ves *Naðr*, kommer uden Tvivl af Afskriverens Feillæsning for det abbrevierede *Naddoddr*.

Naar vi, for at opdage det Tidspunkt, hvori Naddodds Reise foretoges, raadföre os med de nyere Historieskrivere, komme vi först (da Islands gamle Annaler her tie) til den lærde og patriotiske Arngrim Johnsen (almindelig kaldet *Arngrimus Jonæ)*, som, skjönt han, ligesom Danmarks Saxo, kun skrev sligt i det latinske Sprog, kan kaldes den nyere islandske Historieskrivnings Fader. I hans *Crymogæa sive Rerum Islandicarum libri III*, hvoraf 4 Udgaver udkom i Hamborg (1609, 1610, 1620, 1630) i 4, finde vi ikke at han har sögt at bestemme Aarstallet; ei heller i hans *Specimen Islandiæ historicum et ex magna parte chorographicum. Amstelodami 1643, 4.* Ikke desmindre bestemte Claudius Lyschander i sin rimede Grönlands Krönike (1608, 8, S. 2) Islands Opdagelse ved Nadoch (Naddodd) til Aaret 770, uden at anföre mindste Hjemmel eller Sandsynlighed derfor; dermed lod den (som Lærd) med Rette baade berömte og berygtede Ol. Rudbeck sig ikke nöie, i det han i sin *Atlantica (T. I Cap. 19, 1675)* endog förte den op til Aaret 414, og vilde saaledes i Sneeland gjenfinde Plinius's *Nivaria.* Uden at tage noget Hensyn til slige Hjernespind har Biskop Theodorus Thorlacius, som besörgede den förste (skalholtske) Udgave af Landnama, 1688, (meget sandsynligen) hensat i Margen (S. 2) ved Naddodds formeentlig förste Opdagelse af Island: Anno 861. Grunden eller Kilden for denne Angivelse findes der dog, ligesaalidet som ved andre saadanne, ikke at være anfört. Torfæus er, i sin store *Historia Norvegica (Havniæ 1711, Fol., II, 94)* ikke vel tilfreds hermed, fordi Naddodd i Landnama siges at have, da han opdagede Island, været en Indvaaner af de da allerede bekjendte og beboede Færöer, — men Harald Haarfager (födt 853) da kun var 9 Aar gammel, hvorimod hans Erobringer i Norge ei begyndte för 865, men

kun de, mener Torfæus, foranledigede Færöernes förste Opdagelse og Beboelse ved de dertil, for Haralds tiltagende Overvælde, udvandrede Nordmænd, og altsaa kunde Naddodds Reise ikke have gaaet for sig förend efter 866. Finn Johnsen indlader sig (i sin *Hist. eccl. Isl. 1772, I, 5)* ingenlunde paa Aarstallet, men strax efter fremsatte Schöning (i Norges Historie I, 103, 1773) den Mening: at Naddodds Opdagelse snarere var skeet för end efter 861. Vistnok har han og Ret deri, at Færöernes Beboelse af Nordmænd er meget ældre, end Torfæus vil. Ellers henförte Schöning og, i sin chronologiske Tabel til Hejmskringla, 1ste Tome 1777, Islands Opdagelse ved Naddodd til det sidstmeldte Aar.

Den sikkreste Veileder til disse Opdagelsers Tids-Bestemmelse er Landnama. Naddodd hedder det der *(l. c.)* var en Broder til Yxna-Thorer og (i Jævnförelse med 5te Parts 11te Cap.) en Svigersön af Ølver Barnakarl, som gift med hans Datter Jorun. Som det berettes paa sidstmeldte Sted (efter *Cog fl.*) droge deres Sönner Bröndulf eller Brynjulf og Mor eller Mar til Island, hvor de bosatte sig i Hrunemændenes Rep, i det nuværende Arnæs Syssel paa Sönderlandet. I 2 Parts 7 Cap. siges Naddodd at have boet paa Færöerne, hvorfra hans bemeldte Sönner da udvandrede til Island. I lignende Tidsforhold forekommer hans Broder Yxna-Thorer (Harald Haarfagers gode Ven og Erik den Rödes Stamfader, om hvem mere vil anföres i det följende). Efter 3 P. 7 Cap. drog hans Sön Ofeig Lafskeg til Island, for at bosætte sig der, og 3 P. 8 Cap. viser at Yxna-Thorers Frigivne, Thorer Dufunef, blev een af Islands Landnamsmænd i sin bedste Alder, da han vandt et stort Veddemaal ved at udföre et yderst svært, langt og hastigt Ridt. 2 Parts 11te Cap. viser, at Ølver Barnakarls Datter Astrid, en Söster til Jorun, Naddodds Hustru, var gift med Kjallak i Björnshavn *(Bjarnarhöfn)*, en Sön af Islands Landnamsmand Björn Ketilsön. Dette bekræftes ogsaa udtryk-

kelig af den i alt væsentligt særdeles paalidelige *Eyrbyggjasaga* (uden Tvivl tildeels grundet paa Are Frodes Beretninger eller förste Udkast), 7 Cap. den trykte Udg. S. 16 (hvilket Textens Sted vi her senere komme til at meddele, noget berigtiget efter gamle Membraner). De anförte synchronistiske Exempler, især det sidste, vise, efter vor Mening, at Naddodd endnu maa have levet paa den Tid, da Islands Besættelse af Nordmændene i visse Egne næsten var fuldbyrdet. Den förnævnte Kjallak synes nemlig at have levet endnu henved 910, altsaa 25 Aar efter Ingolfs Bosættelse i Island; antage vi at Naddodd ogsaa levede paa samme Tid, 70 Aar gammel, vilde han være födt 840. Sættes hans Islandsreise til hans 24de eller 25de Aar, har den gaaet for sig 864 eller 865, hvilket vi ansee for det sandsynligste.

B) I Landnamas næstældste og samtlige nyere Beardeidelser anföres vel Gardars Tog, i Modsætning til den ældste Text, at være skeet efter Naddodds, men Tiden, hvorpaa enhver af disse Reiser er foretaget, bestemmes dog aldeles ikke. Tvertimod kan man, uden at tage Hensyn til det af os ovenanförte, af en fölgende Artikel i dem alle slutte med temmelig Sikkerhed, at Naddodds Tog skete sildigere hvilket vi ret strax skulle godtgjöre. Paa Grund af Fortællingens Orden i de yngre Codices antoge dog alle nyere Historieskrivere Gardars Reise for den anden, og ansatte dens bestemte Aarstal efter blotte Gisninger. Arngrim Johnsen har saaledes (i *Crymogæa S. 40* og *Specimen Island. S. 64*) bestemt henfört det til 864. Biskop Thorlacius satte det samme (3 Aar efter Naddodd, ifölge af hans Forudsætning) i sine ovenfor citerede Marginalier til Landnama (S. 3), Torfæus havde ikke noget derimod at erindre, da han ikke kunde anföre noget rigtigere, og Schöning optog det ligeledes (i begge

anförte Skrifter) fra (den trykte) Landnama, „da man intet vissere veed at angive." Ham har uden Tvivl Falsen fulgt ved begge Data, hvilke han dog anförer som bestemte, i sin Norske Histories 1ste Deel (Christiania 1823) S. 30. Hallenberg, i sine Anmärkninger öfver Lagerbrings Svea Rikes Historia, Stockholm 1823 S. 274 henförer Gardars Tog til eet af Aarene mellem 860 og 870. Vi henholde os til vore fremförte Grunde, i det vi antage, at Gardars Reise er tidligere end Naddodds, men dog kun foretagen kort för, da Landnama ommelder Gardars Sön, Une den Danske, som een af Islands Landnamsmænd. Det hedder nemlig der i 4de Parts 4de Cap. efter den ældste Text, jevnfört af os med Membranfragmenterne af Hauksbogen: *„Uni, son Garðars, er fyrst fann Ísland, fór til Íslands með ráði Haralds konúngs hárfagra, ok ætlaði at leggja undir sik landit, en síðan hafði konúngr heitit honum at gjöra hann jarl sinn. Uni tók land þar sem nú heitir Unaós, ok húsaði þar; hann nam sèr land til eignar fur sunnan Lagarfljót, allt hèrað til Unalækjar. En er landsmenn vissu ætlan hans, tóku þeir at ýfast við hann, ok vildu eigi selja honum kvikfè eða vistir ok mátti hann ei þar haldast. Uni fór i Álptafjörð hinn syðra; hann náði þar eigi at staðfestast. Þá fór hann austan með XII mann* (Membranen har *XII manna* d. e. 12 Mænd) *ok kom at vetri til Leiðólfs-kappa i Skógahverfi; hann tók við þeim."* d. e. „Une, en Sön af den Gardar, som först opdagede Island, drog efter Kong Harald den Haarfagres Raad (eller Samtykke), og agtede at underkaste sig Landet, men Kongen havde lovet ham, at han siden skulde gjöre ham til sin Jarl (derover). Une kom til Land paa det Sted, som nu kaldes Unaos (Unes Havn elles Flodmunding) og opförte der Huse. Han tog i Eiendoms-Besiddelse det (da öde) Land, som ligger sönden for (Indsöen) Lagarfljot og det hele (Fljotsdals) Herred lige til Unebækken. Men da Landets Indvaanere mærkede hans Forsæt, begyndte de at sætte sig op imod

ham, og vilde ikke sælge ham Kvæg eller Levnetsmidler, saa at han ikke længer kunde nære sig der. Une tog da (bort derfra, og kom) til den sydlige Alptafjord. Han kunde heller ikke faae noget fast Ophold der. Han drog da östen fra selv tolvte, og kom, mod Vinteren, til Leidolf Kjæmpe i Skogahverfe; han tog imod dem (til Vinterophold)". Vi forbigaae den fölgende Deel af Fortællingens Text, men anföre det deraf: at Une om Vinteren blev altfor fortrolig med Leidolfs Datter Thorun, men drog dog hemmelig bort i det næste Foraar; Leidolf satte efter ham, og tvang ham til at komme tilbage, da han vilde at Une skulde ægte hans Datter; dertil vilde den sidstnævnte dog ikke bekvemme sig, og listede sig bort anden Gang, men da forfulgte Leidolf ham atter, og ombragde ham i en heftig Træfning. Vi bemærke ellers af Hauksbogen, at den i Begyndelsen til denne Fortælling anförer tvende Tilnavne, hvorunder denne Une i sin Tid var bekjendt, uden Tvivl baade i Norge og Island, — nemlig (Une) *hinn danski* d. e. den danske; det indsees deraf, at Une er födt i Danmark, og at hans Fader Gardar fölgelig har været bosat der, hvilket og vides af andre Beretninger (see ovenfor S. 90 o. f.). Gardars Fader Svafar har endog upaatvivlelig selv været bosat i Danmark, da han i Landnamas ældste Text kaldes *Svafar hinn svænski* (d. e. den Svenske); han maa saaledes have opholdt sig i Danmark, men der, som en Fremmed af Födsel, have bekommet dette Tilnavn, paa den selvsamme Maade, som hans Sönnesön Une Tilnavnet den Danske, af sit Födeland Danmark, i Norge og Island, hvor han senere kom til at opholde sig; 2) *hinn úborni* (eller *óborni*); hverken Arngrim, Torfæus eller Schöning have anfört dette Ord, som vistnok er obsolet, og selv Biskop Finsen har ikke villet oversætte det i sin Udgave af Landnama, i det han (S. 285) blot udtrykker det paa Latin ved *Ubornius*. Sprogforskeren John

Olafsen fra Svefneyum, som efter Finsens Anmodning forfattede Glossariet over Landnamas vanskeligste Ord, forklarede Ordet deri (S. 507) a) ved *non-susceptus* (ei antaget), vistnok rigtig, forsaavidt det kan anvendes paa et Barn, som ei er antaget (eller erkjendt) af dets Fader (ved en vis Ceremonie, hvorved det optoges og bares paa hans Arme) og b) udöbt (*non baptizatus*), samt mener at dette Tilnavn har været tillagt de Börn, som vel vare avlede af christne Forældre, men dog ikke opdragne i den christelige Religion. Om Gardars Christendom vide vi vistnok intet og have ingen Anledning til at antage den, hvorimod vi vide at Ordet er meget ældre end Christendommens Forkyndelse i Norden, da det allerede forekommer i den ældre Eddas ældste Sange, hvori det betyder α) ufödt, endnu ikke födt eller erkjendt af Faderen og β) den som ikke var födt (antaget eller erkjendt) da Faderen döde; saaledes svarende deels til det latinske *non susceptus*, deels til *posthumus*, hvilket sidste undertiden, og vel som oftest, findes at være Ordets rette Mening. See den ældre Eddas store Qvart-Udgave (II, 156, 170, 743) samt Magnusens danske Oversættelse IV, 31. Paa det mellemste Sted af Udgaven har John Olafsen, omtrent 1800, da han, ved midlertidige Studier, var kommen til Ordets Betydnings rette Erkjendelse, meget træffende rettet Gudmund Magnæus's Oversættelse *nondum genitus* (ufödt) til *posthumus* (födt efter Faderens Död). I *Njála* (*Fljótshlíðinga-Saga* eller *Saga Njáls Þorgeirssonar, Kaupmannahöfn 1772, 4*, hvoraf latinsk Oversættelse udkom sammesteds 1809) nævnes, i 19de Cap., vor Une, som Sön af den Gardar, der opdagede Island, og kaldes der *hinn úborni*, hvilket Johnsonius (dog mindre rigtig, men rimeligviis efter Landnamas Glossarium) har oversat ved *non baptizatus*. Vi kunne anföre adskilligt mere om Ordets Etymologie, men hverken Tid eller Sted tillade det her. De almindelige og nu i Island brugelige Betydninger

af Ordet kunne eftersees i Haldorsens og Rasks Ordbog; at det og anvendes paa Kreature, som ikke ere blevne mærkede, vil sige saa meget (i Efterligning af dets oprindelige Brug om Börn), at ingen har vedkjendt sig dem eller erklæret dem for sine. Læserne vilde undskylde denne allerede alt for vidtlöftige sproglige Undersögelse formedelst Tilnavnets Vigtighed i den omhandlede Sag, da det nemlig viser: at Une den Danske er födt efter hans Faders, Gardar Svafarsöns, Död; formodentlig har Gardar, da han döde, allerede været til Aarene, maaskee ogsaa været gammel; Une var ikke födt, da han döde, og dog var han een af Islands förste Landnamsmænd, efter hvad der endvidere sees af Landnamas 4de Parts 3die Capitel, som bevidner, at senere Landnamsmænd toge Unes förste Landnamsjorde i Besiddelse, efter at han, paa ovenanförte Maade, havde maattet forlade dem. Alt dette synes at vise at Gardars Opdagelse af Island maa have været ældre end Naddodds, hvilket den og af andre Grunde sees at have været.

C) Nordmanden Flokes Opdagelse af Island anföres, i Ordenen, af alle Codices som den tredie. Alle Historikere, og vi med, ere ligeledes enige i, at den var det efter rigtig Tidsfölge. Den kommer os egentlig ikke ved i denne Undersögelse, undtagen forsaavidt at alle Afskrifter af Landnama, med Undtagelse af *C* og *K*, ere enige i fölgende derom brugte Udtryk: *„Flóki Vilgerðarson* (en Afskrift *Valgarðsson) hèt víkingr mikill; hann bjóst af Rógalandi at leita Snjólands."* d. e. „Floke Vilgerdes Sön hed en stor Viking; han udrustede sig fra Rogaland for at opsöge Sneeland." Vi maae nemlig erindre herved, at Landet havde faaet dette Navn strax efter Naddodds, men ikke Gardars Reise; Floke har fölgelig været den næste, som reiste efter Naddodd, da han kjendte Landet under det af ham tillagte Navn, hvorved det ældre Gardarsholm, hvilket de nævnte to Afskrifter substituere, saaledes blev afskaffet og kom ganske

af Brug. Det er overhoved sandsynligst, at Naddodd har fundet Benævnelsen af en Holm upassende for en saa stor Ø, og derfor forandret samme ved at tillægge den Navn af Land.

Saaledes haabe vi at have fuldkommen beviist den hidindtil af de nyere Historikere deels fortiede deels aldeles fordreiede Kjendsgjerning: at en dansk eller i Danmark bosat Mand, Gardar Svafarsön, var Islands allerförste nordiske Opdager, ligesom det og ei er usandsynligt, hvad Arngrim i *Crymogæa S. 196*, gjætter, at hans Sön, Une den Danske, derved har troet at have arvet et Slags Besiddelsesret til det af Faderen fundne Land. Af Arngrim og Finn Johnsen kaldes Gardar en Svensker (*natione Svecus*); Torfæus melder rigtigere at han var af svensk Slægt (*genere Svedico oriundus*), men ingen af dem omtaler hans Eiendomme i Danmark, eller noget andet, som viser hans Födsel eller Ophold der. Selv Schöning siger (Norges Hist. I, 103) at Gardar var „födt i Sverrig"; han tillægger vel rigtig, efter Landnama, at han „eiede Landgods eller Jorder paa Sjælland" men tillige, paa egen Haand, at „han havde, som det synes, Bopæl i Norge", til hvilken urigtige Gisning vi ovenfor S. 92 have ommeldt Anledningen. Vistnok havde de Svenske, efter de Nyeres Beretninger eller Forklaringer, Anledning til at ansee Gardar for deres Landsmand. Deres bedste og nyeste Historikere have ei heller glemt at anföre dette som en afgjort Sandhed. Saaledes f. Ex. α) Hallenberg (*l. c. S. 273*), som udtrykkelig kalder ham „en svensk Man", skjönt han dog tillige omtaler hans Eiendomme i Danmark. β) Geijer (i Svearikes Häfdar 1 Deel 1825 S. 189) nævner derimod vor Gardar blot „en Svensk" uden at hans danske Jordegods ommeldes. Af Landnamas ældste Texts Ord synes det dog at indlyse, at Svafar den Svenske menes ved den Mand, som der (for at forklare Aarsagen til dette Tilnavn) siges at have været födt i Sverrig, men eiet Jorde-

gods i Sjælland, hvilke Sönnen fölgelig senere har arvet. Saaledes er da hans Sön Gardar födt i Danmark paa een af hans Gaarde der, men var dog, som en Sön af den svenskfödte Svavar, efter Hauksbogens og de den fölgende Afskrifters Udtryk, af svensk Slægt. Vi maae i alt Fald ansee Gardar for en Dansk eller Danmarks Indvaaner, som saaledes og har bemandet sit Skib med danske Söfolk, men at Svavar, hans Fader, var en födt Svensker, maa antages for afgjort. Da baade Gardar og Naddodd nævnes, som forekommende i Slægtregistre, i den særdeles troværdige Njala, er det mærkeligt, at kun den förstnævnte deri (19 Cap.) betegnes som Islands (förste) Opdager, men Naddodd eller Naddad derimod kun som en (bekjendt) Færöboer (i 47de Cap.). Paa selvsamme Maade omtales de og ved lignende Leiligheder, i selve Landnama. De saaledes her tilveiebragte Oplysninger om dunkle og hidtil ubekjendte, Danmark tildeels vedkommende Poster af Islands (det gamle Grönlands Moderlands) Opdagelseshistorie, maae undskylde denne vor ellers noget vidtlöftige Digression fra Hovedæmnet. For Fuldstændighedens Skyld bemærke vi endelig, at Flokes Reise (den tredie) til Island pleier at ansættes til Aaret 867, men Nordmanden Ingolfs förste Bosættelse i Landet til 875. Kort efter, melder Björn paa Skardsaa i ovenstaaende Text, opdagede Gunbjörn Gunbjörnsskjærene samt saae tillige eet af Islands og eet af Grönlands Isbjerge; dette skulde saaledes være skeet 876 eller 877. Hans Kilde til denne Beretning kjende vi ikke mere. See ovenfor S. 87-89. Hvorledes den Deel af Islands Vesterkant, hvor den af Gunbjörn seete Sneefjelds Jökel ligger, samt hvorfra Grönlands Opdagelse og Bebyggelse skete, noget senere blev besat af Nordmændene, komme vi til at fremsætte i en særskilt Afdeling af det nærværende Bind. I det vi her have omhandlet Islands förste, anden og tredie Opdagelse af Danske eller Nordmænd, have vi ikke taget Hensyn til Irlænderes

eller Skotlænderes noget ældre Reiser til Landet eller deres (mest temporaire) Nedsættelse paa enkelte af dets Øer eller Udkanter, hvorom vi nu kunne henvise til Registrator N. M. Petersens Afhandling om Islands Opdagelse og förste Bebyggelse i det af Selskabet udgivne Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed 1ste Bind S. 249-253.

[4]) Meningen er, at da de af Gunbjörn opdagede Øer laae i Nærhéden af den större, som da hed Gardarsholm,

2) *Annáll úr Landnámu.*

Þeir Hallbjörn ok Styrbjörn bjuggu skip sitt, ok lètu út af Ísafirði. Þeir vildu inn[1]-nema sèr land í Gunnbjarnareyjum; þær liggja til útnorðurs af Ísafirði. Þeir sigldu til eyjanna, ok komu undir land at kvöldi. Þeir stýrimenn lögtóku yfir skipit, at enginn skyldi á landið gánga eðr forvitnast, fyrr enn at morgni, allir samþykkiliga. En þó lètu þeir út bátinn um kvöldit, ok fóru svo allir at sofa á skipinu. Um nóttina leyndist annar yfirmaðr skipsins á fætr, ok fór til lands. Hann fann strax fyri sèr dauðs manns leiði, ok var nýlega niðrsettr. Hann leitaði til, eptir plagsið heiðinna manna[2], undir herðar honum, ok fann þar sjóð með fè, mikinn ok þúngan, ok hafði með sèr til skips; lagðist til svefns, sem ekki hefði verit. En sem lýsti, voru menn uppi, ok þóttust vita, at með bátinn hafði farit verit, ok báru[3] helzt at öðrum stýrimanninum, at hefði á lög gengit ok eiða, því þeir voru svarnir helmíngsfèlagar. Þeir stýrimenn þrættust fyrst hèrum, þartil (þeir) slógust

[1]) enn, *endnu, atter,* 769c. [2]) *tillægges af* 769a, *fattes i* 115.
[3]) barst, *Mistanken faldt paa,* 768, 769c.

vilde han ikke kalde dem Øer, skjönt de ellers vare store nok dertil, men blot Skjær.

⁵) Vi kjende ikke noget Skrift fra Nordens Middelalder, hvori Gunbjörnsskjærene egentlig kaldes et Land (ligesom Torfæus og har erklæret det samme), men vel Øer, hvilket sidste nærmere vil erfares af det fölgende.

2) *Beretning af Landnama*[1].

Hallbjörn og Styrbjörn[2] udrustede deres Skib, og gik til Söes ud af Isefjorden[3]. De agtede at optage en Landstrækning paa Gunbjörnsöerne til Beboelse; de ligge mod Nordvest fra Isefjorden[4]. De seilede til Öerne, og kom under Landet henimod Aften. Styrmændene[5] vedtoge det som Lov, at ingen maatte gaae i Land eller söge at udforske noget der, förend næste Morgen, (og da) alle i Samdrægtighed. Dog satte de Baaden ud om Aftenen, men lagde sig alle til Sövn paa Skibet. Om Natten stod den ene Skibsförer hemmelig op, og gik i Land. Strax fandt han der en lille Gravhöi over en död Mand, hvis Lig nylig var blevet jordet der[6]. Efter Hedningernes Skik sögte han strax, om han ikke kunde finde noget under Ligets Skuldre, og fandt der virkelig en stor og svær Pung med Penge i, hvilken han tog med sig ud paa Skibet, og lagde sig til at sove, som om intet var skeet. Strax i Dagningen stode Folk op, og troede da at kunne mærke, at nogen maatte være gaaet i Land om Natten med Baaden, samt beskyldte snarest den ene Styrmand (Skipper) for at have brudt Lov og Ed, da de havde tilsvoret hinanden lige Fællesskab. Anförerne trættedes först herom, indtil de sloges og

ok rèðust á, svo sjóðrinn fèll niðr á þiljur undan klæðunum. Báðu síðan hvorutveggju sína menn vopnast. þeir börðust á skipinu. þar fèllu þeir báðir fyrimenn, Hallbjörn ok Styrbjörn. En þeir fáir menn ok særðir[1], sem eptir lifðu, hèldu brott aptr til Íslands, ok sögðu þessi tíðindi.

[1]) sárir, 769*b*.

ANMÆRKNINGER.

[1]) Saaledes som denne Fortælling her fremsættes, findes den ingenlunde i nogen (saavidt vi vide) nu tilværende Afskrift af Landnama. (See Uddraget af sammes 2den Parts 30te Capitel her ovenfor S. 74—77). Det er dog mueligt, at Björn Johnsen har været i Besiddelse af en saadan, hvori den da maa have været optegnet efter en mundtlig Tradition, som i meget er forskjellig fra den ellers bekjendte.

[2]) I vor Landnama har ingen af Skibets to Anförere slige Navne; der hedder den ene Snæbjörn, den anden Rolf, hvorimod een af den sidstnævntes Mandskab hed Styrbjörn. Foran i samme Capitel nævnes derimod en Hallbjörn, som i Island var Snæbjörns Fjende og ombragdes af ham, tillige-med flere andre. Dette Drab synes at have givet Anledning til hans eventyrlige Tog.

[3]) Efter vor Landnama seilede Snæbjörn og Rolf fra Grimsaaes Munding i Borgarfjorden paa Islands sydlige Kant. Dog maa det bemærkes, at begge Anförerne, Snæbjörn og Rolf, vare födte paa Vesterlandet, og havde oprindelig hjemme der; det er derfor sandsynligt at de, efter i Hast at være gaaet ombord i Borgarfjorden, have anlöbet en Havn paa Vesterlandet, som her siges at have været Isefjorden, og da udrustet sig der saaledes, at de havde alt nödvendigt med til et lille Colonie-Anlæg.

[4]) Denne Beliggenhed af Gunbjörnsskjærene fra Ise-

anfaldt hinanden, saa at Pengepungen, för skjult af Klæderne, faldt ned paa Dækket. Hver af Anförerne opfordrede derpaa sine Folk til at gribe til Vaaben. De sloges paa Skibet[7]. Der faldt baade Hallbjörn og Styrbjörn[8]. Men de faa og saarede Mænd, som overlevede, vendte tilbage til Island, og fortalte der disse Begivenheder[9].

fjorden meldes vel ikke i vor Landnama, skjönt de der antydes at have ligget i Nordvest fra Borgarfjorden.

[5]) Saaledes oversat efter Ordet. Uden Tvivl have ogsaa vore Forfædres Skibe, paa lange Reiser, havt flere Anförere, som svarede til Skipper og Styrmand i vore Dage, men de betegnedes begge med denne Benævnelse.

[6]) Den nu bekjendte Landnama beretter ikke at Liget havde været nylig jordet; ei heller at Pengepungen fandtes under dets Skuldre. Dog ommeldes der Styrbjörn som Pungens Finder og Fordölger.

[7]) Alt dette fortælles *l. c.* meget kortere. Det siges kun at Snæbjörn slog til Styrbjörn med en Øxe, uden da at ommelde de övrige Skibsfolks Deeltagelse i Slagsmaalet.

[8]) Vor Landnama lader Snæbjörn, Rolf, Styrbjörn o. fl. overvintre paa Gunbjörnsskjærene, hvor Rolf og Styrbjörn i Foraaret ombragde Snæbjörn og de fleste af hans Fölge.

[9]) Det er vistnok mærkeligt at Torfæus i sin *Groenlandia* S. 5—6, har uddragsviis oversat denne Fortælling efter Björn Johnsens Haandskrift, uden at omtale eller meddele den mere authentiske og troværdige i vor bekjendte Landnama. Ei heller finde vi, at den samme Forfatter har omtalt disse Begivenheder (ligesaalidet som Gunbjörnsskjærenes eller endog Grönlands Opdagelse) i sin store *Historia Norvegica*. Hverken Mallet eller Gebhardi ommelde Gunbjörn eller de af ham opdagede Øer med eet eneste Ord.

3) þetta[1] enn úr Landnámu.

Austmenn einir kvomu á eina höfn við þessar Gunnbjarnareyjar, ok bættu[2] þar skip sitt; sáu öngva bygð, en gjörðu sèr skála í vík einni undir brekkum nokkrum.

---

[1]) er, *tilf.* 768. [2]) hættu, 768, 769*a*. *Naar denne Læsemaade var rigtig, maatte de fölgende Ord være disse:* þar skipi sínu, *som da kunde betyde: „De satte der deres Skib i Fare" (nemlig for at komme til Land uden at lide Skibbrud eller Död, hvilket de da ellers maae tænkes at have været udsatte for). Torfæus, som ellers paa Latin har meddeelt denne lille Beretning herfra, gjengiver intet af disse Udtryk, hvorved Ankomstens Anledning tilkjendegives.*

ANMÆRKNINGER.

[1]) Dette Sted finde vi ei heller i nogen os bekjendt Codex af Landnama, ligesaalidet som Torfæus har kunnet finde det (*Groenlandia S. 6*), skjönt han kun synes at have efterseet den Skalholtske Udgave (*qui tamen locus in impressis exemplaribus non exstat*). Herom maa da vel det samme gjelde, som vi have bemærket i 1ste Anmærkning til det næstforegaaende Afsnit. Vi kjende desværre nu ikke Beskaffenheden af den Landnama, som Björn Johnsen her har benyttet; at han har havt en *Hauksbók*, hvilken vi nu kjende blot som en Omarbeidelse af Landnama, men som, i hans Exemplar, enten var noget forskjellig fra den eller i det mindste har indeholdt noget mere (jfr. ovenfor S. 32, 37, 47) see vi af hans Skrifter. Til nærmere Oplysning ved det sidstmeldte Citat kunne vi nu melde fölgende. Da vor Forfatter ei siger, hvem hans Hauksbog tilhörte, er det mærkeligt at vi fra en anden Kilde vide, at den har tilhört ham selv, nemlig af et Brev fra Holums Biskop Thorlak Skulesen til Ole Worm af 3die September 1636, hvori han beretter at „hans Ven Björn" (en hæderlig Benævnelse for en Bonde af en Biskop) „nylig havde faaet et gammelt

3) Dette er endvidere af Landnama[1].

Et Skibsmandskab, bestaaende af Östmænd[2], kom til en Havn ved disse Gunnbjörnsöer. De mærkede ikke noget til at Folk boede der, men opförte en Vaaningshytte ved en Vig under nogle Bjergskrænter.

Haandskrift, indeholdende et historisk Værk af en vis Hugo," (saa kaldes Hauk) „forhen Laugmand paa Island, vistnok en udmærket Mand og, som det siges, agtværdig for sin Lærdom" (....„*Ego si quid novi ab amico Bioernone ventura hyeme expiscari possum, faciam sedulo: audio enim eum manuscriptum vetus adeptum esse: monumentum nempe historicum Hugonis cujusdam, quondam apud nos legum moderatoris, viri certe insignis et, ut audio, non aspernandæ eruditionis." Ol. Wormii et ad eum epistolæ, Havniæ 1751. T. I. P. 104*). Den 9de Mai 1638 skrev Worm ham til i den Anledning: at han ventede den lovede Historie af Hugo (*Hugonis promissam historiam exspecto*). Den 9de Septbr. svarede Biskoppen: at samme Skrift kun indeholdt Slægtregistre, samt Fortegnelser over de Steder, hvilke Islands förste Beboere havde besat og givet Navne, men at Arngrim Johnsen havde oversat det paa Latin." (*Hugonis hisoriam, quæ tamen nihil, præter genealogias et primitus ab eponymis occupatas in Islandia sedes continet, Dn. Arngrimus Jonas latinam fecit"*). Ved denne saakaldte latinske Oversættelse menes den Bearbeidelse af Landnama, som Arngrim siden udgav i Amsterdam (1643) under Navn af *Specimen Islandiæ historicum et ex magna parte chorographicum (l. c. p. 108)*. Sin Original nævner han deri (S. 154) *Hauksbók*, og beretter at han har faaet den til Laans hos Are Magnussen; (see her ovenfor S. 47). Den synes saaledes at være forskjellig fra Björn Johnsens af Thorlak Sku-

lesen ommeldte Codex, skjönt begge dog vare at betragte som Exemplarer, eller i det mindste haandskrevne Udgaver eller Bearbeidelser, af det samme Værk. — Denne Correspondence oplyser os ellers derom, at Björn allerede var 61 Aar gammel, da han kom over Hauksbogen, og dog först da har begyndt at optegne sine Grönlands Annaler; de maae saaledes være forfattede mellem 1635 og 1646 eller 47, da Synets Svækkelse og anden Alderdoms Svaghed standsede hans literaire Virksomhed.

[2]) *Austmenn*, Østmænd, kaldtes Nordmændene ofte fordum i Island, hvorfor Torfæus og antager disse for Nordmænd. Om flere Betydninger af Navnet komme vi til at handle udförligere i andre Afdelinger af nærværende Værk. Hine Østmænd maae altsaa have været forskjellige fra Snæbjörn og Rolf, som begge vare indfödte Islændere.

Begge disse Beretninger sammenblandes dog i det ovenommeldte Arnæmagnæanske Fragment 770c (4), hvis Slutning lyder saaledes: *„I einni gamalli anndálabók skrifast, at forðum, nær landnámatíð, hafi Austmenn nokkrir lest skip*

4) Þetta fátt eitt með styzta ágripi er skrifað úr reisubók Bjarnar bónda Einarssonar, er bæði[1] var kendr Vatnsfjarðar-Björn ok stundum Jórsalafari.

Vatnsfjarðar-Björn Jórsalafari fór í þriðju Rómferð sinni út allt til Jórsala.... Hann hafði margt [at segja[2] af sínum reisum ok lífsháskum, sem hann í kom ok hans húsfrú[3]; þó helzt ok mest í einni þeirri seinustu, þá er hann var lengst teptr í Grænlandi fyri sakir hafísa.... Björn Jórsalafari kom við [í Gunnbjarnareyjum[4], sem liggja undan Ísa-

[1]) standum, 768, 769*a*. [2]) af sögnum ok 769*a*. [3]) Olöf *tilföies urigtigen i alle.* [4]) Gunnbjarnareyjar, 769*a*.

sitt við Gunnbjarnarsker eðr eyjar, ok voru þar um vetrinn. Þá voru þær í eyði. Þeir væntu ekki snjófa, ok smíðuðu sér viðarskála, við fjöru undir brekkunni. Síðan lagði fönn at skálanum, svo at yfir lukti. Austmenn settu fork mikinn í skála sinn; höfðu síðan at merki nær veðrátta batnaði, þá rann vatn niðr eptir forkinum. Sem þeir höfðu bætt skip sitt, héldu þeir þaðan til Hálogalands." d. e. „I een af de gamle Aarböger skrives, at fordum, henved Landnamstiden, have nogle Østmænd faaet deres Skib beskadiget ved Gunbjörns Skjær eller Øer, og opholdt sig der Vinteren over. De vare da öde (ubeboede). De ventede ikke megen Snee, og opførte, af Tömmer, en Vaaningshytte, ved Stranden, under Skrænten. Derefter lagde en Sneedrive sig omkring Hytten, og lukte sig tilsidst over den (tildækkede den ganske). Østmændene opreiste en stor Fork i deres Hytte. De antoge det senere for et Kjendetegn paa Veirligets Forbedring at Vand randt ned fra Forken. Saasnart de havde udbedret deres Skib, droge de derfra til Helgeland (i Norge)."

4) Dette lidet i korteste Uddrag er udskrevet af Bonden[1] Björn Einarsens, snart kaldet Vatnsfjords-Björns, snart Björn Jorsalafarers[2] Reisebeskrivelse[3].

Vatnsfjords-Björn, kaldet Jorsalafarer, drog paa sin tredie Romer-Reise lige ud til Jorsal (Jerusalem). Han havde meget at fortælle om sine Reiser, og de Livs-Farer, hvori han og hans Hustru[4] havde været stædte, dog helst og mest paa den sidste, da han opholdtes længst i Grönland, for Havisens Skyld[5] .... Björn Jorsalafarer anlöb Gunbjörnsöer, som ligge mod Nordvest ud fra Isefjordens

fjarðarminni til útnorðurs. Hann varð vís, at þar var bygð, en fèkk viðvörun af stúlku einni í kveðlíngi, at hætta þar eigi optar[1] á land fólki sínu. Með honum var í för Einar fóstri, skáld hans ok skemtunarmaðr, er skemta skyldi hvörn sunnudag, þriðjudag ok fimtudag, nær þeim þóttu skemtunartímar vera. Fróðir menn segja at sá Einar fóstri hafi kveðit Skíðarímu til skemtunar einn tíma, sem honum bar at skemta, þar er ok svo at orði komizt í endíngu kveðlíngsins: ....

Hèr skal suðra sjáfarrok
sunnudagsins bíða.

[Hann kvað ok Skaufhálabálk ok barngælur, svo sem hann nefnir í endíng bálksins:

Hefir bálk þenna ort ófimligr
ok barngælur Einar fóstri[2].

[1]) lengr, *længere*, 769*b*. [2]) *Alt dette udelades af* 768, 769*a*.

ANMÆRKNINGER.

[1]) Naar Ordet Bonde (*bóndi*) i 14de, 15de og 16de Aarhundrede, i islandske Skrifter staaer (som her) mellem Fornavn og Fædrenenavn, maa det tages for et Slags Hæderstitel der betegner en rig og anseet Mand, omtrent som det Engelske *Esqvire* (oprindelig *Sqvire*) der endnu sættes bag ved begge Navne eller det sidste allene.

[2]) Denne Björn Einarsen, som boede paa Vatnsfjord (nu i Islands Bardestrands Syssel og Vesteramtet) var een af Islands rigeste og mest anseete Mænd sidst i det 14de og först i det 15de Aarhundrede, samt blev ved hans Lyst til idelige Reiser, een af de mest bereiste blandt hans Samtidige i det hele Norden, hvis han endog ei deri har overgaaet dem alle. Saaledes reiste han tre Gange til Rom, een Gang

Munding[6]. Han erfarede, at de vare beboede, men en Pige advarede ham, i en Vise, at han ikke tiere skulde udsætte sine Folk for Fare ved at lade dem gaae der i Land[7]. I hans Fölge, paa Reisen, var Einar Fostre, hans Skald og Fortæller, som skulde underholde ham og Hustru saaledes hver Söndag, Tirsdag og Torsdag, naar de fandt at Tiden var beleilig til saadant Morskab. Kyndige Mænd sige at denne Einar Fostre har og digtet den saakaldte Skidarima, til en saadan Underholdning, som engang paalaae ham. I dette lille Digts Slutning forekommer ogsaa fölgende....:

Her min Digtning standser og
Söndag oppebier.

Han digtede og det saa kaldte Rævekvad og Börneviser, som han siger i Kvadets Slutning:

Dette Kvad digtede usnild
og Börneviser Einar Fostre.

til Compostella i Spanien, engang (over Italien og Constantinopel) til det helligeLand, hvoraf han blev kaldt Jorsals- eller Jerusalemsfarer; ogsaa besögte han de mærkværdigste Stæder i Frankrig, Flandern, England og flere tilgrændsende Lande; opholdt sig to Aar i Grönland, besögte Gunbjörnsskjærene, overvintrede engang paa Hetland eller Shetlandsöerne o. s. v. Han holdt selv en Dagbog over sine mange Reiser, maaskee fört i Pennen af den ovennævnte Skald, hvem han, efter Oldtidens Hövdingers Skik, havde i sin faste Tjeneste og som ellers siges undertiden at have gjort det islandske Reiseselskabs Tildragelser til Gjenstand for de nye

Vers, hvilke han, som ovenmeldt, paa visse Ugedage havde forpligtet sig til at synge eller foredrage. Björn Einarsöns förste lange Udenlandsreise, paa hvilken hans Moder Helga, Hövdingen Einar Eriksöns Hustru, ledsagede ham til og fra Rom, begyndtes 1378 eller 1379, men den sidste sluttedes 1411. Faa Aar derefter döde han paa en forholdsmæssig kort men dog ei ganske ubetydelig Indenlandsreise i sit Födeland, i det han paa ny vilde reise til Sydlandene, ved Hvalfjordens daværende Handelshavn paa Sönderlandet 1415.

³) Denne Björn Einarsöns Reisebeskrivelse er forlængst ganske tabt. Vi see dog at den virkelig har været til, til henimod Midten af det 16de Aarhundrede, da det udtrykkelig bevidnes af Arngrim Johnsen (.... *in suum itinerarium, quod exstat, fideliter retulit. Specimen Island. l. c. p. 184*). Alle de Digte, som handlede om de samme Reiser, ere og forlængst næsten ganske bortkomne.

⁴) Forfatteren kalder her Björn Einarsöns Kone (Solveig Thorsteinsdatter) Olöf, ved en aabenbar Hukommelsesfeil, da han saaledes har forvexlet hende med den förstnævntes Sönnesöns, den ligeledes rige og mægtige Björn Thorleifsöns berömte Hustru Olöf. I sine större, egentligst Islandske Annaler (I, 240) kalder han hende rigtig Solveig.

⁵) Meddelelser af andre Efterretninger om denne Björn Einarsöns Grönlandsreise, oplyste ved Middelalderens Annaler og Diplomer, forbeholde vi det 3die og sidste Bind af nærværende Værk.

⁶) See her ovenfor S. 75 og 77.

⁷) Denne Vise er synderlig nok endnu til. Jeg, Finn Magnusen, mindes at have hört den i min Barndom, — men vi have nu ikke kunnet opdage den skrevet, uden i det Arnæmagnæanske Haandskrift 778 (4). Det indeholder danske Oversættelser og Uddrag af adskilligt, vedkommende Grönlands gamle Historie, og især af Björn Johnsens Grönlands Annaler, skjönt hverken denne eller andre af nyere

Tiders islandske Originalskrifter her nævnes. Skriftet er, efter Arne Magnussens Vedtegning, egenhændig skrevet af den lærde og sindrige Gudmund Andresen (Forfatter til den ældste trykte Islandske Ordbog, een af Edda-Digtenes ældste Oversættere) som döde, efter forkjellige eventyrlige Begivenheder, i sin bedste Alder af den i Kjöbenhavn 1654 grasserende Pest. See *F. Johnsens hist. eccl. Islandiæ III, 386-89,* hvor dette hans Skrift ikke nævnes, men vel et andet af lignende Indhold, om Danmarks Ret til Herredömmet over Ørkenöerne, Hetland og Grönland *(De jure Danorum et Norvegorum ad Orcades, Hebudes et Grönlandiam).* I hans her omhandlede Skrift, som har denne Titel: „Korte Documenter om Grönland udaff de Islandske Historie-Böger" har han saaledes oversat Björn Johnsens, eller et andet Uddrag af Björn Einarsöns Grönlands-Reise: „Der nu Björn Jorsalafare var paa Reisen mellem Grönland och Island, da kom han under den forbemeldte Gunnbjörnes-Ø, hvilken ligger ud fra Gabet af Isefjord, nordvest fra Island. Hand gik der paa Landet och fornam at der bode Folk. En Bonde tog vel imod hannem oc förde ham hjem med sig i sin Gaard, oc der som Björn var nu med sine Mænd siddendis udi en varm Stue, oc var vel tracteret, gik Husbonden ud for hans Tjenere, mens der blev tilbage i Stuen en Pige, hvilken ammede et Barn, oc begyndte at sjunge for Barnet saalunde:

Gisti sá eingi
hjá Gunnbirni
sem góð hefir klæði
ok gripu væna,

svelgr hann
sina gesti
sem svín jetr grísi
ok dillin-dó.

Sensus est: Hospes sit nemo apud hunc indigenam, qui bonas habet vestes et merces pretiosas, devorat enim hic suos advenas, veluti porcus pullos, la, la, la &c. Heraff fornam Björn at der maatte være Forræderi paa Færde, löb strags med sine Medfölgere ud aff Stuen oc til sit Skib, oc seilede bort det bedste han kunde."

Vi fordanske den ovenstaaende Vise saaledes:

Ingen skulde
Gunbjörn gjæste,
som har gode Klæder
og Kostbarheder;
han opsluger
sine Gjæster
som Sviin æder Grise
og lul-lul-lul —

Arne Magnussen modsiger denne Vises Ægthed paa en vedhæftet Seddel: „*Nugæ! Þessi baga er at skilja um Axlarbjörn.*"[*] d. e. „Vaas! Denne kluddrede Vise maa forstaaes om Björn fra Øxl." Den saakaldte Axlar-Björn var en berygtet Morder, der efterhaanden hemmelig ombragde nogle Mennesker, tildeels Reisende, som vilde overnatte hos ham. Han blev henrettet, efter Dom, 1596. — Vi tillade os at bemærke herved: Visens förste Fjerdedeels Rimbogstaver tale for dens Ægthed. Derimod finde vi intet rimeligere end det, at, hvis en Pige, som tjente hos Axlar-Björn, virkelig har villet advare hans Gjæster paa en lignende Maade, kunde det ikke skee bedre, og ved mindst at vække Mistanke, end netop ved at synge den bekjendte gamle Vise om Gunbjörn eller hine Indvaanere af Gunbjörnsöerne, der forhen havde dræbt deres Gjæster, da Sangen let kunde ledsages af et lönlig advarende Vink eller Mine; var Visen derimod nylig forfattet, vilde dens Indhold og Mening have været alt for tydelig fremsat; desuden er det usandsynligt at nogen islandsk Tjenestepige paa den Tid har digtet den paa staaende Fod. Det vil sees af det fölgende, at den Skald, der ledsagede Björn Jorsalsfarer og bragde hans Reisebegivenheder i Vers, har forfattet Viser i det samme Versemaal, som paa deres Tider var meget i Brug. Vi tillade os derfor at formode, at denne korte Vise eller Strophe (maaskee paa dens sidste, muelig senere tilsatte Linie nær) er den eneste Levning som nu haves af hine Reisedigte.

[*]) Saavidt jeg, Finn Magnusen, erindrer, har jeg etsteds i gamle Optegnelser seet den herommeldte Digter skrevet: Einar Thorlaksön Fostre. Er denne Björn Jorsals-

farers Skald den samme, som har forfattet *Skaufhalabálk*, har hans Navn upaatvivlelig været Einar. Dog modsiges dette af to lærde Forfattere, nemlig Haldán Einarsen (*i Sciagraph. historiæ literar. Island. S. 47*) og *John Espolin* (*Íslands Árbækur I, 112*). Den sidstnævnte melder dog at Björn Jorsalsfarers Skald har forfattet Rævekvadet og Börne- eller Vugge-Viserne; er dette rigtigt, da har Björn Johnsen upaatvivlelig Ret, thi Einar Fostre nævner sig i hine forenede (eller identiske) Digtes Slutning, som deres Forfatter; den findes ret anfört i vor Text, efter gamle Exemplarers Medför. At Rævekvadet (*Skaufhalabálkr*) er forfattet i Björn Jorsalsfarers Tid viser en Membran i den Arnæmagnæanske Samling, Nr. 603 (4), hvori Digtets Begyndelse findes, men Slutningen er nu, desværre! borte. Ogsaa kan det bemærkes at Rævekvadet er forfattet i samme Versemaal, kaldet *Fornyrðalag*, som den ovenstaaende Advarselsvise (see ovenfor S. 115). Den samme Digters *Skíðarima*, en heroisk-komisk Sang, som her og paa flere Steder tilskrives den samme Skald, er endnu til, men ikke udgivet. Den besynger en paa Island omvankende, af Födsel norsk, Betlers vidtlöftige Dröm, hvorledes han kom til Valhall og skulde giftes med Freya, men kom der op at slaaes med Guder og Einherjer, indtil han vaagnede o. s. v., samt siges at være det ældste Digt af den Art, som i Island endnu bruges og kaldes *Rimur*. En besynderlig Vildfarelse har indsneget sig i Wadskjærs poëtiske Skueplads (1741) og siden endog i Olafsens og Paulsens islandske Reise I, 27, den nemlig: at *Skíðarima* var forfattet af en norsk Konges, kaldet Jorsalsfarers, islandske Poet (i det 12te Aarhundrede). Hertil er formodentlig Anledningen dobbelt, da Kong Sigurd og Björn begge havde Tilnavnet Jorsalsfarer, saa at den ene er bleven forvexlet med den anden, ligesom ogsaa deres islandlandske Skalde, som begge bare samme Fornavn (Einar Skulesön og Einar Fostre). Vi mene saaledes at vor For-

fatters Angivelse af Skaldens Navn er den rigtige. Jfr. det næstfölgende, af et andet Skrift tagne Afsnit.

5) Úr sömu reisubók.

Þá er Björn Einarsson með sinni hústrú Olöfu sigldi landa á meðal, ok hlaut at gista á Grænlandi, hafði hann sýslu í Eyreksfirði at vild Grænlendínga. Þaðan frá hefir sjaldan sannspurt verit af Grænlandi.

Sami Björn bóndi Einarsson úr Vatnsfirði kom um tíma við Gunnbjarnarsker eðr ey. Einn með hans mönnum var Einar fóstri, gótt skáld. Hann sendi menn sína átta á eyna þá stærstu. Þeir skyldu talit hafa XVIII bæi, en þorðu ekki at kanna. Þar skyldu verit hafa V stórar eyjar, allmargar smærri.

ANMÆRKNINGER.

¹) Denne Titel staaer ikke i Haandskriftet, hvoraf Stykket er taget, det eneste hvori samme findes, Octav-Fragmentet ved A. M. 770c, 4, som er skrevet med en god gammeldags Haand og Retskrivning, omtrent i Björn Johnsens Tid. At den ovenommeldte Reisebeskrivelse er den förste Kilde til denne interessante Beretning, er vist upaatvivleligt.

²) Ved samme Slags Feil, som ovenmeldt (S. 114) kaldes Björn Einarsöns Hustru her Olöf. Besynderligt er det, at den og findes hos Arngrim Johnsen, i det han (paa Latin) kalder hende Olava (*Specimen Island. hist. S. 184*).

³) Udtrykkene „maatte gjeste" vise at Björn Einarsön var nödt til at anlöbe Grönland og opholde sig der. Det selvsamme bevises og tilfulde af et gammelt Diplom, som vil blive indfört og forklaret i nærværende Værks 3die Bind.

⁴) Sysselmand betyder egentlig: (Kongens) „Bestillings- eller Forretningsmand", af Ordet *sýsla*, Syssel, Bestilling, Forrretning. En saadan Mand svarede fordum, baade i

5) *Af samme Reisebeskrivelse*[1].

Da Björn Einarsön, med sin Hustru ...[2] seilede mellem Lande og maatte[3] gjæste Grönland, havde han Sysselmands Bestilling[4] i Eriksfjorden efter Grönlændernes egen Villie. Fra den Tid af har man kun sjelden haft sandfærdige Tidender fra Grönland[5].

Den samme Björn Bonde[6] Einarsön af Vatnsfjord anlöb en Tid Gunbjörns Skjær eller Ö. Einar Fostre, en god Skald (Digter), var een blandt hans Mænd[7]. Han[8] sendte 8 af sit Fölge i Land paa den störste Ö. De skulle have talt 18 Gaarde, men vovede ikke at foretage nogen nærmere Undersögelse. Der skulle have været 5 store Öer, foruden en heel Deel mindre[9].

Danmark og Norge (ligesom endnu i Island) omtrentlig til de danske Herredsfogder; dog indkrævede de tillige Kongelige Skatter og Afgifter. Ogsaa det District, som en Sysselmand forvaltede, kaldtes (ligesom nu i Island) *sýsla*. Af disse Benævnelser bruges endnu adskillige i Jylland i daglig Tale og ellers, — som Vend-Syssel, Himmer Syssel (Aalborg Amt) — ligesom og Sysselerne i Danmark snarere have svaret til Amter end Herreder efter den nærværende Inddeling. Jonge vil i sin Geographie V, 393 at Jylland (Nörre-Jylland) forhen har været inddeelt i 9 Sysseler, men man finder vistnok flere (i det mindste 11 eller 12). Jfr. Kofod Ankers Udgave af Jydske Lov S. 353, hvor han med Ihre (i hans *Gloss. Sveogoth. II, 840*) udleder Ordet Syssel (*sýsla*) af Gjerningsordet *syte* besörge, forvalte, udrette „(*curare, administrare, efficere*)". Dette Ord synes (ligesom det Isl. *sýta*, sörge, ængstes) at komme af det islandske og oldnordiske *sút*, som nu kun vides at betegne: Sörgmo-

dighed, Bedrövelse, muelig egentligst: Bekymring, Sorger, d. e. tung eller tankefuld Omsorg. En nærmere Sprogrod have vi dog i det obsolete, men i den ældre Edda forekommende Ord *sýsa* (i præt. *sýsta* eller *sýsti),* eens betydende med det nyere *sýsla* (sysle); see dens store Udgave I, 681, II, 65, 418, 809, III, 176, 252. Synderlig nok forekommer syst for syslet i den danske Rimkrönike (see Molbechs Ordforklaring til hans Udgave S. 349-50). Derimod har man fordum neppe i Islandsk havt noget saadant Gjerningsord, som *ek sýsti, at sýsta,* hvilket Haldorsen dog synes at have antaget i hans Ordbog. Jf. Thorkelins Glossarium til Gulethingsloven S. 114-15 samt Sveinbjörnsens til Graagaasen (*Grágás*, Islands ældste Lov) II, 81, hvor *sýsa* udledes af *sús,* Arbeide, Besværlighed. Sysler og Sysselmænd bleve först indförte paa Island efter at Landet kom under Norge. Ingen af Benævnelserne forekommer i Landets ældste kongelige (endnu ikke ved Trykken bekjendtgjorte) Lovbog, kaldet *Járnsíða* eller Jernsiden, udgivet af Norges Konge Hakon 4, omtrent 1270. De senere Sysseler kaldes der Herreder (*hérað,* Fleert. *héruð),* men deres Forstander *kóngs umboðsmaðr* (Kongens Ombudsmand) eller forkortet *kóngs maðr* (Kongens Mand). Derimod forekomme baade Herred og Syssel, samt Ombudsmand og Sysselmand, i Islands næste Lov, kaldet Jonsbog, udgivet af Kong Magnus Lagabætir (Lovforbedreren) 1284. Vi tvivle ei derom at det nyere Danske „Embede", Isl. *embætti,* kommer af det gamle „Ombud", *umboð,* d. e. overdragen Myndighed, Forvaltning m. m., men „Embedsmand" (nu i Island *embættismaðr)* af det gamle *umboðsmaðr,* Jydske Lovs *Umbesman, Umbosman, Umbæsman,* skjönt „Embedsmænd" vistnok ogsaa i Danmark, i det 16de Aarhundrede, findes brugt om Haandværksfolk, ved en lignende Sprogforvirring som har fundet Sted ved det Tydske *Ambt, Amt,* der dog i det hele er af samme Oprindelse som det oldnordiske *umboð,* thi det forekommer

allerede i det 5te Aarhundrede i Mœsogothernes Bibel som *Andbathei (officium, ministerium)* og ër maaskee beslægtet med Gallernes (Frankrigs og flere tilgrændsende Landes ældste Indvaaneres) *ambactus*, som brugtes af dem, för Christi Födsel, om underordnede Embeds- eller Forretningsmænd. See ellers om de nyere Danske „Ombudsmand", „Embedsmand" Osteröns *Glossarium juridicum* (1652) S. 236-37, 591-96. Denne sproglige Undersögelse er ikke Grönland uvedkommende, da den viser tilfulde (hvilket og de rette Benævnelser i det fölgende ville godtgjöre) at Ordene *sýsla* og *sýslumaðr*, for et Rets- eller Embeds-District og dets Forstander, ikke kunne være ældre i Grönland end dets Afhængighed af Norges Konge, skjönt nogle nyere Forfattere, selv den lærde Arngrim Johnsen (i det 2det Capitel af hans *Groenlandia)* paastaae, at Grönlands ældste Colonister og deres Efterkommere lige til Landets Skatskyldighed til Norge, hvilken han urigtig henförer til Aaret 1021, kaldte deres förste Øvrighedsperson Sysselmand *(sýslumaðr)*.— At de derimod, efter 1261, da de först underkastede sig Norge, have inddeelt Landet i Sysler, som det her berettes om Eriksfjorden, er vel upaatvivleligt. Da Björn Einarsön kom til Grönland, har denne Embedspost vel været ledig der; de have da overdraget ham den, indtil videre, som constitueret, efter vor nuværende Sprogbrug, som en særdeles agtværdig og duelig Mand, (formedelst hans Indbyggerne bekjendte Dyder, som Arngrim udtrykker sig i *Spec. Isl.* S. 154), maaskee og med Hensyn dertil at han da kunde underholde sit Skibsmandskab af sine Embedsindkomster, og det ellers maatte falde Indbyggerne til for megen Byrde, i et Land, hvor der, ved Handelens Standsning (som da virkelig fandt Sted) snart kunde indtræffe Mangel paa Levnetsmidler. I Grönland forsvandt Sysselmands-Embedet med den ældste Colonie; paa Island vedvarer det i den gamle Form, men paa

Færöerne svare nu de der saakaldte Sysselmænd til Sognefogder i Danmark eller Repstyrere i Island.

[5]) Dog har man visse Efterretninger derfra til 1410, ja vel endog til 1438, samt andre mindre sikkre til henimod Slutningen af det 15de Aarhundrede, hvilket vi maae forbeholde Værkets 3die Bind at oplyse nærmere.

[6]) Om dette Ord, der her sættes som en Art Titel, see ovenfor S. 112.

[7]) See om ham ovenfor S. 116-118.

[8]) Det synes, efter Stilen, at være tvivlsomt, om Björn eller Einar menes her. Det förste er vel sandsynligere — men det kan være at Björn er gaaet i Land paa een af de mindre Øer, hvor han fik den (ogsaa S. 115) ovenommeldte Advarsel, men at Einar enten ved udsendt Mandskab eller selv 8de har skullet see sig om paa den störste. Vi vide ellers at de islandske Skibe, som vare sammen paa denne Grönlandsreise, i alt vare 4 i Tallet.

[9]) Det vil erfares i Slutningen af nærværende Afsnit, at denne Beskrivelse passer paa den förste af Danell 1652 opdagede og af Graah senere 1829 deels seete og deels besögte Øgruppe.

Til de Efterretninger om Gunbjörnsskjær, som udgives for at være gamle, men hvis ægte Kilder vi ikke mere kjende eller kunne med Sikkerhed bedömme, höre de Cursforskrifter til Grönland, som siges eller sees at være oversatte eller optegnede i det 16de eller 17de Aarhundrede. Da de intet historisk indeholde, opsætte vi deres Meddelelse i Sammenhæng med dette vigtige Skrifts övrige Efterretninger om det gamle Grönland, til det 3die og sidste Bind af nærværende Værk.

Ellers bör vi ikke undlade, som i visse Maader henhörende til dette Afsnit, at bemærke fölgende Sted af Grönlands Annaler (A. M. 115, 8), som indeholde et gammelt Sagn, hvori Optegneren leilighedsviis gjentager det meget

ældre, tildeels ovenanförte om Gunbjörns Seilads: „*Það er enn sagt at sá gamli sira Einar Snorrason, sem hélt Staðarstað á Ölduhrygg átti skip stórt, tólfæring; hann sleit af Öndverðarnesi, hlaðinn með harða skreið, er þeir vildu flytja i kaupstað, ok dreif i haf út, svo at þeir sáu báða jöklana senn, líka sem Gunnbjörn forðum, bæði Snæfellsjökul ok svo Bláserk á Grænlandi; því hafa þeir þá verið komnir nærri Eiríksstefnu.*" d. e. „Det siges endvidere at den gamle Hr. Einar Snorresen, som var Præst til Stadestad paa Ølduhrygg (i den sydlige Deel af Sneefjeldsnæs Syssel) eiede en stor Fragtbaad med tolv Aarer. Den sledes løs (af stærk Storm) fra Øndverdarnes (det vestlige Forbjerg af den Halvö hvorpaa Snefjeldsjökelen ligger, sönden for Bredefjordsbugten) ladet med törrede Fisk, som de vilde bringe til Handelsstedet, og fordreves ud paa Havet, saa at de, ligesom Gunbjörn fordum, paa een Gang saae begge de to Jökler, Sneefjeldsjökelen (paa Island) og Blaaserk paa Grönland; de have altsaa da nærmet sig til Eriks Kaas (den Vei, ad hvilken Erik den Röde opsögte Grönland)." — Den herommeldte Einar Snorresen vides at have modtaget Stadestads Præstekald (eet af de bedste i Island) i Aaret 1502; han var tillige Herredets Provst.

C) EFTERRETNINGER OM GUNBJØRNSSKJÆRENE FRA NYERE TIDER, OPTEGNEDE I HAANDSKRIFTER FRA DEN FØRSTE HALVDEEL AF DET 17DE AARHUNDREDE.

Disse Beretninger ere og mestendeels tagne af Björn Johnsens Grönlands Annaler, efter de ovenfor S. 84-85 optegnede haandskrevne Exemplarer af samme. Hvor det ældste, som man kunde fristes til at antage for Forfatterens eget Haandskrift, hörer op, antegne vi Varianterne. Han giver det Capitel, som her meddeles heelt og uden nogen Forandring af Periodernes Orden, Navn af hans Samtidiges Fortællinger om Gunbjörnsskjærene; noget mere af denne Art forekommer os og at indeholdes i det næste, hvis det

ei endog i det væsentlige omhandler en anden Afdeling af den samme Øgruppe, hvilket vi ere tilböielige til at formode; da han dog, med Hensyn til Folks Talebrug og Meninger, giver den et andet Hovednavn, nemlig *Krosseyjar* eller Korsöerne, indrömme vi den og, under Betegnelsen D, et særegent Afsnit i nærværende Afdeling.

Umræður manna nú, þat við víkr um Gunnbjarnareyjar.

Clemens hèt maðr á Látrum í Aðalvík, nú fyri fimtygju árum. Sá Clemens átti Látur[1]. Þessi Clemens var góðr bóndi í búi sínu, dándis ok rèttorðr. Hann varð fyri valdsmanna aðþreingíngu, ok skaut sèr eitt sinn[2] í skip til Engelskra, sem þarum jafnan flækjast ok frackta[3]. Þá voru ekki aflögð lóðaför þeirra Engelskra með bátum. Hann bað þá láta sig í land aptr á sumrinu, en hinir[4] hans óvinir skyldu meina hann sigldan vera. Því var hann í húsinu[5] á fjallinu[6], þá er hans þènari Þórðr, er síðan var kallaðr trygðrofi[7], sveik hann. Þessi Látra-Clemens sagði at þeir hefði fracktat[8] undir austrenda Gunbjarnareyja, en ekki yfirsèð stærð þeirra, ok seinast hefðu þeir með II báta farit at skeri nökkru, ok hlaðit bátinn annan með geirfugl, en annar báturinn lagði inn í vog nökkurn; vildu [á land[9] til fugla, en þá var vogrinn fullr með [þorsk;

[1]) Þessi, *dette Latrum, tilföier* 768. [2]) sumar, *en Sommer*, 769*a*. [3]) flakka, 769*b*; frækta, 769*c*. [4]) *udelades af* 768 *o. fl.* [5]) húsum, *Huse*, 769*a*; húsunum, *Husene*, 769*b*. [6]) fjavllum, *Fjeldene*, 769*b*. [7]) *saaledes rettet; skrives allevegne i Texten* tryggrofi. [8]) fræktað, 769c. [9]) inn, 768*a*.

Dette Capitel følger i Original-Haandskriftet, saavel som og i de dermed jævnførte Exemplarer, lige efter det korte Uddrag om Østmændenes Ophold paa Gunbjörnsöerne, meddeelt af os herovenfor S. 108; (da vort paafølgende 4de Stykke om Björn Jorsalsfarers Landgang paa Gunbjörnsskjærene, var meddeelt ovenfor af Björn Johnsen i hans Beretninger om det egentlige Grönland).

Nu levende Mænds Fortællinger om det, som vedkommer Gunnbjörnsskjærene.

En Mand hed Clemens, boende paa Latrum i Adelvigen[1], nu for halvtredsindstyve Aar siden. Denne Clemens eiede den nævnte Gaard, var en velhavende Bonde, dannes og sanddru. Han udsattes for Övrighedspersoners[2] Forfölgelse, og undlöb derfor ved at gaae ombord paa et Skib, tilhörende de Engelske, som stedse drive og flakke omkring i de Farvande; da havde Engelsmændene ikke endnu hört op med deres Angelfangst fra Baade[3]. Han bad dem om at sætte ham i Land den (samme) Sommer, men de andre, hans Uvenner, skulde dog troe at han var seilet bort. Derfor opholdt han sig i et Huus til Fjelds, da hans Tjenestekarl Thord, der siden blev kaldet Forræderen, forraadte ham. Denne saakaldte Latra-Clemens sagde: at de havde seilet op under den östlige Ende af Gunbjörnsöerne, men ikke kunnet oversee deres Störrelse (Udstrækning); tilsidst toge de til et Skjær med to Baade. Den ene blev fuldladet med den saakaldte Brillefugl[4]; den anden gik ind i en Vig; Mandskabet vilde gaae i Land for at fange Fugle, men mærkede at

þeir festu bátinn, á meðan þeir hlóðu hann[1] með fisk, einasta til frásagna, þar upp úr voginum. þar var Clemens með, (sem til) gamans farit hafði á bátinn með þeim, ok sagði nægtar veiðiskap ok grasgæði frá þessum eyjum, sem þó ekki af sá[2] utan sker ok eyði hólma[3].

Hannes Elas[4] hèt kaupmaðr í Ísafirði. Hann dreif í haf þar, som opt kann ske. Hann sagðist hafa siglt með eylandi einu í þoku ok sèð stóra skreiðarhlaða furðanliga með sjóarsíðunni, en þorat ekki skipsbátinn upp at senda á landit, því fólk hefði í hópum verit.

Næsta margar frásagnir ok merki eru sönn ok viss til[5], at Gunnbjarnareyjar eru til, ok sjást, í beztu sjóarsýn, úr hellugati eðr skarði einu; sú hella er uppreist af fyrri mönnum á sjóarfjalli því er Rítur heitir, ok liggr við Ísafjarðarmynni, fyrir austan; þar er ok fuglberg[6]. Clemens hafði sagt, at af því fjalli hefði uppi vakat, svo sem altunna at sjá, frá eyjar endanum[7], þar sem þeir voru, en miklu meira af landinu.

Sú er meiníng margra manna, at Engelsker menn muni þeim þángat flytja alla nauðsýn, sem þar byggja. Hafa menn ok sèð, at þángat í hafit hefir

---

[1]) *dette tillægges rigtig af* 768 *o. fl.;* 115 *har vel Ordet* þorsk, *men det er, ved en Feiltagelse, igjen overströget, og Resten saaledes udeladt, ligesom og det hele i* 769*b*. [2]) sjá, 768; *maaskee rigtigst:* sem þá ekki af sjá sá, *da man dog ei saae fra Söen af.* [3]) úthólma, 768, 769c, [4]) *i* 769*a har staaet* Elasson, *men son er senere udströget.* [5]) *udströget i* 769*a*. [6]) fuglbjörg, 768 *o. fl.* [7]) endunum, 768, 769*a*.

Vigen var fuld af Torsk. De gjorde Baaden fast, medens de ladede den fuld med Fisk, blot for en Pröves Skyld[5], op af den samme Vig. Clemens var selv tilstede, da han for Morskabs Skyld havde taget med dem paa Baaden, og fortalte at der gaves Overflod af Fangst og godt Græs paa disse Öer, skjönt de (fra Söen af) kun syntes at bestaae af Skjær og öde Holme[6].

Hannes Elas[7] hed en Kjöbmand paa Isefjord. Han drev der fra Land ud i Havet, som tit kan hændes. Han fortalte: at han havde, i taaget Veir, seilet langs med Kysten af et Öland, og seet forunderlig store Stakke af törrede Fiske paa Strandbreden, men ikke tordet sende Baaden til Land, da Folk samledes der i hobeviis.

Heel mange sandfærdige og visse Fortællinger og Kjendetegn haves derpaa at Gunbjörnsöerne ere til, og sees, naar Luften er allerklarest, fra et Klippehul eller Klöft; den Flise, som har dette Hul, er opreist af de Gamle[8] paa det Bjerg ved Söen, som kaldes Ritur, og ligger ved Isefjordens Gab, mod Österr; der er og et Fuglebjerg[9]. Clemens havde sagt, at fra den Ende af Öerne, hvor de opholdt sig, havde de kunnet see Toppen af samme Bjerg, som om den var af en Töndes Störrelse, men meget mere af selve Landet[10].

Det er mange Mænds Mening at de Engelske tilföre de Folk, som boe der, alle Nödvendighedsvare; man har og seet at sildig ud paa Sommeren,

siglt stórt skip, seint á sumri, ok aldre meira til sèzt. Er ok því síðr hafís at óttast, sem líðr á sumar, ok kemr í Augústí mánað. Engelsker verða hèrum þrísaga eðr meir; þó hafa þeir nökkrir látizt[1] segja í trúnaði, at einn engelskr herramaðr hefði eyjarnar með allra stærstu leynd, ok væri svo til sett at fólkit skyldi taka þá alla, sem þar kæmu, ok þat gæti við ráðit, svo enginn kæmist brot, frá at segja, því þeir segja þetta bezta pláts, ok vilja gjarnan halda, meðan geta[2].

Á norðanverðu Englandi segja nú menn: at einn ríkismaðr[3] hafi III stór skip úti til Grænlands, ok komi jafnan full heim; en þaðan frá honum er engin önnur siglíng híngat í sjó. Því eru þat þeirra gátur at eitt þeirra skipa fari þángat í Gunnbjarnareyjar. Líkindin sjást þau, at þángat í áttina hverfr stórt skip. Sá skipherra engelskr er nú nýdauðr, sem alltíð hafði fracktat sitt skip, ok aldrei gengit[4] lengr enn á 7 eðr 8 dögum, en aðrir nentu[5] aldrei[6] þángat eptir honum[7] at fara.

Síra Ólafr Halldórsson sálugi, nú um árit í sinni síðustu siglíngu, sagðist hafa sèð eyjar þessar; sem aflètti þoku, ok þeir voru lángt frá komnir vestr um, sáu þeir land bak sèr, ok vatnaði yfir í mörgum stöðum, en Danskir þrættu við hann at[8] væri Vestfirðir, þartil byrti þokuna af Vest-

[1]) *769b till.* atla at, *som om de agtede at aabenbare o. s. v.* [2]) *her ophöre de ældste Blade af* 115; *for Resten lægges* 768 *til Grund.* [3]) nú, *till.* 769*b*. [4]) *udelades af* 115 *og* 769*b*. [5]) nenna, *(præsens)* 115. [6]) *udelades af* 115. [7]) *i* 769 *kan læses* hann, *d. e. efter hans Död; ligesaa* 115. [8]) þat, *till.* 769*b*, 115.

har et stort Skib pleiet at sætte sin Kaas til den Kant af Havet, hvilket man (i samme Aar) aldrig har seet siden. Tillige behöver man desmindre at frygte for Havisen, som det lakker mere ud paa Sommeren og August Maaned er begyndt[11]. Engelsmændene have herom tre forskjellige Beretninger, eller endog flere; dog have nogle af dem ladet som om de i al Fortrolighed aabenbarede, at en engelsk Herre var i Besiddelse af Öerne, og at de Foranstaltninger vare gjorte, at Indvaanerne skulde anholde alle dem, som kom dertil, og som de kunde faae Bugt med, paa det ingen kunde komme bort og fortælle noget derfra, thi de sige at der er den bedste (Handels)plads, og ville gjerne beholde den, saalænge det er muligt[12].

Folk fortælle nu, at i det nordlige England[13] udreder en rig Mand tre store Skibe til Grönland, som stedse komme fuldladede hjem, men fra ham er der ingen videre Skibsfart til disse (nordlige) Farvande. Derfor er det deres Gisning, at eet af disse Skibe gaaer did til Gunbjörnsöerne. Den Sandsynlighedsgrund haves derfor, at mod den Kant, hvor de ligge, pleier (aarlig) et stort Skib at gaae af Syne. Den engelske Skibsförer er nylig död, som stedse der havde faaet Last til sit Skib og aldrig gjort en længere Reise (fra Höiden af Island dertil) end 6 til 8 Dage, men andre havde ikke Driftighed til at seile derhen efter ham.

Præsten salig Hr. Olaf Haldorsen[14] sagde, at

fjarða fjöllum, en hvorki hann nè þeir vissu áðr, hvar Gunnbjarnareyjar láu, fyrr enn til lands komu, ok Íslenzkir viðkönnuðust. Of lángt er at klifa um ræður ok frásagnir um Gunnbjarnareyjar, utan þær liggja þar at sönnu.

ANMÆRKNINGER.

¹) Adelvigen er et lille Böigdelag ved en Vig af samme Navn, som skjærer sig ind i den vestlige Landtunge af Hornstrandene, den Egn i det nordvestlige Island, hvor Erik den Röde, Grönlands Opdager, sandsynligviis blev opdraget, og hvor han först boede, indtil han flyttede til den sydvestlige Deel af Landet.

²) Sandsynligst Sysselmandens, der tit i forrige Tider kaldtes *valdsmaðr* (saaledes Nr. 768 og de övrige d. e. Magthaver, Øvrighedsperson). Jfr. ovenfor S. 120. Hans Magt var i de Tider (det 16de Aarhundrede) hartad despotisk, da Kongens Lehnsmand over Island, som da i Almindelighed kun besögte Sönderlandet (især Bessested og Landsthinget) i den bedste Sommertid, var Sysselmandens eneste Overövrighed og aldrig satte sin Fod i hine fjerne, næsten ufremkommelige og tyndt beboede Bjergegne.

³) Saavel Engelske som især de tilsidst mere privilegerede Tydske dreve Handel og Fiskefangst paa Island i de Tider (samt lige til 1602) da Handelen först, med Eneret til dens Förelse, blev af Kongen overdraget et dansk Handels-Compagnie mod visse Afgifter til Kongens Casse. Den herommeldte Angelfangst (*lóðaför*) bestaaer egentlig i Brugen af et Slags Liner, kaldede paa Island *lóð* (*lóðir*), hvortil mange Angle eller Fiskerkroge ere fastgjorte, og som lægges i Söen, ligesom Garn, indtil de igjen optages efter nogen Tids Forlöb med de saaledes fangede Fiske.

⁴) Isl. *geirfugl*, *alca impennis Linnæi.*

⁵) Eller, lige efter Ordene: blot for siden at kunne fortælle derom.

han, for faa Aar siden, paa sin sidste Udenlands-Seilads, havde seet disse Öer; i det Taagen opklaredes, da de (fra Island) vare komne langt mod Vesten, saae de Land bag ved sig, hvorover Vandet syntes at flyde paa mange Steder; de Danske sagde ham imod og paastode at det hörte til Vestfjordenes Kyster, indtil Taagen drev bort fra de vestfjordske Fjelde, men hverken han eller de vidste forhen, hvor Gunbjörnsöer laae, förend de kom til (vort) Land og Islænderne gjenerindrede sig dem. Det vilde blive for vidtlöftigt at gjentage alle Sagn og Fortællinger om Gunbjörnsöerne; kun er det vist at de ligge der[15].

[6]) Det lader til at vor Forfatter har taget Hensyn til disse Øer og deres Herligheder, naar han, paa et andet Sted (i Fortalen til sine Islandske Annaler *l. c.* S. 8) saaledes klager over den da (1646) i Landet bestaaende, særdeles trykkende Monopol-Handel: *„Vèr erum innibyrgðir sem fè i sjáfarhólmum, ok eigi svo mikill skipagángr, at geti kannað eyjar þær til matfánga er kringum landit liggja, þess síðr komizt til annara þjóðlanda, sèr næringar at leita.“* d. e. „Vi ere her saa indelukkede som Faar paa en lille Holm, og have ikke engang Fartöier til at kunne undersöge de Øer, som give Födemidler af sig, og ligge omkring (i Nærheden af) Landet, endmindre drage til andre store Lande, for at söge Næring.“

[7]) Af Varianterne sees det at en Afskrift forhen har kaldet ham *Elasson.* Torfæus kalder ham (i det han henviser til vor Forfatter) Eliassen eller Eliassohn *(Johannem Eliæ filium).* Ellers har han, ligesaalidet som vi, vidst noget om denne Mand eller det Tidsrum, hvori han

opholdt sig paa Island. Sandsynligviis har han været en Tydsker fra Hansestæderne, og levet sidst i deres islandske Handelsperiode (henved 1600). Torfæus har og her afbenyttet et Exemplar, der indeholdt mere end vore, i det han siger at bemeldte Kjöbmand og har fortalt at have paa den samme Kyst seet Steenhytter til Fiskenes Törring, Saltning eller Bevaring (*saxea conditoria*) formodentlig de i Norge saakaldte *Hjelde*, Isl. *hjallar*.

[8]) Uden Tvivl som et Udkikssted eller Sömærke, ligesom de af dem i Grönland opreiste Varder, hvorved tildeels Stene med gamle Rune-Indskrifter ere fundne; herom komme vi nærmere til at handle i Værkets tredie Bind.

[9]) Saaledes kalder man i Island höie og steile Klippevægge, med smaae Afsatser og Fordybninger, hvori Söfuglene bygge deres Reder, som dog plyndres af forvovne Fuglejægere, i det de dræbe Fuglene eller borttage Æggene o. s. v. Det herommeldte *Ritur* udgjör egentlig den yderste höie Pynt af en Fjeldstrækning, kaldet Grönnelid (*Grænahlíð*), som er 3½ Miil lang og meget steil, samt ligger paa den nordlige Side af Isefjords-Dybet og adskiller det fra Adelvigs-Bugten. Jfr, Anm. 1. Pynten kaldes ogsaa *Ritanúpr*. Paa den og en Klippe tæt derunder, kaldet *Stapi*, fanges mange Söfugle. See Ol. Olavius Oeconomiske Reise gjennem Island I, 39. Paa det nyeste fra det Kgl. Danske Sökort-Archiv udgivne Kort over Kysten fra Sneefjelds-Jökel til Cap Nord kaldes Pynten Ritur Huk, og sees der tydelig at være det længst mod Vesten liggende Forbjerg paa den Kant af Isefjords-Egnen. Paa Hendersons Kort sees ikke dette Navn, men derimod, tæt ved Pynten, *Selvog*.

[10]) Hvad denne Beretning angaaer, da er det heel mærkeligt, at de tre Øer, som Graah troer at have seet 1829, netop synes at udgjöre den östligste Ende af den Danellske Gruppe, og ligge omtrentlig paa Ritur-Huks Brede. Da Afstanden mellem Islands og Øster-Grönlands Kyster og

Øer paa dette Strög endnu ikke har kunnet nöiagtig bestemmes, maa det vel overlades til Fremtidens Undersögelser at afgjöre, hvorvidt den Fjeldtop og höie Land, som Clemens kunde see fra de af ham omtalte Øer, har været Ritur-Huk eller Latrabjerget (som nærmere omhandles i det næstfölgende Afsnit), — for ei at omtale Muligheden deraf, at sammentrykte Haviis-Masser, seete langt borte, af ham og andre kunne være blevne antagne for virkelige Landtoninger. Vor Clemens ommeldes ellers kortelig af Torfæus *(Grönl. S. 6-7)* og af Espolin *(Islands Árbækr V, 31-32)* som begge henföre hans Reise til de formeentlige Gunbjörnsskjær til Aaret 1580; efter vor Formening maa den snarere have gaaet for sig i eet af Aarene fra 1586 til 1596; jfr. ovenfor S. 112 o.f.

[11]) Det har dog undertiden, men kun sjelden, været Tilfældet, at den i enkelte Aaringer (eller Aarrækker) fra Polaregnene og Grönlands Kyster til Island drivende Haviis ikke har forladt dettes Kyster för den saakaldte Hoveddag *(höfuðdag)* d. e. 29de August (hvis Tidspunkt dog efter den julianske i Forfatterens Dage brugte Calender vilde svare til den 17de i s. M.). Denne Driviis og de faste, udenfor Øster-Grönland liggende Masser af denne Art, ere nu, og have i nogle Aarhundreder været den vigtigste Hindring for Söfarten i de grönlandske, — tildeels endog undertiden (som f. Ex. nu i Aar, 1832) i de islandske — Farvande.

[12]) Denne Beretning klinger vel noget fabelagtig, men den samme Beskyldning har man allerede i den graa Oldtid fremfört mod Phœnicierne, og selv i de nyeste Tider mod det Engelske Hudsonsbay Compagnie o. fl. Overhovedet svarer den til Monopolsystemets Grundsætninger, der paa den Tid, som nysommeldt, ogsaa vare gjeldende for Island. Naar Forfatteren udtrykker sig saa, at en vis Engelsmand sagdes at have Øerne eller være i Besiddelse af dem, menes uden Trivl derved hans Enehandel sammesteds, eller dens factiske Besiddelse.

[13]) Af et Exemplar af Grönlands-Annaler, hvilket vi nu ikke have ved Haanden, har jeg, Finn Magnussen, forhen udtegnet Stedets Navn, som ikke findes i de af os nú for denne Udgave benyttede. Der stod nemlig: *i Jóruminni*, formodentlig meente Björn Johnsen ved dette gamle Navn Staden *Yarmouth*, der dog i fordums Dage af Skandinaverne ogsaa kaldtes *Járnamóða*; muelig har han tænkt paa York, uden da at erindre dens rette oldnordiske Navn *Jórvík*.

[14]) Denne Olaf Haldorsen modtog Præstekaldet Stad i Steingrimsfjorden (i Strande-Syssel) i Aaret 1598. Hans Dödsaar er os ubekjendt.

[15]) Det er besynderligt at Arngrim Johnsen, ganske i Modsætning til Björn Johnsens Idee, paa den selvsamme Tid, forestillede sig *Gunnbjarnarsker* som en enkelt meget lille og stedse ubeboet Ø eller Holm, liggende Norden for Island. *„A Gunnbernone insula perquam exigua, in prospectu Islandiæ boream versus, semper, quod sciam, deserta, Gunnbjarnar Skeer vocata est.“ Specim. Island. p. 34.* I sin *Grœnlandia*, 2 Cap., antager han Gunbjörnsskjærene dog, ved at berette deres Opdagelse, for smaae Øer i Iishavet, liggende mod Nordvest eller Vest fra Island og ikke langt fra det. (*„Gunberno.... nautico vitæ generi adductus, in mare glaciale delatus est, reperitque insulas, non procul, ut fertur, a latere Islandiæ, quod coro vel circio vento præcipue exponitur, abjacentes, quibus de suo nomine fecit (nomen) Gunnbjarnarsker. Insulas enim minutas nostra lingua sker nuncupat“*). Vi vide dog nu, af Worms Epistler I, 97, at dette Arngrims Skrift, hvilket vi og af *Crymogæa* see at have været bestemt til Udgivelse, allerede var skrevet 1622. Det er dog siden ikke udkommet i Originalen, men kun i Sysselmand Einar Ejolfsens islandske Oversættelse, trykt og udkommet i Skalholt paa Island under Titel af *Grænlands Saga 1688, 4.*

D) BERETNINGER OM DE SAAKALDTE KROSSEYJAR ELLER KORSØER I NÆRHEDEN AF ØSTGRØNLAND.

Da Korsöerne, *Krosseyjar* eller og i Enkelttallet *Krossey*, betragtes i de gamle Kildeskrifter, som henhörende til Grönland, ville de Stykker, hvori disse Øer nævnes, blive indrykkede senere i dette Værk, paa vedkommende Steder, nemlig i Uddragene af Middelalderens Annaler og i Ivar Bardsöns, kaldet Beres, Beskrivelse over det gamle Grönland. Vi bemærke kun her forelöbig, at de gamle islandske Annaler udtrykkelig sige: at Asmund Kastanraste i Aaret 1189 kom til Bredefjorden paa Island fra Grönland og Korsöerne (*Krosseyjum*), selv 14de, paa et Skib, som næsten var sammenföiet med Træsöm allene, og tildeels sammenbundet med Dyre-Sener (eller fine og stærke Skindremme); efter enkelte Exemplarer skal han og paa Reisen have anlöbet de saakaldte Finboder (*Finnsbúðir*). — Mange Islændere, tildeels af anseete Familier, indskibede sig, efter Sturlunga, med ham i det næste Aar (1190, formodentlig til Norge) men Skibet forliste ganske med dets hele Besætning. — I Ivar Bardsöns Grönlands Beskrivelse omtales derimod (efter de Oversættelser vi nu have) kun en enkelt Ø af saadant Navn nemlig Korsö (*Krossey*), som tilhörende Garde Domkirke, skjönt den lader til at have da været for det meste ubeboet, men benyttet til almindelig Jagt efter hvide Björne, med Biskoppens Tilladelse. „Siden", hedder det endvidere, „er der intet östen længere, det man kan see, uden Is og Snee, baade til Lands og Vands." Nogle Exemplarer sige at Øen er stor, men alle ere enige i at kalde den nærmeste, noget længere mod Vesten, men (som det synes) ved Fastlandet liggende Havn Fimbuder, vistnok Annalernes ovenmeldte *Finnbúðir*, *Finsbúðir* eller Finboder, saa at de her synes at stemme overeens med Beskrivelsen og saaledes bekræfte dens op-

rindelige Authentie, samt tillige give os Underretning om Stedets i de nyere Afskrifter saa aldeles forkvaklede Navn[1].

Af Ivar Bardsöns Beretning er det indlysende, at den store Korsö (*Krossey*) eller vel rettere en Gruppe af Navnet *Kross-eyjar* eller Korsöerne hörte til Grönlands eller dets Bispestols östligste Besiddelser[2], men synes mest at have været besögt for Jagtens, og især Björnefangstens Skyld. Ivar maatte vide god Besked om sligt, da han havde været Garde Bispestols Forstander eller Forvalter, og havde maaskee selv været næsten paa alle de af ham nævnte Steder. Det er Skadé at han ikke melder os, om denne Ø (eller Øer) var langt fra Land eller ikke; kun kunne vi slutte os til, at den var langt fra Østerbygden, i det han omtaler Berefjorden som en isoleret, langt östligere liggende Fjord

---

[1]) Torfæus har, desværre! kun havt en slet Papirs-Afskrift af Ivar Beres islandske Grönlands-Beskrivelse; formodentlig har den tillige været næsten ulæselig, især for Torfæus, der allerede var en (henved 70 Aar) gammel Mand, da han skrev sin *Groenlandia antiqua*. Hans Afskrift har (l. c. S. 44) *Funkabúðir*. *Fúnki* er ikke til i Islandsk (hverken som Fællesnavn eller Egennavn). Her nærme nogle af de danske Oversættelser sig mere til det rigtige. Estrups Udgave har saaledes Fimbuder. Lyschander i sin Grönlands Krönike kalder det Frendbuder, Wolf i sin *Norrigia illustrata* Frendbider. Eggers (Piisafhandling om det gamle Grönland) Fimbudr, efter AM. 777*a*. At Stedet virkelig havde Navn efter en vis *Finn*, som tillige meentes at være en Finn eller Finlap af Herkomst, bliver os höist sandsynligt af den norske Historie, som her synes at oplyse Beskrivelsen, der udleder Stedets Navn af en Smaasvend, vistnok den bekjendte lille Finn (*Finnr litli*), som skal være druknet der i Olaf den Helliges Tid. Dog — da dette synes at vedkomme Grönlands Fastland maae vi opsætte vore Undersögelser herom til eet af de fölgende Bind.

[2]) Saaledes have og Domkirkerne i Island fordum erhvervet sig lignende Herligheder og Rettigheder i Landets længst bortliggende, tildeels öde eller næsten öde Egne, f. Ex. Hornstrandene.

— östen for den (hvor langt, meldes ikke) Fjorden *Öllum lengræ,* længere borte Finbuder, hvilke tre ei meldes at være beboede af Folk, og allerlængst borte, hvor idel Is og Snee begynde, hin betydelige Korsö. Fra den og dens Nabolag synes da de store hvide Björne tildeels at komme, som af og til have gjæstet Island, bragte til den nordlige og vestlige Kyst ved den grönlandske Driviis. En saadan blev dræbt der i Skagefjorden af Bonden Ketil Ingemundsen (vor Forfatters, Björn Johnsens, Morfader) 1518, efter at den havde ombragt 7 eller 8 Mennesker (see hans store trykte Annaler I, 84-88). At Finbuder ogsaa have ligget langt fra Grönlands Østerbygd, synes endvidere at fremlyse deraf, at Middelalderens Annaler antegne det som en Mærkværdighed: at Asmund Kastanraste, selv Grönlands Indvaaner, som sidst kom fra Korsöerne, tillige havde anlöbet Finboder (*Finnsbúðir*).

Biskop Theodorus Thorlacius nævner vel ikke Stedet i sin latinske *Groenlandiæ descriptio,* (1668) som kun er til i Haandskrift, men derimod paa det dermed fölgende og et andet större af ham udarbeidet Kort, hvorpaa han skriver det meget rigtig *Finnbúðir.* (Paa Torfæus's Udgave af det samme mindre Kort hedder det *Finbader,* formodentlig ved Kobberstikkerens Feil for Finboder, da Navnenes Skrivemaade derpaa overhoved er lempet efter det Danske). Saa rigtigt som dette er, saa heldig forekommer han os at have været i Stedets geographiske Bestemmelse, i det han sætter det paa den östgrönlandske Kyst, mellem 65 og 66°; paa Torfæus's Copie sættes det urigtigen meget nordligere, ligesom og paa hans eget Kort, under Navn af *Fünkabúðir,* som dog kun er en Fordreielse af *Finnsbúðir;* paa det sidstmeldte Kort sees der uden for en stor Ø, som af Torfæus kaldes *Bansey,* af andre (som han bemærker: *aliis) Drangey,* som dog neppe laae paa det Sted. Af hans Skrift S. 44 see vi, at han i sit islandske Exemplar af Ivar Beres Beskrivelse har læst

dens Navn som *Raisey*, men vi formode at det der har været skrevet utydelig for *Krossey* (eller *Krosey*), og saaledes (ligesom *Fúnkabúðir*) blevet urigtig læst og atter feilagtig afskrevet. Virkelig have vi ovenfor seet af de gamle Efterretninger at Finboder ligge i Nærheden af Korsöerne — og de nyere Sagn om disse synes tillige at bekræfte det. Björn Johnsen har indrömmet dem et eget Capitel i sine Grönlands Annaler, hvorhos han dog endvidere tilföier adskilligt, skjönt for det meste mindre mærkværdigt, om andre Øer i Havet mellem Island og Grönland. Vi meddele saaledes denne hans Beretning, mest efter Haandskriftet A. M. 768, 4, jævnfört med de övrige ovenfor S. 84-85 opregnede, tillige:

Um Krosseyjar vestr.

Krosseyjar vita menn ok at eru, ok því svo kallaðar, at þær allra stærstu fjórar[1] eyjar skuli í krossform liggja, síðan hinar smærri[2] allt umkríng, ok skyldi vera með háum björgum, fugli þakin[3], í móti vestri ok útnorðri, ok þar aðdjúpt nóg[4] ok gott fyrir öll skip inn í eyjarnar at leggja; en allt í móti suðrinu ok svo Breiðafirði skal vera útgrynni ok brimsamt með smáum, mörgum ok mjóum [ósum ok[5] sundum. Út úr þessum sundum höfðu Engelskir annálað að þeir hefðu [inntekið á bátinn[6] fljótandi fugladún, nú fyrir fám árum, sem útfallsstraumr rak ok dreif út úr þeim eyjasundum[7]. þann dún sögðust þeir hafa framflutt (í) fullum sekkjum, til teikns, hvör nægð þar er af fugli.

---

[1]) þrjár, *tre*, *M*, 769*b*, *c*, 115. [2]) smáar, *smaae*, *M*, 769*b*, 115. [3]) *rettere* þaktar. [4]) mjög, *M*. [5]) *till. af M*, 769*b*, 115. [6]) meðtekið á bátum, *M*; meðtekið á bátinn, 769*b*. [7]) sundum, *M*, 769*b*, 115.

med en ikke gammel Afskrift, som uden Tvivl har fulgt en meget ældre, nu tilhörende een af os, her betegnet med M, med tilföiet Oversættelse og Anmærkninger, samt et Slutningstillæg, hvori vi söge at udvikle Grundene for den vor Mening: at *Krosseyjar* eller Korsöerne egentlig er et Navn, som de skandinaviske Grönlændere, efter deres Nedsættelse i Colonien, og maaskee efter Christendommens Indförelse i Landet, have tillagt: enten den hele Øgruppe som ellers kaldes Gunbjörnsskjær, eller og en vis Deel eller Klynge af samme, — samt at begge Navne paa en lignende Maade ere blevne forvirrede og sammenblandede i de nyere af vor Forfatter samlede Beretninger.

Om de mod Vesten liggende Korsöer.

Man veed og at Korsöerne ere til, som kaldes saaledes fordi at de allerstörste fire af dem skulle ligge i Korsform[1] og dernæst de mindre rundt omkring dem. De skulle være besatte med höie Klippebjerge, som ere bedækkede af Fugle, mod Vest og Nordvest; der skal og Havet være meget dybt, tæt ved Landet, saa at alle Skibe lettelig der kunne seile ind mellem Öerne; men mod Sönden og paa den Kant, som vender mod Bredefjorden, skal Kysten være omgiven af Grunde i Söen og af Brændinger, som bryde paa mange smaae og smalle Udlöb og Sunde. Engelsmændene have berettet at de have nu for faa Aar siden opfanget, paa Baade, flydende Fugleduun, der bortskylledes af Strömmen, som gik ud fra Landet, og drev saaledes ud af disse Sunde. De foregave, at de havde medbragt fulde Sække af denne Duun, for at vise, hvor stor Overflödighed af Fugle der var paa hine Öer.

Sannorðr maðr einn íslenzkr í manna minnum, sem þar hafði á land komit með Engelskum, sagðist hafa sèð þar hval á fjöru ok fyrir laungu rekinn, skorpinn utan, ok hvítan af fugladriti, hvar af bæði hann ok Engelskir[1] dæmdu, at þar mundi enginn menskr maðr búa. En opt ok ósjáldan, þá sjá menn til þessara eyja, ok vita at þær eru til ok liggja vestr í hafit undan Látrabjargi eðr á svig við Patreksfjarðar[2] ok Tálknafjarðar minni; hafði[3] Eggert forðum viljað eigna sèr þær, frá þeim sem þá vildu þar byggja eðr uppsigla, af því at sæist til þeirra [af Látrabjargi[4], en hann hafði þá áðr yfirkomizt Rauðasands eignir[5]. Opt er umrædt at byggja þær, þó undan hafi dregizt. Danskr skipherra, nú í Rifi, segist vel af þessum eyjum vita, ok hafa þær álengðar sèð, eigi allnær, nè svo á land komið hafi.

Skipit frá Eyrarbakkanum þóttist ok finna landkorn [vera til ásýndar[6] undan Reykjanesi í hafit, nú fyri fám árum, ok reiknuðu þá sjós lengð ei allmikla. Svo segja oss ok Engelskir at allt í frá þeirri hafsbrún, undan Reykjanesi, ok frá Geirfuglaskeri ok frá djúpara Helguskeri, ok vestr hartnær at Krosseyjum, standi fuglaberg stór upp úr hafinu, hlaðin með súlufugl, er nokkrir kalla hafsúlu

---

1) Enskir, *M.* 2) *saaledes rigtig* 769c; Parexfjarðar, þar er, *urigtig,* 115 *o. fl.* 3) hafi, *andre.* 4) afla frá bjargi, *M, fordi man fra Bjerget — d. e. Latrabjerg — kunde see den til dem hörende Fangst d. e. Fangst- eller Fiske-Pladse.* 5) *saaledes M,* 769b, c, 115; *de övrige* eign. 6) *saaledes M;* vænt ásýndar, *smukt eller godt af Udseende, de övrige.*

En sanddru Islænder, hvem Folk, som endnu leve, kunne erindre, og som havde gaaet der i Land med Engelsmændene, fortalte, at han der havde seet én Hvalfisk, opdreven paa Strandbreden for lang Tid siden, som udvendig var bleven skrumpen samt ganske hvid af Fugleskarn, hvoraf baade han og Engelsmændene formodede, at ingen egentlige Mennesker[2] beboede disse Öer. Men ofte og usjelden seer man disse Öer, og veed at de ere til, samt ligge vester paa i Havet, lige for Latra-Bjerget[3] eller skraas over for det, mod Patriksfjordens og Talknafjordens Munding. I fordums Dage havde Eggert villet tilegne sig dem, fra dem som agtede at beboe eller opseile dem, fordi man kunde öine dem fra Latrabjerget, men da havde han for nylig erhvervet Rödesands Eiendomme. Man raadslaaer tit om at nedsætte sig der, endskjönt det immer gaaer i Langdrag. En dansk Skipper, som nu opholder sig i Revet (i Sneefjeldsnæs Syssel), fortæller at han veed god Besked om disse Öer, og har seet dem i en Frastand, men at han dog ikke har været ret nær ved dem eller gaaet der i Land.

Mandskabet paa det Skib, som aarlig opseiler Örebak, foregav at have, nu for faa Aar siden, opdaget en Ö, i Retningen af Reikesnes, ude i Havet, ikke meget langt fra Landet[4]. Det fortælle ogsaa Engelsmændene, at lige fra den Havrand, der gaaer fra Reikesnesset og Geirfuglesk jæret og fra det længere ude i Söen liggende Helguskjær[5] samt fremdeles mod Vesten, næsten lige til Korsöerne, staae steile Bjerge (eller Klipper) op af Havet, bedækkede med Söfugle, af den

eðr skinnermi, ok þar á millum eyjar sundrlausar, ok II[1] af þeim skulu liggja [undan Snæfellsjökli[2] suðrvert, ok lángt sund nokkuð á milli, þó ekki betr enn hálf míla[3]. þessi hríngr hlaupa[4] ok grynnínga skal helzt vera sú hafsbrún nær í miðju milli landanna Grænlands ok Íslands, því þeir hafa oftast sýn[5] stundum fugl eðr hval af Íslandi, einkum Snæfellsjökli; en hverfi þetta ok beri þá nokkuð frekar vestr, þá sjá þeir til Grænlands jökuls; hèr um er margt rædt.

[1]) *udelades af* 769*b*, [2]) Snæfellsjökul, 769*b*. [3]) vika, *Uge d. e. Söes, M*, 769*b*. [4]) *saaledes M*, 769*b*, 115; klympa, 768; klimpa, 769*a*, *c*. [5]) sèð, *M*.

ANMÆRKNINGER.

[1]) Paa den af det geographiske Selskab i Paris udgivne Copie af Graahs Kort synes nogle af de ovenmeldte 1829 opdagede Øer at ligge i Form af et Kors.

[2]) Egentlige Mennesker (efter Ordet menneskelige Mennesker, *humani homines)* see vi af andre Steder hos Björn Johnsen og flére, at de civiliserede Europæere ere blevne kaldte, i Modsætning til de vilde Eskimoer, som i den gamle grönlandske Colonies sidste Periode ere blevne kaldte *tröll* eller Trolde.

[3]) Latrabjerget kaldes af de Danske i Almindelighed Fuglebjerget samt endvidere Staalbjerg Huk. Det er egentlig et höit, steilt og langt Klippebjerg mod det aabne Hav, paa Bardestranden i Island. Tæt derved ligger Rödesand, *(Rauðisandr)*, Födestedet for den förommeldte Rolf, som opsögte Gunbjörnsskjærene og opholdt sig der en Vinter over. Vor Beretning omtaler en vis Eggert, som efter at være kommen i Besiddelse af Rödesand, paastod Eiendomsrettighed til de ubeboede Korsöer *(Krosseyjar)*, hvilke han

Art, som af nogle kaldes Hav-Sula[6], samt derimellem adsplittede Öer, hvoraf to skulle ligge mod Sönden fra Sneefjeldsjökelen, med et Sund imellem dog ei længere end en halv Sömiil. Denne Række af Strömme og Grunde skal mest udgjöre den Havrand, som ligger næsten midt imellem Landene, Grönland og Island, thi de Söfarende have ofte, i disse Egne, seet foruden Fugle og Hvalfiske Islands Kyster, især Sneefjelds Jökelen, men naar sligt forsvinder, og de komme noget længere mod Vesten, da öine de Grönlands Jökel (eller Isbjerg); herom tales meget[7].

---

troede at kunne benytte, da de laae ligeover for hans ommeldte Eiendom. Denne Mand er uden Tvivl Eggert Hannessen (eller Hansen) en Sön af Hannes Eggertsen, som fra 1515 eller 1517 af i nogle Aar var Kongens Hövedsmand (Lehns- eller Befalingsmand) over Island. Selv forestod Laugmand Eggert Hannessen 1553 det samme höie Embede eller Forlehning, og det er vel muligt, skjönt Sagnet opgiver en anden Grund derfor, at han i den Egenskab, paa Kongens Vegne, har villet vindicere sig Enerettigheden til at opseile og benytte Korsöerne, som da synes at have været kjendte eller besögte af de Söfarende.

[4]) Den ommeldte Beretning af de Skibsfolk som fore paa Ørebak *(Eyrarbakki)* i Island om en ellers ubekjendt Ø, som de havde seet foran Geirfugleskjærene, der ligge i en Række ud fra Reikesnæs paa Østsiden af Faxebugtens Indlöb, kan vel være rigtig, da slige Øer paa det Strög tiere vides at være opkomne, men igjen sjunkne, ved vulkanske Bevægelser i Havbunden. Saaledes opkom der en Ø i Aaret 1783, af henved en Miils Omkreds, men var allerede sjunken i næste Aar, da den skulde tages i Besiddelse i Kongen

af Danmarks Navn under Navn af Nyö. Farlige Grunde blive gjerne tilbage som Levninger af slige forsvundne Smaalande. I Foraaret 1830 saae man fra det sydlige Island Rögstötter om Dagen, men Ildblus om Natten, ude i Havet, paa det selvsamme Strög. Dog har man, saavidt det endnu er bekjendt, ikke erfaret, at nogen ny Ø eller Skjær der ved den Leilighed er opkommet. Paa Bellins Kort over Nordhavet, ved Kerguelen de Tremarecs Söreise, aflægges virkelig, mod Sönden fra Reikesnæs, omtrent 30 Mile fra Landet, en Ø, som angives at være seet 1713 og 1734.

[5]) Formodentlig den nu paa Sökortene saakaldte Grenadeer-Hue.

[6]) Söfuglen *hafsúla* kaldes paa Dansk Skindærme, ogsaa hvid Pelikan, samt af Söfolkene Jan van Gent. Den er Linnées *Pelecanus bassanus.*

[7]) Meget fabelagtig klinger den herommeldte engelske Skipperefterretning om et Slags Række af steile Havklipper m. m. der skulde strække sig fra Geirfugleskjærene, mod Vesten, til henimod de ovenmeldte Korsöer. Muelig er den dog en Misforstaaelse af dem som hörte Beretningen, der maaskee skulde forstaaes saaledes: at denne Række af Klipper eller Banker maatte især söges Vesten for Geirfugleskjærene o. s. v. eller lige overfor dem. Af samme Art synes og den fra Udlandet nedstammende Beretning om Frisland i det Atlantiske Hav at være. Forfatteren (Björn Johnsen) taler nemlig saaledes derom: „*Nú er það eitt land i suðrhafi frá Íslandi er siglingamenn kalla Frisland, það óttast bæði Enskir ok Franskir ad sumra manna sögn, því þar fjarar inni ókunnug skip, en fólk ok fé er allt tekið af landsmönnum; þeir hafa aungva sigling aðra. Sumir kalla þetta Villuland, en sumir ímótmæla. Þaruppá kann ek aungvan vissan dóm gefa.*" d. e. „Endnu er der et Land sönder paa fra Island, i Havet, hvilke de Söfarende kalde Frisland. Baade Engelsmænd og Franskmænd ere bange derfor, efter

nogle Mænds Udsagn: at fremmede Skibe drive der paa Strand, men at deres Besætning og Gods falde i Indbyggernes Hænder: de have ingen anden Seilads. Nogle kalde dette et forvildende (eller falskt Land, (en Variant har: *Villi-Skotland* d. e. det falske Skotland), men andre benægte (alt dette). Derom kan jeg ikke afgive nogen paalidelig Bedömmelse." Dette saakaldte Frisland forekommer vel först i Brödrene Zenos Reiseberetninger, hvori deres Begivenheder der og Tog derfra heel vidtlöftig fortælles. Sandsynligst have de deri ommeldte italienske Söfarere været paa Færöerne, og af *Færöisland* dannet Frisland. Den Deel af denne Bog, som omhandler Grönland og dets Nabolande, samt meddeler et for det 14de eller 15de Aarhundrede höist mærkværdigt Kort derover, vil senere blive meddeelt Læserne af nærværende Værk, hvorfor vi her ei opholde os længer ved denne Gjenstand. Forelöbigen bemærke vi kun at nogle ere af den Mening at Zenos Frisland er blevet begravet af Havet ved vulkanske Bevægelser eller en stor Oversvömmelse og at Grundene deraf virkelig ere til; de findes og tegnede paa gamle Sökort under Navn af det sjunkne Frisland eller *Land van Bus*, hvilket sidste dog snarere, efter Wormskjolds Betænkning, maa söges ved Amerikas Kyster, som liggende sönden for Island. Grönlandsfarere og Islandsfarere tale og endnu om farlige Grunde og Brændinger paa det selvsamme Strög.

I det vi vende tilbage til Øerne ved Grönlands Østkyst ville vi slutteligen bemærke, hvorledes de anföres paa de mærkværdigste ældre og nyere Sökort. Det er vel blot grundet paa de af os her ovenfor omhandlede Underretninger, at Biskop Theodorus Thorlacius, i sit store, det Kgl. Sökort-Archiv tilhörende, men aldrig udgivne, Kort over Grönland og de tilgrændsende Have og Lande, anlægger Gunbjörns Skjær eller Øer (en stor og en mindre) omtrent

20 Miil vesten for Patriksfjorden, og noget nærmere Island end Grönland, samt Korsöerne *(Krosseyjar)*, noget sydligere og östligere, omtrent udfor Flatö Handelssted i Bredefjorden. Paa dette Kort vises de som fire, der tilsammen danne en Korsform. Et mindre Kort af samme Forfatter, tegnet 1668, viser Gunbjörnsskjær paa samme Strög, men nærmere mod Grönland, hvorimod Korsöerne slet ikke sees derpaa. Torfæus's Udgave deraf sætter dem noget sydligere. John Gudmundsens og Fleres Kort fra det 17de Aarhundrede, ere kuns grundede paa blotte Conjecturer, og det samme kan man vel sige om det tegnede Kort af Bussæus, 1733, hvorpaa Gunbjörns Øer vises, 6 i Tallet, midt imellem Blaasærk paa Øster-Grönland og Sneefjeldsjökelen paa Island. Torfæus havde, i sit 1706 udgivne Kort, givet dem den samme Beliggenhed, men hos ham ere de kun to i Tallet. Synderlig nok betegnes de, som det synes, noget rigtigere (skjönt uden Navns Angivelse) paa Guilielm Jansons Kort over de nordiske Lande, udgivet i Amsterdam 1606, thi der aflægges en temmelig lang Ø (formodentlig isteden for en Øklynge) under den östgrönlandske Kyst, lige overfor Latrabjerget (Fuglebjerget eller Staalhukken paa Island). De af Brödrene Zeni angivne Stedsnavne for Øster-Grönland ere ellers her anbragte paa dets Kyststrækning, men paa deres Kort (1380) sees mange flere Øer langs med den; dog tillige paa samme Sted en Gruppe af tre Øer, længer ude fra Landet end de övrige. I denne Post stemmer S. Sansons Kort (Paris, 1686) overeens med Jansons. Det ældste af de endnu tildeels i Brug værende hollandske Sökort over Grönland, som skulle være forfattede af Laurenz Feyker Haan under Navn af Gerhard van Keuler, fordobble Gunbjörnsskjær, i det de sætte Øer af lignende Navn vesten for *Bolüngarvik* paa Island, og tillige en Fiskebank, kaldet *Gombarschaar*, med 25 Favnes dybt Vand, 20 Miil vesten for Sneefjeldsjökel. Til Slutning anföre vi Eggert Olaf-

sens og Bjarne Povelsens Ord. i deres Reise gjennem Island (I, 376) ved Beskrivelsen over Vestfjordene: „Øerne ere her mangfoldige. Ude i Havet, i Vest eller Nordvest fra Island, 12 til 13 islandske Mile eller Uger Söes, skal ligge nogle Øer, som kaldes Korsöer; dog haves endnu intet Beviis for dette, uden allene det almindelige gamle og nye Sagn. Om *Gunnbjarnarsker* haves mere Vished: thi Landnama Saga bevidner, at Gunbjörn Ulfsön fandt först, saavel Grönland som denne Ø, samt tillige at nogle Mænd ere siden reiste didhen, sidst i Hedenskabets Tid, fra Borgarfjord, vester paa Island. De bleve der en Vinter og komme saa igjen. Øen skal ligge i Nordvest fra Island, 20 til 30 Mile derfra." Den her angivne Distance af Korsöerne fra Islands Kyst kan ikke være rigtig. Noget rimeligere er derimod den af Gunbjörnsskjærene, som da uden al Tvivl maatte ligge i Nærheden af den grönlandske Kyst, thi efter al Sandsynlighed er Afstanden mellem Islands nordvestligste Forbjerg og den nordligste mod Østen fremragende eller omböiede Kyst af Øster-Grönland, hvortil Capitain-Lieutenant Graah har fremtrængt paa hans höist mærkværdige Reise, ikke meget betydelig.

En stor Deel af det ovenstaaende er i förste Udkast skrevet af os förend Graahs Kort over de af ham bereiste og opdagede Kyststrækninger af Øster-Grönland bleve os eller Publicum bekjendte. En Copie deraf blev (med en dertil hörende Beretning) den 26de October 1830 af Hans Kongelige Höihed Prinds Christian Frederik til Danmark, Videnskabernes ophöiede Ynder og Beskytter, meddeelt Præsidenten for det Geographiske Selskab i Paris Hr. Jomard og publiceret i den af samme udgivne *Bulletin de la Société de Géographie*, Nr. 91, i November s. A. En lithographeret Gjenpart af dette Kort har Udgiveren af Kjöbenhavnsposten, Commerce-Secretair A. P. Liunge, ladet fölge med samme Blad Nr. 115 for 17de Mai 1831.

Ved at kaste et Blik paa dette Kort med Hensyn til hine oldnordiske og islandske Beretninger om Gunbjörns Skjær og Korsöer, samt disse sidstes troværdigste Angivelser om deres Beliggenhed finder man virkelig to betydelige og fremfor andre udmærkede Øgrupper (som dog i visse Maader kunne siges at være forenede) under Grönland, længer ude i Havet end alle övrige, netop paa det for hine angivne Strög. Af de Øer, som allerede först (i nyere Tider) saaes af Danell 1652, kaldede af ham Hvidsolen og mastelöst Skib, ere de störste tre i Tallet, og udgjöre en Gruppe for sig selv samt ligge fra 65° 30′ til 40′ nördlig Brede. De ligge altsaa ligeoverfor Latrabjerget, Fuglebjerget eller Staalbjerg-Huk, og det Rödesand, hvor Gunbjörnsskjærenes förste islandske Besöger Rolf Thorbjörnsön var födt og bosat, ligesom og den Eggert Hannessen, som i det 16de Aarhundrede skal have paastaaet Eiendomsretten over Korsöerne, fordi disse laae ligeover for hans Eiendom Latrabjerget og kunde sees fra dets höieste Spidse i klart Veir. Dette sidste kan vel med Grund paatvivles, men derimod neppe den Angivelse af Björn Johnsen, at saadanne virkelig tit vare seete af Söfolk fra Islands Vesterland, liggende ligeover for Latrabjerget eller (rettere vel: tildeels) noget skraaes derfor, ligefor Mundingen af den Bugt, som deler sig til Patriks- og Talknafjordene. Efter det nyeste Sökort over Island, grundet paa de bedste Opmaalinger, udgivet fra det Kgl. Sökort-Archiv 1826 (ligesom og efter Hendersons og flere) ligger Latrabjerget paa 65° 30′, men Indlöbet til Patriksfjorden paa 65° 40′ n. Br.. paa hvilket selvsamme Strög de Danellske Øer ligge. Ingen Tvivl kan da næres derom, at disse vare de Øer, som i det 16de Aarhundrede tit saaes af islandske Söfolk nöiagtig i den selvsamme Retning og hvilke den mægtige Eggert Hannessen da vilde tilegne sig enten som Eier af Rödesand

eller som Kongens Lehnsmand over Island, i hvilken Henseende han forböd andre Islændere eller Söfarende overhoved at opseile dem eller tage dem i Besiddelse.

De paa Graahs Kort, norden for de Danellske, anlagte 6 eller 7 Øer synes at udgjöre en egen Gruppe, som paa den ovenmeldte publicerede Copie have Form af et Andreas-Kors. Muelig har dette i Fortiden givet Anledning til Navnet Korsöer. Heraf kunde man ledes til at mene, at denne Gruppe da udgjorde de saakaldte *Krosseyjar*, men at de övrige nærliggende især kaldtes *Gunnbjarnarsker*, — endskjönt vi ere tilböieligst til at troe at begge Øgrupper under eet, som virkelig udgjöre en særegen stor Øklynge, der i det mindste naaer, mod Nordost, til 66° 5 til 10′ n. Br., ere i gamle Dage tilsammen först kaldt *Gunnbjarnarsker* og siden *Krosseyjar*. Dog synes de i Björn Einarsens Tid (det 14de Aarhundrede) at være blevne af ham betegnede med det förste Navn, thi han angiver de störste blandt dem for at være 5, foruden andre mindre, og dette svarer ganske til Graahs Afbildning af den hele Række. — Muelig ere nogle af dem blevne, ligesom det allerede i det 10de Aarhundrede skulde have været Tilfældet fra Island, befolkede med Forviste eller Flygtninge fra Grönland, som tildeels ernærede sig af allehaande Vrag, og ikke vare at stole paa for de faa Fremmede, som ankom dertil. Af Ivars Beretning er det ikke tydeligt om Björnejagten paa Korsöerne udövedes af Folk, som boede der, eller af andre, som ankom dertil. Dog er det i alle Tilfælde sandsynligt, at nogen boede paa Øen, som havde Tilsyn med Biskoppens Rettigheder eller Indtægter deraf. Herom have vi dog nu ingen nöiere Kundskab, formedelst Mangel paa authentiske Documenter.

III. OM ARE MARSØN,

SAMT HANS SEILADS TIL AMERIKA OG HANS FASTE OPHOLD SAMMESTEDS.

Disse Efterretninger om ên islandsk Hövding i det 10de Aarhundre, först bosat paa Reikhole paa Reikjanæsset (ved Bredefjordsbugten) i det nuværende Bardestrands Syssel, Islands Vester-Amt, som menes at have endt sine Dage i Amerika eller i al Fald paa een af det Atlantiske Havs större mod Vesten liggende Øer, der da maatte regnes til det saakaldte Vestindien, ere tagne af *Landnáma*, jævnfört med *Hauksbók* og *Melabók* m. fl. I Anmærkningerne ville vi tilföie alle de Oplysninger og Grunde, som bringe os til at hylde den Mening: at det nævnte Land, hvortil Are Marsön efter Islandsfareres og hans fornemme örkenöiske Slægtningers, o. fl. Beretninger blev forslaaet, maa söges paa Amerikas Fastland. Nogle mene nemlig at Talen egentlig her er om een af de Azoriske Øer. Allerede de gamle Navne modsige denne Sætning, som vel först er faldet Schöning ind (i hans Norske Historie III, 409), dog kun under den Forudsætning: „at disse Øer ved Jordskjælv og Oversvömmelser senere have lidt et betydeligt Tab; — men" tillægger han strax efter, „det er rimeligst, det vise alle Omstændigheder, at omtalte Land har været et Stykke af Nordamerika, hvilket Land ingen med Föie kan nægte de Norske eller Islandske Æren for at have, efter at de i Forveien havde fundet Grönland, först blandt Europæerne, opdaget, længe förend Spanierne kom didhen."

Det er besynderligt at Torfæus i sin store *Historia Norvegicà II, 130* o. f., hvor han opregner de anseete Mænd, som uddroge fra Rogeland i Norge til det nyopdagede Land, som af Rogelænderen Floke blev givet Navn af Island, for at bosætte sig der, ikke omtaler Ulf Skjalge, som der blev Stamfader til den mærkelige Mand Are Marsön, der först af alle nu bekjendte Europæere har betraadt den nye Verdens Jord-

bund, og der endt sine Dage i høi Anseelse blandt de Indfödte. Da han i sit Födeland Island med Rette blev anseet for een af dets ypperste, forstandigste og bedste Hövdinger, hvorfor Folkesagnet endog var nær ved at tillægge ham en overmenneskelig Herkomst (fra de gode Alfer) er det troligt, at han alt i hine fjerne Tider har virket paa en lignende Maade i Amerika blandt dets vilde Indvaanere, og der maaelig udströet noget af den Sæd til aandelig og physisk Cultur, hvis Spor man der endnu blandt hine Aborigines seer eller skimter. Derimod har den samme lærde Forfatter ommeldt vor Are i sin *Historia Vinlandiæ antiquæ, seu partis Americæ septentrionalis. Havn. 1708, 8,* i hvis Fortale, jævnfört med S. 69, han söger at vise, at Christendommen i hans Dage er bleven udbredt blandt de Amerikanske Folkeslag (jfr. herefter Anm. 4). Derimod har Schröter i sin ellers velskrevne Afhandling: „Om Skandinavernes fordne upptäcktsresar till Nordamerika", i Svea II, 197 glemt at erindre Are Marsön som Amerikas ældste Opdager og Indvaaner, at sige af vor Menneskestamme.

Det følgende er taget af Landnamas ældste Text, efter al Sandsynlighed först fört i Pennen af Are Thorgilssön Frode henved Aarene 1120-1122 (see ovenfor S. 12-14, 18-19, 24-26, 58-60). Vi have gjort os megen Umage for at udforske den Tid, hvorpaa Are Marsön levede, men hvilken Torfæus ingensteds bestemmer, hvorimod han endog sees at feile i Udviklingen af Ares Slægtregister, hvoraf man ellers nogensedes kunde udlede hans Tidsalder. Vi have da fundet i *Kristni-Saga* 1ste Cap. (nyere Udgave S. 6) at Are Marsön nævnes allerförst blandt Islands Vesterparts ypperste Hövdinger, paa den Tid da Christendommen först forkyndtes i Landet ved Biskop Frederik og Thorvald Kodransön, hvilket vi med historisk Vished vide er skeet i Aaret 981. Af Sandsynligheds-Grunde slutte vi os til, at vor Are er födt henved 940, er bleven gift med Thorkatla

960, at deres ældste Sön Thorgils er födt 961, men de to andre, Gudleif og Illuge, imellem 962 og 981. Efterat Are, paa hans Udenlandsreise, var forsvunden, og uden Tvivl ansaaes for död, har Thorgils sat sig i Besiddelse af Hovedgaarden Reikhole, som sin Fædrenearv; vi troe at Ares Afreise allerede er skeet 982 (da han var henved 42 Aar gammel) samt at Thorgils har bosat sig og giftet sig med sin förste Kone Grima Hallkelsdatter[1] 983, da han var 22 Aar gammel. Vi udlede dette især deraf, at deres Datter Thuride (eller Thordise) blev gift med Hövdingen Steindor paa Eyre, Snorre Godes berömte Samtidige, som vil blive omtalt nærmere paa andre Steder af nærværende Værk, og at deres Bryllup neppe kan ansættes senere end til Aaret 1000. Deres Sön Gunlaug ægtede den bekjendte Thuride Snorredatter, fra hvem Are Frode havde en stor Deel af de ved ham optegnede Beretninger. Den her fölgende Beretning viser bestemt at Are Marsön forlod Island for bestandig, förend Christendommen blev indfört der. Hans Sön Gudleif var allerede en kjek Kjæmpe 997 og havde antaget Christendommen i Norge, da han det Aar drog med Præsten Thangbrand til Island for at forkynde Christendommen, men sögte dog selv mest at udbrede den med Od og Eg. Af en stor Fare, hvori saaledes begaaede Drab indviklede ham, udfriedes han paa Sönderlandet ved Advarsel af en Mand, hvem han ikke kjendte, men som lod ham vide: at han i den Henseende nöd godt deraf, at han var Broder til Thorgils Aresön paa Reikhole, der da allerede synes i rum Tid at have havt sit Sæde der,

[1]) Hun var en Söster til Illuge Svarte, som allerede var gift i Aaret 981. (See *Eyrbyggja Saga* S. 48 jævnfört med *Landnáma* 2 P. 1ste Cap. o. fl. St.).

Landnáma 2 Part, 22 Kap.

Úlfr hinn skjálgi, son Högna ens hvíta [fór af Rogalandi fyrir úfriði Haralds hins hárfagra til Ís-

som een af Landets mest berömte og almeenagtede Hövdinger. (See Njalas 101-108 Cap.). Vi finde ellers (i Fragmentet af *Heiðarviga-Saga)* at Thorgils Aresön havde mistet sin förste Kone Grima i Aaret 1013, thi da giftede han sig anden Gang paa Tveraa i Øfjorden paa Nordlandet, og bidrog samme Aar til at forlige den vigtige Sag, der angik de saakaldte Hededrab, begaaede paa en Fjeldvei mellem Nord- og Sönderlandet[1]; da var han, efter vor Gisning, 42 Aar gammel. 5 Aar derefter (1019) sendte han den fangne norske Kong Rörik *(Hrærek)*, der skulde have været bragt til Grönland, men hvem han i det næstforegaaende Aar havde modtaget, fra sig til Gudmund Ejolfsön, kaldet den Rige eller Mægtige, paa Nordlandet, efter Kong Olaf den Helliges Foranstaltning. Hans senere Begivenheder kunne vi nu ikke henföre til noget vist Aarstal, skjönt han uden Tvivl har levet en rum Tid derefter, men vi vide dog at hans Datter Valgerde blev gift med Thorgils Gellersön, og blev i dette Ægteskab Moder til den berömte Are Frode. Thorgils's Broder, denne Ares Farbroder, Thorkel Gellersön, er, efter hvad vi i Anm. 6 nærmere oplyse, uden Tvivl den Mand, som ved at fortælle Are Marsöns Hændelser til sin Brodersön, har reddet disse ældgamle Beretninger om Amerikas Tilværelse og gjentagne Besög af Europæerne i det 10de Aarhundrede, for den læsende Efterverden. Maaden, hvorpaa han er kommen til denne Kundskab, meldes i vor Text, og Omstændighederne derved forklares nærmere i den samme Anmærkning.

[1]) See *Islendinga-Sögur (Kpmhöfn*, 1829) I, 271, 298, 300, 301. (Ved en Feiltagelse i Registret antages den Thorgils Aresön, som Landnamas fulgte Text ommelder, at være forskjellig fra den, som forekommer i *Heiðarvigasaga)*,

Landnama, nyeste Udgave S. 100–101.

Ulf den Skjælöiede, en Sön af Högne den Hvide, drog ud af Roegland, for at undgaae Harald Haar-

lands[1], ok nam [Reykjanes allt milli þorskafjarðar ok Hafrafells[2]. Hann átti Björgu, dóttur Eyvindar austmanns, systur Helga ens magra. þeirra son var Atli, (enn) rauði, er átti þórbjörgu, systur[3] Steinólfs ens lága. þeirra son var Már á Hólum[4]; hann átti þórkötlu, dóttur Hergils hnapprass[5]. þeirra son var Ari[6]; hann varð sæhafi[7] til Hvítramannalands; þat kalla sumir írland eð mikla; þat liggr vestr í haf nær Vínlandi[8] enu góða. þat er kallat VI dægra siglíng vestr frá írlandi; þaðan náði Ari eigi á brutt at fara[9], ok var þar skírðr. þessa sögu[10] sagði fyrst Hrafn Hlymreksfari[11], er lengi hafði verit í Hlymreki[12] á írlandi. Svo kvað þorkell Gellisson[13] segja íslendska menn, þá er heyrt höfðu frá[14] segja[15] þorfinn jarl[16] í Orkneyjum, at Ari hefði[17] kendr verit á Hvítramannalandi, ok næði[18] eigi brutt at fara, en var þar vel virðr. Ari átti þórgerði, dóttur Álfs or[19] Dölum. þeirra [synir voru[20] þorgils ok Guðleifr ok Illugi. [þat er Reyknesínga ætt[21].

---

1) *dette tillægges af E.* 2) land á milli Berufjarðar ok þorskafjárðar, Reikjanes allt, *Landstrækningen mellem Bredefjorden og Torskefjorden, hele Reykenæs, E.* 3) dóttur, *Datter, E.* 4) Reykhólum, *det samme, S, Ka, R*; Hólum, *H;* Reikjahólum, *Ma.* 5) nappraz, *C.* 6) *E, I till. er* Reiknesíngar eru frá komnir, *fra hvem Reikjanesboerne nedstamme.* 7) sæfari, *Söfarende, C.* 8) *saaledes A, G, H, I, S, Ka, Kb*; Vínlandinu, *I, E*; Vindlandi*; C;* Irlandi, *B.* 9) koma, *E.* 10) frá þessu, *C, E, S, A, F, H, G, Ka, Kb.* 11) Hlunreksfari, *G*; Hlynreksfari, *E*; Hlimreksfari, *F, Ka, Ma* 12) Hlymreka, *C, S, H*; Hlinrek, *E, A, Ka*; Hlimreku, *F*; Hlunreka, *G.* 13) *saaledes vistnok rigtig B; de övrige* Geitisson, *kun G har* Gèetisson, *som lettelig kan være feilagtig læst fra* Gellisson. 14) *udel. af C og de fleste övrige.*

fagers fjendtlige Efterstræbelser, til Island, og tog hele Reikjanes, mellem Torskefjorden og Hafrafell, i Besiddelse. Han var gift med Björg, en Datter af Eyvind Östmand og Söster til Helge Magre[1]. Deres Sön var Atle den Röde, som ægtede Thorbjörg, Steinolf den Laves Söster[2]. Deres Sön var Mar paa Holum, som havde Thorkatla, en Datter af Hergils Hnapprass, tilægte. Deres Sön hed Are[3]. Han blev forslaaet over Havet (af Storme) til Hvitramannaland, som af nogle kaldes det store Irland. Det ligger vester paa i Havet nærved Viinland det Gode. Det siges, at man kan seile derhen i sex Dage[4]. Are kunde ikke slippe tilbage derfra, og blev der döbt[5]. Det fortaltes först af Rafn Limeriksfarer, som længe havde opholdt sig i Limerik paa Irland[6]. Thorkel Gellersön berettede og, at Islændere have fortalt, efter hvad de havde hört Thorfinn, Jarl af Örkenöerne, sige, at man havde (truffet og) kjendt Are paa Hvitramannaland, hvorfra han ikke fik Lov til at tage bort, men at han ellers nöd megen Agtelse der. Are var gift med Thorgerde, en Datter af Alf i Dalene[7]. Deres Sönner vare Thorgils, Gudleif og Illuge[8]. Fra dem nedstammer Reikjanesboernes Slægt.

---

15) *udel. og af C.* 16) *saaledes flere; udel. af B.* 17) hafði, *Ka o. fl.* 18) *tilf. de fleste;* náði, *B, E.* 19) i, *C, A, E, F, H, Ka.* 20) *saaledes flere;* son var, *B;* s. var, *C, S.* 21) kyn, *C, A, I, S, H, G; udelades af F, som indskyder tilligemed E:* Þorgils var faðir Ara, föður Hallberu, móður Þorgils, föður Hallberu, móður Haralds, föður Þuriðar, móður Hallberu, er Markús Þórðarson átti. *Dette er een af Melabogens mange genealogiske Tillæg, som tilhöre dens Forfatters og Sturlungas sidste Bearbeiders Stamtavle; see ovenfor S. 32, 66.*

ANMÆRKNINGER.

[1]) Ulf Skjalge (den skjælöiede) nedstammede fra den gamle Rogelandske Kongeslægt og Kong Hjörleif, bekjendt af sine Forbindelser med Danmark m. m., Fader til den berömte Kong Alf eller Half, om hvem en særegen mærkværdig Saga handler, udgivet af Rafn i *Fornaldar-Sögur Norðrlanda* og dette Værks danske Oversættelses 2den Deel. Det var da ikke at undres over at Ulf ei vilde böie sin Nakke under Erobreren Harald Haarfagers Trældomsaag, men ogsaa derfor især blev udsat for hans Forfölgelser. Dog var Ulfs Frænde, Geirmund Heljarskinn, som havde store Besiddelser paa Rogeland, samt förte Kongetitel, skjönt han mest havde tilbragt sit Liv paa Vikingsfarten, Hovedanförer for Toget. Ulfs Svigerfader, Eyvind Østmand (allerede kaldet saaledes i Norge, fordi han kom fra Sverrig) var en Sön af en mægtig Herse i Götland, og nedstammede paa Mödrenesiden fra de gamle danske Konger. Han selv kom til stor Anseelse paa Irland, hvor han fik Kong Kjarvals Datter, Raforta, tilægte, samt udmærkede sig saavel der, som i England, paa Hebriderne o. s. v. ved tappre Krigsbedrifter. Helge Magre var een af Islands mest berömte Landnamsmænd. Ulf selv nævnes udtrykkelig i Landnama (2 P. 33 C.) blandt de ypperste eller fornemste Landnamsmænd paa Islands Vesterland. Torfæus (i *Vinlandia* p. 69) feiler i at udgive Are Marsön for Ulf Skjalges Sönnesön, hvilket vor her meddeelte Text berigtiger, tilligemed flere hertil hörende Slægtskabsforhold.

[2]) Steinolf den Lave var en Sön af Rolf, Herse (eller Friherre) paa Agde, som udvandrede fra Norge i Ulf Skjalges Selskab og af den samme Aarsag.

[3]) Hergils var den förste Beboer af Hergilsö i Bredefjord, en Sön af Landnamsmanden Thrand Smalbeen (*mjóbeinn*) paa Flatö i samme Bugt, som og var dragen ud tilligemed Geirmund, Ulf og Steinolf fra Norge. Flatö er senere ble-

ven berömt ved et der stiftet Kloster, ved Affattelsen eller Besiddelsen af den efter Øen opkaldte Codex, samt som en Havn, Fiskeplads og Handelssted. Gaarden Hole eller (som nu almindelig) Reikhole (*Reikhólar*), hvor Hergils's Svigersön Mar boede, har fra Arilds Tid af været anseet for een af de största og bedste paa Island; den ligger paa Reikjenæsset, en Landtunge, der, som ovenmeldt, toges i Besiddelse af Mars Farfader Ulf Skjalge, som derved stiftede Reikenæsboernes Gode- eller Hövdingdömme (*Reiknesinga goðorð*), og det vedvarede til den islandske Fristats sidste Tider; see f. Ex. Sturlúnga-Saga 1ste Bog 13 Cap. (i det Isl. Lit. Selsk. Udgave 1ste Parts 1ste Afdel. S. 19). Om Ulfs Sönnesön Mar og hans Kone Katla (efter en sædvanlig Forkortelsesmaade af Thorkatla) samt deres Sön Are o. fl. havdes længe i Island et ældgammelt og interessant Folkesagn, som er blevet bevaret til vore Dage ved et temmelig langt Digt (efter det saakaldte *Fornkvæðalag* eller gamle Kvads Versemaal) kaldet *Kötlu-draumr* eller Katlas Dröm, hvoraf adskillige, tildeels gamle Exemplarer, haves i den Arnæmagnæanske Haandskriftsamling under Nr. 154, 8 (o. fl. St.). Nogle, selv tildeels meget lærde, Mænd (f. Ex. Haldan Einarsen i hans *Sciagraphia hist. lit. Island.* S. 82) udgive den berygtede men af Naturen vel begavede og for sin Stand kundskabsrige (samt derfor selv af Ole Worm yndede) Almuesmand John Gudmundsen (kaldet den Lærde eller Maleren, *málari*, Forfatter til det af Torfæus under Nr. 3 publicerede Kort over det gamle Grönland m. m.), födt henved 1574, for dette Kvads Forfatter, men ved dets nöiagtige Gjennemlæsning erfare vi, at Digteren hed Snæbjörn (ligesom det og heelt igjennem, ved Stiil og Sprog, viser sig at være fra den sildigere Middelalder, d. e. det 13-15 Aarh.). Derimod er det troeligt, om ikke vist, at John Gudmundsen, som i sin Tid flakkede omkring paa hele Island, og udbredte alskens Overtro, om Alfer eller Underjordiske m. m. har forfattet det

Tillæg, som nogle Exemplarer deraf have; det er nemlig skrevet i polemisk Aand mod dem som nægte Alfernes Tilværelse, laste eller bande dem o. s. v. Sandsynligviis har han da (fra Vesterlandet af, hvorfra han udvandrede) sögt at gjöre Digtet bekjendt overalt, som Beviis for sin Læres Sandhed, hvorfor han og er bleven anseet som dets Forfatter eller Opdigter. Herved kunne vi ei længere opholde os, men anföre Kvadets Begyndelse til Pröve:

Már hefir búit	d. e.	Ypperst blandt Mænd
manna göfgastr,		Gavn-stiftende Hövding
nýtr höfðingi,		Mar har boet
á Nesi Reykja;		paa Reikjenæs;
hans frá ek kvinna		hört har jeg at Katla
Katla héti,		kaldtes hans Hustru,
sú var menja gná		af fornem Æt
manna stórra.		var den Kvinde.

Medens Mar en Sommer reiste til Althinget (Islands almindelige Thing), faldt Katla i en fast Sövn, hvoraf hun ikke kunde opvækkes förend efter 4 Dögn. Ved sin Hjemkomst fandt han sin unge forhen muntre Kone henfalden til dyb Tungsind. Da han udforskede Aarsagen dertil, aabenbarede hun ham: at hendes tilsyneladende Sövn kun havde været et magisk Blændværk; imidlertid var hun bleven lokket til en nærliggende, udvendig ringe, men indvendig prægtig Bopæl for Alfer, hvor hun var bleven modtaget paa det herligste, men Sönnen i Huset, Kar, var bleven dödelig syg af Kjærlighed til hende, samt at hun, ved Trylleriets Magt, havde maattet hengive sig til hans Omfavnelser. Da hun dog siden paa ingen Maade var at formaae til at blive der og forlade godvillig sin Ægtemand, gav Kar hende Lov til at vende tilbage, skjönt han erklærede at han selv vilde tage sin Död derover, og gav hende kostbare Foræringer for hende og deres tilkommende Sön, som han bad maatte kaldes *Are*. Efter at have hört denne Fortælling af sin Ko-

nes Mund, tilkjendegav Mar hende: at han fuldkommen indsaae den Tvang hun havde været underkastet, og ingenlunde vilde tilregne hende dens Fölger som nogen Bröde. Da Katla kort för den næste Sommer födte en Sön, gav Mar ham Navn af *Kar*. Et Aars Tid derefter födte hun en anden, som hun kaldte *Are*. Henved 6 Aar derefter, da Mar en Dag i skjönt Veir havde taget ud paa Söen, viste Kars Moder, *Alvör*, sig for Katla, og lod hende vide: at (den ældre) Kar var död, og at hun nu maatte böde derfor, enten derved, at hendes Mand den Dag skulde omkomme i Havsnöd, eller saaledes, at hun maatte udskjældes af sin egen Sön. Uden Betænkning valgte Katla det sidste. Efter Mars Hjemkomst fortalte hun ham det skete. Han indböd da til et Gjæstebud sine 4 Svogre, Katlas Brödre, alle Godordsmænd (*goðorðsmenn*) d. e. Hövdingbaarne eller arveberettigede til Hövdingdömmer. Landnama nævner kun Ingjald og Thoraren, som Sönner af Hergils, anseete Mænd, men Thorkatlas Brödre kunne dog gjerne have været flere. I deres Nærværelse bad den lille Kar sin Moder om at laane ham hendes kostbare Halssmykke til at lege med, hvilket Ønske hun strax opfyldte. Derover blev den yngre, Are, vred, skjeldte sin Broder ud for en Horesön, og lod ham vide, at kun han selv var den rette Arving til Forældrenes Eiendele. Katla gik sorgfuld bort, og maatte lægge sig til Sengs. Alt dette vakte stor Opsigt blandt Gjæsterne; de sagde at et gammelt Rygte derved bekræftedes, og svor, i Harme, at hævne denne Skjændsel paa deres Sösters Forförer. Mar fremförte Undskyldninger for sin Kone, og formaaede hende til at fortælle de förommeldte Begivenheder offentlig. Efterat have hört dem, frikjendte Brödrene hende ganske. Siden satte Mar Drengen Kar til Opdragelse paa Gaarden Rennudal, samt hjalp ham, da han var voxen, til et godt Giftermaal, og understöttede ham med Penge. Kar blev en gammel Mand, og ansaaes for at

have dybe Kundskaber, især om Havets Strömme og Stjernernes Gang. Om hans Broder hedder det i nogle Exemplarer:

Varð Ari Mársson	Are Mars Sön blev
mikill höfðingi	en stor Hövding
ok föður sinum líkr	og sin Fader lig
um flestar gjörfar;	i det meste;
margt er manna	fra den gjæve mange
af mætum komit	Folk nedstamme,
herma þat fornar	det i gamle
fræði-bækr.	Böger meldes.

I andre siges endvidere Are at have været „en sand Prydelse for sin hele Slægt" o. s. v. Björn Johnsen fra Skardsaa har optaget et Udtog af det her ved os indrykkede Stykke af Landnama i sine Grönlands Annaler (see ovenfor S. 79, 83) i Parentheser underretter han kortelig Læserne om at hin Thorkatla (eller Katla) var den Kone, om hvem Digtet *Kötludraumr* handler, samt kalder vor Are en Sön af Mar eller Kar. Vi maae dog ei glemme at underrette vore Læsere om, at Gaarden Reikholes Egn og Beliggenhed i gamle Dage maatte give rig Næring for Overtroen om mægtige Natur-Aander i dens Nærhed. Tæt ved den ere nemlig adskillige hede, tildeels periodisk og efter visse Regler sprudende Kilder, varme Sundhedsbade o. s. v. Denne underjordiske Varme menes af nogle at have bidraget dertil, at Agerdyrkningen her fordum aldrig slog Feil, efter Sturlungas Beretning (1ste Deel S. 23). Den danske Regjering har forskjellige Gange havt i Sinde at anlægge der et stort Saltværk ligt det, som dreves, i Mands Minde, for en Tid lang paa Reikenæs i Isefjords-Syssel, uden Hjelp af Sol eller Ild. (See Olafsens og Povelsens Reise gjennem Island I, 382-85 samt Olavius oecon. Reise I, 29). Vissere end de ovenanförte Folkesagn er den Beretning i Kristni-Sagas 1ste Capitel, at Are Marsön nævnes först blandt

Vesterlandets ypperste Hövdinger ved Christendommens förste Forkyndelse, paa Island af Biskop Frederik og Thorvald Vidförle i Aaret 981 (see den Arnæmagn. Comm. Kjöbenh. Udg. 1773, 8, S. 6). 17 Aar derefter drog hans Sön Gudleif Aresön af Reikhole omkring i Landet med den krigerske Missionair, Præsten Thangbrand, (sidst kommen fra Norge) samt hjalp ham til at ombringe Skjaldene Veturlide og Thorvald Veile, som Hedendommens ivrige Forsvarere (sammest. 8 Cap., S. 52-56). Jfr. *Formanna Sögur II, 202* (Lat. Overs. II, 187) samt Njala 101 og 103 Cap. Gretters Saga ommelder Are Marsön (i 29de Capitel) paa en noget utydelig Maade. Det synes nemlig at berettes der, at han var den förste, som tog Reikjanes i Besiddelse (*Ara Máfssonar, er nam Reikjanes*); men Faderen *Már* menes virkelig her, saa at det snarere burde have været skrevet saaledes: *Ara, sonar Máss* (eller *Márs*) o. s. v. (*Sögu þættir Islendinga, Hólum 1756, 4, S. 105*). Dog maa Beretningen kun forstaaes saaledes, at Mar antoges for at være den förste Beboer, Opdyrker eller Opbygger af Reikhole, da hans Farfader, Ulf Skjalge allerede havde taget hele Landstrækningen Reikjanes, som ubeboet, i sin förste Besiddelse. Den rigtige Sammenhæng af disse Forhold angives i *Fóstbræðra-Saga* 1 Cap. (Kjöbenh. Udg. 1822, 8, S. 6). Endvidere nævnes vor Are og hans Hustru Thorkatla som Reikenæsboernes Stamforældre i Laxdæla 6te Cap. (*l. c.* S. 12). At Mar har været den förste Opbygger af Reikhole siges ogsaa udtrykkelig i det ovenommeldte gamle Digt „Katlas Dröm", hvori det foregives at være skeet efter Alfernes Raad, i Nærheden af tvende Fugle-Tuer (*fugls-þúfur*) maaskee de Höie, *hólar*, hvoraf Gaarden har faaet sit Navn. För siges Mar at have boet paa et andet Sted, dog paa Reikenæsset, men paa hin Side af en nærflydende Elv.

*) Saaledes oversætter Torfæus i Fortalen til *Vinlandia: sex dierum navigatione,* skjönt han S. 69 dog sætter: *tridui navigatione.* Vi mene og, at vore Forfædre, i de ældste Tider, i det mindste undertiden, ved *dægr* have forstaaet det danske Dögn, svenske Dygn, skjönt det tilsidst har faaet den udelukkende Betydning af et halvt isteden for et heelt Dögn. Saaledes forklare og Lexicographerne det fremmede *Nycthemeron* snart ved 12, snart ved 24 Timer. Her (og i flere gamle Cursberegninger) mene vi at *dægr* maa oversættes ved Dögn. Vi see at flere lærde Islændere forhen have hyldet denne vor Mening. Torfæus findes ellers at have oversat paa begge Maader, f. Ex. i *Groenlandia* p. 64, 67, jfr. Theod. Thorlacius om disse afvigende Forklaringer, sammesteds S. 68-69. Den samme Forvirring hersker i de danske, hertil hörende Cursforskrifter. Ellers er *dægr* taget for Dögn af Gudmund Magnæus, *Gloss. Edd. ant.* 1, 448 og i *Páls biskups Saga* l. c. S. 181. Thorkelin har meent at naar man i Fleertallet sagde *dægur,* betydede det Dögn, men *dægr* i Enkelttallet et halvt. *Kristinrèttr hinn gamli* i Glossariet (1776). Jfr. Finn Johnsens *Tractatus de noctis præ die prærogativa* (1782) S. 169, hvor han oversætter *dægr* ved *hemeronyctium*; for denne hans og vor Mening taler Sprogbrugen ved Ordet *dægramót,* om Morgenen, da Dag og Nat mödes, men ikke om Aftenen. Derved antages, at Dögnet begynder ved Dagbrækningen, og ender med den paafölgende Nat. Om end Ordet *dægr* ellers i Oldtiden i Almindelighed kan have været brugt om Dag eller Nat (hver især), bör det dog, naar det anvendes paa Curs eller Seilads, have den bestemte Betydning af et Dögn eller 24 Timer, thi saa længe varer Dögnet immer, skjönt *dægr* som Dag eller Nat kun to Gange om Aaret, ved Vaar- og Höstjævndögn, har den bestemte Længde af 12 Timer. Vi bemærke endelig at Schöning (i Norges Historie I. 409) oversætter fra vor

Text: „sex Dages Seilads", men Hans Finsen i den ældre Khavnske Udgave af Landnama S. 133 *sex nycthemeriorum.*

⁴) Hvítramannaland ommeldes i Thorfinn Karlsefnes Saga ved den Leilighed, at de Beretninger anföres der, som tvende unge Skrællinger (Eskimoer eller födte Vilde), fangede i Markland i Amerika, gave om de Egne: at Skrællingernes Land, som stod under tvende Konger, grændsede til et andet (paa Fastlandet), hvis Indbyggere pleiede at gaae i hvide Klæder, at bære Faner (uden Tvivl i Krigstider) og istemme höie Skrig (eller Krigsraab). Sagaskriveren mener at dette Land maatte være det saakaldte *Hvítramannaland*, der saaledes maatte betyde de hvidklædte, ikke hvide, Mænds Land, eller det saakaldte store Irland. De hvide Klædninger kunne enten have været af Dyreskind (Peltsverk eller hvidtede Huder) eller og af Töier, enten som de der ere fundne i ældgamle nordamerikanske Gravhuler, eller ogsaa som Mexikanernes Bomuldstöier. Faner vide vi at de vilde Nordamerikanere (Irokeserne og andre) have pleiet at före foran deres Krigerflokke. Formodentlig meente Nordboerne og, at det Land i Amerika, hvortil Björn Breidvikingakappe og senere Gudleif Gunlögsön kom fra Island paa en lignende Maade, var det selvsamme, da det fortælles: at Hövdingerne der lode Faner bæres foran deres Flokke, og at de Indfödte talte der et Sprog, som mest lignede det Irske (hvoraf man da vel har givet Landet det andet ovenmeldte Navn af det store Irland). Disse Beretninger blive nærmere meddeelte og dröftede længere hen i denne Deel af det nærværende Værk. Da Talen her er om et Land, der var större end det europæiske Irland, men som dog laae i Vest derfra, kan det ikke omtvivles at jo en Deel af Amerikas Fastland menes her. Efter Beskrivelsen maa det formodentlig have været en Egn i een af de forenede Nordamerikanske Staters Provindser, om hvis Belig-

genhed vi forbeholde os at handle noget nærmere i nærværende Værks 3die og sidste Bind, ved at sammenholde denne Beretning med andre hertilhörende. Med Hensyn til den Art af Irsk (eller et det lignende Sprog), som skulde tales i disse Egne, fortjener det vistnok at bemærkes, at forskjellige Britter, som forstode Vælsk eller Kymrisk (talt i Wales) beslægtet med det Irske, siges i vore Dage at have truffet Stammer af Vilde eller Indfödte af de oprindelige Beboere, i de fjernere Egne af de forenede Nordamerikanske Stater, som talte et Sprog der lignede det Vælske. Saaledes meldte f. Ex. Tidenderne i Aaret 1820, at de fra Missisippi indlöbne Efterretninger bekræftede de ældre om Amerikanere af vælsk Herkomst paa Floden Missuris sydlige Bredder. Disse eller andre lignende Stammer skulle ellers berette, at deres Forfædre forhen havde boet paa det Atlantiske Havs Kyster, men at de ved Europæernes Ankomst og overhaandtagende Mængde i det 15de eller 16de Aarhundrede, efterhaanden havde trukket sig tilbage mod Vesten. Man har ellers meent at disse Folk nedstammede fra de 871 Personer, hvilke Fyrsten af Nord-Wales, Madoc, Sön af Owen Gwineth, lod indskibe og bortföre, til de vestlige Farvande, i Aaret 1170. — Da Nordboernes Bekjendtskab med disse amerikanske Egne var meer end halvandet Aarhundrede ældre, og de dog havde lagt Mærke til den der talte celtiske Sprogart, maa Grunden dertil söges i en længere bortfjernet Oldtid. Det eneste Tvivlsmaal, som Landnamas nærværende Beretning vækker mod Angivelsens Nöiagtighed, er den Omstændighed, at der til det amerikanske Irland kun var 6 *dægra* (halve eller hele Dögns) Seilads fra det europæiske. Her gjætte vi at Landnamas Text er saaledes forvandsket, at det Ord, som hos de nyere Afskrivere er blevet til *sex*, oprindelig har været *sextán* (16), eller vel snarere Tallet XI forvansket til VI (som saare let kunde skee); thi desværre haves nu intet Blad tilbage af dette Sted i nogen gammel

Membran-Original. Dog vide vi at det hele Capitel forhen har været indbefattet i den ældste oprindelige Landnama (*B*) ligesaavel som i Hõgsbogen (*C*), af hvilken sidste nogle Pergamentsblade endnu ere tilbage i den Magnæanske Samling; af begge haves dog, som ovenmeldt, Afskrifter ved Præsten John Erlendsen, hvis Afcopiering ikke allevegne erfares at have været den nöiagtigste eller paalideligste. Saaledes synes han, f. Ex. her, (i *B*), at have læst *Írland* for *Vinland*. I begge Udskrifter af Are Frodes *Schedæ* sees han dog med fuldkommen tydelige Bogstaver at have skrevet *Vinlandi*. Efterretningen om Ares Daab i det store Irland er vistnok besynderlig; dog kan en Forvexling i Sagnet med det europæiske Irland let have fundet Sted, thi derfra synes Are, ligesom senere Gudleif Gunlögsön, at være gaaet ud paa denne sin Söreise. Han var vel desuden allerede hjemme i Island bleven bekjendt med Christendommen, hvor hans Sön og senere viste sig som en altfor ivrig Tilhænger og Forsvarer af dens Lære, medens Landets fleste Indvaanere endnu bekjendte sig til Hedendommen. De Sagn, hvorpaa nærværende Fortælling grunder sig, bære ellers Vidne om, at Nordmænd, Islændere eller Irlændere (fra Limerik) eller og Söfarende fra Ørkenöerne have senere faret paa eller hændelsesviis besögt det store Irland, hvor de gjenkjendte Are; var en Præst blandt dem (som hyppig var Tilfældet i de Tider, da Geistlige og dreve Söfart og Handel) kunde Are have ladet sig döbe af ham. Torfæus's Mening i Fortalen til hans *Vinlandia*, at Are Marsön er i Amerika bleven döbt af den fra Grönland didkomne Biskop John eller Johannes, synes at være tilstrækkelig gjendreven af Finn Johnsen i *Hist. eccl. Isl.* I, 87-89. Dog maae vi, paa den anden Side, ei ganske oversee de mange især spanske og franske Efterretninger og Gisninger om Spor af Christendommen blandt de gamle amerikanske Folkeslag, f. Ex. i Florida og i det Mexikan-

ske, af hvilke Europæerne maaskee allerede i Middelalderen kunde have sluttet sig til, at en saadan Religion der var bekjendt. Vist er det overhoved at enhver, der blev optagen i Amerikanernes Samfund, enten som voxen Stalbroder, eller (og især) som Hövding, maatte i Forveien underkaste sig mange Haardförheds og Udholdenhedspröver, hvorved han blev luttret (paa Islandsk *skirðr*) og tilsidst indviet til den nye Stand. Desuden havde de forskjellige Slags religiöse Rensninger og Bade, som let kunde forvexles med den christelige Daab.

[8]) Om denne Rafn (Oddsön) Limeriksfarer vide vi ikke mere, undtagen det (af Landnamas 2 B. 21 Cap,) at han var gift med en Vigdis, Datter af en Thoraren kaldet *fílsenni* eller Elephantpande, den berömte Hövding Thord Gellers Sön. Dog kjende vi Rafns Slægtregister for saavidt han nedstammede fra Steinulf Lave paa Mödrenesiden, og hörte saaledes saavel til Are Marsöns som Leif Eriksöns Frænder. Dette Slægtskab med Mænd, som havde besögt eller endog tilsidst taget stadigt Ophold i det fjerne, da saa lidet bekjendte Amerika, har vel bidraget dertil, at först Rafn, men senere Are Frode har sögt at udforske, bekjendtgjöre og udbrede de Efterretninger, som kunde erholdes derom. Af hans Stamtavle at dömme, maa han have levet först eller midt i det 11te Aarhundrede. Det er saaledes tænkeligt, men neppe sandsynligt, at han er den samme som Rafn den Röde, der fulgtes med Jarlen Sigurd fra Ørkenöerne til Irland, deeltog i Aaret 1014 i det store Slag ved Dublin mod Kong Brian, kom der i Livsfare og aflagde det Löfte til Apostelen Peter, at han, hvis han slap derfra, tredie Gang skulde besöge ham i Rom. (See Njalas 158de Cap.). Ellers er det vist, at denne vor Limeriksfarer er den samme Rafn, der nævnes i Sturlunga-Sagas 1ste Bogs 3 Capitel (Udgaven S. 6) som Stamfader til Skard-Snorre, fra hvem Islands nu mest anseete Familier nedstamme.

[7]) I det vi förstbearbeidede dette Brudstykke af Landnama, efter dens sidst trykte Text, nedskreve vi fölgende Anmærkning til Navnet „*Þorkell Geitisson*", hvis senere Deel vi formodede maatte reise sig af en gammel feilagtig Læsning eller Skrivning: „Thorkel Geitersön var en bekjendt Hövding, der boede paa Krossavig i det nuværende Nordre-Mule-Syssel paa Islands Østerland. I Aaret 1019 finde vi at han har været i fuld Virksomhed, og har vel levet adskillige Aar derefter. Jarlen Thorfinn den anden, som omtrent paa den Tid tiltraadte Regjeringen over Ørkenöerne, men noget för paa Katanes (nu Caithness) i Skotland, skjönt en Deel af hine Øer allerede da tilhörte ham, maa være den, som menes her. Den sidstnævnte Jarl var ellers i Slægtskab med Are Marsöns Afkom, da Jarlen Thorfinn den förste, hans Oldefader, havde været gift med *Grelöd* (eller Grelade) en Datter-Datter af Thorstein Röd, i kort Tid herskende over en Deel af Skotland, men Are Marsön var gift med hendes Modersösters (Thorhildes) Datter. Ellers forekommer det os ikke usandsynligt, at den lille Skriverfeil her har indsneget sig, at *eit* er bleven skrevet for *ell* (som meget let kunde skee ved feilagtig Læsning) og at *Þorkell Geitisson* saaledes burde læses *Þorkell Gellisson*, som levede paa samme Tid, men var da i sin blomstrende Ungdom. Han var nemlig en særdeles videbegjerlig og sagnkyndig Mand, fra hvem Are Frode, efter forskjellige udtrykkelige Citationer, havde mange af sine Beretninger. Da Landnama og er bygget paa Ares, ellers tildeels tabte, Skrifter, vilde det, hvis vor Gisning var rigtig, blive höist sandsynligt, at denne hele Fortælling om Are Marsön skyldes hans egne Optegnelser. Vistnok maatte Thorkel Gellersön, opdraget i Reikholes Nabolag og nedstammende fra Are, interessere sig mere for ham og hans Begivenheder end den gamle Thorkel Geitersön, som boede paa det fjerne Østerland. Uden Tvivl havde ogsaa Are Frode, ligeledes nedstammende (ligesaavel som hans eget Navn) fra

Are Marsön, en Brodersön, Nabo og Lærling af Thorkel Gellersön, maattet finde Sagnet i sig selv meget mærkeligt." Dette vort Tvivlsmaal mod samtlige trykte Udgavers (uden anført Variant) antagne Læsemaade, bevægede os til at eftersee de Arnæmagnæanske Haandskrifter af Landnama, og det fandtes da, til vor store Forundring, at Codex *B*, hvis tabte Pergaments-Original vi med P. E. Müller og Landnamas senere Udgivere ansee for at være den ældste, med klare og tydelige Bogstaver har „*Gellisson*", men ingenlunde „*Geitisson*". Vor Conjectur er da nu saaledes bleven til historisk Vished.

[8]) Denne Alf var, efter Laxdæla S. 12 samt Landn. 2 P. 18 Cap. o. fl. St., en Sön af Landnamsmanden Eystein eller (vel rettere) Gunnstein Alfsön Meinfret, og Thorhilde, en Datter af Thorstein Röd, i sin Tid Erobrer af og kaldet Konge over en Deel af det nordlige Skotland. Han var

IV. PRÆSTEN ARE THORGILSSØNS,

KALDET DEN LÆRDES, BERETNING OM GRØNLANDS OPDAGELSE OG FØRSTE BEBOELSE, AF HANS SAAKALDTE *SCHEDÆ.*

Ur Islendíngabók Ara Prests hins fróða.

(Af de Arnæ-Magn. Haandskrifter Nr. 113 *B* og *A*; jf. ovenfor S. 1-11.)

[*V. Frá GrenlaNz bygþ.*]

Land þat es kallat es Grænland fanzc oc bygþisc af Islande. Eirikr[1] en rauþe het maþr breiþfirdscr[2], es for vt heþan þangat, oc nam þar land, er siþan es kallaþr Eiriksfiörþr. Han gaf nafn landino oc kallaþi Grænland, oc qvaþ men þat myndv fysa þangat farar, at landiþ ætti[3] nafn gott. þeir fundo þar mana vister bæþi austr oc vestr a landi oc kæiplabrot[4] oc steinsmiþi, þat es af þvi ma scilia, at þar

[1]) Eirekr, *men dog senere* Eiríksfjörþr, *A, B, S.* [2]) breiþfirþscr, *B.*
[3]) þætti nafngott, *tyktes d. e. ansaaes for at have et godt Navn, B.*

gift med Halldise, én Datter af Erp, Sön af Meldun, en skotsk Jarl. En anden Datter af Alf var Thorelfe (*Þórelfr*), Moder til Thorgeir Havardsön, Thormod Kolbrunarskalds Fostbroder. Af disse Brödre fik Thorgils Aresön som ovenmeldt Reikholes Hovedgaard til Besiddelse; i *Grettis-Saga* 29 Cap. siges han (först i det 11te Aarhundrede) at have været den störste Hövding paa Vestfjordene. Meget fortælles om ham, saavel i denne, som i *Fóstbræðra-Saga*, jfr. ovenfor S. 151 o. f. Fra ham nedstammer en berömt Række af Reikholes Eiere og Beboere, de her egentlig saakaldte *Reiknesingar* eller Reikjenæsboere. Om den anden Broder Gudleif have vi ovenfor handlet. Han var ellers saa udmærket ved sin Tapperhed, at et fordum bekjendt Æresdigt (*lofdrápa*) af en Samtidig blev forfattet om ham. Den tredie Broder Illuge vides vel at have været gift, men han synes dog at have tilbragt det meste af sin Levetid med Söfart og Handelsreiser til og fra Norge.

Af Præsten Are den Lærdes Bog om Islænderne.
[5te Capitel, om Grönlands Beboelse.]

Det Land, som kaldes Grönland, blev opdaget og beboet fra Island af. Erik den Röde hed den bredfjordske Mand[1], som drog herfra dertil, og tog den Landstrækning i Besiddelse, som siden er bleven kaldet Eriksfjord. Han gav Landet Navn, og kaldte det Grönland, samt sagde at det vilde opmuntre Folk til at tage derhen, naar Landet havde et godt Navn[2]. De[3] forefandt der, baade öster og vester paa Landet, Opholdssteder for Mennesker, samt Brudstykker af Baade[4] og forarbeidede Steensager[5], hvoraf man kan see, at det Slags Folk, som har

---

[4]) *efter vor Mening bör dette Ord læses saaledes i B, skjönt andre have læst* kæíllabrot.

hafþi þessconar þioþ fariþ es Vinland hefir bygt, oc Grænlendingar calla Screlinga. En þat vas, es han toc bygva landiþ, XIIII vetrom eþa XV fyrr en Cristni qvæme her a Island, at þvi es sa talþi fyrir þorkeli Gelliss: a Grænlandi, er sialfr fylgþi Eirike enom rauþa vt.

ANMÆRKNINGER.

[1]) d. e. Fra Bredefjorden eller Bredebugten paa Islands Vesterland (*Breiðifjörðr*). Om dens Opdagelse og dens Kyststrækningers förste Beboere vil mere forekomme i nærværende Bind af dette Værk. Jævnför ovenfor S. 2 o. f. Ved denne Fjord var Erik sidst bosat i Island og derfra drog han ud paa sine Opdagelsesreiser.

[2]) Nogle have i nyere Tider villet modsige denne Beretning om Eriks Navngivelse for Landet, selv den ellers temmelig sagkyndige A. Bussæus i hans Udgave af Ares *Schedæ* S. 32, paa Grund af et keiserligt Diplom af 834 og en pavelig Bulle af 835, hvilke paa sit Sted nærmere ville blive omhandlede, men vi bemærke dog forelöbig her, at det deri forekommende Navn *Gronlanda* m. fl. sandsynligst maa tilskrives senere Tiders Interpolationer.

[3]) d. e. Erik og hans Fölgesvende.

[4]) Det sjelden forekommende *keipla* er *gen. plur.* af *keipill* eller *keipull*, brugt som Benævnelse for et Fartöi i *Skálda*, Rasks Udgave S. 219; det er sandsynligviis et Diminutiv af *keipr*, som dog nu kun kjendes i Sammensætningen *húðkeipr*, en Skindbaad af det Slags som Skrællingerne eller Eskimoerne i Grönland og Viinland (see Anm. 8) fordum brugte, og som deres Slægtninge, de nærværende Grönlændere endnu den Dag i Dag betjene sig af.

[5]) Derved menes rimeligviis Vegsteenskjedler, Harpun- og Pile-Spidser af Flint og flere saadanne Sager, som deels endnu ere, og deels forhen have været i Brug blandt Grönlands senere Indbyggere af eskimoisk Oprindelse.

beboet Vinland[6] og hvilket Grönlænderne[7] kalde Skrællinger, havde draget omkring der[8]. Han begyndte at bebygge Landet 14 eller 15 Vintre[9] förend Christendommen blev indfört her paa Island[10], efter hvad der blev fortalt Thorkel Gellersön[11] paa Grönland, af en Mand som selv havde fulgt Erik den Röde dertil.

---

[6]) En Deel af Nordamerika, hvorom mange Efterretninger og Oplysninger ville forekomme fornemmelig i Erik den Rödes og Thorfinn Karlsefnes Sagaer.

[7]) Naar Oldskrifter nævne Grönlændere, mene de derved de islandsk-norske Nybyggere, som stiftede den gamle Colonie, og deres Efterkommere. Jævnför næste Anmærkn.

[8]) Navnet *Skrælingar* eller *Skrælingjar*, som det ellers skrives, betegner smaae, hæslige eller indtörrede Folk. Ordet *skræla* betyder nemlig (endnu paa Islandsk) at fortörre, *skrælna*, hentörres, indtörres o. s. v. Hvis de Nordboer, som faldt paa at give Eskimoerne dette almindelige Navn, först lærte dem at kjende i Viinland, hvor Solens Varme var stærkere og langvarigere end i vore nordiske Lande, er det mueligt, at de have faldet paa at mene, at den havde frembragt slige Virkninger paa Indbyggernes Legemer, og tillige var Aarsag i deres mörke, guulbrune Hudfarve. Det danske Skrælling eller Skrælning bruges endnu, som bekjendt, om smaae og svage Mennesker.

[9]) Ligesom vore Forfædre, saavel som Angelsaxerne og flere med Nordboerne beslægtede Folk (samt tildeels endnu Englænderne) beregnede eller nævnte Nætter isteden for Dage, saa satte de ogsaa gjerne Vinteren (den store Halvaarsnat) isteden for Sommeren, den lyse Aarstid, som i Polaregnene bliver til en uafbrudt Dag.

[10]) Dette skete i Aaret efter Christi Födsel 1000, efter hvad Forfatteren af vor Text allerede selv har bemærket

med fölgende mærkelige Ord: „....*er Cristni com a Island. En Olafr TryGvason fell et sama sumar at sögo Sæmundar prestz. ....Þat vas CXXX vetrum epter drap Eadmundar, en M epter burþ Cristz at alþyþo tali.*" d. e. „....da Christendommen blev indfört paa Island; ....men Olaf Tryggvesön faldt den samme Sommer efter Præsten Sæmunds Sigende. Det var 130 Vintre efter Edmunds Drab, men 1000 (Vintre) efter Christi Födsel, i Overeensstemmelse med den af Almeenheden antagne Tidsregning," —Den Edmund, som menes her, var Angelsaxernes Konge i Øst-Angeln (eller Est-Anglia) og faldt i et Slag, Aar 870, mod Ivar (eller Ingvar) og Ubbe, den danske Konge Ragnar Lodbrogs Sönner, samt blev senere canoniseret og dyrket som en stor Helgen. Det er mærkeligt, at denne vor Ares Aarsbestemmelse, hvorefter han og för havde udregnet Tiden for Islands förste Beboelse af Nordmændene, ganske stemmer overeens med den Chronologie, som er antagen af Angelsaxernes nyeste ypperlige Historieskriver Sharon Turner, der og udtrykkelig har lagt Mærke til den lærde Islænders Angivelse af Edmunds Dödsaar (*History of Anglo-Saxons III, 146*). Paa den selvsamme Maade ere hans og Præsten Sæmund Sigfussöns her anförte övrige Tidsbestemmelser antagne af den nordiske Histories nyeste og bedste

V. BRUDSTYKKER AF LANDNAMA

OM GRØNLANDS OPDAGELSE, BEBOELSE OG LANDNAMSMÆND.

A. II Parts XIV Kapítuli.

Hèr hefr Grænalands landnám[1].

Þórvaldr, son Ásvalds[2] Úlfssonar[3] Yxna-Þórissonar, ok Eirekr[4] rauði son hans fóru af Jaðri fyrir[5] víga sakir[6], ok námu land á Hornströndum, ok bjuggu[7] at[8] Draungum. Þar andaðist Þórvaldr. Eirekr

[1]) *saaledes A, I, H, G*, Hèr setjum vèr inn Grænlands landnám, *E, F.* [2]) *B skriver* Asvalls; Osvalds, *S, Ma.* [3]) Ulfars-

Bearbeidere. Hermed hænge da Bestemmelserne om Aaret for Grönlands förste Beboelse (og efter andre Forfattere dets Opdagelse), ansat af Are, efter authentiske Beretninger til 985 eller 986, paa det nöieste sammen.

[11]) Denne Thorkel Gellersön var Farbroder til vor Texts Forfatter, der længe synes at have opholdt sig i hans Nabolag. Thorkel, som boede paa den berömte Gaard Helgafell, var en formuende, god og virksom Mand, bereist i sin Ungdom, havde en meget stærk Hukommelse, samt var tillige videbegjerlig og villig til at meddele andre de historiske Efterretninger, som han saaledes med Lyst og Flid havde samlet. Hans Brodersön Are forsömte ikke at benytte den gode Leilighed, som saaledes gaves ham, til at före Thorkels Underretninger i Pennen, hvilke han og oftere anförer som meget paalidelige. Han har og (efter vor Gisning, som vi siden fandt at være bekræftet af den ældste endnu tilværende Landnamas eneste Afskrift, skjönt forandret eller fortiet i de fleste övrige Haandskrifter og Bogens samtlige trykte Udgaver) givet Are Frode, eller andre, den mærkværdige Underretning, som findes i dette nævnte Skrift, om deres Slægtning Are Marsöns Fordrivelse af Uveir og Modvind til Amerika, hvilken er indfört herovenfor S. 150-169.

2den Parts 14de Capitel, nyeste Udgave S. 81-84.
Her begynder Grönlands Beboelse.

Thorvald, en Sön af Asvald, Sön af Ulf, Sön af Öxne-Thorer[1], og hans Sön Erik den Röde droge bort af Jædderen (i Norge)[2], for Manddrabs Skyld, og toge en Landstrækning paa Hornstrandene[3] i

sonar, *H, I, i Var.*; Alfssonar, *M.* [4]) Eirikr, *flere andre*; Eyreckr, *S.* [5]) *Kb skriver stedse* fur. [6]) *E till.* til Islands; *O till.* þá var viða bygt Island; *Kb sætter disse Ord i Parenthese; vf. Anm.* 2. [7]) bygðu, *C.* [8]) á, *Kb, S.*

fèkk þá þjóðhildar[1], dóttur Jörundar Atlasonar ok þórbjargar knarrarbríngu, er þá átti þórbjörn enn haukdælski[2]. Rèðst Eirekr þá norðan[3], ok [ruddi lönd[4] í Haukadal. Hann bjó á Eireksstöðum hjá Vatzhorni[5]. þá feldu þrælar Eireks skriðu á bæ Valþjófs á Valþjófsstöðum, en Eyjólfr saurr, frændi hans, drap þrælana hjá Skeiðsbrekkum upp frá Vatzhorni[6]. [Fyrir þá sök[7] vo Eirekr Eyjólf saur. Hann vo ok Hólmgöngu-Hrafn[8] á[9] Leikskálum. Geirsteinn ok Oddr á Jörva, frændr Eyjólfs, mæltu eptir hann. þá var Eirekr görr or Haukadal. Hann nam þá Brokey ok Öxney[10], ok bjó[11] at Tauðum[12] í [Suðrey[13] enn fyrsta vetr[14]. þá lèði hann þórgesti setstokka[15]. Síðan fór Eirekr í Öxney, ok bjó á Eireksstöðum. þá heimti hann setstokkana[16], ok náði ei. Eirekr sótti setstokkana á Breiðabólstað, en þórgestr fór eptir honum. þeir börðust skamt fra garði at Draungum. þar fèllu tveir synir þórgests ok nokkurir menn aðrir. [Eptir þat[17] höfðu hvorutveggju setu[18]. Styrr veitti Eireki ok Eyjólfr or Svíney[19] ok synir þórbrands or Álptafirði ok þórbjörn

[1]) þórìldar, *understreget C;* þórhildar, *K, O, Ma; jfr. Anm.* 4. [2]) *her indskyder O:* Son Eiriks ok þórhildar hèt Leifr. [3]) norðr, *A, G, S, Kb, öinsynlig urigtig.* [4]) r. land, *C.* [5]) Húnavatzhorni, *G.* [6]) *udelades af O, som og forkorter det fölgende saaledes:* Eptir víg Eyólfs saurs (Sámssonar) var Eiríkr gjör braut úr Haukadal *o. s. v., som vil komme til at meddeles i en fölgende Afdeling. Her meddele vi derimod strax af dette Stykke alle de vigtigste Varianter, som angaae Grönland.* [7]) fur þat, *A, Kb, S, G, H, I.* [8]) Rafn, *C, S, G.* [9]) at, *andre.* [10]) Yxney, *Kb o. fl.* [11]) *Kb till.* hann. [12]) *saaledes B, C;* Tröðum, *A, Ka, Kb, G, I, H;* Trödum (Tödum), *S.* [13]) Suðey, *S, H.* [14]) Suðrey. Hinn

Besiddelse, samt boede der paa Drange. Der döde Thorvald. Erik giftede sig da med Thjodhilde[4], en Datter af Jörund Atlesön[5] og Thorbjörg Knararbringa, som da var gift med Thorbjörn af Höikedal[6]. Da drog Erik nordfra, og opryddede Jorder i Höikedalen. Der boede han paa Erikstade ved Vatnshorn. Da lode hans Trælle et Fjeldskred styrte ned over Valthjofs Bolig paa Valthjofstade[7], men dennes Frænde, Ejolf Söir, dræbte Trællene ved Skeids-Brinkene ovenfor Vatnshorn. For den Sags Skyld ombragde Erik Ejolf Söir. Han fældede og Tvekampsfægteren Rafn[8] paa Leikskaale[9]. Geirstein og Odd paa Jörva, Ejolf Söirs Frænder, anlagde Sag mod hans Drabsmand. Erik blev da forviist fra Höikedalen, og tog derfor Öerne Brokö og Öxnö[10] i Besiddelse, men boede paa Tödum (eller Trödum) paa Syderö den förste Vinter. Da laante han Thorgest sine Bænkestokke[11]. Siden flyttede Erik til Öxnö, og boede paa Erikstade. Da fordrede han sine Bænkestokke tilbage, men fik dem ikke. Erik hentede dem derpaa fra Bredebolstad, men Thorgest satte efter ham. De sloges nær ved Gaarden paa Drange. Der faldt tó Sönner af Thorgest og nogle flere Mænd. Derefter havde begge Mandskab samlet hos sig. Styr, Ejolf af Svinö, Thorbrands Sönner fra Alptefjord og Thor-

---

fyrsta vetr, *Ka, Kb*; enn f. v., *A, S, G, H, F.* 15) sina, *till. Ka.* 16) setstokka sína, *C, A, Ka, Kb, S, F, G, H, I*; *Ma till.* aptr. 17) Hèreptir, *C, A, Ka, Kb, S, G, I.* 18) setur fjölmennar, *E, F.* 19) Svíneyo, *S.*

Vífilsson. En þórgesti veittu synir þórðar gellis ok þórgeir or Hítardal, [Áslákr or Lángadal ok Illugi son hans[1]. [þeir Eirekr urðu sekir[2] á þórsness[3] þíngi. Hann bjó skip í Eireksvogi, en Eyjólfr leyndi honum í Dímunarvogi, meðan [þeir þórgestr leituðu hans um eyjar[4]. þeir þórgeir[5] ok[6] Eyjólfr ok Styrr[7] fylgðu Eireki út um eyjar. Hann sagði þeim at hann ætlaði at leita lands þess, er Gunnbjörn, son Úlfs kráku, [sá, er hann rak vestr um Ísland[8], þá er hann fann Gunnbjarnarsker[9]. Hann kveðst[10] aptr mundu leita til vina sinna, ef hann fyndi landit. Eirekr sigldi undan Snæfellsnesi[11]. [En hann kom utan at Miðjökli, þar sem Bláserkr heitir[12]. [Hann fór þaðan suðr með landi, at leita þess, ef þannig væri byggjanda[13]. Hann var enn fyrsta vetr í Eireksey nær [miðri enni vestri[14] bygð. Um vorit eptir fór hann til Eireksfjarðar, [ok tók[15] sèr þar bústað. Hann fór þat sumar í ena vestri óbygð[16], ok[17] gaf víða[18] örnefni. Hann var annan

¹) *udelades af O.* ²) Eiríkr varð sekr, *O.* ³) þórness, *F, Kb, H.* ⁴) þórgestr leitaði hans um eyjarnar, *A, F, Kb;* of eyjar, *S.* ⁵) *alle Afskrifter og Udgaver af Landnama have hèr Navnet* þórgeir, *men det bör vel rettes til* þórbjörn. ⁶) *udelades i Kb.* ⁷) ok fleiri, *till. Ka, S, H, Ma.* ⁸) haf, *O.* ⁹) *istedenfor det fra* [: hafði sèð þá er hann sigldi djúpast í kríngum Garðarshólm, ok hann fann Gunnbjarnarsker. Garðarshólmi var Island þá kallat, *K.* ¹⁰) kvaðst, *nogle.* ¹¹) Snjófjallsjökli, *C;* Snæfellsjökli, *A, Ka, Kb, E, G, F.* ¹²) Hann kom undir jökulinn Bláserk á Grænlandi, *K;* ok kom utan at þar sem hann kallaði Miðjökul, (*to Afskrifter* Mikla Jökul), sá heitir nú Bláserkr, *O.* ¹³) *udel. af C, E, som sætte isteden derfor:* Hann sigldi vestr um Hvarf ok; *dette sidste tillægges af A, Ka, S, C, H, I, F, M;* ok leitaði, ef þángat væri byggjanda, *O;* *see Anm.* 16. ¹⁴) eystri,

björn Vifilssön vare paa Eriks Parti, men Thord Gellers Sönner, Thorgeir fra Hitardal, Aslak af Langedal og Illuge hans Sön[12], understöttede Thorgest. Erik og hans Medskyldige[13] bleve dömte fredlöse paa Thorsnes Thing. Han udrustede et Skib i Eriksvaag, men Eyolf skjulte ham i Dimonsvaag, medens Thorgest og hans Hjelpere sögte efter ham paa Öerne. Thorbjörn, Eyolf og Styr fulgte med Erik ud paa Söen, forbi Öerne. Han sagde til dem, at han agtede at söge det Land, som Gunbjörn, Ulf Krages Sön, saae, da han blev forslaaet af en Storm mod Vesten, forbi Island; og fandt Gunbjörnsskjær[14]; dog gav han tillige det tilkjende, at hvis han opdagede det Land, vilde han vende derfra tilbage til sine Venner. Erik satte sin Kaas lige (mod Vesten) fra Sneefjeldsnæs[15]. Men han kom fra Havet (til Land) ved Mid-Jökelen og det Sted, som kaldes Blaasærk[16]. Derfra tog han langs med Kysten mod Syd, for at erfare om Landet der var beboeligt[17]. Det förste Aar overvintrede han paa Eriksö, næsten i Midten af den vestligere Bygd[18]. I det næstpaafölgende Foraar drog han til Eriksfjord, og udsögte sig der en Bopæl. Den Sommer reiste han til den vestlige Ubygd[19], og gav mange Steder visse Navne. Den anden Vin-

C,E,A,G,H,I,S i Var., M,Kb; miðri hinni eystri, *O.* [15]) fékk, *O.* [16]) *det fra [udel. af C,A,E,F,G,H,I;* bygð, *O.* [17]) *udel. i O.* [18]) *i B* við, *da rimeligviis det sidste Bogstav af Ordet i Membranen har været udslettet eller ulæseligt;* margstaðar, *to Afskrifter af O.*

vetr í Eirekshólmum[1] við Hvarfsgnípu[2]. En it þriðja sumar fór hann allt norðr til Snæfells ok [inn í Hrafnsfjörð[3]. þá[4] lèzt hann kominn fyrir botn Eireksfjarðar. Hvarf hann þá aptr, ok var enn þriðja vetr í Eireksey fyrir mynni Eireksfjarðar. Eptir um sumarit fór hann til Íslands, [ok kom[5] í Breiðafjörð. [Hann var þann vetr á[6] Hólmslátri með Íngólfi. Um vorit börðust þeir[7] þórgestr, ok fèkk Eirekr þá úsigr. Eptir þat voru þeir sættir[8]. þat sumar fór Eirekr at byggja land þat er hann hafði fundit ok hann kallaði Grænland[9], þvíat hann lèt[10] þat menn [mjök mundu fýsa þángat[11], ef[12] landit hèti vel. [Svá segja fróðir menn[13], at þat sumar fóru XXV[14] skipa til Grænlands or [Breiðafirði ok Borgarfirði[15], en XIIII[16] komust út; sum rak aptr, en sum týndust. þat var XV[17] vetrum fyrr enn kristni var[18] í[19] lög tekin á Íslandi[20].

Herjólfr hèt maðr Bárðarson Herjólfssonar[21], [frænda[22] Íngólfs landnámamanns. þeim Herjólfi

---

[1]) Eiríkshólum, *Ma; I*, Hólmum, *Skalholts Udg. af O.* [2]) Hrafnsgnýpu, *samme Udg. af O.* [3]) Rafnsfjörð, *C,A,E,S,I;* Hafursfjörð, *en Afskr. af O.* [4]) *det fra [udelades af Ka.* [5]) *udel. af C,Ka,S,A,F,Ma,G,H,I.* [6]) at, *C,S.* [7]) *S,Kb,F,G,H,I,M till.* Eiríkr ok. [8]) *det fra [udel. af O, som har i dets Sted* Eiríkr var á Íslandi um vetrinn, en um sumarit eptir fór hann at byggja Grænland ok bjó í Brattahlíð í Eiríksfirði. Svá segja fróðir menn *o.s.v.* [9]) Grænaland, *C,A,F,Kb,G,H,I.* [10]) sagði, *C,Ka,Kb,S,Ma.* [11]) mundu mjök f. þ., *C,A,Kb,G,I;* menn mundi þángat mjök fýsa, *Ka,H,S;* menn mundu meir fýsast þángat, *F,G.* [12]) at, *F,C,Kb;* ef at, *Ka;* ef það landit, *S.* [13]) Svá segir Ari þorgilsson, *C,E,S,A,Ka,Kb,F,G,H,I,Ma.* [14]) V skip ok XX, *C;* hálfr þriði tugr, *O;* hálfr fjórði (35), *den Skalh. Udg.* [15]) Borg-

ter opholdt han sig paa Eriksholme ved Hvarfs Fjeldspidse[20], — men den tredie Sommer drog han nordpaa, lige til Sneefjeld og ind i Rafnsfjorden; da meente han at Eriksfjordens inderste Vig var lige over for det Sted, som han var kommen til[21]. Han vendte da tilbage, og var den tredie Vinter paa Eriksö foran Eriksfjordens Munding. Sommeren derefter reiste han til Island, og landede ved Bredefjorden. Den næste Vinter opholdt han sig paa Holmslater hos Ingolf. Om Foraaret sloges Erik med Thorgest, og tabte Slaget. Siden bleve de forligte[22]. Den Sommer begyndte Erik at bebygge det Land, som han havde opdaget, og som han kaldte Grönland, thi han sagde at Folk nok fik stærk Lyst til at flytte derhen, naar Landet havde et godt Navn. Sagnkyndige Mænd fortælle[23], at 25 Skibe droge den Sommer til Grönland fra Bredefjorden og Borgarfjorden[24], men kun 14 kom dertil. Af de övrige dreves nogle tilbage, andre derimod forliste ganske. Dette tildrog sig 15 Vintre förend Christendommen blev lovformelig indfört paa Island[26].

En Mand hed Herjolf, Sön af Bard, Sön af Herjolf, en Frænde til Landnamsmanden Ingolf, som gav den (sidstnævnte) Herjolf den Landstrækning, som ligger

arfirði ok Breiðafirði, *C,A,F,Ka,Kb,S,G,H,I,K.* [16]) fjögur ok tuttugu, (24), *men* sextán (16), *som Variant, Skalh. Udg.* [17]) XVI, *C*; sumar bækr segea átján (18) vetrum, *S i Var.* [18]) væri, *C, Kb.* [19]) *udel. af A,Ka,Kb, som have i eet Ord* lögtekin, *S,G,H, Ma.* [20]) *Os övrige Varianter meddeles ved Erik den Rödes Saga.* [21]) Herjólfsson, *B.* [22]) *efter Rettelsen i Ka, de övrige* frændi.

gaf Ingólfr land á milli Vâgs[1] ok Reykjaness. Herjólfr enn yngri[2] fór til Grænlands, þá er Eirekr enn rauði bygði landit. Með honum var á skipi suðreyskr maðr kristinn, sá er orti Hafgerðíngadrápu. Þar er þetta stef í:

Mínar bið[3] ek[4] [múnka reyni[5]
[meinalausan farar[6] beina
heiðis haldi hárrar[7] foldar
hallar drottinn yfir mèr stalli.

Herjólfr nam Herjólfsfjörð, ok bjó á Herjólfsnesi[8]; hann var enn göfgasti maðr.

Eirekr[9] nam síðan[10] Eireksfjörð, ok bjó í Brattahlíð[11], en Leifr son hans eptir hann. Þessir menn námu[12] land[13] á Grænlandi, er þá[14] fóru út með Eireki: Herjólfr [Herjólfsfjörð, hann bjó á Herjólfsnesi[15], Ketill Ketilsfjörð, Hrafn Hrafnsfjörð[16], Sölvi Sölvadal[17], Snorri[18] Þórbrandsson[19] Álptafjörð, Þórbjörn Glóra Siglufjörð[20], Einar Einarsfjörð, Hafgrímr Hafgrímsfjörð ok Vatnahverfi[21], [Arnlaugr Arnlaugsfjörð[22], en sumir fóru til vestri bygðar.

Maðr hèt Þórkell farserkr[23], systrúngr Eireks rauða[24], hann[25] fór til Grænlands með Eireki, ok nam Hvalseyjarfjörð[26] ok [víðast milli[27] Eireksfjarðar ok

---

[1]) Vogs, *S, F, G, H, I, Ma.* [2]) *udelades af C, S.* [3]) biðr, *Ka.* [4]) *B indskyder* at. [5]) mjúka reyni, *G, H;* mjúka drengi, *I.* [6]) meinalausa för at, *E,F,H,A,Ka,Kb*; farir, *S.* [7]) hattar, *K;* haddar, *S.* [8]) Hrólfsnesi, *A.* [9]) *Kb,S till.* rauði. [10]) *udel. af C.* [11]) Brattalið, *C.* [12]) *C till.* þá. [13]) lönd, *Kb.* [14]) *her udel. af C.* [15]) sem nú var ritat, *till. F.* [16]) Rafn Rafnsfjörð, *C,S.* [17]) Sölfafjörð ok dalinn, *Ka,H,S.* [18]) *saaledes rigtig C,Ka,H;* Helgi, *I,B,G,A,F,M;* Snorri, segir Hauksbók, *E.* [19]) Þórbjarnarson, *G.* [20]) *her har B atter*: Hrafn Hrafnsfjörð.

mellem Vaag og Reikesnæs. Den yngre Herjolf tog til Grönland, da Erik den Röde begyndte at bebygge det. Paa hans Skib var en christen Mand fra Syderöerne (Hebriderne), som forfattede Digtet Hafgerdingadrapa[26]. Deri indeholdes fölgende Omkvæd:

Jeg til Munkes Pröver beder,
han min Reise Lykke give!
Himmelborgens höie Riges
Hersker naadig mig beskjerme!

Herjolf tog Herjolfsfjorden i Besiddelse, og blev en meget ypperlig Mand[27]. Erik den Röde tilegnede sig derefter Eriksfjorden og boede paa Brattelid, men Leif, hans Sön, efter hans Död. Disse Mænd, som til samme Tid droge bort (fra Island) med Erik, optoge fölgende Landstrækninger i Grönland til Beboelse: Herjolf Herjolfsfjorden, han boede paa Herjolfsnes; Ketil Ketilsfjorden, Rafn Rafnsfjorden, Sölve Sölvedal[28], Snorre Thorbrandsön[29] Alptefjorden, Thorbjörn Glora Siglufjorden[30], Einar Einarsfjorden, Hafgrim Hafgrimsfjorden og Vatnahverfe[31], Arnlaug Arnlaugsfjorden[32], men nogle droge til den vestligere Bygd.

En Mand hed Thorkel Farserk, Fætter til Erik Röde paa begges Mödreneside. Han tog til Grönland med Erik, og tog Hvalsöfjorden[33] i Besiddelse,

---

[21]) *B skriver, som tiere i lignende Tilfælde,* hverbi. [22]) Ørlýgr Ørlýgsfjörð, *Ka,S,I;* Avrlaugr, *H.* [23]) *B har (urigtig) læst* fá Serkr. [24]) Rauðs, *Ka.* [25]) *tillægges af andre.* [26]) Hvalseyjar, *C.* [27]) millim, *C.*

Einarsfjarðar, ok bjó í Hvalseyjarfirði. Frá honum eru Hvalseyjarfirðíngar komnir. Hann var mjök ramaukinn. Hann lagðist eptir geldíngi gömlum út í Hvalsey, ok flutti utan á baki sèr, þá er hann vildi fagna Eireki frænda[1] sínum, en ekki var sæfært[2] skip heima. Þat er laung hálf vika. Þórkell var[3] dysjaðr í túni í Hvalseyjarfirði ok hefir jafnan[4] gengit þar um hýbýli[5].

---

[1]) *udelades af B, uden Tvivl ved en Skriverfeil.* [2]) sjófært *C.* [3]) er, *C.* [4]) *C,Kb tillægge:* síðan. [5]) sýslur, *C;* sýslur síðan, *Ka;* sýslur (eðr hýbýli), *A;* sýslur eðr hýbýli, *E,F,G, Kb,M;* s. e. h. síðan, *S,H,I.*

ANMÆRKNINGER.

[1]) *Yxna-Þórir* eller Øxne-Thorer, Stamfader for mange af Islands Landnamsmænd (eller förste Beboere) og deres talrige Afkom, siges at have været en Broder til Naddodd, som af de fleste er bleven holdt for Islands allerförste Opdager, skjönt Gardar, hvis Fader var en födt Svensker, men Jordegodseier i Sjælland, dog var den förste, ihvorvel begge vistnok kunne regnes til Landets förste Besögere. (See S. 88-103). Naddodd udvandrede fra Norge, og bosatte sig paa Færöerne. Paa en Söreise mellem Landene kom han tilfældigviis til Island, hvortil to af hans Sønner senere flyttede og bleve Stamfædre til vidtlöftige Slægter paa Sönder- og Vesterlandet. Naddodds Broder Thorer blev tilbage i sit Födeland og boede paa Agde i Harald Haarfagers Tid. Det fortælles at han skjænkede denne Konge, som begjerte af ham Slagtekvæg for sin Flaade, en Ø med 80 Øxne, som græssede der, men, selv havde han dog endnu to Øer, hver med ligesaa mange Stude tilbage. Saaledes Landnamas Anhang. Laxdæla-Saga (S. 255) kalder Øxne-Thorer en Herse i Vigen (hvortil han da muelig senere har flyttet), og nogle Haandskrifter af den nævne Kongen Hakon (Adelsteinsfostre, Haralds

tilligemed den störste Deel af Landstrækningen mellem Eriksfjord og Einarsfjord, samt bosatte sig i Hvalsöfjorden. Fra ham nedstamme Hvalsöfjordens Beboere. Han var uhyre stærk. Engang besögte Erik den Röde ham. Da han vilde beværte sin Fætter vel, men havde ingen brugbar Baad ved Haanden, maatte han svömme ud til Hvalsö, for at hente en fuldvoxen Bede, samt före den paa sin Ryg hjem til Gaarden. Det var en god halv Miils Vei. Thorkel blev jordet i en Dysse paa Hjemmemarken i Hvalsöfjord, og har stedse ladet mærke til sig[34] i de derværende Boliger[35].

Sön), hvilket dog neppe er det rigtige. Mange ypperlige Mænd, saavel i Norge som paa Island, siges at nedstamme fra Øxne-Thorer.

[2]) I den ellers noget forkortede Recension af denne Fortælling, som er indfört i Flatöbogen og Olaf Tryggvesöns Saga bemærkes meget rigtig: *Þá var víða byggt Ísland*, og vistnok var det meste af Landet, paa nogle ubeboede Steder af saadanne dets nordligste Udkanter nær, da taget i Besiddelse. Thorvalds og Eriks Valg af Bopæl er da blevet dem foreskrevet af den haarde Nödvendighed.

[3]) Hornstrandene *(Hornstrandir)* udgjöre den nordvestlige Deel af Island, som danner et Slags Halvö, hvis yderste höie Spidse af Islænderne kaldes *Horn*, et Navn som af dem og Schweitzerne tit tillægges spidse og steile Bjerge, men af Söfarende nævnes den *Cap de Nord*. Jfr. herefter Uddraget *B* af Landnama med den dertil hörende Anmærkning.

[4]) Eriks Hustru kaldes i een eller to Afskrifter af Landnama ikke Thjodhilde men Thorhilde, og dette sidste Navn tillægges hende og *l. c.* i Flatöbogen og Erik Rödes Saga. Formodentlig har hun, som blev en meget andægtig Christen,

bortbyttet sit dobbelthedenske Navn i Daaben mod det förstmeldte. Herom mere i det fölgende.

[5]) Paa et andet Sted af Landnama (2 Parts 22 Cap.) siges denne Jörund at have været en Sön af Ulf Skjalge (den Skjælöiede), men Jörund Atlesön dennes Sönnesön. Hvilketsomhelst nedstammede da Thjodhilde fra Ulf Skjalge i 3die eller 4de Led; det sidste bliver dog vel det rimeligste. Ulf Skjalge var en Sön af Nordmanden Högne den Hvide, som nedstammede fra Hjörleif, Hördelands Konge og Fader til den berömte Söhelt Half, hvilke Espolin i sin Synchronisme over Nordens ældste Sagaer § 8 henförer til den förste Halvdeel af det 6te Aarhundrede efter Christi Födsel. Ulf flygtede, for at undgaae Harald Haarfagers Voldsherredömme, fra Rogeland i Norge til Islands Vesterland, hvor han satte sig i Besiddelse af en vidtlöftig, för ubeboet Landstrækning i det nuværende Bardestrands Syssel. Fra ham nedstammede ogsaa Are Marsön, som kom til *Hvitramannaland* (de hvide Mænds Land), ogsaa kaldet det store Irland, i Amerika, og fik ikke Lov til at vende tilbage derfra, efter hvad der nærmere derom i den foregaaende Afdeling af dette Værk allerede er anfört.

[6]) Höikedalen (*Haukadalr*, egentlig Högedalen) er et Bygdelag i Dalene (det nuværende Dale-Syssel), een af Islands skjönneste og frugtbareste Landstrækninger, samt saaledes, forsaavidt det i samme Land er mueligt, en fuldkommen Modsætning til Hornstrandene. Om den her nævnte Thorbjörn vide vi ellers kun lidet. Kun kan det antages med Sandsynlighed at han var den samme Mand som den Thorbjörn paa Vatn i Höikedalen, som ommeldes i Landnamas 2 Parts 17 og 18 Cap., som Fader til Hallfride, gift med Höskuld i Laxaadalen og Moder til hans mange ægte Börn. Desværre mangler dette Capitel ganske i den vigtige Hauksbok. Alle de övrige Exemplarer lade en Plads staae aaben for denne Thorbjörns Hustrues Navn, hvilken de sidste Ud-

givere, efter Conjectur, have udfyldt med Thorbjörg Knararbringa, Thorhildes eller Thjodhildes Moder. Som bekjendt kalder Laxdæla-Saga Höskulds Kone ikke Hallfride Thorbjörnsdatter, men Jorun Björnsdatter *(Bjarnardóttir* eller *Björnsdóttir)* fra Strandene paa Vesterlandet. Landnamas harmoniske (men her disharmoniske) Codex *E* gjör derimod, i 2 P. 22 Cap., Thorbjörn af Höikadalen til en Broder af Jorun Bjarnedatter *(Bjarnadóttir)*, gift med Höskuld af Laxaadalen. Muelig har Hallfride, i den hedenske Polygamies Dage, været Höskulds Bihustru eller Frille, og Moder til een eller flere af hans Sönner, hvorved hin Forvexling af Navne og Traditioner er opstaaet.

[7]) At en slig Gjerning som den her anförte nok kan udföres med nogen Anstrængelse, viser de islandske Bjerges Beskaffenhed endnu paa mange Steder, hvor man tit nödes til at skaffe Fjeldskredene en anden Retning, for at afvende Fare fra Marker og Huse.

[8]) I Originalen *Hólmgaungu-Hrafn* (Holmgangs- eller Tvekamps-Rafn). De gamle Nordboeres regelmæssige Dueller kaldtes Holmgang *(Hólmgánga)*, fordi de skete, efter Udfordringen og dens Antagelse, paa en Holm eller et indhegnet, afmaalt Sted efter visse almindelige gjeldende Vedtægter. Da slige Tvekampe som oftest medförte betydelige Fordele for Seiervinderen, gjorde nogle övede Fægtere dem til deres jævnlige Haandtering eller Næringsvei. En saadan Mand har vel denne Rafn, efter Tilnavnet at slutte, været.

[9]) Det er os tvivlsomt, om dette Ord er et Navn for et beboet Sted, eller, hvilket vi snarere formode, bör oversættes ved Legestuer eller Huse, som i Islands ældste Tider bleve opförte til Brug ved de offentlige Lege, ligesom de *leikskálar*, der ommeldes i Eyrbyggja, hvilke vi komme til at omhandle nærmere i Anmærkningerne til Snorre Thorbrandsöns, Grönlands Landnamsmands, af denne Saga uddragne Bedrifter.

[10]) Alle de herommeldte Øer ligge i Bredefjorden.

[11]) Om Originalens noget dunkle Ord *setstokkar* forbeholde vi os at handle nærmere i en Anmærkning til *Þáttr Eiríks rauða.*

[12]) Hverken Aslak eller hans Sön Illuge ommeldes i den nysanförte *Eiríks-þáttr.*

[13]) Sammesteds ommeldes kun Erik allene i denne Henseende; ei heller berettes det der (men derimod i Eyrbyggja) at Eyolf skjulte hans Skib i Dimuns- eller Dimons-Vaag. Tvende smaae Klippe-Øer i denne Egn bære endnu Navn af *Dimons-klakkar.*

[14]) See den anden Afdeling af nærværende Bind.

[15]) Denne Læsemaade, som findes i den ældste Codex *(B),* men ikke bemærkes i nogen af de trykte Udgaver, ansee vi for at være af Vigtighed, da den nöie tilkjendegiver den Curs, som Erik i Förstningen valgte og som maa have gaaet mod Vesten. Snæfellsnes betegner her hele Halvöens vestligste Spidse, hvis yderste Deel dog ellers kaldes Øndverdarnes, hvorved dens Beliggenhed saaledes virkelig udtrykkes. Fra Sneefjeldsjökelen kunde Cursen derimod gaae mod SO, S, V, NV o. s. v., saa at dette sidste Udtryk er meget mere ubestemt og vildledende.

[16]) Eriks-Saga har denne mærkelige Variant: *Hann fann landit, ok kom utan at þvi þar sem hann kallaði Miðjökul* (i nogle Afskrifter: *hinn mikla jökul); sá heitir nú Bláserkr.* d. e. Han fandt Landet og kom uden fra (fra Havet) dertil, ved det Sted som han kaldte Midjökel (den mellemste Jökkel) eller efter andre, Mikla-Jökul (det store Isbjerg); den kaldes nu Blaasærk.

[17]) Dette yderst mærkelige Sted indeholdes saaledes i den ældste Codex eller Recension *B*, — og vil, i sin der havte Sammenhæng med det fölgende meget bestyrke deres Mening som antage: at de Gamles *eystri bygð* d. e. Østerbygd eller, nærmere efter Ordene, den östligere Bygd, laae paa Vestkanten af Landet i det nærværende Julianehaabs Di-

strict. Det synes nemlig, skjönt vistnok ikke paa en afgjörende Maade, at vise: at Erik ikke fandt Grönlands Østkyst at-være beboelig. Dog kan man paa den anden Side, forklare Stedet saaledes: at han, skjönt han virkelig fandt at nogle Steder kunde optages til Beboelse, dog sögte at udforske det hele beboelige Lands Udstrækning. Her findes derimod ikke de faa, men mærkværdige Ord, som tillægges af de nyere Recensioner: *hann sigldi vestr um Hvarf.* d. e. Han seilede mod Vesten omkring (eller: forbi) *Hvarf*, — som endnu mere vilde understötte den förstommeldte Mening, hvis de fandtes i Landnamas ældste Udkast.

[18]) De her forekommende afvigende Læsemaader ere vistnok en sand Plage for Fortolkerne, da de ere hinanden ganske modsatte. Det bliver da fornödent at fremstille deres Beskaffenhed nærmere saavel af Landnama som de övrige hertilhörende Værker:

A) Landnamas ældste Recension *(B)*, den Skalholtske og den ældre Kjöbenhavnske Udgave have: *nær miðri enni vestri bygð*, som vel kunde oversættes paa forskjellige Maader: *α*) næsten i Midten af den vestligere Bygd, *β*) nærved eller *γ*) nærmere ved *(nærr)* d. e. mere end paa Halvveien til M. a. d. v. B.

B) Derimod har *C* (Hauksbogen) tilligemed 7 andre Afskrifter og den nyeste Kjöbenhavnske Udgave: *nær eystri bygð*, nær (eller nærmere) ved den östligere Bygd, og

C) Fortællingerne i Olaf Tryggvesöns Saga *(Fornmanna-Sögur II, 214) nær miðri hinni eystri bygð:* nær (eller nærmere) ved Midten af den östligere Bygd.

Skjönt vi her have fulgt den ældste Bearbeidelses Læsemaade, der dog let kunde opfattes feilagtig af den ikke altid nöiagtige Afskriver, John Erlendsen, nægte vi ikke at de övrige forekomme os sandsynligere, thi paa den Maade sees Erik lidt efter lidt at være skredet fremad, paa sin Opdagelsesreise mod Vesten og Norden.

[19]) Ogsaa denne mærkelige Periode indeholdes i den

ældste Recension af Landnama, men udelades i *Hauksbók* og *Melabók* samt de dem fölgende Afskrifter.

[20]) En eneste Afskrift har: *Eirikshólar* (Eriks Höie). *Eiriks-þáttr* har blot *hólmum við Hrafnsgnýpu* (Holmene ved Hrafnsgnýpa d. e. Rafns eller Ravnens Fjeldspidse); Olaf Tryggvesöns Saga har derimod vor her i Texten fulgte Læsemaade *Eiríkshólmum við Hvarfsgnýpu* (Eriksholme ved Hvarfsgnýpa d. e. Hvarfs eller Vendingsstedets Fjeldspidse).

[21]) Originalens Udtryk *fyri botn Eiriksfjarðar* ere virkelig saa tvetydige, at de kunde let foraarsage megen Uenighed og Tvivl hos Fortolkerne, hvilket de og have gjort. Man kan nemlig, efter dem, tænke sig: a) Erik meente at den inderste Vig af Eriksfjorden skar sig ind i Østkysten ligeoverfor det inderste af Rafnsfjorden paa Vestkysten, eller b) Erik troede at Rafnsfjorden skar sig saa langt ind i Vestkysten, at dens inderste Vig laae parallelt med Eriksfjorden paa den selvsamme Kyst, eller endog gik længere ind i Landet end denne.

[22]) Disse Omstændigheder forbigaaes aldeles i det nu tilværende Udtog af Eriks-Saga.

[23]) Disse Udtryk i Landnamas ældste Udkast „Sagnkyndige (lærde eller meget vidende) Mænd fortælle" ere særdeles mærkværdige, skjönt de ikke ere indförte og ei engang bemærkede i de trykte Udgaver — naar man sammenholder dem med dem, som forekomme der, blot efter de övrige nyere Bearbeidelser: „Are Thorgilssön siger". Vi antage det nemlig for aabenbart, at Are Frode selv har skrevet de förstmeldte, i vor Text indrykkede, Udtryk, da derimod een af de senere Bearbeidere, hvem de övrige heri have fulgt, synes at have kjendt andre afvigende Beretninger om den omhandlede Gjenstand, men fundet det rigtigst at fölge Ares egen Authoritet, som den bedste, samt tillige udtrykkelig at anföre ham som sin vigtigste Hjemmel. Ellers er det klart, at Are, Landnamas vitterlig ældste For-

fatter, ikke kunde citere sig selv, men derimod, langt rigtigere og naturligere, de sagnkyndige Mænd, af hvilke han havde hört det fortalt, skjönt han ikke ansaae det for nödvendigt at anföre deres Navne. I denne Henseende maae vi og vel lægge Mærke dertil: at intet af Ares her anförte Beretninger forekommer i hans *Schedæ*, og det maa saaledes have staaet i hans större *Islendíngabók* eller den oprindelige *Landnáma*, hvoraf vi nu og troe her förste Gang at have meddeelt den læsende Verden hans egne Ord, undtagen forsaavidt at de, uden at tilegnes ham, ligeledes forekomme i *Eiríks-þáttr*, hvori de uden Tvivl ere indrykkede af Ares sidstnævnte Værk, uden at det eller han dog deri paaberaabes som Kilder.

[24]) Selv denne Orden af Fjordenes Navne i Landnamas ældste Udkast forekommer os ei at være umærkelig, da Are Frode menes at have levet og skrevet ved, eller i Nærheden af, Bredefjorden; det var da naturligt, at han nævnte den först. Overhoved er og denne Orden rigtigere, da Erik og hans vigtigste Reisefæller ere udgaaede derfra til Grönlands Bebyggelse. Styrmer, som opholdt sig og skrev ved Borgarfjorden, har da maaskee forandret denne Orden af Ordene, saaledes som den nu er optaget i de trende trykte Udgaver.

[25]) Altsaa Aar 985. *Hauksbók* har sexten (984), men den Skalholtske Udgave atten (982). Det Uddrag af Hauksbog (*Hauksbók*) som Björn fra Skardsaa meddeler i sine Excerpter og Efterretninger om Grönland stemmer overeens med vor Text, saavel heri, som om de fra Island afgaaede Grönlandsfareres Antal. Fortællingerne om Erik Röde angive det sidste for 35, men de til Grönland ankomne, efter forskjellige Afskrifter, for 24, 16 eller 14.

[26]) d. e. Digt om Havets Gjerder (store Brændinger, som ligne Volde, Diger eller Gjerder). See den 22de Anmærkning til *Þáttr Eiríks rauða*.

[27]) Jævnför den 23de Anmærkning til samme Fortælling.

[28]) „Sölvefjord" og Dalen (d. e. Sölvedal) have de ældre Udgaver efter enkelte Afskrifter.

[29]) Tvende Afskrifter kalde ham rigtig *Snorre*, de övrige urigtig *Helge*. Adskillige ellers forskjellige hertil hörende Recensioner af Landnama (2 P. 13 Cap. S. 79) nævne ingen Helge, men derimod en Snorre, blandt de mange Sönner af Thorbrand fra Alptefjord paa Island, efter hvilken den grönlandske Fjord af samme Navn uden Tvivl er opkaldt. Om denne samme Snorre Thorbrandsön vil meget forekomme i det fölgende, især i Uddragene af Eyrbyggja og i Thorfinn Karlsefnes Saga.

[30]) Siglufjorden (*Siglufjörðr*) er endnu et Navn for en bekjendt Havn og Handelsted i Öfjords Syssel paa Island. Jfr. *Eiríks-þáttr* Anm. 16.

B) II Parts XXXI Kapituli.

Þórvaldr Ásvaldsson, Úlfssonar Yxna-Þórissonar nam Drángaland ok Drángavík til Enginess, ok bjó at Draungum alla æfi. Hans son var Eirekr rauði, er bygði Grænland, sem fyrr segir.

ANMÆRKNINGER.

[1]) De her nævnte Steder ligge alle paa Hornstrandene, Islands nordvestligste Kyststrækning, i det nuværende Strande-Syssel. Den er meget ufrugtbar, fuld af steile Fjelde, der grændse til Isbjerge, og paa de fleste Steder uden fremkommelige Veie, samt ligger tillige under Islands ublideste Himmelstrøg og besöges tit af den grönlandske Haviis. Derfor er denne Kyst först bleven beboet næsten 100 Aar senere end det sydlige Island. Dranger og Drangevigen ere endnu beboede under de samme Navne, men Gaarden Engenæs er ödelagt af Fjeldskred. Da Erik Röde efter al Sandsynlighed er opdraget og har tilbragt sin Ungdom her, haabe

[31]) d. e. en Klynge af Gaarde, der ligge i Nærheden af ferske Söer, eller endog omgive dem.

[32]) En enkelt Afskrift har: Ørlyg Ørlygsfjorden.

[33]) Hvalsöerne (*Hvalseyjar*) sættes kun af een Afskrift isteden for Hvalseyarfjord. *Hvalsey* (Hvalsö) er det Sted paa Grönland, hvorfra man har de sidste authentiske Efterretninger om Landets Beboere af den europæiske Stamme (nemlig fra 1408) efter hvad der vil blive godtgjort i de diplomatiske Meddelelser.

[34]) At sige: som Gjenganger. Slig Overtro var meget gjængs i Erik den Rödes Tid i Thorsnæs Thingsogn eller det nuværende Sneefjeldsnæs Syssel. Paa Grönland trivedes den siden alt for vel.

[35]) Björn Johnsen, i hans Grönlands Annaler (Afskr. Nr. 769 i 4 blandt de Arnæmagnæanske Haandskrifter) opregner forskjellige Landnamsmænd i Vesterbygden, men de af ham der nævnte boede og döde i Island.

B) *Nyeste Udgave S. 121.*

Thorvald, en Sön af Asvald, Sön af Ulf, Sön af Öxne-Thorer, tog Drangeland og Drangevig, lige til Engenes, i Besiddelse, og boede paa Drange sin hele Levetid derefter[1]. Hans Sön var Erik den Röde, som först bebyggede Grönland, efter hvad der her ovenfor er blevet fortalt.

---

vi det ikke bliver vore Læsere ukjært, at vi her meddele Stedets Beskrivelse af Olafsens og Povelsens Reise (I, 497-99). „Paa Engenæs har man den allerbedste Udsigt af det artige Fjeld Dranger, hvoraf Jökelen har sit Navn. Dette Forbjerg bestaaer af syv Bjergspidser, hvoriblandt de tre forreste ere lave og gaae fra Øst til Vest ud i Havet. Imellem Spidserne gaaer en Vei, som Beboerne af Gaarden Drange maae klavre over, naar de ville vove dem til Aar-

næs Kirke. Drangevig, imellem Engenæs og Drange, er en smuk og græsrig Egn, som för har været beboet. Her seer man allevegne Mængde af Drivtömmer. Nogle smaae Øer, som give noget lidet af Söfugle og Æg, ligge tæt ved Strandbredden sönden for Drangerne. Her var ingen Vei at see, hverken i Bygden eller til Fjelds. Vi maatte altsaa forsöge at komme over det höie Fjeld, thi vor Veiviser fortalte, at man var dog for nogen Tid siden kommet med en Hest derover. Men denne Vei blev os baade höist besværlig og farlig. Man maatte klavre paa Hænder og Födder, og trække Hestene efter sig, hvilke vel vare vante til Fjelde, men feilede dog jævnlig i deres Trin, hvor der var Skredfald mellem Klipperne. Paa somme Steder laae disse Klipper som Trappetrin, en Alen höie og derover. Naar Hestene sprunge derop, flöi Byrderne af dem, og hvad som var brækkeligt gik i Stykker. Omsider naaede vi det överste af Fjeldet, da det begyndte at mörknes. Fjeldet var oventil fladt og jævnt, som et steenlagt Gulv, af 5 og 7kantede Fliser, som iblandt var tydelig at see... De ligne ellers basaltdannede Klipper. Nedgangen af Fjeldet paa den anden Side var i Mörkningen meget farlig. Vel var den ei fuldt saa besværlig som Opgangen, men langt farligere formedelst Mörket, Steilheden og de forfærdelige Kastevinde, da det begyndte stærkt at blæse. Vi maatte undertiden selv bære vort Töi, saafremt Hestene skulde frem. Desuden maatte vi gjöre mangfoldige Vendinger, förend vi kunde komme ned til Gaarden, hvilken paa 5 Mile er den eneste her paa Kysten. Paa dette Sted mödte os et meget farligt Tilfælde. Blæsten var meget stærk med

C) II Parts XXII Kapituli.

(Efter forskjellige Afskrifter.)

Jörundr hèt son Úlfs ens skjálga. Hann átti Þórbjörgu knarrarbríngu. Þeirra dóttir var Þjódhild-

Regn; især (faldt) tæt ved Fjeldsiden, hvor Gaarden og vort Telt stod, forfærdelige Kastevinde, hvilke om Natten foraarsagede smaae Skredfald, ved at rive Stene lös fra Fjeldet. Folkene paa Gaarden fortalte os i den Anledning, hvorledes hele Klipper undertiden fulde ned med store Skredfalde, — og i det samme dette blev fortalt, hörte vi fra Fjeldet et fælt Dunder, ligesom naar Kanoner affyres med gesvinde Skud. Da vi saae til Fjeldet, var det skjult af Rög, eller rettere, af Stöv, der steg op af et nyt Skredfald. Alle löbe ud paa den aabne Mark, og Folkene, som havde været i Angest og Forskrækkelse den hele Dag, gave at forstaae, at en Klippe kom ned fra Bjerget. Vi kunde i Förstningen intet see dertil, for bemeldte Stövtaage, allene at Lyden af dens svære Fald og Skreden var lige for os. Det hjalp ikke at flygte, thi man vidste ikke hvorhen. Endelig saae vi, hvor Klippen sprang ud af Taagen. De faa Kreature, der vare paa Marken, især vore Heste, bleve löbske og löbe frem og tilbage. Men til al Lykke traf denne store Steen, i det den gjorde et langt Luftspring, paa en i Jorden siddende fast Klippe, noget ovenfor vor Telt, hvor den gik i tusinde Stykker." De faa Indvaanere af denne Kyststrækning leve mest af Fiskeri og Sælhundefangst, men have kun saare liden Kvægavl. Af denne Egns her beskrevne Beskaffenhed kan man vel begribe, at den her opdragne Erik Röde fandt saa megen Behag i det den meget lignende Sönder-Grönland, som dog tildeels besad meget frugtbarere og mere fremkommelige Egne.

C) Nyeste Udgave, S. 100–101.

Jörund hed en Sön af Ulf den Skjælöiede. Han var gift med Thorbjörg Knarrarbringa. Deres Datter var Thjodhilde, gift med Erik den Röde, som

ur er átti Eirekr rauði, er nam Grænland. Þeirra son var Leifr enn heppni á Grænlandi. Síðar átti Þórbjörgu Þórbjörn enn haukdælski, bróðir Jörunnar Bjarnadóttur[1], er átti Höskuldr í Laxárdal.

[1]) *formodentlig rettere* Bjarnardóttir; *see* Laxdæla-Saga.

ANMÆRKNINGER.

[1]) Skal vel være Björnsdatter. See Laxdæla-Saga, oversat paa Latin af Th. G. Repp (nu ansat ved Advocaternes

D) V Parts XIV Kapítuli.

(taget af C og flere; fattes i B.)

Herjólfr, sá er fyrr var frá sagt, var frændi Íngólfs ok fóstbróðir. Af því gaf Íngólfr honum land á milli Reykjaness ok Vogs. Hans son var Bárðr, faðir Herjólfs þess, er fór til Grænlands, ok kom í hafgerðíngar. Á skipi hans var suðreyskr maðr; sá orti Hafgerðíngadrápu; þar er þetta upphaf:

Allir hlýði ossu fulli
amra fjalla Dvalins hallar.

ANMÆRKNINGER.

[1]) *Reikjanes* (paa dansk Reikesnæs) er Islands sydligste Forbjerg. Ved Vog *(Vogr)* menes her enten den Gaard eller det Sted, som nu kaldes Kirkevaag *(Kirkjuvogr)* i Guldbringe Syssel eller Selvaag *(Selvogr)* i Arnæs Syssel. Jævnför herovenfor, (Uddraget A), samt den herefter fölgende Fortælling om Bjarne Herjulfsön.

[2]) *Dvalins* (d. e. en Dværgs, eller overhoved Dværgenes) Bægerfylde, gjemt i Bjerghuler, betyder Poesien, efter

VI. ERIK DEN RØDES SAGA

ELLER FORTÆLLINGER OM ERIK DEN RØDE OG OM GRØNLÆNDERNE.

Den næstfölgende Fortælling om Erik den Röde, Grönlands förste og ypperste Landnamsmand, kunde vistnok af

tog Grönland i Besiddelse. Deres Sön var Leif den Heldige paa Grönland. Senere blev Thorbjörg gift med Thorbjörn af Hökedalen, Broder til Jorun Bjarnedatter[1], gift med Höskuld i Laxaadalen[2].

Bibliothek i Edinburg), og udgivet af den Kgl. Arnamagnæanske Commission 1826, 4, S. 20 o. f.

[2]) Heraf erfare vi Leif Eriksöns og hans Södskendes Slægtskab med den berömte Laxdalske Familie (Olaf Paa, hans Sön Kjartan o. s. v.). See ovenfor S. 184-185.

D) Nyeste Udgave, S. 247.

Herjolf, om hvem der för er blevet fortalt, var Ingolfs Frænde og Fostbroder. Derfor gav Ingolf ham Landstrækningen mellem Reikjanes og Vog[1]. Hans Sön var Bard, Fader til den Herjolf, som drog til Grönland, og blev omringet af Havbrændinger. Paa hans Skib var en Mand fra Syderöerne, som digtede Hafgerdinga-Drapa (derom); Kvadet begynder saaledes:

Alle lytte! Fylde bringe
Vi fra Dvalins Klippehaller[2].

de eddiske Myther og det derpaa grundede Skjaldesprog. Dog er det muelig, at Digteren tillige ved Ordene: *„amra fjalla hállar"* vil antyde Kvadets Hovedgjenstand, da de deels kunne betegne „de steile Klipper" og deels „Hummerfjeldenes" eller Havskjærenes Hall eller Borg.

forskjellige, nu tildeels ikke fuldkommen bekjendte Grunde, kaldes en *þáttr* d. e. egentligst Fletning, Tot eller Traad af et Toug, men ellers almindelig en Afdeling, Brudstykke eller Uddrag af et större historisk Værk, i Nordens Old-

sprog kaldet *Saga*, — samt undertiden ogsaa (men uegentlig) en kort Levnetsbeskrivelse af en vis Mand, eller en lille Fortælling om eens eller fleres enkelte Begivenheder eller Foretagender. Formodentlig er denne Benævnelse opstaaet lignelsesviis, da et saadant for sig selv bestaaende Brudstykke i en stor Deel af sit Hovedindhold afviger, i selve de Begivenheder som omhandles, fra den större Historie, hvori det indrykkes, endskjönt Fortællingens Traad saa at sige gaaer jævnsides med den, og endelig fastknyttes til den. Denne Fortælling kan nemlig, forsaavidt den angaaer Erik den Röde, hans Samtidige og Efterkommere, tildeels ansees som indbefattende: a) et oprindeligt Brudstykke af Landnama, först affattet ved Are Frode, som levede i det Bygdelag samt tæt ved de Steder, hvor Erik den Röde sidst opholdt sig i Island, samt hvorfra han flere Gange uddrog til Grönland, efter tilsidst at have hvervet Colonister til Landets Beboelse i de selvsamme Egne. Dog gjelder denne Bemærkning kun om de vigtigste heri indeholdte Beretninger, som angaae Grönlands Opdagelse og Landnam, eller förste Besættelse med Landnamsmænd eller Nybyggere; b) som en *þáttr* eller Brudstykke, senere tilföiet Olaf Tryggvesöns store Saga, forfattet af Munken Gunlög Leifsön til Thingöre Kloster, skjönt den i sig selv, som andre slige *þattir*, blot er bleven henfört eller lagt til den större Saga, for at oplyse eller fuldstændiggjöre dens Beretninger. Formedelst den Andeel, som Norges nysnævnte Konge havde i Christendommens Udbredelse i Grönland ved at bevæge Leif, Eriks Sön, til at antage den, samt forsyne ham med Præster og Lærere, har man lykkeligviis knyttet disse Beretninger til Kongens Saga; dog er Brudstykket der ikke længere end det i Landnama, og er i Hovedsagen identisk dermed. Endelig kan den betragtes: c) som et Brudstykke, der paa samme Maade er blevet tilföiet

den större Saga om Erik den Röde, der udtrykkelig nævnes her, og hvilken vi ansee for længst at være tabt, thi en anden, som er bekjendt under et sligt Navn, handler mest leilighedsviis om Grönlånds Opdager, men egentligst om den af sine Grönlands- og Viinlandsreiser bekjendte Thorfinn Karlsefne, hvorom Læserne ved dens Meddelelse ville overbevises. Dog ville de tillige erfare, at der i denne vor Fortælling indeholdes meget mere end det, som Landnama og Olafs-Saga paa sin Viis, efter det ovenanförte, meddele.

Textens saavidt muelig fuldstændig kritiske Bearbeidelse er allerede skeet ved een af os *(Rafn)* ved dens Udgave i et særegent Værk, der indeholder alle oldnordiske Beretninger om Amerikas Opdagelse af Islændere og Grönlændere, med dansk og latinsk Oversættelse, og tilhörende Anmærkninger og Undersögelser. Derved ere alle Varianter, efter de da brugte Codices og andre Hjelpemidler, paa det nöiagtigste anmærkede, men her indföre vi kun dem deraf, som ere nogenlunde vigtige for Sprogets, Indholdets eller Sammenhængens Skyld, skjönt ogsaa enkelte flere her ere tilföiede, især med Hensyn til alt det, som mest angaaer Grönlands egen Historie og Beskrivelse. De dertil benyttede Kilder, som nöiere beskrives i hint Værk, ere:

1) Den berömte flatöiske Codex, almindeligst bekjendt under Navn af *Flateyjarbók* eller Flatöbogen, eet af de störste oldnordiske Haandskrifter, nu indbundet i to store Foliobind, indeholdende mange Sagaer, Brudstykker og Digte, som vedkomme Nordens gamle Historie. Denne store Samling er begyndt at skrives 1387 og fuldfört 1395. Dens hele Indholdsliste m. m. angives nöiagtig i P. E. Müllers Saga-Bibliothek III, 437-439. Ved den lærde Biskop Brynjulf Svendsens Omsorg blev den erhvervet for Kong Frederik den Tredie fra en Bonde paa Flatö *(Flatey)* i Bredefjorden, og forvares nu i det store Kongelige Bibliotheks ældre Haandskrift-Samling.

2) Et Papirs-Haandskrift i den Arnæ-Magnæanske Samling, 770c, 4, som synes at være skrevet tidlig i det 17de Aarhundrede og at höre til Björn Johnsens (fra Skardsaa) Samlinger til det gamle Grönlands Historie og Beskrivelse; det indeholder overhoved adskillige korte Brudstykker og Uddrag af gamle Sagaer m. m., interpolerede med Excerpentens egne Bemærkninger. Det betegnes her i Varianterne med Bogstavet *X*.

3) *Peringskölds* Udgave af Snorre Sturlesöns *Heimskringla* eller Norges Kongers Historie, Stokholm 1697. Fol. Af de tre dertil benyttede nyere Afskrifter, synes een at være tagen af Flatöbogen, forsaavidt den indeholder en betydelig Deel af de nu fölgende grönlandske og viinlandske Fortællinger, som ikke höre til Snorres Værk. Dog er denne Episode optagen fra Peringsköld, ved Gerhard Schöning, i Heimskringlas store og ellers vist af ægte Kilder udsprungne Udgave, hvor den findes i 2det Bind S. 304-26 eller Olaf Tryggvesöns Saga Cap. 105-112[1]. De fra den Peringsköldske Udgave tagne Varianter betegnes med Bogstavet *P*, og de fra den Schöningske med *S*.

4) Fremdeles ere nogle afvigende Læsemaader tagne saavel af Landnama, efter den overfor S. 172-182 meddeelte Text og sammes mærkeligste Varianter, som af den Skalholtske Udgave af Olaf Tryggvesöns store Saga (betegnede med *Sk*), her optagne forsaavidt disse Værker indeholde en Deel af nærværende Fortælling.

5) Endelig jevnförtes med Cap. 1 og 2 af *Þáttr Eiríks rauða* de trende Membraner af Olaf Tryggvesöns större Saga, Cap. 220-221 (see *Fornmanna-Sögur II, 213-216*), Nr. 61, 54 og 53 Fol. (nöiere omtalte og beskrevne i

---

[1]) Mange nyere Forfattere ere herved blevne vildledte, i det de foregive, at disse Beretninger ere skrevne af Snorre selv, hvilke de her kjendte Codices af Heimskringla ikke give nogen Anledning til at antage.

Fortalen til samme Værks 1ste Bind S. 13 og 14), samt ligeledes et ikke umærkeligt Membran-Fragment i Nr. 325 (9) i 4to, som hidtil ikke har været benyttet.

Hidindtil havdes næsten intet udförligt paa Dansk om Erik Röde og hans Opdagelse af Grönland, naar vi undtage Schönings Uddrag af de gamle Beretninger derom i hans Norske Histories 3die Deel. Om hans Levnet har dog vor, meget for tidlig tabte, Börge Thorlacius skrevet paa Latin et academisk Program: *de Erico Rufo*, 1811, indfört i hans *Prolusiones et Opuscula Academica II, 117-132.* Han viser deri, blandt andet, Sandsynligheden deraf, at Erik var födt (i Norge) omtrent i Aaret 950. Vi mene, med Hensyn til Eriks höie Alder, da han vilde ledsage sin Sön Leif paa dennes Viinlands-Reise, at han maa være födt för (som henved 940 eller endog 930). Det er maaskee en blot Unöiagtighed i Udtrykket hos de gamle Forfattere af *Landnáma* og *Þáttr Eiriks rauða* at foregive, at Erik var födt i Norge. Are Frode omtaler ham ikke (i sine *Schedæ)* som födt Nordmand, men som en fuldkommen Islænder. Dog kan det vel være, at han er kommen til Island med sin Fader i sin spæde Barndom, men at han, som voxen, har gjort en Reise til Norge, hvor han en kort Tid opholdt sig ved Jarlen Hakon Sigurdsöns (den Mægtiges) Hof. Derfra har han taget tilbage til sin Faders Gaard paa Hornstrandene paa Island. Hans förste Opdagelsesreise fra Island til Grönland antages af Thorlacius at være foretagen 982 og at være tilendebragt 985, saa at Eriks tre Landflygtighedsaar til den vare blevne vel anvendte, — samt at Grönlands förste Beboelse ved ham blev begyndt i Aaret 986. Dette sidste stemmer ganske overeens med Are Frodes dobbelte, samt nærværende Fortællings, saavelsom ogsaa Thorfinn Karlsefnes Sagas Beretninger i de bedste Haandskrifter, samt ligeledes med de vigtigste gamle Annalers Tidsbe-

stemmelse. Ogsaa har Thorlacius i dette Program gjort Læserne opmærksomme paa de forskjellige Træk i Eriks Charakteer, som ere opbevarede for os af Sagaerne, og som synes at vise, at den bestod af en synderlig Blanding af Godt og Ondt. Til det förste Slags henhöre den Iver og Standhaftighed, hvormed han foretog og udförte sine, til manges Nytte, sigtende, men farlige og besværlige Opdagelsesreiser, samt den Velvillie og Gjæstfrihed, som han viste mod de fleste ham i Grönland besögende og hans Hjelp önskende Fremmede og Nybyggere m. m.; til det andet Slags derimod den Ufredelighed, som i hans yngre Aar indviklede ham i saa mange Drabssager, men hvori hans Opdragelse og Tidens Tænkemaade, vel ogsaa andres virkelige Fornrettelser, have havt den meste Skyld. Efter at han havde anlagt sin grönlandske Colonie, hvis överste Styrer han var til sin i höi Alder indtrufne Död, findes intet optegnet om voldsomme eller tyranniske Handlinger af ham, med Undtagelse af hans Forhold mod hans fordums Ven Thorgils Orrabeinsfostre, saaledes som det beskrives i den sidstnævnte berömmende og saaledes muelig for ham partiske Floamanna-Saga. Som Thorlacius bemærker, er det blevet foraarsaget af Eriks, maaskee ikke fuldkommen ugrundede, Frygt for at denne udmærkede Helt, som i sit Födeland, Island, havde været en rig og anseet Hövding, ved sit længere Ophold i Grönland deels kunde fordunkle Eriks Berömmelse, deels blive farlig for hans vel erhvervede

ÞÁTTR EIREKS RAUDA.[1]

Þorvaldr hèt maðr, son Osvalds[2] Úlfssonar, Öxna-Þórissonar[3]. Þorvaldr ok Eirekr[4] hinn rauði, son hans, fóru af Jaðri[5] til Íslands fyrir víga sakir; þá var víða bygt Ísland. Þeir[6] bjuggu fyrst at Draung-

[1]) *f. i O* 61, 53, 325; Landnám, 54; ok Leifs hins heppna, *og om Leif den Heldige, till. Sk.* [2]) Asvallds, *X, O* 61, 54, 325

og tillige vel anvendte Herredömme der i Landet. Herom kunne vi ellers henvise til den Afdeling af nærværende Værk, som kommer til at indeholde Thorgils's egen Levnetsbeskrivelse og hans i Grönland udförte Bedrifter. Tillige kan det her bemærkes, at man i Grönland, for de utilbörlige eller ilde anseete Handlinger, hvilke Erik der meentes at have begaaet, tillagde en vis Thorhall, hans Jæger og Forvalter, Skylden, men denne Mand var forhadt blandt sine christne Landsmænd for hans Tilböielighed til Hedenskabet, til hvilket Erik selv i nogle gamle Beretninger siges lige til sin Död at have bekjendt sig, endskjönt hans Hustru Thjodhilde, hvilken han oprigtig elskede, havde antaget Christendommen, og derfor forladt sin i Religionssager anderledes tænkende Ægtemand, efter de Tiders Vedtægter blandt de Christne, som forböde dem alt personligt Samkvem med Hedninger.

Angaaende Beskaffenheden af den Egn paa Island, hvor Eriks förste Opholdssted laae, og hvortil han, uden Tvivl i spæd Barndom, siges at være kommen med sin Fader, kunne vi henvise til vore Anmærkninger til Landnama her ovenfor S. 190-193, hvor vi tillige have viist Sandsynligheden deraf, at det sydlige Grönlands Egne maatte have noget tiltrækkende for Erik, ved den Lighed, som de i visse Maader havde med Islands Hornstrande, hans Opholdssted i Ungdommen, som saa tit for Menneskets Erindringer er det kjæreste og behageligste.

FORTÆLLING OM ERIK DEN RÖDE.

Thorvald hed en Mand, en Sön af Osvald, en Sön af Ulf Öxne-Thorers Sön. Thorvald og hans Sön Erik den Röde droge fra Jæderen[1] til Island formedelst Drab; da var Island vidt omkring bebygget.

f. i 53. [3]) Yxna-þórissonar, 53, *X*. [4]) Eiríkr, *O* 61, 54, 325. [5]) *i* Noregi, *i Norge*, *t*. *X*. [6]) feðgar, *Faderen og Sönnen*, *t*. *X*.

um á Hornströndum[1]; þar andaðist þorvaldr. Eirekr fèkk þá[2] þórhildar, dóttur Jörundar[3] ok þorbjargar knarrarbríngu, er þá átti þorbjörn hinn haukdælski; rèðst Eirekr þá norðan, ok bjó á Eirekstöðum hjá Vatshorni[4]. [Son Eireks ok þórhildar hèt Leifr[5]. En eptir víg[6] Eyjúlfs saurs[7] ok Hólmgaungu-Hrafns var Eirekr gerr brott or Haukadal; fór hann[8] vestr til Breiðafjarðar, ok bjó í Öxney[9] á Eirekstöðum. Hann lèði þorgesti[10] setstokka, ok náði eigi[11]; hann kallaði til; þaðan af gerðust deilur [ok bardagar[12] með þeim[13] þorgesti, sem segir í sögu Eireks. Styrr[14] þorgrímsson veitti Eireki at málum ok Eyjúlfr or Svíney ok [synir Brands[15] or Álptafirði[16] ok þorbjörn Vífilsson; en þorgestlíngum[17] veittu synir þórðar gellis[18] ok þorgeir or Hítardal. Eirekr varð sekr á þórsnesþíngi[19], bjó Eirekr[20] þá skip sitt[21] til[22] hafs í Eireksvogi; en[23] er hann var búinn, fylgðu þeir Styrr honum út um eyjar. Eirekr sagði þeim, at hann [ætlaði at[24] leita lands þess[25], er Gunnbjörn, son Úlfs kráku, sá, [er rak vestr um haf, þá er hann[26] fann Gunbjarnar-

---

[1]) fyrir austan Skjalda-Bjarnar-vík, *östen for Skjold-Björnsvig*, *t.* X. [2]) *f. i O* 54, 53, 325; síðan, *siden*, *X*. [3]) Atlasonar, *t. O* 61, 54, 53, 325. [4]) í Haukadal, *i Hökedal*, *t. X*. [5]) *dette staaer i O* 61, 54, 53, 325 *foran* rèðst Eirekr. [6]) fall, *Fald, O* 54, 53, 325. [7]) *saaledes ogsaa O* 61, *skjönt der ved et flygtigt Öiekast synes at læses* sams; sams *s.* 54, sams 53, 325. [8]) þá, *da: t. O* 61, 54, 53, 325. [9]) Yxney, *O*, 53, *X*. [10]) á Breiðabólstað, *t. X*, *O* 61, 54, 53, 325; hinum gamla, *den gamle*, *t. Sk.* [11]) þá er, *da han*, *X*, *Sk*; er, *O*, 61, 54, 53, 325. [12]) *f. i* 325. [13]) Eiríki ok, *t. O* 61, 54, 53, 325. [14]) *Stir*, *X*, *den ellers saakaldte* Viga-Styrr (*eller* Styr); Sturr, *her O* 61. [15]) synir þorbrands, *X*, *O* 54, 53, 325; þorbrandr, *O* 61; Brandr, *Sk.* [16]) á

De boede först paa Drange paa Hornstrandene; der döde Thorvald. Erik ægtede da Thorhilde[2], en Datter af Jörund og Thorbjörg Knarrarbringa, som da var gift med Thorbjörn den Hökdalske. Erik begav sig da der nordfra, og boede paa Eriksstade ved Vatshorn. Eriks og Thorhildes Sön hed Leif. Men efter Eyulf Sörs og Holmgange-Rafns Drab blev Erik forviist fra Hökedalen; han drog da vesterpaa til Bredefjord, og boede paa Öxnö paa Eriksstade[3]. Han laante Thorgest sine Höisædessöiler[4], og kunde ikke faae dem igjen; han krævede dem da; deraf opstode Tvistigheder og Kampe imellem ham og Thorgest, som det fortælles i Eriks Saga[5]. Styr Thorgrimsön[6], Eyulf fra Svinö, Brands Sönner fra Alptefjord og Thorbjörn Vifilsön[7] ydede Erik Bistand i Sagen; men Thord Gellers Sönner og Thorgeir fra Hitardal[8] stode Thorgestingerne bi. Erik blev paa Thorsnes Thing erklæret fredlös, og han gjorde da i Eriksvaag[9] sit Skib i Stand; da han var færdig, fulgte Styr og de andre ham ud forbi Öerne. Erik sagde dem, at han agtede at opsöge det Land, som Gunbjörn[10], Ulf Krages Sön, saae, da han drev vester ud i Havet, den Gang han

---

Skagaströnd, *(rettere* Skógaströnd *eller* Skógarströnd*)*, *t. X.* [17]) Þorgesti, *O* 54, 325. [18]) Gellis *s.*, *O* 61; gelliss, 54, 325. [19]) *saal.* O 61, 53; Þórnessþingi, *F*, *O* 54, 325. [20]) hann, 53. [21]) *f. i O* 61, 53. [22]) *f. i F.* [23]) ok, *O* 54, 325. [24]) mundi, *X*, *O* 53. [25]) *f. i O* 61. [26]) þá er hann sigldi umhverfis Island, ok, *da han seilede omkring Island og*, *X*; þá er hann rak vestr um Island, er hann, *da han drev vester efter forbi Island*, *O* 61, 54, 325; þá er sigldi umhverfis Island, þá er hann, 53; vestr um haf, *vestefter, over Havet*, *Sk.*

sker; kveðst hann aptr mundu leita til[1] vina sinna, ef hann fyndi[2] landit. Eirekr sigldi undan Snæfellsjökli[3]; hann fann landit, ok kom utan at því[4], þar sem hann kallaði Miðjökul[5]; sá heitir nú[6] Bláserkr. Hann fór [þá þaðan[7] suðr með landinu, [at leita[8] ef þaðan[9] væri byggjanda landit[10]. Hann var hinn fyrsta vetr í Eireksey nærr miðri hinni eystri bygð, um vorit eptir fór hann til Eireksfjarðar, ok tók[11] sèr þar bústað. Hann fór þat [sumar í hina vestri úbygð[12], [ok gaf víða[13] örnefni[14]. Hann var annan vetr í Hólmum[15] við Hrafnsgnípu[16]; en hit þriðja sumarit fór hann[17] til Íslands, ok kom skipi sínu í Breiðafjörð. Hann kallaði landit[18], þat er hann hafði fundit, Grænland[19], þvíat hann [kvað þat[20] mundu fýsa menn þángat, er[21] landit hèti vel[22].

[1]) ok vitja, *og besöge*, *t.* 53. [2]) ekki, *ikke*, *t.* *X.* [3]) Snjófellsjökli, *O* 53; Snæfellsnesi, *O* 61, 54, 325. [4]) micla jökul, *O* 54, 53, 325; hinn mikla jökul, *den store Jökel*, *X.* [5]) *f. i O* 61, 54, 53, 325. [6]) *f. i* 53. [7]) síðan, *siden*, *X*; þá, *f. i O* 61, 54, 53, 325. [8]) ok leitaði, *O* 61. [9]) þar, *der*, *X*, *O* 54, 53, 325; þángat, *det samme*, *O* 61. [10]) *f. i O* 61, 54, 53, 325. [11]) fèkk, *fik*, *O* 61. [12]) sama haust í vestri bygð, *samme Höst til den vestligere Bygd*, *X*, *O* 54, 53, 325; sumar í hina vestri bygð, *O* 61. [13]) margstaðar, *paa mange Steder*, *X*, *O* 54, 53, 325. [14]) *det fra [f. i O* 61. [15]) Eirekshólmum, *X*, *O* 61, 54, 53, 325. [16]) Hvarfsgnípu, *O* 61, 54, 53, 325. [17]) alt norðr til Snæfells, ok inní Hrafnsfjörð, þá kveðst hann kominn fyrir botn Eiríksfjarðar; hvarf hann þá aptr, ok var hinn IIIja (þriðja) vetr í Eiríksey fur mynni Eiríksfjarðar. Eptir um sumarit fór hann, i. e., *Nord efter lige til Sneefjeld og ind i Rafnsfjorden; da sagde han at han var kommen det Inderste af Eriksfjorden forbi (eller: kommen lige overfor det Inderste af Eriksfjorden) o.s.v. Næste Sommer drog han*, *t. O* 61, 54, 53, 325; 53 *har dog* Hafursfjörð, *Hafursfjord d.e. af en Mands Navn*, *eller og Bukkens Fjord.* [18]) land, *O* 61. [19]) Grænaland, *X*, *og undertiden O (ligesom disse Benævnelser

fandt Gunbjörns Skjær; han sagde at han vilde komme tilbage til sine Venner, hvis han fandt Landet. Erik seilede ud fra Sneefjelds Jökel[11]; han fandt Landet, ok kom fra Havet ind til det Sted, som han kaldte Midjökel; den hedder nu Blaaserk. Han drog da derfra sönder med Landet, for at undersöge, om det, naar man kom videre, var bebyggeligt. Den förste Vinter var han paa Eriksö næsten i Midten af den östligere Bygd; Vaaren efter drog han til Eriksfjord, og tog sig der Bopæl. Han drog den Sommer til den vestre Übygd, og gav mange Steder Navn. Den anden Vinter var han paa Holme ved Rafnsgnipa, men den tredie Sommer foer han til Island, og kom med sit Skib i Bredefjord. Han kaldte Landet, som han havde fundet, Grönland, thi han sagde, at det, at Landet havde et godt Navn,

---

findes at afvexle i flere oldnordiske Skrifter. [20]) mjök, *meget, t. O 61.* [21]) ef, *dersom, O 61.* [22]) *istedenfor det fra [har O 54,* sagði, landit mundu vel gefast mönnum, ok sagði marga ágæta kosti ok gagnauðgan af landinu, veiðiföng nóglig allra handa, bæði sela ok hvala ok rostúnga, bjarndýra ok margra annarra kykvenda, *„sagde, at Landet vilde blive et godt Opholdsted for Folk, samt at det havde mange ypperlige Herligheder og Rigdomskilder, al Slags Jagt og Fiskeri, baade af Sælhunde og Hvalfiske, Hvalrosse og Björne, samt mange andre Slags Dyr."* *Dette sees at have staaet i de af A. Johnsen benyttede Efterretninger om Erik Röde, da han har oversat det paa Latin i sin* Groenlandia; *dog omtales der endvidere „sneehvide Falke",* falcones nivei coloris, *hvilke vi ikke finde at være her omtalte; O 54 har endvidere:* [ok vildi þann veg fýsa menn þángat með sèr til landsins, *og vilde derved give Folk Lyst til at drage med sig did til Landet; 325 ligesaa med Undtagelse af Ordene:* ok gagnauðgan; *saaledes og 53, der endvidere udelader* með sèr til landsins; *X ligesaa, men udelader det fra [til Slutningen. Resten af dette Capitel fattes i O 54, 325, 53, X.*

Eirekr var á Íslandi um vetrinn, en um sumarit eptir fór hann at byggja landit[1]; hann[2] bjó á Brattahlíð í Eireksfirði. Svâ segja fróðir menn, at á því sama[3] sumri, er Eirekr rauði fór at byggja Grænland, þá[4] fór [hálfr fjórði tögr[5] skipa or Breiðafirði ok Borgarfirði, en fjórtán[6] kvomust út þángat; sum rak aptr, en sum týndust. Þat var XV vetrum, fyrr enn kristni var lögtekin á Íslandi; á því sama sumri fór utan Friðrekr biskup ok Þorvaldr Koðránsson[7]. Þessir menn námu land á Grænlandi, er þá fóru út með Eireki: Herjúlfr Herjúlfsfjörð, hann bjó á Herjúlfsnesi, Ketill Ketilsfjörð, Hrafn Hrafnsfjörð, Sölvi Sölvadal, Helgi[8] Þorbrandsson Álptafjörð, Þorbjörn glóra Siglufjörð, Einar Einarsfjörð, Hafgrímr Hafgrímsfjörð ok Vatnahverfi, Arnlaugr Arnlaugsfjörð; en sumir fóru til Vestribygðar. [*Leifr heppni var skírðr*[9].

2. Þá er fjórtán[10] vetr voru liðnir, frá því er Eirekr rauði [fór at byggja Grænland[11], þá fór Leifr, son Eireks, utan af Grænlandi til Noregs; kom hann til Þrándheims um haustit, þá er Ólafr konúngr Tryggvason var kominn norðan af Hálogalandi. Leifr lagði skipi sínu inn til Niðaróss, ok fór þegar á fund Ólafs konúngs. Boðaði konúngr trú honum sem öðrum heiðnum mönnum, er á hans

---

[1]) Grænland, *O61*. [2]) ok, *O61*. [3]) *f. i O61*. [4]) *f. i O61*. [5]) tuttugu ok fimm, *fem og tyve, Landn.*; hálfr þriði tögr, *det samme, O*. [6]) XIIII, *O61*; 24, (16) *Sk*. [7]) *det fölgende indtil Slutningen af Capitlet fattes i O61*. [8]) *rimeligviis en Skrivefeil for Snorri. See ovenfor i Uddragene af Landnama S.* 180, 181, 190, *samt herefter i Fortællingen om Snorre Thorbrandsön og hans Bro-*

vilde trække Folk did. Erik var paa Island om Vinteren, men om Sommeren efter drog han over for at bebygge Landet; han boede paa Brattelid[12] i Eriksfjord[13]. Saa sige kyndige Folk, at samme Sommer, da Erik Röde drog at bebygge Grönland, fore 35 Skibe fra Bredefjord og Borgefjord[14], men kun 14 naaede derud[15]; nogle dreve tilbage, og andre forliste. Det var 15 Vintre, för Christendommen blev ved Lov antagen paa Island; samme Sommer droge Biskop Fredrik og Thorvald Kodransön bort fra Island. Fölgende Mænd, som da droge ud med Erik, toge Land og Bosæde paa Grönland: Herjulf tog Herjulfsfjord, han boede paa Herjulfsnæs; Ketil Ketilsfjord, Rafn Rafnsfjord, Sölve Sölvedal, Helge Thorbrandsön Alptefjord, Thorbjörn Glora Siglefjord, Einar Einarsfjord, Hafgrim Hafgrimsfjord og Vatnehverfe, Arnlög Arnlögsfjord[16]; men nogle droge til Vesterbygden.

Leif den Heldige döbtes.

2. Da fjorten Vintre vare forlöbne, fra den Tid Erik Röde drog over for at bebygge Grönland, da reiste Eriks Sön Leif fra Grönland til Norge; han kom til Trondhjem den Höst, da Kong Olaf Tryggvesön var kommen nordenfra Halogeland[17]. Leif lagde med sit Skib ind i Nidaros[18], og drog strax til Kong Olaf. Kongen forkyndte Troen for Leif som for andre Hedninger, der kom til ham; det

der, i Thorfinn Karlsefnes Saga. [9]) *f. i O* 61,53; frá Eiriki, 54. [10]) *saaledes rettere O* 54,53, 325; XIIII, *O* 61; sextán, *F.* [11]) fann Grænaland, 53.

fund komu; gekk konúngi þat auðvelliga við Leif; var hann þá skírðr, ok allir skipverjar hans; var Leifr með konúngi um vetrinn vel haldinn[1].

[Bjarni leitaði Grænlands[2].

3. Herjúlfr var Bárðarson Herjúlfssonar; [hann var frændi[3] Íngólfs landnámamanns. Þeim Herjúlfi gaf Íngólfr land á milli Vogs ok Reykjaness. Herjúlfr bjó fyrst á Drepstokki; Þorgerðr hèt kona hans, en Bjarni son þeirra, ok var hinn efniligsti[4] maðr. Hann fýstist utan þegar á únga aldri; varð honum gott bæði til fjár ok mannvirðíngar, ok var sinn vetr hvort utan lands eðr með feðr sínum. Brátt átti Bjarni skip í förum; ok hinn síðasta vetr, er hann var í Noregi, þá brá Herjúlfr til Grænlandsferðar með Eireki[5], ok brá búi sínu. Með Herjúlfi var á skipi suðreyskr maðr kristinn, sá er orti Hafgerðíngar[6] drápu; þar er þetta stef í:

Mínar biðr ek múnka reyni
meinalausan fara[7] beina;
heiðis haldi hárrar foldar
hallar drottinn yfir mèr stalli!

Herjúlfr bjó á Herjúlfsnesi, hann var hinn göfgasti maðr. Eirekr rauði bjó í Brattahlíð, hann var þar

---

[1]) ok í góður-ifirlæti, *t. O 54, 325. Cap. 2 har X saaledes:* Fjórtán árum síðar fór Leifr Eireksson af Grænlandi til Noregs, ok lèt Olafr konúngr Tryggvason skíra hann ok alla skipara hans, ok hafði þar miklar virðíngar af konúngi um vetrinn; sigldi síðan til Grænlands aptr með kristni, ok hèlzt þar þaðan af kristindómr, i. e. *Fjorten Aar derefter foer Leif Eriksön fra Grönland til Norge. Kong Olaf Tryggvesön lod ham og hans Skibsfolk döbe, samt viste ham den Vinter megen Ære. Leif overbragde derpaa Christendommen til Grönland, hvor Christen-*

var Kongen let at bevæge Leif; han blev da döbt og alle hans Skibsfolk; Leif var hos Kongen om Vinteren, og blev vel behandlet[19].

Bjarne opsögte Grönland.

3. Herjulf var en Sön af Bard Herjulfsön; han var Landnamsmanden Ingolfs Frænde. Ingolf gav Herjulf Land imellem Vaag og Reykenæs. Herjulf boede först paa Drepstok[20]; hans Kone hed Thorgerde, og deres Sön Bjarne, en meget haabefuld Mand. Han fik allerede som ung Lyst til at reise udenlands, og forhvervede sig snart baade Gods og Anseelse; og han var hver anden Vinter udenlands, hver anden hjemme hos sin Fader. Snart eiede Bjarne sit eget Fartöi. Den sidste Vinter han var i Norge, lavede Herjulf sig til at reise til Grönland med Erik. Paa Skibet hos Herjulf var en christen syderöisk Mand[21]; han digtede Hafgerdinga Drapa (Havbrændingskvadet)[22], hvori dette er Omkvædet:

Mine Reiser jeg den milde
Munkes Pröver beder styre,
Haanden holde Himmelborgens
Herre over mig bestandig[23]!

Herjulf boede paa Herjulfsnæs[24]; han var en meget anseelig Mand. Erik Röde boede paa Brattelid;

---

heden siden den Tid er bleven holdt vedlige. [2]) Frá sigling Bjarna Herjúlfssonar, *om Bjarne Herjulfsöns Seilads, S.* [3]) frænda, *P.* [4]) efnilegasti, *P.* [5]) Eiríki, *allevegne, P, S.* [6]) Hafgerðinga, *andre Afskrifter.* [7]) farar, *rettere, P, S.*

með mestri virðíngu, ok lutu allir til hans. þessi voru börn Eireks: Leifr, þorvaldr[1] ok þorsteinn, en Freydís hèt dóttir hans; hún var gipt þeim manni, er þorvarðr[2] hèt, ok bjuggu þau í Görðum, þar sem nú er biskupsstóll; hún (var) svarri mikill, en þorvarðr var lítilmenni; var hún mjök gefin til fjár. Heiðit var fólk á Grænlandi í þann tíma. þat sama sumar kom Bjarni skipi sínu á Eyrar, er faðir hans hafði brottsiglt um vorit. þau tíðindi þóttu Bjarna mikil, ok vildi eigi bera af skipi sínu. þá spurðu hásetar hans, hvat er hann bærist fyrir; en hann svarar, at hann ætlaði at halda siðvenju sinni ok þiggja at[3] föður sínum vetrvist: ok vil ek halda skipinu til Grænlands, ef þèr vilit mèr fylgð veita. Allir kvoðust hans ráðum fylgja vilja.' þá mælti Bjarni: úvitrlig mun þikja vor ferð, þar sem eingi vorr hefir komit í Grænlandshaf. En þó halda þeir nú í haf, þegar þeir voru búnir, ok sigldu þrjá daga, þar til er landit var vatnat; en þá tók af byrinn, ok lagði [á norrænur[4] ok þokur, ok vissu þeir eigi, hvert at þeir fóru, ok skipti þat mörgum dægrum. Eptir þat sá þeir sól, ok máttu þá deila ættir[5]; vinda nú segl, ok sigla þetta dægr, áðr þeir sá land, ok ræddu um með sèr, hvat landi þetta mun vera, en Bjarni kveðst hyggja, at þat mundi eigi Grænland. þeir spyrja, hvort hann vill[6] sigla at þessu landi, eðr eigi. þat er mitt ráð, at sigla í nánd við landit, (segir hann); ok svâ gera þeir,

[1]) þorvarðr, *nogle Afskr.* [2]) þorvaldr, *bestandig P, S.* [3]) af, *P.* [4]) at norræni, *P; á norræni, S.* [5]) áttir, *P.* [6]) vili, *P.*

han var der den mest anseete, og alle rettede sig efter ham. Disse vare Eriks Börn: Leif, Thorvald og Thorstein og en Datter, som hed Freydis, der var gift med en Mand, ved Navn Thorvard; de boede i Garde[25], hvor nu Bispestolen er; hun var meget stormodig, men Thorvard var indskrænket, og hun var mest givet ham for hans Rigdoms Skyld. Den Tid var Folket paa Grönland hedensk. Bjarne kom med sit Skib til Öre[26] samme Sommer, som hans Fader var seilet bort om Vaaren. Denne Tidende syntes Bjarne vigtig, og han vilde nu ikke udlosse sit Skib. Da spurgte hans Skibsfolk, hvad han havde i Sinde; han svarede at han agtede at holde sin Skik og have sit Vinterophold hos sin Fader: „og jeg vil," sagde han „holde med Skibet til Grönland, hvis I ville tilstaae mig eders Fölge." De sagde alle, at de vilde fölge hans Raad. Da sagde Bjarne: „Uforstandig vil vor Reise tykkes, eftersom ingen af os har været i Grönlands Hav." Men dog begave de sig paa Söen, saasnart de vare færdige, og seilede i tre Dage, indtil Landet tabte sig af Syne under Vandet; men da lagde Bören sig, og der opkom Nordenvinde[27] og Taager, og de vidste ikke, hvor de fore, og saaledes gik det i mange Dage. Derefter saae de igjen Solen, og de kunde da skjelne Himmelegnene; de heiste nu Seil, og seilede denne Dag, för de saae Land, og talte da imellem sig om, hvad Land dette kunde være, og Bjarne sagde, at han troede, at det ikke kunde være Grönland. De spurgte, om han vilde seile til

ok sá þat brátt, at landit var ófjöllótt, ok skógi vaxit, ok smár hæðir[1] á landinu, ok lètu landit á bakborða, ok lètu skaut[2] horfa á land. Síðan sigla þeir tvö dægr, áðr þeir sá land annat; þeir spyrja, hvort Bjarni ætlaði þat enn Grænland; hann kveðst eigi heldr ætla þetta Grænland enn hit fyrra: þvíat jöklar eru mjök[3] miklir sagðir á[4] Grænlandi. þeir nálguðust brátt þetta land, ok sá þat vera slètt land, ok viði vaxit. þá tók af byr fyrir þeim. þá ræddu hásetar þat[5], at þeim þótti þat ráð, at taka þat land, en Bjarni vill þat eigi; þeir þóttust bæði þurfa við ok vatn. At öngu eru þèr því óbirgir, segir Bjarni; en þó fèkk hann af því nökkut ámæli af hásetum sínum. Hann bað þá vinda segl, ok svâ var gert; ok settu framstafn frá landi, ok sigla í haf útsynníngs byr þrjú dægr, ok sá þá land it þriðja; en þat land var hátt ok fjöllótt, ok jökull[6] á; þeir spyrja þá, ef Bjarni vildi at landi láta þar, en hann kveðst eigi þat vilja: þvíat mèr lízt þetta land ógagnvænligt. Nú lægðu[7] þeir eigi segl sitt, halda með landinu fram, ok sá, at þat var eyland; settu enn stafn við því landi, ok hèldu í haf hinn sama byr; en veðr óx[8] í hönd, ok bað Bjarni þá svipta ok eigi sigla meira, enn bæði dygði vel [skipi þeirra ok reiða[9]; sigldu nú fjögur[10] dægr; þá sá þeir land hit fjórða. þá spurðu þeir Bjarna, hvort hann ætlaði þetta vera Grænland, eðr eigi. Bjarni svar-

[1]) heiðir, *Hedér*, *P.* [2]) *saaledes P*; skut, *Bagstavnen*, *F.* [3]) *udelade P, S.* [4]) af, *P.* [5]) um, *P.* [6]) jöklar, *Jökler.* [7]) *saaledes P, S*; lögðu, *F.* [8]) vóx, *P.* [9]) skip þeirra ok reiði, *P.* [10]) III, *S.*

dette Land, eller ikke. „Det er mit Raad", sagde han," „at seile nær ved Landet;" og de gjorde saa, og saae snart, at Landet var uden Fjelde, og bevoxet med Skov, og havde smaae Höie. De lode da Landet paa deres venstre Side, og lode Seilets Skjöd vende mod Land. Siden seilede de to Dage, för de saae et andet Land. De spurgte, om Bjarne troede, at dette var Grönland, men han sagde, at han ligesaa lidt troede, at dette var Grönland som det forrige: „thi paa Grönland siges der at være meget store Isbjerge." De nærmede sig snart til dette Land, og saae, at det var et fladt Land, bevoxet med Skov. Da lagde Bören sig for dem, og Skibsfolkene talte da om, at det syntes dem raadeligst, at lande der; men Bjarne vilde det ikke. De foregave, at de baade trængte til Brændsel og Vand. „Paa ingen af disse Dele have I Mangel," sagde Bjarne; men dog fik han derfor nogen Bebreidelse af sine Skibsfolk. Han bad dem heise Seil, og de gjorde saa; de vendte Forstavnen fra Land, og seilede ud i rum Sö med Sydvestvind i tre Dage, saae da det tredie Land, og dette Land var höit, og bedækket med Fjelde og Isbjerge. De spurgte da, om Bjarne vilde lægge der til Land, men han sagde, at han ikke vilde det: „thi dette Land forekommer mig ikke at være noget tjenligt Opholdsted." De dæmpede da ikke deres Seil, men holdt frem langs med Landet, og saae at det var en Ö; de vendte igjen Bagstavnen imod dette Land, og seilede ud paa Havet med samme Bör; men Blæsten tiltog, og Bjarne böd da at sætte paa Seilene, og ikke seile stærkere, end deres Skib og Skibs-

ar: þetta er líkast því, er mèr er sagt frá Grænlandi; ok hèr munu vèr at landi halda. Svâ gera þeir, ok taka land undir einhverju nesi at kveldi dags; ok var þar bátr á nesinu; en þar bjó Herjúlfr, faðir Bjarna, á því nesi, ok af því hefir nesit nafn tekit, ok er síðan kallat Herjúlfsnes. Fór Bjarni nú til föður síns, ok hættir nú siglíngu, ok er með föður sínum, meðan Herjúlfr lifði; ok síðan bjó hann þar eptir [föður sinn[1].

HER HEFR GRÆNLENDÍNGA ÞÁTT[2].

Þat er nú þessu næst at Bjarni Herjúlfsson kom utan af Grænlandi á fund Eireks jarls; ok tók jarl við honum vel. Sagði Bjarni frá ferðum sínum, er hann hafði lönd sèð, ok þótti mönnum [hann verit hafa úforvitinn[3], er hann hafði ekki at segja af þeim löndum, ok fèkk hann af því nokkut ámæli. Bjarni gerðist hirðmaðr jarls, ok fór út til Grænlands um sumarit eptir. Var nú mikil umræða um landaleitan. Leifr, son Eireks rauða or Brattahlíð, fór á fund Bjarna Herjúlfssonar, ok keypti[4] skip at honum, ok rèð til háseta, svâ at þeir voru hálfr fjórði tögr manna saman. Leifr bað föður sinn Eirek, at hann mundi enn fyrir vera förinni. Eirekr taldist heldr undan, kveðst [þá vera hniginn í aldr[5], ok kveðst minna mega við vosi öllu, enn var. Leifr kveðr hann enn mundu mestri heill stýra af þeim frændum; ok þetta lèt Eirekr eptir Leifi, ok ríðr heiman,

[1]) hann, *ham*, *P.* [2]) Frá landafundi Leifs Eiríkssonar, *om Leif Eriksöns Opdagelse af Lande*, *P*, *S.* [3]) þat verit hafa úforvitni, *S o. fl.* [4]) kaupir, *leier*, *hyrer*, *P.* [5]) hniginn at aldri, *P.*

redskaber kunde udholde. De seilede nu i fire Dage; da saae de det fjerne Land; de spurgte da Bjarne, om han troede, at dette var Grönland, eller ikke. Bjarne svarede: „Dette er ligest Grönland, efter hvad man har fortalt mig om samme, og her ville vi styre til Land." De gjorde saa, og landede om Aftenen under et Næs, hvor der var en Baad. Paa dette Næs boede Bjarnes Fader Herjulf; af ham har Næsset faaet Navn, og er siden kaldt Herjulfsnæs. Bjarne drog nu til sin Fader, opgav Söfarten, og blev hos sin Fader, saalænge denne levede; siden boede han der efter Faderen.

HER BEGYNDER FORTÆLLINGEN OM GRÖNLÆNDERNE.

Dernæst er nu at fortælle, at Bjarne Herjulfsön kom ude fra Grönland, og besögte Erik Jarl[29], og Jarlen tog vel imod ham. Bjarne fortalte om sine Reiser, at han havde seet ubekjendte Lande; Folk syntes at han ikke havde været videbegjerlig, da han intet havde at berette om disse Lande, og dette blev lagt ham noget til Last. Bjarne blev Jarlens Hofsinde, og drog ud til Grönland den fölgende Sommer. Der taltes nu meget om Opdagelsesreiser. Leif, Erik Rödes Sön fra Brattelid, drog til Bjarne Herjulfsön, og kjöbte Skibet af ham, og hvervede Folk dertil, saa at de vare i alt 35 Mand. Leif bad sin Fader Erik, at han vilde være Anförer paa Reisen; men Erik undskyldte sig, og gav til Grund, at han nu var temmelig til Alders, og kunde ikke som tilforn udholde alle Reisens Besværligheder. Leif sagde at han endnu vilde være den af Frænderne, hvem Lykken snarest vilde fölge; Erik

þá er þeir eru at því búnir; ok [var þá skamt[1] at fara til skipsins; drepr hestrinn fæti, sá er Eirekr reið, ok fèll hann af baki, ok lestist fótr hans; þá mælti Eirekr: ekki mun mèr ætlat at finna lönd fleiri, enn þetta er nú byggjum vèr; munu vèr nú ekki leingr fara allir samt. Fór Eirekr heim í Brattahlíð, en Leifr rèðst til skips, ok fèlagar hans með honum, hálfr fjórði tögr[2] manna. Þar var suðrmaðr einn í ferð, er Tyrker hèt. Nú bjuggu þeir skip sitt, ok sigldu í haf, þá er þeir voru búnir, ok fundu þá þat land fyrst, er þeir Bjarni fundu síðast. Þar sigla þeir at landi, ok köstuðu akkerum, ok skutu báti, ok fóru á land, ok sá þar eigi gras. Jöklar miklir voru allt hit efra, en sem ein hella væri allt til jöklanna frá sjónum, ok sýndist þeim þat land vera gæðalaust. Þá mælti Leifr: eigi er oss nú þat orðit um þetta land, sem Bjarna, at vèr hafim eigi komit á landit; nú mun ek gefa nafn landinu, ok kalla Helluland. Síðan fóru þeir til skips; eptir þetta sigla þeir í haf, ok fundu land annat, sigla enn at landi, ok kasta akkerum, skjóta síðan báti, ok gánga á landit. Þat land var slètt, ok skógi vaxit, ok sandar hvítir víða, þar sem þeir fóru, ok ósæbratt. Þá mælti Leifr: af kostum skal þessu landi nafn gefa, ok kalla Markland; fóru síðan ofan aptr til skips sem fljótast. Nú sigla þeir þaðan í haf landnyrð-

---

[1]) þá skamt var, *da der kun var et kort Stykke Vei. Saaledes sees Torfæus og at have forstaaet dette Sted, i hans Vinlandia* S. 4. [2]) tugr, *P.*

gav da efter for Leifs Bön, og red hjemmefra, saasnart de vare færdige. Da der kun var en kort Vei til Skibet, snublede Hesten, som Erik red paa; han faldt af, og fik Foden forslaaet. Da sagde Erik: „Ei er det mig bestemt, at opdage flere Lande, end dette som vi nu beboe[30], og vi skulle nu ikke fölges ad længere alle." Erik drog hjem til Brattelid, men Leif begav sig til Skibet med sine Stalbrödre, 35 Mand. Paa Reisen var ogsaa en tydsk Mand[31], ved Navn Tyrker[32], med. De beredte nu deres Skib, og seilede ud i Söen, da de vare færdige, og fandt da först det Land, som Bjarne fandt sidst. De seilede der til Land, og kastede Ankere, sköde Baaden ud, og gik i Land; og saae der intet Græs; store Jökler vare overalt oppe i Landet, men fra Söen til Jöklerne var det som een Helle eller Steenflade, og dette Land forekom dem ingen Herligheder at have. Da sagde Leif: „Nu er det ikke gaaet os med dette Land, som det gik Bjarne, at vi ikke have været paa det; jeg vil da give Landet Navn og kalde det Helleland[33]." De begave sig siden om Bord. Derefter seilede de ud paa Söen, og fandt et andet Land; de seilede igjen til Landet, og kastede Ankere, sköde siden Baaden ud, og gik i Land. Dette Land var fladt, og bevoxet med Skov, og vidt omkring, hvor de gik, vare der hvide Sandstrækninger, og Strandbredden var uden Bratheder. Da sagde Leif: „Dette Land skal man give Navn af dets Beskaffenhed, og kalde det Markland (fladt Skovland)[34]. De droge siden paa det snareste igjen ned til Skibet. Nu seilede de derfra i rum Sö med Nordostvind, og vare

íngsveðr, ok voru úti II dægr, aðr þeir sá land, ok sigldu at landi, ok komu at ey einni, er lá norðr af landinu, ok geingu þar upp, ok sást um í góðu veðri, ok fundu þat at dögg var á grasinu, ok varð þeim þat fyrir, at þeir tóku höndum sínum í döggina, ok brugðu í munn sèr, ok þóttust ekki jafnsætt kent hafa, sem þat var. Síðan fóru þeir til skips síns, ok sigldu í sund þat, er lá milli eyjarinnar ok ness[1] þess, er norðr gekk af landinu; stefndu í vestrætt fyrir nesit; þar var grunnsæfi mikit at fjöru sjófar, ok stóð þá uppi skip þeirra, ok var þá lángt til sjófar at sjá frá skipinu. En þeim var svâ mikil forvitni á at fara til landsins, at þeir nentu eigi þess at bíða, at sjór fèlli undir skip þeirra, ok runnu til lands, þar er á ein fèll or vatni einu; en þegar sjór fèll undir skip þeirra, þá tóku þeir bátinn, ok rèru til skipsins, ok fluttu þat upp í ána, síðan í vatnit, ok köstuðu þar akkerum, ok báru af skipi[2] húðföt sín, ok gerðu þar búðir; tóku þat ráð síðan, at búast þar um þann vetr, ok gerðu þar hús mikil[3]. Hvorki skorti þar lax í ánni nè í vatninu, ok stærra lax enn þeir hefði fyrr sèð. Þar var svâ góðr landskostr, at því er þeim sýndist, at þar mundi eingi fènaðr fóðr þurfa á vetrum; þar kvomu eingi frost á vetrum, ok lítt rènuðu þar grös. Meira var þar jafndægri enn á Grænlandi eðr Íslandi; sól hafði þar eyktarstað ok dagmálastað um skamdegi[4]. En er þeir höfðu lokit húsgerð

[1]) sunds, *Sund*, *P.* [2]) skipum, *S.* [3]) mikit, *et stort (Huus)*, *P.* [4]) *kan ogsaa udlægges: fra Kl.* 9 *F.M. til Kl.* 3 *E.M.*

i Söen to Dage, inden de saae Land; de seilede did, og kom til en Ö, som laae nordenfor Landet; der gik de op, og saae sig om i godt Veir, og mærkede at der var Dug paa Græsset; det traf sig da saa, at de toge med Hænderne i Duggen, og stak Fingrene i Munden; de syntes ikke at have smagt noget saa södt, som det var[35]. Siden droge de til Skibet, seilede ind i det Sund, som laae imellem Öen og et Næs, der gik nordud af Landet, og styrede vesterind Næsset forbi. Der var meget grundt i Ebbetiden, og deres Skib stod derfor oppe, saa der var langt at see fra Skibet til Söen. Men deres Lyst til at komme til Land var saa stor, at de ikke gave sig Tid til at vente, indtil Vandet igjen steg op under deres Skib, men löb strax i Land paa et Sted, hvor en Flod faldt ud af en Indsö; men saasnart Vandet steg op under Skibet, toge de Baaden, og roede til Skibet, og förte det op i Floden, og derfra i Indsöen, hvor de kastede Ankere, bare deres Koier[36] op fra Skibet, og gjorde sig der Boder eller Brædehytter; siden fattede de den Beslutning, at berede sig til at forblive der denne Vinter, og de byggede da store Huse. Der fattedes ikke Lax hverken i Floden eller i Indsöen, og det var större Lax, end de för havde seet[37]. Landets Beskaffenhed var der, eftersom dem syntes, saa god, at intet Kvæg kunde der behöve Foring om Vinteren, thi da kom der ingen Frost, og Græsset visnede kun lidt[38]. Dag og Nat vare der mere lige lange end paa Grönland eller Island, thi paa den korteste Dag var Solen der over Horizonten fra Klokken otte om For-

sinni, þá mælti Leifr við föruneyti sitt: nú vil ek skipta látaliði voru í tvo staði, ok vil ek kanna láta landit; ok skal helmíngr liðs vera við skála heima, en annar helmíngr skal kanna landit, ok fara eigi leingra, enn þeir komi heim at kveldi, ok skilist eigi." Nú gerðu þeir svâ um stund. Leifr gerði ýmist, at hann fór með þeim, eðr var heima at skála. Leifr var mikill maðr ok sterkr, manna sköruligastr at sjá, vitr maðr ok góðr hófsmaðr um alla hluti.

Leifr hinn heppni fann menn í skeri á hafi[1].

2. Á einhverju kveldi bar þat til tíðinda, at manns var vant af liði þeirra, ok var þat Tyrker suðrmaðr. Leifr kunni því stórilla, þvíat Tyrker hafði[2] leingi verit með þeim feðgum, ok elskat mjök Leif í barnæsku; taldi Leifr nú mjök á hendr förunautum sínum, ok bjóst til ferðar, at leita hans, ok XII menn með honum. En er þeir voru skamt komnir fra skála, þá gekk Tyrker í mót þeim, ok var honum vel fagnat. Leifr fann þat brátt, at fóstra hans var skapfátt[3]; hann var brattleitr ok lauseygr, smáskitligr[4] í andliti, lítill vexti ok vesalligr, en íþróttamaðr á allskonar hagleik. Þá mælti Leifr til hans: hví vartu svá seinn, fóstri minn! ok fráskili föruneytinu. Hann talaði þá fyrst leingi á þýrsku[5], ok skaut marga vega augunum, ok gretti sik; en[6] þeir skildu eigi, hvat er hann sagði.

[1]) Leifr er á því landi um vetrinn, ok kallaði þat Vínland; siglir síðan heim til Grænlands aptr, ok hjálpar skipbrotsmönnum, *Leif opholder sig i dette Land om Vinteren, og giver det Navn af Viinland; seiler derefter hjem til Grönland, og redder*

middagen til Klokken fire om Eftermiddagen[39]. Men da de vare færdige med Huusbygningen, sagde Leif til sit Fölge: „Nu vil jeg skifte vore Folk i to Dele og lade Landet undersöge, og skal Hælvten af Mandskabet være hjemme ved Huset, men den anden Hælvte skal undersöge Landet, men dog ikke drage længere, end at de kunne komme hjem om Aftenen, og de skulle ikke skilles ad." De gjorde nu saa en Tid, og Leif afvexlede, saa at han den ene Dag drog med dem, men var den anden hjemme ved Huset. Leif var en stor og stærk Mand, myndig og anseelig, derhos forstandig og maadeholden i alle Ting.

Leif den Heldige fandt Folk paa et Skjær i Havet.

2. Det hændte sig en Aften, at der savnedes en Mand af deres Fölge, det var den tydske Mand Tyrker. Dette tog Leif sig meget nær, thi Tyrker havde længe været hos hans Fader og ham, og elsket Leif meget i hans Barndom. Leif satte nu sine Folk haardt i Rette, og beredte sig med 12 Mand til at söge efter ham. Men da de vare komne et kort Stykke fra Huset, gik Tyrker dem imöde, og blev med Glæde imodtagen. Leif mærkede strax, at hans Fosterfader ikke ret var ved sin Samling. Tyrker havde en höi Pande og flygtige Öine, var fregnet i Ansigtet[40], liden og ussel af Væxt, men fortrinlig i alskens Kunstfærdighed. Da sagde Leif til ham: „Hvi var du saa seen, min Fosterfader, og skiltes fra Fölget?" Han talte da först længe paa Tydsk[41], og dreiede Öinene til for-

Skibbrudne, *P*, *S*, [2]) mjök, *meget*, *till. P.* [3]) skapgott, *i god Lune*, *P.* [4]) smáskilligr, *P.* [5]) þýsku, *P.* [6]) er, *da*, *P.*

Hann mælti þá á nòrrænu, er stund leið: ek var geinginn eigi miklu leingra, en þó kann ek nokkur nýnæmi[1] at sègja; ek fann vínvið ok vínber. Mun þat satt, fóstri minn? kvað Leifr. At vísu er þat satt, kvað hann, þvíat ek var þar fæddr, er hvorki skorti vínvið[2] nè vínber. Nú svófu þeir af þá nótt; en um morguninn mælti Leifr við háseta sína: nú skal hafa tvennar sýslur fram, ok skal sinn dag hvort, lesa vínber, eðr höggva vínvið ok fella mörkina, svâ at þat verði farmr til skips míns; ok þetta var ráðs tekit. Svâ er sagt [at eptirbátr þeirra var fylldr af vínberjum. Nú[3] var högginn farmr á skipit[4]; ok er vorar, þá bjuggust þeir, ok sigldu burt, ok gaf Leifr nafn landinu eptir landkostum[5], ok kallaði Vínland. Sigla nú síðan í haf, ok gaf þeim [vel byri[6], þar til er þeir sá Grænland, ok fjöll undir jöklum. Þá tók einn maðr til máls, ok mælti við Leif: hví stýrir þú svâ mjök undir veðr skipinu. Leifr svarar: ek hygg at stjórn minni, en þó enn[7] at fleira, eðr hvat sjái þèr til tíðinda? Þeir kvoðust ekki sjá, þat er tíðindum sætti. Ek veit eigi, segir Leifr, hvort ek sè skip eðr sker. Nú sjá þeir, ok kvoðu sker vera. Hann sá því framar enn þeir, at hann sá menn

---

[1]) nýmæli, *P.* [2]) vínviðu, *P.* [3]) eptir þat bátr þeirra var fylldr af vínberjum, *efterat deres Baad var bleven fyldt med Viindruer, blev o. s. v., P.* [4]) *P till.* þar voru ok hveitiakrar sjálfsánir, ok þau trè er mösur heita; ok höfðu þeir af öllu þessu með sèr nokkur merki; sum trè svâ mikil, at í hús voru lögð, *der vare ogsaa Hvedeagre, som ikke behövede at saaes, og Træer af det Slags som kaldes Masur; af alt dette medtoge de Pröver; nogle*

skjellige Sider, og vrængede Munden, da de ikke forstode, hvad han sagde. Efter nogen Tids Forlöb talte han paa Nordisk[42]: Jeg var ikke gaaet meget længer frem, men dog har jeg nogen ny Opdagelse at fortælle; jeg fandt Viinranker og Viindruer." „Mon det er sandt, min Fosterfader?" sagde Leif. „Tilvisse er det sandt," sagde han, „thi jeg var födt i en Egn, hvor der hverken fattedes Viinranker eller Viindruer." De sov nu den Nat, men om Morgenen efter sagde Leif til sine Skibsfolk: „Nu ville vi tage os to Ting for, saa at vi den ene Dag samle Viindruer, og den anden hugge Viinranker, og fælde Træer, saa at deraf kan blive Ladning til mit Skib;" og de toge da denne Beslutning. Det er fortalt, at deres Storbaad var fyldt med Viindruer[43]. Der blev nu hugget Ladning til Skibet, og da det vaaredes, beredte de sig, og seilede derfra, og Leif gav Landet Navn efter dets Herligheder, og kaldte det Viinland[44]. De seilede siden ud i rum Sö, og havde god Bör, indtil de saae Grönland og Fjeldene nedenfor Jöklerne. Da tog en Mand til Orde, og sagde til Leif: „Hvi styrer du Skibet saa meget imod Vinden?" Leif svarede: „Jeg giver Agt paa min Forretning at styre, men dog nu ogsaa paa noget mere, og kunne I ikke see noget nyt?" De svarede at de intet usædvanligt kunde mærke. „Jeg veed ikke," sagde Leif, „om jeg seer et Skib eller et Skjær." De saae nu derhen, og sagde at det var et Skjær. Men han havde endnu saa meget skarpere Syn end de, at han saae Folk paa

Træer (deriblandt vare) saa store at man brugte dem til Bygningstömmer, P. [5]) landskostum, *P.* [6]) byr, *P.* [7]) nú, *P.*

í skerinu. Nú vil ek, at vèr beitim undir veðrit, segir Leifr, svâ at náim til þeirra, ef menn eru þurftugir at ná vorum fundi, ok er nauðsyn á at duga þeim; en með því at þeir sè eigi friðmenn, þá eigum vèr allan kost undir oss, en þeir ekki undir sèr. Nú sækja þeir undir skerit, ok lægðu segl sitt, ok köstuðu akkeri, ok skutu litlum báti öðrum, er þeir höfðu haft með sèr. þá spurði Tyrker, hverr þar rèði fyrir liði. Sá kveðst þórir heita, ok vera norrænn maðr at kyni: eðr hvert er þitt nafn? Leifr segir til sín. Ertu son Eireks rauða or Brattahlíð? segir hann. Leifr kvað svâ vera. Nú vil ek, segir Leifr, bjóða yðr öllum á mitt skip, ok fèmunum þeim, er skipit má viðtaka. þeir þágu þann kost, ok sigldu síðan til Eireksfjarðar með þeim farmi, þar til er þeir komu til Brattahlíðar; báru farminn af skipi. Síðan bauð Leifr þóri til vistar með sèr, ok Guðríði, konu hans, ok III mönnum öðrum, en fèkk vistir öðrum hásetum, bæði þóris ok sínum fèlögum. Leifr tók XV menn or skerinu; hann var síðan kallaðr Leifr hinn heppni; Leifi varð nú bæði gott til fjár ok mannvirðíngar. þann vetr kom sótt mikil í lið þóris, ok andaðist hann þórir ok mikill hluti liðs hans. þann vetr andaðist ok Eirekr rauði. Nú var umræða mikil um Vínlandsför Leifs, ok þótti þorvaldi, bróður hans, of úvíða kannat hafa verit landit. þá mælti Leifr við þorvald: þú skalt fara með skip mitt, bróðir! ef þú vill, til Vínlands; ok vil ek þó, at

Skjæret. „Nu vil jeg," sagde Leif, „at vi holde imod Vinden, for at vi kunne komme til dem, om de skulde behöve vor Bistand, og Nödvendigheden kræver at vi komme dem til Hjelp; hvis de ikke skulde være fredelige til Sinds, da staaer det i vor Magt, hvad vi ville gjöre, men ikke i deres, hvad de ville." De seilede nu op under Skjæret, og droge deres Seil ind, kastede Anker, og sköde ud paa Söen en anden lille Baad, som de havde fört med sig. Da spurgte Tyrker, hvo der var deres Anförer. Denne nævnte sig Thorer, og sagde at han var en Nordmand; „men hvad er dit Navn?" spurgte han. Leif nævnte sit Navn. „Er du en Sön af Erik den Röde fra Brattelid?" spurgte hin. Leif sagde at det var saa. „Nu vil jeg," sagde Leif, „tage eder alle om Bord paa mit Skib, tilligemed det Gods som Skibet kan rumme." De toge imod dette Tilbud, og seilede derpaa med denne Ladning til Eriksfjord og lige til Brattelid; der udlossede de Skibet. Siden tilböd Leif Thorer og hans Kone Gudrid og tre andre at opholde sig hos ham, og skaffede de andre Skibsfolk, saavel Thorers som sine egne Folk, Herberge andensteds. Leif bjergede 15 Mennesker fra Skjæret; han blev siden kaldt Leif den Heldige. Leif havde saaledes baade erhvervet sig Gods og Anseelse. Samme Vinter kom der en svær Sygdom iblandt Thorers Folk, som bortrev saavel Thorer selv, som en stor Deel af hans Folk. Denne Vinter döde ogsaa Erik den Röde. Nu taltes der meget om Leifs Viinlandsreise, og hans Broder Thorvald syntes, at Landet

skipit fari áðr eptir viði þeim, er Þórir átti í skerinu; ok svâ var gert.

Þorvaldr fór til Vínlands[1].

3. Nú bjóst Þorvaldr til þeirrar ferðar með XXX manna með umráði[2] Leifs, bróður síns. Síðan bjuggu þeir skip sitt, ok hèldu í haf, ok er eingi frásögn um ferð þeirra, fyrr enn þeir koma til Vínlands til Leifsbúða, ok bjuggu þar um skip sitt; ok sátu um kyrt þann vetr, ok veiddu fiska til matar sèr. En um vorit mælti Þorvaldr, at þeir skyldu búa skip sitt, ok skyldi eptirbátr skipsins, ok nokkurir menn með, fara fyrir vestan landit, ok kanna þar um sumarit. Þeim sýndist landit fagrt ok skógótt, ok skamt milli skógar ok sjóvar, ok hvítir sandar. Þar var eyjótt mjök ok grunnsæfi mikit. Þeir fundu hvergi[3] manna vistir nè dýra; en í eyju einni vestarliga fundu þeir kornhjálm af trè; eigi fundu þeir fleiri mannaverk, ok fóru aptr, ok kvomu til Leifsbúða at hausti. En at sumri öðru fór Þorvaldr fyrir austan með kaupskipit, ok hit nyrðra fyrir landit. Þá gerði at þeim veðr hvast fyrir andnesi einu, ok rak þá þar upp, ok brutu kjölinn undan skipinu, ok höfðu þar lánga dvöl, ok bættu skip sitt. Þá mælti Þorvaldr við förunauta sína: nú vil ek at vèr reisim hèr upp kjölinn á nesinu, ok kallim[4] Kjalarnes[5]; ok svâ gerðu þeir.

---

[1]) Frá Þorvaldi Eiríkssyni, bróður Leifs, ok Skrælingjum í Vínlandi, *om Thorvald Eriksön, Leifs Broder, og Skrællingerne i Viinland, P,S.* [2]) ráði, *efter sin Broders Raad, P.* [3]) hvorki, *hverken, P.* [4]) köllum, *P.* [5]) Kjalnarnes, *paa dette Sted, F.*

var blevet undersögt i en altfor liden Strækning. Da sagde Leif til Thorvald: „Du kan, min Broder, om du vil, drage med mit Skib til Viinland; men dog vil jeg först lade Skibet gaae at hente det Tömmer, som Thorer havde paa Skjæret;" og dette gjorde de.

Thorvald drog til Viinland.

3. Nu beredte Thorvald sig til denne Reise med 30 Mand, og raadförte sig derom med sin Broder Leif. De gjorde siden deres Skib færdigt, og seilede ud i rum Sö; og der fortælles intet om deres Reise, förend de kom til Viinland til Leifsboder[45]. Der bragte de deres Skib i Forvaring, og opholdt sig rolig den Vinter, og fangede Fiske til deres Föde. Men om Vaaren sagde Thorvald, at de skulde berede deres Skib, og nogle Mænd skulde med Skibets Storbaad seile langs med den vestlige Kyst af Landet, og foretage Undersögelser der om Sommeren. De fandt Landet fagert og skovrigt, og kun kort imellem Skov og Sö og hvide Sandstrækninger; der vare mange Öer og meget grundt. De fandt ingensteds enten Menneskeboliger eller Dyreleier, uden paa en Ö, som laae vestlig, hvor de traf paa et Kornskuur[46] af Træ, men flere Menneskeværker fandt de ikke; og de droge dernæst tilbage, og kom til Leifsboder om Hösten. Men den anden Sommer drog Thorvald österud med Fartöiet og mod Norden langs med Landet. Da overfaldt dem en stærk Storm udenfor et Forbjerg, saa at de sloges der op, og Kjölen stödtes lös fra Skibet; de opholdt sig der længe, og istandsatte deres Skib. Da sagde Thorvald til sine Medfölgere: „Nu vil jeg at vi skulle opreise Kjölen

Síðan sigla þeir þaðan í braut, ok austr fyrir landit, ok inn í fjarðarkjapta þá er þar voru næstir, ok at höfða þeim er þar gekk fram; hann var allr skógi vaxinn; þá leggja þeir fram skip sín í lægi, ok skjóta bryggjum á land, ok geingr þorvaldr þar á land upp með alla förunauta sína; hann mælti þá: hèr er fagrt, ok hèr vilda ek bæ minn reisa; gánga síðan til skips, ok sjá á sandinum inn frá höfðanum III hæðir, ok fóru til þángat, ok sjá þar húðkeipa III ok III menn undir hverjum. þá skiptu þeir liði sínu, ok höfðu hendr á þeim öllum, nema einn komst í burt með keip sinn. þeir drepa hina VIII, ok gánga síðan aptr á höfðann, ok sjást þar um, ok sjá inn í fjörðinn hæðir nokkurar, ok ætluðu þeir þat vera bygðir. Eptir þat sló á þá höfga svâ miklum, at þeir máttu eigi vöku halda, ok sofna þeir allir. þá kom kall yfir þá, svâ at þeir vöknuðu allir; svâ segir kallit: vaki þú, þorvaldr, ok allt föruneyti þitt, ef þú vill líf þitt hafa; ok far þú á skip þitt, ok allir menn þínir, ok farit frá landi sem skjótast! þá fór innan eptir firðinum útal húðkeipa, ok lögðu at þeim. þorvaldr mælti þá: vèr skulum færa út á borð vígfleka, ok verjast sem bezt, en vega lítt í mót. Svâ gera þeir, en Skrælíngar skutu á þá um stund, en flýja síðan í burt sem ákafast, hverr sem mátti. þá spurði þorvaldr menn sína, ef þeir væri nokkut sárir; þeir kvoðust eigi sárir vera. Ek hefi feingit sár undir hendi, segir hann, ok fló ör milli skipborðsins ok skjaldarins undir hönd mèr, ok er hèr

her paa Næsset, og kalde det Kjalarnæs[47]; og de gjorde saa. Siden seilede de bort derfra östen om Landet ind i de Fjorde-Mundinger, som laae nærmest derved, og til et Forbjerg som strakte sig der frem, og var overalt bevoxet med Skov. Der lægge de deres Skib i Leie, og skyde Bryggen paa Land, og Thorvald gaaer der op i Land med alle sine Medfölgere; han sagde da: „Her er fagert, og her önskede jeg at reise min Bopæl." Siden gik de til Skibet, og saae da paa Sandet indenfor Forbjerget 3 Höie; de droge did, og saae der 3 Skindbaade[48] og 3 Mennesker under hver. Da deelte de deres Folk, og grebe dem alle paa een nær, som kom bort med sin Skindbaad[49]. De andre 8 dræbte de; gik siden tilbage til Forbjerget, og saae sig der om; de saae da nogle Höie inde i Fjorden, og formodede at det maatte være Boliger. Der overfaldt dem en saa stor Sövnighed, at de ikke kunde vaage, men faldt alle i Sövn. Da kom der et Raab over dem, saa at de vaagnede alle; Raabet löd saa: „Vaagn op, Thorvald, med hele dit Fölge, om du vil beholde Livet; gak om Bord paa dit Skib med alle dine Mænd; og drager bort fra Land som snarest[50]!" Dernæst kom en utallig Mængde Skindbaade fra den inderste Deel af Fjorden ud efter, og lagde til dem. Da sagde Thorvald: „Vi ville före Stridsskjerme[51] ud paa Skibsbordene, og værge os saa godt som mueligt, men ikke gaae angrebsviis tilværks." De gjorde saa, men Skrælingerne sköde en Stund paa dem, og flyede siden bort, enhver saa hurtig som han kunde. Da spurgte Thorvald sine Mænd, om de havde faaet noget Saar; de sagde at de ikke va-

örin[1], en mun mik þetta til bana leiða. Nú ræð ek, at þèr búit ferð yðra sem fljótast aptr á leið, en þèr skulut færa mik á höfða þann, er mèr þótti byggiligastr[2] vera; má þat vera, at mèr hafi satt á munn komit, at ek muni þar búa á um stund; þar skulu þèr mik grafa, ok setja krossa at höfði mèr ok at fótum, ok kallit þat Krossanes jafnan síðan. Grænland var þá kristnat, en þó andaðist Eirekr rauði fyrir kristni. Nú andaðist þorvaldr, en þeir gerðu allt, eptir því sem hann hafði mælt, ok fóru síðan, ok hittu þar förunauta sína, ok sögðu hvorir öðrum slík tíðindi, sem vissu; ok bjuggu þar þann vetr, ok fengu sèr vínber ok vínvið til skipsins. Nú búast (þeir) þaðan um vorit eptir til Grænlands, ok kvomu skipi sínu í Eireksfjörð, ok kunnu Leifi at segja mikil tíðindi.

þorsteinn Eireksson andaðist í Vestribygð[3].

4. þat hafði gerzt til tíðinda meðan á Grænlandi, at þorsteinn í Eireksfirði hafði kvongazt ok fengit Guðríðar þorbjarnardóttur, er átt hafði þórir austmaðr, er fyrr var frásagt. Nú fýstist þorsteinn Eireksson at fara til Vínlands eptir líki þorvalds bróður síns, ok bjó skip hit sama, ok valdi hann lið at afli ok vexti, ok hafði með sèr hálfan þriðja tög manna, ok Guðríði, konu sína; ok sigla i haf, þegar þau eru búin, ok or landsýn. þau velkti úti allt sumarit, ok vissu eigi, hvar þau fóru; ok

[1]) enn, *endnu, till. P.* [2]) byggiligr, *beboelig, P.* [3]) Frá þorsteini Eiríkssyní, bróður Leifs, ok hans Vínlandsferð, *Om Thorstein Eriksön og hans Viinlands-Reise, P, S.*

re saarede. „Jeg har faaet et Saar under Armen," sagde han, „thi en Piil flöi imellem Skibsbordet og Skjoldet ind under min Arm; her er Pilen, og det vil blive mit Banesaar. Nu giver jeg eder det Raad, at I berede eder som snarest til at drage tilbage; men I skulle före mig hen paa det Forbjerg, som syntes mig bedst til at boe paa; det kan hændes at det var et sandt Ord, der faldt mig i Munden, at jeg skulde boe der en Stund; der skulle I begrave mig og opreise tvende Kors, ved Hovedet og ved Födderne af mig, og kalde det Krossenæs[62] bestandig herefter." Grönland var da christnet, men dog döde Erik Röde för Christendommens Indförelse. Nu döde Thorvald, men de gjorde alt, eftersom han havde sagt; og droge siden til deres Stalbrödre, og de fortalte nu hverandre de Tidender som de vidste, og boede der den Vinter, og samlede Viindruer og Viinranker til Skibsladning. Men om Vaaren beredte de sig, og seilede derfra tilbage til Grönland; de kom med deres Skib til Eriksfjord, og kunde nu fortælle Leif store Tidender.

Thorstein Eriksön döde i Vesterbygden.

4. Det havde imidlertid hændet sig paa Grönland, at Thorstein i Eriksfjord havde giftet sig og ægtet Gudrid Thorbjörnsdatter, der tilforn havde været gift med Thorer Östmand[63], ~~som för er berettet~~[64]. Thorstein Eriksön fik Lyst til at fare til Viinland efter sin Broder Thorvalds Lig; og han beredte derfor det samme Skib; han valgte store og stærke Folk til Besætning, og havde med sig 25 Mand, og tillige sin Kone Gudrid. De seilede af, saasnart de vare færdige, og

er vika var af vetri, þá tóku þeir land í Lýsufirði[1] á Grænlandi í hinni vestri bygð. Þorsteinn leitaði þeim [um vistir[2], ok fèkk vistir öllum hásetum sínum; en hann var vistlaus ok kona hans. Nú voru þau eptir at skipi tvö nokkurar nætr; þá var enn úng kristni á Grænlandi. Þat var einn dag, at menn kvomu at tjaldi[3] þeirra snemma; sá spurði, er fyrir þeim var, hvat manna væri í tjaldinu. Þorsteinn svarar: tveir menn, segir hann, eðr hverr spyrr at? Þorsteinn heiti ek, ok er ek kallaðr Þorsteinn svartr; en þat er eyrindi mitt híngat, at ek vil bjóða ykkr báðum hjónum til vistar til mín. Þorsteinn kveðst vilja hafa umræði konu sinnar, en hún bað hann ráða, ok nú játar hann þessu. Þá mun ek koma eptir ykkr á morgin með eyki, þvíat (mik) skortir ekki til, at veita ykkr vist, en fásinni er mikit með mèr at vera, þvíat II eru við þar hjón, þvíat ek er einþykkr mjök; annan sið hefi ek ok, enn þèr hafit, ok ætla ek þann þó betra, er þèr hafit. Nú kom hann eptir þeim um morgininn með eyki, ok fóru þau með Þorsteini svarta til vistar, ok veitti hann þeim vel. Guðríðr var skörulig kona at sjá, ok vitr kona, ok kunni vel at vera með ókunnum mönnum. Þat var snemma vetrar, at sótt kom í lið Þorsteins Eirekssonar, ok andaðust þar margir förunautar hans. Þorsteinn bað gera kistur at líkum þeirra, er önd-

[1]) at Lysnofirði, *P.* [2]) at vetrvistum, *Vinterophold, P.* [3]) til tjalda, *til Telte, P.*

ud i rum Sö, Landet af Sigte. De dreve om paa Söen hele Sommeren, og vidste ikke, hvor de fore; da Vinterens förste Uge var forlöben[55], landede de i Lysefjord[56] paa Grönland i den vestre Bygd. Thorstein sögte om Herberge for dem, og fik Herberge for alle sine Skibsfolk, men han selv og hans Kone vare uden Herberge; de bleve derfor ene to tilbage paa Skibet nogle Nætter. Da var Christendommen endnu ny paa Grönland. Det hændte sig en Dag, at nogle Folk kom tidlig om Morgenen til deres Telt; Formanden for dem spurgte, hvad for Folk der vare i Teltet. „Her ere to," svarede Thorstein, „men hvo spörger derom?" „Thorstein hedder jeg," sagde hin, „og kaldes Thorstein Svarte; men det er mit Ærende hid, at jeg vil byde eder begge, dig og din Hustru, til Herberge hos mig." Thorstein sagde at han vilde raadspörge sin Kone derom, men hun bad ham raade, og han tog da imod Tilbudet. „Da vil jeg komme efter eder i Morgen med Heste, thi jeg fattes intet til at herbergere eder begge; men det er meget kjedsomt at være hos mig, thi vi ere der ene to, jeg og min Hustru, eftersom jeg er meget særsindet; jeg har ogsaa en anden Tro[67], end I have, men dog holder jeg den for bedre som I have." Nu kom han efter dem om Morgenen med Hestene[68], og de droge til Herberge hos Thorstein Svarte, som viste dem al Gjæstfrihed. Gudrid var en myndig og anseelig Kone, derhos var hun forstandig, og vidste vel at skikke sig blandt Fremmede. Tidlig om Vinteren kom der Sygdom blandt Thorstein Eriksöns Mandskab, og der döde mange af hans

uðust, ok færa til skips, ok búa þar um: þvíat ek vil láta flytja til Eireksfjarðar at sumri öll líkin. Nú er þess skamt at bíða, at sótt kemr í hýbýli[1] þorsteins, ok tók kona hans sótt fyrst, er hèt Grímhildr; hún var ákafliga mikil, ok sterk sem karlar, en þó kom sóttin henni undir. Ok brátt eptir þat tók sóttina þorsteinn Eireksson, ok lágu þau bæði senn; ok andaðist Grímhildr, kona þorsteins svarta. En er hún var dauð, þá gekk þorsteinn fram or stofunni eptir fjöl, at leggja á líkit. Guðríðr mælti þá: vertu litla hríð í brott[2], þorsteinn minn! segir hún; hann kvað svâ vera skyldu. þá mælti þorsteinn Eireksson: með undarligum hætti er nú um húsfreyju vora, þvíat nú örglast hún upp við ölnboga[3], ok þokar fótum sínum frá stokki, ok þreifar til skúa sinna; ok í því kom þorsteinn bóndi inn, ok lagðist Grímhildr niðr í því, ok brakaði þá í hverju trè í stofunni. Nú gerir þorsteinn kistu at líki Grímhildar, ok færði í brott, ok bjó um; hann var bæði mikill maðr ok sterkr, ok þurfti hann þess alls, áðr hann kom henni burt af bænum. Nú elnaði sóttin þorsteini Eirekssyni, ok andaðist hann. Guðríðr, kona hans, kunni því lítt. þá voru þau öll í stofunni. Guðríðr hafði setit á stóli frammi fyrir bekknum, er hann hafði legit (á), þorsteinn, bóndi hennar. þá tók þorsteinn bóndi Guðríði af stólinum í fáng sèr, ok settist í bekkinn annan með hana, gegnt líki þorsteins, ok

[1]) hýbíli, *F*, *P*. [2]) burtu, *P*. [3]) olnuboga, *P*.

Folk. Thorstein lod da gjöre Kister til Ligene af dem, som döde, og lod dem före ud paa Skibet og der forvares: „thi jeg vil," sagde han, „til Sommer lade alle Ligene före til Eriksfjord." Det varede nu ikke længe, inden der ogsaa kom Sygdom i Thorsteins Huus, og hans Kone, som hed Grimhilde, blev först angreben af den; hun var overmaade stor, ok stærk som en Karl, men dog fik Sygdommen Bugt med hende. Kort efter angreb Sygdommen ogsaa Thorstein Eriksön, og de laae begge paa een Gang; Grimhilde, Thorstein Svartes Kone, döde; men da hun var död, gik Thorstein ud af Stuen efter en Fjæl at lægge Liget paa. Gudrid sagde da: „Bliv ikke længe borte, min Thorstein!" sagde hun; han sagde, at saa skulde skee. Da sagde Thorstein Eriksön: „Underlig teer vor Huusmoder sig nu, thi hun skyder sig op paa Albuerne, og strækker Födderne ud over Sengestokken, og föler efter sine Sko;" og i det samme kom Huusbonden Thorstein ind, og Grimhilde lagde sig da ned, og det bragede da i hver Stolpe i Stuen[59]. Nu gjorde Thorstein en Kiste til Grimhildes Lig, förte det bort, og begrov det; men skjönt han var baade stor og stærk, behövede han dog alle sine Kræfter, förend han fik hende bragt bort af Gaarden. Nu tiltog Thorstein Erikssöns Sygdom, og han döde, hvilket hans Kone Gudrid tog sig meget nær. De vare da alle i Stuen. Gudrid havde siddet paa en Stol foran den Bænk, hvorpaa hendes Mand Thorstein havde ligget. Da tog Huusbonden Thorstein Gudrid fra Stolen paa sit Skjöd, og satte sig med hende paa en anden Bænk li-

taldi[1] um fyrir henni marga vega, ok huggaði hana, ok hèt henni því, at hann mundi fara með henni til Eireksfjarðar með líki Þorsteins, bónda hennar, ok förunauta hans: ok svâ skal ek taka híngat hjón fleiri, segir hann, þèr til hugganar ok skemtanar; hún þakkaði honum. Þorsteinn Eireksson settist þá upp, ok mælti: hvar er Guðríðr? þrjá tíma[2] mælti hann þetta, en hún þagði; þá mælti hún við Þorstein bónda: hvort skal ek svör veita hans máli eðr eigi? hann bað hana eigi svara. Þá gekk Þorsteinn bóndi yfir gólfit, ok settist á stólinn, en Guðríðr sat í knjám honum; ok þá mælti Þorsteinn bóndi: hvat viltu, nafni! segir hann. Hann svarar, er stund leið: mèr er ant til þess, at segja Guðríði forlög sín, til þess at hún kunni þá betr andláti mínu, þvíat ek er kominn til [góðra hvíldastaða[3]; en þat er þèr at segja, Guðríðr, at þú munt [gipt vera[4] íslenzkum manni, ok munu lángar vera[5] samfarar ykkrar, ok mart manna mun frá ykkr koma, þroskasamt, bjart ok ágætt, sætt ok ilmat vel; munu þit fara af Grænlandi til Noregs, ok þaðan til Íslands, ok gera bú á Íslandi; þar munu þit leingi búa, ok muntu honum leingr lifa; þú munt utan fara, ok gánga suðr, ok koma út aptr til Íslands til bús þíns, ok þá mun þar kirkja reist vera, ok muntu þar vera, ok taka nunnu vígslu, ok þar muntu andast. Ok þá hnígr Þorsteinn aptr,

[1]) talaði, *P.* [2]) þrisvar sinnum, *P.* [3]) góðra hvíldarstaða, *S*; góðrar hvíldar, *til god Hvile*, *P.* [4]) gipt verða, *P*; giptast, *S.* [5]) verða, *P.*

geoverforThorsteins Lig; han søgte at opmuntre hende paa mange Maader, og tröstede hende, samt lovede at fölge hende til Eriksfiord med hendes Mands og hans Medfölgeres Lig: „ogsaa skal jeg," sagde han, „faae flereHuusfolk hertil, dig til Tröst ogUnderholdning." Hun takkede ham. Da satte Thorstein Eriksön sig op paa Bænken, og sagde: „Hvor er Gudrid?" Tre Gange mælte han dette, men hun taug. Derpaa sagde hun til Huusbonden Thorstein: „Skal jeg svare paa hans Spörgsmaal eller ikke?" Han raadede hende ikke at svare. Derefter gik Huusbonden Thorstein over Gulvet, og satte sig paa Stolen, men Gudrid sad paa hans Skjöd; og da tog Huusbonden Thorstein Ordet: „Hvad vil du, Navne?" sagde han. Han svarede efter en Stunds Forlöb: „Jeg önsker gjerne at sige Gudrid hendes Skjæbne, for at hun des bedre kan finde sig i min Död; thi jeg er nu kommen til gode Hvilesteder[60]; men det kan jeg sige dig, Gudrid, at du vil blive gift med en Islænder, og I skulle leve længe sammen, og efterlade eder en talrig Afkom, kraftig, skinnende og herlig, söd og vellugtende; I skulle drage fra Grönland til Norge, og derfra til Island, og slaae eders Bopæl op paa Island; der skulle I boe længe, og du skal overleve ham. Du vil da drage udenlands, og reise til Rom[61]; og komme ud tilbage til Island til din Gaard, og da vil der være bygget en Kirke, og vil du der opholde dig og lade dig vie til Nonne, og der vil du döe." Efterat have udtalt dette, segnede Thorstein tilbage, og hans Lig blev lagt til Lave og fört til Skibet. Huusbonden Thorstein holdt vel alt, hvad han havde lovet

ok var búit um lík hans, ok fært til skips. Þorsteinn bóndi efndi vel við Guðríði allt þat er hann hafði heitit. Hann seldi um vorit jörð sína ok kvikfè, ok fór til skips með Guðríði með allt sitt; bjó skipit, ok fèkk menn til, ok fór síðan til Eireksfjarðar. Voru nú líkin jörðuð at kirkju. Guðríðr fór til Leifs í Brattahlíð; en Þorsteinn svarti gerði bú í Eireksfirði, ok bjó þar, meðan hann lifði; ok þótti vera hinn vaskasti maðr.

Frá Vínlandsferðum Þorfinns ok þeirra fèlaga.

5. Þat sama sumar kom skip af Noregi til Grænlands; sá maðr hèt Þorfinnr karlsefni[1], er því skipi stýrði; hann var sor Þórðar hesthöfða Snorrasonar, Þórðarsonar frá Höfða. Þorfinnr karlsefni var stórauðigr at fè, ok var um vetrinn í Brattahlíð með Leifi Eirekssyni. Brátt feldi hann hug til Guðríðar, ok bað hennar, en hún veik til Leifs svörum fyrir sik. Síðan var hún honum föstnuð, ok gert bruðhlaup[2] þeirra á þeim vetri. Hin sama var umræða á Vínlandsför sem fyrr, ok fýstu menn Karlsefni mjök þeirrar ferðar, bæði Guðríðr ok aðrir menn. Nú var ráðin ferð hans, ok rèð hann sèr skipverja, LX karla ok konur V. Þann máldaga gerðu þeir Karlsefni ok hásetar hans, at jöfnum höndum skyldi þeir hafa allt þat er þeir fengi til gæða. Þeir höfðu með sèr allskonar fènað, þvíat þeir ætlöðu at byggja landit, ef þeir mætti þat. Karlsefni bað Leif húsa á Vínlandi, en hann kveðst ljá mundu húsin, en gefa

---

[1]) kallsefni, *allevegne*, *F*, *S*. [2]) brúðkaup, *P*.

Gudrid. Han solgte om Vaaren sin Gaard og sit Kvæg, og drog til Skibet, med alt hvad han eiede, tilligemed Gudrid; han beredte Skibet, og skaffede sig Skibsfolk, og seilede siden til Eriksfjord. Ligene bleve nu jordede ved Kirken. Gudrid drog til Leif i Brattelid, men Thorstein Svarte gjorde sig en Bopæl i Eriksfjord[62], og boede der, saa længe han levede, og holdtes for at være en meget duelig Mand.

Om Thorfins og hans Stalbrödres Viinlandsreiser.

5. Den samme Sommer kom et Skib fra Norge til Grönland. Den Mand, som förte dette Skib, hed Thorfinn Karlsefne[63]; han var en Sön af Thord Hesthöfde, en Sön at Snorre Thordersön fra Höfde[64]. Thorfinn Karlsefne var en overmaade rig Mand. Han var om Vinteren i Brattelid hos Leif Eriksön. Snart fattede han Godhed for Gudrid, og beilede til hende, men hun henskiöd Sagen til Leif, at han skulde svare for hende. Siden blev hun ham lovet, og deres Bryllup holdtes samme Vinter. Der taltes endnu, ligesomför, meget om en Viinlandsreise, og baade Gudrid og andre opmuntrede Karlsefne meget til denne Reise. Hans Reise derhen blev nu bestemt, og han hvervede sig til Skibets Besætning 60 Karle og 5 Kvinder. Karlsefne og hans Skibsfolk indgik den Overeenskomst, at de skulde have lige Andeel i alt, hvad de forhvervede sig af Landets Herligheder. De havde alskens Kvæg med sig, thi de agtede at bebygge Landet, om det blev dem mueligt. Karlsefne bad Leif om hans Huse i Viinland, men han svarede at han vilde laane, men ikke give ham Husene. Siden

eigi. Síðan hèldu þeir í haf skipinu, ok komu til Leifsbúða með heilu ok höldnu; ok báru þar upp húðföt sín. þeim bar brátt í hendr mikil föng ok góð, þvíat reyðr[1] var þar upprekin, bæði mikil ok góð; fóru til síðan, ok skáru hvalinn; skorti þá eigi mat; fènaðr gekk þar á land upp, en þat var[2] brátt, at graðfè varð úrigt[3], ok gerði mikit um sik. þeir höfðu haft með sèr griðúng einn. Karlsefni lèt fella viðu, ok telgja til skipsins, ok lagði viðinn á bjarg eitt til þurkanàr. þeir höfðu öll gæði af landkostum, þeim er þar voru, bæði af vínberjum ok allskonar veiðum ok gæðum. Eptir þann vetr hinn fyrsta kom sumar; þá urðu þeir varir við Skrælíngja, ok fór þar or skógi fram mikill flokkr manna; þar var nær nautfè þeirra, en graðúngr[4] tók at belja, ok gjalla ákafliga hátt; en (við) þat hræddust Skrælíngjar, ok lögðu undan með byrðar[5] sínar, en þat var grávara ok safvali[6] ok allskonar skinnavara, ok snúa til bæjar Karlsefnis, ok vildu þar inn í húsin; en Karlsefni lèt verja dyrnar; hvorigir skildu annars mál; þå tóku Skrælíngjar ofan bagga sína, ok leystu, ok buðu þeim, ok vildu vopn helzt fyrir; en Karlsefni bannaði þeim at selja vopnin; ok nú leitar hann ráðs með þeim hætti, at hann bað konur bera út búnyt at þeim, ok þegar er þeir sá búnyt, þá vildu þeir kaupa þat, en ekki annat. Nú var sú kaupför Skrælíngja, at þeir

[1]) reiðr, *S.* [2]) varð, *S.* [3]) örugt, *P.* [4]) griðúngr, *P.* [5]) byrðir, *P.* [6]) safali, *P.*

seilede de ud i rum Sö med Skibet, og kom i god Behold til Leifsboder, og bare der deres Köier op. De fik snart en stor og god Fangst: thi der var opdreven en Hval[65], som baade var stor og god; de droge til, og skare Hvalen i Stykker, og fattedes da ikke Föde. Deres Kvæg gik der oppe paa Land, men snart blev Hankjönnet uregjerligt, og tog grumt afsted. De havde fört en Tyr med sig[66]. Karlsefne lod fælde Træer, og hugge Tömmer deraf til Skibsladning, og lagde Træet til Törre paa en Klippe. De betjente sig af alle de Herligheder, som vare der, baade af Viindruer og alskens Fangst og andre kostelige Ting. Efter den förste Vinter kom nu Sommeren; da bleve de Skrælinger[67] vaer, og der drog en stor Flok Mennesker frem af Skoven; deres Hornkvæg gik nær derved, og Tyren begyndte at brumme og bröle meget höit; dette forskrækkede Skrælingerne[68], og de löb derfra med deres Bylter, hvori der var Graaværk, Sobelskind og alskens Skindvarer[69], og de toge Veien til Karlsefnes Gaard, og vilde der ind i Husene, men Karlsefne lod Dörrene forsvare. Ingen af Parterne forstod den andens Sprog. Da toge Skrælingerne deres Bylter ned, löste dem op, og falböde deres Varer, og vilde helst have Vaaben for dem, men Karlsefne forböd sine Folk at sælge Vaabnene; og han fandt nu paa det Raad, at han lod Kvinderne udbære Melkemad til dem; og saasnart de saae den, da vilde de kjöbe den og intet andet. Skrælingernes Kjöbmandskab blev da saaledes, at de bare deres kjöbte Varer bort i deres

báru sinn varníng í brott í mögum sínum, en Karlsefni ok förunautar hans höfðu eptir bagga þeirra ok skinnavöru; fóru þeir við svâ búit í burt. Nú er frá því at segja, at Karlsefni lætr gera skíðgarð ramligan um bæ sinn, ok bjuggust þar um. Í þann tíma fæddi Guðríðr sveinbarn, kona Karlsefnis, ok hèt sá sveinn Snorri. Á öndverðum öðrum vetri þá kvomu Skrælíngjar til móts við þá, ok voru miklu fleiri enn fyrr, ok höfðu slíkan varnað sem fyrr. Þá mælti Karlsefni við konur: nú skulu þèr bera út slíkan mat, sem fyrr var rífastr, en ekki annat. Ok er þeir sá þat, þá köstuðu þeir böggunum sínum inn yfir skíðgarðinn; en Guðríðr sat í dyrum inni með vöggu Snorra, sonar síns; þá bar skugga í[1] dyrin, ok gekk þar inn kona í svörtum námkyrtli[2] heldr lág, ok hafði dregil um höfuð, ok ljósjörp á hár, fölleit ok mjök eygð, svâ at eigi hafði jafnmikil augu sèð í einum mannshausi. Hún gekk þar at, er Guðríðr sat, ok mælti: hvat heitir þú? segir hún. Ek heiti Guðríðr, eðr hvert er þitt heiti? Ek heiti Guðríðr, segir hún. Þá rètti Guðríðr húsfreyja hönd sína til hennar, at hún sæti hjá henni; en þat bar allt saman, at þá heyrði Guðríðr brest mikinn, ok var þá konan horfin, ok í því var ok veginn einn Skrælíngja[3] af einum húskarli Karlsefnis, því at hann hafði viljat taka

---

[1]) á, *S.* [2]) nákyrtli, *P, enten en Ligkjortel eller snæver Kjortel, hvilken sidste Betydning Ordet* námkyrtill *tillægges af Heimskringlas Udgivere.* [3]) *eller* Skrælíngr, *F, P.*

Maver, men Karlsefne og hans Stalbrödre beholdt deres Bylter og Skindvarer; med saa forrettet Sag droge de bort. Nu er at fortælle, at Karlsefne lod gjöre en stærk Skigaard[70] om sin Gaard, og gjorde der alt i Stand til Forsvar. I den Tid födte Karlsefnes Kone Gudrid et Drengebarn, og denne Dreng fik Navnet Snorre[71]. I Begyndelsen af den fölgende Vinter kom Skrælingerne igjen til dem, og vare da meget talrigere end forrige Gang, og havde igjen samme Slags Varer som för. Da sagde Karlsefne til Kvinderne: „Nu skulle I udbære den samme Slags Mad, som gik bedst af forrige Gang, ok intet andet." Og da de saae det, kastede de deres Bylter ind over Skigaarden. Gudrid sad inde i Dören med sin Sön Snorres Vugge. Da kom der en Skygge for Dören, og der gik en Kone ind, i en sort Kjortel[72], hun var meget lav af Væxt, og havde et Baand om Hovedet, var lysebruun af Haar og bleg af Ansigt og meget storöiet, saa at man ikke havde seet saa store Öine i noget Menneskes Hoved. Hun gik derhen, hvor Gudrid sad, og sagde: „Hvad hedder du?" spurgte hun. „Jeg hedder Gudrid, men hvad er dit Navn?" „Jeg hedder Gudrid," sagde hun. Da rakte Huusmoderen Gudrid hende sin Haand, at hun skulde sidde hos hende; men i det samme skete det paa een Gang, at Gudrid hörte et stort Brag, og Konen forsvandt[73], og i det samme blev een af Skrælingerne dræbt af een af Karlsefnes Huuskarle, thi Skrælingen havde villet tage deres Vaaben; og de droge nu bort som snarest, men deres Klæder og Varer laae der

vopn þeirra; ok fóru nú í brott sem tíðast; en klæði þeirra lágu þar eptir ok varníngr. Eingi maðr hafði konu þessa sèð utan Guðríðr ein. Nú munum vèr þurfa til ráða at taka, segir Karlsefni, þvíat ek hygg at þeir muni vitja vor hitt þriðja sinni með úfriði ok fjölmenni. Nú skulum vèr taka þat ráð, at X menn fari fram á nes þetta, ok sýni sik þar; en annat lið vort skal fara í skóg, ok höggva þar rjóðr fyrir nautfè vor[1], þá er liðit kemr fram or skóginum. Vèr skulum ok taka griðúng vorn, ok láta hann fara fyrir oss. En þar var svâ háttat, er fundr þeirra var ætlaðr, at vatn var öðrumegin, en skógr á annan veg. Nú voru þessi ráð höfð, er Karlsefni lagði til. Nú komu Skrælíngjar í þann stað, er Karlsefni hafði ætlat til bardaga; nú varð þar bardagi, ok fèll fjöldi af liði Skrælíngja. Einn maðr var mikill ok vænn í liði Skrælíngja, ok þótti Karlsefni, sem hann mundi vera höfðíngi þeirra; nú hafði einn þeirra Skrælíngja tekit upp öxi eina, ok leit á um stund, ok reiddi at fèlaga sínum, ok hjó til hans; sá fèll þegar dauðr; þá tók sá hinn mikli maðr við öxinni, ok leit á um stund, ok varp henni síðan á sjóinn sem leingst mátti hann; en síðan flýja þeir á skóginn, svâ hverr sem fara mátti, ok lýkr þar nú þeirra viðskiptum. Voru þeir Karlsefni þar þann vetr allan; en [at vori þá[2] lýsir Karlsefni, at hann vill eigi þar vera leingr, ok vill fara til Grænlands. Nú

[1]) vort, *P.* [2]) um vorit, *P.*

tilbage; intet Menneske havde seet denne Kone uden Gudrid ene. „Nu vil det blive fornödent at tage et godt Raad," sagde Karlsefne, „thi jeg troer at de ville besöge os tredie Gang med Ufred, og det mandstærke. Nu skulle vi tage det Raad, at 10 Mænd skulle gaae frem paa dette Næs, og vise sig der, men vort övrige Mandskab skal drage hen i Skoven, og hugge Aabninger for vort Hornkvæg, naar Hæren kommer frem af Skoven. Vi skulle ogsaa tage vor Tyr, og lade den gaae foran os." Men det Sted, hvor de skulde mödes, var saa beskaffent, at der var en Indsö paa den ene Side, og Skoven paa den anden. Det Raad, som Karlsefne gav, blev nu efterfulgt. Skrælingerne kom til det Sted, som Karlsefne havde udseet til Striden; der blev nu en haard Kamp, og der faldt mange af Skrælingernes Hær. Der var en stor og anseelig Mand i Skrælingernes Hær, hvilken Karlsefne holdt for deres Anförer. Een af Skrælingerne havde taget en Öxe op, og saae paa den en Tid, og hævede den siden imod een af sine Stalbrödre, og hug til ham; han faldt strax död om; da greb den store Mand Öxen, og saae paa den en Stund, og kastede den siden ud paa Söen, saa langt som han kunde; men siden flyede de i Skoven, enhver saa hurtig som han kunde, og dermed endtes nu deres Strid. Karlsefne og hans Folk vare der denne hele Vinter; men om Vaaren bekjendtgjorde Karlsefne, at han ikke vilde være der længer, men vilde igjen drage til Grönland. De beredte sig nu til Reisen, og förte derfra mange kostelige Sager af Viinranker, Druer[74] og Skindva-

búa þeir ferð sína, ok höfðu þaðan mörg gæði í vínviði ok berjum ok skinnavöru. Nú sigla þeir í haf, ok kvomu til Eireksfjarðar skipi sínu heilu, ok voru þar um vetrinn.

Freydís lèt drepa þá bræðr[1].

6. Nú tekst umræða at nýju um Vínlandsferð, þvíat sú ferð þikir bæði góð til fjár ok virðíngar. Þat sama sumar kom skip af Noregi til Grænlands, er Karlsefni kom af Vínlandi; því skipi stýrðu bræðr tveir, Helgi ok Finnbogi, ok voru þann vetr á Grænlandi. Þeir bræðr voru íslenzkir at kyni, ok or Austfjörðum. Þar er nú til at taka, at Freydís Eireksdóttir gerði ferð sína heiman or Görðum, ok fór til fundar við þá bræðr Helga ok Finnboga, ok beiddi þá, at þeir færi til Vínlands með farkost sinn, ok hafa helmíng gæða allra við hana, þeirra er þar fengist. Nú játtu þeir því. Þaðan fór hún á fund Leifs, bróður síns, ok (bað) at hann gæfi [henni hús þau[2], er hann hafði gera látit á Vínlandi; en hann svarar hinu sama, kveðst ljá mundu hús, en gefa eigi. Sá var máldagi með þeim bræðrum ok Freydísi, at hvorir[3] skyldu hafa XXX vígra manna á skipi, ok konur[4] um fram. En Freydís brá af því þegar, ok hafði V mönnum fleira, ok leyndi þeim; ok urðu þeir bræðr eigi fyrri við þá[5] varir, enn þeir komu til Vínlands. Nú lètu þau[6] í

[1]) Freydís lèt drepa menn, *Freydis lod Mennesker dræbe, i Variqnt* S; Frá Freydísi Eiríksdóttur, ok Vínlandsferð hennar ok údáðum, *Om Freydis Eriksdatter, hendes Viinlands-Reise og udæ-*

rer. De seilede nu ud paa Havet, og kom i god Behold med deres Skib til Eriksfjord, og vare der om Vinteren.

Freydis lod Brödrene dræbe.

6. Nu begyndte man paa ny at tale om Viinlandsreise, thi Reisen derhen syntes baade indbringende og ærefuld. Samme Sommer som Karlsefne kom fra Viinland, kom der ogsaa et Skib fra Norge til Grönland; dette Skib styrede to Brödre Helge og Finboge, og de opholdt sig denne Vinter paa Grönland. Disse Brödre vare Islændere af Herkomst og fra Östfjordene. Det er nu at fortælle, at Freydis Eriksdatter drog hjemme fra Garde hen til Brödrene Helge og Finboge, og bad dem, at de skulde drage med til Viinland med deres Fartöi, og dele halvt med hende alt det Udbytte, som denne Reise vilde give. Dette tilstode de. Derfra drog hun til sin Broder Leif, og bad ham give hende de Huse, som han havde ladet gjöre paa Viinland; men han svarede det samme som forhen, at han vilde laane, men ikke give hende Husene. Brödrene og Freydis gjorde den Aftale imellem sig, at hver af dem skulde have 30 stridbare Mænd paa sit Skib foruden Kvinder; men Freydis overtraadte strax dette, og havde fem Mænd flere, og skjulte dem, saa at Brödrene ikke bleve dem vaer, förend de kom til Viinland. De seilede nu af, og havde forud aftalt, at de skulde fölges ad,

diske Gjerninger, P. 8. [2]) sèr hús þat, *hende det Huus, P.* [3]) *P till.* þeirra, [4]) á skipi, *paa Skibet, till. P.* [5]) þau, *P.* [6]) þeir, *P.*

haf, ok höfðu til þess mælt áðr, at þau mundi samflota hafa, ef svâ vildi verða; ok þess varð lítill munr; en þó kvomu þeir bræðr nokkuru fyrri, ok höfðu uppborit faung sín til húsa Leifs. En er Freydís kom at landi, þá ryðja þeir skip sitt, ok bera upp til húss faung sín. Þá mælti Freydís: hví báru þèr inn hèr faung yðar? Því-at vèr hugðum, segja þeir, at haldast muni öll ákveðin orð með[1] oss. Mèr [lèði Leifr[2] húsanna, segir hún, en eigi yðr. Þá mælti Helgi: þrjóta mun okkr bræðr illsku við þik; báru nú út faung sín, ok gerðu sèr skála, ok settu þann skála firr[3] sjónum á vazströndu, ok bjuggu vel um. En Freydís lèt fella viðu til skips síns. Nú tók at vetra, ok töluðu þeir bræðr, at takast mundu upp leikar, ok væri höfð skemtan. Svâ var gert um stund, þar til er menn bárust verra í milli; ok þá gerðist sundrþykki með þeim, ok tókust af leikar, ok öngvar gerðust kvomur milli skálanna, ok fór svâ fram leingi vetrar. Þat var einn morgin snemma, at Freydís stóð upp or rúmi sínu, ok klæddist, ok fór eigi í skóklæðin; en veðri var svâ farit, at dögg var fallin mikil. Hún tók kápu bónda síns, ok fór í; en síðan gekk hún til skála þeirra bræðra, ok til dyra; en maðr einn hafði útgeingit litlu áðr, ok lokit hurð aptr á miðjan klofa; hún lauk upp hurðinni, ok stóð í gátt um stund þá ok þagði; en Finnbogi lá innstr í skálanum, ok vakti; hann mælti: hvat viltu híngat,

---

[1]) við, *med*, *P*. [2]) leyfði Leifr ok lèði, *Leif overlod og laante*, *P*.
[3]) fyrr, *P*.

om det saa vilde lykkes. Forskjellen blev ogsaa kun ringe, men dog kom Brödrene noget för, og havde opbaaret deres Töi til Leifs Huse. Men da Freydis kom til Land, gjorde de ogsaa deres Skib ryddeligt, og bare deres Sager op til Huset. Da sagde Freydis: „Hvi bare I eders Sager herind?" „Fordi vi troede," svarede de, „at hele Aftalen imellem os skulde holdes." „Mig laante Leif Husene," sagde hun, „men ikke eder." Da sagde Helge: „I Ondskab ville vi Brödre lettelig overgaaes af dig." De bare nu deres Töi ud, og gjorde sig en særskilt Bygning længere borte fra Stranden paa Bredden af en Indsö, og gjorde der alting vel tilrette. Freydis lod fælde Træer til sit Skibs Ladning. Nu begyndte Vinteren at indfinde sig, og Brödrene foresloge da, at der skulde anstilles Lege til at forslaae Tiden med[76]. Saa skete ogsaa en Tid, indtil de ved udspredt ond Omtale bleve uenige, og da holdt de op med Legene, og ingen kom da fra det ene Huus til det andet; og saaledes gik det længe om Vinteren. Det skete en Morgen tidlig, at Freydis stod op af sin Seng, ok klædte sig paa, men tog ingen Sko eller Strömper paa. Veiret var saa, at der var falden stærk Dug. Hun tog sin Mands Kappe over sig, og gik derpaa til Brödrenes Huus, og til Dören; men kort tilforn var en Mand gaaet ud, og havde ladet Dören staae halv aaben. Hun lukkede da Dören op, og stod i Aabningen en Tid, og taug; men Finboge laae inderst i Stuen, og var vaagen; han sagde: „Hvad vil du her, Freydis?" Hun svarede: „Jeg önsker at du skal staae op og

Freydís? hún svarar: ek vil at þú standir upp, ok gángir út með mèr, ok vil ek tala við þik. Svâ gerir hann; þau gánga at trè, er lá undir skálavegginum, ok settust þar niðr. Hversu líkar þèr? segir hún; hann svarar: góðr þiki mèr landskostr, en illr þiki mèr þústr sá, er vor í milli er, þvíat ek kalla ekki hafa til orðit. þá segir þú sem er, segir hún, ok svâ þiki mèr; en þat er eyrindi mitt á þinn fund, at ek vildi kaupa skipum við ykkr bræðr, þvíat þit hafit meira skip enn ek, ok vilda ek í brott hèðan. þat mun ek láta gángast, segir hann, ef þèr líkar þá vel. Nú skilja þau við þat; geingr hún heim, en Finnbogi til hvílu sinnar. Hún stígr upp í rúmit köldum fótum, ok vaknar [hann þorvarðr[1] við, ok spyrr, hví at hún væri svâ köld ok vot; hún svarar með miklum þjósti: ek var geingin, segir hún, til þeirra bræðra, at fala skip at þeim, ok vilda ek kaupa meira skip; en þeir urðu við þat svâ illa, at þeir börðu mik, ok lèku sárliga; en þú, vesæll maðr, munt hvârki vilja reka minnar skammar nè þinnar; ok mun ek þat nú finna, at ek er í brottu af Grænlandi, ok mun ek gera skilnað við þik, utan þú hefnir þessa. Ok nú stóðst hann eigi átölur hennar, ok bað menn uppstanda sem skjótast, ok taka vopn sín; ok svâ gera þeir, ok fara þegar til skála þeirra bræðra, ok geingu inn at þeim sofandum, ok tóku þá, ok færðu í bönd, ok leiddu svâ út hvern sem bundinn var; en Freydís lèt drepa hvern

[1]) þorvaldr, *P, S.*

gaae ud med mig, thi jeg vil tale med dig." Han gjorde saa, og de gik hen til en Træbul, som laae tæt ved Siden af Bygningen, og satte sig der ned. „Hvorledes er du tilfreds her?" sagde hun; han svarede: „Jeg synes godt om Landets Frugtbarhed, men ilde synes jeg om den Tvedragt, som er opkommen imellem os, thi jeg mener, at der ingen Aarsag er given til den." „Det er, som du siger," sagde hun; „saa tykkes ogsaa mig; men det er mit Ærende hid til dig, at jeg önker at bytte Skib med eder Brödre; thi I have et större Skib end jeg, og jeg önsker at reise bort herfra." „Det vil jeg tilstaae dig," sagde han, „om du saa er fornöiet." Dermed skiltes de nu; han gik hjem, og Finboge til sit Leie. Da hun steg op i Sengen med kolde Födder, vaagnede Thorvard derved, og spurgte, hvoraf hun var saa kold og vaad. Hun svarede med megen Heftighed: „Jeg var," sagde hun, „gaaet hen til Brödrene, for at gjöre dem et Bud paa deres Skib, thi jeg önskede at kjöbe det större Skib; men de optoge det saa ilde, at de sloge mig og tilredte mig meget ynkelig; men du, usle Mand, vil vist hverken hævne min eller din egen Skam, og det faaer jeg nu at mærke, at jeg ikke længer er i Grönland, og jeg vil skilles fra dig, hvis du ikke hævner dette." Og nu kunde han ikke længer udholde hendes Bebreidelser, og böd sine Mænd staae op saa hurtig som mueligt og tage deres Vaaben. De gjorde saa, droge strax til Brödrenes Bopæl, gik ind, og overfaldt dem sovende, grebe og bandt dem, og förte saa den ene efter den anden bunden ud; men

sem útkom. Nú voru þar allir karlar drepnir, en konur voru eptir, ok vildi eingi þær drepa. Þá mælti Freydís: fái mèr öxi í hönd! Svâ var gert; síðan vegr hún at konum þeim V, er þar voru, ok gekk af þeim dauðum. Nú fóru þau til skála síns eptir þat it illa verk; ok fannst þat eitt á, at Freydís þóttist allvel hafa umráðit, ok mælti við fèlaga sína: ef oss verðr auðit at koma til Grænlands, segir hún, þá skal ek þann mann ráða af lífi, er segir frá þessum atburðum; nú skulu vèr þat segja, at þau[1] búi hèr eptir, þá er vèr fórum í brott. Nú bjuggu þeir skipit snemma um vorit, þat er þeir bræðr höfðu átt, með þeim öllum gæðum, er þau máttu tilfá, ok skipit bar; sigla síðan í haf, ok urðu vel reiðfara, ok kvomu í Eireksfjörð skipi sínu snemma sumars. Nú var þar Karlsefni fyrir, ok hafði albúit skip sitt til hafs, ok beið byrjar; ok er þat mál manna, at eigi mundi auðgara skip geingit hafa af Grænlandi, en þat er hann stýrði.

Frá Freydísi.

7. Freydís fór nú til bús síns, þvíat þat hafði staðit meðan úskátt; hún fèkk mikin feing fjár öllu föruneyti sínu, þvíat hún vildi leyna láta údáðum sínum; sitr hún nú í búi sínu. Eigi urðu allir svâ haldinorðir, at þegði yfir údáðum þeirra eðr illsku, at eigi kæmi upp um síðir. Nú kom þetta upp um síðir fyrir Leif, bróður hennar, ok þótti honum þessi saga allill. Þa tók

[1]) þeir, *P.*

Freydis lod enhver af dem dræbe, saasnart han kom ud. Nu vare alle Mændene der dræbte, og kun Kvinderne vare tilbage, og dem vilde ingen dræbe. Da sagde Freydis: „Ræk mig en Öxe!" Saa skete, og derpaa dræbte hun de 5 Kvinder, der vare, og holdt ikke op, förend de alle vare döde[76]. Nu gik de tilbage til deres Huus efter denne onde Gjerning, og man kunde ikke mærke andet paa Freydis, end at hun syntes at have handlet meget vel, og hun talte da til sine Folk saaledes: „Dersom vi komme igjen til Grönland," sagde hun, „da skal jeg lade den Mand tage af Dage, som fortæller denne Tildragelse; men vi skulle sige, at de bleve her tilbage, da vi droge bort." De gjorde nu om Vaaren det Skib færdigt, som havde tilhört Brödrene, og ladede det med alle de bedste Sager, som de kunde faae, og Skibet kunde bære. Derpaa seilede de af, og havde en hurtig Reise, og kom til Eriksfjord med deres Skib tidlig om Sommeren. Der var da Karlsefne, og havde sit Skib ganske færdigt til Afreise, og ventede paa Bör; og det er et almindeligt Ord, at der ikke er gaaet noget rigere Skib bort fra Grönland, end det som han förte.

Om Freydis.

7. Freydis drog nu til sin Gaard, som imidlertid havde staaet uskadt. Hun gav alle sine Medfölgere store Foræringer, for at de skulde fortie hendes Ugjerninger; hun fortsatte nu sin Gaards Drift. Dog vare ikke alle saa ordholdne i at tie med deres Ugjerninger og Ondskab, at det jo kom op omsider. Det kom endelig hendes Broder Leif for Öre, og han syntes me-

Leifr III menn af liði þeirra Freydísar, ok píndi þá til sagna um þenna atburð allan jafnsaman, ok var með einu móti sögn þeirra. Eigi nenni ek, segir Leifr, at gera þat at við Freydísi, systur mína, sem hún væri verð; en spá mun ek þeim þess, at þeirra afkvæmi mun lítt at þrifum verða. Nú leið þat svá fram, at aungum þótti um þau vert þaðan í frá nema ills[1]. Nú er at segja frá því, er Karlsefni býr skip sitt, ok sigldi í haf. Honum fórst vel, ok kom til Noregs með heilu ok höldnu, ok sat þar um vetrinn, ok seldi varníng sinn, ok hafði þar gott yfirlæti, ok þau bæði hjón, af hinum göfgöstum mönnum í Noregi. En um vorit eptir bjó hann skip sitt til Íslands; ok er hann var albúinn, ok skip hans lá til byrjar fyrir bryggjunum, þá kom þar at honum suðrmaðr einn, ættaðr af Brimum or Saxlandi; hann falar at Karlsefni húsasnotru hans. Ek vil eigi selja, sagði hann. Ek mun gefa þèr við hálfa mörk gulls, segir suðrmaðr. Karlsefni þótti vel viðboðit, ok keyptu síðan. Fór suðrmaðr í burt með húsasnotruna, en Karlsefni vissi eigi, hvat trè var; en þat var mausur, kominn af Vínlandi. Nú siglir Karlsefni í haf, ok kom skipi sínu fyrir norðan land í Skagafjörð, ok var þar uppsett skip hans um vetrinn. En um vorit keypti hann Glaumbæjarland, ok gerði bú á, ok bjó þar, meðan hann lifði, ok var hit mesta göfugmenni; ok er

[1]) Frá Þorfinni karlsefni ok hans ættboga, *Om Thorfinn Karlsefne og hans Slægt, som Overskrift over et nyt Capitel III Cap. P.,* 112 *Cap. S.*

get ilde om dette Sagn. Da tog Leif 3 Mænd af Freydis's Fölge, og pinte dem til at bekjende den hele Tildragelse, og deres Udsagn kom alle overeens. „Ei gider jeg," sagde da Leif, „behandlet min Söster Freydis saaledes, som hun har fortjent, men det vil jeg spaae dem, at deres Afkom vil aldrig trives." Heraf var det en Fölge, at ingen fra den Tid syntes uden ondt om dem. Nu maa der igjen begyndes fra det, at Karlsefne beredte sit Skib, og seilede bort derfra; han havde en heldig Reise, og kom i god Behold til Norge, hvor han forblev om Vinteren, og solgte sine Varer; og baade han og hans Kone bleve holdte i stor Ære af de anseeligste Mænd i Norge. Men den fölgende Vaar gjorde han sit Skib i Stand, for at gaae til Island; og da han var ganske færdig, og hans Skib laae foran Bryggen, og ventede paa Bör, da kom der en tydsk Mand til ham, som var fra Bremen i Saxland; han forlangte til Kjöbs af Karlsefne hans Huuspryder[77]. „Jeg vil ikke sælge den," sagde denne. „Jeg vil give dig en halv Mark Guld for den," sagde den tydske Mand Karlsefne fandt, at det var et godt Bud, og de sluttede derpaa Handelen. Den tydske Mand drog bort med Huuspryderen, men Karlsefne vidste ikke, hvad det var for Træ, men det var Masur[78], kommet fra Viinland. Nu seilede Karlsefne bort, og kom med sit Skib nord paa Island i Skagefjord, og der blev hans Skib opsat om Vintereren. Men om Vaaren kjöbte han Glömböland[79], hvor han opslog sin Bopæl, og boede, saalænge han levede, og var en særdeles anseet Mand. Fra ham og hans Kone Gudrid ned-

mart manna frá honum komit ok Guðríði, konu hans, ok góðr ættbogi. Ok er Karlsefni var andaðr, tók Guðríðr við bús varðveizlu, ok Snorri, son hennar, er fæddr var á Vínlandi. Ok er Snorri var kvongaðr, þá fór Guðríðr utan, ok gekk suðr, ok kom út aptr til bús Snorra, sonar síns, ok hafði hann þá látit gera kirkju í Glaumbæ. Síðan varð Guðríðr nunna ok einsetukona, ok var þar, meðan hún lifði. Snorri átti son þann, er þorgeir hèt, hann var faðir Íngveldar, móður Brands biskups. Dóttir Snorra Karlsefnissonar hèt Hallfríðr; hún var móðir Runólfs, föður þorláks biskups. Björn hèt son Karlsefnis ok Guðríðar; hann var faðir þórunnar, móður Bjarnar biskups. Fjöldi manna er frá Karlsefni kominn, ok er hann kynsæll maðr orðinn. Ok hefir Karlsefni gerst sagt allra manna atburði um farar þessar allar, er nú er nokkut orði ákomit.

ANMÆRKNINGER.

[1]) Landstrækningen *Jaðar* laae sönden for *Rógaland*, og udgjorde i de ældste Tider, snart en Deel af dette Rige, snart af Agde, og havde vel endog undertiden sine egne Herskere. Endnu kaldes den *Jædder* eller *Jædderen*; der ligger den gamle Stad Stavanger, som i de katholske Tider var et berömt Bispesæde. Nu hörer Jædderen til Christiansands Stift.

[2]) Eriks Hustru, som her kaldes Thorhilde (*þórhildr*) nævnes i de fleste Exemplarer af Landnama og Hauksbog paa et Sted Thjodhilde (*þjóðhildr*), i enkelte andre derimod Thorhilde, ligesom sandsynligviis den store Gaard *þjóðhildarstaðir* i Østerbygden paa Grönland bar hendes Navn paa

stammer en talrig og ypperlig Slægt[80]. Og da Karlsefne var död, antog Gudrid Boets Bestyrelse tillige med sin Sön Snorre, som var födt paa Viinland. Men da Snorre var bleven gift, drog Gudrid udenlands, og reiste sönder til Rom; og kom igjen tilbage til sin Sön Snorres Gaard, og han havde da ladet bygge en Kirke i Glömbö. Siden blev Gudrid Nonne og Eneboerske[81], og var der, saalænge hun levede. Snorre havde en Sön, som hed Thorgeir; han var Fader til Ingvelde, Biskop Brands Moder[82]; Snorre Karlsefnessöns Datter hed Hallfrid, hun var Moder til Runolf, Biskop Thorlaks Fader[83]. Karlsefne og Gudrid havde en anden Sön, som hed Björn, han var Fader til Thorun, Biskop Björns Moder[84]. Fra Karslefne nedstammer en talrig Slægt og en ypperlig Afkom; og har Karlsefne nöiagtigst af alle berettet Tildragelserne med alle disse Reiser, hvorom her noget er fortalt[85].

förste eller anden Haand. I Torfæi *Grönlandia*, *Havn.* 1706, 8, S. 11 skrives hendes Navn forskjellig med slemme Trykfeil, som *Thorkilde* (Thorhilde) *aliis Throdkilde* (Thjodhilde). I Björn Johnsens Afskrift af Thorfinn Karlsefnes Saga, som Torfæus har fulgt (i sin *Vinlandia*) kaldes hun stedse *Þórhildr* (Thorhilde), hvorimod andre, skrevne efter den samme Björn Johnsens Omskrivning af samme Saga, kun kalde hende *Þjóðhildr* (Thjodhilde). Da hun antog Christendommen, og viste sig at være den meget hengiven, er det vel mueligt, ja endog sandsynligt, at Navnet *Þórhildr*, som begynder med Guden *Thor*, efter hendes eget eller Præstens Ønske er blevet saaledes forandret.

[3]) *Öxney* eller *Yxney* ligger egentlig i en fra Bredefjordens Bugter ind i Landet gaaende mindre Fjord, og hörer til Districtet Skogarstranden (*Skógarströnd*) i Sneefjeldsnes Syssel inden Islands Vesteramt, som udgjör et Præstekald, bestaaende af Bredebolstads og Narfeyres Sogne. Pastor John Hjaltalin, bekjendt som islandsk Digter, har den 5te August 1817, som Stedets Sognepræst, indgivet en interessant Indberetning til den Kongl. Commission for Oldsagers Opbevaring i Kjöbenhavn, hvoraf det erfares, at Erikstade paa Yxnö forlængst er bleven nedlagt og öde. Om dets og flere Erik vedkommende endnu synlige Levninger skriver han saaledes: „Endnu seer man Rudera a) af den Gaard paa *Yxney*, som först beboedes af Grönlands Opdager, Erik den Röde. Den har staaet paa en Höi, som har en overordentlig vid Udsigt. Man kan skjelne Tomterne af fire Bygninger, hvoraf den största har været af 12 Alens Længde, men 7 Alens Brede. De andre ere lidet mindre. b) Af 3 Tomter ved Eriks Skibsboder eller Fiskerhüse, ved Eriksvaag (*Eiríksvog*). c) Af hans Smede paa Dröngum (*á Draungum*), hvor der endnu er en Kratskov. Den har været af 9 Alens Længde og 5 Alens Brede. Endnu finder man Senner eller Skovre der i Nærheden." De Brudstykker af Eriks Levnet, som vi have tilbage, ommelde baade dette Sted og tillige en anden Gaard af samme Navn (*Dràngar*) paa Hornstrandene, i det nuværende Isefjords Syssel, som Eriks förste Bopæl paa Island. Det bliver da sandsynligt, at Erik har opkaldt *Dràngar* paa Skogarstranden efter det Sted, hvor han för havde opholdt sig.

[4]) *Setstokkar* (i Enkeltt. *setstokkr*). Dette Ord kan modtage forskjellige Forklaringer, nemlig a) Bænkestokke, saadanne Stokke, som de fordum brugelige Thing-Stokke, paa hvilke Stokkemændene, som deraf have faaet deres Navn i Danske Lov, pleiede at sidde. — Saaledes er Or-

det blevet oversat a) af John Olafsen fra Sövnöerne i Glossariet til Landnama ved *sedile, trabs ex qua scamnum confectum est*, og af Thorkelin i Eyrbyggja-Saga S. 109 ved *suffixæ sedilibus sublicæ*. Jvf. endvidere Haldorsens og Rasks Ordbog. b) Höisædes-Söiler eller Piller (*columnæ sedis i.e. primariæ, tricliniares*) ved Biskop Hans Finsen (Landnama *l.c.* S. 101), Birger Thorlacius i Programmet *de Erico Rufo (Prolus. II, 123)* og paa samme Maade er det oversat i denne Fortællings större Udgave S. 9 (jfr. Noten a) samt herovenfor S. 174, 186. Disse Söiler vare tvende, een ved hver Side af Höisædet (*öndvegi*), hvorfor de almindeligst kaldes *öndvegis-súlur* eller Höisædes-Söiler. Mere om dem vil forekomme i andre Afdelinger af nærværende Værk.

⁵) Denne Eriks-Saga er nu ganske tabt med Undtagelse af dette, samt Landnamas, Olaf Tryggvesöns og Thorfinn Karlsefnes Sagaers tildeels ovenanförte Udtog.

⁶) Denne Styr Thorgrimsön hed egentlig *Arngrim* og var en Sön af Thorgrim Kjallaksön i Bjarnarhöfn i Helgafellssveit; formedelst hans urolige Sindelag og idelige Trætter blev han kaldt *Styr* (Strid, Kamp d. e. den stridbare, trættekjære), og dette Tilnavn anföres siden som hans Egennavn, stundum med nok et Tillæg: *Viga-Styr* (den stridbare Drabsmand). En vidtlöftig Saga havdes för om ham paa Island, men alle Afskrifter af den vare tabte henved Aaret 1700 paa en Membran nær (fra henved 1360), som kom til Sverrig. Eieren laante da dette unike Haandskrift til Prof. Arne Magnussen, som lod det afskrive, men baade Original og Afskrift fortæredes strax derefter med de ⅔ af hans i sit Slags magelöse Manuskriptsamling i Kjöbenhavns store Ildebrand 1728. Afskriveren, John Olafsen fra Grunnevig, havde dog til sin egen Efterretning, optegnet adskillige sjeldne Ord og Talemaader deraf, samt opskrev senere hele Sagaens Ind-

hold, for saavidt han kunde huske det. Dette Udtog er nu udgivet af det Kgl. Nordiske Oldskrift-Selskab (bearbeidet ved Gudmundsen og Helgason) i de förommeldte *Islendinga-Sögur* 1ste Bind. Styrs Deeltagelse i Eriks Trætte med Thorgest er höist sandsynlig bleven ommeldt i denne, ellers nu tabte Saga, skjönt Afskriveren ikke har kunnet erindre noget derom.

7) Ejulf Æsa's Sön af Svinö er ellers kun lidet bekjendt. Om Thorbrands Sönner, især Snorre, som tilsidst drog til Grönland, vil meget forekomme i det följgende, ligesom og om Thorbjörn Vifilsön, samt hans Datter Gudrid, der ligeledes kom til Grönland, men hun end senere til Viinland i Amerika, hvor hun blev Stam-Moder til en udbredt islandsk Slægt.

8) Denne Thord Geller, Sön af Olaf Feilan, var i sin Tid en ypperlig Hövding i Borgarfjorden, om hvem man og har havt en egen Saga, som citeres i Landnama, hvis Forfatter, Are Frode, som nedstammede fra ham, rimeligviis har havt nogen Andeel i dens Affattelse, men den er dog nu forlængst aldeles tabt. Thorgest Steinsön paa Bredebolstad paa Skogarstrand var gift med hans Datter Arnora; saaledes vare hendes Brödre, af hvilke Stein siden blev Laugmand, Svogre til Thorgest, hvem de og vare med at hjelpe i denne Feide. Thorgeir fra Hitardal var en Sön af Thorhadd, Thorgests Broder.

9) I Eriksvaag viser man endnu Ruiner af Erik Rödes Skibsboder eller Fiskerhuse. See ovenfor Anm. 3.

10) Om ham og hans Opdagelse af Gunbjörns Skjær have vi alt handlet ovenfor, i 2den Afdeling S. 71 o. f.

11) Et berömt Isbjerg, omgivet af mindre Bjerge af sædvanlig Art, paa det saakaldte *Snæfellsnes* (hvoraf det paa Dansk benævnte Sneefjeldsnæs Syssel, Isl. *Snæfellssýsla* i Vester-Amtet, har sit Navn) mellem de to store Bugter, Bredefjord og Faxefjord. Om Eriks förste Ophold og Opda-

gelser i Grönland, jævnför ovenfor S. 168, 176 o. f. For ret nöie at kunne adskille og bedömme de gamle grönlandske Stedsnavne, ansee vi det for tjenligt at undersöge og bevise deres Etymologie, forsaavidt de ikke ere sammensatte af bekjendte skandinaviske Egennavne for Personer. Saaledes indbefatte Benævnelserne for *Eiríkshólmar* og *Eiríksey* to af de ældste nordiske Benævnelser for mindre og större Øer. *Hólmr*, ogsaa *hólmi*, betegner nemlig en lille Ø (samt en til Trekamp indhegnet eller begrændset Plads) ligesom endnu det Danske, Svenske, Tydske og Engelske samt ogsaa Angelsaxiske *Holm*; *Ey* derimod det Danske og Svenske *Ø*, Angelsaxisk *ege*, *æge*, Galisk *eileau*. En stor Ø kaldes paa Islandsk *eyland* (Øland,) og saaledes udtales endnu det Engelske *island*, skjönt det skrives paa en ganske anden Maade; Egennavnet *Island* skrive Britterne derimod *Iceland*.

[12]) *Brattahlíð* betyder: den steile Fjeldside eller Skrænte; *brattr* er det Danske *brat*, steil (nedhængende, hovedkulds) Svensk og Nord-engelsk *brant*. *Hlíð* er ligeledes det Olddanske *Lid* (hvoraf Kæmpevisernes *under Lide*), Svensk *lid*, *lia*, Norsk *Li*, *Lie*, Skotsk *lithe*, Vælsk eller Kymrisk *llethr*, fordum Angelsaxisk *hlíðe*, Mœsogothisk *hlijans*. Dog er nu dette Stedsnavn mestendeels uforstaaeligt i samtlige nordiske Bogsprog, det Islandske undtaget. Det modsatte er Tilfældet med Landets Navn *Grænland* eller *Grönland*, som endnu lige klart forstaaes i Dansk, Tydsk, Svensk, Hollandsk og Engelsk. Dog ere begge Ordene meget gamle, da *grön* f. Ex. paa Angelsaxisk hedder *grene*, paa Lappisk *ruonas* (hvori Begyndelsesbogstavet *g* dog er bortkastet). *Land* forekommer baade i Angelsaxisk og Mœsogothisk; i Persisk betyder *Lan* det samme, ligesom det og skal være Tilfældet i visse amerikanske Dialekter.

[13]) Dette Stedsnavns sidste Deel, *fjörðr* (som forekommer i saa mange andre Islandske og Gammel-Grön-

landske) er det Danske, Norske og Svenske *Fjord* (ogsaa i Svensk *Fjärd)*, Skotske *firth*. Beslægtede ere det Engelske *ford*, Tydske *Fuhrt*, *Furt* o. fl.

[14]) Ved Bredefjorden forstaaes den store Bugt paa Islands Vesterland, der endnu bærer dette Navn, og ved Borgarfjorden ligeledes den Fjord, hvori den store Elv Hvidaa *(Hvitá)* udlöber paa Landets sydlige Kant. Nu adskiller den og Elven Borgarfjords og Myre Sysseler, af hvilket sidstnævnte dog fordum den störste Deel regnedes til Borgarfjorden, benævnt som et Herred eller Landskab. Med det her opgivne Antal af Skibene jævnför Varianterne ovenfor S. 178-179.

[15]) Dette sidste Tal stemmer ganske overeens med de i Landnamas fleste og bedste Afskrifter opgivne. Den strax herefter ommeldte Biskop Frederik var en Tydsker eller saxisk Missionair, som med stor Iver sögte at omvende Islænderne, hvori een af dem, Thorvald Kodransön (hvis hæderlige Minde Oehlenschläger saa herlig har fornyet i Sörgespillet Palnatoke) gik ham til Haande. Om dem handler ellers *Kristni-Saga* (udgivet af den Arnæmagn. Commission 1773) samt Olaf Tryggvesöns Saga, udg. af det Kgl. Nord. Oldskrift-Selskab, med latinsk og dansk Oversættelse, i dens 1ste Deel. De reiste fra Island i Aaret 985.

[16]) Alle de her forekommende Mands- og Steds-Navne ere af ægte skandinavisk Oprindelse. *Fjörðr* er för forklaret. *Dalr* (Dal) er almindeligt for alle Nordisk-Tydske Sprogarter (Dansk, Svensk, Hollandsk, Angelsaxisk, Mœsogothisk og Alemannisk, samt endnu i Schwaben *Dal*, Vælsk *dol*, *dæl*; — nogle ville og at *dol* i Phœnicisk skal have havt den samme Betydning). *Álptafjörðr* d. e. Svanefjorden, opkaldt efter en islandsk Fjord og Gaard ved dens grönlandske derfra udvandrede förste Beboere (hvilket nærmere vil vises i Uddragene af *Eyrbyggja-Saga)* kommer af det Oldnordiske og Islandske *álpt*, *álft*, en

Svane (for det meste uddödt i de beslægtede Sprog, skjönt et Slags Samklang dermed synes at findes i det gamle Tydske *Elbis*, *Alpiz*, Kymriske *alarch*, Latinske *olor*). *Siglufjörðr* d. e. Mastfjorden, af *sigla*, en Mast, hvoraf endnu de Færöiske, og tillige Oldnordiske *siglubekkur* og *siglurúm*, de Masten nærmeste Bænke og Rum. Ordet er beslægtet med det Danske og Finske *Seil*, Svensk og Tydsk *Segel*, Engelsk *sail*, Angelsaxisk *segl*, *segel*, Barbarisk Latin *sigla*, samt Gjerningsordet *sigla*, seile o. fl. Jvf. det Vælske *sigl*, Bevægelse, *siglo*, bevæge, bevæges m. fl. *Vatnahverfi* betegner en beboet Egn, liggende ved ferske Vande eller Indsöer, af Ordet *vatn*, der i det Oldnordiske, ligesom endnu i Islandsk, Norsk og Færöisk, ikke allene betegner Vand, (i hvilken Betydning saa mange egne Dialekter besidde det tilfælles), men ogsaa Indsö — og af det mindre bekjendte *hverfi*, en Kreds eller Klynge af Byer eller Boliger, (af Gjerningsordet *hverfa*, omringe, omgive), som med ringe Forandringer gjenfindes i Mæsogothisk, Angelsaxisk, Tydsk og flere Sprog. Ellers ere adskillige af disse Navne forplantede til de Hollandske Sökort paa en neppe kjendelig Maade. Saaledes er *Ketilsfjord* der bleven til *Keder-Fioerd*, *Rafnsfjord* til *Rompnes-Fioerd*, *Einarsfjord* til *Eymesnest-Fioerd*, *Wantsdals K.* (Kirke) henhörer maaskee til *Vatnahverfi*.

[17]) *Hálogaland* eller *Hölgaland* kaldes nu Helgeland, og udgjör en betydelig Deel af de norske Nordlande. Olaf Tryggvesön var, som bekjendt, den förste Konge, der udbredte Christendommen almindelig i Norge og dets Colonier.

[18]) *Niðarós* (Elven Nids Munding), Lat. *Nidrosia*, var det gamle Navn for den Stad, der nu kaldes Trondhjem, hvilket sidste Navn hele Provindsen (*Þrándheimr*) fordum bar.

[19]) Leif Eriksön er formodentlig bleven döbt (i Norge) i Aaret 999.

[20]) See ovenfor S. 178-79, 194. Ingen Gaard, kaldet

Drepstok, ligger nu i Guldbringe Syssel, hvorimod en af dette Navn skal ligge ved Ørebak (*Eyrarbakki*) i Arnæs Syssel i Nærheden af *Selvog*. Bjarne Herjulfsön kaldes bestandig urigtigen Björn af Schöning i hans Norske Historie III, 415 o. fl.

[21]) *Suðreyjar* eller Syderöerne kaldte Skandinaverne fordum de vesten og norden for Skotland liggende Hebridiske og Hebudiske Øer, nu i Almindelighed kaldte *The western islands*. Med deres christne Beboere havde de hedenske Skandinaver længe megen Omgang, og mange af dem antoge der Christendommen.

[22]) Ordet *hafgerðing*, i Fleertallet *hafgerðingar*, er ellers kun sjeldent og derfor sjelden rigtig udtydet. Dets rette Mening forklares udförlig i det gamle norske Værk Kongespeilet eller *Speculum Regale* (*en konúngliga skuggsjá*) S. 171-72, ved en uhyre Havbrænding, som undertiden reiser sig i Havet ved Grönland, paa den Maade at tre colossalske Bölgerækker ganske indslutte en vis Söstrækning, saa at det Skib, som da befinder sig der, kommer i den störste Fare. Stedet vil forekomme senere i dette Værk, blandt Kongespeilets övrige Efterretninger om Grönland, hvorfor vi ikke indrykke det her. *Hafgerðing* maatte efter Ordet oversættes ved Havets Gjerde eller Indhegning; for större Tydeligheds Skyld have vi herovenfor gjengivet det ved Havbrænding.

[23]) Denne halve Strophe viser, at Kvadet har været digtet i den Verseart, som fordum kaldtes *hrynjandi háttr*, men nu paa Island *Liljulag* (efter et berömt aandeligt Digt *Lilja* fra det 14de Aarhundrede). Ordene kunne saaledes omsættes i sædvanlig prosaisk Orden. *Ek biðr* (usædvanlig for *bið*, som andre Afskrifter have) *meinalausan múnka reyni at beina minar farar. Drottinn foldar hattar hallar haldi yfir mèr heiðis stalli*, d. e Jeg beder Munkes Pröver, som er uden al Lyde (eller: fri for alt Ondt — d. e. Gud

eller Christus) at fremme min Reise. Den Herre, som raader for Himlens Hall, der hvælver sig over Jorden, holde sin Haand over mig!" Det dunkle Udtryk *heiðis stallr* (Falkens Sæde, af Subst. *heiðir*) betyder nemlig Haanden eller Armen. Dog maa man herved bemærke Varianterne til Landnama ovenfor S. 180, efter hvilke man kan læse: *heiðis hallar hárrar foldar drottinn haldi yfir mèr stalli.* „Himmelhallens höie Riges Hersker holde sin Styrke (eller stærke Beskjermelse) over mig!" (see om denne Betydning af det sidstmeldte Ord Glossariet til den ældre Eddas store Udgave I, 673). Endvidere kan man antage det for en Benævnelse paa Skjoldet (som *hálfkenning*), med hvis nöiere Udvikling vi dog ikke længer ville opholde Læseren. Jævnför Uddragene af Landnama D (S. 194), hvor de to förste Linier af denne samme Drapa findes indförte.

[24]) Denne Gaard, som sandsynligviis har været omgivet af et lille Bygdelag af samme Navn, er een af de mest berömte i det gamle Grönland, og forekommer saaledes meget tit i det fölgende. Den havde sit Navn af det Næs eller Forbjerg, hvorpaa den laae, maaskee eet af de mærkeligste i Landet. I de Hollandske Sökort (som have optaget Østerbygdens oldnordiske Navne, men som oftest forkvaklet dem) kaldes det *Hernolesnes* (aflagt efter Gisning). Det Islandske og Skotske *nes* er nemlig det Danske *Næs*, Svenske *näs*, Engelske *ness*, Angelsaxiske *nese, næs.* Det er öiensynlig beslægtet med *nös (nasir)*, Næse, (fælles for alle gothisk-germaniske Sprog, ja selv i Latin *nasus* og i Sanscrit *nasa)*. Saaledes betyder ogsaa det Finske *nenæ* baade Næse og Forbjerg.

[25]) *Garðar* (Gjerder, Mure, Gaarde, Boliger) Fleertallet af *garðr*, en Gaard, Stad. Adskillige Gaarde af dette Navn findes endnu i Island. Ordet *garðr* (i sine flere forskjellige Betydninger) er eet af de allerældste i de nordiske Sprog, da Sidestykker dertil og spores i Græsk, Latin, Per-

sisk, de indiske og flere asiatiske Sprog. See den ældre Eddas Glossarium I, 512, II, 635-36, III, 222. Ved dette mest berömte Sted i det gamle Grönland var Landets almindelige Thingsted, længe förend Bispestolen der blev indrettet. Sandsynligviis har Erik ogsaa enten der, eller i Brattelid opfört et hedensk Tempel, skjönt det ikke ommeldes i de faa Efterretninger, som vi nu have tilbage om hans Levnet og Bedrifter. Det er maaskee mærkeligt, at en stor Gaard i Nabolaget af den Egn, hvorfra Erik udvandrede, bar Navnet *Garðar* (eller Garde), og var fordum bekjendt under Navn af *Hof-Garðar*, uden Tvivl formedelst det der staaende *hof* eller Gudehuus (*goðahús*), som slige ogsaa undertiden kaldtes; dog især de mindre eller ikke almindelige, der saaledes tildeels svarede til de Christnes Annexkirker eller Capeller, ligesom Hofene til de större Kirker. Denne Gaard blev og först bygget af en Landnaamsmand, Broder til en Gode paa Sida i det sydostlige Island. Nu hörer det til Stadarsveiten og Sneefjeldsnæs Syssel. I vore Dage har man der seet tydelige Spor til Agre, skjönt Agerdyrkningen for nogle Aarhundreder siden der er gaaet af Brug.

26) *Eyrar* er her den samme Havn, som nu kaldes *Eyrarbakki* eller Ørebak, ikke langt fra Udlöbet af den store Flod *Ölvesá* eller *Hvitá* i Arnæs Syssel, inden Islands Sönderamt. Jævnför Anm. 20.

27) Dette mærkelige Ord ~~*norrœna*~~, d. e. *Nordlig Vind*, viser aabenbare, at, naar det samme Ord bruges om Tungemaalet, betegner det ikke det *Norske* men *Nordiske Sprog*.

29) Erik Jarl, Sön af den berömte Hakon Sigurdsön, der vel længe förte Titel af Danmarks Konges Jarl, men regjerede tilsidst som uindskrænket Enevoldsherre over Norge. Olaf Tryggvesön, som nedstammede fra Harald Haarfager, havde för paaskudt sin Arveret, for at styrte Hakon Jarl, og saaledes komme i fuld Besiddelse af Riget. Kong Svend Tveskjæg af Danmark fornyede dog dettes ældre Fordrin-

ger, og det lykkedes ham, med den svenske Kong Olafs og den Norske Eriks Hjelp at fælde eller fordrive Olaf Tryggvesön i det berömte Söslag ved Svölder. Erik kom nu til Regjeringen i den störste Deel af Norge, men förte den kun (ligesom hans Fader i Begyndelsen) som den danske Konges Statholder. En anden Deel af Riget bestyrede hans Broder, Jarlen Svend Hakonsön, paa samme Maade for den svenske Konge. Erik Jarl overtog Regjeringen i Norge i Aaret 1000 og döde, fordi hans Dröbel var bleven uheldig skaaret af en Læge, i Efteraaret 1013. Dog maae vi her vel lægge Mærke til, at Erik, allerede i sin Faders levende Live, havde hersket som Jarl i Norge paa forskjellige Maader, fra Aaret 982. Schöning antager saaledes (*l. c.* III, 417) at denne Bjarnes Reise til hans Hof skete i Aaret 988 eller 989.

[10]) Det er tydeligt, at Erik har anseet dette Fald som et Varsel om Uheld for ham, hvis han begav sig paa den foresatte lange og vanskelige Reise. Et gammelt islandsk Ordsprog eller overtroisk Regel siger dog, i modsat Mening: *Fall er farar heill, frá garði, en ekki að*, d. e. Fald betegner en Reises Held, fra Hjemmet, men ikke dertil. Naar Faldet (som her var Tilfældet) medförer Skade, maa det naturligviis ansees for en Undtagelse fra Reglen.

[11]) *Suðrmaðr* (Sydmand eller Sydlænder ligesom i Modsætning til *Norðmaðr*, Nordmand) betegner vel i mest udstrakt Forstand en Mand fra Fastlandets sydlige Egne, hvor det egentlige nordiske Sprog ikke taltes, men nærmest betegner det som oftest (hvilket her og senere — om en Mand fra Bremen — sees at være Tilfældet) Tydsker, ligesom det og vil erfares i det fölgende, at Tyrker helst talte Tydsk. Paa en lignende Maade fik ogsaa Ordet *Norðmaðr (Normannus)* i Sydlandene forskjellige Betydninger.

[12]) For en Tydsker er Navnet *Tyrker* vistnok usædvanligt, men det er vist at man nu kun kjender faa af de ældste tydske Navne uforfalskede. Fleerheden deraf (ligesom

af de danske) er endog undergaaet eller afskaffet ved Indförelsen af fremmede Helgennavne. I de ældste nylig opdagede Diplomer kunne dog nogle hidtil ganske ubekjendte opsöges. Friser og Hollændere have beholdt mange gamle Egennavne, som endnu tildeels höres paa Øen Amager ved Kjöbenhavn, f. Ex. *Dirk*, forhen maaskee *Dirker* (af *Tirgeir?*), som let kunde forvandles til *Tyrker* eller *Tirker*. Jvf. Anm. 41.

[33]) Navnet *Helluland* betegner egentlig de flade Klippers eller Stenes Land af *hella*, en flad Klippe eller Steen, endnu i Norsk *Helle*, Svensk *häll*. Ordet synes at være dannet som kvindeligt af Hankjönnets *hallr*, en Steen, Klippe, hvoraf det yngre Danske og Norke *Hald*. *Hallr* er maaskee oprindelig det samme som Finnernes *callio*, Sanskrit *kalla*, en Klippe. Torfæus oversætter Navnet i *Vinlandia* S. 5 ved Klippelandet (*terra petrosa*). Schöning beretter at Forbisher (eller Frobisher) i det 16de Aarh. har fundet et Land, kaldet Helleland, fuldt af vilde Folk (Norges Historie III, 418 efter Th. Feygius). Herom komme vi til at handle nærmere i Undersögelserne over de nyere Opdagelser.

[34]) *Mörk*, *Mavrk*, betegner mest i det Oldnordiske fladt Skovland. Saaledes er Danmark, *Danmörk*, en særdeles passende Benævnelse for *Dans* eller de Danskes skovrige Sletter. *Mörk* er ellers det Danske, Svenske og Tydske *Mark*, Mœsogothisk *marka*. Om dette Navns Oprindelse udlader Torfæus sig saaledes (*l. c.*) „*Eam Leifus a planitie Marklandiam appellavit; inde patet, non ut quibusdam placet, vocem m a r k regionem, sed planitiem vel planam regionem notare.*"

[35]) Sandsynligviis har den söde Dug paa Græsset været den saakaldte Honningdug, som vel kan svare til den ovenanförte Beskrivelse.

[36]) *Húðfat*, d. e. Læder-Dække, kaldte de gamle Nord-

boer deels de Köier (formodentlig Hængeköier), som de brugte til Skibs, deels Sække af Læder, hvori de forvarede deres Klæder eller Varer, for at de ikke skulde beskadiges af Regn eller Sövand.

[37]) Lax findes endnu i Mængde i Nordamerikas Floder.

[38]) Denne Beskrivelse kan kun passe paa et sydlig liggende Landströg.

[39]) Ved en Misforstaaelse blev her foran S. 219, nederste Linie, sat „otte" istedenfor „halv otte" og S. 221, överste Linie, „fire" for „halv fem". Det hedder ligefrem efter Ordene „Solen gik ned Kl. 4½ og stod op Kl. 7½, 'saa at den korteste Dag altsaa var 9 Timer lang. Denne Fortolkning have flere af de i Islands Horologie mest bevandrede Lærde, fremsat og begrundet ved afgjörende Beviser; blandt dem ville vi nævne Paul Vidalin, i en endnu ikke udgiven Undersögelsé om Bestemmelserne af Dagens Timers Inddeling og Biskop Finn Johnsen i hans *Historia ecclesiastiea Islandiæ* I D. S. 153-157. Af denne Observation lader Stedets geographiske Brede sig bestemme til 41° 24′ 10″, hvorved dog maa bemærkes, at Indretningerne til Tidens Maaling ikke kunne antages at have i hine Tider været saa fortrinlige, at man vil tænke paa at bestemme Stedets geographiske Brede paa Secunder nær; imidlertid have de Gamle vistnok været nöiagtige i saadanne Observationer, hvorfor Angivelsen af denne maa ansees for et ufeilbarligt Mærke til at bestemme Stedets geographiske Brede.

[40]) De forskjellige Læsemaader tilbyde her tvende Ord, som begge ere lige sjeldne og vanskelige at forklare med Sikkerhed. *Smáskitligr* synes at kunne betyde fregnet, men er vel, — især da *ei* i islandske Oldböger undertiden skreves som *i*, — det selvsamme som *smáskeitligr*, der forekommer i gamle Sagaer; Læsemaaden *smáskilligr* udtrykker det samme, og alle Ordene svare formodentlig til det end-

nu brugelige *smdskorinn*: een der har fine og ligesom krindelige Ansigtstræk eller Lineamenter.

[41]) Om denne Oversættelses Rigtighed kan der ingen Tvivl være, skjönt Schöning (i Heimskringlas store Udgave I, 310 samt Norges Historie III, 420) fremsætter den Gisning (formedelst Egennavnet Tyrkir), at Tyrkisk eller Ungersk kunde menes derved som Mandens Modersmaal. Jvf. ovenfor Anm. 32. *Þýrska* eller *þýðska* (forhen ogsaa *þjóðverska*) var i Norge i det 14de Aarhundrede og er endnu i Island den almindelige Benævnelse for Tydsk.

[42]) *Norræna* d. e. Norsk eller Nordisk, det Nordiske Sprog, som fordum taltes (tildeels med nogen dialectisk Forskjel) i Danmark, Norge, Sverrig og tilhörende Öer, samt endnu paa Island. Det er alt beviist af Vidalin, Erichsen, John Olafsen, P. E. Müller, Rask o. fl., men först nylig er den Maade, hvorpaa Sproget i Fastlandets tre Riger omdannedes til de nærværende, nöiagtig oplyst i Registrator N. M. Petersens Værk: Det danske, norske og svenske Sprogs Historie.

[43]) Det er höist mærkeligt, og tillige bekræftende for denne ældgamle Beretnings Sandfærdighed, at Nordamerika, da det senere blev gjenopdaget af Europæerne, frembragde vilde Viinranker og Druer af forskjellige Slags. De fandtes saaledes ved Missisippi Floden, i Ny-England, især dog i Virginien, i stor Mængde (see Schöning N. H. III, 421). Selv i Canada har man vilde Viindruer; Linnée opregner fölgende Arter af amerikanske Viindruer: *Vitis labrusca, v. vulpina* og *v. arborea*. Jfr. Forsters Gesch. der Entdeck. und Schiff. im Norden S. 112. I gamle Geographier, f. Ex. Hübners, dansk Udgave II, 793, hedder det om hine Egne: „Skovene ere fulde af Viintræer." Först henved 1690 förte man forskjellige Arter af disse Viintræer fra Amerika til Europa, som forhen vare ubekjendte her, dog mere til Prydelse end Nytte; een af dem behöver, naar den engang er plantet, ingen videre Pleie. De beskrives udförlig i Zinckes

Oekon. Lexicon II, 3171. Mere herom vil forekomme i vor særskilte Afhandling om Viinlands Beliggenhed. Mærkeligt er det ellers, at Spanierne i deres amerikanske Besiddelser forböde al Viinavl, for at befordre Afsætningen af spanske Vine der.

[44]) *Vinland* har endnu i Dansk den gamle uforandrede Lyd og Betydning. Det Oldnordiske *vín* er nemlig eenstydigt med det Angelsaxiske og Alemanniske, samt nyere Danske og Svenske Ord, Mœsogothisk *veins*, Engelsk *wine*, Tydsk *Wein*, Hollandsk *wyn*, Kymrisk *gwyn*, Lithauisk *winas*, Polsk (og i flere Slaviske Sprog) *wino*, Finske *vyna*, Lappiske *vynne*, som alle menes at nedstamme fra det Latinske *vinum*. Dog er det maaskee tvivlsomt, om de bör udledes lige derfra, eller (maaskee snarere) fra det Kaukasisk-Inguschisk-Tuschiske *vyn*, Suanisk *gwinei*, Georgisk *ghwyno*, *gvyno*, hvortil endelig det Græske *οἶνος* synes at slutte sig.

[45]) Saaledes sees Leif her at have kaldt sit og Medreisendes förste Opholdssted i America. Ordet *búð* har vel först betegnet ligefrem en Bolig af Gjerningsordet *búa* (boe); senere har man allene brugt det om Huse eller Telthytter, der anvendtes til midlertidigt Brug, som Opholdssteder paa Thinge og ved store Forsamlinger, som Markeder, Havne, Fiskerpladse o. desl. Saadan Betydning har Ordet endnu paa Island. Ogsaa betegner det der (ligesom *Bod* i Dansk og Svensk, *Bude* i Tydsk, *booth* i Engelsk) faste Handelsboder. I den ældre Betydning (som Huus, fast Bolig) svarer det til det Engelske *abode*, Vælske *bod*, *bwth* o. s. v. Da det oldnordiske *búa* (være, boe) oprindelig er det samme som det Kaukasisk-Tschetschenziske *bu*, Persiske *buden*, kan *búð* vel og tænkes at være beslægtet med det i Persiske og Indiske Stedsnavne tit forekommende Slutningsord *bad*, ja vel endog med det semitiske *beth*.

[46]) *Kornhjálmr* kaldes ogsaa i Dansk *Hjelm* (for Korn),

ligesom og dette Ord bruges i Øster-Götland i Sverrig (for Hö eller Löv). *Hey-hjälm* forekommer ogsaa ellers i Heimskringla. Ordet er af selvsamme Oprindelse som det mere bekjendte *hjálmr* (Hjelm) for Hovedet, da det betyder et Skjul, Dække, formodentlig af Gjerningsordet *hilma*, skjule, bedække (fordum vel ogsaa beskytte), der atter kommer af et andet: *hylja*, som har den samme Bemærkelse. De nordamerikanske Vilde pleie endnu at forvare Maisen, deres eneste oprindelige Kornart, efterat den er indhöstet, enten i Luften, paa store Stænger, eller ogsaa i Træ-Skure; (*Kutschers America* I, 331). Ogsaa i de nyere Tider er Maisen bekjendt under Navn af Tyrkisk Hvede. Selv saa nordlig som ved Hudsons Bay skal et Slags vild Riis voxe i stor Mængde (Schön. N.H. III, 421).

[47]) *Kjalarnes* (Kjölens Næs) kaldes og endnu et Forbjerg og Landstrækning i Kjose Syssel inden Islands Sönderamt. Ordet *kjölr* er eet af de nordiske Sprogs ældste og bedst vedligeholdte Ord; Dansk *Kjöl*, Svensk *köl*, Engelsk *keel*, Tydsk *Kiel*, Fransk *quille*, Angelsaxisk *ceol*, *ciol*, *cæle*, Oldtydsk *cheol*, *kil*, Vælsk *ceubol*, Finsk *keula*, Græsk *χέλυς*.

[48]) *Húðkeipr*, en Skindbaad, af det Slags, som de amerikanske Eskimoer, ligesaavel som deres Stamforvandte Grönlænderne, endnu bruge. Ogsaa Caraiberne forfærdigede Baade af Huder (*Kutscher*, *l. c.* I, 402 o. fl.). Saavel Ordet *keipr*, *keypr* som det nærmere beslægtede *keipull* eller *keipill*, *keypill* (see ovenfor S. 168, 170) kommer muelig af *kópi*, en Sælhund, og betegner fölgelig en Baad, gjort af eller overtrukket med Sælhundeskind. *Húð* vilde da være et senere Tillæg, dog ikke overflödigt for dem, der ei kjende Ordets etymologiske Oprindelse.

[49]) Kutscher bemærker netop (*l. c.*) om de vilde Amerikaneres Skindbaade, at de formedelst deres store Lethed lade sig, naar Nöden udfordrer det, bekvemt bære.

[50]) Tidsalderens Hengivenhed til Overtro synes her at

danne en overnaturlig Begivenhed af en saare naturlig, der dog kan forudsættes at være gaaet til paa een af to Maader, nemlig enten a) derved, at een af Mandskabet har vaagnet förend de andre, mærket Uraad, og advaret saaledes sine Stalbrödre paa den ommeldte Maade, som da, i det de pludselig opvaagnede af en dyb Sövn, ikke ret kunde skjönne eller besinde sig paa, hvorfra det advarende Raab kom, især da den overhængende Fare maatte drage al deres Opmærksomhed til sig; — eller b) Aabenbaringen er skeet i en Dröm, som strax fortaltes af den förste Vaagnende.

[51]) Disse „Stridsskjerme" eller „Stridsdække" (*vigflekar*) omhandles tildeels af Halfdan Einarsen eller John Erichsen i Anm. til Kongespeilet S. 397-99, men de sammenblandes vel urigtig der med de saakaldte *viggyrðlar*. *Fleki*, *flaki* betegner en flad Sammensætning af Planker eller Bræder, anvendt i skraalöbende eller horizontal Retning, her som et Slags Tag eller Dække over Skibet. *Viggyrðlar* opreistes derimod som et Slags staaende Plankeværk, for at beskjerme Skibets Sider, saavelsom Opgangen til Skibet, mod Fjendens Anfald.

[52]) Dette Navn (*Krossanes*) antages vel ei af alle at være af fuldkommen skandinavisk Oprindelse, da Ordet *kross* (Kors) i Almindelighed menes at være först blevet indfört med Christendommen og at burde udledes fra det latinske *crux*. Dog tör vi ingenlunde paastaae dette bestemt, da der gives adskillige Steder i Island fra dets ældste Beboelsestid med lignende Navne, som virkelig synes eller siges at være tillagte dem af hedenske Folk. Gunnar Paulsen har udledt det Islandske *kross* af det Islandske og Oldnordiske *krókr*, i Genit. *króks*, (endnu i Dansk *Krog*, Svensk *krok*, Engelsk *crook*) hvilket vistnok ikke er meget urimeligt, da et Kors virkelig danner forskjellige Kroge eller Hager. Skulde Ordet *kross* (og andre lignende) være oprindelig

indkomne fra Latinen i de nordiske, finske og slaviske Sprog, vilde det være höist besynderligt, om de stedse för havde manglet Udtryk for Korsformer.

[53]) Ligesom vi forhen have viist om Ordet *Suðrmaðr* m. fl., var ogsaa Benævnelsen *Austmaðr* (Østmand eller Østlænder) temmelig vaklende og relativ i det gamle Norden. De Norske kaldte undertiden de Svenske saaledes, hvorimod Islændere og Grönlændere især gave Nordmændene det samme Navn. Irlænderne synes at have kaldt baade Norske og Danske Ostmanner (ligesom de tilsammentagne i Frankrig nævntes Normanner).

[54]) Her synes Forfatteren tildeels at tale om Eriks tabte Saga, som Flatöbogens Afskriver har benyttet.

[55]) Vel have de hedenske Norboer ei stedse fulgt den samme Aarsudregning, som i forskjellige Tider og i forskjellige Lande har været adskillige Forandringer underkastet, — men vi vide med historisk Vished, at de hedenske Islændere, hvis Kalender Grönlænderne maae have fulgt, antoge at Vinteren, efter vor Tidsregning, begyndte den næste Löverdag efter den 20de October (altsaa fra den 21de til den 28de i forskjellige Aar). See *Finn Magnusens Specimen Calendarii veterum Gothorum, Danorum aut Scandinavorum, ex Asia oriundi,* bagved den 3die Tome af den ældre Eddas store Udgave S. 1118-19 samt *Lexicon Mytholog. bor.* S. 846-47.

[56]) Ordet *lýsa* betegner i Islandsk deels Lysning, Skin, Hvidhed, deels en vis Fisk af Torskeslægten. Een af Delene kan da have givet Anledning til Fjordens Benævnelse. I alle Tilfælde kommer Ordet *lýsa* af *ljós* (ældre Dansk *Ljus*, nyere *Lys*, Norsk *Ljôs*, *Ljûs*, Svensk *lius* (i Almuedialecten *ljos*), Tydsk *Licht*, Engelsk *light*, Alemannisk *luht*, ældre Fransk *luis*, Lettisk *luti*, Skotsk-Gælisk *leos*, *glus*, Finsk *loisto*, Latin *lux*, hvormed Grækernes φλὸξ uden Tvivl er nærbeslægtet, skjönt det nærmere udtrykker det Oldnordiske og Islandske *log*, *logi*, Lue, Flamme.

Nyere Reisende, som Thorhallesen og Wormskjold, have bemærket en vis Lysning eller Hvidhed ved den nu saakaldte Godthaabsfjord, og have derfor sluttet sig til, at den maa være de Gamles *Ljsufjörðr*. Herom mere i vore historisk-geographiske Undersögelser i Værkets tredie Bind.

[57]) Efter Ordet: en anden Sædvane, andre Sæder, d. e. religiöse Skikke, som Fölger af forskjellig Tro.

[58]) *Eykr* betyder vel egentlig en Kjörehest (Vognhest, Slædehest) af Gjerningsordet *aka (ek)*, age. Heraf det Danske *Ög*, Norske *Öik*, Svenke *ök*. Tager man intet Hensyn til ovenanförte Etymologie, har Ordet *eykr*, *eikr* en synderlig Lighed med det eensbetydende Latinske *equus* (ligesom ogsaa *agere* undertiden betyder det samme som vort *age*, i ældre saavelsom nyere Svensk *aka*).

[59]) Slige Bevægelser af nylig afsjælede Lig kunne vel skee ved et Slags Krampetrækninger eller Convulsioner, — men altfor tit har man i Fortiden, og især i Grönland, antaget Skindöd for virkelig Död, og i Fölge deraf anseet de Mennesker, som saaledes atter kom til sig selv, for Gjengangere, enten i ond Forstand, eller og (blandt de Christne) i god Forstand, da man nemlig troede at Gud for en meget kort Tid undte dem at vende tilbage til det jordiske Liv, for at tröste de Efterlevende, forudsige tilkommende Ting, eller forkynde den Saligheds-Tilstand, hvori den Döendes Aand allerede havde begyndt at befinde sig. Et Exempel af det sidste Slags forekommer ogsaa strax efter dette i nærværende Fortælling.

[60]) Ved disse gode Hvilesteder menes Paradisets eller de himmelske Boligers Hvile efter de förste nordiske Christnes Tanker. Om de derværende Salige hedder det i Solens Sang (*Sólar-ljóð*), den 72de Strophe:

Hvílur þeirra voru	d. e. Hvilesteder dem vare
á himingeislum	paa Himmelstraaler
hafðar hagliga.	zirligen satte.

Edda Sæmundar hins fróða, I, 395 og Finn Magnusens danske Oversættelse af den ældre Edda III, 216; jvf. 190, 193.

[61]) Originalens Udtryk *gánga suðr* betyder egentlig at gaae mod Sönden eller til de sydlige Lande, det sædvanlige Udtryk for at gjöre en Pilegrimsreise til Rom.

[62]) d. e., ifölge den islandske Talebrug, i det Bygdelag, som omgav Eriksfjorden og bar dens Navn (ikke paa en Ø i selve Fjorden). Saaledes maae Fjordenavnene som oftest forklares.

[63]) *Karlsefni* betydèr egentlig en haabefuld ung Mand (som tegner til at blive en brav Karl).

[64]) Snorres Fader Thord Björnsön paa Höfde (almindeligst kaldt *Höfða-Þórðr)* nedstammede fra de danske Konger efter gamle Slægtregistre, see Landnama 3 P. 19 Cap.

[65]) Her menes en Hvalfisk af den störste og bedst spiselige Art, som beskrives i Kongespeilet S. 136 blandt andre som findes i Havet omkring Grönland (hvilken Beskrivelse vi i nærværende Værk paa sit Sted komme til at meddele). Endnu kaldes den paa Island *reiðr* eller *steypi-reiðr*.

[66]) Nyere Forfattere have meent at et Slags vildt Kvæg, som fra meget gamle Tider har streifet omkring i forskjellige Egne af Nord-Amerika, nedstammer fra det tamme, som de Grönlandsk-Islandske Colonister have overbragt til den nævnte Verdensdeel. Denne Mening bekræftes paa det nöieste af de her fortalte Kjendsgjerninger.

[67]) Her nævnes disse Folk (uden Tvivl amerikanske Eskimoer) först saaledes: de 8 för dræbte Mænd (see ovenfor S. 228) have dog sandsynligviis hört til den samme Folkestamme. Ovenfor (S. 168-171) have vi indfört Are Frodes Beretninger om tydelige Levninger efter samme Slags Folk, fundne i Grönland selv af de ældste islandske Nybyggere. Det ommeldes vel neppe nogensteds i Sagaerne udtrykkelig, at Skrælinger ere blevne seete af dem förend da i Viinland. Vel 100 Aar derefter nærmede de sig Grönland, fra Amerika af, ifölge andre gamle Beretninger, som senere hen i dette Værk ville blive meddeelte, ligesom ogsaa den Maade,

hvorpaa de her ommeldes, forudsætter Europæernes ældre men dog utydelige Bekjendtskab med dette Folk og det dem her tillagte Navn (som uden Tvivl er af skandinavisk Oprindelse); see ovenfor S. 171.

[68]) De havde fölgelig ikke för seet eller hört Hornkvæg.

[69]) Foerværkshandelen fra de nordlige Egne af Amerika er, som almindelig bekjendt, endnu meget betydelig.

[70]) *Skíðgarðr* er et Slags Plankeværk eller Gjerde, endnu i Vermeland kaldet *Skidgård*, men i Norge *Skigaard* og der (efter Hallagers Beretning i hans norske Ordbog) „opfört af Halvklövninger."

[71]) Ved ham nedstamme saaledes talrige islandske Slægter fra Amerika og Begyndelsen af det 11te Aarhundrede. Thorfinn Karlsefne har rimeligviis opkaldt ham efter sin Farfader, Snorre Thordsön, som ommeldes i Landnamas 3die Parts 10de Capitel, og hvis Fædreneslægt sammesteds udledes fra Danmarks berömte Konge Ragnar Lodbrog.

[72]) Jvf. Varianten 2 S.242. Den sorte Ligkjortel kunde vel i al Fald have svaret til det gamle Nordens Jordefærdsskikke.

[73]) Hvorledes dette foregivne Syn, eller vel rettere Dröm, i hin Tid, af Gudrid og hendes Reisefæller er bleven forklaret, er os ubekjendt. Formodentlig har man anseet hin underlige Kvindeskikkelse for en hedensk Dise d. e. Gudinde eller Nymphe, enten en Valkyrie (af dem som bebudede og forestode Krig og Kamp) eller en Alf-Kvinde af de til Viinland hörende Land-Vætter eller Skytsaander. Navnet *Guðríðr*, *Goðríðr*, hvilket hun tillagde sig, synes at betyde *Gudernes Ridt* eller *Ridstog*, af *ríða*, *reið*, maaskee ogsaa *Stormbyge*, *heftigt Anfald* (af *hríð*, *ríð*). Norske Almuesfolk kjende endnu en saadan mythisk Person i det af de Overtroiske frygtede natlige Optog af Aander, som i Norge endnu kaldes Aaskoreja (*Ásgoðareið* d. e. Afgudernes Ridt eller Ridetog) i Sverrig og flere Steder Odins Jagt, i Danmark Gröns Jagt, Volmars Jagt, i Tydskland den vilde Jagt, i England Arthurs Jagt m. m. Hun kaldes nemlig *Guri*, *Guro*

eller *Guru Rysserova* (med Hestehalen), og er vel den samme som Skotternes *Gyre (Carling* d. e. Kærling). I Norge er ellers Egennavnet Gudrid nu forvandlet til *Guri*. Det stærke Brag eller Knald (*brestr*), som hörtes, i det hun forsvandt, blev vel antaget for at være den saakaldte *voðbrestr* (vidunderligt Brag eller Knald), som meentes at höres i Luften, som et Varsel for store og farlige Begivenheder. Benævnelsen *herbrestr* (Hærknald eller Krigsknald) synes man i Norge at have tillagt de förste Forsög med Krudt-Sprængning, som vistes der af en Flamlænder *Thrond*, kaldet *Fysilier* (det Franske *fusilier*) i Aaret 1294, hvortil Ild, Svovel, Blaar og Pergament bleve benyttede; (Salpeteret er vel ved en Forglemmelse udeladt, eller fortiet, som en væsentlig Deel af Hemmeligheden). Dette berettes temmelig udförlig i den endnu uudgivne Saga om Biskop Laurentius til Holum.

[74]) Törrede Viindruer eller Rosiner bleve længe i det gamle Grönland anseete for en særdeles kostelig Sjeldenhed. Dette erfares af et Brev fra en norsk Biskop til Biskoppen i Grönland, hvormed han 1308 oversendte et Fad Viindruer (*vinber*). Det vil blive indrykket fuldstændigt blandt de til dette Værk hörende Diplomer.

[75]) De gamle Nordboers Lege bestode mest i Legemsövelser, som Brydning, Boldspil o. desl. See om dem Skule Thorlacius i *Ant. bor. Obs. misc. IV, 211* o. f. og Engelstoft: om den Priis, som Skandinaverne satte paa Legemsövelser.

[76]) Muligt er det at Rygtet, eller det strax efter ommeldte, ved Pinsler aftvungne Udsagn, meget have overdrevet Freydis's Udaad, eller og at nogle af det ved hende overvundne Partie ere undslupne fra Nederlaget, men have siden manglet Leilighed til at komme bort, og senere ere blevne blandede med de Indfödte. Mere herom i det fölgende.

[77]) Dette tvetydige eller nu ikke fuldkommen forstaaelige Ord oversætte vi efter Bogstaven. Den lærde Arn-

grim Johnsen har, först i det 16de Aarhundrede, ikke tiltroet sig at kunne fortolke det med Sikkerhed, i det han blot kalder den omhandlede Gjenstand et Stykke Træ, hvilket Thorfinn havde brugt i sine Huse, og siger herom i hans endnu ikke i Originalen udgivne *Groenlandia*: *„Thorfinnus rogatus ab extraneo Bremensi, quod lignum quoddam, quo in domunculis suis usus fuerat, (h ú s a s n o t r u s i n a) vendat."* Torfæus i sin *Vinlandia* S. 28 oversætter derimod Stedet saaledes: *„Vir quidam Bremensis c o r o n i d e m ejus (húsasnotra habetur) licitabat.* Dog kan man ikke ret see, hvad *coronis* her skal betyde. Sandsynligst har Torfæus her tænkt sig en zirlig Flöistang eller Veirhane, anbragt överst paa Husets Top (som endnu almindelig sees blandt os, saavel i Stæder som Landsbyer, især Havne og Fiskerleier, samt paa de fleste Kirketaarne). Saaledes oversætter Björn Haldorsen ogsaa *húsasnotra* ved *coronis domus*, endskjönt han og anförer Betydningen „Feiekost" samt endvidere den af en „Kat," (som tit snoer og dreier sig omkring i alle Husets Kroge). Jeg, Finn Magnusen, erindrer ikke rettere, end at en Top eller „Snurre" som med Fingrene kan bringes til at löbe og dreies rundt, ligesom af sig selv, og hvormed Börn tit more sig, kaldes paa Islandsk *snotra*, ligesom *snorra* i Svensk, fordi den saa tit snoes „snorres" (snurrer) omkring (af *snúa*, snoe) En lignende Etymologie kan være rimelig nok for Flöien eller Veirhanen, som stedse snoer sig omkring efter Vindens Gang; tillige pryder Flöistangen Huset, naar den er af smukt Træ, kunstig udskaaret, forgyldt eller malet, og kan saaledes tillige udlede sit Navn af Gjerningsordet *snotra*, pryde, smykke. Skjönt vi ansee denne Fortolkning for den rimeligste, fölge vi i Textens Oversættelse selve Ordet ved at gjengive det ved *Huuspryder* eller *Huuspryd*.

[78]) *Mösur, mavsur* eller *masur* betegner vel her overhoved enhver skjön og flammet Træ-Art (her udmærket som Viinlandsk eller Americansk) — ligesom det endnu i

Tydsk brugelige *Maser;* see derom Zinkes Oekonomisches Lexicon 2 Th. S 1793-94. — Derimod betegner Ordet *masur* endnu især i Svensk, men *maser* eller *mazer* i Skotsk (efter Jamiesons Dictionary) vel og fordum i Engelsk, det flammede Valbirk, som i Tydsk kaldes *Masserle, Masseller* og *Massholder.* — Arngrim Johnsen siger *(l. c.)* om det Viinlandske Træ: *Erat autem lignum Mausur (fortasse acer) Maussholterbaum, vel ruscus Meusedorn* (rettet fra *Meussdore* i den Arnæmagnæanske Samlings Afskrift) *qui circumligatus arcet mures.* Den sidstnævnte Væxt er en Torneart, ogsaa (efter visse Ordböger) kaldet paa Dansk Musetorn, fordi den menes at fordrive Muus fra de Ting, hvorved den sættes eller ophænges. Dette Navn forekommer dog ikke i Hornemanns Danske Plantelære, men vist er det, at det ommeldte Tydske Navn undertiden tillægges hans *Ilex aquifolium,* som ellers i Dansk kaldes *Christtorn, Maretorn, Mareved* (begge Navne ere öinsynlig udsprungne fra religiöse eller overtroiske Ideer). Den kan opvoxe til et temmelig stort Træ, samt afgive smukt, varigt og massivt Ved til Möblers Indlægning o. dl. Var Karlsefnes *húsasnotra*, en Feiekost, og dens tydske Kjöber har tillagt den Kraft til at fordrive Muus, bliver dens höie Pris nogenlunde begribelig, — endskjönt Træartens Skjönhed og Sjeldenhed vistnok snarere har bidraget dertil. Torfæus bemærker at det saakaldte *Mavsur* (eller Masur-) Træ fordum her i Norden blev anseet for en stor Kostbarhed, da Norges Konge Harald Haardraade f. Ex. skjenkede Hövdingen Thorer af Steig, efter at han först havde givet ham Kongenavnet, en Masurbolle (eller Kop) med forgyldt Sölvbeslag. See *Heimskringla* III, 81. Om denne kostbare Træart vil mere forekomme i det fölgende. Bægere af Valbirk have Britterne i nyere Tider brugt og kjendt under Navn af *Mazer* og *Mazer-dish,* hvilken Benævnelse man og finder i engelske Ordböger for en Drikkeskaal.

[79]) *Glaumbær* er nu en Præstegaard, liggende i Skagefjords Syssel inden Islands Nordamt.

[80]) Dette vil blive nærmere oplyst i de Stamtavler, som skulle ledsage nærværende Værk.

[81]) Et egentligt Nonnekloster vides dog vistnok ikke at have været paa Glaumbæ, hvorimod et langt senere (1295) blev stiftet paa *Reinir*, nu Reinestad, ei meget langt fra den förnævnte Gaard. Finn Johnsen har i sit ellers ypperlige Værk: *Historia ecclesiast. Islandiæ* IV, 19 o. f. forbigaaet at ommelde vor Gudrid blandt Landets förste Nonner eller Eneboersker.

[82]) Her menes Brand Sæmundsön, som blev Biskop til Holum i Aaret 1163.

[83]) Thorlak Runolfsön blev Biskop til Skalholt Aar 1118.

[84]) Björn Gilssön blev Biskop til Holum Aar 1147.

[85]) De i denne Fortælling indeholdte Beretninger om Skandinavernes egentlige Reiser og Opdagelser siges saaledes meget sandsynlig at være grundede paa Thorfinn Karlsefnes egne Beretninger. Dens mindre vigtige Episoder om hans Hustru Gudrids forskjellige vidunderlige Syner eller Drömme, og andre lignende Begivenheder, nedstamme vel derimod fra hendes egne Sagn, muelig tildeels meddeelte andre paa Island, i hendes höie Alderdom, da hendes Hukommelse var begyndt at feile, men hendes Tilböielighed til religiöst Sværmerie at tiltage. At saavel det her meddeelte Brudstykke, som den fölgende Saga om Thorfinn Karlsefnes amerikanske Tog tildeels endvidere grundes paa gamle Kvad eller islandske Folkesagn, troe vi at have Anledning til at antage, og ville i det fölgende fremsætte denne vor Menings Grunde.

VII. THORFINN KARLSEFNES SAGA.

Denne hidindtil aldeles ikke udgivne, men dog i mange Henseender höist mærkværdige Saga, indeholder vel, lige-

som de nu indförte Fragmenter af Erik Rödes Saga, det Stykke om ham, som oprindelig synes at være taget af Are Frodes ældste Udkast til Landnama, og stemmer tillige i adskilligt med hine Fortællinger, hvorimod den tildeels meddeler noget af dem paa en anden, vel endog meget afvigende Maade, skjönt de i Hovedsagen bekræfte hinanden, med Hensyn til de vigtigste historiske Puncter af Amerikas ældste bekjendte Opdagelse ved Skandinaverne, eller rettere, Folk af deres og overhoved vor nordeuropæiske Stamme. Dette vises uimodsigelig af disse Oldskrifters indvortes Kriterier, jevnförte med de Beretninger om Amerika, som efter dets Opdagelse ved Columbus ellers först ere blevne os bekjendte, men umuelig kunde vides af Sagaernes Forfattere, som havde deres Underretninger fra Kilder, der kunne siges at have været 4 til 5 Hundrede Aar ældre end hin höiberömte Opdager.

Hvad disse tvende vigtige Sagaers indbyrdes Forhold angaaer, saa maae vi först og fremmest meget beklage, at det, som vi nu have tilbage af Erik den Rödes, især forsaavidt ham selv angik, vistnok er saare ubetydeligt imod det, som forlænget er tabt. Denne er maaskee först sammensat paa Grönland selv, da den mest har handlet om Erik og hans Börn, samt flere af Grönlands ældste Indvaanere, skjönt den og tillige er bleven grundet paa islandske, tildeels skrevne Efterretninger f. Ex. det titomhandlede Stykke af Landnama. Dertil ere enkelte Fortællinger om den berömte Islænder Thorfinn Karlsefne og hans Kone, som för havde været gift med Thorstein, Erik den Rödes Sön, blevne lagte, og hans egne Sagn paaberaabes virkelig som deres fornemste Kilde, skjönt det er öiensynligt, at Forfatteren aldeles ikke har kjendt den om dem handlende Saga, hvis Sammenskriver ligeledes synes at have været ubekjendt med Sagaen om Erik den Röde. Forholdene mellem begge Sagaers forskjellige Beretninger ville

deels oplyses i Anmærkningerne til den fölgende, deels i vor nærmere Udvikling og Forklaring af de her beskrevne amerikanske Opdagelser i nærværende Værks 3die Bind.

Hvad Hovedindholdet af Thorfinn Karlsefnes Saga især angaaer, saa ere dens to förste Afdelinger öiensynlig tagne af Are Frodes ældste Landnama, nemlig:

1) Det förste Capitel, som i alt væsentligt, og for en stor Deel ordret stemmer overeens med: a) den anden Afdeling af 2 Parts 15 Cap. (nyeste Udgave S. 84-85). b) Enkelte Perioder af det 16de (S. 86) og det 17de (S. 87). Det meste af denne Afhandling findes og at være indfört i Olaf Tryggvesöns större Saga (sandsynlig tildeels saaledes, som vi nu have den, udarbeidet af Styrmer Frode, der og var Landnamas Omarbeider; see ovenfor S. 9 o. f., 52 o. f.) 122 Cap. See *Fornmanna-Sögur* I, 246-49, dansk Oversættelse i Oldnordiske Sagaer, I, 222 o. f.

2) Det andet Capitel, der ligeledes i Hovedsagen er identisk med Landnamas 2 Parts 14de Cap. (*l. c.* S. 81-83) og med ~~Olaf Tryggvesöns Saga 220 Cap.~~ *l. c.* S. II, 213-15, dansk Oversættelse i Oldnordiske Sagaer, II, 190 o. f.

3) Det paafölgende lange 3die Capitel om Thorbjörn Vifilsöns Begivenheder, hans Datter Gudrids Opvæxt, deres Tog til Grönland m. m. ere, saavidt vi nu vide, af selvstændig Bearbeidelse, og have været ganske ubekjendte for Forfatteren af Erik den Rödes Saga, som vel har anseet Gudrid, Thorfinns Hustru, for en Datter af Thorbjörn (Vifilsön, Eriks trofaste Ven), men antager hende for at have været först gift med Østmanden (Nordmanden, eller maaskee snarere efter ældre grönlandsk Talebrug Islænderen) Thorer, hvorom denne Saga intet melder.

Hvad disse tvende Sagaers Alder angaaer, er det, med Hensyn til Erik den Rödes Saga, höist mærkværdigt at Olaf Tryggvesöns store Saga (*l. c.*) virkelig henviser sine Læsere til Sagaen om Erik den Röde. Dog er hiint Værk

oprindelig udarbeidet af Munken Gunlög Leifsön, som döde i Aaret 1218. Vil man end antage at hint Tillæg skyldes Styrmer Frode, som sandsynligviis har oversat og tillige maaskee udvidet Gunlögs Værk paa Islandsk, saa kan det dog umuelig være yngre end hans Dödsdag den 20 Februar 1245 (see ovenfor S. 29; jvf. S. 53 o. f.). Are Frodes Exempel viser allerede at de gamle islandske Forfattere, ved at optegne og samle den ældre Histories Beretninger, især toge Hensyn til Herkomst og Slægtskabsforbindelser, forsaavidt disse enten angik dem selv, eller deres meget formaaende Velyndere. Sagaernes senere Bearbeidere og Afskrivere i Middelalderen sees tit at have fulgt den samme Regel (jvf. f. Ex. ovenfor S. 65 o. f.). Saaledes har og sandsynligviis Biskop Brand Sæmundsön paa Holum nogen Andeel, saavel i Erik Rödes som Thorfinn Karlsefnes, sin Stamfaders, Sagaers nye Afskrivning eller Affattelse, hvilket man mest kan formode af disse Ord i Slutningen af den förstmeldte, som netop, vel at mærke, ere de förste af de der forekommende genealogiske Efterretninger: „Snorre," (födt i Viinland, Thorfinn Karlsefnes og hans Hustru Gudrids Sön) „havde en Sön som hed Thorgeir, han var Fader til Ingvelde, Moder til Biskop Brand" (d. e. Sæmundsön, som kom til Embedet 1163 og döde 1201). Dette er uden al Tvivl, da dennes Fædrenenavn ikke bemærkes, skrevet förend Aaret 1263, thi da blev allerede en anden Brand (Jonsön) udnævnt til Biskop i det samme (Holums) Stift, som den förstnævnte havde forestaaet. Desuden vide vi at netop Biskop Brand Sæmundsön gjorde sig meget fortjent af den islandske Historieskrivning, i det han samlede og lod optegne de fleste Sagaer, som angik Island, lige til hans Tid; (see Sturlunga-Saga 2 B. 38 Cap., *Finni Johannæi hist. eccl. Island I, 333*). Vi have ovenfor (S. 19 o. f., 55 o. f.) anført de Grunde, som vi have for den Mening, at Snorre Sturlesön har sat sig i Besiddelse af disse den nævnte Bi-

skops efterladte islandske Haandskrifter, og at Styrmer Frode har benyttet dem i hans Bogsamling. Saaledes komme vi til den Formodning, at Styrmer, i det han, i genealogisk Henseende, fortsatte Landnama, har taget nogle blandt fölgende Ord af den Erik Rödes Saga, hvilken Brand Sæmundsön havde ladet afskrive, i det hans Forgænger, Are Frode, havde ommeldt Karlsefne og hans Hustru Gudrid: *„frá þeim eru biskupar komnir: Björn, Þorlákr ok Brandr"* d. e. „fra dem nedstamme Biskopperne Björn, Thorlak og Brand." (De levede alle i det 12te Aarhundrede). Are Frode, som döde Aar 1145, har kun kunnet nævne den ene af dem, nemlig hans egen Stamforvandt, Biskop Thorlak Runolfsön til Skalholt (herom mere i det fölgende). Snorre Thorfinnsöns Afkoms Stamregister fortsættes ellers, netop ved dette (2 Parts 17de) Capitel, i den fra de ældre Recensioner saaledes afvigende Melabog, lige til Slutningen af det 13de eller Begyndelsen af det 14de Aarhundrede.

Ved det ovenanförte maae vi bemærke, at vi ikke her mene den Saga om Erik Röde, der i nogle Afskrifter tituleres saaledes, og omhandles under dette Navn i Saga-Bibliotheket I, 291-294, — da den i Grunden ingen anden er, end den herefter fölgende Thorfinn Karlsefnes Saga. Af denne sidstnævnte Saga have vi to forskjellige Hoved-Recensioner (om hvilke den særskilte Opregnelse af de ved os brugte Codices vil give nærmere Underretning) som vistnok ere af forskjellig Alder. Synderlig nok synes den, hvoraf vi have det ældste Haandskrift *(A)*, at være den yngre af dem, og derimod den Hovedclasse, hvoraf vi ingen god (men dog en skjödeslöst eller ukyndig skrevet) Membran besidde, at höre til den ældre Recension. Dette indsees bedst af de Slægtregistre, som ogsaa ere tilföiede denne Sagas Slutning. Begge Hoved-Recensioner ere enige i at tillægge den samme Fortegnelse over Snorre Thorfinnsöns Börn og Afkom, som nu slutter de ovenfor indförte

Brudstykker af Erik Rödes Saga med Hensyn til de tre Biskopper. Derimod slutter denne Fortegnelse, i Recensionen *B*, efter Ordene *Brands biskups* med det Tillæg *hins fyrra* d. e. „den förste" og det viser da at det er nedskrevet efter Aaret 1263, da nemlig Brand (Jonsön) var bleven Biskop til Holum, som den anden, eller senere, af dette Navn, — hvorimod Recensionen *A* har et temmelig betydeligt Tillæg om en Datter af Snorre Karlsefnesön, som hed Steinun, samt hendes Afkom lige ned til Laugmand Hauk Erlendsön, som kom til Embedet 1294 og döde 1334 samt Abbedisse Hallbera paa Reinestad, som döde 1330 m. m. Ingen Tvivl kan ellers haves derom, at dette Tillæg enten maa være tilföiet af Hauk selv, endog sandsynligst med hans egen Haand, hvormed da det hele ypperlige Haandskrift er udarbeidet, eller i det mindste i hans Levetid, og formodentlig da ved een af hans Afskrivere eller afskrivende Clienter. Jvf. ovenfor S. 38-39.

Herved erindres vi om, at den samme Laugmand Hauk Erlendsön, og for ham den ogsaa her ovenomtalte Styrmer Frode, netop havde omarbeidet og fortsat forskjellige Værker af Are Frode (Landnama og Kristni-Saga; see ovenfor S. 19-29, 33-47), — og dette giver os igjen Anledning til at efterforske, om ikke han, af hvis förstnævnte Værk vi have paaviist betydelige Uddrag i Thorfinns Sagas Begyndelse, ogsaa kan have en endstörre, ellers ubekjendt Andeel, i dette selvsamme Værk. At dette virkelig er Tilfældet, maae forekomme os sandsynligt af forskjellige Grunde, hvilke vi her kortelig paapege. Som ovenanfört ere Sagaens to förste Capitler saa at sige ligelydende med Landnama, og med Steder af dette Værk begynder og det 3die Capitel, som ellers ganske handler om Personer, der vare bosatte eller barnfödte i det gamle Thorsnæs Thingsogn, og især den Deel deraf, der senere (som endnu) kaldtes Sneefjelds- eller Sneefjeldsnæs-Syssel, i hvilket netop

Are Frode og hans Börn selv have levet og virket (see ovenfor S. 2-5). Een af Hovedpersonerne i dette Sagaens Capitel, ligesom næsten i dens hele Rest, er Gudrid, som senere blev gift med dens egentlige Helt, Thorfinn Thordsön Karlsefne. Denne berömte Mand hörte til Ares egen Slægt, thi den sidstnævnte nedstammede fra den navnkundige Hövding Thord Geller i 5te, men Karlsefne i 3die Led (naar Stamfaderen selv undtages paa begge Sider). End nærmere var Ares Farbroder, Hövdingen Thorkel Gellersön, beslægtet med Thorfinn; han var meget begjerlig efter tilforladelige Underretninger om gamle og paa Island lidet bekjendte men det dog vedkommende Begivenheder: dem har han, som vi af *Schedæ* vide, og samlet i Grönland (jvf. ovenfor S. 170, 173), og han har især vist ikke forsömt der at erkyndige sig om det i de Dage saa berömte Viinland og Forfædrenes, især hans egne Slægtningers, Reiser fra Grönland dertil. Senere meddeelte han sin lærvillige Brodersön, Are, af sit rige Forraad, af hvilket denne igjen har meddeelt sin Samtid meget, hvoraf noget er blevet bevaret til Eftertiden, endog med Vedkjendelse af Ares eget Navn; — meget er derimod gaaet over i andre Skrifter f. Ex. (som vi vide) i de norske Konge-Sagaer, uden at vi nu bestemt kunne sige, hvad der egentlig skyldes ham deri. Landnama har undergaaet en lignende Forandring, men lykkeligviis har dens sidste Bearbeider, Hauk Erlendsön, vel tildeels efter hans Forgængers Opgivelser, underrettet os derom. Efter det (S. 37-47) ovenanförte bliver Ares store Andeel i Kristni-Saga (senere omarbeidet af andre) ved en nöiagtig Undersögelse fuldkommen beviislig. Traditionerne have angivet ham som Forfatter til adskillige af flere blandt Islands övrige ældste og vigtigste Sagaer, som Eyrbyggja-, Laxdæla- og Gunlög Ormstungas-Sagaer. Hvad Eyrbyggja angaaer, troe vi (hvad vi og paa sit Sted forbeholde os

nærmere at udvikle), at de af Are samlede Efterretninger have udgjort dens ældste Grundvold; de to sidstnævnte vedkomme os her ikke. Derimod troe vi, som sagt, at det samme har været Tilfældet med Thorfinn Karlsefnes Saga, med Hensyn til dens Sammensætning og prosaiske Optegnelse; thi at dens störste Deel er uddraget eller omarbeidet fra gamle Kvad, komme vi snart til at godtgjöre; dog synes den, som sagt, i Slutningen at være blevet, ved tillagt Slægtregister, noget lidet forőget eller fortsat af senere Bearbeidere. Vi see endvidere af Ares uomtvistelig egne Værker at han har antaget: at Viinland og dets Opdagere, samt disses mærkelige Reiser, vare i hans Tid almindelig bekjendte i Island. Först henvise vi derom til det ovenfor S. 170-173 meddeelte og forklarede Sted i Ares *Schedæ*, hvori han berörer det som fuldkommen vist, at „det Slags Folk, som kaldes Skrælinger, har" (altsaa mærkelig nok, fŏr hans Dage, ligesom det var ham bekjendt eller tvivlsomt at de ei mere boede der) „beboet Viinland," hvorimod han kun yttrer sin Mening om, „at de forhen have vandret omkring paa Grönland," og han grunder den derpaa, at Erik og hans Reisefæller, de fŏrste grönlandske Landnamsmænd (fra Island) fandt der paa Landet Brudstykker af Skindbaade, samt endvidere forarbeidede Steensager. Denne Kjendsgjerning har rimelig været anfört i Erik Rŏdes tabte Saga. Derimod vide vi saavel af dens endnu tilbageværende Fragmenter (see ovenfor S. 228) samt af den heromhandlede Sagas 9de, 10de og 11te Cap. at de amerikanske Eskimoer, hvilke Nord-Europæerne kaldte Skrælinger, havde saadanne Baade; dog melde disse vore Efterretninger ikke om forarbeidede Steensager, brugte af eller seete blandt dem, saa at vi altsaa indsee deraf, at Are har benyttet og kjendt flere Sagn om Viinland end dem, som vi nu kjende. Ikke desmindre vide vi, saavel om dem selv som om deres Brŏdre eller Stamfor-

vandte, de nu saakaldte Grönlændere, at de endnu bruge, og forhen end mere have brugt, mange Slags forarbeidede Steensager, hvoraf hine ældgamle Beretningers Tilværelse og Sandfærdighed derved bliver os desmere indlysende. I sin Landnama forudsætter Are Frode ligeledes, at Viinland og dets fornemste Opdagere hörte til de paa Island mest bekjendte historiske Mærkværdigheder. Saaledes siger han der i 2den Parts 23de Cap. (herovenfor S. 154, jvf. 163 o. f.) om „det store Irland, *Irland hit mikla*, eller som nogle, (og blandt dem netop vor Saga i 13de Cap.), tillige kalde det „de hvide, eller hvidklædte, Mænds Land, *Hvítramannaland*", ligger langt vester paa i Havet, i Nærheden af Viinland det gode, *Vínlandi hinu góða*. — Dette Tilnavn, som og forekommer i *Eyrbyggjas* 48de Cap., gives ikke dette fordum saa berömte amerikanske Land i de her omhandlede Sagaer, med mindre det forhen har været at finde i de tabte Dele af den om Erik Röde, — men det svarer fuldkommen til deres Beretninger om dets Godhed med Hensyn til Himmelegnen, rigelig Jagt og Fiskerie, Jordens Frugtbarhed, især af vild (tyrkisk) Hvede og af vildt voxende Viindruer, de ypperlige Skove af sjeldne og kostbare Træer m. m., i hvilken Beskrivelse vi endnu gjenkjende det herlige Nordamerika, som i vore Dage af saa mange vandrelystne Europæere betragtes som „det gode Land" κατ᾽ ἐξοχήν. (Jvf. 3die P. 10de Cap.) — Det er saa meget mærkeligere, at Thorfinn Karlsefne, baade i Ares *Schedæ* (11te Cap., nyeste Udg. S. 19) og i hans Landnama (*l. c.*) bemærkes at have været Biskop Thorlak Runolfsöns Stamfader, som Forfatteren netop havde tilskrevet eller tilegnet denne Biskop det förstnævnte Værk, eller endog selve Landnama, som sin synderlige Velynder — og at tillige det samme Slægtregister netop forekommer i Slutningen af Thorfinn Karlsefnes Saga, som da

vel kan tænkes saaledes middelbart at være tilegnet Opdagerens da bekjendte mest ophöiede Efterkommer, — hvorimod Slægtskabet med Biskopperne Brand og Björn, saaledes maa være blevet tilföiet senere.

Endelig bemærke vi her paa ny, at vi beviislig skylde Are Frode og hans Lærer, Thorkel Gellersön, de her ovenfor S. 150 o. f. meddeelte Efterretninger om deres Stamforvandt, Islænderen Are Marsön, Amerikas allerældste bekjendte Opdager, som maatte böde for denne Ære med en Art af frit, men hædret, Fangenskab (formodentlig til sin Dödsdag) blandt dets indfödte Beboere.

Enten vi skylde Are Frode, Biskop Brand Sæmundsön eller end en anden Forfatter Thorfinn Karlsefnes Saga, saa ere vi, ved nöiagtige Undersögelser, nu komne til fuldkommen Vished om den saare mærkværdige Kjendsgjerning, at dens största og allervigtigste Deel (især med Undtagelse af dens to förste med Landnama ligelydende Capitler, samt formodentlig og det sidste) bestaaer af en tildeels endog dobbelt, eller i to parallele Afdelinger tilværende Omskrivning eller Paraphrase af gamle historiske Kvad eller Folkesange, affattet i Prosa og lempet efter dens Talebrug, dog tit saaledes at Kvadenes Ord paa sine Steder sees at være fuldkommen vel bevarede. Især er dette öiensynligst Tilfældet med det 7de, 8de, 9de, 10de, 11te, 12te og 13de vel endog det 14de Capitel, som alle angaae Thorfinn Karlsefnes og hans Stalbrödres Reiser, Opdagelser og Begivenheder i Amerika. Er dette först opdaget, indsee vi lettelig Aarsagen til den ellers næsten uforklarlige Forskjel mellem Hoved-Recensionerne *A* og *B*, — men nu kan intet blive os tydeligere end det, at de ere foretagne af tvende forskjellige Sagaskrivere, som hver for sig have hört Kvadene recitere, eller læst dem paa Skrift. Disse Kvad have da maaskee allerede været hundrede eller flere Aar gamle,

og maae da naturligviis, ved den mundtlige Overlevering gjennem flere Slægter, have undergaaet ikke ubetydelige Forandringer, saa at det blot af denne Aarsag maa være os indlysende, at den ene prosaiske Omskrivning saare let kan afvige fra den anden i enkelte Ord, hele Sætninger, og vel endog i Fremstillingen af visse Begivenheder. Dog finde vi her meget mindre Forskjel i sidstmeldte Henseende end man billig kunde vente. Derimod afvige nogle af de forekommende Personers Navne fra hinanden i Hoved-Recensionerne, formedelst deres oprindelige Lighed, da de fleste af disse, især de mandlige, Navne, begynde med Thor og tildeels kun adskiltes ved et eneste Bogstav som: Thorvard, *Þorvarðr*, Thorvald, *Þorvaldr*, Thorhall, *Þórhallr* o. fl. Disse kunde da saare let forvexles eller forandres af en svag eller feilende Hukommelse, og dette finde vi virkelig at være blevet Tilfældet.

Om de saaledes gjenopdagede gamle Kvad oprindelig tilsammen have udgjort et sammenhængende historisk Mindedigt, (dog bestaaende af forskjellige Sange), eller af særskilte Kæmpeviser eller Folkesange, kunne vi nu ikke sige. Det förste formode vi snarere har været Tilfældet. Da vilde det mærkværdige Kvad sandsynligst have været forfattet enten af Thorfinn Karlsefne selv, eller og af en ham hengiven Skjald. Paa Island gaves paa den og i næstforegaaende Tid adskillige Digtere, som besang deres samtidige, mægtige, rige eller udmærkede Landsmænd. Ved et fortællende Hædersdigt ærede saaledes (efter Eigla) Egil Skallagrimsön sin gavmilde Ven Einar Skaaleglam, Ulf Uggesön besang (efter Laxdæla) den gjæstfrie Olaf Paa og Billedværkerne i hans store Gildesal, Thormod Trefilsön (efter Eyrbyggja) den berömte Snorre Gode o. fl. Thorfinn, selv af fyrstelig Herkomst, var, endog förend han reiste fra Island, en rig Mand, hvorfor han vel mest

havde sin Handel og Söfart at takke. Denne Rigdom forögedes i Grönland, tildeels ved Giftermaalet med Gudrid, men dog allermest ved hans treaarige amerikanske Tog, hvorpaa han samlede sjeldne og herlige Varer, til den Tid ellers aldeles ukjendte i Europa, samt solgte dem siden med stor Fordeel i Grönland, Norge og Island. Efter Slutningscapitlet af Erik den Rödes Saga kjöbte vor Thorfinn Glömböland, *Glaumbæjarland*, nemlig den Landstrækning eller de Jorder, som da, efter hvad vi mene, kom til at höre til Gaarden Glömbö, thi da opslog han sin Bopæl „eller opförte Boliger" der, *gjörði bú á;* see ovenfor S. 254, 281). Denne ellers store og bekjendte Gaard nævnes ikke i Landnama, og vi mene, at Thorfinn, som dens förste Opbygger, har kaldt den Glömbö, *Glaumbæ*, d. e. Glædskabens, den lydelige Glædes Hjem. En æret og berömt Rigmand, som han var, kunde let lade den svare til Navnet. At et sligt Forsæt stemte overeens med hans Sindelag, vise Berétningerne i Sagaens 6te og 7de Capitel, især efter Hoved-Recensionen *B*, om den megen Glædskab af dette Slags, som fandt Sted i Brattehlid paa Grönland, ved hans Gavmildhed og Foranstaltning. Som en Hovedart af disse selskabelige Forlystelser nævnes Tidsfordriv ved Fortællinger, *sagnaskemtan*, som baade kan have været i Prosa og i de ældste nordiske Talevers, som Rask meget rigtig kalder dem, forhen mest bekjendte under Navn af *Fornyrðalag* eller de gamle Digtes Versemaal, tildeels ogsaa, i en særegen Art, som *Starkaðarlag*, Stærkodders Versart, hvilken og virkelig sees at være anvendt i det ham af Saxo (i hans danske Histories 7de Bog) tillagte Digt, hvilket jeg, Finn Magnusen, (i *Lexicon Mythol. bor.* S. 300-302) tildeels har restaureret fra de latinske til de oldnordiske Former. Det var, og er tildeels endnu paa Island, netop dette Slags Vers, der brugtes til saadanne fortællende Kvad, som de, der laae til

Grund for Thorfinn Karlsefnes Saga, sees at have været[1]. Da han netop i Grönland opmuntrede til et saadant Tidsfordriv, hvilket hans der fæstede Hustru ogsaa meget yndede, samt havde i sin Ungdom, af sin Fostermoder Halldis, lært gamle, selv magisk eller religiöst Trylleri vedkommende, Sange, ligesom hun og forstod at foredrage dem særdeles smukt og vel (Sagaens 3die Capitel) og ellers (i Erik d. R. Saga, ovenfor S. 232) siges at have været en viis eller klog (forstandig) Kone, *vitr kona*; saa kunne vi derfor ikke tvivle om, at de begge holdt meget af det samme Slags Tidsfordriv, da de senere i deres Lykkes og Alders Flor kom til at före et anseeligt Huus paa en stor Gaard i Island. Det hörte til sligt Morskab, at nye Sange imellem maatte foredrages, og ingen Gjenstand kunde paa Glömbö være værdigere eller kjærkomnere end de magelöse amerikanske Reiser og det Ægtepars egne ældre Begivenheder, der havde foretaget dem. Af disse have vi dog nu kun dem, som angik Konens ældre Hændelser, men intet særdeles om Mandens, som lader til at have i den Henseende villet indskrænke sig til de for ham og andre mærkeligste Aar i hans Liv. At de i Kvadene indeholdte Fortællinger, enten saa de ere satte i Vers af Thorfinn eller andre, skyldes ham selv, kunne vi tildeels slutte os til af Eriks-Sagas sidste Ord. Senere ere Digtene, reciterede eller skrevne af forskjellige, som ommeldt, faldne i tvende ligeledes forskjellige Bearbeideres Hænder, hvorved Sagaens tvende Hoved-Recensioner ere blevne til, naturligviis enige i det meste, men dog afvigende i noget, samt mere

---

1) Om dette höist mærkværdige, endog i sin oprindelige Skikkelse med de græsk-latinske Hexametre overeensstemmende, Versemaal kunne vi henvise til John Olafsens Værk: Nordens gamle Digtekunst S. 49 o. f. samt til Rasks Veiledning til det islandske Sprog (Dansk Udg. S. 219 o. f., Svensk Omarbeidelse Anvisning till Isländskan eller Nordiska Fornspråket, S. 259 o. f.)

eller mindre fuldstændige, efter som de her, og i min, Rafns, större Qvart-Udgave[1], vise sig for den ærede Læser.

En saadan kunstlet Overgang fra oldnordiske Digtninger til Sagaer eller prosaiske Paraphraser er aldeles ikke uden Exempel. Den er allerede, i de nyeste Tider, viist at have fundet Sted, saavel ved vor gamle Mythologies, som Histories, Mindesmærker. Saaledes er en stor Deel af den saakaldte prosaiske eller yngre Eddas Fortællinger eller mythiske Beretninger grundet paa gamle Digtninger, som deels indeholdes a) i den ældre Edda, b) som Brudstykker i Skalda, c) i gamle navngivne Digte, som for det meste ere tabte, d) kunne bevises endnu at bestaae af ublandet Poesie, skjönt de ikke udgives derfor. Den ældgamle *Völsunga-Saga*[2] bestaaer, som bekjendt, for det meste, af sædvanlig Prosa, som dog er beviist at være udskrevet af gamle historisk-mythiske Digte, hvilke deels endnu henregnes til den ældre Edda, deels ikke mere findes deri, og nu ganske ere tabte, paa enkelte ubetydelige Brudstykker nær. De Læsere, som önske nærmere Underretninger herom, behage at eftersee Finn Magnusens danske Oversættelse af den ældre Edda, III, 285, 292 o. f., IV, 54 o. f., samt sammes latinske Udsigt over dens historiske Sange (*Edda antiqu. II, 907 o. f.*) og de ville da finde, at Paraphrasen vel er fuldkommen beviislig (ved det at de gamle prosaisk omskrevne Digte end-

[1]) I denne er navnlig det mærkeligste Stykke af Recensionen *B*, som indbefatter 7 til 10de Capitel samt Sagaens Slutning meddeelt ganske for sig selv, bag efter Recensionen *A* (af den hele Saga). I nærværende Udgave nöies vi med at anföre alle vigtigere Varianter af Recensionen *B*, hvorved dog end flere Afskrifter ere blevne benyttede.

[2]) Af denne Saga opdagedes en forhen ubekjendt Membran fra Slutningen af det 14de Aarhundrede her i Kjöbenhavn i Aaret 1821, hvilken er lagt til Grund for Udgaven i *Fornaldar-Sögur Norðrlanda*.

nu haves) men at den dog paa de fleste Steder er mindre tydelig, end den herefter fölgende af de om Thorfinn Karlsefne og hans Hustru Gudrid handlende Sange. Vi meddele da nu de lovede Pröver af vor restaurerede poetiske Original, efter vore nöieste Gisninger, men dog undertiden uden mindste Forandring. Begge Hoved-Recensionerne af Sagaens Text (efter som hvert Stykke er taget fra een af dem) betegnes med Bogstaverne *A* og *B*. De hertil svarende Steder kunne eftersees i de angivne Capitler af Sagaens herefter fölgende prosaiske Text.

Sagaens egentlige Begyndelse med det 3die Capitel, lader sig let omskrive til Vers med saare ubetydelige poetiserende Forandringer; dermed ville vi dog ikke opholde Læserne, men kun anföre enkelte Steder af dette Capitel, som ingen, eller næsten ingen Omskrivning behöve, for at kunne vise sig i sin oprindelige Skikkelse.

Om Thorbjörn og Hallveig:

A. *Önnur dóttir*
Einars (þessa)
hèt Hallveig,
hennar fèkk
Þorbjörn ok
(þar) með (hann)
tók Laugarbrekku
land á Hellisvöllum.
Reðst Þorbjörn
þángat bygðum,
ok gerðist mikit
göfugmenni,

góðr bóndi,
B. *goðorðsmaðr,*
A. *rausnar (ríkt)*
ráð hann hafði...
Þorgeir bjó
at Þorgeirsfelli...
átti hann son
er Einar hèt;
var hann vænn maðr,
vel mannaðr
ok skarz-maðr
mikill var.

Orms Samtale med den forelskede Einar om Gudrid:

Hefir víst beðit
hennar verit,
ok liggr þat
laust ei fyrir;

finnst þat á,
at faðir hennar
muni ok hún
mannvönd vera.

Svá með þvi,
sagði Einar,
at hèr er sú kona,
er ætlak mèr biðja;
þá vilda ek,
at þessa máls
þú leitaðir.
Þorbjörn við,
hennar föður,
ok hug á legðir
at framgengt þat
fái verða.

Thorbjörns Afskedstale til Islænderne:

A. Hèr ek búit
hefi lánga
æfi, ok
ek reynt hefi
góðvilja manna
mik við ok ást.
Kalla ek vel
B. i vorum skiptum
farit hafa,
A. en hagr minn
nú úhægist,
hefir þó fyrr
verit kallat heldr
virðingarráð.
Fyrr vil ek bregða
B. búi minu
enn sæmd minni
(allri) týna,
fyrr af landi
fara brott
enn svívirða
ætt (leifð) mina;
vitja heita
vinar mins o. s. v.

For ei at optage altfor megen Tid eller Plads paa denne Undersögelse ved de fölgende tre (4de, 5te og 6te) Capitler, som i historisk Henseende ere de mindst vigtige, nöies vi med at bemærke, at de tydelig röbe den samme Beskaffenhed — men vi optage des flere Pröver af de ældgamle Beretninger om Thorfinn Karlsefnes Reiser i Amerika.

7de Cap. Om Thorhall (eller Thorvald) Jæger, (som han forskjellig kaldes i Skrifterne):

B. Var hann mikill
maðr vexti,
þursligr ok
(þarmeð) svartr,
heldr við aldr
údæll i skapi,
hljóðlyndr, fámálgr
hversdagliga,
undirförull ok
ámælasamr.
A. Eggjaði jafnan
Eiriks hins verra
. . . .
B. hafði við trú

hann litt blandazt;
var hann litt
vinsældum horfinn
titt við (Eirik)
tal þó hafði.
þvi var hann á skipi
með Þorvaldi:
víða kunnigt honum
var i úbygðum;
Þeir höfðu nú
þat skip (sama),
er Þorbjörn út
þángat hafði;
höfðu þeir á skipum
hundrat manna
ok of fram
fjóra tigi;
sigldu þeir
síðan undan
landi i
óbygðir vestri.

Om det skotske Pars Löber-Klædning:

A. *Kölluðu kjafal*
klæði þat (el. *sitt*)*;*
höttr var á upp
opit at liðum;
engar á
ermar voru;
knept meðal fóta
knappi ok nezlu;
ber þau 'oru
annarsstaðar.

Om Øen Strömsö:

B. Þar var ey ein
utan fyri,
straumar miklir;
Straumsey nefndu;
fugl svá margr,
at fæti trautt
mátti niðrkoma
millum eggja.

Om Eskimoernes Flugt, Gjenkomst og Stridsanfald.

A. Fældust Skrælingjar,
flýðu á keipa,
reru síðan
suðr fyri land;
varð eigi vart
við þá síðan
þrjár vikur samt,
en at þeim liðnum
sjá þeir fara
sunnan at
Skrælingja mikinn
skipafjölda,
svá sem straumar
stæði þar;
var þá trjónum allum
veift andsælis,
ok ýla upp
allir mjök hátt;
þá tóku rauðan
þeir Karlsefni
skjöld ok báru
(brátt) á móti.
Skrælingjar af
skipum lupu,

síðan gengu þeir
saman ok börðust;
varð skotríð hörð
því Skrælingjar höfðu
þá valslöngur,
þat sá Karlsefni o. s. v.

Om Freydis's Opmuntring til Kampens mandige Fortsættelse:

B. *Út kom Freydís*
at í þessu,
hún sá at þeir
hèldu undan;
hún kallaði:
hví haldit þèr
undan slíkum
úvirðismönnum,
svá gildir menn
sem þèr erut;
þætti mèr líkligt
at þèr mættut
brytja þá
sem búfè annat.
Hefða ek vápn
virðist mèr
berjast ek skyldi
betr enn hverr yðar;
gáfu þeir ei hennar
gaum at orðum.
Freydís vildi
fylgja þeim;
hún varð seinni
því heil ei var;
þó gekk hún eptir
þeim í skógin.

og saa videre, — hvilken Gjenopløsning af Prosa til tydelige Vers vi let kunde, med saare liden conjectural Forandring, fortsætte til Capitlets Slutning.

Det 12te Capitel er uden Tvivl af samme Oprindelse, og det var netop et meget i öinefaldende Sted deri, som ledte til den hele Omarbeidelses Opdagelse. Det maae vi da ei undlade her at söge at restaurere:

A. Þeir Karlsefni
þóttust sjá,
þótt landskostir
þar væru góðir,
at jafnan ótti
ok ófriðr mundi
þará liggja
af þeim fur bjuggu.
Síðan á brott
bjuggust þeir
til síns lands,
sigldu norðr
fyri landit,
fundu þar
fimm Skrælinga
í skinnhjúpum

sofnaða nær | *ok í dýra merg*
sjó með skokka, | *dreyra blandin* o. v. s.

Det afvigende Sagn, som indskydes i denne paraphraserede Fortælling; *þat er sumra manna sögn* o. s. v., synes blot at være indskudt som en afbrydende Anmærkning, — og Omarbeidelsen derpaa at fortsættes — nemlig saaledes (hvor det 16de Cap. i Haandskr. *M* begynder):

B. Á fór Karlsefni | *þar voru einar*
einu skipi | *eyðimerkr,*
at leita Þórhalls | *fóru þeir lengi*
veiðimanns, | *uns fèll á mikil*
en eptir var | *ofan af landi*
annat liðit; | *or austri ok í vestr;*
fóru þeir norðr | *lögðu inn*
fyri Kjalarnes | *í árósinn*
ber þá fram | *lágu svá við*
fyri vestan.... | *syðri bakka* o. s. v.

I den paafölgende Fortælling om den saakaldte Enfoding forekommer en Strophe af det selvsamme Versemaal, som siges (i Kvadet) at være gammel, og digtet, ved den Leilighed, af een af Karlsefnes Fölge:

Kvað einn maðr | *„Elltu seggir,*
kviðling þenna: | *allsatt var þat* o. s. v.,

hvis Slutningslinie *heyrðu Karlsefni* ogsaa synes at vise, at dette Vers maa have hört til et större Kvad. Derefter fortsættes Omarbeidelsen.

Þá fóru brott | *land; en þeir*
þeir norðr aptr, | *þá ei vildu*
ok þóttust sjá | *lengra hætta*
Einfætinga | *liði sinu* o. s. v.

Vi kunne tydelig spore den oplöste Poesie lige til det 13de Capitels Ende.

I det paafölgende 14de Capitel, saavidt Fortællingen

om Bjarne Grimolfsön naaer, er Paraphrasen langt fra ikke saa i öinefaldende, skjönt Spor synes at skimtes til den, og en lige Aarsag har formodentlig her frembragt lignende Virkning ved de tvende Prosatexters betydelige Forskjellighed. Sandsynligviis har et saadant Kvad, hvis det har været til, neppe hængt sammen med de ovenomhandlede, og har maaskee været affattet i et andet Versemaal. Det 15de Capitel kan slet ikke skjönnes at være af nogen forhen prosaisk-poetisk Oprindelse eller Beskaffenhed.

Vi have, efter hvad der ovenfor tildeels er sagt, vel vidst, at den prosaiske Edda, Völsunga-Saga, Hervarar-Saga, Ynglinga-Saga og flere[1] for det meste ere byggede paa ældgamle Digtninger, og udgjöre sande Paraphraser af samme — men hidindtil vide vi dog ikke at dette er blevet bemærket om nogen islandsk Saga, som handler om Landets Indfödte eller nordiske Tildragelser i den egentlig historiske Tidsalder, undtagen forsaavidt Brudstykker af gamle Kvad, og ligeledes enkelte Viser eller Vers af de gamle Skalde, udtrykkelig ere indförte eller paaberaabte. Vi kunne dog nu ikke tvivle derom, at en nærmere Undersögelse, i denne Henseende, vil godtgjöre, at nogle af dem, i det mindste tildeels, ere blevne til paa denne Maade, eller forögede ved Episoder af dette

[1]) Deriblandt ere ogsaa de oprindelig norske Sagaer om Half og hans Kæmper, samt den om Helten Fridthjof; om den sidste er det da især mærkeligt, at den er grundet paa gamle Hedenoldskvad, siden oplöst i en prosaisk Paraphrase og endedelig i vore Dage atter forvandlet til et berömt episk-lyrisk Digt ved Tegnérs Mesterhaand. Originalerne til alle disse her nævnte Sagaer kunne læses i deres nyeste Udgave i *Fornaldar-Sögur Norðrlanda* 1-3 D. og den dertil hörende danske Oversættelse under Titel af „Nordiske Fortids Sagaer," udkomne 1829-1830. Jvf. den lærde og smagfulde Mohnikes Anmærkninger til den af ham fortydskede: Saga von Fridthjof den Starken. Stralsund 1830.

Slags[1]. Da vi nu engang tilfældigviis vare blevne opmærksomme herpaa, eftersaae vi paa ny, som nu nærmest vedkommende vort Formaal, de ovenfor indförte Fragmenter af Eriks-Saga, og ere derved blevne tilböielige til at mene, at de tildeels ere af lignende Beskaffenhed, f. Ex., Stykket om Bjarne Herjulfsöns tilfældige Opdagelser af Amerikas Kystlande. Dets Slutning (herovenfor S. 214) har endog för været os paafaldende, formedelst den underlige Stil, der ikke ret passer for Prosa, — og nu mene vi, at den saaledes lader sig restaurere til Talevers:

Svá gaf Bjarni
svar á móti:
þetta land
er líkast því
fyrr var sagt
frá Grænlandi,
hèr munu vèr
halda at landi.

Svá þeir görðu,
sigldu at landi
undir nesi
einu þar,
komit var þá
at kveldi dags,
þar var bátr
á því nesi.

---

[1]) Man see f. Ex. Grettla eller Grettis-Saga *(i Sögu-þættir Islendinga, Holum* 1756, 4), hvor det er fuldkommen tydeligt af 26, 54, 56 og 65 Capitel, at Kvad af det selvsamme Versemaal, som vi her have fundet, ligge til Grund for den prosaiske Fortælling, som og indförer nogle uforandrede Stropher af Originalerne. Eet af disse Kvad tillægges *Gretter* selv, et andet Kæmpen Hallmund, det tredie anföres som en Folkevise, kaldet *Grettis færsla* (Gretters Flytningstog), forfattet af skjemtsomme Folk, som havde tillagt adskillige morsomme Udtryk o. s. v. om visse mærkelige Begivenheder i Gretters Liv paa hans Omstreifen i Isefjordens Bygdelag. Af en lignende Art er den Folkevise, hvoraf vi endnu have det meste, som ligger til Grund for den endnu ikke udgivne Fortælling *Volsa-þáttr* om en Bondefamilie i Norge i Olaf den Helliges Tid. Den kaldes deri *fornt kvæði* (et gammelt Kvad). Saaledes blev og Benævnelsen *Fornkvæði* end senere paa Island tillagt saadanne Folkesange, men bruges nu især om dem (opkomne der i det 13de Aarhundrede), som i Form og Versemaal ligne Danmarks saakaldte Kæmpeviser, Britternes og flere Nationers Ballader.

Bjó þar Herjolfr,	*Svá fór Bjarni*
Bjarna faðir,	*til sins föður,*
á því nesi,	*er með honum,*
af því hefir	*hættir siglingu,*
nes hit sama	*meðan hann*
nafn sitt tekit,	*Herjólfr lifði,*
heitir síðan	*ok bjó þar*
Herjólfsnes.	*ept hann síðan*[1].

[1]) Strænge Kritikere kunde maaskee indvende mod enkelte Steder af disse og især de fölgende Verspröver, at det ikke er aldeles metrisk eller poetisk rigtigt, at Rimbogstaverne, i Alliteration, falde paa Smaaord, som *ok*, *ept* (eller *eptir*), *or*, *en*, *í*, *at*, *þat*, *er* o. fl. Vi mene, at i et saadant Sagn-Kvad eller fortællende Digtning, som ikke gjorde nogen Fordring paa stor poetisk Værd, men mest er, ligesom de ellers bekjendte *versus memoriales*, blevet bragt i en saadan Form, for at kunne bevares des bedre i Hukommelsen, og forebygge Udeglemmelser eller Feil ved Recitationen, — kan man ingenlunde tage sligt saa aldeles nöie. Det er desuden vist, at saadanne Feil (hvilke mange nyere islandske Digtere ogsaa ofte gjöre sig skyldige i) tit forekomme i ældgamle Kvad af megen Digterværd, f. Ex.

i Vegtams-kviða Strophe 2:
ef þat mundi
ögurs vita

Rigsmaal Strophe 22:
en hètu svá
öðrum nöfnum.

og i 45de Strophe;
æðra oðal
en þér hafit.

og i 45de Strophe:
svá at þú eigi komist
á brott hèðan.

Völsunga-Saga 199:
ok marga luti
aðra í týfrum

Egil Skallagrimsöns Digte (i hans Saga).

S. 437. *Flaustr of þrumdi*
en und um glumdi.

631. *þat er ok mælt*
at engin geti.

663. *at í veri*
ættar-skari.

78. *þat hann viðr*
er þrjóta mun.

De maaskee endnu ældre Digte i Hervarar-Saga (*Fornaldar-Sögur Norðrl.*) *I*, 438, 521:
at þèr skulut.
aldregi (allir) liggja.

Dette bliver saa meget sandsynligere, som noget heraf (om Herjolf som först bosatte sig paa Næsset, hvoraf det fik sit Navn) var blevet fortalt udförlig nok (efter andre Kilder) i Capitlets Begyndelse. Det samme kan man sige om Fortællingens Fortsættelse:

f. Ex. om Eriks uheldige Ridt til Skibet (S. 215-16):

Leifr bað Eirik
at hann myndi
fyrir enn
förinni vera.
Eirikr taldist,
undan heldr,
hann kvaðst vera
hniginn at aldri,
ok kveðst minna

mega við
vási öllu
enn var þat fyrri.
Af þeim frændum,
ansar Leifr,
mundi hann heill
mestri stýra,
lét þat Eirikr
eptir Leifi,

---

471. *á gaglhálsum*
egg við gátu.
486. *eitt á hann auga*
en mar bæði.

500. *sè ek eigi þann*
í mínu liði.
502. *þeim er fara*
einir saman.

Mange lignende Exempler kunne og anföres af Kvadene i de norske mythisk-historiske Sagaer, som:

Halfs-Saga *l. c.*
II, 33. *þó man ef þat er satt*
þá ferr illa, hafu.
Fridthjofs-Saga *l. c.*
II, 92. *en Herþjófr,*
er ek ekkjur grætta.

Ketil Hængs Saga:
II, 135. *upp mun ek nú rísa*
ok gánga haugi af.
II, 307. *vegg sterkligan,*
var ek at því.

Endvidere forekommer sligt i gamle Digte af den selvsamme Oprindelse som de her omhandlede, f. Ex. det ovenfor (S. 157) omhandlede: Katlas Dröm:

ok fur Mar gánga
með orðum þessum.

Ari hefir heitið
af kyni góðu.

At Islands bedste nyeste Skalde, en Eggert Olafsen og John Thorlaksen, i denne Verseart tit have benyttet sig af denne Digter-Frihed (hvis den kan kaldes saaledes) derpaa kunde vi anföre adskillige Exempler, men vi have her naturligviis allene villet henholde os til de ægte Oldtidskvad.

heiman reið
hann at lyktum.
Skamt var þá
til skips at fara,
drap þá fæti
drösull Eiríks,
fëll hann af baki,
fótr lestist,
þá Eiríkr
þetta mælti:
Ekki mun
mèr þat ætlat
at finna lönd
fleiri enn þau,
enn þat nú
er vèr byggjum,
ok munum ver
ekki lengr
allir svá
saman fara o. s. v.

Side 220: Leifs Befaling til sit Fölge, der stedse har forekommet os her med Hensyn til den förste Linie, som noget underlig sagt i Prosa:

Vil ek skipta láta
liði voru
i tvo staði,
ok vil þannig
þetta land
láta kanna;
helmingr sè
heima við skála;
Liðs helmingr
landit kanni,
en þó fari
eigi lengra
enn at kveldi
komi heim,
ok aðr eigi
at þó skilist.

S. 222. *Sigla nú*
síðan i haf
ok gaf þeim
góða byri,
þartil Grænland
þeir fá líta,
ok þar fjöll
undir jöklum.
Tók þá til máls
maðr einn o. s. v.

S. 226. Mærkelig nok fortsættes Fortællingen om Thorvald Eriksöns Tog til Amerika paa den selvsamme Maade, endog saaledes, at Poesien strax röber sig ved de til Prosa mindre passende overflödige Ord:

Bjóst Þorvaldr
til þeirrar ferðar
með þrjá tygi
manna ok
lika umráði
Leifs sins bróður,
síðan þeir
sitt skip bjuggu.

Hèldu þeir
i haf siðan;
frásögn er engi
um ferðir þeirra
fyrri enn
at þeir komu
til Vinlands
ok Leifsbúða.
Þeir um skip
þar sitt bjuggu,
sátu allan
siðan um kyrt
vetr þann
ok veiddu fiska
sèr til matar;
svá um vorit
mælti Þorvaldr
at þeir skyldu
skip sitt búa;
ætti þess
eptirbátr,
ok með honum
menn nokkurir,
fara vestan
fyri landit.

S. 228. Thorvalds sidste Tale:

„*Ek fèkk sár*
undir hendi,
ok fló sú
ör á milli
skipborðsins
ok skjaldarins,
und hönd mèr —
hèr er örin.
Mun til bana
mik þat leiða.
Nú ræð ek
at þèr búit
yðra ferð
sem fljótast aptr o. s. v.
En þèr skulut
á þann höfða
færa mik
er mèr þótti
byggiligr vera;
en vera má
mèr hafi satt
á munn komit
at ek um stund
á þar búi;
þar ok skulut
þèr mik grafa,
svá skulut þèr
setja krossa
at höfði mèr
ok at fótum;
kallit þat siðan
Krossanes" o. s. v.

Vi tör ikke opholde vore Læsere med mange slige vidtlöftige Pröver, men bemærke kun at de ligeledes vel kunne uddrages af det 4de Capitel om Thorstein Eriksöns mislykkede

Viinlandsreise, sidste Sygdom og Endeligt. Noget sligt, som i Vers kunde siges tydelig og kort, men dog mere bestemt end i Textens Prosa, maatte det tillades os at meddele:

S. 236. *Þrjá tíma mælti*
þetta hann:
„hvar er Guðríðr?"
en hún þagði.
Þá mælti hún
við Þorstein bónda:
hvör skal ek svör
hans máli veita?
en hann bað
hana ei svara o. s. v.

Gekk Þorsteinn bóndi
gólfit yfir,
settist á stól,
en sat Guðríðr
í knjám honum,
ok hann mælti:
„Hvat viltu nafni?"
en hann svarar,
er stund leið:
„annt er mèr þess o. s. v.

Om det 5te Capitel kan det samme siges, f. Ex. S. 238.

Brátt feldi hann
hug til Guðríðar
ok bað hennar,
en hún veik

svörum fyri
sik til Leifs;
síðan var hún
honum föstnut.

Om Viinlands-Reisens Foretagelse.

Ráðin var ferð,
reð hann skipverja,
sextiu karla
ok konur fimm;
þann máldaga gerðu
þeir Karlsefni
ok hásetar hans,
at höndum jöfnum
hafa þeir skyldu
hvat sem fengi o. s. v.

S. 240. *Urðu þeir varir*
við Skrælinga,
fór or skogi fram
flokkr mikill;
þar var nærri
nautfè þeirra
graðúngr tók
at gjalla ok belja.

S. 244. *Þá tók hinn mikli*
maðr við exi,
ok leit á,
en varp henni
síðan á sjó,
sem lengst mátti;
flýja þeir á skóg
sem fara mátti;
þar lýkr nú
þeirra viðskiptum.

Af 6te Capitel S. 245.

Þar er nú til
at taka aptr,
um Freydísi
Eiríksdóttur:
gerði hún ferð
or Görðum heiman
ok til fundar
fór við bræðr,
ok beiddi þá,
at til Vínlands
færi þeir
með farkost sinn,
helming við hana
hafa skyldu
allra gæða
er þar fengist;
játtu þeir
þessu síðan.
Fór hún þaðan
á fund Leifs,
bróður síns,
bað hann gæfi
henni þau
hús er látit
hafði gera
hann á Vínlandi.
Hinu sama
svarar hann o. s. v.

S. 259. Freydis's Tale:

Ef oss verðr
auðit at koma
til Grænlands,
(talaði hún)
þá skal ek ráða
þann af lífi
er frá segir
atburð þessum;
svá vèr skulum
segja at þau
búi hèr eptir,
er brott fórum.

Begyndelsen af 7de Capitel:

Freydís síns
fór til bús,
er þat hafði
úskátt staðit;
fèkk hún fè mikit
föruneyti,
því hún leyna
láta vildi,
sínum udáðum,
sitr í búi.
Urðu allir
eigi svá
haldinorðir,
at yfir þegði
úddáðum eðr
illsku þeirra,
at eigi kæmi
upp umsíðir.
Fyri Leif
loks þat kom
hennar bróður,
honum þótti

allill sú
saga vera

tók hann þrjá
af þeirra liði o.s.v.

S. 254. Leifs Beslutning om Freydis.

Eigi nenni
ek at gera
svá við Freydísi,
systur mína,
sem hún væri
verð, en spá
þeim mun ek þess
at þeirra afkvæmi
þó muni lítt
at þrífum verða.
Er Karlsefni
albúinn var,
skip lá til byrjar
bryggjum fyri,
Suðrmaðr einn
at honum kom,
ættaðr af Brimum
or Saxlandi,
falaði hans
húsasnotru.
„Ek vil ei selja";
sagði hann.
„Ek mun gefa þér

gulls mörk hálfa,"
svaraði aptr
Suðrmaðr.
Vel nú þótti
viðr boðit
Karlsefni, ok
keyptu síðan.
Svá fór brott
Suðrmaðr,
hafði með sér
húsasnotru;
vissi ei hvat tré
var Karlsefni;
mösur þat var
af Vínlandi kominn.
Siglir Karlsefni
svá í haf.
Nú kom hann
fyri norðan land
skipi sínu
í Skagafjörð,
upp um vetur
var þat sett.

Disse Ord synes at være de sidste af de gamle Kvad, med mindre hele Brudstykkets (nu til sit Sted kun slet passende) Slutningsord kunne henregnes hertil:

Ok(oss?) hefir Karlsefni,
allra gerst,
atburði sagt

um allar farar,
er nú er orði
nokkut ákomit.

Vi kunne saaledes antage at den største Deel af de Fragmenter, som vi endnu have tilbage af Erik Rödes

og hans Börns Saga egentlig udgjör prosaiske Omskrivninger af gamle, nu ellers tabte Kvad èller Folkesange, som formodentlig hver især have handlet: 1) Om Bjarne Herjulfsön og hans tilfældige Opdagelse af Amerikas Kystlande (ovenfor S. 208-214), skjönt flere gamle (f. Ex. Landnamas) Efterretninger ere indrykkede ved Paraphrasens Begyndelse. 2) Leif Eriksöns og hans Broder Thorvalds Fortsættelse af disse Opdagelser, der dog muelig forhen har været inddeelt i flere Sange (S. 214-230). 3) Thorstein Eriksöns mislykkede Tog i samme Hensigt, hans Sygdom og Död i Grönland, samt hans Hustru Gudrids Begivenheder og Tilbagekomst til Eriksfjorden (S. 230-238). 4) Thorfinn Karlsefnes Bryllup med Enken Gudrid og deres Reise til Viinland i Amerika m. m. (S. 238-246) jvf. Nr. 6. 5) Brödrene Helges og Finnboges samt Freydis Eriksdatters Viinlands-Tog, de förstnævntes Död m. m. (S. 246-254). 6) Karlsefnes og Gudrids Tilbagereise, over Norge, til Island (S. 252, 54), der muelig oprindeligen kun har udgjort Fortsættelse og Slutning af den 4de Sang eller Afdeling. Deres senere Skjæbne og efterladte Afkom ere sandsynligviis (efterhaanden) tilföiede i Prosa efter islandske Familiesagn og Slægtregistre (S. 254-56).

Den störste Deel af Thorfinn Karlsefnes Saga menes og, som ovenmeldt, at udgjöre en prosaisk Paraphrase af gamle Kvad i Talevers, rimeligviis samtidige med Karlsefne og hans Hustru, altsaa fra Begyndelsen af det 11te Aarhundrede, som formodentlig have, skjönt bestemte til at erindres eller optegnes samlede, udgjort fölgende Hovedafdelinger (til hvilke dog muelig nu mangle eet eller flere Sidestykker; (jvf. ovenfor S. 290 o. f.), nemlig disse: 1) Thorbjörn Vifilsöns Levnet samt hans Datter Gudrids Opvæxt i Island og förste Begivenheder, (i Sagaens 3die Capitel). 2) Eet eller flere Brudstykker af gamle Sange, muelig blandede med prosaiske Efterretninger, om Erik Röde og

hans Börn, især Leif (der her betragtes som Amerikas allenförste Opdager) og hans Broder Thorstein, dennes Ægteskab med Gudrid o. s. v. (4de og 5te Cap.). 3) Thorfinn Karlsefnes Herkomst og Opkomst, hans Reise til Grönland og Bryllup med Gudrid, samt deres Tog til Amerika, Reiser og Ophold der m. m., forhen sandsynligviis inddeelt i flere Sange (6 til 13 Cap.) 4) Bjarne Grimolfsöns Endeligt og Selvopofrelse paa Hjemreisen fra Amerika, formodentlig efter en særskilt Folkesang (14de Cap.). For Sagaens 15de og sidste Capitel ligger vistnok ingen poetisk Original til Grund, da det har en lignende Beskaffenhed, som den ovenommeldte Slutning af Erik Rödes Saga.

Med Hensyn til disse Efterretningers særegne Beskaffenhed haabe vi det ikke vil være vore Læsere ukjært, at vi her meddele en den oplysende, saavidt muelig, kortfortattet Udsigt over lignende Mindesmærker blandt de gothisk-germaniske Folkeslag overhoved, for saa vidt som deres ældste, skjönt mestendeels mythiske, Historie er bleven affattet i Kvad eller Digte, som siden tildeels ere blevne forvandlede til prosaiske Omskrivninger. Da vi allerede i den Henseende have omtalt Saxos Danske Historie, og fremdeles ville finde Leilighed til at bemærke mere om den, begynde vi her med de sydlige Gother, der uden al Tvivl vare nær beslægtede med de nordiske, eftersom vi finde at saavel visse sarmatiske og tydske, som svenske, danske og norske Folkestammer have i Oldtiden fört Navn af *Goðþjóð, Gotar, Gotnar, Gautar, Jótar* (Grækers og Latiners *Getæ, Gothones, Gothi, Gythones* o. s. v.) som have talt det samme eller og et i mange Henseender meget lignende Tungemaal, hvorover udförlige Undersögelser findes i mange ældre og nyere Værker. Sydgothen Jornandes skrev over deres Historie, i Aaret 552, sit Værk *de rebus Geticis*. I dets 4de Capitel taler han om Gothernes ældste Folkevandringer, som fortalte i deres gamle og dog almindelige

Folkesange paa en næsten historisk Maade (*quem ad modum in priscis eorum carminibus, pene historico ritu, in commune recolitur*). Jornandes's Værk bestaaer for en stor Deel af en prosaisk Omskrivning af saadanne Digte, dog nærmest uddraget af Ablavius og Cassiodors ældre historiske Bearbeidelser, som umiddelbart grundedes paa dem. Deraf bliver det især mærkeligt for os, at Gothekongen *Ermanariks* (hos os *Eormunriks* eller *Jörmunreks*) Begivenheder fortalte af Jornandes (i 24de Cap.) allerede i Nordens hedenske Tider ere, uden Tvivl fra deres sydgothiske Kilder, blevne forplantede hertil, og bevares endnu tildeels i vort gamle Sprog og forskjellige af den ældre Eddas Sange, samt, (vel at mærke), i prosaiske Paraphraser af saadanne i Völsunga-Saga, hvorhos tillige Saxo har bearbeidet dem paa sidstmeldte Maade i sin paa Latin skrevne Danske Historie, i det han dog her flytter Scenen for hine Begivenheder til Danmark. Mange angelsaxiske Digte kjende derimod Ermanrik som Gothernes mægtige men grusomme Hersker. De ældgamle Edda-Kvad om Atle eller Attila, Hunnernes Konge og Gothernes Fjende, ere vel komne til os paa en lignende Maade, og deres samt andre tabtes prosaiske Omskrivninger haves endnu paa Islandsk i adskillige Sagaer. Jeg, Finn Magnusen, har i een endnu ikke udgivet latinsk Afhandling søgt at vise, at Sydgotherne benyttede sig af allitererede eller med Bogstavrüm forsynede Talevers, som svarede ganske til vore nordiske[1]. Af alle bekjendte Versarter ere

[1]) Deri er ogsaa Taleversenes höie Ælde udviklet, ved at vise deres Overeensstemmelse paa forskjellige Maader med Grækeres og Latiners Hexametre, katalektiske Pentametre og Trimetre, saavel som og de adoniske, anakreontiske og sapphiske Versarter, samt endelig med forskjellige Brudstykker af Ennius, der endog bære Spor af Alliteration. I andre Henseender svarer det oldnordiske *Fornyrðalag*, og dog endmere det ligesaa, eller næsten ligesaa, gamle *Dróttkvæði* til Romernes allerældste Versart, som, formodentlig af dens höie Ælde, kåldes den saturninske. Tale-

disse uden Tvivl mest skikkede til historisk Fremstilling eller Sagns Opbevarelse paa den for Hukommelsen letteste Maade, hvortil og muelig Jornandes har sigtet ved sine ovenmeldte Udtryk (*pene historico ritu*).

At vore Naboer, Tydskerne, som allerede ved vor Tidsregnings Begyndelse efter Tacitus's Vidnesbyrd gjorde meget af gamle Sange som deres eneste Historie og Annaler[1], i Middelalderens Tider have benyttet sig af hine allitererede Talevers, og deri opbevaret ikke allene mythiske og historiske Fortællinger m. m., men og tildeels deres Love[2], Vedtægter og Sædelære have Jacob og Wilhelm Grimm först opdaget og tilstrækkelig godtgjort i forskjellige Skrifter. Hvorledes ellers de ældste tydske Sagn og Digtninger (især de om Nibelungerne eller Niflungerne) paa mangfoldige Maader svare til eller ere forbundne med vore egne oldnordiske, som tildeels (efter egen Angivelse) bestaae i meget vidtlöftige Prosa-Omskrivninger af Original-Digtene, have saavel hine lærde Brödre som vor P. E. Müller i deres

versene svare endvidere til forskjellige indiske og persiske Versemaal, saa at de synes at være en fælles Arvedeel for vor hele Menneskestamme. Finnerne bruge dem endnu, meget regelrette, med Alliteration, ganske efter oldnordiske Regler. Rimbogstaverne forekomme og i de ældste vælske og irske Digte, men Versemaalet i de skotske o. s. v. Jvf. Rasks Angelsaxiske Sproglære S. 123 o. f., Engl. Udg. S. 154 o. f., hvor Rasks „Talevers" oversættes ved *the narrative verse*, som paa en træffende Maade svare til de Gamles *söguljóð*, jvf. *Northamerican Review* XXXIII (1830) 340 o. f.

[1]) *Carmina antiqua, quod unum apud illos memoriæ et annalium genus est. Taciti German. Cap.* 2.

[2]) I vore nordiske Landes egne ældste Love findes hyppige Spor til Alliteration, som synes at vise, at de i de ældste Tider have været affattede i saadanne Vers. En Levning deraf læses endog nu (fra Valdemar 2 Jydske Lov) som Indskrift over Hoved-Ingangen til Kjöbenhavns Raad- og Domhuus: „Med Lov skal man Land bygge" (paa Island henved Aar 1000, efter *Njála*: *með lögum skal land byggja*).

bekjendte Skrifter paa det udförligste oplyst og godtgjort. Stor Skade er det at vi ikke mere have de gamle Tydskeres historiske Sange (*antiquissima carmina*, efter Eginharts Udtryk) hvilke Carl den Store i sin Tid lod samle.

End mere bekjendt er det, at Angelsaxerne (udvandrede fra Jylland og Holsteen til England midt i det 5te Aarhundrede) have efterladt sig betydelige mythisk-historiske Kvad, (af hvilke de senere Prosa-Krönikers Beretninger tildeels ere uddragne) i hin nordiske Verseart[1], hvoriblandt det om *Beovulf* (hos os först udgivet af Thorkelin samt smukt fordansket og forklaret af Grundtvig) mest angaaer Danmarks og dets Naboers Oldtidsfyrster og Helte, ja synes endog oprindelig at nedstamme herfra, samt indeholder adskilligt som oplyser eddiske og oldtydske Sagn og Digtninger om Völund, Völsungerne o. s. v. Hvor meget dette Digt (sine poetiske Skjönheder uagtet) paa mange Steder ligner Prosa og let kan oplöses dertil, maa enhver Sagkyndig let kunne overbevise sig om. At Nordboerne baade paa Dansk og Latin, hyppig i Middelalderen have prosaisk omskrevet slige fortællende Kvad i det oldnordiske Sprog, som angik Danmark, Norge og Sverrig, have vi godtgjort i det foregaaende og tillige paapeget adskillige Exempler derpaa: at selv saadanne Viser, som angaae Islands ældste Historie, findes paa en lignende Maade at være paraphraserede i dets Sagaer. Vi tillægge endydermere nogle iöinefaldende Beviser derfor, at Nordens Historie overhoved, og paa Island især, pleiede at bevares (eller endog affattes) samt foredrages i den simpleste Art af bunden Stiil. „Vi kunne paavise en Række af historiske Kvad, hvilke Islænderne maae have bragt med sig til Landet" o. s. v. hedder det hos P. E. Mül-

[1]) I den ere dog mange flere angelsaxiske Digte forfattede; den brugtes endog af Digterne, efterat Sproget var blevet forvandlet til det nu saakaldte Engelsk, lige til Aaret 1400 og maaskee noget længere ned i Tiden.

ler om den isl. Historieskrivning *l. c.* S. 9-15. Det samme er og Tilfældet med Eddas mythologiske og mythisk-historiske Sange. Eet af de mest lærerige og overbevisende Exempler paa Sagakvadenes Omskrivning til Prosa frembyde de med Digtenes Brudstykker hist og her oplyste to Paraphraser af Hervarar-Saga, udgivne, for saa vidt de haves, af mig, Rafn, i *Fornaldar-Sögur Norðrlanda* 1ste Bind. Man sammenligne, f. Ex., S. 433 o. f. med 518 o. f. Paa sidstmeldte Sted hedder det nemlig: *þetta er kveðit um viðræðu þeirra*, dette har man digtet om deres Samtale, hvilke Vers dog paa sidstmeldte Sted indeholde en Deel af Fortællingen selv, hvorimod det förstmeldte kun meddeler noget af selve Samtalen, uden at nævne noget ældre fortællende Digt. Man seer tydelig at den ene Paraphrast har omskrevet Vers, som den anden meddeler, og omvendt.

Een Hervarar-Saga, Originalens Prosa:	En anden Hervarar-Saga, Vers:
S. 433. *Hjörvarðr lendti í Munavogi í þann tíma er sól settist; gekk hann síðan á land upp; þar hitti hann einn mann, þann er hjörðu hélt; sá kvað:*	S. 518. *Hitt hefir mær úng í Munarvagi, við sólar setri, segg at hjörðu.*
(Vers): *Hvört (hvörr) ertu ita í ey kominn? gakktu sýsliga gistingar til!* o.s.v.	*„Hverr (er) einnsaman í ey kominn? gakktu greilliga gistingar til"* o.s.v.

Begge Paraphraster fortælle her, den förste i Prosa, den anden i Vers, om Hervörs Ankomst til Munavog; dog nævner Prosaisten hende, ved hendes i Mandsforklædning antagne Navn, Hjörvard; Skjalden kalder hende „den unge Mö." I övrigt stemme de overeens; kun fortæller Prosaisten det selvsamme med flere Ord. De af ham anförte her indrykkede fire Verslinier (og mange af de fölgende) ere oprinde-

lig de samme, som de der meddeles af den anden Paraphrast, men begge fremvise tilsammentagne adskillige Varianter. Disse tvende forskjellige Paraphraser af *Hervarar-Saga* oplyse tydelig den Maade, hvorpaa de to tilsvarende af Thorfinn Karlsefnes Saga, og andre lignende, ere affattede; kun synes de her omhandlede at have mere nöiagtig holdt sig til deres Originaler end den udförligere af Hervarar-Saga, i det den f. Ex. aldeles ikke indlader sig paa at omskrive, eller meddele Indholdet af hele 32 Vers, som læses i Brudstykket af den anden *l. c.* S. 519. I Brudstykkets Slutning begynder en tildeels prosaisk Omskrivning af de Gaadeviser, med tilhörende Svar, hvilke den större Saga meddeler i Vers. Desværre besidde vi ikke i nogen Membran mere af denne for Sagaskrivningens Historie saa mærkværdige Paraphrase! — Ligesaa tydelige, men end mangfoldigere Exempler afgive tvende Omskrivninger af de Kvad, som ligge til Grund for den berömte Fridthjofs Saga, begge udgivne af mig, Rafn, i *Fornaldar-Sögur Norðrlanda* 2den Deel: A) fra S. 60 til 100 og B) i Tillægene med tættere Skrift fra 488 til 503. En Sammenligning mellem disse Bearbeidelser vilde optage adskillige Blade, hvorfor vi, saa interessant den end er, nödes til at udelade den her. Vi bemærke kun, at det er vist, at de oprindelige Kvad have været affattede i forskjellige Versarter, nemlig a) Talevers, og b) den dem i Ælde og Simpelhed nærmest staaende Art af Drotkvad, som ikke har nogen Riimlyd eller saadan Assonance, kaldet *Háttleysa* d. e. Regel-Mangel. (See Olafsen *l. c.* S. 57 o. f., jvf. Rasks Anvisning til Isl. Fornspr. S. 265 o. f.). Begge Paraphraster have benyttet Oldtidsdigte af disse tvende Versarter; Forfatteren af *B* har endvidere (S. 493) anfört en Strophe af et Kvad i c) den saakaldte *Rúnhenda* (en Art af rimede Vers, som og er meget gammel, da vi have Sange deri fra Harald Haarfagers Tid; see Olafsen 69 o. f., Rask 268). Det meddeelte Brudstykke er uden Tvivl af dette

Versemaals ældste Art. Saalèdes have og Eddadigtenes Samlere og Udgivere maattet anföre Brudstykker af forskjellige Digte og Versemaal under een Titel; see f. Ex. *Edda antiqv.* II, 101, Magnusens danske Overs. III, 258 o. fl. Steder. Vi have endnu en fabelagtig Oldtids-Saga, som vel er grundet paa Talevers, men dog hverken ommelder dem, eller meddeler nogen Pröve deraf. Det er nemlig Romund Greipsöns Saga (udgivet af mig, Rafn, i *Fornaldar-S. Norðrl.* 2 Deel S. 363-380; Dansk Overs. S. 293-307). Vi see nemlig af den ældre Edda (Kh. Udg. II, 116 jvfört med Titelen II, 26, Magnusens danske Oversættelse *l. c.* samt III, 312) at en Deel af denne Saga er paraphrastisk uddraget af et ældgammelt Digt kaldet *Káru-ljóð* (Kara's Sang eller Sangen om Kara). Denne Person (som i nogle Exemplarer af Sagaen skrives *Lara*) siges i Edda at have været en Valkyrie, men i Sagaen, hvis Helt hendes Modstander Romund er, ommeldes hun som en Hex eller troldkyndig Kvinde. Dette Oldtidsdigt have vi desværre ikke længer, men maae formode at det, eller et andet lignende, hvorpaa Romunds Saga er bygget, har været til i Arngrim Johnsens Tid, thi han synes at have udskrevet en Strophe deraf, tillagt Helten Hadding, som er faldet i Stephanius's Hænder og meddeelt af ham i hans latinske Anmærkninger til Saxo S. 79. Sandsynligviis har han enten været den ene af de to Brödre af Navnet Halding eller Hadding, som ommeldes i Sagaen, eller og den Hadding, Konge af Danmark, hvis Bedrifter Saxo fortæller i sin Historiès 1ste Bog. Vissere er det at Romunds-Saga endvidere indeholder (i 8de Cap. *l. c.* S. 376 o. f. og i Saga-Bibliotheket II, 545-556) et paraphrastisk Udtog eller Omskrivning af den ældre Eddas Vers og Beretninger i den anden Afdeling om Helge Hundingsbane (Kh. Udg. II, 87-90, Magnusens danske Overs. III, 292-294) men forandrer dog Heltens Navn fra Helge til Romund. (Jvf. om alt dette v. d. Hagens Eddalieder von den Nibel-

ungen, Verbesserungen und Zusätze S. VI-VII). Vi vide af Sturlunga-Saga I, 23 (jvf. I, 9) at Rolf af Skalmarnes, (bekjendt i sin Tid som udmærket Sagafortæller, Skald og Lovkyndig) foredrog, *sagði*, i Brylluppet paa Reikhole Aar 1119 denne Saga tilligemed mange Viser, *ok margar visur með*; dette bekræfter det ovenanførte, da Viserne saaledes anførtes eller indeholdtes i Sagaen selv, hvori de nu ganske mangle. Nogle Exemplarer lægge til: *þessa sögu hafði Hrólfr sjálfr saman setta* d. e. „denne Saga havde Rolf selv sammensat" (i samme Udtryk som visse Annaler bruge om Sæmund Frodes Affattelse af den ældre Edda); det vil sige: han havde (som det nu synes, temmelig vilkaarlig) sammensanket dens Indhold fra forskjellige nordiske Oldtidskvad, *söguljóð*, til en prosaisk Paraphrase, i det han dog tillige meddeelte sine Tilhörere meget af Kvadene, som forlængst ere tabte for os. Denne Saga blev og fortalt Kong Sverre, som fandt at disse opdigtede Sagaer vare morsomme (de morsomste, har et Haandskrift). Dette maa være skeet efter Aar 1177. I det Bryllup, hvor Rolf foredrog den, holdtes mange Slags Lege, Dandse, andre Sagaer og Kvad reciterte o. s. v. Jvf. P. E. Müller i Nordisk Tidsskrift for Oldkh. I, 22-23, og Saga-Bibliotheket II, 545-556. Hertil hörer endvidere en Deel af *Örvar-Odds-Saga* (som og er til i to Bearbeidelser, udgivne i *Fornaldar-S. Norðrl.* A) II, 159-322, og B) 504-559) forhen udgivet af Rask i hans *Sýnishorn*, Stockholm 1819). Vistnok ligge ældgamle Digte til Grund for noget af den, men den er öiensynlig foröget med mange Tillæg baade i Vers og Prosa i de christne Tider, af Præster eller Munke, som fremstilte hin Oldtidskæmpe som en Fjende af de hedenske Guder og endelig som en god Christen; ved slige Opdigtelser sögte de at fortrænge de egentlig hedenske Sagn og Sagnkvad.

Eet af de vigtigste Vidner for de Island angaaende Sagaers Affattelse paa en lignende Maade er uden Tvivl den

norske Munk Theodorik eller Thjodrek (*Þjóðrekr*) i Trondhjem, som henved 1160 skrev en Udsigt over det Norske Monarchies gamle Historie (fra Harald Haarfager af). I sin Fortale angiver han udtrykkelig Islændernes „gamle Kvad", *carmina antiqua*, som sin Hovedkilde til dette Skrift[1]. Disse samme Kvad have da uden Tvivl ogsaa ligget til Grund for Ares og Sæmunds noget ældre men udförligere Værker over de samme Gjenstande, hvis Hovedindhold vistnok endnu er opbevaret i forskjellige Oldskrifter, som i meget stemme overeens med Theodoriks lille Arbeide. Nogle af hine Oldtidsviser have ei allene angaaet Norge, men ogsaa Island, især dets Opdagere, hvorom Theodoriks 3 Capitel (*de inventoribus Islandiæ*) handler. Ved Udarbeidelsen af de hertil hörende Undersögelser (ovenfor S. 88-104) undlode vi at eftersee dette latinske Oldskrift, som vi da ikke havde ved Haanden — men tillægge nu deraf et Hovedbeviis for vor nysmeldte Fremstillings Rigtighed, da Theodoriks Udsagn ganske stemmer overeens med den, skjönt udledt fra islandske Skrifter. Han siger nemlig udtrykkelig, at Gardar (*Garthar* — for *Garðar* eller *Garþar*) var Islands allerförste Opdager, og at Landet efter ham först var blevet kaldt Gardarsholm; — næst efter ham sætter han Floke, men nævner ikke Naddodd, skjönt han bemærker at nogle fortælle: at visse Folk bleve i Haralds 9de eller 10de Regjeringsaar (altsaa 872 eller 73) fordrevne fra Færöerne (*insulis Phariis*) til det da ubekjendte

[1]) See Langebeks *Scriptores Rer. Dan. med. ævi*, V 312, hvor Skriftet har den Titel: *de antiquitate Regum Norvagensium.* Mærkeligt er det at baade Theodorik og Saxo tilegnede deres Skrifter over Norges og Danmarks Historie, hver til vedkommende Erkebiskop, Eystein og Anders, — samt at begge Forfattere skreve saaledes, at de ikke indförte de af dem benyttede Oldtidskvad i Modersmaalet, men derimod kun excerperede, omskreve eller frit oversatte dem i Latinen, som da var de Geistliges adopterede og privilegerede Tungemaal.

eller lidet bekjendte Island, hvilket han dog hverken tör antage for vist, som sandt eller usandt. Alt dette stemmer vel overeens med den ældste (og af os som troværdigst antagne) Landnamas Beretninger og Udtryk[1], men bliver især mærkeligt formedelst de paaberaabte Oldtidskvad, hvoraf ogsaa disse Begivenheder ere uddragne[2]. Vi kunne ingenlunde tvivle derom, at Landnamas ældste Forfatter Are Frode har benyttet mange saadanne Viser

[1]) Efter at have talt om Seiladsen fra Færöerne samt Ingolfs og Hjörleifs Ankomst til Landet, nævner Theodorich saaledes *(l. c. V, 315)* Islands ældre Opdagere: *Praecesserunt duo quidem tamen in tali negotio, quorum primus vocabatur Garthar et ab illo imprimis terra cognominata fuit Gartharsholmr; alter vero Floke dictus est. Sed hac de re ista sufficiant,* d. e. „Tvende havde dog været deres Forgængere i dette Anliggende, af hvilke den förste hed Gardar, og af ham fik Landet allerförst Navn af Gardarsholm; den anden (efter ham) kaldtes Floke. Om denne Gjenstand maa dette være tilstrækkeligt." De sidste Ord vise at Forfatteren havde udförligere Efterretninger, men at han ikke ansaae det for fornödent eller passende at meddele mere af dem i en Udsigt over Norges Historie. De stemte saaledes overeens med den ældste Bearbeidelse af Landnama, undtagen for saa vidt at den her ellers unævnte Naddodd antydes at have været den sidste af Opdagerne; dette nærmer sig og til vor Mening, for saa vidt vi antage at han kom senere til Øen end Gardar. Flokes Tog have vi ikke indladt os paa at undersöge.

[2]) Landnamas Beretning i dens ældste Codex *(B)* forekomme os at kunne restaureres saaledes:

Getit er furst	*sinnar konu;*
Garðars, sonar	*sigldi gegnum*
Svafars hins sværska,	*Petlandsfjörð,*
sá land átti	*fley sleit undan,*
á Sjálandi,	*rak þat veðr*
í Svíþjóð fæddr;	*vestr í haf.*
fór til Suðreyja,	*Hann kom at landi*
föðurarf at heimta	*fur Horn austan* o. s. v.

Först i anden Linie kan ellers have staaet: *sá er* eller blot *sem* isteden for det af os antagne *sá.*

til sit Værks Udarbeidelse, men dets Plan tillod ham kun yderst sjelden at omskrive eller fölge dem nöiagtig, med mindre det stundum er skeet ved Slægtregistrene, som sandsynligviis tit ere blevne indklædte i slige Mindevers. Snorres Fortale til Heimskringla underretter os og om, at Are virkelig har lært mangent (gammelt) fortællende Kvad, *marga fræði*[1], især af Hall Thorarensön og af Thurid, Snorre Godes Datter. Saadanne historiske Talevers kaldes dog sammesteds end tydeligere *söguljóð*[2] næsten ganske svarende til Rasks nyere Benævnelse, thi Snorre Sturlesön siger udtrykkelig deri, at han for en stor Deel har skrevet sit Værk efter gamle Kvad og Fortællingsvers, som Folk have havt sig til Tidsfordriv[3]. Til Exempel paa saadanne nævner han kun to af de vigtigste historiske Digte, forfattede af berömte Skalde, (Thjodolf og Eyvind) af hvilke han og har indfört meget i sit Værk, som Hoved-Beviissteder. Oldtidskvadene, naar de ei vare forvanskede eller urigtig foredragne, an-

[1]) Kvadene om Sigurd Fafnersbane kaldes i den ældre Edda (Kjöbenhavns Udgave II, 122) *fornfræði* d. e. Oldtids-Digte; i *Vegtamskviða* I, 240 kaldes Tryllesange *fræði*. Jvf. ovenfor S. 301, hvor det er bemærket at et saadant Kvad om Kæmpen Gretters Tildragelser kaldes *Grettis-fræði*. I Vigaglums-Saga 24de Cap. kaldes ogsaa denne Helts Viser om hans egne Bedrifter, foredragne af andre, uden videre *fræði*. Jvfr. Visen i *Hkr. III*, 272, *Fornmanna-Sögur VII*, 155. Senere synes Ordet at have faaet Betydning af Lærdom, Kundskab, videnskabelig Lære, ligesom man endnu bestandig bruger det i Islandsk (dog mest som *neutrum plur.* isteden for det gamle Sprogs som oftest brugte *fæm. sing.*).

[2]) Dertil svarer det endnu brugelige gamle Ord *söguskáld* for en Sagas Forfatter.

[3]) Jvf. Fortalen til Olaf den Helliges store Saga, som i meget stemmer overeens med den nu omhandlede. Der hedder det endvidere: „De Ord, som staae i Kvadene, ere de selvsamme, som der stode fra först af, naar de kvædes ret, skjönt den ene har siden lært dem af den anden, og deri lader sig intet forandre" o. s. v.

saae han overhoved for de troværdigste Kilder til Nordens gamle Historie. Dog bemærker Snorre: at han især anförer Exempler af saadanne Kvad, som vare digtede af Kongernes egne Skalde, eller foredragne for selve Fyrsterne eller deres Sönner. De, uden Tvivl meget mange, övrige nævner eller anförer han derimod ikke i denne sin almindelige Fortale.

At beskrive og opregne de forskjellige Arter hvortil disse Kvad kunne henföres, maae vi her ganske undlade (i det vi ovenfor have betegnet den os her vedkommende) men henvise derom især til Olafsens og Rasks ovenfor (S. 293) paaberaabte Værker[1]. Vistnok besidde vi endnu meget af Islændernes ældste Digtninger, men en ulige större Mængde er dog forlængst begravet i Forglemmelsens Afgrund[2], deels som aldrig optegnet ved den med Christendommen indförte Bogstavskrift (thi adskillige vides forhen at have været indhuggede paa Stene eller ind-

[1]) Rasks oldnordiske Verslære er og uddragsviis oversat paa Tydsk og udgivet for sig selv af Mohnike, under Titel af: Die Verslehre der Isländer, Berlin 1830, 8, med adskillige, især for tydske Læsere, oplysende Tillæg. Det kan og bemærkes at Britten Dr. Henderson har udviklet den samme Gjenstand i Tillæggene til til hans *Iceland, Edinburgh* 1818, T. 2 S. 321-400.

[2]) Denne Skjæbne have endog de Digte undergaaet, som forhen uden Tvivl have været de mest bekjendte i Landet f. Ex. Eyvind Skaldaspilders Drape om Islænderne, som og, henved Aar 965, paalagde sig en frivillig Skat, af en saakaldet Skatpenge af godt Sölv for hver Bonde, for at belönne ham derfor med et anstændigt Vederlag, der virkelig kom til at anvendes vel, da det frelste den store norske Skald og hans Huusfolk, i et meget haardt Aar, fra Hungersdöden (*Hkr.* Harald Graafelds Saga 17 og 18 Cap.). Formodentlig har dette Digt, ligesom samme Skalds *Hákonarmál*, indeholdt noget til Priis for Nordens gamle Guder og de hedenske Islænderes Religiösitet, samt er saaledes senere blevet udsat for de catholske Klerkes Forfölgelse.

skaarne paa Træ med de gamle Runer[1], deels som senere tabte. Det uhyre Forraad af mindre Kvad, som vare i Gang blandt Islænderne kort efter Christendommens Indförelse vises f. Ex. af den bekjendte Fortælling om Stuf, som vandt Kong Harald Haardraades Gunst ved at foredrage ham en stor Mængde saadanne. I Island selv tjente de til nyttig og underholdende Tidsfordriv i de lange Vinteraftener, gjerne foredragne af Mænd eller Kvinder, som havde opofret en stor Deel af deres Liv til at lære dem og bevare dem i Hukommelsen[2]. Ved Gjæstebude og offentlige Sammenkomster, paa Thingene, i almindelige Legestuer, ved de saakaldte Hestekampe o. s. v. udgjorde de, især i Aftentimerne, en betydelig Deel af det almindelige Morskab. Dands brugtes i Island allerede i de hedenske Tider; uden Tvivl pleiede den da at ledsages af Sange, hörende til Taleversenes eller Drotkvadets ældste Art. Denne Bemærkning er neppe fremsat forhen, og vi nödes derfor til at bevise den nöiere, samt til at udvikle dens Grunde. At synge til Dands var Oldtidens almindelige Maade, f. Ex. blandt Græker, Romere, de sydlige Gother, de med disse sandsynligviis beslægtede Sogdianere (mellem det sorte og kaspiske Hav) m. fl. Ogsaa vore nordiske Forfædre have brugt denne Maade; det see vi ikke allene af Arngrim Johnsens Beretninger (i *Crymogæa* S. 57[3]) jævnförte med Eggert Olafsens Be-

[1]) At denne Skik vedvarede paa Island lige til Sturlungernes aldeles historiske Tidsalder (det 12te og 13de Aarh.) kan klarlig vises af den om dem handlende store Saga.

[2]) I min Barndom har jeg, Finn Magnusen, tit lyttet til de af saadanne paa Island omvandrende Sangere, som kunde en utallig Mængde af alskens Kvad, hvilke de, hvor de overnattede, sang eller reciterede af Hukommelsen for Husets Folk. Nogle af disse Digte vare meget gamle, f. Ex. den ovenfor omhandlede „Katlas Dröm." Jvf. John Olafsen *l. c.* S. 8-9.

[3]) Der sammenlignes den oldnordiske Dands, med dertilhö-

skrivelse over Islændernes sidste Nationaldands, men og af Fortællingen om Hallfred Vanraadeskald i den Skalholtske Udgave af Olaf Tryggvesöns store Saga (efter en Afskrift, der oprindelig stammer fra Flatöbogen) 2den Deel S. 81, hvor en Strophe af en saadan Dandsesang fra det 10de Aarhundrede (affattet i det ældste urimede Drotkvad; see ovenfor S. 315) uden Tvivl forekommer, jvf. S. Thorlacius i *Ant. bor. observ. misc. IV*, 227. Den gothiske Sang ved Nytaarsfesten i Constantinopel afsanges ved en Art af Dands, og den var netop affattet i de gamle Skandinavers Talevers[1]. At en Sang, som blev sunget ved Dandsen, ogsaa i det gamle Island kaldtes *Dans*, ville vi af adskillige Steder i Sagaerne, især Sturlunga f. Ex. III, 317, hvor vi see at nogle saadanne have været affattede i en tragisk Tone[2], og mene da at slige Sange

rende Sang, med de gamle græske, vistnok ikke aldeles urigtig, naar Hellenernes Oldtid menes. Vore Forfædres Kredsdandse synes overhoved at have lignet Grækernes og visse orientalske Folks f. Ex. Afghanernes, hvilke Elphinstone, med Hensyn til den dem ledsagende Sang og Musik, fandt at ligne de nationale skotske. See hans Reise til Kabul, Rühs tydske Overs. I, 372-373. Om Vinteren dandse Afghanerne i Kreds rundt omkring den brændende Arne, ligesom Nordboerne fordum, hvoraf Spor endog ere bemærkede i nyere Tider (1731) i brittiske Folkeskikke; see Ellis's forögede og forbedrede Udgave (1813) af *Brand popular Antiquities* I, 248.

[1]) Musiken til Taleversene, *Fornyrðalag*, haves, saaledes som den endnu bruges paa Island, i ét fransk Værk, *Essai sur la musique ancienne, à Paris* 1780, 4, T. 2 p. 403 og 404, meddeelt af den lærde Islænder John Olafsen, efter dets tvende Hovedvariationer, skjönt det vistnok indeholder mange flere.

[2]) En Dands begyndte nemlig saaledes:

Minar eru sorgirnar þúngar sem blý

d.e. efter Ordene: Mine ere Sorgerne tunge som Bly.
Den blev, men langt fra ikke sidste Gang, leilighedsviis sunget paa

og Melodier, som nævnes i Fortællingen om den danskfödte Norna-Gest, der övede den Idræt at slaae Harpen, synge gamle Sange og fortælle Sagaer[1] (*Fornaldar-Sögur* I, 318, Overs. S. 295) nemlig Kæmpeviser om Volsunger og Gjukunger (som de i den ældre Edda), samt tillige andre mere historiske Sange, især have været bestemte til Dands, stundum ledsagede af Harpens Klang; jvf. den gamle *Bósa-Saga*, sammesteds III, 222-24, hvor Dandsen *faldafeykir* d.e. den som bortvifter Kvinders Hovedtöier, forekommer blandt andre slige f. Ex. om Hjarande, ellers nævnt som Fader til Hedin, bekjendt af det ældgamle danske Saga om Högne og Hilde o. fl. Jvf. Sturlunga I, 23, II, 117, III, 80, 258. Blandt den senere Middelalders nyere Kæmpeviser eller de nu paa Island saakaldte *Fornkvæði* eller Oldtidskvad, hvis Undergang vi snart ville foranlediges til at udvikle, have mange havt et Omkvæd, som udtrykkelig viser at de bleve afsungne til Dands, f. Ex. a) *Þá var sleginn dans*, „da blev Dandsen spillet — eller holdt," — et Udtryk, som forekommer i Sturlungas 5te Bogs 8de Cap. om en slig Aftenforlystelse paa Island, Aar 1209; til Omkvædet hörer det fuldkommen tragiske Kvad, paa

Island Aar 1264. Hermed kunne Vers af Kæmpeviserne jevnföres f. Ex. „Liden Kirsten hun var sin Broder saa tro" (I, 279). I Visen forekomme lignende Udtryk.

[1]) Oldtidens Talevers bleve vel ikke alletider sungne, men undertiden blot foredragne i en halvsyngende Tone, hvilket man forhen i Norden, som endnu paa Island, kaldte *at þylja*, Angelsaxisk *þylian;* den som saaledes sang eller foredrog kaldtes *þulr*, og sad i et Slags Catheder eller Talestol, kaldet *þularstóll*. Saaledes blev f. Ex. det i Taleversene affattede Havamaal foredraget. (See *Edd. ant.* III, 116, 260. Magnusens danske Overs. III, 130, 160). En saadan Benævnelse synes undertiden at være bleven tillagt de hedenske Præster eller Lærere; de synes og her i Norden, ligesom ellers Druiderne, at have indklædt alle deres Lærdomme i Vers. Der gives endnu paa Island Digte i Talevers, som kaldes *þula*; *þulur* i Fleertallet.

87 Stropher, om Asa og Signy, dog kaldet „Asas Dands" *Ásu-dans.* b) *Dans vill hún heyra,* „til Dands vil hun lytte," til et Kvad af samme Art om den danske Mö Tove. c) *Hún dansar vel,* „hun dandser vel," om den unge Magnilde som druknede i Skodborgaa. d) *Dável gengr dansinn,* „herlig gaaer Dandsen," til en Sang, hvis Fortælling dog slutter med et lykkeligt Udfald. e) *Vel dansa hofmenn,* „Hofmændene dandse vel," til en Sang paa 55 Stropher, om en svensk Kæmpe Magne. End flere bære det udtrykkelige Navn af *dans,* som *Magna-dans, Kistu-dans* o. fl. Enkelte begynde med Dandsens Anmeldelse eller Beskrivelse, f. Ex.

Bóthildr dansar út ok inn	Bodild dandser ud og ind
með riddurum.	med Riddere.

Andre Omkvæd holde sig mere til de gode Drikke, som vankede ved Dandsegilderne, f. Ex. *Þar blandast öl ok vín,* der skjænkes Øl og Viin; *drekkum hægt vín,* lader os drikke Viin til Maade. Sidestykker hertil mangle aldeles ikke i de danske Kæmpeviser.

Efter et löseligt Gjennemsyn af Nyerups, Abrahamsons og Rahbeks sidste Udgave af de saakaldte Kæmpeviser, under Titel: Udvalgte Danske Viser fra Middelalderen, 5 Dele, 8, Kh. 1812-1818, tillade vi os, til Beviis herpaa, at anföre fölgende Omkvæd m. m., efter de Nummere, som Viserne der have: 1) Om Sivard Snarensvend, oprindelig Eddas Sigurd Fafnersbane, i Slutningsverset:

Der gaaer Dands paa Brattingsborg,
der dandse de stærke Helte o. s. v.

35) Om Oluf og Alfnympherne eller Ellepigerne, Omkvæd: „Men Dandsen den gaaer saa let gjennem Lunden." 40) Om Signelil, Omkvæd: „Og de legte over Volden." 64) Vaagenatten, Begyndelse: „Det er i Nat Vaagenat, der komme saa mange til Dandsen brat." 65) Om Kong Valdemar den 1ste, Omkvæd: „Saa let da ganger der Dandsen." 69) Om Kong Valdemar den 2den, Omkvæd: „Den Hav-

fru dandser paa Tillie." 80) Om Marsk Stig og Ranild, Begyndelsen: „Der gaaer Dands paa Ribergade" o. s. v. da hele Visen mest handler om Dands. 95) Om Tovelille, Begyndelsen: „Der gaaer Dands i Borgegaard." 155) „Der gaaer Dands i Herr Sverkels Gaard" o. s. v. 180) Om Ridder Iver Lang, Begyndelsen: „Der gaaer Dands paa Tofte", 2 Vers „Der gaaer Dands i Enge" o. s. v[1]. 181) kaldet Haagens Dands: „Saa herlig dandser han Haagen." 182) Om en Söster, der befriede sin Broder: „Saa vel da ganger der Dandsen." Til denne Vise haves baade gamle islandske og svenske Sidestykker. Gram har meent at den var fra den Tid da Grev Geert herskede i Jylland, henved 1330, men den er sandsynligviis endnu ældre af Oprindelse. 199) „Dandser I vel, mit skjönne, unge Liv!" 218) Om Norges Konge ved Ørkenöerne: „Jomfruer, I lader af at lege!" 219) Liden Kirstens Dands, Begyndelse: „Liden Kirsten! træd i Dandsen med mig!" Tid og Sted tillade os ikke at nævne flere af de mange Omkvæd, som mindre bogstavelig antyde den samme Bestemmelse for en stor Deel af de saakaldte Kæmpeviser[2]. Vi ville ikke indlade os paa at be-

[1]) I nogle Afskrifter begynder Visen med denne Strophe.

[2]) I Anledning af Færöboernes Skik har Molbech (*l. c.* S. 26) meget rigtig bemærket, at man og i vore danske Viser finder Spor til den Skik at dandse efter Viser, samt anförer, til Beviis derfor, fölgende 2 Stropher af 62de Vise (hos Nyerup II, 39) om Kong Valdemar og hans Söster: „Du skal dandse og du skal kvæde, Mine Gjæster skal du i Aften glæde." „Liden Kirsten begyndte en Vise og kvad, Saa mangen Ridder derefter traad." At en saadan Skik ogsaa har fundet Sted i Island eller Norge, see vi af den eventyrlige, men i Middelalderen skrevne Fortælling om Herman og Jarlman, almindeligst kaldet Jarlmans Saga, (udgivet i svensk Oversættelse af Liljegren i Stockholm 1819, 8) hvoraf vi have efterseet et gammelt Membranfragment i den Arnæmagnæanske Haandskriftsamling Nr. 529, 4, hvor Dandsen i Thorborgs Sal beskrives (i Overs. 19de Cap.). Der sang först Mænd til Dandsen og derpaa Kvinder, endelig

stemme disse mærkværdige danske Digtningers höieste Alder, hvilken to af deres lærde og sindrige Oversættere, Britten

---

ogsaa Værtinden Thorborg allene, som sagde at hun vel havde forlængst ophört at dandse, men dog ikke vilde spare sin Stemme, for at fornöie de Dandsende. Disse Begyndelsesriim af hendes Sang anföres saaledes:

Brúsi átti bygð í helli — Bruse boe i Hulen vilde,
optar var hann sið á felli; — tit han dog var oppe silde.

De tre sidste Ord: *sið á felli* gjentages i de af Liljegren brugte Papiirs-Haandskrifter. Da Dandsen var til Ende, holdt Thorborg op at kvæde, og alle böiede sig da for hende. Det anförte Vers svarer netop i Riim og Bygning til enkelte andre, anförte i Sturlunga (II, 17) der synes, i Jævnförelse med II, 57, 62, at have hört til en saakaldet „Dands," f. Ex.

helzt hefir þat lengi lifat — d. e. Dyret har for længe levet,
láti menn þat höndum þrifat. — er til Hugget modent blevet.

Dette selvsamme Versemaal kaldes i *Skálda* den mindre *Rúnhenda*, og en heel Strophe af Snorre Sturlesön, digtet först i det 13de Aarhundrede, anföres som Exempel derpaa (*Snorra-Edda ásamt Skáldu*, Rasks Udgave S. 266). Denne Art sees undertiden at være blevet forenet med en anden meget nærbeslægtet, som endog anföres sammesteds under samme Benævnelse og Nummer, kun en Stavelse kortere; begge tilsammentagne sees at være forenede i mange af de saakaldte Kæmpevisers Versbygning, selv undertiden paa den Maade, som den ovenommeldte Dandsevise af Sturlunga (kort efter Aaret 1200) fremviser, f. Ex. (*l. c.* I, 17):

Vetrúngsfæðist efnit eitt — *tvennar eru til þess bætur*
öllúm er þat mönnum leitt, — *tvær einar eru undir fætur.*

jævnfört med Svend Vonveds Vise (Udvalgte D. V. f. M. I, 94 Nr. 10).

Svend Vonved red ad Veien fram — Han kom der ridende i Gaarde
Han var i Hu saa meget gram; — Der stode tolv Troldkvinder fore.

Dette Tonemaal deles i Kæmpeviserne til forskjellige Afændringer; Strophens förste Halvdeel ligger f. Ex. til Grund for Elveskud (I, 236, Nr. 35):

Jeg ikke tör og ikke maa — i Morgen skal mit Bryllup staae;

hvilke to Vers her udgjöre en heel Strophe. Det bevises saaledes fuldkommen, hvad P. E. Müller i sin Recension over den sidste Udgave af Middelalderens Danske Viser (i Literaturtiden-

Jamieson og Tydskeren W. Grimm, som begge mene at Skandinaverne, især de Danske, indförte dem i Storbritannien[1], saaledes henföre til den graa Oldtid, men Nyerup i det seneste til det 12te, 13de og 14de Aarhundrede[2], — dog haabe vi, at vi i det fölgende, jævnfört med det ovenstaaende, ville kunne bevise, at Sange af en lignende Indretning allerede vare i Brug paa Island henved Aaret 1200 og sandsynligviis noget för, maaskee endog henved 1100, samt at de da kaldtes „Dandse," i Enkelttal *dans*, i Fleertal *dansar*, og at de der i Landet fulgte efter andre Kvad, forhen brugte til samme Bestemmelse, affattede i de

den for 1814 S. 606) har bemærket: at visse Arter af *Rúnhenda* oprindelig ligge til Grund for slige Visers Versbygning.

[1]) Besynderlig nok synes denne Mening at vinde nogen Styrke ved den mærkelige Beretning, som Sylvester Giraldus, Biskop paa Man (födt 1146) giver i det 13de Capitel af sin *Descriptio* (eller *Itinerarium) Cambriæ*, udgivet af Cambden (i *Scriptor ant. Angl.)* om Musiken i det hele nordlige England, som han troede at maatte, ligesaavel som det der brugelige Sprog, være indfört der af de Danske og Norske, som jevnlig pleiede at indtage de Dele af Storbritannien og længe at besidde dem. Jvf. Suhms Historie af Danmark IV, 561 og G. L. Badens Afhandlinger i Fædrelandets Historie I, 314-316.

[2]) Vedel Simonsen bemærker i: „Kæmpevisernes Skildring af Danmarks Riddervæsen" (Molbechs N. Tidsskrift for Historie, Literatur og Konst, 1829, III, 178) at „man har uforkastelige Vidnesbyrd for at en stor Deel af disse Sange ere digtede i det 13de, 14de og 15de Aarh." Molbech henviser i den Anledning til sine „Bemærkninger over vore danske Folkeviser i Middelalderen" Skand. Lit. Selsk. Skr. 19 B. (1823) S. 44-56. Resultaterne af hans Undersögelse blive (S. 91-92) i denne Henseende, at ingen af dem, efter kritiske fra Sproget og den hele ydre Form hentede Grunde, kan tillægges en höiere Alder end det 14de Aarhundrede og at derimod en betydelig Deel af dem maa sættes ned i det 15de. Dog tilstaaer han (S. 93) at nogle af dem kunne være digtede efter langt ældre Mönstre, eller være nyere Omarbeidelser af gamle Sange.

ældgamle Talevers og det urimede Drotkvad[1]. Een af de her omhandlede Hovedbestemmelser var da den, at afsynges ved Dandsegilder og andre selskabelige Forlystelser. Det er saaledes da höist mærkeligt, og kan antages for at være fuldkommen overbevisende om denne Sætnings Rigtighed, at slige Viser endnu anvendes paa Færöerne til den selvsamme Bestemmelse, i det de afsynges der til Indbyggernes Dandse ved höitidelige Sammenkomster; see derom Landt i Færöernes Beskrivelse S. 450 (jvf. 448-49) og Lyngbye Færöiske Kvæder, Fortalens S. 7, samt end udförligere i Nyerups Magazin for Reiseiagttagelser 1ste Bind. Skjönt de fleste islandske Dandsesange af den ommeldte Art, af de forholdsmæssig faa, som vi endnu have tilbage, handle om udenlandske Personer, prise dog enkelte af dem visse indenlandske f. Ex. Gunnar paa Hlidarende, Njalas tappreste Helt). Som ovenmeldt vare mange blandt dem, ligesom de danske o. fl., af tragisk Indhold, andre derimod af lavkomisk, tildeels Satirer over visse levende Personer f. Ex. „mange Dandsesange," *margir dansar*, som Hövdingen Lopt Paulsöns Modstandere forfattede om ham og flere, omtrent Aar 1220, ganske i en paroderet Kæmpevises Tone og Verseart (see Sturlunga II, 57, 67[2]) ligesom og andre af lignende

---

[1]) Musiken til Drotkvad, saaledes som den til de nyere Tider er blevet opbevaret paa Island, er meddeelt i den nyeste Udgave (paa Islandsk med Oversættelser) af *Krákumál* eller *Loðbrókarkviða* Kbhavn 1826, i to Variationer, fra det anförte Værk: *Essai sur la musique ancienne*, T. 2, p. 398-405; see Udg. S. 79.

[2]) *Loptur liggr í eyum* d. e. Lopt ligger ude paa Øer,
bítr lunda bein, gnaver. Maagetæer,
Sæmundur er á heiðum Sæmund hist paa Heden
etr berin ein. næres kun af Bær.

Gamle Annaler indeholde ogsaa denne Vise, med en lidet afvigende Modulation:

Loptur er í eyunum ok bítr lundabein,
Sæmundur á heiðunum etr berin ein.

Art fra Aaret 1200 ommeldes II, 17 o. f. Paa den Tid fik nogle bestandige Tilnavne af deres Hengivenhed til Dands eller Dandsesange, f. Ex. den i Sturlunga omtalte Dandse-Berg, *Dansa-Bergr*. Henved Aaret 1110 havde vel Biskop Jon Øgmundsön forbudet al Dands tilligemed de til den hörende gamle Viser; den vedblev vel, mest, som det synes, ledsaget af nye Sange, men forbödes dog især de Geistlige, thi henved 1250 afsatte Biskop Henrik af Holum en Præst, som havde dandset udmærket godt ved et Gilde i Vidvig[1]. Dette Slags Dands vedvarede paa Island lige til det 18de Aarhundredes Midte, efter hvad vi senere komme til at bemærke. Efter Reformationen sögte aandelige Digtere af Præstestanden at give Dandsesangene, da, ligesom tildeels fordum, kaldte *vikivaki*, et christeligt Anströg, hvilket nogle saadanne paa Færöerne endnu have; selv Drikkeviser for Mindebægere o. s. v. udarbeidedes da paa samme Maade. Som bekjendt svare de sydlige Europæeres Ballader, i deres Form og Versemaal, til de nordiske Kæmpeviser og Islands nyere *fornkvæði*. Den dem tillagte Benævnelse viser meget tydelig deres rette Bestemmelse, da den maa udledes af Middelalderens Latinske, endnu Italienske *ballare*, *balare*, dandse, Fransk *baller*, Græsk *βαλλίζειν*; deraf *ballatio*, Dands, vel ogsaa Dandsesang, hvoraf det italienske *ballata*, Dands, Dandsesang, Fransk *ballade*, Engelsk *ballad*. Fra Middelalderens Latinsk-Barbariske *ballus* kommer det Franske *bal*, Engelske *ball*, som ogsaa nu i de nordiske Sprog er blevet et almindeligt Ord. Til de ovenmeldte saakaldte *ballationes* bleve netop Sange, *cantica*, af-

---

Dette bemærkes med Hensyn til Jevnförelse af gamle danske og brittiske Visers Indretning, som svarer til begge Variationer.

[1]) Da de katholske Geistlige paa mange Steder i andre Lande ikke saae sig i Stand til at afskaffe Dandsen, forenede de den tildeels med religiöse Ceremonier, hvorved de deels selv dandsede, deels tillode andre at dandse i Kirker og paa Kirkegaarde. See Badens Historiske Afhandl. I, 224. Smaae Afhandl. I, 319.

sjungne, ligesaavel som til Nordboernes Dandse, — men begge forenede Arter af Forlystelser bleve forbudne de Franske og Tydske af Keiser Ludvig den Fromme (See *Capitularia Franc. Lib. VI, c. 193*), fordi de vare Levninger af Hedningernes Skikke, *quia hæc de consuetudine paganorum remanserunt.* De nævnes ellers Hedningernes Dandse og Sange, *ballationes et cantica gentilium*, i den hellige Eligius's Levnet, fra det 7de Aarhundrede. Allerede i Aaret 791 ivrede Alcuin blandt Frankerne mod slige Fornöielser, da en heel Mængde af urene Aander, efter hans Udtryk, fulgtes med Göglere og Dandsere. Det Slags Forbud bleve tit gjentagne af Kirkeforsamlingerne, f. Ex. den i Cabillon 813. Efter gamle Krönikeskriveres Beretninger, meddeelte af Muratori (*Antiqu. Ital.* II, 844) pleiede Kæmpeviser (saadanne som de senere om Roland og Oliver, som endnu besynges i Island blandt andre Fortidshelte) i den tidligere Middelalder at afsynges ved de offentlige Dandse. Vi maae erindre, at Folk af gothisk og longobardisk Herkomst, beslægtede paa een Side med de nordiske Gother og Joter, og paa den anden med Franker og Nordtydske, da vare komne til Herredömmet i Italien. Det bliver saaledes vanskeligt at bestemme, om Middelalderens rimede Folkeviser först ere opkomne i Syden, eller i vort Norden, hvor den rimede *Rúnhenda* vides at have været i Brug i Harald Haarfagers Tider. At denne Digteart, som af *Wharton's History of the English poetry* I, 9, 28 (nyeste Udg.) sees at have været i Brug i England i det 11te Aarhundrede, ikke kan nedstamme fra Græker eller Romere, viser disse Folks bekjendte Prosodie for godt til at kunne antage. Om den hos de nyere Europæere har en celtisk, gothisk eller österlandsk Oprindelse, overlade vi til kyndige Granskeres fremtidige Undersögelser. Her have vi godtgjort dens höie Ælde i Norden, og bemærke (med P. E. Müller *l. c.*), at ligesom de af den opstaaede *Fornkvæði*, Kæmpeviser eller Ballader, kunne an-

sees for yngre end Taleversene og Drotkvadet, saa efterfulgtes de paa Island af de saakaldte *Rimur* og andre kunstig rimede Kvad, ligesom dette sidste og er blevet Tilfældet i samtlige europæiske Lande. Vi slutte disse Efterretninger om vor Oldtids Höitids- og Dandsesange med andre lignende om enkelte Folkeslag, som endnu beholde den fjærneste Oldtids Skikke. Afghanerne (et stort Folk i Bjergstrækningerne nordenfor Indien, sandsynligviis i Nærheden af den gothiske Folkestammes ældste Hjemstavn) have mange tildeels meget gamle Sange, som angaae Kjærlighed, utallige Ballader over deres Stammes Krigere og enkelte Anföreres Bedrifter, Mindesange over afdöde Hövdinger o. s. v. De afsynges til et Instrument, som ligner Luth eller Gitar, to Arter af Giger og en vis Art af Hobo, maaskee de som vore Forfædre kaldte Harpe, Gige og Lure. De synges og spilles til Kredsdandsene, af visse Forsangere, saaledes at de Dandsende stundum istemme Choret, ligesom fordum i vort Norden og endnu paa Færöerne. (*Elphinstone l. c.* I, 369 o. f.[1]). Nordamerikas saakaldte Indianere afsynge stedse i deres Gilder ældgamle Sange, som tildeels indeholde mange nu for de fleste uforstaaelige Udtryk, handlende om Oldtidens Kæmper og deres egne Forfædres store Bedrifter; tillige dandse de yngre til

[1]) Afghanerne have og deres Sagn-Fortællere som omtales saaledes af samme Forfatter (*l. c.*): de ere som oftest gamle Mænd; i Gjæstebude fremsige de, efter Maaltidet, deres Fortællinger, som handle om Konger og Hövdinger, Aander og Feer, men især om Elskov og Krig. Sange og Vers indblandes ofte i dem. — Aldeles ligesom i det gamle Norden! Selv deres Slægtregistre, i hvilke de ere meget bevandrede, ere fuldkommen indrettede paa samme Maade, som de, der læses i Landnama og andre Sagaer. Elphinstone spurgte engang en Afghaner om Staden Tuk, hans Stammes Hovedstad, hvorpaa han strax svarede: dens Hövding er Sarvar, Sön af Kuttal Chan, Sön af Selim Chan o. s. v. lige op til det 9de Led, i Dscheangirs Tider (*l. c.* I, 393 o. fl.).

visse Sange og Omkvæd; de ældre og fornemme dandse vel ikke, men synge med adskillige, dog mindre voldsomme Legemsbevægelser; disse Kvad handle tildeels om deres Guder og Helte, men tillige og, som Hædersdigte, om de Ypperste blandt de tilstedeværende, som menes at fortjene sligt. End andre ere af komisk og satirisk Indhold, tildeels stilede mod visse Personer, som dog ikke pleie at tage denne Spög fortrydelig op (see Kutschers Amerika I, 278-285). At selv de grönlandske Eskimoers Höitids- og Dandsesange ere af et lignende Indhold, faae vi i det fölgende Anledning til at oplyse. Saaledes bekræftes det vel næsten overalt, hvad Walter Scott har bemærket med Hensyn til de skotske Ballader: „Sanggudinden, hvis Udgydelser kun forlyste en meget ringe Deel af en dannet Nation, foredrager, i begeistrede Sange, de udannede Folks Historie, Love, ja selv deres Religion. Hvor Pen og Presse mangle, indprenter Digtningernes Tonestrôm Efterslægtens Hukommelse deres Forfædres Daad og Tanker. Vers staae i en meget naturlig Forbindelse med Musik, og hos et raat Folk skeer kun sjelden noget Brud paa denne Forening. Derved erindres Kvadene:

frembrusende i Harmoniens Strôm,

desto lettere af den Fremsigende, og virke tillige med et des stærkere Indtryk paa Tilhörerne. Saaledes gives der neppe et Folk, som er saa dyrisk raat, at det ikke lytter med Henrykkelse til dets Skjaldes Sange, som skildre dets Forfædres Stordaad, fremstille dets Love og Sædelære, samt forkynde dets Guders Priis[1]." Alt dette passer saare nöie paa Oldtidens Skandinaver, og G. L. Baden har saaledes fuldkommen ret i disse sine indholdsrige, og som vi haabe her af os med nye Grunde udförligen beviste Ord: „Overalt maae vi, som flere Nationer, söge vor gamle Historie i Oldtidens Sange." (Histor. Afhandl. I, 314).

---

[1]) *Minstrelsy of the Scottish border, Vol. I. Introduct.* p. CXII.

Efter det ovenanförte tvivle vi ikke paa, at en stor Deel af Islands egne endnu bevarede Sagaer er sammensat af hine ægte Oldtidsdigte, d. e. ældre end Aaret 1200 efter vor Tidsregning, paa en aldeles rhapsodisk Maade[1], og det saaledes at man endnu kan udpege eller gjengive hele Stropher og skrevne Sider af Original-Kvadene. Vi ere da fuldkommen enige med en höilærd Forfatter, som allerede for henved et halvt Hundrede Aar siden nedskrev dette mærkværdige Udsagn om de oldnordiske, paa Island bevarede eller forfattede Kvad: „Disse Alderdommens Levninger have, for (fōrend) Skrivekunsten hos os tog Borgerskab, fra Slægt til Slægt igjennem en lang Række af Aarhundreder forplantet sig og frelst fra Forglemmelse adskillige mærkværdige Ting og Tildragelser, hvis Beretninger ere at ansee for mere

[1]) I ethvert af Landets forskjellige Bygdelag f. Ex., Borgefjorden, Thorsnæs-Thingsogn, Laxaadalen, Vatnsdalen, Svarfadardalen o. s. v., have vel de været mest udbredte, der handlede om dets egne Helte eller Hövdinger, saavelsom disses berömte Forfædre i Danmark, Norge eller Sverrig, deels affattede i hine Hövdingers, deels i deres mægtige eller meget formaaende Efterkommeres Levetid; andre have været bestemte til at udbrede Bygdens eller dens Indvaaneres Roes ved at forherlige dens ypperste Mænds Eftermæle. End andre opkom i Landets forskjellige Dele, hvor een eller anden bekjendt flygtig eller omvandrende Kæmpe, f. Ex. *Gretter*, *Hörd* o. fl., havde efterladt mindeværdige Spor af deres Daad eller Udaad, og disse Sange, understöttede af Sagn og Fictioner, fik villig Indpas overalt i hele Landet. Det samme kunde vel overhoved siges om de Sange, ligesaavel som om de af dem sammensatte prosaiske Sagaer, som ved Stoffets eller Bearbeidelsens Fortrinlighed tiltrak sig Tilhörernes spændte Opmærksomhed og inderlige Deeltagelse. Enkelte enten aldeles historiske Begivenheder (som Söslaget paa Floe 1244, besjunget af Ingemund Geirmundsön o. fl.), eller andre, som nu falde i det utrolige, men som fordum ved Indbildningens Bedrag fandt Tiltro hos Fleerheden, f. Ex. de saakaldte Frodaa-Undre, i Aaret 1000, bleve besjungne i Folkeviser, og disses Paraphraser tilföiedes senere Bygdelagenes Sagaer, som Fortællingen om dem til Eyrbyggja-

visse og troværdige, end hvad som andre mundtlige Overleverelser sige os om hine fjærne og mörke Tider. Vor nordiske Historie er uddragen af disse Digte, som, da den blev skreven, var i Behold og kundes uden ad i langt större Mængde end det, som nu haves tilbage deraf." (John Olafsen: Nordens gamle Digtekunst S. 9).

Ligesom det her antydes, gav vistnok vor Bogstavskrifts Indförelse det förste Stöd til de gamle Kvads Undergang i deres oprindelige Skikkelse. De, som först oplærtes i den, vare næsten alle bestemte til den geistlige Stand, som skulde rodfæste, vedligeholde og udbrede den nye Troeslære, til hvis Hovedformaal det hörte at udrydde alle Hedendommens Levninger, hvortil man og regnede dens Oldtidskvad. Dette bevidner Historien især om den förste Biskop til Holum, Jon Øgmundsön, som siden for sin store heri udviste Iver blev dyrket som en Helgen. Han forböd paa det alvorligste Dands, Legestuer, som dog ikke fuldkommen kunde afskaffes, de Sange, som Mandfolk og Fruentimmer mest ved saadanne Leiligheder pleiede vexelviis at synge til hinanden og deslige[1]. Han gik endog saavidt at de fleste af Uge-

[1]) Mange lignende Forbud udgaves af Paven, Kirkeforsamlingerne, Biskopperne o. s. v. for Frankerig, Storbritannien, Tydskland og flere Lande mod Almuens Forlystelser, Skikke, Lege, Sagn, Sange og deslige, som antoges for at være af hedensk Art eller Oprindelse. Det fortjener dog at bemærkes, at de to förstnævnte Folks Skalde i de förste christne Tider, i det de mærkede at de hedenske Heltedigte, som allerede foragtedes og vel endog forfulgtes af Keiser Ludvig den Fromme, Carl den Stores Sön, gik efterhaanden af Brug, gave sig til at affatte bibelskhistoriske Digte i Forfædrenes Sprog og Versemaal. Hertil höre Cædmons og Otfrids berömte angelsaxiske og tydske Paraphraser af den bibelske Historie m. m. I den christne Middelalder begyndte ellers overhoved de Geistlige selv at affatte nye historiske Digte deels paa Latin, deels i Modersmaalet, hvoraf de meget almindelige Rimkröniker næsten allevegne fremkom, og disse indbefattede tilsidst, hver for sig, hele Landes systematiske Hi-

dagenes gamle Navne, som dog endnu bruges i det övrige Norden, bleve ved en Lov afskaffede paa Island, og andre, endnu brugte, satte isteden for dem, fordi de ældre erindrede om de ypperste hedenske Guddommes Navne. I hine fædrelandske Digtningers Sted paalagdes det baade Mænd og Kvinder at lære latinske eller andre for dem lidt forstaaelige Psalmer, Bönner, Troesbekjendelser og Formularer, som daglig maatte fremsiges adskillige Gange o. s. v. Denne Biskop forestod sit indflydelsesrige Embede fra Aaret 1107 til 1121. Da saaledes Oldtidskvadene vare bandlyste og forhadte blandt Fleerheden af de Geistlige[1], kan man ikke undres over at Islands förste Skribenter, som hörte til denne Stand, forsömte at före dem i Pennen, men derimod benyttede dem efterhaanden til historiske Arbeider, samt uden Tvivl tildeels til næsten fuldstændige prosaiske Omskrivninger[2], hvorved de fik Leilighed til at

storie, tildeels som Paraphraser af prosaisk affattede Kröniker. I nyere Tider har man paa Island affattet saakaldte *Tíðavísur*, Tidsvers, hvoraf enhver Sang omhandler Landets Historie i et vist nylig forlöbent Aar.

[1]) Herfra var den berömte Sæmund Frode, som samlede og optegnede Eddasangene, en sjelden og hæderlig Undtagelse. I Udlandene gik det i de Tider til paa en lignende Maade. Der gik Klerkene endog videre, i det de ansaae det for syndigt at optegne noget om deres eller de af dem omvendte Folks hedenske Forfædres Bedrifter, hvorom mange af deres Yttringer vidne. Sæmund efterlignede ogsaa de nordiske Oldtidsdigte i nye Kvad, hvoraf vi endnu have Solens Sang, og det samme have vistnok flere islandske Geistlige gjort, endog ved at affatte nye Fortællingsvers *(söguljóð)* hvorpaa Exempler ville forekomme og udvikles i det fölgende.

[2]) Slige næsten fuldstændige Saga-Omskrivninger haves dog af Sagn-Kvad eller Talevers, forfattede i Nordens christne Middelalder. Vor heromhandlede Saga tilhörer baade Hedendom og Christendom, men et tydeligt Exempel paa denne Bemærkning haves nu udgivet i Sagaen om den norske Prætendent Sigurd

bortkaste al den hedenske Surdei, som de ansaae for skadelig, af deres egen fornyede Fremstilling, samt undertiden til egne Interpolationer, som de antoge at være gavnlige for Christendommens Sag blandt Almuen; ogsaa forfattede de lignende, men christelig dannede, nye Kvad og Sagaer eller Legender til Almuens Opbyggelse. Her kunne vi ikke udförlig behandle denne Gjenstand, men henpege blot paa en parallel Begivenhed i meget nyere Tider, som paa Island, saa at sige, har udryddet en yngre Art af Fortidsdigte, de der nu saakaldte *Fornkvæði* (gamle Viser, jvf. ovenfor S. 324) — De bestode tildeels af de heromhandlede Talevers, men dog for störste Delen af andre, som i deres Indretning ganske svarede til Britternes og de nyere Tydskeres Ballader, Skandinavernes saakaldte Kæmpeviser (see ovenfor S. 330); den sidstommeldte Art kom i Brug paa Island henved Aaret 1200, om ikke för, og vides da især at have været brugt til Dands, ligesom det endnu er Tilfældet paa Færöerne, og hvilket vi ligeledes af mange slige danske og svenske Visers Omkvæd og Udtryk see at have været deres egentlige Bestemmelse. Mange Hundrede af dem erindredes og bleve saaledes paa Island sungne, lige til henimod Midten af det 18de Aarhundrede, da Geistligheden, under Christian den 6tes Regjering, udvirkede et Kongeligt Forbud (i Forordningen af 27 Mai 1746 §. 18),

Slembedegn (i *Fornmanna-Sögur* 7de Bind, Kh. 1832, S. 326-354) som mest sees at være (med Undtagelse af enkelte andre Vers) bygget paa et langt Kvad, forfattet omtrent 1139 af den bekjendte islandske Skald Ivar Ingemundsön, kaldet (efter Heimskringla, som og meddeler enkelte Stropher deraf) *Sigurðar bálkr* (Stykket eller Kvad-Afdelingen om Sigurd). Det sees at have været af samme, men maaskee noget kunstmæssigere og dunklere Art, end de Kvad hvoraf Erik Rödes og Thorfinn Karlsefnes Sagaer ere uddragne. Mange Episoder i selve Heimskringla ere vistnok oprundne fra fortællende Kvad.

mod Dands og offentlige Legestuer, *gleðir*[1], som forhen paa visse Tider vare brugelige. Ligeledes forbödes det overhoved strængelig at læse eller synge de som fabelagtige og forargelige betegnede Fortællinger og Sange, der forhen pleiede at foredrages ved slige og andre Leiligheder, o. s. v. Hine Folke-Forlystelser ophörte da ganske, og med dem forsvandt de fleste af de til dem hörende gamle Kvad, som indtil den Tid pleiede at opskrives, men siden ikke. Ved de paa samme Tid indförte aarlige Huusbesögelser af Præsterne, sögte de trolig paa alle Maader at fuldbyrde hint Forbud, og det er lykkets dem ret godt, da de faa Levninger af slige Viser nu ere yderst sjeldne at overkomme skrevne, thi neppe een af dem haves fuldstændig paa Tryk, da Pressen, ligetil 1773, kun var i Geistlighedens Hænder, og tillige ere de næsten ganske udryddede af Almuens Hukommelse. Endog Sagaerne, hvilke slige Biskopper som Brynjulf Svendsen, Thorlak Skulesen og Thord Thorlacius dog længe för havde sögt at redde fra Undergang, var af hine noget bigotte Klerke tiltænkt den samme Skjebne, da ogsaa deres Læsning blev strængelig forbudet, men dette Forbud blev dog, til al Lykke, uden synderlig Virkning, og kom efter faa Aars Forlöb aldeles ud af Kraft. Dands og Legestuer, efter den gamle Maade med de dertil hörende Sange, vare derimod og bleve fremdeles fuldkommen afskaffede i hele Landet. Har ikke engang den nu paa Island for alle tilgængelige Bogstavskrift i vore Dage, selv forenet med Bogtrykkerkunstens höieste Flor, kunnet redde en heel Hovedart af Fortidsviser (*fornkvæði*) fra en næsten almindelig Undergang, fordi den rammedes af Geistlighedens og Øvrighedens Forbud — saa kunne vi ikke forundre os over,

[1]) See om dem Olafsens og Povelsens Reise gjennem Island I, 351-52 samt M. Stephensens: Island i det 18de Aarhundrede S. 230-31, jvf. Arngrim Johnsen' *l. c.*

at en lignende og end strængere Fremgangsmaade, i den mörke Middelalder, har kunnet udrette det samme mod en anden (*söguljóð*), især da dens Levninger, igjennem 7 til 8 Aarhundreder, efterhaanden kunne være forsvundne, forsaavidt de, som sagt, ikke, i en anden Skikkelse, ere blevne bevarede for os i Sagaerne[1].

De Sagaer, der endnu kunne vises at være grundede paa saadanne Kvad, der enten vare ganske eller næsten samtidige med de Personer og Begivenheder, som de omhandle, maae efter vor Mening, ansees for meget troværdige. Sagakvadenes Forfattere have, naar de bearbeidede et saadant Stof, mere lagt an paa Fortællingens Sandfærdighed og nöiagtige Fremstilling, end paa et blomstrende og digterisk Foredrag, der mere fremskinner i dem, som besynge Oldtidens Guder og Helte. Dog have disse, saaledes som vi have dem i den ældre Edda, tjent til Forbilleder for de nyere Kvad, baade med Hensyn til Versemaalet og til den dialogiske eller dramatiske Fremstillingsmaade[2]. Denne er tillige i de sidstmeldte tit ble-

[1]) Et sjeldent Exempel paa et ældgammelt paraphrastisk Uddrag i de heromhandlede Talevers, fra det 12te Aarhundrede, af en allerede skreven Saga er det Kvad som John Erichsen 1787 udgav (som det sidste af sine Arbeider) under Titel af „John Loptsöns Encomiast," som saaledes tildeels, omtrent 1185, har bearbeidet Sæmund Frodes norske Kongesagaer, mest med Hensyn til Antallet af hver Konges Regjeringsaar. Derimod har den islandske Literatur, fra det 14de Aarhundrede af, en uhyre Mængde af poetiske Paraphraser over de skrevne, saavel historiske som romantiske Sagaer at opvise, under Navn af *Rímur*. Eet af de ældste af disse historisk-poetiske Værker, som vedkommer Grönland, komme vi til at meddele i det fölgende. Nogle af de færöiske Kæmpeviser synes og at höre til denne Art af Paraphraser.

[2]) See herom Finn Magnusens Fordanskning af den ældre Edda II, 134, 193, III, 44, hvor saadanne hedenske Forlystelsers

ven grundet paa historisk Sandhed, i det de virkelig holdte Samtaler, saaledes som de kom til Sagaskaldens Kundskab, kun ere blevne lempede efter Bogstavrimene og Taleversenes hertil meget skikkede frie og afvexlende Form. Kvadenes Paraphraster, de tit meget sildigere levende Sagaskrivere, maatte det da falde let at gjengive Samtalerne deres oprindelige Skikkelse — men de have i det heromhandlede Tilfælde ingenlunde, hvilket og i visse Maader maatte synes at kunne skade Beretningernes Troværdighed, selv sammensat eller opdigtet lange Samtaler mellem historiske Personer, som vare döde for flere Aarhundreder siden, men kun uddraget dem, tilligemed Sag-

Omdannelse til de nyere festlige Almueleges halvdramatiske Forestillinger (ved Maigilder, Julestuer o. s. v.) bemærkes. Lignende fandt Sted paa Island ved de saakaldte Glæder, indtil de ved Forbud bleve hævede (see ovenfor S. 337). Der var det og, i Hedenold, ikke usædvanligt, at Mænd, som havde gjort sig bekjendt ved een eller anden navnkundig Trætte o. desl., forestilledes af andre ved et Slags dramatisk Sammenspil, f. E. Rut og Mörd i Reikedalen (see Njálas 8de Cap.). Det saakaldte Sirputhing bestod og vistnok i en saadan Efterligning af Øvrighedspersoners og andre anseete Mænds Færd paa Thinget o. s. v. — I Udlandet omdroge i den tidligere Middelalder hele Selskaber af Sangere, som tillige vare et Slags Skuespillere eller Göglere; de opförte Skuespil, spillede paa Harper, Giger, Fidler o. s. v., sang gamle og nye Kvad og foreviste Taskenspillerkunster m. m. De kaldes i den Tids latinske Kröniker *mimi*, *histriones*, *tornatores*, *circulatores*, *joculatores* m. m., hvilket Navn vort Oldsprog tildeels udtrykker ved *leikarar* og *kuklarar* (Spillemænd, Göglere). Den sidste Benævnelse brugtes senere for Troldmænd eller Hexemestere. Allerede Kong Hugleik i Sverrig, som menes at have regjeret sidst i det 3die Aarhundrede, siges i Ynglinga-Sagas 25de Capitel, at have holdt ved sit Hof alskens Göglere og Spillemænd, (paa Harper, Giger og Fidler), tilligemed Troldmænd og allehaande tryllekyndige Folk. I det 9de, 10de og först i det 11te Aarhundrede holdtes slige Spillemænd ved de norske og svenske Hoffer.

nene om vedkommende Personer og Handlinger, af de fortællende Sagakvad, der enten, som sagt, vare omtrent samtidige, eller og noget nyere, enten efter gængse men gamle, i Oldtiden oprundne Folkesagn, eller efter ældre, mere eller mindre troværdige Viser. At udfinde saadanne Kildesanges eller Fortællingers forskjellige Ægthed og Alder, er vist ikke let, men maa dog vel, i mange Tilfælde, ansees for muligt. Saaledes forklare vi os Hovedaarsagerne til den store dramatiske Interesse, som de fleste gode Sagaer tilbyde[1]. Sagaernes hyppige nyere

[1]) Det maa saaledes, som oftest, mere anvendes paa den oprindelige Sagaskald, end paa den ham paraphraserende Sagaskriver, hvad P. E. Müller saa skjönt bemærker (*l. c.* S. 21) „I de fleste Sagaer hersker den dialogiske Form, og jo ældre de ere, desto mere fremtrædende. Denne Form er og den naturligste; ogsaa vore Almuesmænd pleie uvilkaarligen at dialogisere deres Beretninger. Fortællingen bekom derved en poetisk Farve, thi man fortalte ei allene de Samtaler der vare blevne förte af flere, men ogsaa dem, som man af Begivenhederne kunne slutte sig til at de handlende Personer indbyrdes maatte have holdt. Da Udtrykket endnu var simpelt, Dannelsen temmelig eens, og Charaktererne kraftig udtalte sig i en bestemt Form, bleve vel disse selvudtænkte Dialoger i det Hele sandsynlige. Men jo mere den Fortællende vidste at anskueliggjöre sig de handlende Personer, jo bedre han forstod at træffe deres Tone, jo livligere blev ogsaa Fortællingen, jo höiere Interesse kunde den vække. Hvor meget fortælles og hvor Fortællinger gjerne höres, vil og Talentet til at fortælle godt udvikles hos den Enkelte. Bedst maatte Skjalden, der var vant til at mindes de gamle Sagn, og hvis Indbildningskraft var levende, kunne gribe den dramatiske Form, og nu blev Fortællingen, uanseet dens politiske Interesse, for sin egen Skyld morende." Paa nogle Sagaers Affattelsesmaade passer vel denne Skildring formodentlig fuldkommen, men andre, og maaskee især de ældste, kan man vel, efter deres af os ovenfor antagne Tilblivelsesmaade, tillægge en langt större Grad af bogstavelig Sandfærdighed, end man hidindtil har været tilböielig til at antage. Til disse regne vi især Thorfinn Karlsefnes Saga,

Omskrivning til islandske Kvad, de saakaldte *Rimur*, er (og det allermindst i det 18de Aarhundredes forkunstlede Former med de dertil hörende sögte og dunkle Udtryk), ulige mindre skikket til en naturlig eller historisk tro Fremstilling af Taler eller Tildragelser end de med rette saakaldte Talevers, *söguljóð*, som udgjöre Sagaernes ældste og stærkeste Grundvold.

Vore Læsere undskylde gunstigst denne Afvigelse fra Hovedæmnet, som vi ansaae for nödvendig til Oplysning af Erik Rödes og Thorfinn Karlsefnes Sagaers oprindelige Beskaffenhed, i det tillige en saadan Undersögelse, saavidt vi vide, aldrig er blevet foretaget ved nogen Saga, som omhandler Islænderes eller Grönlænderes Begivenheder og Bedrifter[1]. Vi tillægge endnu den vor Mening:

---

hvilken vi i denne Henseende tilligemed de til Erik den Rödes Saga henregnede Fragmenter, ogsaa hidindtil have lært nöiest at kjende. Jvf. ovenfor S. 301, 334 Anmærkningerne.

[1]) Vi haabe og at denne vor Fremstilling af Oldtidskvadenes Forvandling til Sagaer ved prosaisk Omskrivning især bliver indlysende for danske Læsere, som kjende Saxo's Fremgangsmaade ved hans Affattelse af Danmarks ældre Historie, hvortil han i sin Fortale siger at han har benyttet gamle Vers, *antiqua carmina*, og Islændernes historiske Skatte, *thesauros historicos*, som da, efter Theodoriks S. 318 ovenanförte Vidnesbyrd, mest bestode af Oldtidens fortællende Kvad. Saaledes ogsaa Petersen: „hos Saxo finde vi ikke blot Brudstykker af Sange, men mange andre hos ham forekommende Fortællinger have aabenbar havt deres förste Grundlag i saadanne, der endnu tildeels kunne gjenkjendes i Fortællinger" (Nordisk Tidsskrift for Oldkynd. I, 60, jvf. 79-81). Muelig ere baade Saxos Beretninger og den islandske Saga om *Rolf Krake* (see *Fornaldar-Sögur* 1 D. med tilhörende Overs.) uddragne af de samme Oldtidskvad, thi vi finde nu at saadanne maae have ligget til Grund for en stor Deel af denne Saga. Hvorledes saadanne Oldtidskvad, dog först i den senere Middelalder, forvandlede til Kæmpeviser eller Ballader, endelig i vore Dage tildeels have undergaaet den selvsamme Forvandling, viser Lyngbyes Udgave af de færöiske Sange om Niflunger, Gjukunger o. s.

at det Kvad i Erik den Rödes Saga, som har handlet om Thorstein Eriksöns Död og Spaadomme, samt det om hans Söster Freydis og hendes næsten utrolige Udaad, synes at være yngre end de övrige Kvad i denne og Thorfinn Karlsefnes Sagaer, eller i det mindste saaledes interpolerede, at Spaadommene om Gudrids og Freydis's meget forskjellige Afkom (S. 236-37, 254-55) ere meget senere tilsatte.

Det staaer endnu tilbage at angive de Haandskrifter som af os ere blevne benyttede til nærværende Udgave af Thorfinn Karlsefnes Saga. De maae, som ovenmeldt, inddeles i to Classer, efter forskjellige Hoved-Recensioner eller Paraphraser fra de ældste, for Sagaen til Grund liggende, Kvad.

A. Til den förste Classe höre:

1) Den til Grund for nærværende Udgave lagte Pergaments-Bog Nr. 544 i 4 af den Arnæmagnæanske Haandskriftsamling ved Kjöbenhavns Universitets-Bibliothek. Denne Codex benævnes her *A*. Det er en fortræffelig Membran, efter alle Mærker fra Begyndelsen af det 14de Aarhundrede, eller endog fra Slutningen af det 13de. I den findes desuden en Deel andre oldnordiske större eller mindre Stykker, hvoraf fölgende allerede ere udgivne: a) En særegen fra de övrige bekjendte afvigende Recension af Eddadigtet *Völu-spá*, Valas Spaadom, indfört i den store kjöbenhavnske Udgave af den ældre Edda 3 Deel, S. 191-208. b) et stort og mærkeligt Brudstykke af Sagaen om Heidrek og Hervör (omhandlet ovenfor S. 314 o. f.) aftrykt i *Fornaldar Sögur Norðrlanda* 1 B. S. 513-533. c) Fortælling om Ragnar Lodbroks Sönner, sammesteds S. 353-60. d) et Brudstykke om Oplændingernes Konger

v., udkommen i Kbhavn 1822, paa den allertydeligste Maade. Andre hidtil ikke udgivne vise det samme.

sammesteds 2 B. S. 101-106. e) Sagaen om Kong Harald Haarfagers Skalde, aftrykt i *Fornmanna-Sögur*, 3de B. S. 85-88. f) Geographiske Optegnelser, benyttede ved Werlauffs Udgave af *Symbolæ ad Geographiam medii ævi* (1821, 4). Fölgende af dem ere derimod endnu ikke udgivne: g) *Trojomanna-Saga*, en nordisk Bearbeidelse, fra Middelalderen, af den trojanske Krigs Historie, h) *Breta-Sögur*, de ældste brittiske Kongers Historie, i) *Merlinus-spá*, den berömte brittiske Skald Merlins Spaadomme; begge de sidste Skrifter ere oversatte paa Islandsk i Middelalderen, k) et Fragment af *Hemings-þáttr*, l) et andet — for nærværende Værk meget vigtigt, kvilket vi herefter komme til at benytte — af *Fóstbræðra-Saga*, m) adskilligeBlandinger af theologisk, komputistisk, mathematisk og physisk, tildeels mærkeligt, Indhold. I denne Oldbog sees mange forskjellige Hænder, men især i vor Saga tvende, dog begge fra samme Tid. Den ene, hvormed den störste Deel er skreven, er mindre skjön, og maaskee en ældre Mands; den anden er smukkere og har fastere Træk, saa at den lader til at være en yngres. Paa mange Sider har Skriften, som det synes allerede for flere Aarhundreder siden været meget afbleget, paa enkelte ganske udslettet, og den er derfor tildeels bleven opfrisket ved senere Overskrivning. At dette forholder sig saa, derpaa ere der tydelige Mærker, saavel paa andre Steder af de övrige Skrifter der indeholdes i Bogen, som ogsaa i denne Saga, f. Ex. i Slutningen af 1ste Capitel: *Hann átti þá konu er hét*.... Her staaer Pladsen aaben for Navnet, som forlængst har været saa udslidt og dunkelt, at Overskriveren i sin Tid ikke har kunnet læse det, og ei heller lader det sig nu paa nogen Maade læse. Noget lignende sees ogsaa af Fortællingen i 4de Capitel om Eriks Ridt til Skibet, hvor den sidste Stavelse af Ordet *axlar* er glemt at overskrives, og sees at være med samme Haand som findes i Sagaens Slutning, der slet ikke er overskrevet. Sagaens

Titel fattes eller er ulæselig i Oldbogen, men er tilsat i samme med Arne Magnussens Haand, saaledes som den her paa sit Sted anföres. Af Særegenheder i Retskrivningen bemærkes: at den angelsaxiske Form *ea* her ofte forekommer for *ja*, som *seá* for *sjá*; stundum ogsaa Endelsen *o* for *u*, som *fóro* for *fóru*. Endvidere skrives *ifir*, *firir* for de ellers brugelige *yfir*, *fyrir*, *hengat* for *hingat*. Denne höistmærkelige Oldbog, der fordum har indeholdt mange forskjellige Værker, er nu ingenlunde fuldstændig, hvilket allerede den anförte Indholdsliste viser, og har ei heller været det, da Arne Magnussen, som ingen Notice har efterladt sig om den, blev dens Eier, thi i Cataloget beskrives den som uden Bind samt ellers i en maadelig Forfatning. Vi ville see af det efterfölgende, at Björn Johnsen[1] til Brug for sine Grönlands Annaler har taget en paraphrastisk Afskrift af den i samme indeholdte *Thorfinn Karlsefnes Saga*, samt excerperet mere af denne Codex, hvilken han giver Navn af *Hauksbók* eller Hauks Bog, fordi han udtrykkelig siger at Laugmand Hauk Erlendsön har skrevet den. Vi antage dette Udsagn tildeels for aldeles sandfærdigt, da den selvsamme Haand her sees paa mange Steder, som den hvormed en anden (ovenfor S. 36 o. f.) omhandlet *Hauksbók*, indeholdende Landnama og Kristni-Saga, af hvilken vi og have Fragmenter, sees at have været skreven, i det Laugmanden tillige selv udtrykkelig siger at han har skrevet den[2]. Hertil kommer den allerede bemærkede Omstændighed, at hans og hans Kones Slægtregistre fortsættelses-

[1]) See om ham her ovenfor S. 79 o. f. Hans Afskrift eller Afskrifter af den nu omhandlede Saga komme vi strax herefter til at omtale.

[2]) Det selvsamme bemærker Björn Johnsen om den herombandlede Codex med disse Ord: *Hauks ættartala lögmanns, er bókina segist skrifat hafa* — ligesom han og har indskudt i det sidste Capitel af Thorfinn Karlsefnes Saga (til Ordene: *Föður Herra Hauks lögmanns*): *ok sem þessa Hauksbók hefir skrifat.*

viis ere indförte i begge Codices, og at tillige Skriftens Beskaffenhed viser, at den er fra Hauks Tidsalder. At disse tvende Hauksböger, nu i forskjellige Fragmenter tilhörende den Magnæanske Samling, oprindelig have været indbundne i eet Bind, troe vi ikke, da Formatet, skjönt begge ere i 4to, er noget forskjelligt; dog er det mueligt at de begge have været forenede i et Volumen i Björn Johnsens Tid. I al Fald er det vist at den *Hauksbók*, som han har udskrevet og ellers benyttet, har indeholdt: 1) Thorfinn Karlsefnes Saga, 2) *Fóstbræðra-Saga*, ogsaa handlende om Grönland, 3) *Trojumanna-Saga*, 4) *Breta-Sögur*, 5) *Merlinus-spá* — og alle disse findes nu virkelig i den af os her omhandlede Codex. 6) Landnama, efter Hauks Bearbeidelse, 7) Kristni-Saga, — som nu ikke mere findes i denne Oldbog, men vel kunne forhen have været indbundne i samme Bind, og endelig 8) adskillige Efterretninger om Grönland, som nu ellers ere aldeles tabte. Det er mærkeligt, at Björn Johnsen, tilligemed den lærde Arngrim og Biskop Brynjulf Svendsen, angiver det for vist, at Gunlög Munk (see ovenfor S. 53 o. f.) har oversat Britternes Historie og Merlins Spaadomskvad paa Islandsk, men netop disse Skrifter sees at udgjöre Oldbogens ældste Dele, saa at hele Sider deraf ere blevne aldeles udslettede[1], og derfor paa ny overskrevne. Heraf bliver det klart, hvad vi ovenfor S. 38 have gjettet, at den Árnæmagnæanske Haandskriftsamling nu besidder Levninger af tvende Volumina, som hver især ere blevne tillagt Navn af *Hauksbók*, fordi Laugmand Hauk Erlendsön selv egenhændig tildeels har skrevet dem, nemlig (i 4) Nr. 371 og Nr. 544. Med denne Codex, som vi saaledes have godtgjort at have hört til den af Björn Johnsen brugte Hauksbog, ere de övrige fölgende Haandskrifter jævnförte:

[1]) Jvf. Björn Johnsens Klage over de islandske Membraners slette Tilstand; see ovenfor S. 86.

2) Et Papirs Haandskrift Nr. 13 i 4 af den Kongelige Manuscriptsamling, her benævnt *C.* Det nærmer sig mest til *A,* og er sandsynlig en Afskrift af samme.

3) En Papirs Codex Nr. 768 i 4, her benævnt *D,* (tildeels omhandlet ovenfor S. 84 o. f.) af den Arnæmagnæanske Samling, til hvilken og alle de herefter fölgende fra *E* til *L* incl. höre. Den indeholder egentlig de herovenfor S. 83 o. f. omhandlede saakaldte Grönlands-Annaler, sammensatte af Björn Johnsen fra Skardsaa. Samlingen förer fölgende Titel: *Hèr hefr Grænlands-Annál; er fyrst saga eðr historia Þorfinns karlsefnis Þórðarsonar.* Dog optager den störste Deel af denne Samling andre historiske Excerpter og geographiske Brudstykker, men de egentlige Grönlandske Annaler, som bestaae i en kortfattet Optegnelse af de vigtigste historiske Begivenheder, som vedkomme Landets gamle Colonier, i chronologisk Orden, staae ikke förend allersidst. Det er denne Papirsafskrift som Torfæus har benyttet til sin *Vinlandia*[1]; at han selv ikke har havt eller brugt noget Pergamentshaandskrift, sees der af, at han siger i sin Fortale, at Björn Johnsen uden Tvivl har taget sin Afskrift af en gammel Membran *(procul dubio ex vetusta membrana).* Denne Afskriver sees og paa en Maade at have behandlet vor Saga paraphrastisk, i det han paa adskillige Steder har tilföiet sine Forklaringer og Meninger i Parenthes, ligesom han og, efter dens 2det Capi-

---

[1]) Denne lille, men nu sjeldne Bog har denne fuldstændige Titel: *Historia Vinlandiæ antiquæ seu Partis Americæ Septentrionalis, ubi nominis ratio recensetur, situs terræ et dierum brumalium spatio expenditur, soli fertilitas & incolarum barbaries, peregrinorum temporarius incolatus et gesta, vicinarum terrarum nomina et facies ex antiquitatibus Islandicis in lucem producta exponuntur, per Thormodum Torfæum, Rerum Norvegicarum Historiographum Regium. Havniæ* 1705, *impensis authoris.* 8. Skriftet er tilegnet Norges daværende Statholder, Geheimeraad Frederik Gabel til Bregentved, Stiftamtmand over Aggershuus Stift og Færöerne.

tel indskyder det her ovenfor (S. 172-83) meddeelte Stykke af Landnama (2 Parts 14de Capitel). Endelig har Björn Johnsen indskudt i Sagaens sidste Capitel et af ham forfattet Stykke om den bekjendte Gunlög Munk, af hvis Böger han mener at Laugmand Hauk Erlendsön tildeels har sammenskrevet sine Værker. Af dette Haandskrift ere Capitel-Inddelingerne ved det 9de, 10de, 11te, 12te og 14de Capitel tagne; ved de övrige har *A* selv Capitelskifte.

4-6) Nr. 115 i 8, benævnt *E*, som ogsaa indeholder en Afskrift af Björn Johnsens Grönlandske Samlinger, omhandlet ovenfor S. 85. Hertil kommer endnu Nr. 769, som blandt andet indeholder en lignende Afskrift af Sagaen, her betegnet med *D*, samt en end nyere her angivet ved *T*; see ellers om det hele Volumen herovenfor S. 84.

7) Nr. 281 i 4, benævnt *G*, en Papirs-Codex med den saakaldte *settaskrift* (et Slags gothiske Bogstaver), som indeholder forskjellige Sagaer, saasóm den om Ragnar Lodbrok, en anden om Troianerne o. fl. Dens Behandling af Thorfinn Karlsefnes Saga, ligner meget de under 3 og 4 angivne Haandskrifters, skjönt den ikke har de indskudte Oplysninger, med Undtagelse af hines tillagte Udtog af Landnama.

8) Nr, 779 i 4, benævnt *H*, en ikke ret gammel, men dog god Papirs-Afskrift med cursiv Haand (*fljótaskrift*). Den har ligeledes Stykket af Landnama, men kan dog, ligesom de ovenfor ommeldte, ansees for en middelbar Afskrift af *A*. Den har ingen Capitel-Overskrifter. Paa enkelte Steder ere i dens Margen tilföiede Varianter, tagne, som det synes, af en nu tabt Codex. Disse ere her benævnte *Hm*.

B) Til den anden Classe (Recension eller Paraphrase) höre:

9) En Pergaments-Codex Nr. 557 i 4, benævnt *B*. Den er vel ikke nær saa correct som *A*, heller ikke nær saa gammel, sandsynlig fra det 15de Aarhundrede. Enkelte Sætninger synes at være glemte (fra dens Original), andre

skrevne med Unöiagtighed. Ikke desmindre er den, tilligemed sine herefter omhandlede Sidestykker, yderst mærkværdig, af de ovenfor (S. 285 o. f.) udviklede Aarsager. Fortællingens Gang er vel som oftest den samme som i *A*, men dog ere Ord og Udtryk meget afvigende, ligesom den og meddeler adskillige Tillæg, som tvende, fra hinanden fjernede Paraphrasters forskjellige prosaiske Opfatninger af gamle Kvads metriske og allitererede Fremstilling. Derfor have vi ogsaa med al os muelig Nöiagtighed antegnet de Varianter af den, som i nogen Henseende, efter vort Skjön, kunde ansees for mærkelige. — I min, Rafns, nu ligeledes udkommende Qvartudgave af Sagaen ere dog det 6te til det 10de Capitel, samt en Deel af 14de og 15 Capitil, som ovenmeldt, aldeles særskilt aftrykte. Af Særegenheder i denne Membrans Orthographie bemærkes: at den bruger *au* overalt for *ö*, og endog undertiden hvor *o* er sædvanligt, som *maurg* for *mörg*, *nauckuru* for *nokkuru*, *haun* for *hon* eller *hún*, som Ordet almindeligst skrives.

10) Nr. 770b, i 4, benævnt *I*, et Papirs-Haandskrift med latinsk Skrift. Det er, ligesom Arne Magnussen og har bemærket foran i det, meget ucorrect; dog kan det ansees for en umiddelbar Afskrift af *B*.

11) Nr. 616 af den Kallske Haandskriftsamling paa det störe Kongelige Bibliothek, benævnt *K*, ligeledes paa Papir med cursiv Skrift. Det nærmer sig meget til *B*.

12) Nr. 563b, 4, benævnt *L*. Denne Afskrift er af samme Art, og er, efter en foranstaaende Notice, rettet efter et Exemplar i 4 med Præsten Vigfus Gudbrandsens Haand, maaskee den forrige *K*.

13) Et i Aar (1832) fra Sysselmand Sveinbjörnsson paa Island (den lærde Oversætter af dets ældste Lovbog, kaldet *Grágás*) hertil oversendt Papirs-Haandskrift, i 4 med latinsk Skrift, benævnt *M*. Det er særdeles mærkeligt, da det, af Interpunctionen og flere indvortes Kri-

terier at dömme, kan antages for at være enten middelbart eller umiddelbart skrevet efter en Membran, der vel har hört til Hoved-Recensionen eller Paraphrasen *B*, men synes dog, i det det tillige i meget stemmer overeens med *K* og *L*, at nedstamme fra et end ældre og bedre Pergaments-Haandskrift. Det indeholder nemlig adskillige ikke umærkelige Tillæg og ypperlige Læsemaader, tildeels af den Art, at de övriges urigtige vanskelig uden dens Hjelp kunde restitueres. Det er og skrevet af den bekjendte, kyndige Saga-Afskriver Odd Johnsen, (i sin Tid den berömte Eggert Olafsens Amanuensis), paa Borgartun i Island. Desværre har Afskriveren dog ikke beskrevet sin Original, eller givet den mindste Underretning om dens Herkomst eller Eier. I dette Haandskrift er Sagaen inddeelt i 18 Capitler.

14. En Afskrift (*N*), taget af den lærde, altfor tidlig ved Döden bortkaldte Mag. Sven Hylander, Adjunct ved Lunds Universitet, fra et Papirs-Haandskrift i Stockholm, som i Hovedsagen sees at stemme med Recensionen *B*, og tildeels med vor *L*, *M*, men dog at kunne regnes til de slettere af denne Art. Hylander havde i Sinde at udgive Thorfinn Karlsefnes Saga, og havde derfor samlet Varianter af adskillige Haandskrifter, hvilke vi ikke kunne nærmere betegne, men som sandsynlig dog for det meste maae söges blandt de af os brugte Arnæmagnæanske. Kun faa mærkværdige Læsemaader, som vare os ubekjendte, have vi kunnet opdage blandt dem; i nogle have vi gjenkjendt Björn Johnsens paraphrastiske Tilsætninger, som ikke höre til Sagaens oprindelige Text.

Om den nærværende Sagas Helt Thorfinn Karlsefne (ogsaa omhandlet ovenfor S. 238-247, 252-257) haves ellers ikke mange flere gamle Efterretninger, end de af os i nærværende Værk meddeelte. Are Frode nævner ham i sine *Schedæ* 11te Capitel som Biskop Thorlak Runolfsöns Olde-

fader. Da Thorfinn ikke hörte til Islands Landnamsmænd, omtales han kun leilighedsviis i Landnama. Dog bemærkes der, sandsynligviis af Are selv, i 2 Parts 17de Cap., at han havde været gift med Gudrid, Enke efter Thorstein, Erik den Rödes Sön; den sammesteds staaende Bemærkning om den nysnævnte Biskop Thorlaks Herkomst fra ham er vel fra samme Haand, men Styrmer Frode har da sildigere tillagt Biskopperne Björn og Brand. I 3die Parts 10de Capitel forekommer han og som Opdager af „Viinland det gode," i et Slægtregister, som dog rimeligviis er tilföiet af Laugmand Hauk Erlendsön, den sidste af hans dernævnte Efterkommere. Af nyere Forfattere er han især bleven omhandlet efter nærværende Saga af Björn Johnsen, i hans titommeldte hidindtil uudgivne Skrift, og af Torfæus i *Vinlandia* S. 18 o. f., men den sidstnævnte har blot öst sine Efterretninger, som og kun meddeles udtogsviis og ufuldstændig, af Flatöbogen og Björn Johnsens ovenomhandlede, ei stedse paalidelige og end mindre fuldstændige Afskrift af den nu först efter Kildeskrifterne udgivne Saga, hvis Indhold Torfæus desuden sees ei at have kunnet ret skjelne fra Afskriverens egne indskudte Tillæg. Schöning har, i sin Norske Historie, skjönt han i en Anmærkning III, 418 nævner denne Saga, ikke faaet Leilighed til at udvikle vor Thorfinns Tildragelser og Opdagelser, fordi hans Værk allerede ophörer med Aaret 995. Hans Efterfölgere iagttage og enten ganske den samme Taushed eller fölge Tillægget til Heimskringla og Torfæus i hans *Vinlandia*. Gebhardi nævner ikke engang vor Thorfinn, men beretter derimod som upaatvivleligt, „at Leif Eriksön havde, længe för Aaret 1000, opdaget Helluland, Markland og Viinland i Nordamerika og at disse Lande indtil 1056 beholdt lutter hedensk-norske Colonister[1]." Ved det sidste

[1]) Gebhardi: Norges Historie, af Forfatteren omarbeidet og forbedret, oversat ved J. E. Heilmann, 1777, I, 83. I Indled-

Udsagn bemærke vi her kun, at ingen Anledning haves til at antage disse Nybyggere for Hedninge (med Undtagelse af den paa Irland döde Thorhall, som i *M* nævnes Thorvald) samt at vi ikke bestemt vide at nogen af dem har været en Nordmand, men derimod Islændere, og muelig enkelte unge Grönlændere, af Födsel.

Om Thorfinn Karlsefnes Stalbroder og Deeltager i hans amerikanske Opdagelser, Snorre Thorbrandssön fra Alptafjord paa Island, som ellers bosatte sig ved en Fjord i Grönland, hvilken han sandsynligviis har givet det samme Navn, have vi meget vidtlöftige Efterretninger, som vi i en fölgende Afdeling af dette Værk komme til at meddele.

ningen S. LII var det dog blevet antaget, at Viinland var det samme som ~~Estotiland eller~~ Terra Labrador, blev opdaget af nogle Islændere i Begyndelsen af det 11te Aarhundrede, at endnu 1121 i dette Land var en Colonie m. m., som vi nærmere komme til at dröfte i den 3die Deel af nærværende Værk. Sammesteds gjættes og, at Helluland kunde være „Björnöen (Bären-Eyland) over Spidsbergen" (!) o. s. v.

HER HEFR UPP SÖGU ÞEIRRA ÞORFINNS KARLSEFNIS OK SNORRA ÞORBRANDSSONAR[1].

Ólafr[2] hèt herkonúngr[3], er kallaðr var Ólafr[4] hvíti; hann var son Íngjalds[5] konúngs Helgasonar, Ólafssonar, Guðreðarsonar[6], Hálfdánarsonar hvítbeins Upplendínga - konúngs. Ólafr herjaði í vestrvíkíng, ok vann Dýflinni[7] á Írlandi ok Dýflinnarskíri[8], þar[9] gerðist hann konúngr

[1]) *Denne Overskrift har Arne Magnussen tilföiet i Codex, i hvilken Plads stod aaben til samme;* Hèr hefr sögu Þorfinns karlsefnis Þórðarsonar, *Her begynder Sagaen om Thorfinn Karlsefne Thordersön, D,E,G,H; fattes i B;* Hèr helst saga af Eiríki

De Underretninger, som andre Oldskrifter give os om Thorbjörn Vifilssön, der og nedsatte sig i Grönland, hans Datter Gudrid o. fl. benytte og paavise vi i Anmærkningerne.

ThorfinnKarlsefnes Slægt blomstrer endnu paa Island, hvilket de med denneDeel fölgende Stamtavler tildeels vise, skjönt betydelige Linier af hans Afkom vistnok ere os ubekjendte. Selv i Danmark og Norge vide vi at den har fremavlet ædle Skud, som dog tildeels, f. Ex. i den grevelige Rosencroneske Familie, först nylig ere udgaaede. Til hans Efterkommere hörer den ene af os, Finn Magnusen, for hvem det er en sand Fornöielse at bidrage til Gjenoplivelsen af denne sin Stamfaders Minde ved sin Andeel i nærværende Værk, som tillige med et andet af mig, Rafn, nu udgivet, er bestemt til at overbevise Verden om den ham tilkommende Hæder som een af de nordamerikanske Kystlandes förste Opdagere, og tillige som den dristigste i dette Hverv af de Skandinaver, som fordum beseilede den nye Verden, forsaavidt som deres Bedrifter nu ere os bekjendte.

HER BEGYNDER SAGAEN OM THORFINN KARLSEFNE OG SNORRE THORBRANDSÖN.

OLAF hed en Krigskonge, han blev kaldt Olaf den Hvide; han var en Sön af Kong Ingjald, Helges Sön[1], Olafs Sön, Gudreds Sön, Oplændingernes Konge Halfdan Hvidbeens Sön. Olaf hærjede paa Vesterlandene[2], og indtog Dublin og Dublins Shire[3] paa Irland, hvorover han blev Konge. Han æg-

rauða, *Her begynder Sagaen om Erik den Röde, I,K,L.* ²) Oleifr *bestandig i B.* ³) konúngr, *Konge, B.* ⁴) *saaledes de övrige;* Oloafr, *urigtigt, A.* ⁵) Ingjallz, *A.* ⁶) Guðröðarsonar, *D,G,H;* Guðriðarsonar, *B;* Guðrauðarsonar, *I,K,L.* ⁷) Diflina, *D,G, H,B,I,K.* ⁸) *saaledes B,I;* Dýflinnarsker, *A,M;* Dýflinnarskiði *eller* Dýflinskiði, Dýflinarskeiði, *Landn.* ⁹) ok, *B,M.*

yfir. Hann fèkk Auðar djúpúðgu[1], dóttur Ketils flatnefs, [Bjarnarsonar bunu[2], ágæts manns or Noregi; Þorsteinn rauðr hèt son þeirra. Ólafr fèll á Írlandi í orrostu; en Auðr ok Þorsteinn fóru þá í Suðreyjar. Þar fèkk Þorsteinn Þoríðar[3], dóttur Eyvindar austmanns, systur Helga hins magra; þau áttu mörg börn. Þorsteinn gerðist herkonúngr[4]; hann rèðst til lags[5] með Sigurði jarli[6] hinum ríka, syni Eysteins glumru[7]. Þeir unnu Katanes ok Suðrland, Ros ok Mærævi[8] ok meir[9] enn hálft Skotland; gerðist Þorsteinn þar konúngr yfir, áðr Skotar sviku hann, ok fèll hann þar í orrostu. Auðr var þá á Katanesi, er hún spurði [fall[10] Þorsteins[11]. Hún lèt þá gera knör[12] í skógi á laun, ok er hún[13] var búin, hèlt hún út í Orkneyjar. Þar gipti hún Gró[14], dóttur Þorsteins rauðs[15]; hún var móðir Greiaðar[16], er Þorfinnr jarl hausakljúfr átti. Eptir þat fór Auðr [at leita[17] Íslands; hún hafði á skipi XX[18] karla[19] frjálsa. Auðr kom til Íslands, ok var hinn fyrsta vetr í Bjarnarhöfn með Birni, bróður sínum. Síðan nam Auðr öll Dalalönd, milli Dögurðarár ok Skraumuhlaups-

---

1) djúpauðgu, *meget Rige, de övrige.* 2) *fattes i G.* 3) Þuríðar, *H,B,I.* 4) konúngr, *Konge, L.* 5) liðs ok fèlags, *Landn.* 6) *fattes i B.* 7) glumra, *G.* 8) Merevi, *C;* Meraevi, *D,G;* Merevy, *C i Margen;* Mæri, *B,I,K,L;* Mærhæfi, Meræfi, *Landn.;* Mærhæfi, *Ol. Tr. S.* 9) *saaledes C,B;* emeirr, *A;* ey'i meir, *D;* enn meir, *G;* ei meir, *H.* 10) lát, *Land.* 11) *fra [:* at Þorsteinn var fallinn, sonr hennar, *M.* 12) mikinn, *stor, t. B,G,H.* 13) hann, *Landn.* 14) Gróu, *C,H.* 15) ok, *B.* 16) *saaledes A,D,B,G,H.*

tede Aude den Dybsindige, en Datter af Ketil Fladnæse, der igjen var en Sön af Björn Buna, en berömt Mand i Norge[4]. Deres Sön hed Thorstein Röd. Olaf faldt i et Slag paa Irland. Aude og Thorstein droge da til Syderöerne. Der ægtede Thorstein Thoride[5], en Datter af Eyvind Östmand[6], og Söster til Helge den Magre[7]; de havde mange Börn. Thorstein blev Krigskonge[8], han indgik Forbund med Sigurd Jarl den Mægtige[9], Eystein Glumras Sön. De indtoge Katenæs og Suderland, Ros og Mæræve og mere end Halvdelen af Skotland; derover blev Thorstein Konge, og var det, indtil Skotterne svege ham, og han faldt der i et Slag. Aude var paa Katenæs, da hun spurgte Thorsteins Fald. Hun lod da hemmelig bygge en Knör (Handelsfartöi) i Skoven, og da den var færdig, seilede hun ud til Örkenöerne. Der bortgiftede hun Thorstein Röds Datter Gro[10]; hun var Moder til Grelade, som var gift med Jarlen Thorfinn Hjerneskalsklöver[11]. Derefter drog Aude bort fra Öerne, for at opsöge Island[12]; hun havde tyve[13] frie Mænd paa Skibet med sig. Aude kom til Island, og var den förste Vinter i Björnshavn hos sin Broder Björn[14]. Siden tog Aude alle Dalelandene i Besiddelse imellem Dögurderaa og Skrömulöbsaa; hun boede paa

---

Landn., *(maaskee* Geirlaðar ?)*;* Gunnlaðar, *B og de övrige;* Gunnlaugar, *urigtigt*, *L*,*M*. [17]) til, *D*,*H*. [18]) tvítuga, *tyveaarige*, *B*. [19]) þræla, *L*,*M*.

ár[1]; hún bjó í Hvammi[2]. Hún hafði bænahald í Krosshólum; þar lèt hún reisa krossa, því at hún var skírð ok vel trúuð. Með[3] henni kvomu út margir göfgir[4] menn, þeir er herteknir höfðu verit í vestrvíking, ok voru kallaðir ánauðgir. Einn af þeim hèt Vífill; hann var ættstór maðr, ok hafði verit hertekinn fyri vestan haf, ok var kallaðr ánauðigr, áðr Auðr leysti hann. Ok er Auðr gaf bústaði skipverjum sínum, þá spurði Vífill, hví[5] Auðr gæfi honum aungan[6] bústað sem öðrum mönnum. Auðr kvað [þat eingu mundu skipta[7], kallaði hann þar göfgan mundu þikkja, sem hann var[8]. Hún gaf honum Vífilsdal, ok bjó hann þar. [Hann átti þá konu, er hèt.....; þeirra[9] synir voru þeir [þorbjörn ok þorgeirr[10]; [þeir voru[11] efniligir menn, ok óxu upp með feðr sínum.

Eiríkr rauði fann Grænland.

2. þorvaldr hèt maðr; hann var son Ásvalds Úlfssonar Yxna-þórisssonar[12]. Eiríkr[13] hèt son hans. þeir feðgar fóru af Jaðri til Íslands fyri víga sakir, ok námu land á Hornströndum, ok bjöggu at Dröngum[14]. þar andaðist þorvaldr, en Eiríkr fèkk þá þórhildar[15], dóttur

---

1) Skraumshlaupsár, *C*; Skrámuhlaupsár, *D,G,B,I,K,L,M,N.* 2) *saal. B,H;* Hvami, *A.* 3) af, *urigtigt, B.* 4) *fattes i D.* 5) því, *B.* 6) eigi, *B.* 7) eigi m. s., *B;* hann þat eigi skorta mundi, *at han ikke skulde undvære det, L,M.* 8) væri, *B,M.* 9) *saaledes A,C;* Hann átti konu, þeirra, *Han havde en Kone, deres, B,N; M till.* ok er hon eigi nefnd hèr, *men hun nævnes ikke her;* hans, *H*; hann var

Hvam; hun pleiede at holde Bön paa Kroshole (Korshöiene); der lod hun opreise Kors, thi hun var döbt og vel troende. Med hende kom der mange anseelige Mænd her til Landet, som vare tagne til Fange i Vesterviking, og derfor kaldtes Trælle[15]. Een af dem hed Vifil; han var en Mand af fornem Herkomst, og var tagen til Fange i de vestlige Lande, hvorfor han blev kaldt Træl, indtil Aude frigav ham. Og da Aude gav sine Skibsfolk Bosteder, da spurgte Vifil, hvorfor Aude ikke gav ham noget Bosted, ligesom de andre Mænd. Aude sagde at han ikke skulde tage sig det nær, og tilföiede at han vilde blive holdt for en ypperlig Mand, hvor han saa var. Hun gav ham Vifilsdal, og der boede han. Han havde en Kone, som hed.....; deres Sönner vare Thorbjörn og Thorgeir. De vare haabefulde Mænd, og voxte op hos deres Fader[16].

Erik den Röde fandt Grönland[17].

2. Der var en Mand ved Navn Thorvald; han var en Sön af Asvald, der igjen var en Sön af Ulf Öxne-Thorers Sön. Hans Sön hed Erik. Med denne sin Sön drog Thorvald fra Jæderen til Island for Drabs Skyld, og de toge Land paa Hornstrande, og boede paa Drange. Der döde Thorvald, men

---

faðir Guðreðar, hans, *han var Fader til Gudred, hans, D.* 10) Þorgeir ok Þorbjörn, *B*; Þorgrimr ok Þorbjörn, *L,M; her er det förste Navn uden Tvivl blevet enten feilagtig anfört (eller reciteret) i et Oldtidskvad eller urigtig læst fra den ældste Membrans Abbreviatur.* 11) *udelades af M.* 12) Eyxna-Þórissonar, *B.* 13) Eirekr, *bestandig B*; rauði, *t. B*; hinn rauði, *M.* 14) Draungum, *H,B.* 15) Þjóðhildar, *Landn.*

Jörundar Atlasonar ok Þorbjargar knararbríngu, er[1] þá[2] átti[3] Þorbjörn hinn haukdælski[4], [ok bjó á Eiríksstöðum síðan, er Eiríkr rèðst norðan; þat er[5] hjá Vazhorni. Þá feldu þrælar Eiríks skriðu[6] á bæ Valþjófs á Valþjófsstöðum[7]. Eyjólfr[8] saurr, frændi hans, drap þrælana hjá Skeiðsbrekkum[9] upp frá Vazhorni. Fyri þat vâ Eiríkr Eyjólf saur; hann vâ ok Hólmgaungu-Hrafn[10] at Leikskálum. Geirsteinn ok Oddr á Jörva[11], frændr[12] Eyjólfs, [vildu eptir hann mæla[13]; þá var Eiríkr gerr brott or Haukadal; hann nam þá Brokey [ok Eyxney[14], ok bjó at Tröðum[15] í Suðrey [enn fyrsta vetr. Þá lèði hann Þorgesti setstokka; síðan fór Eiríkr í Eyxney, ok bjó á Eiríksstöðum. Hann heimti þá[16] setstokkana, ok náði eigi. Eiríkr sótti þá[17] setstokkana á Breiðabólstað, en Þorgestr fór eptir honum; þeir börðust skamt frá garði at Dröngum[18]; þar fèllu II synir Þorgests ok nokkurir menn aðrir. Eptir þat höfðu hvârirtveggju setu

---

1) en, *men*; *da maa det fölgende* þá *oversættes ved „hende,"* B. 2) hana, *M.* 3) áðr, *tilforn*, *t. B.* 4) háleyski, *fra Halogeland*, *L,M.* 5) Rèðst Eirekr þá norðan, ok ruddi land i Haukadal, ok bjó á Eireksstöðum, *Erik begav sig da der nordfra, og opdyrkede en Landstrækning i Hökedalen og boede paa Erikstade*, *B,M,N*; *Landn. sidste Udg. Text har urigtig* norðr. 6) skylldu, *urigtigt*, *B.* 7) *saaledes G,H,B*; Valðjófs á Valðjófsstöðum, *A,C.* 8) Eyúlfr, *D.* 9) Skeiðisbrekkum, *D,H.* 10) i hólmgaungu Hrafn; *Rafn i Tvekamp*, *D,H.* 11) Jorfa, *B.* 12) frændi, *Frænde — om Odd — M.* 13) mæltu eptir hann, *forfulgte hans Drab ved Sögsmaal*, *B,L,M.* 14) *fattes i B,M.* 15) Travðum, *B*; Dröngum, *L*; Draungum, *M.* 16) en hinn fyrsta vetr

Erik ægtede da Thorhilde, en Datter af Jörund Atlesön[18] og Thorbjörg Knararbringa[19], som da var gift med Thorbjörn den Hökdalske, og boede paa Eriksstad, efterat han var kommen nordenfra; denne Gaard ligger nær ved Vatshorn. Da fældte Eriks Trælle et Fjeldskred paa Valthjofs Gaard Valthjofsstad. Dennes Frænde Eyolf Sör dræbte Træliene ved Skeidsbrekka ovenfor Vatshorn. Derfor dræbte Erik Eyolf Sör; han dræbte ogsaa Holmgange-Rafn paa Leikskaale. Eyolfs Frænder Geirstein og Odd paa Jörve vilde forfölge hans Drab ved Sögsmaal; da blev Erik forviist fra Hökedalen; han tog da Brokö og Öxnö i Besiddelse, og boede den förste Vinter paa Trade paa Suderö. Da laante han Thorgest sine Bænkestokke[20]. Siden drog Erik til Öxnö, og boede paa Eriksstad. Han krævede da Stokkene, men fik dem ikke; han drog da til Bredebolstad, og borttog Stokkene, men Thorgest drog efter ham. De sloges nær Gjerdet ved Drange; der faldt to af Thorgests Sönner og nogle andre Mænd. Efter den Tid havde begge en betydelig Deel Folk hjemme hos sig. Styr og Eyolf fra Svinö, Thorbjörn Vifilsön og Thorbrands Sönner i

---

fór Eirekr í Auxney, þá lèði hann Þorgesti setstokka; hann bjó á Eireksstöðum; þá heimti hann, *men den förste Vinter drog Erik til Öxnö, da laante han Thorgest Bænkestokkene; han boede paa Erikstade, B; M,N have dette saaledes:* Hinn f. v. f. E. í Öxney; þà lèði hann Þorgesti setstokka. Hann bjó at Eiriksstöðum. Þá heimti *o. s. v. Den ..... Öxnö; da laante han Thorgest Bænkestokke. Han boede paa Erikstade. Da krævede o. s. v.* [17]) þvi, *derfor, H.* [18]) á Draungum, *B.*

fjölmenna[1]. Styrr veitti Eiríki, ok Eyjólfr or Svíney, þorbjörn [Vífilsson ok synir þorbrands í Álptafirði[2]; en þorgesti veittu[3] synir þórðar gelliss[4] ok[5] þorgeirr or Hítardal, Áslákr or Lángadal ok Illugi, son hans. þeir Eiríkr urðu sekir á þórsnessþíngi[6]; hann bjó skip[7] í Eiríksvâgi, en Eyjólfr leyndi honum í[8] Dímunarvâgi, meðan þeir þorgestr leituðu hans um eyjarnar. Hann sagði þeim, at hann ætlaði at leita lands þess, er Gunnbjörn, son Úlfs kráku, sá, er hann rak vestr um haf[9], ok[10] hann fann Gunnbjarnarsker. Hann kveðst aptr mundu [leita til[11] vina sinna, ef hann fyndi landit. þeir þorbjörn[12] ok Eyjólfr ok Styrr fylgðu Eiríki út um eyjarnar; skildust þeir með hinni mestu vináttu; kveðst Eiríkr þeim skyldu verða at þvílíku trausti, ef[13] hann mætti sèr við koma, [ok kynni þeir[14] hans at þurfa[15]. Sigldi Eiríkr á[16] haf undan Snjófellsjökli[17]; hann kom utan at [jökli þeim, er heitir Bláserkr[18]; [fór hann þaðan suðr, at leita[19] ef [þar væri[20] byggjanda[21]. Hann var hinn fyrsta vetr i Eiríksey nær [miðri[22]. hinni vestri bygð; um vârit eptir fór hann til Eiríksfjarðar,

---

[1]) setur fjölmennar, *i Flcert.*, *L,M.* [2]) Vifilsson, synir þorvallz úr Altafirði, *B,N;* V. s. þorvarðar úr Alftafirði, *L.* [3]) þeir, *t. M.* [4]) Gellis, *B,D,H;* á Skógströnd, *t. D.* [5]) *fattes i L.* [6]) þórnesþíngi, *B.* [7]) sitt, *t. D,B.* [8]) á, *M.* [9]) Island, *Landn.* [10]) þá, *da, B;* þegar, *M.* [11]) vitja, *D,H.* [12]) þorgeir, *Landn.* [13]) sem, *en saadan Hjelp, som han kunde yde ham*, *B,M.* [14]) ef þeir kynni, *B,M.* [15]) *Fra Ordet* eyjarnar *fattes alt dette i Landnama.* [16]) i, *M.* [17]) Snæfellsjökli, *D,B;* Snæfellsnesi, *den*

Alptefjord[21] stode Erik bi, men Thord Gellers Sönner og Thorgeir fra Hitardal, Aslak fra Langedal og hans Sön Illuge ydede Thorgest Bistand. Erik og hans Folk dömtes fredlöse paa Thorsnæsthing. Han gjorde da sit Skib i Stand i Eriksvaag; men Eyolf skjulte ham i Dimonsvaag, medens Thorgest med sine Folk sögte efter ham omkring paa Öerne. Han sagde dem, at han agtede at opsöge det Land, som Gunnbjörn, Ulf Krages Sön, saae, da han drev vesterpaa i Havet, og fandt Gunnbjörns Skjær. Han sagde at han vilde komme tilbage til sine Venner, hvis han fandt Landet. Thorbjörn, Eyolf og Styr fulgte Erik ud forbi Öerne; de skiltes her med det bedste Venskab, og Erik sagde at han skulde være dem til den samme Bistand, om han blev i Stand dertil, hvis de engang kunde behöve hans Hjelp[22]. Erik seilede fra Sneefjelds Jökel[23] ud paa Havet; han kom fra Havet til den Jökel, som hedder Blaasærk[24]; derfra drog han sönderpaa, for at undersöge, om Landet der var beboeligt[25]. Han var den förste Vinter paa Eriksö næsten midt paa den vestre Bygd[26]. Om Vaaren efter drog han til Eriksfjord, og tog sig der Bopæl. Han drog den Sommer i den vestre Ubygd,

---

ældste Rec. af Landn. 18) Hvítserkr, *B,L,M,N.* 19) hann fór þegar at leita í suðrátt, *han begav sig strax mod Sydkanten for at undersöge, M.* 20) þángat er, *B;* þángat væri, *M.* 21) hann sigldi vestr um Hvarf, *han seilede vester omkring Hvarf, t. H,* 22) undir, *Hm;* eyjunni, *næsten til Midten af Öen,* (nær miðri eyjunni, *M) I,L,M.*

ok tók sèr þar bústað[1]. Hann fór þat sumar[2] í vestri[3] óbygð, ok [var þar lengi; hann[4] gaf þar[5] víða örnefni. Hann var annan vetr í Eiríkshólmum [fyri Hvarfsgnúpi[6]; en hit þriðja sumar fór hann allt norðr til Snjófells[7], ok inn í Hrafnsfjörð; þá kveðst[8] hann kominn fyri botn Eiríksfjarðar[9]; hverfr hann þá aptr, ok var hinn þriðja[10] vetr í [Eiríksey fyri minni[11] Eiríksfjarðar[12]. En eptir um sumarit fór hann til Íslands, ok kom í Breiðafjörð. Hann var þann vetr með Íngólfi[13] á Hólmlátri[14]. Um vârit börðust þeir þorgestr, ok fèkk Eiríkr úsigr. Eptir þat voru þeir sættir[15]. þat sumar fór Eiríkr at byggja land[16] þat [sem hann hafði fundit[17], ok[18] kallaði Grænland, [því at hann kvað menn þat[19] mjök[20] mundu fýsa þángat[21], ef landit hèti vel[22].

Af þorbirni.

3. þorgeirr[23] Vífilsson kvângaðist, ok fèkk Arnóru, dóttur Einars frá Laugarbrekku Sigmundarsonar, Ketilssonar þistils, er numit hafði þistilsfjörð. Önnur dóttir Einars[24] hèt Hallveig, hennar fèkk þor-

[1]) *saaledes A,B og de fölgende*; en í vestri bygðinni sá hann gánga inn í landit einn fjörð; þángat fór hann um vorit, ok nam sèr þar bústað; kallaði hann þann fjörð Eireksfjörð, *men i den vestligere Bygd saae han en Fjord gaae ind i Landet; derhen drog han om Vaaren, og tog sig der Bopæl; denne Fjord kaldte han Eriksfjord, L. Saaledes ogsaa M, med Udeladelse af de förste 4 Ord.* [2]) inn, *ind, t. M.* [3]) hina vestari, *B,M.* [4]) *fattes i B,M.* [5]) *udelades i M.* [6]) við Hvarfsgnýpu, (Hvarfsnípu, *B) I,M.* [7]) Snæfells, *B.* [8]) þóttist, *troede han, B,M.* [9]) Eireksf., *B;* Eiríksfirði, *H;* Eireksfjarðar, *D.* [10]) ok fjórða, *t. B,N;* fjórða ok fimta; *L,M.* [11]) munni, *B.* [12]) *eller* Eiríksfirði, *d. e. foran den mindre Eriksfjord, hvilken Læsemaade dog neppe er at*

og var der længe; han gav der mange Steder Navne. Han var den anden Vinter paa Eriksholmene foran Hvarfsgnup[27], og den tredie Sommer drog han lige nordop til Sneefjeld, og ind i Rafnsfjord. Da sagde han at han var kommen udenfor (forbi) Bunden af Eriksfjord[28]. Han vendte da tilbage, og var den tredie Vinter paa Erikső uden for Mundingen af Eriksfjord[29]. Men om Sommeren efter drog han til Island, og kom i Bredefjord. Han var den Vinter hos Ingolf paa Holmlater[30]. Om Vaaren slogs Erik med Thorgest, men blev den tabende. Derefter bleve de forligte. Denne Sommer drog Erik over at bebygge det Land, han havde fundet, og han kaldte det Grönland; han sagde nemlig, at det meget vilde tilskynde Folk til at drage did, at Landet havde et godt Navn[31].

Om Thorbjörn.

3. Thorgeir Vifilsön blev gift, og ægtede Arnora, en Datter af Einar Sigmundsön fra Lögarbrekka, hvis Fader Sigmund var en Sön af Ketil Thistel, som havde taget Thistelsfjord i Besiddelse[32].

---

foretrække. Fra [har M blot Eiriksfirði, *i Eriksfjorden.* [13]) Eyjólfi, *Ejolf, M.* [14]) Hólmlatr, *H*; Holátri, *B.* [15]) sáttir gjörðir, *B*; s. gjörvir, *M.* [16]) landit, *M.* [17]) þeir höfðu f., *de havde f., M.* [18]) hann, *t. M.* [19]) þess, *B.* [20]) heldr, *snarere, L.* [21]) *fra [*: kvaðst hann þess vegna þat svá nefnt hafa, at menn mundu heldr þángat fýsaz, *han fortalte (siden) at han havde kaldet det saaledes, for at Folk snarere fik Lyst til at drage did, M.* [22]) *Her er intet Capitelskifte i B. Dette hele Capitel findes ogsaa, med nogle Forandringer, i Landnama P.* 2 *c.* 14 *S.* 61-83, *og Beretningen fortsættes der videre, hvilket Tillæg D,G,H,X have, som et Öge-Capitel, interpoleret i Texten.* [23]) Þorgrimr, *L,M.* [24]) *saaledes B*; Eirk', *A*; Laugarbrekku Einars, *D.*

björn[1], ok tók með[2] [Laugarbrekkuland á Hellissvöllum[3]. Rèðst Þorbjörn þángat bygðum[4], ok gerðist göfugmenni mikit; hann var [góðr bóndi, ok hafði rausnar ráð[5]. Guðríðr hèt dóttir Þorbjarnar; hún var kvenna vænst ok hinn mesti skörúngr í öllu athæfi sínu. Maðr hèt Ormr, er bjó at Arnastapa[6], hann átti konu, er Halldís hèt, Ormr var góðr bóndi ok vinr Þorbjarnar mikill, ok var Guðríðr[7] þar löngum at fóstri með honum. Þorgeirr hèt maðr; hann bjó at Þorgeirsfelli; hann var auðigr[8] at fè, ok hafði verit leysíngi[9]. Hann átti son, er Einar hèt; hann var vænn maðr ok vel mannaðr; [hann var[10] ok skarzmaðr mikill. Einar var í siglíngum [meðal landa[11], ok tókst [honum þat[12] vel; var hann jafnan [sinn vetr hvart[13] á Íslandi eða í Noregi. Nú er frá því at segja[14] eitt haust, þá er Einar var [á Íslandi, fór hann[15] með varníng sinn út eptir[16] Snjófellsströnd[17], ok vildi selja[18]. Hann kemr til Arnastapa. Ormr býðr honum þar at vera, ok þat þiggr Einar, þvíat þar var vinátta [með þeim[19]. Var borinn inn varníngr hans í eitt[20] útibúr. Einar [braut upp varníng sinn[21], ok sýndi Ormi ok heimamönnum, ok bauð honum af at hafa[22], slíkt

1) Vífilsson, *t. B,M.* 2) henni, *hende, t. M.* 3) land (á landi) á Laugarbrekku á Helsvöllum *B,N*; ok á Hólsvöllum, *L*; Hólsvöll, *M.* 4) síðan, *M.* 5) goðorðsmaðr, ok hafði rausnarbú, *Han forestod et Godedömme (Hövdingdömme) og förte en anseelig Huusholdning, B,M.* 6) Arnarstapa, *bestandig D,H,B,M,N.* 7) *N har her og fl. St.* Guðríð. 8) vellauðigr, *meget rig, B*; vel auðigr, *temmelig rig, M.* 9) lausíngi, *M.* 10) *udel. af M.* 11) landa í millum,

En anden Datter havde Einar, ved Navn Halveig; hende ægtede Thorbjörn[33], og fik med hende Lögerbrekkaland paa Hellersvalle. Derhen flyttede Thorbjörn, og blev en meget anseelig Mand; han var en god Bonde, og förte megen Pragt. Gudrid hed Thorbjörns Datter; hun var den skjönneste af Kvinder, og meget rask i sin hele Færd. Paa Arnestape[34] boede en Mand, ved Navn Orm, hvis Kone hed Halldis; Orm var en brav Bonde og en god Ven af Thorbjörn, og Gudrid var længe i Opfostring hos ham. Der var fremdeles en Mand ved Navn Thorgeir; han boede paa Thorgeirsfell; han var rig paa Penge, og havde været Frigiven. Han havde en Sön, som hed Einar, og var en smuk Mand og særdeles vel dannet, han var ogsaa en meget stadselig Mand. Einar foretog Handelsreiser imellem Landene, og disse lykkedes ham vel; han var bestandig den ene Vinter paa Island, og den anden i Norge. Nu fortælles det, at Einar en Höst, da han var paa Island, drog med sine Varer ud efter Sneefjelds-Strand, for at sælge Varerne. Han kom til Arnestape. Orm böd ham at blive der, og Einar tog imod Indbydelsen, thi der var Venskab imellem dem. Varerne bleve baarne ind i et Udhuus. Einar löste op for dem, og viste dem til Orm og Huusfolkene, og böd ham at tage deraf,

M. 12) *udel. af M.* 13) sinn hvarn vetr, *M.* 14) at, *t. M.* 15) út hèr, at hann fór, *B;* úti hèr, fór hann, *M.* 16) á, *D,H.* 17) Snæfellsnesi, *B,M,N.* 18) skyldi, *skulde, B.* 19) *tilföiet ved Conjectur; fattes i A;* með þeim Ormi, *imellem ham og Orm, L,M;* við kjörin, *B.* 20) eitthvert, *M.* 21) brytr upp varnínginn, *M.* 22) taka, *B,M.*

er hann vildi. Ormr þá þetta, ok taldi[1] Einar vera góðan fardreng ok auðnumann mikinn. En er þeir hèldu á varnínginum; gekk kona fyri útibúrs dyrin[2]. Einar spurði Orm: hver væri sú hin fagra kona, [er þar gekk fyri dyrin[3]; ek hefi eigi hana hèr[4] fyrri sèt[5]. Ormr svarar: þat er Guðríðr, fóstra mín, dóttir Þorbjarnar at[6] Laugarbrekku. Einar mælti: hún mun vera kostr góðr, eða hafa nokkurir menn tilkomit[7] at biðja hennar. Ormr svarar: beðit hefir hennar víst verit[8], ok liggr þat[9] eigi laust fyri; finnst þat á, at[10] hún mun vera mannvönd, ok svâ[11] faðir hennar. Svâ[12] [með því[13], sagði Einar, at hèr[14] er sú kona, er ek ætla mèr[15] biðja, þá[16] vilda ek, [at þessa mála leitaðir þú við Þorbjörn, föður hennar, ok legðir allan hug á, at þetta mætti framgengt verða; skal ek[17] þèr fullkomna vináttu fyri gjalda, [ef ek get ráðit[18]. Má Þorbjörn bóndi [þat sjá[19], at okkr væri vel hendar[20] tengðir, þvíat hann er sómamaðr mikill ok á staðfestu góða, en lausafè hans er mèr sagt heldr[21] á förum; en mik skortir hvârki land nè lausafè[22], ok[23] okkr feðga,

---

1) kvað, *M.* 2) dyrnar, *B,M.* 3) *fra [udel. M.* 4) *udelades af M.* 5) sagði hann, *t. M.* 6) bónda frá, *Bonde fra, B,M.* 7) til orðit, *M.* 8) vinr, *Ven! t. B,M.* 9) *udel. af M.* 10) bæði, *t. M.* 11) líka, *t. M.* 12) samt, *dog, L,M.* 13) fyri þat, *B,M.* 14) hún, *B,M.* 15) at, *t. B,M.* 16) *rettet, med Hensyn til A;* ok, *A,B,M.* 17) at (á) þessi mál kæmir þú fyri mik við feðr hennar, ok legðir á alendu (hendr, *L*) at flytja, þvíat et skal, *at du paa mine Vegne foreslaaer hendes Fader dette Anliggende,*

hvad han vilde. Orm tog derimod, og sagde at Einar var en god Kjöbmand og meget lykkelig i sine Foretagender. Men i det de stode med Varerne, gik en Kvinde forbi Dören til Udhuset. Einar spurgte Orm: „Hvo var den smukke Kvinde, som gik der forbi Dören? jeg har ikke seet hende her för." Orm svarede: „Det er min Fosterdatter Gudrid, en Datter af Thorbjörn paa Lögarbrekka." Einar sagde: „Hun maa være et godt Parti, har nogen forsögt at beile til hende?" „Vist har der været beilet til hende," svarede Orm, „men hun er ikke let at erholde, og man kan mærke, at hun maa være vaersom i at vælge sig en Mand, og ligesaa hendes Fader." „Alligevel bliver hun dog den Kvinde," sagde Einar, „som jeg agter at beile til, og jeg önsker, at du vil andrage denne Sag hos hendes Fader Thorbjörn, og gjöre dig al Umage for at dette kan faae Fremgang; jeg skal gjengjelde dig det med mit fuldkomne Venskab, hvis jeg faaer hende tilægte. Thorbjörn Bonde maa indsee, at Svogerskabet vil være os begge til Gavn, thi han er en meget hæderlig Mand og har en god Gaard; dog har man sagt mig, at det er snart forbi med hans Penge; men jeg og min Fader fattes hverken Jordegods eller Lösöre, og hvis den Sag gaaer frem, vil det blive

---

og gjör dig al muelig Flid derfor, thi jeg skal, B; M udtrykker sig saaledes rigtigere: at þú kæmir á þessi mál fyri mik v. f. h. o. l. á alhendr at flytja þau *o. s. v.* [18]) *fattes i B.* [19]) á líta, *B, M.* [20]) hentar, *M.* [21]) at mjök sè, *B, M.* [22]) lausa aura, *M.* [23]) nè, *M.*

ok mundi Þorbirni verða at þessu hinn mesti styrkr, ef þetta[1] tækist. Ormr svarar: [víst þikkjumst ek vinr þinn[2] vera, en þó em ek eigi [við mitt ráð[3] fúss, at [við berim þetta[4] upp, [þvíat Þorbjörn er skapstór, ok þó metnaðarmaðr mikill[5]. Einar kveðst ekki vilja annat, enn upp væri borit bónorðit[6]. Ormr kvað hann ráða skyldu. Ferr Einar[7] suðr aptr, unz hann kemr heim. Nokkuru síðar hafði Þorbjörn haustboð[8], sem hann átti vanda til, þvíat hann var stórmenni mikit. Kom þar Ormr frá Arnastapa ok margir aðrir vinir Þorbjarnar. Ormr kom[9] at máli við Þorbjörn, ok sagði at Einar var[10] þar skömmu[11] fra[12] Þorgeirsfelli, ok gerðist [hinn efniligsti[13] maðr; hefr Ormr nú upp bónorðit fyri hönd Einars, ok segir þat vel hent fyri sumra hluta[14] sakir: má þèr, bóndi! verða at því styrkr mikill fyri fjárkosta sakir. Þorbjörn svarar: eigi varði mik slíkra orða af þèr, at ek mundi gipta þrælssyni[15] dóttur mína; ok þat finni þèr nú, at fè mitt þverr, [er slík ráð gefit mèr[16]; ok eigi skal hún með þèr vera[17] lengr, [er þèr þótti[18] hún svâ lítils gjaforðs verð. Síðan fór Ormr heim[19], ok hverr annar[20] boðsmanna[21] til [síns heimilis[22]. Guð-

[1]) þessi ráð, *B,M.* [2]) vinr þinn þikkjumst ek, *M.* [3]) *fattes i B,M.* [4]) bæra (*sic*, bera, *M*) þessi mâl, *B.* [5]) *fattes i C.* [6]) *fattes i M.* [7]) svâ, *t. M.* [8]) heimboð, *Gjæstebud*, *M.* [9]) kemr, *M.* [10]) sè, *N;* væri, *M.* [11]) skamt, *B,M,N.* [12]) á, *t. M; Meningen bliver da: at Einar opholdt sig kort derfra, paa Thorgeirsfell.* [13]) efniligr, *haabefuld*, *B,M.* [14]) *s.* manna ok hluta, *for somme Folks og Omstændigheders Skýld*, *B.* [15]) þrælbornum manni, *en Mand af Trælleslægt*, *M.* [16]) *fattes i B,*

Thorbjörn til den störste Bistand." Orm svarede: „Tilvisse troer jeg, at du er venskabelig sindet imod mig, men dog er jeg for min Deel ikke for, at vi skulle andrage derpaa, thi Thorbjörn er af et heftigt Sind og tillige meget stolt." Einar sagde at han ikke önskede andet, end at der blev andraget paa Frieriet. Orm sagde at han skulde raade. Einar drog da tilbage sönderpaa, indtil han kom hjem. Noget derefter havde Thorbjörn et Höstgilde, som han bestandig pleiede, thi han vilde gjerne vise sig som en stor Mand. Der kom Orm fra Arnestape, og mange andre af Thorbjörns Venner. Orm fik Thorbjörn i Tale, og sagde at Einar fra Thorgeirsfell havde været der for kort Tid siden[35], og at han nu var bleven en meget haabefuld Mand; Orm androg nu om Frieriet paa Einars Vegne, og sagde at det for visse Aarsagers Skyld kunde være godt at det skete: „thi det vil blive dig, Bonde, til megen Bistand i Henseende til Pengemidler." Thorbjörn svarede: „Ikke ventede jeg mig saadanne Ord af dig, at jeg skulde gifte min Datter til en Trællesön[36]; og nu kunne I mærke, at mine Penge formindskes, eftersom I give mig saadanne Raad, og ikke skal hun være hos dig længer, eftersom du syntes, at et saa ringe Parti var passende for hende." Siden drog Orm hjem, og ligesaa gjorde de övrige Gjæster, enhver til sit Hjem. Gudrid blev tilbage

M. [17]) fara, *B,N;* skyldi hún fara með þèr, *M.* [18]) ef þèr þætti, *M.* [19]) fór síðan Ormr á brott, *Orm tog derefter bort M.* [20]) *udel. M.* [21]) *saaledes B;* bóndmanna, *Bönder, A.* [22]) sinna heimkynna, *B,M.*

ríðr[1] var eptir með föður sínum, ok var heima þann vetr. En at vâri hafði Þorbjörn vinaboð[2], ok kom þar mart manna, ok var hin bezta veizla. Ok at veizlunni krafði[3] Þorbjörn sèr hljóðs, ok mælti: hèr hefi ek búit lánga æfi, ok hefi ek reynt[4] góðvilja manna við mik ok ástúð; [kalla ek vel[5] [farit hafa vâr skipti[6], en nú tekr hagr[7] minn at úhægjast [fyri lausafjár sakir[8], en hèr til hefir kallat verit [heldr virðíngar[9] ráð. Nú vil ek fyrr búinu[10] bregða, enn sæmdinni[11] týna; [ætla ek[12] ok fyrr af landi[13] fara, enn ætt mína svívirða, ok[14] vitja heita[15] Eiríks hins rauða, vinar míns, er hann hafði, þá er við skildum á Breiðafirði; ætla ek nú at fara til Grænlands[16] [í sumar[17], ef svâ ferr, sem ek vildi. Mönnum þótti mikil [þessi ráðabreytni, þvíat Þorbjörn var vinsæll maðr, en þóttust[18] vita at Þorbjörn mundi [svâ fremi þetta upp hafa kveðit[19], at ekki mundi tjóa[20] at letja hann. Gaf Þorbjörn mönnum[21] gjafir, ok var brugðit veizlunni; síðan fór hverr til síns heima[22]. Þorbjörn selr lönd sín[23], ok

---

1) Guðmundr, *urigtigt, B.* 2) ok var veizla góð búin, *og der var et godt Gilde tilberedt, t. B, M.* 3) kvaddi, *B;* beiddi, *M.* 4) *saaledes B;* reyn, *A.* 5) kveð ek allt vel, *L, M.* 6) í vorum skiptum farit hafa, *M.* 7) fjárhagr, *B, M.* 8) *fattes i B.* 9) ekki virðuligt, *B;* ekki úvirðiligt, *L;* e. vanvirðuligt, *M.* 10) búi mínu, *M, N.* 11) sæmd minni, *M, N.* 12) *fattes i M.* 13) brott, *till. M.* 14) ætla ek nú at, *t. M.* 15) um mál, *B, M, N.* 16) Grænalands, *H.* 17) *fattes i M.* 18) tíðindi um þessa ráðagjörð Eireks (*sic*). Þorbjörn hafði lengi vinsæll verit, en ek þóttumst, *Tidenden om denne Eirks Raadslagning. Thorbjörn havde længe været vennesæl, men de troede,* (ek þóttumst *maa forandres til* en þóttust)

hos sin Fader, og var hjemme den Vinter. Men om Vaaren indböd Thorbjörn sine Venner til sig; der kom mange Mennesker og det var et meget kosteligt Gilde. Og under Gildet krævede Thorbjörn Taushed, og tog saaledes til Orde: „Her har jeg boet i lang Tid, og jeg har prövet Folks Godvillighed og Kjærlighed imod mig, og jeg holder for, at vi have levet i god Forstaaelse sammen; men nu begynder min Forfatning at blive betænkelig med Hensyn til Pengemidler, istedenfor at jeg hidtil er bleven anseet for at besidde anseelig Formue. Nu vil jeg hellere flytte min Bo, end miste min Anseelse, og jeg har derfor i Sinde, för jeg skulde beskæmme min Slægt, at drage bort fra Landet, og forsöge det Löfte, som min Ven Erik den Röde gav mig, da vi skiltes i Bredefjord[37]; jeg agter nu at drage til Grönland i Sommer, om det gaaer som jeg önsker." Denne Forandring i Thorbjörns Forfatning gjorde stort Indtryk paa Folk, thi Thorbjörn var meget afholdt, og de holdt sig for overbeviste om, at, da Thorbjörn var gaaet saa vidt, at gjöre dette bekjendt for Folk, saa vilde det ikke kunne nytte at fraraade ham det. Thorbjörn gav Folk Gaver, og Gildet blev sluttet; derpaa drog enhver hjem til sit. Thorbjörn sælger sine Jorder[38], og kjöber sig

---

B; tiðindi vera um slíka hans ráðagjörð, þvíat þorbjörn h. l. v. v.; en þeir þóttust, *M*. 19) þetta svá framt ráðit hafa, *M*. 20) stoða, *B*; tjá, *M*. 21) vinum sinum, *sine Venner*, *L,M*; góðar, *gode*, *t. L.* 22) heimkynna sinna, *B*, *M*. 23) lendur sinar, *B,M*.

kaupir sèr skip, er uppi stóð í Hraunhafnarósi. Rèðust til ferðar með honum XXX manna; var þar í ferð Ormr frá Arnastapa, ok kona hans, ok aðrir vinir Þorbjarnar, þeir er eigi vildu við hann skilja. Síðan lètu þeir í haf[1], ok[2] er þeir voru[3] í hafi[4], tók af byri; fengu þeir hafvillur[5], ok fórst þeim ógreitt um sumarit. Þvínæst kom sótt í lið þeirra, ok andaðist Ormr, ok Halldís kona hans, ok helmíngr liðs[6] þeirra. Sjó tók at stæra[7], ok [þoldu menn hit mesta[8] vâs ok vesöld á marga vega; en tóku þó[9] Herjólfsnes á Grænlandi við [vetr sjálfan[10]. Sá maðr hèt Þorkell, er bjó á Herjólfsnesi; hann var[11] hinn bezti bóndi; hann tók við Þorbirni ok öllum skipverjum hans um vetrinn. Þorkell veitti þeim sköruliga[12]. Í þenna tíma var hallæri mikit á Grænlandi; höfðu menn fengit lítit fáng[13], þeir er í [veiðiferðir höfðu farit[14], en sumir ekki aptrkomnir. Sú kona var þar í bygð[15] er Þorbjörg hèt; hún var spákona, ok var köllut lítil völva[16]; hún hafði átt sèr IX systur, ok voru allar spákonur, en hún ein var þá[17] á lífi. Þat var háttr Þorbjargar um vetrum, at hún fór [at veizlum[18], ok [buðu þeir

[1]) þá er þeir höfðu útlátit, var veðr hagstætt, *da de havde lagt ud af Havnen, var Vinden gunstig*, *t.* *B,M.* [2]) en, *men*, *B,M.* [3]) komu, *kom*, *B,M.* [4]) haf, *M.* [5]) mikil veðr, *heftig Storm*, *B,M.* [6]) *fattes i B.* [7]) stæcka, *B,M,N* [8]) fengu þeir mikit, *B;* svá at þeir fengu, *M.* [9]) um síðir, *t.* *L,M.* [10]) vetrnætr sjálfar, *B,N;* um vetrnætur, *M.* [11]) nytjumaðr ok, *en duelig Mand og*, *t.* *B,N;* vitr maðr ok, *en forstandig Mand*, *t.* *L,M.* [12]) líkaði Þorbirni vel ok öllum skipverjum hans, *det behagede Thorbjörn og alle hans Skibsfolk vel*, *t.* *B*

et Skib, som stod optrukket i Mundingen af Rönhavn[39]. Til Reisen med ham forenede sig 30 Mænd, deriblandt Orm fra Arnestape, og hans Kone, og flere af Thorbjörns Venner, som ikke vilde skilles fra ham. De gik derefter til Söes, og da de vare komne ud paa Havet, tog Bören af; de fore vild paa Havet, og havde mange Vanskeligheder at kæmpe med om Sommeren. Dernæst kom der Sygdom iblandt deres Folk, og Orm döde tillige med hans Kone Halldis, og Halvdelen af deres Mandskab. Söen begyndte at opröres, og Folk udstod det störste Besvær og Elendighed paa mange Maader, men naaede dog til Herjulfsnæs paa Grönland[40] ved selve Vinterens Begyndelse. Den Mand, som boede paa Herjulfsnæs, hed Thorkel; han var en særdeles brav Mand; han tog imod Thorbjörn og alle hans Skibsfolk om Vinteren, og ydede dem med störste Beredvillighed Bistand. I den Tid var der stor Misvæxt paa Grönland; de Folk, som havde faret paa Fiskeri, havde kun faaet liden Fangst, og nogle vare ikke komne tilbage. I Bygden var der en Kone, som hed Thorbjörg; hun var Spaakvinde, og blev kaldt den lille Vala[41], hun havde haft ni Söstre, og de vare alle Spaakvinder, men hun ene var da i Live[42]. Det var Thorbjörgs Skik om

---

som her begynder et nyt Capitel; M har for de anförte Ord: svá at þeim Þorbirni líkaði allvel. 13) *udel. i B,M.* 14) veiði-ferð höfðu verit, *af samme Mening, B;* í óbygðir farit höfðu, *til Ubygder eller öde Steder, L,M.* 15) *saaledes rettet efter B;* byð', *ved en Skrivefeil, A;* bygðinni; *M.* 16) lítill völve, *B.* 17) ok var hún nú ein þeirra eptir, *M;* ein eptir, *N,* 18) á veizlur, *B.*

menn henni[1] mest[2] heim, er forvitni var á [at vita[3] forlög sín eða árferð[4]. Ok með því at Þorkell var þar mestr bóndi, þá þótti til hans koma at vita, nær[5] lètta mundi [óárani þessu[6], sem yfir stóð. Býðr Þorkell spákonunni heim, ok er henni [þar vel fagnat[7], sem siðr var til, þá er við þesshàttar konum skyldi taka. Var henni búit hásæti, ok lagt undir hana hægindi; þar skyldi í vera hænsna[8] fiðri[9]. En er hún kom um kveldit, ok sá maðr er móti henni var sendr, þá var hún svâ búin, at hún hafði yfir sèr tuglamöttul[10] blán, ok var settr steinum allt í skaut ofan[11]; hún hafði á hálsi sèr glertölur[12], ok lambskinns [kofra svartan[13] á höfði ok við innan kattskinn[14] hvít, ok hún hafði staf í hendi, ok var á knappr, hann var búinn með mersíngu[15], ok settr[16] steinum ofan um knappinn; hún hafði um sik [hnjóskulinda[17], ok var þar á skjóðupúngr mikill, ok varðveitti hún þarí töfr sín[18], þau er hún þurfti til fróðleiks at hafa; hún hafði á fótum kálfskinnsskúa loðna, ok í þvengi lánga, [ok á tinknappar[19] miklir[20] á endunum; hún hafði á höndum sèr kattskinns glófa[21], ok voru hvítir innan ok loðnir. En er hún kom inn, þótti öllum mönnum skylt

---

1) *rettet efter B (M);* þeir m. h. þeir, *A.* 2) helzt, *M.* 3) um, *M,N.* 4) árferðir, *i Fleertallet, L;* atferðir, *B.* 5) hvenær, *M.* 6) óáran þessari, *M.* 7) búin góð viðtaka, *B,M.* 8) hesna, *A;* hænsa, *B,* 9) fiðr, *M.* 10) tyglamöttul, *B;* tiglamöttul, *M.* 11) niðr, *H,M.* 12) glastölur, *M.* 13) kofur svart, *L,M.* 14) kattarskinn, *M,N.* 15) messíngu, *D,H,B,M.* 16) settum, *B.* 17) hnjoku? linda, *B;* hnjóska linda, *H;* hyndskan linda, *Hm;* hviðku hindsk–

Vinteren, at hun drog omkring til Gilder, og især de böde hende hjem, som önskede forud at vide deres Skjæbne, eller hvorledes Aaret vilde blive. Og eftersom Thorkel var der den[43] fornemste Bonde, saa syntes det at være hans Sag at vide, naar det Uaar, som var indtruffet, vilde lettes[44]. Thorkel indböd Spaakvinden, og hun blev der vel modtagen, som Skik og Brug förte det med sig, naar man skulde tage imod dette Slags Kvinder. Der blev beredt et Höisæde for hende, og lagt et Hynde for hende til at sidde paa; deri skulde være Hönsefjeder[45]. Men da hun kom om Aftenen, ledsaget af den Mand, som var sendt imod hende, da var hun saaledes klædt, at hun havde over sig en blaa med Remmer sammenbunden Overkjortel, som var besat med Stene[46] lige ned til Skjödet; hun havde Glasperler om Halsen[47], og paa Hovedet en sort Lammeskindshætte, som var foret med hvidt Katteskind[48]; og hun havde en Stav i Haanden, hvorpaa der var en Knap, den var prydet med Messing, og oventil omkring Knappen besat med Stene[49]; hun havde om sig et Knödske-Bælte[50], og derfra hang en stor Skindpung, hvori hun forvarede sine Hexeredskaber, som hun behövede til at udföre sin Spaadom; hun havde paa Födderne laadne Kalveskinds Sko, og deri lange Tvinger, og paa Enderne af disse store Tinknappe; hun havde paa sine Hænder Katteskinds Handsker, som vare indvendig hvide og laadne. Men da hun kom ind, holdt alle det

an linda, *L*; linda, *M*. 18) *fattes i B,M*; töfra sina, *H*. 19) ok sterkliga, látúns knappar, *og stærke, Messing Knapper, B,M*; (látún, *fransk* laiton). 20) *udel. af M,N*. 21) svarta, *sorte, t. L,N*.

at velja henni sæmiligar kveðjur; hún tók því, [sem henni voru menn geðjaðir[1] til[2]. Tók Þorkell bóndi í[3] hönd henni[4], ok leiddi hana til þess sætis, sem henni var búit. Þorkell bað hana þá[5] renna þar augum yfir hjú ok hjörð, ok svâ híbýli. Hún var fámálug um allt. Borð voru upptekin um kveldit, ok er frá því at segja, hvat[6] spákonunni var matbúit; henni var gerr grautr á[7] kiðjamjólk [ok matbúin[8] hjörtu or öllum[9] kykvendum, þeim er þar voru til; hún hafði mersíngarspón ok kníf tannskeptan tvíhólkaðan af eiri, ok var brotinn af oddrinn[10]. En er borð voru upptekin, þá gengr Þorkell bóndi fyri Þorbjörgu, ok spyrr, hversu henni [þikki þar um at lítast, eða hversu skapfeld henni eru[11] þar híbýli eða hættir manna, eða [hversu fljótliga[12] hún[13] mun vís verða þess, er hann hefir spurt hana[14], ok [mönnum er mest forvitni at[15] vita. Hún kallast[16] ekki [munu segja[17], fyrr enn um morgininn eptir[18], [er hún hafði áðr[19] sofit um nóttina. En [um morgininn[20] [at áliðnum degi[21] var henni veittr sá umbúníngr, sem hún [þurfti at hafa til at fremja seiðinn[22]. Hún bað ok fá sèr konur, þær

---

[1]) skápfeldir, *B,M.* [2]) *fra [:* vel, ok þó eptir því, sem menn voru henni skapfeldir til. *d. e. Han optog enhvers Hilsen vel, dog eftersom enhver var efter hendes Sind, M.* [3]) í, *t. B,H; fattes i A.* [4]) vísindakonunui, *Spaakvinden, B,M.* [5]) at, *M.* [6]) at, *B.* [7]) af, *B;* or, *M.* [8]) en til matar henni voru búin, *B.* [9]) allskonar, *alskens, B;* allskyns, *M.* [10]) *saaledes B;* oddinn, *A.* [11]) virðist, *Boligen forekom hende, fra [:* hversu henni litust, *M.* [12]) hve snart, *M.* [13]) hann, *han, B.* [14]) eptir, *t. B.* [15]) menn vildu, *Folk önskede, B,M.* [16]) kveðst, *B.* [17]) mundu

for deres Skyldighed at hilse hende med hæderlige Ord; hun optog enhvers Hilsen, eftersom han stod hende an. Huusbonden Thorkel tog hende i Haanden, og förte hende til det Sæde, som var beredt for hende. Thorkel bad hende da at lade sine Öine gaae over hans Tyende og Hjord og ligesaa over Boligen. Hun var faatalende om alt. Bordene bleve fremsatte om Aftenen, og det bör her fortælles, hvad der blev anrettet for Spaakvinden; for hende blev der lavet Gröd paa Gedemelk[51], og dertil anrettet Hjerterne af alle Slags Dyr, som vare der at faae[52]. Hun havde en Messingskee og en Kniv af Kobber[53], som var fastgjort i et af to Ringe omgivet Skaft af Hvalrostand og hvis Spids var afbrudt[54]. Men da Bordene vare borttagne, da gik Huusbonden Thorkel for Thorbjörg, og spurgte, hvorledes det behagede hende at skue der omkring sig, og hvorledes Værelserne og Folkenes Væsen der stode hende an, og hvor snart hun kunde faae Kundskab om det, som han havde spurgt hende om, og som alle mest önskede at vide. Hun tilkjendegav at hun intet kunde sige förend om Morgenen efter, naar hun forud havde sovet der om Natten[55]. Men den fölgende Dag, da det allerede lakkede ad Aften, blev der gjort saadan Tilberedelse for hende, som hun behövede at have til at fuldföre Seiden[56]. Hun bad ogsaa, at de skulde skaffe hende saadanne Kvinder, som kunde

---

þat uppbera, *B; M udel.* þat, [18]) þá, *B; udel. af M.* [19]) þar, *der, M; fra [:* þegar er hon hefir, *B.* [20]) eptir, *B.* [21]) *M har fra [:* eptir áliðinn dag, *efter at Dagen var begyndt at helde.* [22]) skyldi sem (seið) fremja, *skulde udöve Trolddom, B;* skyldi brúka, er hún vildi seið fremja, *L,M.*

er kunnu fræði þat, sem [til seiðsins þarf[1], ok varðlokkur[2] hètu; en þær konur fundust eigi[3], þá var leitat [at um bæin[4], ef nokkur kynni; þá segir Guðríðr: hvârki em ek fjölkunnig nè vísindakona, en þó kendi Halldís, fóstra mín, mèr á Íslandi þat kvæði[5], er [hún kallaði varðlokkur[6]. Þorkell[7] segir: þá ertu happfróð[8]; hún segir: þetta er [þat eitt[9]/atferli, [er ek ætla í öngum atbeina at verà[10], þvíat ek em kristin kona. Þorbjörg[11] segir: svâ mætti verða, at þú yrðir mönnum[12] at liði hèr um, en þú værir [þá[13] kona ekki[14] verri [enn áðr[15]; en við Þorkel[16] [mun ek meta[17] at fá þá hluti til, [er hafa þarf[18]. Þorkell herðir nú á Guðríði, en hún kveðst gera mundu, sem hann vildi. Slógu þá konur hríng [um hjallinn[19], en Þorbjörg [sat á uppi[20]; kvað Guðríðr[21] þá kvæðit svâ fagurt ok vel, at engi þóttist[22] heyrt hafa með fegri rödd[23] kvæði[24] kveðit, sá er þar var hjá. Spákonan þakkar henni kvæðit, [ok kvað margar þær náttúrur nú til hafá[25] sótt, ok þikkja fagurt at heyra, [er kvæðit var svâ vel flutt, er áðr vildu við oss

---

[1]) þyrfti til seiðinn at fremja, *B*; (seið) *M*. [2]) varðlokur, *D, H,B,M*. [3]) þar, *t. M*. [4]) þar um bæina, *der paa Gaardene, M*. [5]) fræði, *B*. [6]) varðlokur heita, *M*. [7]) Þorbjörg, *B*. [8]) fróðari enn ek ætlaði, *klogere end jeg troede*, *B,M*. [9]) þesskonar fræði ok, *saadan Vidskab og, B,M*. [10]) at ek ætla í aungu beina nè at vera, *som jeg ikke agter at befordre i noget, eller at overvære, M*. [11]) Þorbjörn, *urigtigt, B*; Þorkell, *L,M*. [12]) mèr, *mig, L,M*. [13]) þó, *dog, M*. [14]) kona at, *B*, *saa at* ekki *udelades*; ecki kona at verri, *M*. [15]) *udelades i B,M*. [16]) Þor-

det Tryllekvad, der behövedes til Seiden, og benævntes Vardlokkur (eller Skytsaanders Paakaldelser[57]), men saadanne Kvinder fandtes ikke; der blev da sögt paa Gaarden, om nogen kunde det; da sagde Gudrid: „Hverken er jeg tryllekyndig eller nogen Spaakvinde, men dog lærte min Fostermoder Halldis mig paa Island et Kvad, som hun kaldte Vardlokkur." „Da er du lykkelig med din Kyndighed," sagde Thorkel. Hun svarede: „Dette er af den Art, at jeg ikke agter at yde nogen Hjelp derved, fordi jeg er en christen Kvinde." Thorbjörg sagde: „Det kunde vel tænkes, at du gjorde Folk her en Tjeneste dermed, og blev dog derfor ikke en ringere Kvinde end tilforn; men af Thorkel vil jeg forlange at faae de Ting dertil, som man behöver at have. Thorkel trænger nu ind paa Gudrid, og hun sagde da, at hun vilde gjöre, som han önskede. Kvinderne sloge nu en Kreds omkring Trylle-Forhöiningen[58], men Thorbjörg sad oppe paa den; Gudrid kvad da Kvadet saa smukt og vel, at ingen af de der tilstedeværende tyktes at have hört nogen Sang kvædet med behageligere Stemme. Spaakonen takkede hende for Kvadet, og sagde: „Nu ere mange af de Aander komne til os, og finde Behag i at höre, da Kvadet blev sunget saa vel, som dog tilforn vilde skille sig fra os, og ingen Bistand yde os; mig

---

björgu, *Thorbjörg, eller: af Agtelse for Thorbjörg vil jeg skaffe, M.* 17) met ek, *B,M.* 18) sem þarfir eru, *M.* 19) umhverfis, *B,M,N.* 20) uppi á seiðhjallinum, *Tryllestelladset, B;* var *o.s.v., M.* 21) Guðrið, *A.* 22) fyrr, *tilforn, t. B.* 23) ravst, *B.* 24) *udelades i B,M.* 25) hún hafði margar náttúrur higat at, *hun havde fört mange Aander (el. Væsener) did, B,M.*

skiljast[1] ok enga hlýðni oss veita; en mèr eru nú margir þeir hlutir auðsýnir, er áðr var [ek dulið ok margir aðrir[2]. En ek kann þèr þat at segja, þorkell, at hallæri þetta mun ekki haldast [lengr enn í vetr[3], ok mun batna árángr[4], sem[5] vârar; sóttarfar þat, sem á[6] hefir legit, man ok batna vânu bráðara. En þèr, Guðríðr, skal ek launa í hönd liðsinni þat, er oss hefir af þèr staðit; þvíat þín forlög eru[7] mèr nú allglöggsæ[8]; þú munt gjaforð fá hèr á Grænlandi, þat er sæmiligast er, þóat þèr verði þat eigi til lánggæðar, þvíat vegar þínir liggja út til Íslands, ok man þar koma frá þèr [bæði mikil ætt ok góð[9], ok yfir þínum kynkvíslum[10] [skína bjartari geislar, enn ek hafa megin til at geta slíkt vandliga sèt[11], enda far þú nú heil ok vel, dóttir[12]! Síðan gengu menn at vísindakonunni, ok frètti þá hverr þess, er mest forvitni var á at vita. Hún var ok góð af[13] frásögnum, gekk þat ok lítt í tauma, [er hún sagði[14]. þessu næst var komit eptir henni af öðrum bæ[15]; fór hún þá þángat. þá var sent eptir þorbirni, þvíat hann vildi eigi heima vera, meðan slík [hindrvitni var framit[16].

---

[1]) þótti f. at h. þat er kveðit var, er áðr vildi frá oss snúast, *B;* þat er kveðit var, ok segir: ek hefi nú hugat at mörgum náttúrum, bæði sóttar ok árgángs, ok eru mèr &c., *hvad der var kvædet, og sagde: jeg har nu tænkt paa mange Forhold (Væsener), baade ved Sygdom og Aaring, og ere mig, L,M.* [2]) bæði ek ok aðrir duldir, *B;* b. mèr ok öðrum duldir, *M.* [3]) lengi, *B,M.* [4]) árgángr, *L,M.* [5]) er, *M.* [6]) lengi, *B,M.* [7]) meiri enn mik varir ok, *större end jeg havde tænkt og, t. L.;* meiri enn menn v.

ere nu mange af de Ting klare, som tilforn vare skjulte baade for mig og mange andre. Men jeg kan sige dig det, Thorkel, at dette Uaar vil ikke holde ved længer end i Vinter, og Aaret vil forbedre sig, saasnart Vaaren kommer. Den Sygdom, som har hersket her, vil ogsaa standse hurtigere, end man venter det; men dig, Gudrid, skal jeg strax lönne for den Bistand, som vi have haft af dig, thi din tilkommende Skjæbne er mig nu ganske klar; du vil gjöre det Giftermaal her i Grönland, som er anseeligst, skjönt du ikke vil komme til at nyde godt af det længe, thi dine Veie ligge ud til Island, og der vil du blive Stammoder til en stor og god Æt, og over din Afkom ville skinne klarere Straaler, end jeg har Kraft til nöie at bemærke saadanne[59], men hil dig nu, Dotter, og far du vel!" Siden gik Folk til Spaakvinden, og enhver spurgte da om det, som han helst önskede at vide. Hun var god i sine Svar, det slog heller ikke meget feil, hvad hun sagde[60]. Dernæst kom der nogle efter hende fra en anden Gaard; og hun drog strax did. Der blev da sendt Bud efter Thorbjörn, thi han havde ikke villet være hjemme, medens saadan overtroisk Færd blev övet[61]. Veirliget blev snart mildere, som Thorbjörg havde

ok, *större end Folk tænkte, og, M.* [8]) avll glavggsæ, *alle tydelige, B,D,M.* [9]) ættbogi bæði mikill ok góðr, *B,M.* [10]) ættkvíslum, *B.* [11]) mun skína bjartr (fagr) geisli, *vil skinne en klar Straale, B,M.* [12]) mín, *till. M,N; og M endvidere:* sagði hún. [13]) á, *M.* [14]) s. hún, *som hun sagde, B;* gekk þat ok allt eptir sem hún sagði, *det gik og alt eftersom hun sagde, L,M.* [15]) bæum, *Gaarde, M.* [16]) *saaledes A;* heiðni var framin, *B;* heiðni færi fram, *hedensk Færd övedes, L,M.*

Veðrátta batnaði skjótt[1], sem Þorbjörg hafði sagt. Býr Þorbjörn skip sitt, ok ferr [þartil er[2] hann kemr í Brattahlíð[3]. Eiríkr tekr [vel við honum með blíðu[4], ok kvað þat vel, er hann var þar kominn. Var Þorbjörn með honum um vetrinn, ok skuldalið hans, [en þeir vistuðu háseta með bóndum[5]. Eptir um vârit gaf Eiríkr Þorbirni land á Stokkanesi, ok var þar gerr sæmiligr bær, ok bjó hann þar[6] síðan.

Af Leif enum heppna; ok kristni kom á Grænaland.

4. Eiríkr átti þá konu, er Þórhildr[7] hèt, ok [við henni[8] II sonu; hèt annar Þorsteinn, en annar Leifr; þeir voru báðir efniligir menn, ok var Þorsteinn heima með föður sínum; ok var eigi[9] sá maðr á Grænlandi, er jafn-mannvænn[10] þótti sem hann. Leifr hafði siglt til Noregs, ok var með Ólafi konúngi Tryggvasyni. En er Leifr sigldi af Grænlandi um sumarit, urðu þeir sæhafa til Suðreyja. Þaðan byrjaði þeim seint, ok dvöldust þeir þar lengi um sumarit. Leifr lagði þokka[11] á konu, þá er Þórgunna hèt; hún var kona ættstór, [ok skildi Leifr at hún mundi vera margkunnig[12]. En er Leifr bjóst[13] brott, beiddist Þórgunna at fara með honum. Leifr spurði, hvârt þat væri nokkut[14] vili frænda hennar; hún kveðst [þat ekki hirða[15]. Leifr kveðst eigi þat kunna [sjá at sínu ráði[16], at gera hertekna svâ stórætt-

1) Þegar er vora tók, *saasnart Vaaren begyndte, B,M.* 2) unns, *M.* 3) Bröttuhlíð, *stundum i K.* 4) við honum báðum höndum, *mod ham med begge Arme, B,M.* 5) *udelades i B.* 6) lengi, *længe, t. M; B forbinder dette og næste Capitel.* 7) Þjóðhildr, *B,*

sagt. Thorbjörn gjorde sit Skib i Stand, og fortsatte Reisen, indtil han kom til Brattelid. Erik tog imod ham med Venlighed, og sagde at det var vel at han var kommen der. Thorbjörn var hos ham om Vinteren tillige med sin Familie, men Skibsfolkene skaffede de Herberge hos Bönderne. Om Vaaren efter gav Erik Thorbjörn Land paa Stokkenæs[62], og der blev opfört en anseelig Gaard, hvor han siden boede.

Om Leif den Heldige og Christendommens Indförelse paa Grönland.

4. Erik havde en Kone, som hed Thorhilde[63], og med hende to Sönner; den ene hed Thorstein, og den anden Leif[64]; de vare begge vakkre Mænd, og Thorstein var hjemme hos sin Fader, og der var ikke nogen Mand paa Grönland, der gav bedre Haab om sig at blive til noget end han. Leif havde seilet til Norge og været hos Kong Olaf Tryggvesön. Men da Leif seilede fra Grönland om Sommeren, bleve de forslaaede til Syderöerne. Det varede længe, inden de derfra fik Bör, og de maatte derfor opholde sig der længe om Sommeren. Leif blev forelsket i en Kvinde, som hed Thorgunna; hun var af en fornem Slægt, og Leif fandt, at hun maatte vide meget (være tryllekyndig). Og da Leif beredte sig til at drage bort, bad Thorgunna om Lov til at drage med ham. Leif spurgte, om det var med hendes Frænders Villie. Hun sagde at hun ikke bröd sig derom. Leif sagde at han ikke kunde finde

K, L, M, N; formodentlig hendes christne Navn. 8) *udelades i B.* 9) þá, *da, t. B;* þar, *der, t. M.* 10) mannvænligr, *Hm.* 11) þánka, *Hm;* hug, *B.* 12) þat sá Leifr, at hún mundi kunna fleira enn fátt eitt, *B, M, N.* 13) sigldi, *seilede, B, M, N.* 14) *udel. M.* 15) *rettet for:* þ. e. hirta, *A;* ekki at því fara, *B, M.* 16) *udelades i B, M.*

aða konu í ókunnu landi, en [vèr liðfáir[1]. Þórgunna mælti: eigi er víst at þèr þikki því betr ráðit. Á þat mun ek þó hætta, sagði Leifr. Þá segi ek þèr, sagði Þórgunna, at ek [man fara kona[2] eigi einsaman, ok [em ek[3] með barni, segi ek þat af þínum völdum; get ek [at þat mun vera sveinbarn, þá er fæðist[4]; en þóttu vilir aungan gaum at gefa, þá man ek uppfæða sveininn ok þèr senda til Grænlands, [þegar fara má[5] með öðrum mönnum; en ek get, at þèr verði at þvílíkum nytjum sonareignin[6], sem nú verðr skilnaðr okkar til[7]; en koma ætla ek mèr til Grænlands, áðr lýkr. Leifr gaf henni fíngrgull ok vaðmáls[8] möttul grænlenzkan [ok tannbelti[9]. Þessi sveinn kom til Grænlands, ok nefndist Þorgils. Leifr tók við honum at faðerni, ok er þat sumra manna sögn, at þessi Þorgils [hafi komit[10] til Íslands [fyri Fróðárundr um sumarit[11], en sjá Þorgils [var síðan á Grænlandi[12], ok þótti þar[13] enn eigi kynjalaust um hann[14] verða, áðr lauk. Þeir Leifr sigldu brott or Suðreyjum, ok tóku Noreg um haustit. Fór[15] Leifr til hirðar Ólafs konúngs Tryggvasonar; lagði konúngr á hann góða virðíng, ok þóttist sjá at hann mundi [vera vel-

---

1) vera liðfár, *have saa lidet Mandskab, L,M.* 2) ferr, *B,M.* 3) mun ek vera, *jeg troer at jeg er, B,M.* 4) ok at ek muni svein (sveinbarn, *M*) fæða, þá er þá kemr til, *og at jeg vil föde en Dreng, naar Tiden er omme, B,M.* 5) þá til er færr, *M.* 6) við mèr, *med mig, t. B*; sá son er þú átt v. m., *M.* 7) *udel. i M.* 8) *udelades i B,M.* 9) með kvennbelti, *tilligemed et Kvindebelte, L.* 10) kæmi, *B.* 11) um sumarit fyrir Fróðárundr, *D,H,M*; i Fróðárundrum um sumarit, *I,K.* 12) kom á Græn-

det raadeligt for sig, i et fremmedt Land at bortföre en Kvinde af en saa stor Herkomst, især da han kun havde faa Folk med sig. Thorgunna sagde: „Det er ikke vist, at du vil tykkes bedre om den Beslutning." „Det vil jeg dog forsöge paa," sagde Leif. „Da siger jeg dig," sagde Thorgunna, „at jeg farer ikke ene, thi jeg er frugtsommelig, og jeg udlægger dig for Fader til Barnet; jeg aner at det vil være et Drengebarn, naar det födes; men skjönt du ingen Agt vil give herpaa, saa vil jeg dog opfödeDrengen og sende dig ham til Grönland, saasnart han kan drage med andre Mænd; men jeg aner, at denne Sön vil blive dig til ligesaa meget Gavn, som vor Skilsmisse nu lover; dog agter jeg mig engang, inden Enden tager, til Grönland." Leif gav hende en Guld-Fingerring, en grönlandsk Vadmels Kaabe og et Bælte af Hvalrostand. Denne Dreng kom til Grönland, og hed Thorgils. Leif vedgik at være hans Fader, og tog imod ham, og nogle sige, at denne Thorgils er kommen til Island om Sommeren för Frodaa-Undere[65]; men samme Thorgils var siden paa Grönland, og det syntes ikke heller der at gaae aldeles naturlig til med ham, inden Enden tog. Leif seilede med sine Folk bort fra Syderöerne, og kom til Norge om Hösten. Leif begav sig til Kong Olaf Tryggvesöns Hof; Kongen holdt ham i megen Ære, og troede at see, at han maatte være en veldannet Mand. Engang kom

land, *kom til Grönland, B,N*; *udelades ganske af M.* [13]) *udelades af B,M.* [14]) *ligesaa.* [15]) rëöst, *B.*

menntr maðr[1]. Eitt sinn kom konúngr at máli við Leif, ok segir: ætlar þú út[2] til Grænlands í sumar[3]? þat ætla ek, sagði Leifr, ef þat[4] er yðvar[5] vilì. Konúngr svarar: ek get [at þat mun vel[6] vera, ok skaltu þángat[7] fara með erindum mínum, ok boða þar[8] kristni. Leifr kvað hann ráða skyldu[9], en kveðst hyggja, at þat erindi mundi torflutt a Grænlandi. Konúngr kveðst eigi þann[10] mann sjá, er betr væri tilfallinn[11] enn hann: ok muntu [giptu til bera[12]. þat mun því at eins, segir Leifr, [ef ek nýt yðvar[13] við. Lætr Leifr í haf, [ok er[14] leingi úti, ok hitti[15] á lönd, þau er hann vissi áðr enga von til[16]; voru þar hveitiakrar sjálfsánir ok vínviðr vaxinn; þar voru þau trè er, [mösur hètu[17], ok höfðu þeir af þessu öllu nokkur merki, [sum trè svâ mikil, at í hús voru lögð. Leifr fann menn á skipflaki[18], ok[19] flutti heim með sèr[20]; sýndi hann [í því hina mestu stórmennsku ok drengskap, sem mörgu öðru, er[21] hann kom kristni á landit[22], ok [var

[1]) verða vel metinn, *blive meget anseet*, *L,M*. [2]) *udel. i M*; at sigla, *at seile*, *B*; aptr at sigla, *at seile tilbage*, *L*. [3]) *M till. her* at sigla. [4]) sá, *B*. [5]) góðr, *t. M*. [6]) svà megi, *M*. [7]) *udelades i B,M*. [8]) *saaledes berigtiget*; þá, *A*; á Grænlandi, *i Grönland*, *B,M,N*. [9]) mundu, *B,M*. [10]) *udel. af M*. [11]) til þess fallinn, *M*. [12]) einn þar til giptu bera, *og du allene vil have Lykke dertil*, *M*. [13]) at ek njóta yðar, *M,N*. [14]) þegar hann var búinn; Leif velkti, *saasnart han var færdig, og omdreves*, *B,M,N*. [15]) hann, *t. M*. [16]) i, *B*; ekkert af nè nein deili til, *som vare ham ganske og aldeles ubekjendte*, *L*; ekki *o. s. v.*, *M*. [17]) mosur h., *A*; mausur hètu, *B*; mavsur heita, *M*. [18]) *udelades i B,M,N, som saaledes berette at Leif tog Pröver af*

Kongen i Tale med Leif, og sagde: „Agter du dig ud til Grönland i Sommer?" „Det agter jeg," sagde Leif, „hvis det er eders Villie." Kongen svarede: „Jeg holder for, at det vilde være godt, og du skal drage did med mit Ærende og forkynde Folket Christendommen." Leif sagde at han skulde raade, men tilföiede, at han troede, dette Ærende vilde være vanskeligt at udföre paa Grönland. Kongen sagde at han ikke kjendte nogen Mand, der var bedre skikket dertil end han: „og det vil vist lykkes for dig." „Da vil det allene skee," sagde Leif, „fordi jeg dertil nyder godt af eders Lykke." Leif begav sig nu paa Reisen, og drev længe om paa Söen, og traf paa Lande, som han forud ikke vidste noget af[66]; der vare selvsaaede Hvedeagre og Viinranker opvoxne; der vare ogsaa de Træer, som kaldes Masur, og de toge af alt dette nogle Pröver; somme Træer vare saa store, at de bleve brugte til Bjælker i Huse. Leif traf paa nogle Folk paa et Skibsvrag, og förte dem hjem med sig[67]; Leif viste deri, som i meget andet, den störste Höimodighed og Driftighed, at han indförte Christendommen i Landet, og blev be-

alle Landets Frembringelser hjem med sig, hvorimod de ganske fortie Beretningen om de forliste Skibsfolks Redning. [19]) Leifr, *B.* [20]) ok fekk öllum vist um vetrinn, *og skaffede dem alle Ophold om Vinteren, t. B;* öllum sínum mönnum, *alle sine Mænd (Skibsfolk), M.* [21]) svá mikla stórmennsku ok gæzku af sèr, *saa stor Höimodighed og Godhed, B; M udelader* ok gæzku, *men har for* er i *Slutningen* at. [22]) ok kallaði Vínland-hit góða, *og kaldte det Viinland det Gode, t. L;* ok kallaði þat *o. s. v., M.*

jafnan síðan[1] kallaðr Leifr hinn heppni. Leifr[2] tók land í Eiríksfirði, ok fór heim síðan[3] í Brattahlíð; tóku þar allir[4] menn vel við honum. Hann boðaði brátt [kristni um landit ok almenniliga trú[5], ok sýndi[6] mönnum[7] orðsendíng Ólafs konúngs Tryggvasonar[8], ok sagði, hversu mörg ágæti ok mikil dýrð fylgði þessum sið. Eiríkr tók því máli seint, at láta sið sinn, en þjóðhildr[9] gekk skjótt undir[10], ok lèt gera kirkju eigi[11] allnær húsunum; [þat hús var kallat[12] þjóðhildarkirkja[13]; hafði hún þar fram bænir sínar, ok þeir menn sem við kristni tóku[14]. þjóðhildr vildi ekki samræði[15] við Eirík, síðan hún tók trú, en honum var þetta mjök móti skapi. [Á þessu[16] gerðist orð mikit[17], at [menn mundu[18] leita[19] lands þess er Leifr [hafði fundit[20]; [var þar formaðr at þorsteinn Eiríksson[21], fróðr maðr ok vinsæll[22]. [Eiríkr var ok [tilbeðinn, ok trúðu menn hans gæfu framast ok forsjó; hann var lengi fyri, en kvað eigi nei við[23],

---

1) hann bjargaði mönnunum; var hann, *han frelste Folkene, og blev, B*; hann bjargaði svá mönnum úr sinni villu, *han hjalp saaledes Folk ud af deres Vildfarelse, L,M; den sidste har endvidere:* ok var því síðan, *og blev derfor siden.* 2) sigldi eptir þat til Grænlands ok, *seilede derefter til Grönland, og, t. L,M.* 3) *udelades i B,M.* 4) *udelades i B,M.* 5) kristna trú um landit, *M.* 6) sagði, *M.* 7) brèf ok, *Brev og, t. D.* 8) þar með sýndi hann þeim jarðteiknir, *tillige viste han dem Jertegn, t. L.* 9) þórhildr, *bestandig G,H.* 10) þetta, *t. M.* 11) *udelades i L,M*; eigu, *B,N.* 12) var hon köllut, *M.* 13) þórhildarkirkja, *G,H.* 14) en þeir voru margir, *som vare mange, t. B,M,N.* 15) halda samfarir, *B,M,N.* 16) af þessu, *B,N*; á því, *D,H*; síðan, *derefter, M.* 17) á, *t. M.* 18) hann mundi, *han vilde, M.* 19) vitja, *besöge, L.* 20) fann, *M.* 21) góðr ok, *god og,*

standig siden kaldt Leif den Heldige. Leif landede i Eriksfjord, og drog siden hjem til Brattelid; der toge alle vel imod ham. Han forkyndte snart Christendommen og den almindelige (katholske) Tro i Landet, og foredrog for Folket Kong Olaf Tryggvesöns Ordsending, og forklarede dem, hvor megen Herlighed og Glands der var ved denne Tro. Erik var langsom til at tage nogen Bestemmelse om at forlade sin Tro, men Thjodhilde[68] lod sig snart bevæge, og hun lod bygge en Kirke ikke ganske nær ved Husene; dette Huus blev kaldt Thjodhildes Kirke. Der holdt hun og de andre, som antoge Christendommen, deres Bönner[69]. Thjodhilde vilde ikke, fra den Tid hun havde antaget Troen, have nogen Omgang[70] med Erik; og dette var ham meget imod. Der taltes nu meget om, at man skulde foretage en Opdagelsesreise til det Land, som Leif havde fundet. Den, som især skyndte hertil, var Thorstein Eriksön, en kyndig og afholdt Mand. Erik

---

t. B. [22]) var hann þar meðal manna vinsæll ok fróðr haldinn, *Han (Erik) var der meget afholdt blandt Folk og anseet for kyndig, M; N till.* góðr maðr, *en god Mand, men udel.* haldinn. [23]) tilboðit af vinum hans at hætta á ferð þessa með honum, því þeir sögðu hans gæfa mundi framast vera ok forsjá; var hann skips þurfi við, *indbuden af hans Venner til at forsöge at gjöre denne Reise med ham, thi de sagde at hans Lykke og Klogskab vilde være fortrinligst; han fattedes Skib, I;* buðu ok Eiríki vinir hans at hætta á þessa ferð með honum, þvíat þeir sögðu at hans gæfu ok forsjár mundi framast at njóta; var hann brátt þessa fús, *Eriks Venner böde ham at forsöge at gjöre denne Reise med ham, thi de sagde at det vilde være bedst at benytte hans Lykke* og *Klogskab; han var strax beredt dertil, L. Dette udtrykker M saaledes:* Buðu ok Eiríki vinir hans .... því þeir sögðust hans gæfu ok forsjár mundu framast at njóta. *D tilföier* at síðustu, *tilsidst.*

er vinir hans [báðu hann[1] til[2]; bjöggu[3] síðan skip þat, er Þorbjörn[4] hafði út[5] haft, ok voru tilráðnir XX menn, ok höfðu [lítit fè, eigi meira enn[6] vâpn ok vistir. Þann myrgin reið Eiríkr[7] heiman, tók hann [einn kistil, ok var þar í[8] gull ok silfr[9], fal hann þat[10], ok fór síðan leiðar sinnar; ok[11] [bar svâ til at hann fèll[12] af baki, ok [brotna rifin í síðunni, en lesti höndina í axlarliðnum[13]. Af [þeim atburð[14] sagði hann Þórhildi[15] konu sinni, at hún tæki fèit á brott[16], lèzt þess hafa atgoldit, er hann hafði fèit fólgit. Síðan sigldu þeir út or Eiríksfirði með gleði mikilli[17]; þótti þeim [allvænt sitt efni[18]. Þá velkti úti lengi í hafi[19], ok komu þeir ekki á þær[20] slóðir, sem þeir vildu[21]. Þeir komu í sýn við Ísland[22], ok svâ höfðu þeir fugl af Írlandi; rak[23] þá skip þeirra um haf innan; [fóru aptr um haustit[24], ok voru [allmjök væstir ok[25] þrekaðir[26]; koma við [vetr

[1]) fýsti hann, *og tilskyndede*, *B,I,M.* [2]) *udel. M.* [3]) þeir, *de, t. B,M.* [4]) Vífilsson, *t. H.* [5]) þángat, *t. M.* [6]) þeir fè lítit, en meira, *lidet Gods, men mere, B*; eigi mikit fè, en meira, *ikke mange Penge, men mere, L,M,N.* [7]) morgin er Eiríkr fór, *Morgen da Erik drog, B,M,N.* [8]) kistil þann er í var, *M.* [9]) sem (er) hann sjálfr átti, *som han selv eiede, L,M.* [10]) fè, *Gods, t. B,M.* [11]) reið til skips, *red til Skibet, t. M.* [12]) er hann var skamma leið (skamt) kominn, fèll hann, *da han var kommen et kort Stykke Vei, faldt han, B,M.* [13]) braut rif sín, ok lesti öxl sína, (öxlina ok kvað við: a-i ai! *bröd sine Ribbeen, og forslog sin Skulder, og skreg au! au! B,N; M har isteden for dette Udraab, allene Ordet* hátt, *höit*; brotnuðu II rifin í síðunni, *bröd to Ribbeen i Siden, D.* [14]) þessum atburði, *M.* [15]) sendi hann orð, *sendte Bud, B*; gjörði hann boð, *M, men udelader Navnet.* [16]) brutt þat er hann hafði fólgit, *som han havde skjult, B*; falit, *I,M.* [17]) *udelades i B,M.* [18]) vænt um

blev ogsaa anmodet om at drage med, da man havde störst Tiltro til hans Lykke og Klogskab; han var længe derimod, men da hans Venner bade ham indstændig derom, afslog han det ikke[71]. Dernæst gjorde de det Skib i Stand, hvorpaa Thorbjörn var kommen derud, og tyve Mænd bleve bestemte til Reisen; de förte lidet Gods med sig, og ikke mere end deres Vaaben og Födevarer. Den Morgen, da Afreisen var bestemt, red Erik hjemmefra, han tog da et Skrin, hvori der var Guld og Sölv, dette skjulte han i Jorden, og begav sig siden paa Veien; og da ramte ham det Uheld, at han faldt af Hesten og bröd Ribbenene i Siden, og forslog Armen i Skulderledet. Dette bevægede ham til at bede sin Kone Thorhilde at hun skulde tage Pengene bort, og han udlod sig med, at han nu havde undgjeldt for det, at han havde skjult Pengene[72]. Siden seilede de ud af Eriksfjord med stor Glæde, og havde den bedste Forhaabning om deres Reise. De dreve længe om paa Havet, og kom ikke paa de Veie, som de vilde. De kom Island i Syne, og saa bemærkede de Fugle fra Irland; deres Skib drev saaledes hid og did i Havet; om Hösten droge de tilbage, og vare saare meget medtagne af Slud og Uveir og udmattede af Strabadser; de kom ved selve Vinterens Begyndelse til Eriks-

---

sitt ráð, *B,M.* [19]) höfum, *M.* [20]) sæin, *en Skrivefeil*, *B,N.* [21]) haldit hafa, *t. M.* [22]) Irland, *M*; land, *N.* [23]) reiddi, *B,M,N.* [24]) hurfu þeir svá aptr er haustaði, *de vendte tilbage da Hösten (Efteraaret) indfandt sig*, *M.* [25]) mæddir ok mjök, *udmattede og meget*, *B*; mæddir ok, *M.* [26]) er þeir náðu at kenna Grænland, *da de naaede saa nær Grönland, at de kunde kjende Landet*, *t. L,M.*

sjálfan â[1] Eiríksfjörð; þá mælti Eiríkr: kátari [sigldu vèr í sumar[2] út or firðinum[3], enn nú eru vèr[4], ok eru þó enn[5] mörg góð[6] at[7]. Þorsteinn svarar: þat er nú[8] [höfðíngligt bragð[9], at [sjá nokkut gott[10] ráð fyri þeim mönnum öllum[11], sem hèr eru nú ráðstafalausir[12], ok fá þeim [vist í vetr[13]. Eiríkr svarar: [þat er jafnan satt, sem mælt er, at eigi veit fyrr enn svarat er, ok svâ man hèr fara[14]; [skal nú hafa ráð[15] þín um þetta. Fóru nú allir, þeir er eigi höfðu aðrar[16] vistir, með þeim feðgum[17]; síðan [fóru þeir heim í Brattahlíð, ok voru þar um vetrinn[18].

Þorsteinn Eiríksson fèkk Þuríðar[19] *; aptrgöngur.*

5. Nú er frá því at segja at Þorsteinn Eiríksson vakti bónorð við Guðríði[20], ok var því máli vel svarat, bæði af henni, ok af föður hennar; er þetta at [ráði gert[21]. Þorsteinn gengr at eiga Guðríði, ok var þetta brúðkaup í Brattahlíð um haustit; fór sjá[22] veizla vel fram, ok var allfjölmennt[23]. Þorsteinn átti bú í Vestrbygð[24] á bæ þeim, er hèt[25] í Lýsufirði; en sá maðr átti þar helmíng[26] í búi, er Þorsteinn hèt[27]; Sigríðr hèt kona hans.

---

[1]) sjálfan, *selve Briksfjord, B,N.* [2]) *sandsynligere* vóru þèr í sumar, er þèr fóruð, *vare I i Sommer, da I droge, B,M,N.* [3]) firði þessum, *denne Fjord, M.* [4]) þèr, *I, M paa begge Steder.* [5]) nú, *B,M.* [6]) góð ráð, *gode Raad, L,M.* [7]) sagði hann, *t. M.* [8]) þá, *da, M.* [9]) höfðíngsbragð, *M.* [10]) *udeludes i B.* [11]) *udelades i B.* [12]) ráðlausir, *B,N; M har fra förste [:* segja nokkut ráð þeim sem nú eru ráðlausir. [13]) vistir, *B,M,N.* [14]) *udelades i B.* [15]) orð, *B.* [16]) áðr, *tilforn, B.* [17]) *Istedenfor det foregaaende fra Mærket [har L:* þessum þinum

fjord; da sagde Erik: „Gladere seilede vi i Sommer ud af Fjorden, end vi nu ere[73], og der ere dog endnu mange gode Raad for os." Thorstein svarede: „Det egner sig nu en Hövding at drage nogen Omsorg for alle de Mænd, som nu ere her uden noget vist Tilholdsted, og at skaffe dem Herberge i Vinter." „Erik svarede: „Det er bestandig sandt, som det hedder, at en Sag ikke er klar, för der er svaret; og saa maa det gaae her; vi skulle nu fölge dit Raad i dette." Alle de, som ikke havde andre Herberger, fulgte nu med Erik og Thorstein; de droge hjem til Brattelid, og vare der om Vinteren.

Thorstein Eriksön fik Thurid (Gudrid); Gjengangere.

5. Nu er at fortælle om, at Thorstein Eriksön beilede til Gudrid, og det Andragende blev vel optaget baade af hende og hendes Fader; dette blev altsaa besluttet. Thorstein ægtede Gudrid, og deres Bryllup stod i Brattelid om Hösten; dette Gilde gik vel af, og der vare mange forsamlede til samme. Thorstein havde Bo i Vesterbygden paa den Gaard, som hed Lysefjord[74], men Halvdelen i Boet havde en Mand, ved Navn Thorstein, hans Kone

ráðum skal sæta, ok fá þeim mönnum vistir ok viðtöku, er eigi höfðu áðr haft, með okkr feðgum, *disse dine Raad skal man fölge, og skaffe de Folk, som endnu mangle saadant, Modtagelse og Ophold hos min Fader og mig.* 18) tóku þeir land, ok fóru heim, *landede de og droge hjem, B.* 19) Guðríðar, *M*; *B fattes her som overalt Capitel-Overskrifter.* 20) Þorbjarnardóttur, *t. B*; dóttur Þorbjarnar, *M.* 21) ráðum gjört at, *besluttet at, B,M.* 22) sú, *B,M.* 23) mjök fjölmenn, *M.* 24) Vestri bygð, *B.* 25) heitir, *B.* 26) heimili, *Hjem, L,M.* 27) líka svå, *ligeledes, till. L.*

Fór Þorsteinn í Lýsufjörð [um haustit til nafna síns[1], ok þau Guðríðr bæði. Var þar við[2] þeim vel tekit; voru þau þar um[3] vetrinn[4]. Þat gerðist þar[5] til tíðinda, at sótt kom í bæ þeirra, er [lítit var af vetri[6]. Garðr[7] hèt þar verkstjóri; [hann var ekki[8] vinsæll[9] maðr; hann tók fyrst sótt, ok andaðist; síðan var skamt at bíða, at hverr [lèzt at öðrum[10]. Þá tók sótt Þorsteinn Eiríksson ok Sigríðr, kona Þorsteins, [nafna hans[11]. Ok eitt kveld fýstist Sigríðr at gánga til náðahúss[12], er stóð [í gegn[13] útidyrum; Guðríðr fylgði henni[14], ok horfðu þær móti útidurunum[15]; þá kvað [hún við hátt, Sigríðr[16]. Guðríðr mælti: [við höfum óvarliga[17] farit, ok áttu aungan stað við, at kalt[18] komi á þik, ok [föru við heim[19] sem skjótast! Sigríðr svarar: eigi [er fært[20] at svâ búnu; hèr er nú liðit þat allt hit dauða fyri durunum, ok [Þorsteinn, bóndi[21] þinn, ok þar kenni ek mik, ok er slíkt hörmúng at sjá. Ok er þetta leið af, mælti hún: [förú við nú, Guðríðr[22]! nú sè ek ekki liðit. Var þá [Þorsteinn

---

1) *udelades i B.* 2) Fóru þau Þorsteinn ok Guðríðr heim i Lýsufjörð, ok var, *Baade Thorstein og Gudrid toge hjem til Lysefjord og, M.* 3) er leið á, *da det led ud paa Vinteren, L.* 4) vinturinn, *B,N.* 5) þar, *t. M.* 6) leið á vetr, *da det gled ud paa Vinteren, M.* 7) *saaledes A paa dette Sted;* Garði, *B,M,N.* 8) ok var, *M;* ekki *udel. af N.* 9) óvinsæll, *N.* 10) tók sótt at öðrum, ok önduðust, *blev syg efter den anden og döde, B,M.* 11) *udelades i B;* bónda, *M.* 12) garðs þess, *den Indhegning, B, M,N.* 13) gegnt, *M,N.* 14) til dyra, *til Dören, t. M.* 15) dyrunum, *B,M.* 16) Sigríðr ó! *B;* Sigríðr við hátt, *M;* Sigríðr

hed Sigrid. Thorstein drog til Lysefjord om Hösten til sin Navne, og Gudrid fulgte ham did. Der blev taget vel imod dem, og de vare der om Vinteren. Det indtraf der, at Sygdom kom i deres Gaard strax i Begyndelsen af Vinteren. Gardar hed den Mand, som forestod Arbeidet der paa Gaarden; han var ikke afholdt; han blev först syg og döde; siden varede det ikke længe, inden den ene döde efter den anden. Derpaa angreb Sygdommen Thorstein Eriksön og hans Navne Thorsteins Kone Sigrid. Og en Aften vilde Sigrid gaae til Lillehuset, som stod over for Huusdören; Gudrid fulgte hende, og de vendte imod Indgangen; da udstödte Sigrid et Skrig. Gudrid sagde: „Vi have baaret os uforsigtig ad, og skynd dig, at du ikke skal blive kold, og lad os strax gaae ind igjen, saa hurtig som vi kunne." Sigrid svarede: „Ei er det saa let at gaae tilbage, saaledes som Sagerne nu staae, thi her er nu hele de Dödes Skare foran Dören, og din Mand Thorstein, og der kjender jeg mig selv, og er sligt skrækkeligt at see." Og da det var forbi, sagde hun: „Lad os nu gaae, Gudrid! nu seer jeg ikke denne Skare længer." Da var Thorstein forsvunden for hen-

---

við, *N.* 17) úhyggiliga, *B.* 18) veðr, *kold Blæst, t. B.* 19) förum inn, *lad os gaae ind, B; istedenfor det foregaaende fra det förste Mærke [har L:* hvat lèztu svå óhiggiliga, ok áttu eingan stað at vera við kalt veðr, ok kom aptr frá dyrunum nú með mèr, *hvi bærer du dig saa ubetænksomt ad, og du kan paa ingen Maade taale at opholde dig i Kulden, og kom nu tilbage fra Dören med mig!* 20) fer ek, *gaaer jeg, B,M.* 21) Þar í sveit kenni ek Þorstein bónda, *i denne Skare kjender jeg din Mand Thorstein, M.* 22) *udelades i B.*

horfinn henni[1]; þótti hann áðr haft[2] hafa svipu í hendi, ok vilja berja liðit. Síðan gengu þær inn, ok áðr morgun kæmi, þá var hún látin[3]; ok var ger kista at líkinu. Ok þenna sama dag ætluðu menn[4] at róa, ok leiddi þorsteinn þá til vara, ok [í annan lit[5] fór hann at sjá[6] veiðiskap þeirra. þá sendi þorsteinn Eiríksson nafna sínum orð[7], at hann kæmi til hans, ok sagði svâ, at þar væri varla kyrt, ok húsfreyja vildi færast á fætr[8], ok vildi undir klæðin hjá honum, ok er hann kom inn[9], var hún komin upp á rekkjustokkinn[10]; þá tók hann hana höndum, ok lagði boleyxi fyri [brjóst henni[11]. þorsteinn Eiríksson andaðist nær dagsátri[12]. þorsteinn bóndi[13] bað Guðríði leggjast niðr ok sofa, en hann kveðst vaka mundu um nóttina [yfir líkinu[14]; hún[15] gerir svá[16], ok er skamt leið á nóttina, settist[17] þorsteinn [Eiríksson upp[18], ok [mælti; kveðst[19] vilja at Guðríðr væri þángat kölluð, ok kveðst vilja tala[20] við hana[21]: guð vill[22] at þessi stund sè mèr gefin til leyfis ok umbótar[23] míns ráðs. þorsteinn bóndi gengr á fund Guðríðar, ok vakti hana, biðr hana [signa sik ok[24] biðja sèr guð hjálpar[25], ok segir,

---

[1]) ok verkstjórinn, *og Avlsforvalteren, t. B.* [2]) *udelades i B; fra [har M,N:* var þá ok verkstjórinn horfinn, er henni sýndist, *da var ogsaa Avlsforvalteren forsvunden, som forekom hende.* [3]) önduð, *B,N;* Sigriðr önduð, *M.* [4]) út, *t. B;* þar út, *M.* [5]) *berigtiget efter Gisning;* let, *A;* innan lítils tíma, *inden kort Tid, L,M;* í annan (stað), *N.* [6]) át sjá um, *see til, passe, B, M,N.* [7]) boð, *M.* [8]) aptr, *igjen, t. M.* [9]) þángat, *derind, t. M.* [10]) reyckjustokkinn (rekkju, *M*) hjá honum, *B,M,N.*

des Öine; forud forekom han hende at have en Svöbe i Haanden og at ville slaae Skaren[75]. De gik derpaa ind, og för Morgenen kom, var hun död; og der blev gjort en Kiste til Liget. Og denne samme Dag agtede Folkene at roe ud at fiske, og Thorstein förte dem ned ad Bryggen; og da det var begyndt at mörknes, drog han ned at see deres Fangst. Da sendte Thorstein Eriksön sin Navne Bud, at han skulde komme til ham, og sagde saa, at der ikke var roligt, og at Huusmoderen vilde reise sig op paa Födderne, og vilde under Klæderne hos ham; og da han kom ind, var hun kommen op paa Sengestokken[76]; da tog han hende fat med Hænderne, og holdt en Bulöxe for Brystet af hende[77]. Thorstein Eriksön döde næsten ved Dagens Slutning. Huusbonden Thorstein bad Gudrid at lægge sig ned at sove, men han sagde at han vilde vaage om Natten ved Liget[78]; hun gjorde saa. Og da en kort Tid af Natten var forlöben, satte Thorstein Eriksön sig op, og talte; han sagde at han önskede at Gudrid blev kaldt did, og sagde at han vilde tale med hende: „Gud vil, at denne Stund gives mig til Raadighed og til Forbedring i min Forfatning." Huusbonden Thorstein gik da til Gudrid, og vakte hende, bad hende signe sig og bede Gud om at hjelpe sig, og sagde

[11]) brjóstit, *M.* [12]) dagsetri, *B,L;* at dagsetri, *ved Dagens Slutning,* *N.* [13]) *udelades i B,M.* [14]) *udel. M*; líkunum, *B,N.* [15]) hann, *M.* [16]) Guðriðr sofnar brátt, *Gudrid sov snart, t. B, N.* [17]) reistist, *reiste sig, B,N;* reis, *M.* [18]) upp hinn dauði, *den döde Thorstein, M.* [19]) kvaðst, *M.* [20]) mæla, *M.* [21]) þvíat, *t. M.* [22]) sagði hann, *t. M.* [23]) umbóta, *M,N.* [24]) at, *M,N.* [25]) hjálpa, *B.*

hvat þorsteinn Eiríksson [hafði talat við hann[1]: [ok hann vill finna[2] þik; [verðr þú ráð fyri at sjá, hvat þú vill upptaka, þvíat ek kann hèr um hvârskis at[3] fýsa. Hún svarar: vera kann, at þetta sè ætlat til nokkura þeirra hluta, er síðan sè í minni hafðir, þessi hinn undarligi hlutr, en ek vænti at guðs gæzla mun yfir mèr standa, mun ek ok[4] áhætta með guðs miskunn, at [fara til móts við hann, ok vita, hvat hann vill tala[5], þvíat ek [mun eigi forðast mega, ef mèr skal mein at verða[6]; vil ek síðr at hann gángi víðara; en mik grunar, at [þat man áliggja[7]. Nú fór Guðríðr, ok hitti þorstein; sýndist henni sem hann feldi tár; hann[8] mælti í eyra henni nokkur orð hljótt, svâ at hún ein vissi; [en þat mælti hann, svâ at allir heyrðu[9], at þeir menn væri sælir, er trúna hèldu[10], ok henni fylgði öll[11] hjálp ok miskunn; ok sagði þó, at margir hèldi hana illa: er þat engi[12] háttr, sem hèr hefir verit á Grænlandi[13], síðan kristni kom[14] hèr, at setja menn niðr í úvígða[15] mold við litla yfirsöngva; vil ek mik láta flytja til kirkju ok aðra þá menn, sem hèr hafa andazt, en Garðar[16] vil ek brenna láta á báli sem skjótast, þvíat hann veldr öllum aptrgöngum þeim, sem hèr hafa verit[17] í vetr. Hann

---

1) þ. E. hefir mælt við mik, sagði hann, *M.* 2) tala við, *tale med, L*; at hann vildi tala við, *M.* 3) sjá þú nú ráð fyri; hvárkis kann ek, *B,M.* 4) *udelades i B.* 5) mæla við hann, *B,M.* 6) má nú ekki forðast, *B,M*; mein til mín, *t. B,N.* 7) þat sè at öðrum kosti, *at det vil gaae anderledes*, *B,M.* 8) ok, *B.* 9) ok sagði, *B,M.* 10) tæki ok hèldi hana vel, *som antoge Troen*

hende hvad Thorstein Eriksön havde talt til ham: „og han vil tale med dig, hvorfor du kommer til at overveie, hvad Beslutning du vil tage; thi jeg kan her hverken tilskynde eller fraraade dig." Hun svarede: „Det kan være, at dette sigter til nogle saadanne Ting, som siden ville blive holdte i Minde, denne vidunderlige Hændelse; men jeg haaber at Gud vil holde mig i sin Varetægt; jeg vil derfor vove med Guds Miskundhed at gaae til ham, og faae at vide, hvad han vil tale; thi jeg vil ikke kunne undflye, hvis det er mig bestemt til Meen; mindre önsker jeg at han skal gaae videre; men jeg aner, at det maa være magtpaaliggende." Nu gik Gudrid, og kom til Thorstein; det syntes hende som han fældte Taarer; han hvidskede nogle Ord til hende, saa at hun ene kunde höre dem, men det sagde han, saa at alle hörte det, at de vilde blive salige, som holdt Troen, og at al Hjelp og Miskundhed var forbunden med den; og sagde at dog mange kun slet overholdt dens Bud: „thi det er ingen Skik, som det er gaaet her i Grönland, siden Christendommen her er indfört, at begrave Folk i uviet Jord, og kun synge lidet over dem; jeg önsker at jeg og de övrige, som ere döde her, blive förte til Kirken, men jeg vil at Gardar skal brændes, saa snart som mueligt, paa et Baal[79], thi han forvolder alle de Gjenfærd, som her have været i Vinter." Han forudsagde hende og-

---

og holdt den vel, M. [11]) *udelades i B,M.* [12]) góðra manna, *gode Menneskers, L,M.* [13]) sagði hann, *t. M.* [14]) var, *C.* [15]) vígða, *viet, B,N.* [16]) Garða, *B,M.* [17]) vorðit, *B.*

sagði henni ok um sína[1] hagi, ok kvað hennar forlög mikil mundu verða, en bað hana varast at giptast grænlenzkum mönnum[2], bað[3] at hún[4] legði fè þeirra til kirkju [ok sumt[5] fátækum mönnum, ok þá hnè hann aptr [öðru sinni[6]. Sá hafði háttr verit á Grænlandi, síðan kristni kom[7] þángat, at menn voru grafnir á bæjum, þar sem önduðust, í úvígðri[8] moldu; skyldi setja staur upp af [brjósti hinum dauða[9], en síðan, er kennimenn komu til, þá skyldi upp kippa staurinum, ok hella þar í vígðu vatni, ok veita þar yfirsöngva, þótt þat væri miklu síðar. Lík þeirra Þorsteins voru færð til kirkju í Eiríksfjörð, ok veittir þar yfirsöngvar af kennimönnum. [Tók Eiríkr við Guðríði, ok var henni í föður stað[10]. [Litlu síðar[11] andaðist Þorbjörn; bar þá fè allt undir Guðríði; tók Eiríkr[12] [hana til sín[13], ok sá vel um [hennar kost[14].

Af Höfða-Þórði.

5. [Þórðr hèt maðr, er bjó at Höfða á Höfðaströnd; hann átti Friðgerði, dóttur Þóriss hímu ok Friðgerðar, dóttur Kjarvals írakonúngs. Þórðr var son Bjarnar byrðusmjörs, Þorvaldssonar hryggs[15] Ásleikssonar, Bjarnarsonar járnsíðu, Ragnarssonar loðbrókar. Þau áttu son, er Snorri hèt; hann átti Þórhildi rjúpu, dóttur Þórðar gelliss.

[1]) hennar, *M.* [2]) manni, *B,M.* [3]) hann ok, *t. B.* [4]) haun, *d. e.* hön, *B.* [5]) eða gefa þat, *eller give det*, *B*; eðr gæfi þat, *M.* [6]) á bak, *paa Ryggen, M.* [7]) uut, *sic*, *d. e.* út, *B,M,N.* [8]) vigri, *d. e.* vigðri, *urigtigt, B*; úvígða, *M.* [9]) bristi, *B,L,N*; brysti, *M.* [10]) *udelades i B,M,N.* [11]) eptir þat, *derefter, B,M.*

saa hendes egen Skjæbne, og sagde at den vilde blive mærkelig, men bad hende vogte sig for at gifte sig med nogen grönlandsk Mand; han bad hende, at hun skulde give deres Formue deels til Kirken deels til de Fattige; og dernæst faldt han tilbage anden Gang[80]. Det havde været Skik i Grönland, efterat Christendommen var der indfört, at Folk bleve begravede paa Gaardene, hvor de vare döde, i uviet Jord, og der skulde sættes en Stavre op fra Brystet paa den Döde, og siden, naar Præster kom dertil, da skulde Stavren rykkes op, og der skulde hældes Vievand i Hullet, og synges derover, om det end var længe efter[81]. Thorsteins og de andres Lig bleve förte til Kirken i Eriksfjord, og der blev sunget over dem af Præsterne. Erik tog Gudrid til sig, og var hende i Faders Sted. Kort efter döde Thorbjörn, hele Formuen tilfaldt da Gudrid. Erik tog hende til sig, og sörgede vel for hendes Anliggender.

Om Thord paa Höfde.

6. Thord hed en Mand, som boede paa Höfde i Höfdestrand; han var gift med Fridgerde, som var en Datter af Thorer Hyma eller den Dösige og Irernes Konge Kjarvals Datter Fridgerde[82]. Thord var en Sön af Björn Byrdesmör, en Sön af Thorvald[83] Ryg, en Sön af Asleik, en Sön af Björn Jernside, en Sön af Ragnar Lodbrok. De havde en Sön, som hed Snorre; han var gift med Thorhilde Rype, en Datter af Thord

[12]) hinn rauði, *till. M.* [13]) við henni, *B.* [14]) kosti hennar, *M.* [15]) hrings, *Ring, H.*

þeirra son var þórðr hesthöfði. þorfinnr karlsefni hèt son þórðar[1]; móðir þorfinns hèt þórunn. þorfinnr var í kaupferðum, ok þótti góðr fardrengr[2]. Eitt sumar býr Karlsefni skip sitt, ok ætlar til Grænlands. Snorri [þorbrandsson ferr[3] með honum or Álptafirði[4], ok voru XL manna [á skipi[5]. Maðr hèt Bjarni Grímólfsson, breiðfirzkr[6] [at ætt[7]; [annar hèt þórhallr Gamlason, austfirzkr maðr[8]; þeir bjöggu [hit sama sumar[9] skip sitt, ok ætluðu til Grænlands; þeir voru ok IVtigir manna á skipi. Láta þeir Karlsefni[10] í haf [þessum II[11] skipum, þegar þeir voru búnir. Ekki er um þat getit, hversu lánga útivist þeir höfðu[12]; en frá því er at segja, at bæði þessi skip [komu á Eiríksfjörð um haustit. Eiríkr reið til skips, ok aðrir landsmenn; tókst með þeim greiðlig kaupstefna[13]; buðu stýrimenn Eiríki[14] at hafa[15] slíkt af varníngi, sem hann[16] vildi; en Eiríkr sýnir þeim[17] stórmennsku af sèr í[18] móti, þvíat hann bauð þessum [II skipshöfnum til sín heim um vetrinn[19] í Brattahlíð. þetta þágu kaupmenn, ok [þökkuðu honum[20]. Síðan var fluttr

---

[1]) *B o. fl. have saaledes fra Capitlets Begyndelse:* Maðr hèt þorfinnr karlsefni, son þórðar hesthöfða, er bjó norðr *(udelader M)* i Reyninesi i Skagafirði, [er nú er kallat, *udel. K,M;* Karlsefni var ættgóðr maðr ok vel auðgigr *(sic)* at fè (*udel. M*), *Der var en Mand ved Navn Thorfinn Karlsefne, en Sön af Thord Hesthöfde, som boede nordpaa i Reynenæs i Skagefjorden, (som det nu kaldes). Karlsefne var en Mand af god Herkomst og meget rig (paa Gods), B; saaledes ogsaa I,K,L M;* hesthöfða, *t. H.* [2]) fargángr, *L.* [3]) þorbjarnarson rèðst til ferðar, *B,M;* rèðst, *H.* [4]) á Skógarströnd, *t. D.* [5]) með þeim, *hos dem, B,M.*

Geller; deres Sön var Thord Hesthöfde[84]. Thorfinn Karlsefne hed Thords Sön; Thorfinns Moder hed Thorun[85]. Thorfinn drog paa Handelsreiser, og blev anseet for en duelig Sö- og Handelsmand. En Sommer gjorde Karlsefne sit Skib i Stand, og agtede sig til Grönland. Snorre Thorbrandsön fra Alptefjord[86] drog med ham, og de vare 40 Mand paa Skibet. Der var en Mand, ved Navn Bjarne Grimolfsön fra Bredefjord[87], en anden som hed Thorhal Gamlesön, en östfjordsk Mand; de beredte den samme Sommer deres Skib, og agtede sig til Grönland; de vare ogsaa 40 Mand paa Skibet. Karlsefne og de andre seilede nu af med disse to Skibe, saasnart de vare færdige. Der fortælles intet om, hvor lang Tid de vare i Söen, men det er at berette, at begge disse Skibe kom til Eriksfjord om Hösten. Erik og flere af Beboerne rede til Skibet, og de begyndte nu at slutte Handel med dem, og kom let overeens derom. Skibsförerne tilböde Erik at tage saa meget af Varerne, som han vilde; men Erik viste dem igjen paa sin Side Gjæstfrihed, og böd Besætningerne af disse to Skibe hjem til sig om Vinteren til Brattelid. Dette toge Kjöbmændene imod, og takkede

[6]) *saaledes D,H,B,I,M,N;* freiðfirðskr, *urigtigt, A.* [7]) maðr, *B,M,N.* [8]) *udel. af M.* [9]) samsumars sem Karlsefni, *B,M,N.* [10]) *udel. M,N.* [11]) fram tvennum, *B.* [12]) áttu, *M.* [13]) brotnuðu, ok komust menn allir af, með þvi góði, sem þeir höfðu, *söndersloges, og hele Mandskabet kom derfra med det Gods, som de havde, Hm.* [14]) Guðriði, *B.* [15]) kaupa, *kjöbe, L,M.* [16]) hún, *B.* [17]) mikla, *stor, B,M,N.* [18]) aptr á, *M.* [19]) skipverjum báðum heim til sín til vetrvistar, *B;* báðum styrimönnum, *begge Skipperne o.s.v., M.* [20]) fóru með Eireki, *B,M,N.*

heim varníngr þeirra í Brattahlíð; skorti þar eigi útibú[1] stór til at varðveita í [varníng þeirra; skorti þar ekki mart þat er hafa þurfti, ok[2] líkaði [þeim vel[3] um vetrinn. En er dró[4] at jólum, tók Eiríkr [fæð mikla, ok var óglaðari enn[5] hann [átti vana[6] til. Eitt sinn kom Karlsefni at máli við Eirík, ok mælti: er þèr þúngt, Eiríkr [bóndi, menn þikkjast[7] finna, at þú ert [óglaðari enn þú átt vana til; þú hefir veitt oss með hinni mestu[8] rausn, ok eru vèr[9] skyldir til at launa þèr [slíku góðu[10], sem vèr höfum föng á; nú segðu, hvat úgleði [þinni veldr[11]! Eiríkr svarar: èr[12] þiggit vel ok góðmannliga[13]; nú leikr [mèr þat eigi í[14] hug, at á[15] yðr [verði hallt[16] um vâr skipti[17], hitt er heldr at mèr þikki [uggligt, þá er þèr komit annarsstaðar, at þat flytist, at þèr hafit engi jól verri haft enn þessi, er nú koma, ok Eiríkr hinn rauði veitti yðr í Brattahlíð á Grænlandi[18]. [Þat mun eigi svâ fara, bóndi, segir Karlsefni[19], vèr höfum [(á) skipi vâru[20] bæði malt ok korn, [ok hafit[21] þaraf slíkt, er þèr vilít, ok gerit veizlu [svá stórmannliga, sem yðr líkar fyri því[22]! Þetta

---

[1]) góð ok, *t. B,M,N.* [2]) *udelades i B,M,N.* [3]) kaupmönnum vel með Eireki, *B,N;* við Eirík, *M.* [4]) dróg, *N,M.* [5]) at verða úglaðr, er, *at blive sörgmodig, som han pleiede, B,N;* at úgleðjast meir, *M.* [6]) var vanr, *M;* átti vanda, *N.* [7]) ek þikkjumst, *jeg synes, H,M,N.* [8]) nökkuru fálátari, enn verit hefir, ok þú veitir oss með mikilli, *mere taus end tilforn, og du beværter os med stor, B,M,N.* [9]) þvi, *derfor, t. M.* [10]) eptir þvi, *B;* vel e. þ., *M.* [11]) *till. B; fattes i A.* [12]) þèr, *M o. fl.* [13]) mannliga, *M.* [14]) þat ekki i minum, *M.* [15]) *udelades i Hm.* [16]) hallist, *B,M,N.* [17]) viðskipti, *B,M,N;* verði hallr i

ham. Dernæst bleve deres Varer förte hjem til Brattelid; der fattedes ikke store Udhuse til at gjemme Varerne i, heller ikke meget af det, som behövedes, hvorfor de vare vel tilfredse om Vinteren. Men imod Julen[18] begyndte Erik at blive taus, og var ikke saa glad, som han pleiede. Engang henvendte Karlsefne sig nu til Erik og spurgte: „Har du nogen Bekymring, Erik? man synes at mærke, at du ikke er saa glad, som du pleier; du har beværtet os med den störste Gavmildhed, og vi ere skyldige at gjengjelde dig det med saadanne Tjenester, som vi ere i Stand til at yde; siig mig nu, hvad der bedröver dig!" Erik svaréde: „I tage vel og venligen til Takke her, derfor er jeg ikke bekymret for, at I, hvad vort Mellemværende betræffer, skulle komme til at savne Bistand; men derimod frygter jeg for, naar I komme andensteds, at det vil siges, at I ikke have tilbragt nogen værre Juul end denne, som nu kommer, da Erik den Röde beværtede eder i Brattelid paa Grönland." „Det vil ikke gaae saa, Bonde!" sagde Karlsefne; „vi have paa vort Skib baade Malt og Korn, tag deraf saa meget som I vil, og bered et Gilde saa rigeligt som I synes derom! Dette

---

vorum viðskiptum, *Hm.* [18]) *fra Mærket:* illt, ef at er spurt, at þèr hafit verit hèr svá jólin þessi, er nú koma í hönd, *det slemt, om det skal spörges, at I have været her saaledes i den nu forestaaende Juul, B;* úkátir, *sörgmodige, till. M.* [19]) Karlsefni svarar: þat mun ekki á þá leið, *Karlsefne svarede: Det vil ikke gaae saaledes, B.* [20]) á skipum, *paa Skibene, M;* á skipum vorum, *paa vore Skibe, N.* [21]) ok mjöl, ok er yðr heimilt (af at, *M)* at hafva (af, *N)*, *og Meel, og er det eder tilladt at tage, B.* [22]) slika, sem stórmensku ber til, *saadant som dit Storsind tilsiger, B:* .... berit til, *M.*

þiggr Eiríkr, ok var þá búit til jólaveizlu, ok var hún [hin sæmiligsta, svá at menn þóttust trautt þvílíka rausn sèt hafa í fátæku landi[1]. Ok eptir jólin vekr Karlsefni [bónorð fyri Eirík um[2] Guðríði, því at honum leizt, sem hann mundi forræði á hafa[3]. Eiríkr svarar [vel, ok segir, at hon man sínum forlögum verða at fylgja, ok kveðst góða eina frètt af honum hafa; ok lauk svá, at þorfinnr festi þuríði, ok var þá aukin veizlan, ok drukkit brullaup þeirra, ok var þetta í Brattahlíð um vetrinn[4].

Hófst Vínlandsferð[5].

7. [Í Brattahlíð hófust miklar umrœður, at menn skyldu leita Vínlands ens góða, ok var sagt, at þángat mundi vera at vitja góðra landskosta; ok þar kom[6] at Karlsefni ok Snorri bjöggu skip

---

[1]) svá skörulig, at menn þóttust trautt slíka rausnarveizlu sèð hafva, *B*; um sína daga á Grænlandi, *t. L,M*. [2]) við Eirík um ráðahag við, *B,M,N*. [3]) en honum leizt kona fríð ok vel kunnandi, *men Kvinden forekom ham smuk og vel övet i Færdigheder*, *t. B*. [4]) kveðst vel mundu undirtaka hans mál, en kvað hana góðs gjaforðs verða; er þat ok líklikt, at hún fylgi sínum forlögum (mínum fortölum, *L,M*), þóat hún væri honum gefin, ok kvað góða frètt af honum koma. Nú er vakit mál við hana, ok lèt hún þat sitt ráð, sem Eirekr vildi fyrisjá; ok er nú ekki at lengja um þat, at þessi ráð tókust; ok var þá veizla (drýgð, *L,M*) aukin ok gjört (drukkit, *L*) brullaup; gleði mikil var i Brattahlíð um vetrinn, *og sagde at han vilde optage hans Andragende vel, og lagde til at hun var værdig til et godt Giftermaal: „det er ogsaa rimeligt, at hun fölger sin Skjæbne (mit Raad, L), om hun end bliver gift med ham,“ og sagde, at der gik gode Ord om ham. Sagen blev nu forhandlet med hende selv, og hun sagde at hun syntes bedst om det, som Erik vilde raade paa hendes Vegne; kort at fortælle kom Giftermaalet i Stand; Gildet blev da foröget og deres Bryllup drukket; der var megen Glæde i Brattelid om*

Tilbud tog Erik imod, og der blev da beredt til Julegilde, og dette Gilde var saa anseeligt, at Folk tyktes neppe at have seet saadan Pragt i et fattigt Land. Og efter Julen androg Karlsefne hos Erik, at han önskede sig Gudrid tilægte, thi det forekom ham, som han maatte have Raadighed herover. Erik svarede vel hertil, og sagde at hun kom til at fölge sin Skjæbne, og at han kun havde hört godt om ham, og det endtes da med, at Thorfinn fæstede Thurid[89], og Gildet blev da forögt; og deres Bryllup holdt, og dette skete i Brattelid om Vinteren.

Viinlandsreisen begynder.

7. I Brattelid begyndte Folk meget at tale om, at man skulde opsöge Viinland det Gode[90], og det sagdes, at en Reise derhen vilde være særdeles fordeelag-

---

Vinteren, B. I dette Stykkes senere Deel bruger M nogle flere afvigende Udtryk efter fortölum *fölger:* sagði hann ok er góð frètt af þèr, ok mèr ei í móti skapi, þó hún væri þèr gefin.
[5]) *B har her intet Capitelskifte. De fölgende Capitler* 7, 8, 9, *og Begyndelsen af det* 10*de afvige i B og de fra denne Codex nedstammende I, K, L, saa meget, i det Fortællingen vel er den samme, men Udtrykkene heelt igjennem forskjellige, at Varianterne ikke alle have kunnet optages ordret; alle de vigtigste ere dog anförte.* [6]) *B begynder Capitlet saaledes:* A því lèku miklar umræður um vetrinn í Brattahlíð, at þar voru mjök töfl uppi höfð ok sagnaskemtan, ok margt þat er til híbýlabótar mátti vera. Ætluðu þeir Karlsefni ok Snorri at leita Vínlands, ok töluðu menn margt um þat. En því lauk svå, *Om den Ting taltes om Vinteren meget i Brattelid; man morede sig med at spille i Brættet og at fortælle Historier, og ved meget andet, som kunde befordre Selskabelighed. Karlsefne og Snorre agtede at opsöge Viinland, og derom taltes meget; men Enden herpaa blev. Noget heraf indeholdes saaledes i M:* Var þar margt til skemtunar haft ok margt rædt. þar .... ok margt annat þat ...., Vínlands um sumarit .... um þat, *der havde man mange Slags Tidsfordriv og Samtaler ... at opsöge Viinland den næste Sommer .... meget.*

sitt[1], at leita landsins um vârit[2]. Með þeim fór ok sá maðr, er Bjarni hèt, ok annar þórhallr, er fyrr eru nefndir, [með sínu skipi[3]. Maðr hèt [þorvarðr; hann átti Freydísi, dóttur Eiríks rauða laungetna; hann fór ok með þeim, ok þorvaldr, sun Eiríks[4], [ok þórhallr, er kallaðr var[5] veiðimaðr; hann hafði lengi verið með Eiríki, [veiðimaðr hans[6] um sumrum, [en bryti um vetrum[7]; hann var mikill [maðr ok sterkr[8] ok svartr ok þursligr, [ljóðlyndr ok illorðr, þat er hann mælti, ok eggjaði jamnan Eirík ens verra; hann var illa kristinn; honum var víða kunnigt í úbygðum; hann var á skipi með þorvarði ok þorvaldi[9]. þeir[10] höfðu þat skip, er þorbjörn hafði út [haft. þeir höfðu alls XL manna ok C, er[11] þeir sigldu[12] [til Vestribygðar[13], ok þaðan[14] til Bjarn-

[1]) sin, *sine Skibe, M.* [2]) sumarit, *om Sommeren, B.* [3]) ok þat föruneyti er þeim hafði fylgt, *og det Mandskab, som havde fulgt dem, t. B;* sitt skip *o. s. v., M.* [4]) föðurnafna hans, *hans Faders Navne, t. D. Istedenfor det fra Mærket have B,M,N allene* þorvaldr; hann var mágr Eireks rauða, *Thorvald; han var Erik den Rödes Besvogrede.* [5]) þorvaldr var kallaðr veiðimaðr, *M,N.* [6]) í veiðiförum, *ledsaget Erik paa Reiser for Jagt og Fiskeri, B,M.* [7]) ok hafði hann margar varðveizlur, *og han havde mange Ting under sin Forvaring, B,M,N.* [8]) vexti, *af Væxt, B,M.* [9]) hann var heldr við aldr, údæll í skapi, hljóðlyndr, fámálugr hversdagliga, undirförull, ok þó atmælasamr (ámælasamr, *M),* ok fýstist (fýsti, *M)* jafnan hins verra; hann hafði lítt við trú blandazt, síðan hún kom á Grænland. þórhallr (þorvaldr, *M)* var lítt vinsældum horfinn, en þó hafði Eirekr lengi tal af honum haldit (títt tal við hann, *M).* Hann var á skipi með þeim þorvaldi (þórhalli, *M),* þvíat honum var víða kunnigt í úbygðum, *han var temmelig til Alders, vanskelig af Sind, taus og faatalende til daglig Brug, underfundig og dog*

tig med Hensyn til Landets Frugtbarhed; og det kom da saa vidt, at Karlsefne og Snorre beredte deres Skib, for om Vaaren at opsöge Landet. Med dem droge ogsaa de ovenfor nævnte Mænd Bjarne og Thorhal med deres Skib. En Mand ved Navn Thorvard[91], som var gift med Freydis, en Slegfreddatter af Erik den Röde[92], drog ogsaa med dem, og Eriks Sön Thorvald, og Thorhal med Tilnavn Jæger[92], som længe havde været hos Erik, og tjent ham som Jæger om Sommeren og som Huusfoged om Vinteren; han var stor og stærk, sortladen og lig en Jætte, taus, og gav ondt fra sig, i hvad han talte, og tilskyndte bestandig Erik til det Værste; han var en slet Christen; han var vidt omkring bekjendt i Ubygderne; han var paa Skibet hos Thorvard og Thorvald. De havde det Skib, som Thorbjörn[93] havde fört derud. De havde i alt 160 Mand[94], da de seilede til Vesterbygden, og derfra til Bjarnö[95]. Derfra seilede de to Dage[96] i Sönder;

---

bagtalersk, og havde stedse Lyst til det værre; han havde kun lidet agtet paa Troen, fra den Tid den var indfört paa Grönland. Thorhal var kun lidet afholdt, men dog havde Erik længe pleiet at have fortrolige Samtaler med ham. Han var ombord hos Thorvald (Thorhall, M), thi han var bekjendt vidt omkring i Ubygderne, B,M,N. [10]) Þorvarðr, *t. D.* [11]) þángat; ok rèðust til ferðar með þeim Karlsefni, ok voru þar flestir (fleiri, *M)* grænlenzkir menn á. A skipum þeirra var fjörutigi manna annars hundraðs, *did; og beredte sig til Reisen i Forening med Karlsefne; de fleste af Besætningen der vare Grönlændere. Paa deres Skibe vare* 160 *Mand, B,M,N.* [12]) undan (landi), síðan, *udfra Land, derpaa, t. B;* sigldu þeir síðan út frá landi, *de seilede siden ud fra Landet, M.* [13]) í vestari úbygðir, *til de vestligere Ubygder eller Örkener, M; begge Steder udelades af N.* [14]) *fattes i B.*

eyjar[1]. [þaðan[2] sigldu þeir [II dœgr í suðr[3]; [þá sá[4] þeir land, ok [skutu báti[5], ok könnuðu[6] landit, ok fundu þar hellur [stórar, ok margar XII álna víðar[7]; fjöldi var þar melrakka. þeir gáfu [þar nafn, ok kölluðu[8] Helluland. þaðan[9] sigldu þeir[10] II dœgr, [ok[11] brá til landsuðrs or suðri[12], ok fundu land skógvaxit[13], ok mörg dýr á; ey lá þar undan[14] í landsuðr; [þar í drápu þeir einn björn[15], ok kölluðu þar síðan Bjarney[16], en landit Markland[17]. [þaðan sigldu þeir suðr með landinu lánga stund, ok komu at nesi einu; lá landit á stjórn; voru þar[18] strandir lángar ok sandar. þeir rèru[19] til lands, ok [fundu þar á nesinu[20] kjöl af skipi, ok kölluðu þar[21] Kjalarnes; þeir [kölluðu ok strandirnar[22] Furðustrandir, þvíat lángt [var með[23] at sigla. þá gerðist landit vâgskorið; þeir hèldu skipunum [í einn vâg[24]. [Ólafr konúngr Tryggvason hafði gefið Leifi[25] tvâ

---

[1]) *saaledes D,H;* Bjanneyjar, *skrevet efter Udtalen, A;* Bjarneyja, *Bjarnöerne, i Fleertallet, B,M.* [2]) undan Bjarneyjum, *udfra Bjarnöerne, B;* norðanverðum, *deres nordlige Kyster, t. af M.* [3]) norðanveðr, voru þeir úti tvö dægr, *med Nordenvind; de vare ude to Dage, B; med Udeladelse af det förste Ord, M, fra förste [.* [4]) ok fundu, *og funde, M,N.* [5]) rèru fyrir á bátum, *roede paa Baade langs med Kysten, B,M,N.* [6]) kendu þeir ekki, *de kjendte ikke, K,L,M.* [7]) margar ok svâ stórar, at (tveir, *udel. M)* menn máttu vel spyrnast í iljar, *mange og saa store, at de overgik to Mænds Höide, B.* [8]) nafn landinu ok kölluðu þat, *M.* [9]) þá, *M,N.* [10]) norðanveðr, *med nordlig Vind eller Storm, t. B,M,N.* [11]) *saaledes D,H;* i, *A.* [12]) *fra [udel. af M.* [13]) ok var á skógr mikill, *paa hvilket der var en stor Skov, B,M.* [14]) landinu, *t. B,* [15]) ok fundu þeir þar bjarndýr, *og der fandt de en Björn, B,M.* [16]) *saaledes D,H,B;* Bjanney, *efter Udtalen, A.*

da saae de et Land, og udsköde Baaden, og undersögte Landet; de fandt der store Heller eller flade Stene, hvoraf mange vare tolv Alen brede; der var en stor Mængde Ræve. De gave Landet Navn, og kaldte det Helleland[97]. Derfra seilede de to Dage, og dreiede af fra Sönden mod Sydost, og fandt et Land, bevoxet med Skov, og mange Dyr paa det; en Ö laae der udenfor Landet i Sydost; paa den dræbte de en Björn, og kaldte den siden Bjarnö, men Landet Markland[98]. Derfra seilede de længe sönderpaa langs med Landet, og kom til et Næs; Landet laae paa Skibets höire Side; der vare lange og sandige Strande eller Kyststrækninger. De roede i Land, og fandt der paa Næsset Kjölen af et Skib, og kaldte det Kjalarnes[99]; og Strandene kaldte de Furdustrande[100], thi det var en lang Seilads ved dem. Da blev Landet gjennemskaaret af Vige; de holdt med Skibene ind i en Vig. Kong

---

17) þar er skogrinn (var), *der hvor Skoven var, t. B;* þ. e. skógr var, *M,* skógrinn (var), *N.* 18) þá er liðin voru tvö dægr (hèrfrá, *t. M)* sjá þeir land, ok þeir sigldu undir landit; þar var nes, er þeir kvomu at; þeir beittu með landinu, ok lètu landit á stjórnborða. þar var (voru, *M)* öræfi ok, *Da to Dage vare forlöbne, saae de Land; og de seilede under Land; der hvor de kom til, var der et Næs; de krydsede langs med Kysten,* og *lode Landet paa Styrbord, der vare Örkener (öde Egne) og, B,M.* 19) fara á bátum, *fore med Baade, B,M.* 20) fengu, *fik, B.* á n., *udel. M.* 21) þeir þat, *M.* 22) þeir gáfu ok nafn ströndunum ok kölluðu, *M.* 23) *saaledes B, kan neppe læses i A;* þótti fyrir, *af samme Mening, D,H.* 24) at vogunum, *ind i Vigene, B,N;* í einn våginn, *M.* 25) þat var, þá er Leifr var með Olafi konúngi Tryggvasyni, ok bað hann boða kristni á Grænlandi, (ok, *udel. M)* þá gaf konúngr honum, *Det Foraar da Leif var hos Kong Olaf Tryggvesön, og denne bad ham forkynde Christendommen paa Grönland, gav Kongen ham, B,M,N.*

menn skotska, hèt maðrinn[1] Haki, en hon Hekja[2], þau voru dýrum skjótari[3]; [þessir menn voru á skipi með[4] Karlsefni; en er þeir höfðu siglt fyri Furðustrandir, þá lètu þeir ena skotsku menn á land, ok báðu þau[5] laupa [suðr á landit[6], at leita landskosta, ok koma aptr, áðr III dœgr væri liðin. þau höfðu þat klæði, er þau kölluðu kiafal[7], þat var svâ gert, at hattr[8] var á upp, ok opit á liðunum[9], ok engar ermar[10] á[11], knept saman milli fóta með knappi ok nezlu[12], en ber voru þau annarsstaðar. þeir biðu[13] þar þá stund; [en er þau komu aptr[14], hafði annað í hendi [vínberja köngul[15], en annað [hveitiax nýsáið[16]; [gengu þau á skip út[17], ok [sigldu þeir síðan[18] leiðar sinnar. [þeir sigldu inn á fjörð einn[19], þar lá ein ey fyri utan, [þarum voru straumar miklir; því[20] kölluðu þeir hana Straumey[21]. [Svâ var mörg æðr í eynni, at varla mátti gánga fyri egg-

---

[1]) karlmaðrinn, *M.* [2]) Hækja, *B,M;* Hákja, *N;* konúngr bað Leif taka til þessara manna, ef hann þyrfti skjótleiks við, því-at, *Kongen bad Leif at betjene sig af disse Folk, naar det var ham om Hurtighed at gjöre, thi, B,M,N.* [3]) fljótari, *M.* [4]) þessa menn fengu þeir Leifr ok Eirekr til fylgðar við, *Disse Folk gave Leif og Erik Karlsefne med paa Reisen, B,M,N.* [5]) þá, *M.* [6]) í suðrátt, *mod Sönden, B,M,N.* [7]) kiapal, *D,H;* biafal, *B, M,N.* [8]) hattrinn, *B,D,N*; höttrinn, *N.* [9]) hliðum, *B,M,N.* [10]) reimar, *Remme, K,L,M.* [11]) í, *M.* [12]) hèlt þar saman knappr ok neszla, *og der sammenhæftet ved en Knap og en Stroppe, B,M,N.* [13]) *saaledes rettet efter D,H;* biðuðu, *A;* köstuðu akkerum ok lágu, *kastede Anker og laae, B,M,N.* [14]) Ok er þrír (þeir, *M*) dagar voru liðnir, hlupu þau af landi ofan ok, *og da tre Dage vare forlöbne, kom de löbende oppe fra Landet, og, B,M,N.* [15]) þaungul, *Stilk, egentlig Tangstilk, G;* vínber,

Olaf Tryggvesön havde givet Leif to skotske Folk[101], en Mand, som hed Hake, og en Kvinde Hekja, de vare hurtigere end Dyr; disse Folk vare paa Skibet hos Karlsefne; men da de havde seilet forbi Furdustrande, satte de de skotske Folk i Land, og bade dem löbe sönderpaa i Landet, at undersöge dets Beskaffenhed, og komme tilbage inden tre Dages Forlöb[102]. De havde et Slags Klædning, som de kaldte Kjafal[103], der var saaledes gjort, at en Hat (eller Hætte) var foroven, og den var aaben paa Siderne, og uden Ærmer paa, sammenknappet mellem Benene med en Knap og en Stroppe, men paa de andre Steder vare de bare. De bleve der den bestemte Tid; men da de kom tilbage, havde den ene i Haanden en Viindrueklase[104], og den anden et nylig saaet Hvedeax[105], de gik ud paa Skibet, og dernæst seilede de videre. De seilede ind i en Fjord; der laae en Ö udenfor, om hvilken der vare stærke Strömme; derfor kaldte de den Strömö. Der vare saa mange Edderfugle paa Öen, at man neppe

---

I,K,L,M; vinker, *urigtigt, B.* 16) hveiti sjálfsáit, *selvsaaet eller vildtvoxende Hvede, B,M,N;* Sagði Karlsefni at þau þóttust fundit hafva landskosti góða, *Karlsefne sagde, at de troede at have fundet frugtbare Steder, t. B; M udtrykker dette saaledes:* ok sögðu þeim Karlsefni, *de sagde til Karlsefne og hans Stalbrödre o. s. v.* 17) Tóku þeir þau á skip sitt, *de toge dem ombord paa deres Skib, B,M.* 18) fóru, *M.* 19) þar til er varð fjarðskorið; þeir lögðu skipunum inn á fjörðinn, *indtil Kysten gjennemskares af en Fjord; de styrede med Skibene ind i Fjorden, B,N;* þartil at landit varð fjarðskorit, *M, som udel.* skipunum. 20) ok voru þar straumar miklar ok um eyna, *der gik stærke Strömme og omkring Öen, B;* þar var ey ein utanfyrir ok straumar miklir, þeir, *M,N.* 21) Straumsey, *B,M,N.*

jum. þeir[1] kölluðu þar[2] Straumfjörð[3]. þeir báru þar farm af skipum sínum, ok bjöggust þar um; þeir höfðu með sèr allskonar [fènað. þar var fagrt landsleg[4]. þeir gáðu enkis utan[5] at kanna landit[6]; þeir voru þar um vetrinn, [ok var[7] ekki fyri unnit. [Um sumarið[8] [tókust af veiðarnar, ok gerðist íllt til matar[9]; [þá hvarf brott þórhallr veiðimaðr; þeir höfðu áðr heitið á guð til matar, ok varð eigi við svâ skjótt, sem [þeir þóttust þurfa; þeir leituðu þórhalls um III dœgr, ok fundu hann á[10] hamargnípu einni; hann [lá þar, ok[11] horfði í lopt upp, ok gapti bæði[12] munni ok nösum[13], ok þuldi nokkut; þeir spurðu, hví hann var þar kominn; hann kvað [þá engu þat varða[14]; þeir báðu hann fara heim með sèr, ok hann gerði svâ. Litlu síðarr kom þar hvalr, [ok

[1]) Fugl vár þar svå margr, at trautt mátti fæti niðr koma milli eggjarna. þeir hèldu inn með firðinum, ok, *Der var saa mange Fugle, at man neppe kunde faae Plads til en Fod imellem Æggene. De styrede ind langs Fjorden, og, B,M,N.* [2]) hann, *M.* [3]) Straumsfjörð, *B,M.* [4]) (allskyns, *M)* fè, ok leituðu sèr þar landsnytja. Fjöll voru þar, ok fagrt var þar um at litast, *Kvæg, og benyttede sig der af Landets Frugtbarhed. Der vare Fjelde og skjönne Udsigter, B,M,N.* [5]) nema, *M,N.* [6]) þar voru grös mikil, *der var höit Græs, t. B,M,N.* [7]) ok gjörðist vetr mikill, en, *og Vinteren blev stræng, men, B,M,N.* [8]) *f. i B; M har dette fra næstforrige Mærke saaledes:* en ekki fyrir unnit um sumarit, *men intet var blevet indhöstet i Sommertiden.* [9]) Gjörðist þá illt til matarins, *B,M,N;* (þá *udel. M)* fóru þeir út í eyna (eyjarnar, *Öerne, L,M),* ok vættu at þar mundi gefa (gefast, *M)* nökkut af veiðum eða rekum; þar var þó litið til matfánga (af matfaungum, *M),* en fè þeirra varð þar vel, *da seilede de ud til Öen i den Forventning, at der maatte gives nogen Fangst eller Opdrev; der var dog kun lidet af Födemidler, men deres Kvæg befandt sig der vel, t. B,M,N.* [10]) Siðan hètu þeir á guð, þat

kunde gaae der for Æg. De kaldte det Sted Strömfjord[106]. De bare der Ladningerne af deres Skibe, og beredte sig til at blive der. De havde alskens Kvæg med sig[107]. Egnen der var meget skjön. De toge sig ikke andet for, end at undersöge Landet. De vare der om Vinteren, uden forud at have sörget for Födemidler. Om Sommeren begyndte Fiskefangsten at tage af, og det blev vanskeligt at skaffe Föden tilveie; da forsvandt Thorhal Jæger. De havde forud gjort Löfter til Gud for Levnetsmidler, men de kom ikke saa snart, som de troede at behöve dem; de sögte efter Thorhal i tre Dage, og fandt ham paa en Klippepynt; der laae han, og saae op i Veiret, og gabede baade med Næse og Mund, og mumlede noget; de spurgte, hvi han var kommen der, han sagde at det ikke kom dem ved; de bade ham gaae hjem med dem, og han gjorde saa.

---

hann sendi þeim nokkut til matfánga, ok var ei svå brátt við látit, sem þeim var ant *(t. B,N)*. Þorvaldr (Þórhallr, *B,N)* hverfr á brott, ok gengu menn at leita hans, stóð þat yfir III daga (þrjú dægr, *B,N)* i samt at hann fannst ei. A hinum fjórða degi (á hinu fjórða dægri, *B)* fundu þeir Karlsefni ok Bjarni Þorvald (Þórhall, *B,N)*, *Derefter paakaldte de (eller: gjorde Löfter til) Gud, for at han skulde sende dem Födemidler, men de vare ikke saa snart at faae, som de attraaede dem ivrig. Da forsvinder Thorvald; det varede i hele tre Dage at han fandtes ikke. Paa den fjerde Dag (B har: paa det fjerde Dögn) fandt Karlsefne og Bjarne Thorvald, M*, *(Thorhall, B,N)*. [11]) *udelades af M.* [12]) augum ok, *med Öinene, t. B,M.* [13]) ok klóraði sèr ok klypti sik, *og gned sig og gnikkede, t. B,N;* kleip sik, *kneb sig, M.* [14]) þat aungu skipta, bað hann þá ekki þat undrast, kveðst svå lengst lifat hafva, ut þeir þurftu ekki ráð fyri honum at göra, *det kunde være det samme, bad dem ikke at undre sig derover, og föiede til, at han havde levet det meste af sin Tid saaledes, at de ikke behövede at sörge for ham,, B,M.*

fóru þeir til[1] ok skáru, [ok kendi engi maðr, hvat hvala var[2], ok er matsveinar suðu, þá átu þeir, ok varð öllum íllt af; þá [mælti Þórhallr: drjúgari varð[3] enn rauðskeggjaði nú enn Kristr yðarr; hefir ek þetta nú fyri skáldskap minn, er ek orta um Þór fulltrúann; sjaldan hefir hann mèr brugðizt. Ok er menn vissu þetta, [báru þeir hvalinn allan á kaf, ok skutu sínu máli til guðs; batnaði þá veðrátta, ok[4] gaf þeim [útróðra[5], ok skorti þá [síðan eigi fǫng, þvíat þá var dýraveiðr á landinu, en eggver í eynni, en fiski or sjónum[6].

[Af Karlsefni ok Þórhalli.

8. [Svâ er sagt, at[7] Þórhallr[8] vill fara[9] norðr [fyri Furðustrandir[10], at leita[11] Vínlands, en Karlsefni vill fara suðr fyri landit[12]; býst Þórhallr út undir eynni[13], ok verða þeir eigi fleiri saman enn IX menn; en allt annað lið fór með Karlsefni. En[14] er Þórhallr bar vatn á skip sitt, ok drakk, þá kvað hann vísu:

---

[1]) dritu menn þá at, *M;* menn til, *B,N.* [2]) en þó kendu menn eigi, hvat hvala þat var; Karlsefni kunni mikla skyn á hvalnum (*M rigtigere:* mikit skyn á hvölum), ok kendi hann þó eigi, *B;* þenna hval, *t. M; Karlsefne havde megen Kjendskab paa Hvaler, men kjendte dog ikke denne, B,M,N.* [3]) gengr Þorvaldr at (*M*) ok mælti: var eigi svå at, *t. B,M.* [4]) vildu aungvir nýta (neyta, *M*), ok köstuðu fyri björg ofan, ok snèru sínu máli til guðs miskunnar, *vilde ingen nyde deraf, men kastede det ned fra Klipperne, og vendte deres Sag til Guds Miskundhed, B,M.* [5]) þá út at róa, *det samme, B,M,N,* [6]) eigi birgðir. Um vorið farà þeir inn í Straumsfjörð, ok höfðu föng af hvorutveggja landinu, veiðar af meginlandinu, eggver ok útróðra (útróðr, *M*) af sjónum, *ikke Födemidler. Om Vaaren droge de ind i Strömsfjord, og havde Forraad af begge Lande, ved Jagt af Fastlandet, Æg-Indsamling (paa Öen) og Fiskeri paa Söen, B,M,N.*

Kort efter kom der en Hval, og de droge did, og skare den op, og ingen kjendte, hvad Slags Hval det var; og da Kokkene kogte den, da spiste de, og alle fik ondt deraf; da sagde Thorhal: „Hjelpsommere var nu den rödskjæggede[108] end eders Christ; dette har jeg nu for mit Skjaldskab, at jeg kvad om Thor, min Beskytter; sjelden har han svigtet mig." Men da de fik det at vide, kastede de hele Hvalen i Söen, og henskôde deres Sag til Gud; da blev Veirliget bedre, og det blev mueligt at roe ud paa Fiskefangst, og de fattedes da ikke Levnetsmidler; thi de kunde da jage Dyr paa Landet, samle Æg paa Öen, og fange Fisk paa Söen.

Om Karlsefne og Thorhal.

8. Det fortælles, at Thorhal vilde drage nordefter langs med Furdustrande, for at opsöge Viinland, men Karlsefne vilde drage sydefter langs med Kysten. Thorhal beredte sig ude under Öen, og de bleve ikke flere end ni tilsammen; men hele det övrige Mandskab drog med Karlsefne. Men da Thorhal bar Vand paa sit Skib og drak, da kvad han denne Vise:

---

7) Nú ræða þeir um ferð sína ok hafva tilskipan (á *til. M,R*); *nu talte de om deres Reise, og anordnede den Sag, B,M,N.* 8) veiðimaðr, *Jæger, t. B; M,R skrive Navnet her, som stedse,* Þorvaldr. 9) sigla, *seile, H.* 10) um Furðustrandir ok fyri Kjalarnes, *langs med Furdustrande og forbi Kjalárnes, B.* 11) svå, *saaledes, t. B.* 12) ok (svå, *t. M,R*) fyri austan, ok þikkir land því méra (meira, *M, R*) sem suðr (austar, *I, I₄, M, R*) er meir, *(udel. M)* ok þikkir honum, þat ráðligra, at kanna hvorttveggja, *og östen om Landet, og formeente at Landet vilde blive desto större, jo længere man kom syd efter, og det forekom ham raadeligere at undersöge begge Steder, B.* 13) eyjum, *Öerne, B;* undan eyunum, *ud fra Öerne, B.* 14) Ok einn dag, *Og en Dag, B.*

Hafa[1] kváðu mik meiðar[2]
málmþíngs[3], er ek[4] kom híngat,
(mèr samir land[5] [fyri lýðum[6]
lasta[7]) drykkinn[8] bazta;
bílds[9] hattar[10] verðr[11] buttu[12]
beiði[13]-týr at stýra[14],
heldr [er svâ at[15] ek krýp at keldu[16],
komað[17] vín á grön mína.

[Ok er þeir voru búnir, undu þeir segl; þá kvað þórhallr[18]:

Förum aptr, þar er orir[19]
eru, sandhimins[20], landar[21],
látum [kenni val kanna[22]
knarrar skeið[23] en[24] breiðu[25];
meðan bilstyggvir[26], byggja,
bellendr, ok[27] hval vella[28],
laufa[29] veðrs, þeir[30] er leyfa[31]
lönd, á Furðuströndum.

---

[1]) Hodda, *Guldets, som forbundet med* meiðar *danner en Mandsbenævnelse, men Meningen bliver da noget tvungen.* [2]) mundar, *den Stockholmske Codex* 35 *(N).* [3]) málþíngs, *det samme, skjönt usædvanligere, af* mál, *Metal, G,* [4]) *fattes i B.* [5]) litt, *lidet, B,M, N, passer ikke godt; Halvrimet kræver her et Ord som* láð, *d. s. s.* land; leið, *G.* [6]) fyrir liðir, *D*; frá lýðum, *mindre passende, G.* [7]) lasti, *G*; land þó lýðir lasti, *andre.* [8]) drykknum, *K,L,N.* [9]) bils, *K,L.* [10]) hattr, *B.* [11]) verð ek, *B,N.* [12]) byttu, *B*; byttur, *M,R*; bráttu, *D*; burtu, *H d. e.* stýra brottu *eller* burtu, *styre Skibet bort.* [13]) *eller* beiðr, *A*; beiði, *B.* [14]) reiða, *B,M, det samme.* [15]) svâ, *K,L,M,R, som udelade* er, at; þó er, *andre.* [16]) köldu, *det samme, G.* [17]) kom ei, *det samme, G,I*; komit, *B,M,N.* [18]) Láta þeir út síðan, ok fylgir Karlsefni þeim undir eyna. Aðr þeir drógu seglit upp, kvað þórhallr

Folk mig loved, naar hid jeg
Kom, da skulde den bedste
Drik jeg have; men Landet
Laste bör jeg for alle;
Her man nödes med Haanden
Spand at styre til Vandet,
Jeg til Kilden mig böier,
Viin kom ei paa min Læbe[109].

Og da de vare færdige, heisede de Seil; da kvad Thorhal:

Lad os tilbage drage
Hjem til vore Landsmænd,
Lade Skibet forsöge
Havets brede Veie;
Medens de ufortrödne
Mænd, som rose Landet,
Bygge og Hvaler syde
Her paa Furdustrande[110].

---

visu (þessa, *till. M,R*), *De lagde siden fra Land, og Karlsefne fulgte dem ud under Öen. För de heisede Seilet op, kvad Thorhal denne Vise, B,M,R.* [19]) ærir, *B,M,N,R;* örir, *hurtige, G.* [20]) sandarhimins, *det samme, men passer ei til Versemaalet, D.* [21]) *eller* landan, *A;* landa, *G,H;* landar, *B. Denne Linie have K,L,R saaledes;* endur samtymnis landar, *som er urigtigt, men M har derimod:* endr samtímis lendar. [22]) kenni vel kanna, *D,H;* val kanna kæti, *B,M,N,R;* knè vel kanna, *andre.* [23]) skreíð, *B,N.* [24]) hin, *B,N.* [25]) greiðu, *jevne, B.* [26]) bylstyggvir, *B;* bilstygg ver, *D;* bils hyggver, *G.* [27]) í, *D,H.* [28]) vellu, *D.* [29]) laupa, *urigtigt, H.* [30]) þar, *H;* þann, *B,M,N.* [31]) leyfir, *B,N;* leifir, *M,R.*

Síðan [sigldu þeir[1] norðr fyri Furðustrandir ok Kjalarnes, ok vildu beita [vestr fyri[2]; þá kom móti þeim [vestanveðr[3], ok rak þá upp [á Írlandi[4], ok voru þeir þar[5] barðir ok þjáðir[6], ok lèt Þórhallr þar líf sitt, [eptir því sem kaupmenn hafa sagt[7].

9. Nú er (at) segja af Karlsefni, at hann fór suðr fyri landit, ok Snorri ok Bjarni[8] [með sínu fólki[9]. Þeir fóru lengi, ok allt þar til er þeir komu at á einni[10], er fèll af landi ofan, ok í vatn eitt[11] til sjófar; eyrar[12] voru þar miklar[13], ok[14] mátti eigi komast í ána utan at háflæðum[15]. Þeir Karlsefni [sigldu í ósinn, ok kölluðu í Hópi[16]. Þeir fundu þar [á landi[17] sjálfsána hveitiakra, þar sem lægðir voru, en vínvið[18] allt[19] þar sem hollta vissi[20]. Hverr lækr var þar fullr af fiskum. Þeir gerðu grafir, þar sem mættist landit, ok flóðit [gekk ofarst[21]; ok þá er útfèll sjórinn[22], voru helgir fiskar í gröfunum[23]. Þar var mikill fjöldi dýra á skóginum meðr [allu[24] móti[25]. Þeir

---

1) skildu þeir ok sigldu, *forlode de de andre, og seilede, B,M, N,R.* 2) þar fyri vestan, *B,M,N,R.* 3) veðr, *Stormveir, B,M,N,R.* 4) við Írland, *B,M,N.* 5) mjök, *meget, t. B,N,R.* 6) þar þeir reyndust svå illa kristnir, *da de befandtes at være saa slette Christne, t. D.* 7) *fattes i B,N,R;* oss hingat, *os hid, t. D.* 8) Þeir Karlsefni, Snorri ok Bjarni fóru suðr fyri land, *M,R.* 9) ok annat lið þeirra, *og deres övrige Mandskab, B,N;* með þeim, *t. M.* 10) þeirri, *B,M.* 11) ok svå, *B,M.* 12) eyjar, *Öer, B,M,N.* 13) fyri árósinum, *foran Flodmundingen, till. B;* sjónum, *till. N,I;* á sjónum, *K.* 14) á sjónum, *t. M.* 15) nema at hálfflæðum, *undtagen ved halvt Spring (midt imellem Ebbens og Flodens höieste Vande), B.* 16) sigldu þá til áróssins, ok kölluðu í Hópi landit, *det samme, B,N,I;* komu í

Siden seilede de nordefter forbi Furdustrande og Kjalarnæs, og vilde krydse forbi Kysten imod Vesten; da fik de en stærk Vestenvind imod sig, og dreve da op paa Irland, og bleve der slaaede og gjorte til Trælle[111], og der lod Thorhal sit Liv, eftersom Kjöbmænd have fortalt.

9. Nu er at berette om Karlsefne, at han tilligemed Snorre og Bjarne og deres Folk drog sydefter langsmed Kysten af Landet. De seilede længe, og lige til de kom til en Flod, som löb ned fra Landet, og igjennem en Indsö ud i Havet; Flodbredderne vare flade og store, og man kunde ikke komme ind i Floden uden ved Höivande. Karlsefne seilede med sine Folk ind i Mundingen, og de kaldte Stedet Hopet[112]. De fandt der paa Landet selvsaaede Hvedeagre, der hvor Grunden var siid, men Viinranker der hvor den hævede sig noget[113]. Hver Bæk der var fuld af Fiske. De gjorde Grave, der hvor Landjorden begyndte, og Floden gik höiest op, og naar Havet da veg tilbage, vare der Helleflyndre[114] i Gravene. Der var en stor Mængde af alle Slags Dyr i Skoven. De vare der i en halv

ósinn, ok kölluðu með, *H.* 17) *fattes i B,M.* 18) vín vín viðr, *B, urigtigt, maaskee* vínviðr var, *hvilket sidste M,R ogsaa have.* 19) allsstaðar, *allevegne, M,R.* 20) kendi, *d. s., B,M,N,R.* 21) *rettet,* ofast, *A;* eftz *eller* eptz, *skal være* efst, *B; udelades af M.* 22) *dette Ord fattes i B.* 23) *Istedenfor det fra Mærket:* meðán útfèll, en er fèll at, gengu fiskar í grafirnar; voru þeir þar (ok voru því, *M*) þeim helgir, er útfjaraði, *medens Floden faldt ud; men da den strömmede til, gik der Fiske i Gravene, som da maatte tilfalde dem (kunde sikkert tages der), naar Söen veg tilbage, K,L,M,R.* 24) *saaledes A;* öllu, *B.* 25) *fra Mærket:* allt slag, *M,R.*

voru þar hálfan mánað, ok skemtaðu sèr, ok vurðu við ekki[1] varir; fé sitt höfðu þeir[2] meðr sèr. Ok[3] einn morginn snemma, er þeir litaðust um, sá þeir [mikinn fjölda[4] húðkeipa, ok var veift[5] trjóm[6] á[7] skipunum, ok lèt því líkast[8] sem í hálmþúst[9], ok [var veift[10] sólarsinnis. Þá mælti Karlsefni: hvat man þetta [hafa at teikna[11]? Snorri Þorbrandsson svarar honum: vera kann at þetta sè friðarmark[12], ok tökum skjöld hvítan, ok berum at[13] móti; ok svâ gerðu þeir. Þá rèru þeir[14] í mót, ok undraðust þá, [sem fyri voru[15], ok gengu á land upp[16]. Þeir voru svartir[17] menn ok illiligir, ok hafðu íllt[18] hár á höfði. Þeir voru mjök eygðir ok breiðir[19] í kinnum. Dvöldust þeir of stund, ok[20] undraðust [þá, sem fyri voru, ok[21] rèru síðan í brott ok suðr fyri nesit[22].

10. Þeir Karlsefni[23] höfðu gört búðir[24] sínar upp frá vatninu, ok voru sumir skálarnir [nær vatninu, en sumir firr[25]. [Nú voru þeir þar þann vetr[26]; þar kom [enginn snjór[27], ok [allt gekk fè þeirra sjálfali fram[28]. [En er vâra tók[29], [sá þeir[30]

[1]) eckert annat, *M,R.* [2]) á landi, *paa Land, t. M,R.* [3]) en, *M.* [4]) níu, *ni, B*; IX, *M,N,R.* [5]) veitt, *urigtigt, B.* [6]) trjónum, *B*; trjánum, *M,R.* [7]) af, *B.* [8]) *i, t. B,M.* [9]) hálmþustum, *B*; hálmþústum, *M,R*; hálmþaustum, *N.* [10]) ferr, *B,N*; fór, *M,R.* [11]) *saaledes G*; tákna, *B,M,N*; hafa teikna, *A.* [12]) friðartákn, *B*; teikn, *M*; ferðartákn, *Reisetegn, N.* [13]) á, *M,R.* [14]) hinir, *hine, B,M,R.* [15]) *fattes i B,N.* [16]) ok gengu þar á land, *N*; þá, er þeir gengu á landi, *dem, da de (Europæerne) gik paa Landet (Strandbredden), M,R.* [17]) smáir, *smaae, B,M,R.* [18]) *saaledes A,B*; *maaskee* strítt, *stridt*; yglt, iglt, *purret og tillige stridt, M,R.* [19]) brendir, *M,R.* [20]) svâ sem, *ligesom de, t. M,R.*

Maaned, og fornöiede sig, og bleve intet var; deres Kvæg havde de med sig[115]. Og en Morgen tidlig, da de saae sig om, saae de en stor Mængde Skindbaade[116], og at Stænger[117] bleve svungne paa dem, og det löd ligesom Blæsten i et Halmknippe, og Svingningen skete med Solen. Da sagde Karlsefne: „Hvad mon dette har at betyde?" Snorre Thorbrandsön svarede ham: „Det kan være at dette er et Fredstegn, og lad os tage et hvidt Skjold[118], og holde imod dem;" og de gjorde saa. Derpaa roede hine imod dem, og undrede sig over dem som de traf der, og gik op paa Land. Disse Mennesker vare sortagtige og af et barskt Udseende, og havde stridt Haar paa Hovedet; de havde store Öine og brede Kinder[119]. De bleve der en Tid, og undrede sig over dem, som de traf der, og roede siden bort og sydefter omkring Næsset.

10. Karlsefne og hans Folk havde gjort deres Vaaninger ovenfor Indsöen, og nogle af Husene vare nær ved Söen, andre fjernere fra samme. De vare nu der den Vinter; der kom ingen Snee, og alt deres Kvæg nærede sig selv ved at græsse[120].

---

[21]) *fattes i B.* [22]) *I B er her intet Capitelskifte.* [23]) *fattes i B;* Þorfinnr karlsefni, *D.* [24]) bygðir, *Boliger, B,M,R.* [25]) nærr meginlandinu, en sumir nærr vatninu, *nærmere Fastlandet, men andre nærmere Indsöen, B,M,N.* [26]) Voru þeir þar svå allan vetrinn ok, *de vare der da den hele Vinter over og, M,R.* [27]) alls eingi snjár, *aldeles ingen Snee, B,M,N,R,* [28]) allr (þeirra, *t. M,R)* fēnaðr gekk þar úti sjálfala, *d. s., B,N,M,R, som her begynde et nyt Capitel.* [29]) Nú er våraðt, *M.* [30]) geta þeir at lita, *B,N.*

einn morgin snemma, at fjöldi húðkeipa rèri sunnan fyrir nesit, [svâ mart sem kolum[1] væri sát[2] fyrir hópit, var þá ok[3] [veift af[4] hverju skipi trjónum[5]. Þeir Karlsefni brugðu þá skjöldum upp, ok [er þeir fundust[6], tóku þeir kaupstefnu sín ámilli, ok vildi þat fólk helzt hafa[7] rautt[8] skrúð[9]; þeir [höfðu móti (at) gefa skinnavöru ok algrá skinn. Þeir[10] vildu ok kaupa sverð ok spjót, en þat bannaðu þeir Karlsefni ok Snorri[11]. Þeir [Skrælíngar tóku spannarlángt rautt skrúð fyrir úfölvan[12] belg, ok bundu um höfuð sèr. [Gekk svâ kaupstefna þeirra um ríð; þá tók at fættast skrúðit með þeim Karlsefni, ok skáru þeir þá svâ smátt í sundr[13], at eigi var breiðara enn [þvars fíngrs[14], ok gáfu Skrælíngar þó jammykit fyrir [sem áðr[15], eða meira.

11. Þat bar til[16], at griðúngr[17] ljóp or skógi, er þeir Karlsefni áttu, ok gellr[18] hátt; [þetta fælast[19] Skrælíngar, ok laupa út á keipana[20], ok rèru síðan suðr fyrir landit; verðr þá ekki vart við þá þrjár vikur í samt. En er sjá stund var liðinn, seá þeir fara sunnan mikinn fjölda Skræl-

---

1) bólum, *Bobler, N.* 2) sáð, *R; fra [udelades af M.* 3) ok var þó, *B*; þá, *M.* 4) á, *t. H,B.* 5) *M fra Mærket*: veift trjánum á hverjo skipi. 6) *udelades i B,M.* 7) kaupa, *kjöbe, B,N.* 8) rauð, *M.* 9) klæði, *B,N.* 10) *udelades i B,M,N.* 11) at selja þeim; þeir höfðu ok fala sína selskinnsbelgi fyrir klæðin, *at sælge dem; de falbøde ogsaa deres Sælskindsbelge for Klædet, t. L,M,R.* 12) höfðu úfölfvan belg fyrir klæðit, ok tóku spannarlángt klæði fyrir, *de böde et ikke blakket Skind for Klædet, og toge et Spand langt Stykke Klæde for det, B; M har blot*: ok t. s. k. fyrir belg.

Men da det vaaredes, saae de en Morgen tidlig, at en Mængde Skindbaade roede sydfra forbi Næsset, saa mange som om der var saaet med Kul foran Vigen; der bleve da ogsaa Stænger svungne paa hver Baad. Karlsefne og hans Folk hævede da Skjoldene i Veiret, og da de kom sammen, begyndte de at kjöbslaae, og dette Folk vilde helst have rödt Klæde[121]; de havde at give derfor Skindvarer og ægte Graaskind. De vilde ogsaa kjöbe Sværde og Spyd, men det forböd Karlsefne og Snorre. Skrælingerne toge for et ganske graat Skind et Spand langt Stykke rödt Klæde, og bandt det om deres Hoved. Saa gik deres Handel en Tid; da begyndte Klædet at gaae op for Karlsefne og hans Folk, og de skare det da i smaae Stykker, som ikke vare bredere end en Fingers Brede, og Skrælingerne gave dog ligesaa meget derfor som tilforn eller mere.

11. Det hændte sig at en Tyr, som Karlsefne havde, löb frem af Skoven, og brölede höit; dette forskrækkede Skrælingerne, og de löb ud paa Skindbaadene, og roede derpaa sydefter med Kysten[122]; da mærkede man ikke til dem i tre hele Uger. Men da den Tid var forbi, saae de en stor Mængde skræ-

---

[13]) ok fór svå um stund, en er minka tók klæðit, þá skáru þeir í sundr svå, *og saaledes gik det en Stund, men da Klædet begyndte at gaae op, da skare de det sönder, saa, B.* [14]) þvers fingrar breitt, *B;* þverhandar, *L,M,R.* [15]) *udel. i B;* sem hitt, *M,R.* [16]) nokkuru sinni þá Skrælingjar vóru at kaupstefnu sinni, *engang da Skrælingerne vare ved Kjöbstævnet, t. D.* [17]) graðúngr, *rigtigere, M,R.* [18]) garl, *urigtigt for* gall, *B;* gall, *M,R.* [19]) við; þeir fælast við, *B;* við þat fældust, *M.* [20]) húðkeipana, *M.*

ínga skipa, svâ sem straumar[1] stæði[2], var þá trjónum[3] öllum veift andsælis[4]; ok ýla [upp allir mjök hátt[5]. Þá tóku þeir Karlsefni [rauðan skjöld[6], ok báru [at móti[7]. [Skrælíngar lupu af skipum, ok[8] síðan gengu þeir saman, ok börðust; varð þar skothríð hörð, [þvíat[9] Skrælíngar höfðu[10] valslöngur[11]. Þat sá þeir Karlsefni[12], at Skrælíngar færðu upp á [stöng knött stundar mykinn því nær til at jafna sem sauðarvömb, ok helzt[13] blán at lit, ok [fleygðu af stönginni[14] upp á landit yfir lið[15] þeirra Karlsefnis, ok[16] lèt illilega viðr[17], þar sem niðr kom. Við þetta sló ótta myklum [á Karlsefni ok allt[18] lið hans, svâ at þá fýsti engis annars enn [flýja, ok[19] halda undan[20] upp með ánni, [þvíat þeim þótti lið Skrælínga drífa at sèr allum megin, ok lètta eigi, fyrr enn þeir koma[21] til hamra nokkurra, ok veittu þar viðrtöku harða. Freydís kom út[22], ok sá at þeir Karlsefni hèldu undan, ok kallaði: hví renni þèr undan [þessum auvirðismönnum[23], svâ gildir menn [sem þèr erut[24], [er mèr þótti sem[25] þèr mættit drepa niðr[26] svâ sem[27] búfè; ok ef ek hefða vâpn, þótti[28] mèr, sem ek skyldi betr berjast, enn

---

[1]) straumr, *B,M.* [2]) æddi, *L,M,R.* [3]) trjánum, *M,R.* [4]) rángsælis, *B,M.* [5]) allir hátt upp, *B;* Skrælíngjar hátt upp, *M,* [6]) rauða skjöldu, *röde Skjolde, B,M.* [7]) i mót, *M.* [8]) *udelades i B,M.* [9]) þeir, *B.* [10]) ok, *t. B.* [11]) *saaledes A,B;* (valstöngur?) *M har fra Mærket:* þeir höfðu ok valslaungur, Skrælíngjarnir, *Skrælingerne havde ogsaa Valslynger.* [12]) ok Snorri, *t. B,M,R.* [13]) staungum knött mikinn ok, *paa Stænger en stor Kugle, B,M.* [14]) fló, *som fløi, B;* er hann fló, *da den fløi, M,R.* [15]) til, *H.*

lingske Baade komme söndenfra, i hele Rækker, som vare de rivende Strömme; alle Stængerne bleve da svungne imod Solen, og de hylede alle meget höit. Da toge Karlsefnes Folk et rödt Skjold, og holdt imod dem[123]. Skrælingerne löb af Baadene, og derpaa gik de mod hinanden og sloges; der blev en haard Skudregn, thi Skrælingerne havde Valslynger[124]. Karlsefnes Folk saae, at Skrælingerne hævede op paa en Stang en overmaade stor Kugle, næsten at ligne med en Faarevom, og blaaagtig af Farve; denne svang de af Stangen op paa Land over Karlsefnes Mandskab, og den gav et fælt Skrald, i det den faldt ned[125]. Dette indjog Karlsefne og alle hans Folk en stor Frygt, saa at de fremfor alt önskede at flye, og de trak sig tilbage langs med Floden, thi det forekom dem, at Skrælingerne trængte frem imod dem fra alle Sider; og de standsede ikke, förend de kom til nogle Klipper, hvor de gjorde en haard Modstand. Freydis[126] kom ud, og saae at Karlsefnes Folk trak sig tilbage, og hun raabte da: „Hvi löbe I, saa raske Mænd som I ere, for disse Stakler, som jeg troede I kunde fælde som Fæ; og hvis jeg havde Vaaben, troer jeg at jeg skulde slaaes bedre end nogen af eder." De gave

---

16) þá, *da, M.* 17) *udel. af M.* 18) yfir Karlsefni ok á, *B;* þá, *K,M.* 19) *udel. i B,M.* 20) ok, *t. M.* 21) *udel. i B,M.* 22) at í þessu, *dertil i det samme, M.* 23) þessum auðvirðismönnum, *H;* þessum úvendismönnum, *disse Skarnsfolk, L,M,R;* slíkum úvirðismönnum, *disse usle Folk, B.* 24) *udel. i B.* 25) líkligt at, *rimeligt at, B; M fra Mærket:* þætti mèr líklegt at. 26) þá, *dem, B,M.* 27) annat, *andet (Fæ), t. M,R.* 28) þætti, *M.*

einhverr yðarr. þeir gáfu engan gaum [hennar orðum[1]. Freydís vildi fylgja þeim, ok varð seinni[2], þvíat hún var eigi[3] heil; gekk hún þó[4] eptir þeim í skóginn. En[5] Skrælíngar sækja at henni; hún fann fyrir sèr mann dauðan, þar var þorbrandr Snorrason, ok stóð hellusteinn í höfði honum; sverðit lá bert[6] í hjá honum; tók hún þat upp, ok býst[7] at verja sik. þá komu Skrælíngar at henni; hún [dró þá út brjóstit undan klæðunum, ok slettir á beru sverðinu; við þetta óttast Skrælíngar[8], ok ljópu undan á skip sín, ok rèru[9] í brott. þeir Karlsefni finna hana, ok lofa kapp[10] hennar. Tveir menn fèllu af þeim Karlsefni[11], en fjöldi[12] af þeim Skrælíngum[13]. Vurðu þeir Karlsefni[14] ofrliði bornir, ok fóru nú heim eptir þetta til búða sinna, [ok bundu sár sín[15]; ok íhuga[16], hvat[17] fjölmenni þat [myndi verit hafa[18], er at þeim sótti [af landinu ofan[19]; sýnist þeim nú sem þat eina mun[20] liðit verit hafa, er af[21] skipunum kom, en [hitt fólkit[22] man verit hafa sjónhverfíngar[23]. þeir Skrælíngar fundu ok[24] mann dauðan, ok lá öx[25] í hjá; einn þeirra tók upp öxina, ok höggr með trè, ok þá hverr at

---

1) hvat sem hún sagði, *B*, at því er h. s., *M*. 2) haun *(saaledes B, d. e.* hön *for* hún *som M har)* heldr sein, *B*. 3) kona, *till. M,R*. 4) þá, *da, B,M*. 5) er, *da, B*. 6) *udel. i B,M*. 7) byðst, *B*. 8) tekr brjóstið upp úr serkinum ok slettir á sverðit; þeir fælast við (þat allir, *t. M)*, *tager Brystet frem af Særken, og slaaer det ud paa Sværdet; de forfærdedes derved, B*; klæðunum ok skar þat af sèr, ok grýtti eptir þeim, *Hm*. 9) hèldu, *styrede, B,M*. 10) happ, *Lykke, B,M,N*. 11) Karli, *B, som ofte*.

ingen Agt paa hendrs Ord. Freydis vilde fölge dem, men hun var langsommere, thi hun var frugtsommelig; dog gik hun efter dem i Skoven. Skrælingerne satte efter hende; hun fandt for sig en död Mand, det var Thorbrand Snorresön, og en flad Steen stod fast i Hovedet paa ham; Sværdet laae blottet ved hans Side; dette tog hun op, og beredte sig til Modværn. Da naaede Skrælingerne hende; hun trak da Brystet frem af Klæderne, og slog det ud paa det bare Sværd; derved bleve Skrælingerne bange, og undlöb til deres Skibe, og roede bort. Karlsefne og hans Folk kom da til, og roste hendes Mod. To Mænd faldt af Karlsefnes Folk, men en Mængde af Skrælingerne. Karlsefnes Trop havde her med et alt for stort Antal at gjöre, og de droge nu hjem efter dette til deres Vaaninger, og forbandt deres Saar; de tænkte nu over, hvad det havde været for en Mængde, som oppe fra Landet af havde trængt frem imod dem, og det forekom dem nu, at det kun havde været virkelige Folk, som kom fra Baadene, men at de andre Folk maatte have været Öienforblændelse[127]. Skrælingerne fandt ogsaa en död Mand, ved hvem der laae en Öxe; een af dem tog Öxen op, og hug i et Træ med den, og nu gjorde den ene efter den anden det samme, og tyktes at

---

benævner Karlsefne Karl. [12]) fjórir, *fire, B*; IIII, *M.* [13]) þó, *t. B,M.* [14]) *udel. i B.* [15]) *udel. i B,M.* [16]) með sjálfum sèr, *ved (eller blandt) sig selv, till. M.* [17]) hvaða, *M.* [18]) var, *B*; væri, *M.* [19]) á landinu, *paa Landet, B.* [20]) mundi, *M.* [21]) á, *paa, B,M.* [22]) annat liðit, *B,M.* [23]) þversýníngar, *B,M,N,R.* [24]) einn, *M.* [25]) öxi, *D*; eyxi, *H.*

öðrum, ok þótti þeim vera gersimi, ok bíta val; síðan tók einn, ok havggr í stein, svâ at[1] brotnaði öxin, ok þá þótti þeim[2] engu nýt, er [eigi stóðst[3] grjótit[4], ok kastaðu[5] niðr.

12. Þeir Karlsefni þóttust nú seá[6], þótt þar væri landskostir góðir, [at þar myndi[7] jafnan[8] ótti ok úfriðr á liggja af þeim er fyri bjuggu. Síðan bjuggust þeir á brott, ok ætlaðu til síns lands, ok sigldu norðr fyrir landit[9], ok funnu V Skrælínga í skinnhjúpum, sofnaða[10] [nær sjó; þeir[11] hafðu með sèr stokka[12], ok í dýramerg dreyra blandinn; [þóttust þeir Karlsefni þat skilja, at þessir menn myndu hafa verit gervir brott[13] af landinu; þeir drápu þá. Síðan fundu þeir Karlsefni nes eitt, ok á[14] fjölda dýra[15], var nesit at seá sem mýkiskán væri, af því at dýrin lágu þar um nætrnar[16]. Nú koma þeir Karlsefni [aptr í Straumfjörð[17], ok [voru þar fyrir alls gnóttir, þess er þeir þurftu at hafa[18]. Þat er sumra manna sögn, at þau Bjarni ok Guðríð[19] hafi þar eptir verit, ok Xtigir[20] manna með þeim, ok hafi eigi farit lengra[21]; en þeir Karlsefni ok Snorri hafi suðr farit, ok XL manna með þeim, ok hafi eigi lengr verit í Hópi enn vart[22] tvâ mánuði, ok hafi

[1]) hjó í stein ok, *hug i Steen og*, *B,M,R*; huggi *v.* huggr, *A.* [2]) honum, *ham*, *M.* [3]) stóð við, *B.* [4]) *fra Mærket:* hon stóð eigi fyri steininum, *M,R.* [5]) kastaði henni, *han o. s. v.*, *M,R.* [6]) at, *t. M.* [7]) þá mundi þar, *M.* [8]) jafn, *B.* [9]) *udel. i B,M.* [10]) sofandi, *M.* [11]) ok, *B*; nær sjó, *udel. M.* [12]) skrokka, *B,N*; skokka.

det var en kostelig Ting, og at den bed godt; siden tog een den, og hug i en Steen med den, saa at Öxen brödes, og da tyktes den dem af ingen Nytte, eftersom den ikke holdt imod Steen, og de kastede den bort.

12. Karlsefne og hans Folk troede nu at indsee, at, skjönt Landet havde mange Herligheder, vilde man dog der bestandig svæve i Frygt for Ufred af Landets tidligere Beboere. De beredte sig derfor til Afreise, og agtede sig til deres Fædreland; de seilede nordefter med Kysten, og traf 5 Skrælinger i Skindpelse, sovende nær ved Havet. De havde med sig Æsker, hvori der var Dyremarv, blandet med Blod[129]; Karlsefne og hans Folk tyktes at forstaae, at disse Mennesker vel vare blevne forviiste fra Landet; de dræbte dem[130]. Siden kom de til et Næs, hvorpaa der var en Mængde Dyr, og Næsset var overalt bedækket med Mög, efterdi Dyrene laae der om Nætterne. Nu kom de tilbage til Strömfjord, og der var Overflödighed af alt hvad de behövede at have. Det er somme Mænds Sagn, at Bjarne og Gudrid ere blevne der tilbage med 100 Mand, og have ikke faret længere; men Karlsefne og Snorre have med 40 Mand faret sydpaa, og have ikke været længere i Hopet end knap to Maaneder, men ere samme Sommer

---

Kar, Kasser, I,L,R; stocka, *M.* [13]) virtu þeir svå, at þeir mundu gjörfir, *B,M,N.* [14]) *udel, af M.* [15]) ok þann veg, *og saaledes, t. B.* [16]) vetrna, *om Vinterne, B,N.* [17]) *i* Straumsfjavrð, *B.* [18]) eru þar allskonar, *B;* gæði, *M.* [19]) *saaledes A;* Freydís, *B,M,N,R.* [20]) XX *d. e. en Skrivefeil for* Xtigir *eller* tiu tigir, 100, *L,M,R.* [21]) i fyrstu, *i Förstningen, H.* [22]) *kan neppe læses.*

sama sumar aptr komit[1]. Karlsefni fór þá[2] einu skipi at leita þórhalls veiðimanns[3], en annat[3] liðit var eptir; ok fóru þeir norðr fyrir Kjalarnes, ok berr þá fyrir vestan fram, ok var landit á bakborða þeim; þar voru þá[4] eyðimerkr einar [allt at seá fyrir þeim, ok nær hvergi rjóðr í[5]. Ok er þeir hafðu lengi farit, fellr á[6] af landi ofan or austri ok í vestr; þeir lögðu inn í árósinn, ok lágu við hinn syðra bakkann.

Víg þorvalds Eiríkssunar[7].

13. þat var einn morgin, er[8] þeir Karlsefni sá fyrir ofan rjóðrit [flekk nokkurn[9] [sem glitraði[10] við þeim, ok æptu þeir á þat[11]; þat rærðist, ok[12] var þat Einfœtíngr, ok skauzt ofan [á þann árbakkann, sem þeir lágu við. þorvaldr, Eiríks son rauða, sat við stýri, ok skaut Einfœtíngr ör í smáþarma honum. þorvaldr dró út örina, ok mælti: feitt er um ístruna; gott land hafum vèr fengit kostum, en þó megum vèr varla njóta. þorvaldr dó af sári þessu litlu síðarr. þá leypr Einfœtíngr á braut ok norðr aptr. þeir Karls-

[1]) *Det foregaaende udtrykker K saaledes:* þat er ok sumra manna sögn, at þeir Karlsefni hafi fyrst suðr farit ok Snorri með eitt skip ok XL manna með þeim, en Bjarni ok Guðríðr hafi eptir orðit í Straumey, ok LL (100) manna með þeim, ok hafi þá eigi lengi í Hópi verit, vart II mánaði í burtu, sóttu síðan hitt fólkit ok verit svå vetrinn, *Det er ogsaa nogle Folks Sagn, at Karlsefne og Snorre ere först dragne sydpaa med eet Skib og* 40 *Mand med dem, men Bjarne og Gudrid ere blevne tilbage paa Strömö, og* 100 *Mand med dem, og have da ikke været længe i Hopet, neppe to Maaneder borte, siden afhentede de de övrige Folk, og have saa været der om Vinteren. M har:* en þeir Karlsefni

komne tilbáge. Karlsefne foer derpaa med eet Skib at söge efter Thorhal Jæger, men de övrige bleve tilbage. De seilede nord forbi Kjalarnæs, og förtes da frem mod Vesten, og Landet var paa deres venstre Side. Der vare da öde Skove overalt, saa langt de kunde see, og næsten ingen aabne Pladser deri. Og da de havde seilet længe, löb der en Flod ned fra Landet fra Öst mod Vest; de lagde ind i Flodmundingen og laae ved den söndre Bred.

Thorvald Eriksöns Drab.

13. Det hændte sig en Morgen at Karlsefne og hans Folk saae ovenfor en aaben Plads i Skoven en Plet, som glindsede imod dem, og de raabte derimod; det rörte sig, og det var en Eenfoding[131], som derpaa sköd sig ned til den Flodbred, ved hvilken de laae. Erik RödesSön Thorvald sad ved Roret, og Eenfodingen sköd en Piil ind i Tarmene paa ham. Thorvald trak Pilen ud, og sagde: „Fedt er det mig om Isteren; et frugtbart Land ere vi komne til, men dog ville vi neppe komme til at nyde godt af det.“ Thorvald döde af dette Saar kort efter. Derpaa löb Eenfodingen bort igjen nordefter. Karlsefne og hans Folk forfulgte

ok Snorri hefðu suðr farit ok XL manna með þeim, ok hafi eigi lengr verit *í* hafi en II mánaði, ok hefðu hit a. e. a. k., *men at Karlsefne og Snorre havde draget sydpaa og 40 Mand med dem og at de ikke have været længere paa Söen (Söreisen) end to Maaneder, og vare komne tilbage den samme Sommer. Saaledes ogsaa R.* [2]) á, *B.* [3]) *udel. i B; M,R have blot* Þorvaldar. [4]) *udel. i B,M,R.* [5]) *udel. i M.* [6]) *udel. i B; M,K till.* mikil, stor. [7]) *I B er her intet Capitelskifte.* [8]) at, *M.* [9]) flokk mikinn, *H.* [10]) svo sem glitaði, *B,M,R.* [11]) *udel. MR.* [12]) En er þetta hrærðist, þá, *M,R*

efni fóru eptir honum[2], ok sá hann stundum; þat sá þeir síðarst til hans, at hann ljóp[3] á vâg nokkurn. þá hurfu þeir Karlsefni aptr; þá[4] kvað einn maðr kviðlíng[5] þenna:

Eltu[6] seggir,
allsatt[7] var þat,
einn Einfœtíng
ofan til strandar;
en kynlegr maðr
kostaði rásar
hart [um stopir[8];
heyrðu, Karlsefni[9]!

þeir fóru þá í brott, ok norðr aptr, ok þóttust sjá Einfœtíngaland[10]; vildu þeir þá eigi hætta liði sínu lengr[11]. þeir ætlaðu [öll ein fjöll, þau er í Hópi voru, ok þessi er nú funnu þeir, ok þàt stæðist mjök svâ á, ok væri jamlángt or Straumfirði beggja vegna[12]. Hinn þriðja vetr voru þeir í Straumfirði. Gengu menn þá mjök [í sveitir[13], [ok varð þeim til um konur[14]; ok vildu

[1]) lupu, *löbe, M,R.* [2]) Einfætíngnum, *M,R.* [3]) *Fra förste Mærke:* þángat sem þeir lágu, þorvaldr, son Eireks hins rauða. þá mælti þorvaldr: gott land höfum vèr (hèr *tillægge M,R, see nedenfor)* feingit (fundit, *R*); þá hleypr einfætíngrinn á brutt, ok norðr aptr [ok skaut áðr í smáþarma á þorvaldi; hánn dró út örina; þá mælti þorvaldr: *a*) feitt ér um ístruna. þeir hlupu eptir einfætíngi, ok sáu hann stundum, ok þótti (þeim, *t. M,R)* sem hann leitaði undan; hljóp hann út, *derhen, hvor de laae, Erik den Rödes Sön Thorvald og hans Ledsagere. Da sagde Thorvald: „Vi have naaet at komme til et godt Land, derpaa löb Eenfodingen bort, og nordefter tilbage, og skjöd forud Thorvald i Smaatarmene; han trak Pilen ud; da sagde Thorvald: „Fedt er det mig om Isteren." De löb efter Eenfodingen, og saae ham stundum, og det syntes at han flygtede; han sprang ud, B,N: a*) en þorvaldr (Eireksson *udel. M)* skaut áðr öru at honum, ok kom í smáþarmana, en hann dró út örina, ok varð hon eptir; ok er þeir þorvaldr komu þar, tók hann upp örina, ok mælti, *men Thorvald Eriksön skjöd forud en Piil til ham, og*

ham, og saae ham stundum, og det sidste de saae til ham, var at han sprang ud i en Vig; da vendte de tilbage, og en Mand kvad da denne Kvædling:

Folk satte efter	men underlig Mand
(meget sandt det var)	ilende styrted
en Eenfoding	sig (i Havet);
ned til Stranden;	Hör du, Karlsefne[132]!

De droge da bort igjen nordefter, og tyktes see Eenfodingeland; de vilde da ikke udsætte deres Folk længer. De meente at den Fjeldstrækning, som var i Hop, og den som de nu traf, var een og den samme, og at det slog næsten lige til, at der var lige langt fra Strömfjord til begge Steder. Den tredie Vinter vare de i Strömfjord. De deelte sig da meget i Partier, hvortil Kvinderne vare An-

---

den kom i Smaatarmene, men han trak Pilen ud, og den blev tilbage; og da Thorvald og hans Ledsagere kom der, tog han Pilen op, og sagde, K,L,M,R. [4]) ok, *M.* [5]) kveðling, *D.* [6]) Elta, *sætte efter, H.* [7]) allhátt, *K,L.* [8]) um steipir, *D;* um stofn, *G;* of stopi, *B,I,N;* af kappi, *K,L,M,R.* [9]) *Hylander har bemærket at hele Visen har manglet i et af ham brugt Haandskrift.* [10]) *eller* Einfœting á land, *Eenfodingen paa Landet.* [11]) þengra, *M,R.* [12]) at kanna öll fjöll, þau er [í Hópi voru, ok er þeir fundu, fóru þeir aptr, ok voru í Straumsfirði hinn þriðja vintr, *at undersöge alle de Fjelde, som vare i Hopet; og da de havde undersögt dem, seilede de tilbage, og vare i Strömsfjord den tredie Vinter, B,N; fra [:* urðu fyrir þeim í hafinu, ok er þeir höfðu svá gjört, fóru þeir *o. s. v., som de bemærkede fra Havet, og da de havde gjort saa; el. (de Fjelde) som de kunde komme til paa Söen (fra Söen af) og da de vare færdige dermed, droge de o.s.v., K,L,M,R.* [13]) sleitum, *B,M,N,R;* skeitum, *I, urigtigt for* sveitum, *i Partier.* [14]) *fattes i B,M,N,R.*

þeir, er úkvændir[1] voru, sækja til í hendr þeim, sem kvændir[2] voru, [ok stóð af því hin mesta úró[3]. þar kom til hitt fyrsta haust Snorri, son Karlsefnis, ok var [hann þá þrívetr, er þeir fóru[4] brott. [þá er þeir sigldu af Vínlandi, tóku þeir suðrœn veðr[5], ok hittu þá Markland, ok funnu þar Skrælínga[6] V[7], ok var einn skeggjaðr; konur voru II, ok[8] börn tvö; tóku þeir Karlsefni sveinana[9], en [hinir komust[10] undan, ok sukku[11] [þeir Skrælíngar[12] í jörð niðr. Sveina þessa II höfðu þeir með sèr. þeir kendu þeim mál, ok voru[13] skírðir. þeir nefndu [móður sína[14] Vethilldi[15] ok föður[16] Uvæge[17]. þeir sögðu at konúngar stjórnaðu Skrælíngum[18], ok hèt annar þeirra[19] Avalldanía[20], en annar[21] Valldidida[22]. þeir kváðu þar engin hús, lágu[23] menn þar í hellum[24] eða holum. þeir sögðu þar liggja[25] land öðrum megin gagnvart sínu landi, [er þeir menn bygði, er voru[26] í hvítum klæðum, ok báru stángir [fyri sèr, ok voru festar við flíkar[27], ok æptu hátt; ok ætla

---

[1]) kvonlausir, *d. s.* *B;N;* konulausir, *M,R;* sóttu *for* vildu sækja, *B,N, men begge Dele udelades af M,R.* [2]) kvongaðir, *D,E,G,H, B,M,R.* [3]) *fattes i B,M,N.* [4]) þar þann, *urigtigt, B,N;* þar með föður sínum, ok er þeir fóru þaðan á, *han var da hos sin Fader, og fulgtes med ham da de toge derfra, M,R.* [5]) höfðu þeir sunnan veðr, *de havde Söndenvind, B,M,N,R.* [6]) hann (Karlsefni) fann ok einnin Skrælínga; þær þjóðir kalla sumir bækr Lappa, *Karlsefne fandt ogsaa tillige Skrælinger; disse Folk kalde nogle Böger Lapper, X.* [7]) fimm, *B.* [8]) er báru, *bare, t. L,M,R.* [9]) til sveinanna, *B.* [10]) hitt komst, *B,M,N,R.* [11]) sökk, *B,M,R.* [12]) *fattes i B.* [13]) þeir, *till. M,R.* [14]) mæðr sínar, *deres Mödre, M,R.*

ledning, da de Mænd, som vare ugifte, vilde forurette de gifte, og deraf opstod stor Uro. Der födtes den förste Höst Karlsefnes Sön Snorre, og han var tre Aar, da de droge bort. Da de seilede fra Viinland, fik de Söndenvind, ok kom da til Markland, og traf der 5 Skrælinger, den ene var skægget, de to Kvinder, og de to Börn; de toge Drengene, men de andre undkom, og Skrælingerne sank ned i Jorden[133]. Disse to Drenge förte de med sig; de lærte dem Sproget, og de bleve döbte. De kaldte deres Moder Vethillde, og deres Fader Uvæge[134]. De sagde at to Konger beherskede Skrælingerne[135], og den ene af dem hed Avalldania, men den anden Valldidida. De sagde at der ingen Huse vare, Folk laae der i Grotter eller i Huler[136]. De sagde at der laae et Land paa den anden Side ligeoverfor deres Land, hvor der boede Folk, som vare iförte hvide Klæder, og bare Stænger foran sig, hvorved der vare fæstede Flige, og de

[15]) *eller* Weihilldi, *A;* Vetthildi, *D,E,G;* Veinhildi, *H;* Vætilldi, *B*; Vætthildi, *I,K;* Væthildi, *M,R.* [16]) *fattes i B,M.* [17]) *saaledes ogsaa B,L*; Vægi, *D,E,G,H;* Ægi, *H i Margen;* Ovègi, *I;* Ovæe, *K,M,R.* [18]) Skrælíngalandi, *Skrælingeland, B,M.* [19]) *fattes i B,M,R.* [20]) Avalldaina, *D,E;* Avaldamon, *B,I,N;* Avalldumon, *K,L,M,R,* [21]) hèt, *hed, t. B.* [22]) *saaledes ogsaa B og de övrige, M har* Valldedida; *Navnet er dog noget utydeligt i A, saa at man neppe kan skimte, om det skal læses saaledes, som dog vel er troligst, eller* Avaldidida. [23]) ok lægi, *og at (Folk) laae, M,R.* [24]) hellrum, *K,M,R.* [25]) *fattes i B,M,N,R.* [26]) ok gengu menn þar, *og der gik Folk, B;* gengi, *M,R, samt æpti o. s. v. i Conjunctiv.* [27]) voru *udel. i D,E;* flíkr, *have E,G,H;* ok fóru (færi) með flíkr, *og droge med Flige, B,M,N,R.*

menn, [at þat hafi verit[1] Hvítramannaland [eða írland eð mykla[2].

14. Þá Bjarna Grímólfsson bar í írlands haf[3], ok komu í maðksjó[4], [ok sökk drjúgum skipið[5] undir þeim[6]. Þeir höfðu[7] bát[8] þann, er bræddr var með seltjöru, [því at þar fær eigi sjómaðkr á[9]; þeir gengu í bátinn, ok sá þeir þá, at þeim mátti hann eigi öllum vinnast; þá mælti Bjarni; af því at bátrinn tekr eigi meira enn helmíng manna vârra, þá er þat mitt ráð, at menn sè lutaðir í bátinn, því at þetta skal ekki fara at mannvirðíngu. Þetta þótti öllum svâ drengilega bóðit, at engi vildi móti mæla; gerðu þeir svâ, at lutuðu mennina, ok laut Bjarni[10] at fara í bátinn, ok[11] helmíngr manna með honum, [því at bátrinn tók ekki meira. En[12] er þeir voru komnir í bátinn,

[1]) þat, *B;* þat ætla menn at vera, *M,N,R.* [2]) *fattes i B,M, N,R, som isteden derfor tilföie:* Nú komu (koma) þeir til Grænlands, ok eru með Eireki rauða um vetrinn, *Nu kom de til Grönland, og vare hos Erik den Röde om Vinteren. I B er her intet Capitelskifte.* [3]) Grænlandshaf, *Grönlands Hav, B,M,N,R;* -sjó, sem liggr nær Vínlandi, *i Havet, som ligger nær Viinland, X.* [4]) maðkasjá, *d. s., B.* [5]) fundu þeir ei fyrr, enn skipit gjörist maðksmogit, *de mærkede til intet, förend Skibet var gjennemstukket af Orme, B,N; ligeledes L,M,R, som dog have isteden for det sidste Ord,* mjök lecht (lekt), *meget lækt, utæt.* [6]) þá töluðu þeir um, hvert ráð þeir skyldu taka, *da talte de om, hvad Beslutning de skulde tage, B,M,N,R.* [7]) eptir skipinu, *bagefter Skibet, t. M, R.* [8]) eptirbát, *Efterbaad, B,N.* [9]) unnit, *t. H.* [10]) *Istedenfor det fra [har B saaledes:* þat segja menn, at skelmaðkrinn smjúgi eigi þat trè, er seltjörunni er brætt. Var þat flestra manna sögn ok tillaga, at skipa mönnum bátinn, svâ sem hann tæki upp. En er þat var reynt, þá tók bátrinn eigi meir upp en helmíng manna. Bjarni mælti þá, at menn skyldi fara í bátinn, ok skyldi þat fara

raabte höit; og Folk troe, at det har været Hvitramannaland eller det store Irland[137].

14. Bjarne Grimolfsön blev med sit Skib forslaaet til Irlands Hav, og de kom i en Ormesö, og Skibet begyndte stærkt at synke under dem[138]. De havde en Baad, som var smurt med Sæltjære, thi den angriber Söormen ikke[139]; de gik i Baaden, og saae da, at den ikke kunde bære dem alle; da sagde Bjarne: „Eftersom Baaden ikke rummer meer end Halvdelen af vore Mænd, da er det mit Raad, at der trækkes Lod om, hvo der skulle i Baaden, thi det skal ikke gaae efter Anseelse. Dette fandt alle saa höimodig budet, at ingen vilde tale derimod; de gjorde da saa, og trak Lod, og det tilfaldt Bjarne at gaae i Baaden, og Halvdelen af Mandskabet med ham, thi Baaden rummede ikke flere. Men da de vare

---

at hlutföllum, en eigi at mannvirðingum; en (vegna þess, *t. M,R)* hverr þeirra manna vildi fara í bátinn, sem þar voru, þá mátti hann eigi við öllum taka; fyrir því tóku þeir þetta (þat, *M)* ráð, at hluta menn í bátinn (ok) af kaupskipinu *(saaledes rettet, i Overeensstemmelse med M,R;* kaupskipinum *i Fleertallet, B,N);* hlutaðist þar svå til, at Bjarni hlaut, *det siger man, at Skjælormen ikke borer det Træ, som er besmurt med Sæltjære. Det var de flestes Mening og Raad, at lade saa mange gaae i Baaden, som den kunde rumme. Men da det blev prövet, rummede Baaden ikke flere end Halvdelen. Da sagde Bjarne at Folkene skulde gaae i Baaden efter Lodkastning og ikke efter Anseelse; thi enhver af dem, som vare der, vilde gaae i Baaden, men da den ikke kunde rumme alle, toge de denne Beslutning, at bestemme ved Lodkastning, hvo der skulde gaae af Handelsskibet i Baaden; Lodden faldt saaledes, at det tilkom Bjarne, B,M,N,R.* [11]) nær, *næsten, t. B,N.* [12]) Þá gengu þeir af skipinu ok í bátinn, er til þess höfðu hlotizt. Þá, *Da gik de, hvem Lodden var falden paa, af Skibet og i Baaden. Da, B,M,N,R.*

þá mælti einn[1] íslenzkr maðr, [er þá var í skipinu, ok Bjarna hafði fylgt af Íslandi[2]: ætlar þú, Bjarni, hèr at skiljast við mik? Bjarni svarar: svâ verðr nú at vera. [Hann svarar[3]: [öðru hèzt þú föður mínum, þá er ek fór af Íslandi með þèr enn skiljast svâ við mik, þá er þú sagðir, at eitt skyldi gánga yfir okkr báða. Bjarni svarar: eigi skal ok svâ vera, gakk þú hengat í bátinn, en ek man upp fara í skipið, þvíat ek sè, at þú ert svâ fúss til fjörsins[4]. Gekk Bjarni þá upp í skipið, en [þessi maðr[5] í bátinn, [ok fóru þeir síðan leiðar sinnar, til þess er þeir komu til Dýflinar í Írlandi, ok sögðu þar þessa sögu; en þat er flestra manna ætlan at Bjarni ok hans kumpánar hafi látizt í maðksjónum, þvíat ekki spurðist til þeirra síðan[6].

Ættartala frá Karlsefni ok Þuríði, kono hans[7].

15. Annað sumar eptir[8] fór Karlsefni til Íslands, ok Guðríðr[9] með honum, ok fór heim[10] í Reyn-

---

[1]) úngr, *ung, t. B,M,N,R.* [2]) sá er verit hafði förunautr Bjarna, *som havde været Bjarnes Ledsager, B,M,N,R.* [3]) Hinn sagði þá: öðru hèzt þú mèr *o. s. v., mest overeenstemmende med B, see Var.* 4. [4]) *Istedenfor det fra [har B dette:* svâ með því at þú hèzt mèr eigi því, þá er ek fór með þèr af Islandi frá búi föður míns. Bjarni segir: eigi sè ek hèr þó annat ráð til. [Bjarni (Sá, *N*) svarar: *a*) hvat leggr þú hèr til ráðs? Hann segir: sè ek ráðit til, at við skiptumst í rúmunum, ok farir þú híngat, en ek mun þángat. Bjarni svarar: svâ skal vera, ok þat sè ek, at þú vinnr gjarna (ert gjarn, *M,R*) til lífs, ok þikkir mikit fyri at deyja. Skiptust þeir þá í rúmunum, *saa: „Det lovede du mig dog ikke, da jeg drog med dig fra Island fra min Faders Huus." Bjarne sagde: „Ei seer jeg dog, at her er nu andet for; men hvad Udvei seer du vel heri?" „Jeg seer den Udvei," sagde han, „at vi skifte Plads, og du gaaer hid og jeg did." Bjarne svarede: „Saa skal skee, og det seer jeg at du vil gjerne beholde Livet, og synes ilde*

komne i Baaden, sagde en Islænder, som da var paa Skibet, og havde fulgt Bjarne fra Island: „Agter du, Bjarne, her at forlade mig?" „Saa kommer det nu til at være," svarede Bjarne. Da sagde denne: „Andet lovede du min Fader, da jeg drog fra Island med dig, end saaledes at forlade mig, da du sagde, at vi begge skulde friste den samme Skjæbne." Bjarne svarede: „Ei skal det da gaae saaledes; gak du herned i Baaden, og jeg vil stige op i Skibet, thi jeg seer at du er saa begjerlig efter at leve." Bjarne gik da op i Skibet, men denne Mand ned i Baaden, og de fortsatte derpaa Reisen, indtil de kom til Dublin i Irland, og fortalte der disse Begivenheder; men det er de flestes Tro, at Bjarne og hans Ledsagere ere omkomne i Ormehavet, thi der spurgtes ikke siden til dem[140].

Karlsefnes og hans Kone Thurids (Gudrids) Afkom.

15. Den anden Sommer efter drog Karlsefne til Island, og Gudrid med ham, og han drog hjem til Rey-

---

om at döe." De skiftede da Plads, B,N,M,R; K ligeledes, men de have istedenfor Ordene [Bjarne svarar α) en svå sem nú áhorfist eða, *men som Sagerne nu staae; I har her blot* eða, *eller.* [5]) en hinn ofan, *M.* [6]) *B slutter Capitlet saaledes*: ok er þat sögn (flestra *t. M,R)* manna, at Bjarni lètist þar i maðkahafinu, ok þeir menn sem i skipinu voru með honum. En bátrinn ok þeir er þar voru á fóru leiðar sinnar, til þess er þeir [tóku land β) ok sögðu (þeir þá öðrum frá þessari, *M,R)* þessa sögu siðan, *og det er Folks Sagn, at Bjarne tilligemed dem, som vare med ham paa Skibet, omkom der i Ormehavet. Men Baaden og de som vare paa den droge deres Vei, indtil de naaede Land og berettede siden denne Fortælling, B,M,N,R; L ligesaa, men istedenfor* [tóku land β) *have den og M,R:* komu til lands ok tóku hafnir, *kom til Land og i Havn.* [7]) *B har ingen Overskrift.* [8]) þessa atburði, sem nú voru sagðir, *de Begivenheder, som nu bleve fortalte, t. L;* taldir, *M,R.* [9]) Snorri, *B, N,R.* [10]) hann (siðan, *M,R)* heim til bús sins, *hjem til sin Gaard, B.*

isnes[1]. Móður hans þótti, sem hann hefði lítt til kostar tekit[2], ok (því) var Guðríðr[3] eigi heima[4] enn fyrsta vetr. [En er hon prófaði[5], at Guðríðr var kvennskörúngr[6] mikill, fór hon heim, ok voru samfarar[7] þeirra góðar[8]. Dóttir Snorra Karlsefnissonar[9] var Hallfríðr, móðir Þorláks[10] biskups Runólfssunar. Þau áttu son, er Þorbjörn hèt; hans dóttir hèt[12] Þórunn, móðir Bjarnar[12] biskups. Þorgeir[13] hèt son Snorra Karlsefnissonar, faðir Yngvildar[14], móður Brands biskups hins fyrra[15]. Dóttir Snorra Karlsefnissonar var ok Steinunn, er átti Einarr, son Grundar-Ketils Þorvalds sonar króks, Þóris sonar á Espihóli; þeirra son var Þorsteinn ránglátr[16], hann var faðir Guðrúnar, er átti Jörundr at Keldum; þeirra dóttir var Halla, móðir Flosa, föður Valgerðar, móður herra Erlends sterka, föður herra Hauks lögmanns. Önnur dóttir Flosa var Þórdís, móðir frú Íngigerðar ríku; hennar dóttir var frú Hallbera, abbadís í Reinisnesi at Stað. Mart stórmenni er komið annað á Íslandi [frá Karlsefni ok Þuríði[17], þat er ekki er hèr skráð. [Veri guð með oss, amen[18]!

---

[1]) Reinarnes, *D,G,H;* Reynines, *N.* [2]) sem duga mætti, *som var af nogen Nytte, t. L,M,R.* [3]) hún, *B,M,N,R.* [4]) þar, *der, t. B,N;* með honum, *med ham, t. L,M.* [5]) reyndi, *d. s., B,N.* [6]) skörúngr, *d. s., B,N,R.* [7]) samfæðr, *B,N.* [8]) *Istedenfor det fra [have L,M,R:* Guðriðr, kona hans, var skörúngr mikill, ok veitti góða forgaungu í búinu, ok voru allgóðar samfarir (þeirra *till. M,R)* Karlsefnis ok Guðriðar, *Hans Kone Gudrid var en udmærket Kvinde, og bestyrede fortrinlig Husets Anliggender, og Karlsefne og Gudrid kom meget godt ud af det med hinanden;* þeirra son var Snorri sem fyrr var getit, hans, *Deres Sön var Snorre, som er ommeldt herovenfor. Hans o. s. v.,*

nisnæs[141]. Hans Moder tyktes at han havde gjort et ringe Parti, og derfor var Gudrid ikke hjemme den förste Vinter. Men da hun mærkede, at Gudrid var en særdeles udmærket Kvinde, tillod hun hende at drage hjem, og de kom godt ud af det med hinanden. Snorre Karlsefnessöns Datter hed Hallfride, Moder til Biskop Thorlak Runolfsön. De havde en Sön, som hed Thorbjörn; hans Datter hed Thorun, Biskop Björns Moder. Thorgeir hed Snorre Karlsefnessöns Sön, Fader til Ingveld, Moder til Biskop Brand den förste[142]. Snorre Karlsefnessön havde en Datter, Steinun, som var gift med Einar, en Sön af Grundar-Ketil, en Sön af Thorvald Krog, en Sön af Thorer paa Espehol; deres Sön var Thorstein den Vrangladne (Uretfærdige), han var Fader til Gudrun, som var gift med Jörund paa Keldum; deres Datter var Halla, Moder til Flose, Fader til Valgerde, Moder til Herr Erlend Stærke, Fader til Laugmand Herr Hauk[143]. En anden Datter af Flose var Thordis, Moder til Fru Ingegerd den Mægtige[144]; hendes Datter var Fru Hallbera, Abbedisse til Stad paa Reinisnæs[145]. Mange andre store Folk paa Island nedstamme fra Karlsefne og Thurid[146], som ikke ere her optegnede. Gud være med os, Amen!

---

till. M. [9]) Þorfinnssonar karlsefnis, *D.* [10]) Thorláks, *B.* [11]) var, *M,R* [12]) Bjarna, *C,H.* [13]) Þorgrimr, *K,L,M,R.* [14]) Ingveldar, *B*, Ingivaldar, *M.* [15]) *Her ende B,N saaledes:* ok lýkr þar þessi sögu. *K,L have:* ok lýkr þar sögunni af Eiríki hinum rauða, *og slutter her Sagaen om Erik den Röde; M,R ligeledes:* ok endar hèr söguna *o. s. v.* [16]) ránglátí, *d. e. G,D,H.* [17]) af þeim Þorfinni karlsefni ok Guðriði, *D.* [18]) *saaledes A,C,G; fattes i H;* endast Þorfinns þáttr, *endes Fortællingen om Thorfinn, D.*

ANMÆRKNINGER.

[1]) Denne berömte Hærkonge, som i vore Sagaer kaldes *Olaf* eller Oleif den Hvide, kaldes af de angelsaxiske Forfattere *Amlav*, men af de irske (rettere) *Aulaiv*, som dog undertiden fordreies til *Arnhlavith*. Efter de irske (Ulsterske) Annalister (hos *Pinkerton*, *Enqviry into the early History of Scotland II, 316*) ankom han fra Lochlin (Norge) til Irland i Aaret 852, efter andre 853. Suhm antager, i crit. Hist. af Danm. II, 189, jvf. med I, 580-81 samt hans hist. geneal. Tabeller dertil T. 92 og 96, at Olafs Fader Ingild, hvem han dog ei regner til de danske Konger (i Overeenstemmelse med vor Text) var en Sön af Helge Hvasse, Prinds af Ringerige, nedstammende fra den bekjendte Kong Halvdan Hvidbeen, der og var Harald Haarfagers Stamfader, og af Aslaug, Datter af Sigurd Snogöie. Ogsaa Are Frode stemmer overeens hermed i sin egen Stamtavle (ved Slutningen af hans *Schedæ*), i det han der nævner Ingjald Helgesön, en Dattersön af Sigurd, Ragnar Lodbrogs Sön, som den 29de af sine mandlige Fædrene-Ahner, men hans Sön Oleif Hvide som den 30te i nedstigende Linie. Derimod antager *Laxdæla* i 1ste Capitel, at Olafs Fader Ingjald var en Sön af den danske Kong Frode, kaldet *hinn frækni* eller den tappre, som blev dræbt af Svertlingerne (eller Svertingerne) og vistnok er den samme, som den Kong Frode den 4de, om hvem Saxo Grammaticus melder, i sin danske Histories 6te Bog, at han blev dræbt af Saxeren Sverting. At denne sidste Beretning er urigtig, indsees lettelig, men de ældste islandske Sagaer mene vel stundum Afkom, Efterkommer ved Ordet *sonr* (Sön). Efter de irske Beretninger förte Olaf og hans Brödre, som nogle kalde dem, vel rettere hans Fostbrödre eller Stalbrödre, Sidrig (eller Sigtryg) og Ivar, först betydelig Handel paa Irland, i hvilken Henseende adskillige Havne bleve dem overladte; ved dem anlagde de Stæder og Fæst-

ninger, fra hvilke de senere bekrigede Irlænderne, og bleve Herrer over betydelige Landstrækninger. Saaledes fik Olaf Dublin med dets Omegn, hvilket han udvidede og befæstede; Sigtryg fik Waterford og Ivar Limerik. Alle de paa Irland saaledes bosatte Skandinaver underkastede sig Olafs Herredömme; de kaldtes under eet Ostmanner d. e. Östmænd, (ligesom Nordmændene *Austmenn* i Island og Grönland), og Dublin kunde længe ansees for deres irske Riges Hovedstad. I Aaret 870 kom Aulaiv (Oleif eller Olaf) og Ivar tilbage fra et Tog til Storbritannien, sidst fra Skotland, med ikke mindre end 200 Skibe, ladede med rigt Bytte og mange Krigsfanger, som de gjorde til Trælle eller Livegne *(Pinkerton l. c.)*. Endnu have vi mange Sölvmynter, som ere prægede af Ostmannernes Fyrster, og vidne om deres fordums Rigdom og udbredte Handel. Det var da ikke at undre over, at Danske, Nordmænd og Islændere i hine Tider hyppig besögte Irland. Denne Færsel kunne vi saaledes endnu takke for nogle af de vigtigste Underretninger, som vi have om Skandinavers og Irlænderes gamle Fart paa Amerika. See f. Ex. ovenfor, om Rafn Limeriksfarer, S. 154-55, 166. Endnu i det 13de Aarhundrede beholdt Limeriks og dets Omegns (maaskee hele Irlands) Indbyggere af denne Stamme Navn af Ostmanner, og synes at have udgjort en egen Stand eller Folkeclasse, efter et Diplom af Aaret 1201, hvori det bevidnes at 12 Engelsmænd, 12 Ostmanner og 12 Irlændere aflagde Eed angaaende deres Forklaring om Limeriks Stifts eller Hovedkirkes Eiendele.. *(Recognitio facta per sacramentum XII Anglorum, XII Ostmannorum et XII Hibernensium* &c. *Waræi Antt. Hibern. p. 149 ex registro Decani Limericensis)*.

[2]) Originalens *Vestrvíking* betegner egentlig Krydstog til de (fra Norge) vestlige Farvande og Kyster under Storbritannien, Irland o. s. v, Irlænderne og flere kaldtes saa-

ledes i Norge og Island *Vestmenn* (Vestmænd), ligesom Irlænderne igjen kaldte Skandinaverne Ostmanner (*Austmenn*).

³) *Dyflinnar Skiri* (Dublins Shire) nævnes og i Kong Magnus Barfods Saga *Hkr. III, 226* samt *Fornmanna-Sögur VII, 67* Dansk Overs. i Oldnordiske Sagaer, 7,58. Det Angelsaxiske *scire* betyder, ligesom endnu det Engelske *shire*, en Provinds eller stor Landafdeling.

⁴) I *Laxdæla* kaldes han (*l. c.*) *hersir rikr i Noregi ok kynstór*, en mægtig Herse (eller Friherre) i Norge af fornem Slægt (i Romsdalen, mellem Söndmör og Nordmör). Om Ketil Fladnæse, hans Slægt og Afkom vil mere forekomme her efter i en anden Afdeling af dette Værk. Jvf. Njalas 1ste Capitel.

⁵) Det Navn, som her og i flere af de bedste Oldskrifter skrives *þórìðr*, rettest *þórríðr*, hedder hos de nyere Thuride, *þuríðr*, som det endnu bruges paa Island; dets förste Stavelse indeholder Guden Thors Navn, hvorved den Person, som bar det, i visse Maader helligedes ham eller sattes under hans Bekjærmelse. Da det og dette dermed beslægtede *Guðríðr* ogsaa skrives *Guðrið*, betyde vel begge disse Navne Thors eller Guds Tordenfart (*þórreið*, *Guðreið*); jvf. ovenfor S. 269, Anm, 40.

⁶) Eyvind Östmand nedstammede vel fra det svenske Gothland, saaledes som vi paa et andet Sted af Værket nærmere komme til at fremstille, men blev tilsidst en mægtig Hærförer paa Irland, og gift med Prindsesse *Raforta*, en Datter af den irske Kong *Kjarval*.

⁷) Helge Magre var en berömt Landnamsmand eller een af de förste Nybyggere paa Island; om ham handler især Landnamas 3die Parts 12te Cap. Tilsidst boede han i Öfjorden paa Nordlandet og var paa en besynderlig Maade, da han tildeels var bleven opdraget i Irland, paa een Gang en Tilbeder baade af Thor og af Christus.

⁸) Eller, efter Ordet, Hær-Konge. Saaledes kaldtes i

Hedenold de Nordboer, dog vel kun de af kongelig Slægt, som anförte Tropper og förte Krige i fremmede Lande, uden selv at have noget Rige. De, som anförte Flaader og krigede tilsöes, kaldtes dog ofte, især i de ældste Tider, Sökonger, *sækonúngar*.

⁹) Denne Sigurd var en Broder til Rögnvald Jarl paa Möre i Norge, den berömte Rolfs eller Rollos Fader, og blev af Kong Harald Haarfager udnævnt til Jarl (Underkonge eller Lehnsherre) af Ørkenöerne, under norsk Overherredömme. Han kaldes Sivard i gamle örkenöiske Diplomer. Hos os er det samme Navn blevet til *Sivert*. Det er og de Tydskes *Siegwart*, (ligesom det oldnordiske *Sigvarðr* muelig var i Grunden det samme).

¹⁰) Alt dette omhandles tildeels noget udförligere i flere gamle Sagaer, især Laxdæla 4 Cap. S. 6-8, som beretter at Thorstein, efter en stedse seierrig Krig, sluttede Fred med Skotlands Konge, hvorved det halve Rige blev afstaaet til ham, hvilket Forlig Skotterne dog ikke længe holdt. Mærkelig nok citerer Laxdæla her til Are Frode, og derved menes uden al Tvivl hans förste Udkast til Landnama, især dens hermed overeensstemmende 2 P. 15 Cap. Jvf. Olaf Tryggvesöns Saga i *Fornm. S. I*, *194*, hvor Sigurd Jarls og Thorstein Röds fælles Krigstog ommeldes, hvorved de siges at have erobret Katanes (*Caithness*) og Sudrland (*Southerland*) lige til Ekkjals. Den Skalholtske Udgave I, 217 (Cap. 177) beretter at de ellers indtoge en stor Deel af Skotland *Mærhæfi* (nu *Moray* eller *Murray*) og *Ross*, som endnu ganske har beholdt sit ældgamle Navn, samt at de, i den sydlige Part af Moray, opförte en Borg eller Castel. Stykket i *Fornm. Sögur l. c. 1, 246* o. f. stemmer iövrigt meget med Landnama og dette 1ste Capitel af nærværende Saga, efter hvad vi og have bemærket i Indledningen. Schöning bemærker (Norges Historie II, 161) at hvis Sagaernes

Eckjall eller *Eckjalsbakki* betegner de i Navnet tilsvarende Ochellske Bjerge, nordenfor Staden Sterling, bliver det rigtigt, at hine Erobrere have tilfægtet sig mere end det halve Skotland. Den nævnte Bjergrække strækker sig igjennem Perthshire og Fife. Den skotske Konge, som Talen her er om, maa enten have været Grig, som kom til Regjeringen 883 og som længe förte Krig med Skandinaverne, eller hans Efterfölger Donald den 2den, som sögte at fordrive dem fra deres Erobringer i Moray og flere Provindser, overvandt dem vel i et Slag, men döde af Fölgerne af de der bekomne Saar. See *Heron History of Scotland (1794) I, 43-44,* jvf. med S. 224-25, hvor det bemærkes at Skandinaverne saaledes havde coloniseret det af dem i gamle Dage indtagne Moray, at Landet endnu har mange Mindesmærker og Folkesagn fra deres Tid; at Sproget, som siden tales der, kan næsten ansees for at bestaae for en stor Deel af (gammelt) Dansk, og at Indbyggerne, endog först i det 18de Aarhundrede, af deres skotske Naboer bleve betragtede som en fremmed og fjendtlig Stamme, i hvis Land det ingen Synd var at foretage Plyndringer. Disse Bemærkninger (dog vel med Undtagelse af den sidste) kunne og anvendes paa de övrige her nævnte skotske Provindser, og maaskee flere. De Ulsterske Annaler ommelde ellers (*l. c.* S. 317) en Ostin (formodentlig en Fordreielse af *Tostin, Thorstein*), en Sön af Aulaiv, de irske Normanners Konge, blandt Albanich eller Skotterne i Aaret 874, men der mangler noget i denne Beretning, som gjör den utydelig.

[11]) Denne Thorfinn, *Þorfinnr, Þorfiðr,* Jarl (den 1ste) var en Sön af Torf-Einar, Rögnvald Jarls Sön og Broder til Sigurd, hvem han efterfulgte i Regjeringen over Ørkenöerne. See Laxdæla 4de Cap. og *Orkneyinga-Saga* 1ste Cap. Gamle örkenöiske Diplomer kalde ham *Thurwider gedclevar;* uden Tvivl skal Tilnavnet være et

Slags Oversættelse af det i Texten anförte: *hausakljúfr* d. e. Hjerneskalsklöver, ogsaa Hovedklöver; — den förste Stavelse *ged* er vel enten beslægtet med det Engelske *head (hedd)* Hoved eller ogsaa med det Gælisk-skotske *ceann*, som betyder det samme; *clever* er tydelig det samme som det Danske Klöver.

[12]) I andre Sagaer berettes at Aude, förend hun kom til Island, drog fra Ørkenöerne til Færöerne og opholdt sig der i nogen Tid, samt bortgiftede Olöf eller Alof, Datter af hendes Sön Thorstein Röd, til en unævnt anseet Mand, fra hvilket Ægteskab de saakaldte Götuskegger d. e. Mændene fra Gata (nu Göta), en Hovedgaard paa Østerö, iblandt hvilke Thrand var den mest berömte, skulle nedstamme. Jvf. *Færeyinga-Saga*, udgiven ved Rafn, Kjöbenhavn 1832, S. 1-2, Landnama 2 P. 16 Cap., *Laxdæla* 4 Cap., *Fornm. S.* I, 247. Saaledes blev hun Stammoder for de fornemste Slægter paa Ørkenöerne, Færöerne og Island.

[13]) To mærkelige Varianter i *Fornm. S. (l. c.)* sætte disse frie Karles Antal til 70 og Texten til den Skalholtske Udgave af Olaf Tryggvesöns Saga (II, 16) til 60. Muelig regnes her de af hende senere frigivne for frie Mænd.

[14]) I det nuværende Sneefjeldsnæs Syssel; mere herom komme vi til at meddele i Uddragene af *Eyrbyggja*. Jvf. Landnama *l. c.* samt Laxdælas 5te Capitel.

[15]) Jvf. ovenfor Anm. 1 og 2.

[16]) En lignende Fortælling om Vifil indeholdes ogsaa i Landnamas 2 Part 17 Capitel. Den her ufuldstændige Beretning om hans Ægteskab udelades der, men det tilföies derimod, at han, da han boede paa Vifilsdal, havde Trætter med, *átti deilur við*, Hörd, om hvem det samme Capitel melder, at han var en af Audes Skibsmandskab og at hun siden gav ham Gaarden Hördedal; Laxdæla omtaler (i 6te Capitel) den samme Mand som meget ypperlig, samt Stam-

fader til Gilsbekkingernes Slægt og den berömte Skald Gunlög Ormstunga. Landnama nævner endvidere Vifils to Sönner.

[17]) Det meste af det fölgende, for Grönlands Opdagers og Opdagelses Historie yderst mærkværdige Capitel findes og indfört, men tildeels med andre Ord her ovenfor S. 172-178 (fra Landnama) og S. 200-204 (fra Erik den Rödes Saga). Paa de vigtigste indbyrdes Afvigelser af disse Recensioner gjöre vi vore Læsere opmærksomme i Varianterne. Andre antegnes i Anmærkningerne, naar de snarere synes at henhöre til disse. Efter at det förste Udkast til disse Anmærkninger var blevet færdigt fra Pressen, udkom fra den et for os særdeles vigtigt og lærerigt Værk: Undersögelsesreise til Østkysten af Grönland, efter Kongelig Befaling udfört i Aarene 1828-31 af W. A. Graah, Capitain-Lieutenant i Söetaten. Kjöbenhavn, 1832 med Kobbere, samt et ypperlig veiledende Kort over Grönland og dets Nabolande. Disse Hjelpemidler ville uden Tvivl, jevnförte med de os levnede grönlandske Mindesmærker, lede os til Overbeviisning om Østkystens hidindtil tvivlsomme Beliggenhed, saa at det Ældste og Nyeste her fremdeles kommer til at oplyse hinanden. Vi haabe saaledes nu at kunne udpege de vigtigste blandt hine mærkværdigste afvigende Læsemaader.

[18]) Skjönt Landnama i 2 P. 14 Cap. og Olaf Tryggvesöns Saga kalde Eriks Svigerfader Jörund Atlesön, sees dette, efter de nyeste Udgaver af Landnama, at modsiges at visse Afskrifter af 2 Parts 22 Cap., som berette at denne Jörund var en Sön af Ulf Skjalge eller den Skjælöiede; dog findes denne Beretning hverken i hint mærkelige Oldskrifts ældste Recension eller i Hauksbogen, men derimod, hvilket vi her udtrykkelig bemærke, kun i Mela-Bogen (Æ) og de nye harmoniske Sammendrag af forskjellige gamle Codices, som ere lagte til Grund for Landnamas samtlige tre Udga-

ver, der dog aldeles ikke underrette os om, at dette Stykke fattes i den ældste Recension, saa at de to Hoved-Codices ei i Grunden indeholde nogen Selvmodsigelse i denne Post. Melabogen er da den eneste agtværdige Kilde, hvorpaa Stedet er grundet, men vi formode at det, hvad dens Afskrivere have læst for *annar sonr* (Sön), i Originalen har staaet som *sonarsonr* (Sönnesön), thi *B* nævner her en Jörund, som Atle den Rödes Sön og Ulf Skjalges Sönnesön; dette Sted udelades derimod af *C*, tilligemed det ovenommeldte om *Jörund Ulfsson*, der ei heller omtales paa flere Steder af Landnama, saa at hans virkelige Tilværelse fölgelig maa drages i grundet Tvivl. See ovenfor S. 174, 184, og 193. Med Hensyn til Personernes sandsynlige Alder, maae vi og give den her anförte Læsemaade Fortrinet.

[19]) Thorbjörg Knararbringa (Skibsbringe), Erik den Rödes Svigermoder, siges i Landnamas 2 Parts 22 Capitel at have været en Datter af Gils Skeidarnef, den Landnamsmand, efter hvem Gilsfjorden i Bardestrands Syssel, hvilken han tog i Besiddese, er bleven opkaldt. Formodentlig var han en Nordmand. Fra ham nedstammede og den ovenomtalte Are Marsön, som först af alle os bekjendte Europæere kom til Amerika, og mange flere mærkelige Islændere. Med Hensyn til Thorbjörgs besynderlige Tilnavn kan det bemærkes, at baade *Knar*, en Art af Skib, Oldnordisk *knör, knörr)*, og *bringa*, Bryst, Barm, ere ægte danske Ord, af hvilke det sidste (Bringe) endnu tildeels bruges i daglig Tale.

[20]) See ovenfor S. 258-259.

[21]) Af de her opregnede Mænd fortsatte Thorbjörn Vifilsön samt Thorleif og Snorre Thorbrandsönner deres Venskab med Erik den Röde i Grönland, hvor de senere opsögte ham og toge fast Bopæl.

[22]) Om de nu fortalte Begivenheder komme vi paa sit Sted til at meddele Læserne end en Beretning af Thorsnæsingernes, Øreboernes og Alptefjordsmændenes Saga.

[23]) Her har den ældste Recension af Landnama den mærkelige og oplysende Variant: Sneefjeldsnæsset. See ovenfor S. 176, 186.

[24]) Ordet *jökull* var i det Oldnordiske, ligesom endnu i Islandsk, en almindelig Benævnelse ikke allene for et stort Isbjerg, men ogsaa overhoved for en Isklump eller sammenfrossen Masse. Det var og saaledes i Brug i den skandinaviske Colonie paa Grönland, hvilket mange Oldskrifter vise. Beslægtet med det er det Oldnord. og Isl. *jaki*, et Stykke Is. Efter vort ovenfor (S. 261) givne Löfte söge vi da at vise Ordets ældre og nyere Brug og Afændringer i forskjellige Tungemaal. I det norske Folkesprog hedder det *jökkel*, *jökel*, *jöikel* (det förste bruges og selv i det danske Skriftsprog). I Angelsaxisk hed det fordum *gicel*. Sprogrodes synes at være det Finske *jää*, Frost, Is, Lappisk *joa*, Ungarsk *jeg*, i Caucasus blandt Digorerne *jech*, Osseterne *jich*, Kurderne *jæch*, Persisk *jach*, *jag*, *jich*, Afganisk *jach*, Indisk-Dekansk *juk*, Zigeunisk *jeko*, Vogulisk og Ostiakisk *jænk*. De i Afskrifterne som Varianter forekommende to Jökel-Navne behöve kun at oversættes bogstavelig, *Hvitserk* ved Hvidsærk og *Bláserkr* ved Blaasærk, for at skjönne deres ægte skandinaviske Oprindelse. Det ene Isbjerg har da faaet Navnet af sit hvide, det andet af et blaat Farveskjær eller Udseende. Overhoved maae vi nu tillige, af andre gamle Efterretninger at dömme, antage det for vist at Blaasærk, men ikke Hvidsærk, menes her, som seet lige i Vesten fra Island. Hauks Bearbeidelse af Landnama og ligeledes Olaf Tryggvesöns Saga, sige at Erik kom til det Sted (Pynt eller Spidse) af Midjökel paa Grönland, som kaldes Blaasærk, men Olaf Tryggvesöns Saga melder, at han kaldte det Isbjerg *Miðjökul*, den midterste Jökel, som senere har faaet Navn af Blaasærk. Jvf. ovenfor S. 186 Anm. 16. Allerede i ældre Tider har man da, vistnok urigtig formedelst Navnenes Lighed, antaget Blaasærk og Hvid-

særk for det samme Bjerg, og derved foranlediget mange Misforstaaelser blandt de nyere Grandskere. Gjennemlæsningen af Graahs Reisebeskrivelse og det dermed fölgende Kort vise os paa det tydeligste, at Erik Röde, ved at styre mod Vesten lige ud fra Sneefjeldsnæsset, maatte komme under den östgrönlandske Kyst, til det Strög hvorpaa Graahs Øer, Cap Torfæus, Cap Lövenörn og den udmærkede Isblink Colberger Heide ligge. Dette antage vi, efter Sagaernes Vidnesbyrd, for aldeles vist, hvorimod vi ikke kunne sige med Vished, om Blaasærk menes enten ved a) selve Isblinken, som undertiden, efter Graah S. 142, viser sig blaaladen eller b) det höie men aldeles sneefrie Bjerg over Bunden af Peter Oxes Fjord (S. 100). Colberger Heide synes da fordum efter Oldskrifterne at være kaldet *Mikli jökull*, den store Isblink, hvilket den og, efter Graahs Beskrivelse, fuldkommen fortjener. Vi forbeholde os at handle nærmere herom i vor Slutningsafhandling, hvor vi især ville udvikle at den saakaldte *Eirîksstefna*, Eriks Kaas eller lige Vei, netop meentes at have gaaet til denne Egn, ligesom ogsaa Coursen fra Bergen, hvilket sidste Graah allerede (S. 164) har bemærket. Det er saaledes mærkeligt, hvis man i de ældste Tider först anlöb Østgrönlands Kyst ved *Blaasærk* og forlod den ved *Hvidsærk* (Cap Farvel) for at dreie om mod Norden og söge Vestkysten. Disse Navne vare da særdeles lette at huske for de Söfarende paa en Tid, da man ingen Sökort brugte. Muelig have dog nogle kaldet en af Østkystens nordligste Jökler Hvidsærk, som liggende ved Eriks förste *hvarf* eller Vendepunkt, hvilket da naturligviis ogsaa kan have bidraget til den nyere Navne- og Sted-Forvirring ved disse Farvande. De nye danske Söfarere eller Colonister have og givet en höi Ø i disse Farvande, kaldet *Dadloodit* af Grönlænderne, Navn af Hvidsærk (Graah S. 28).

[25]) Denne vigtige Beretning forekommer atter i denne Sagas tvende Hoved-Recensioner i varierende, skjönt ikke

væsentlig fra hinanden afvigende Udtryk. Jvf. ovenfor S. 176, 186-187 Anm. 17 (ved en Trykfeil staaer denne paa förstmeldte Side, i Variant 13, betegnet som Anm. 16). Graahs Reise har nu fuldkommen oplyst og bekræftet dette Oldskrifternes vigtige forhen for de fleste næsten uforstaaelige Sted.

[26]) Denne Eriksöes Beliggenhed angives meget forskjellig i de gamle Haandskrifter: Landnamas ældste Recension stemmer overeens med nærværende Saga, som i den Henseende og fortjener Opmærksomhed. See ovenfor S. 176, 178 samt de udförlige Sammenligninger af Varianterne S. 187 Anm. 18. Jvf. S. 204. Her tillægge vi kun dette: at det er mueligt, at enten Erik selv, eller andre efter ham, have givet to forskjellige Øer, en i Østerbygden og en anden i Vesterbygden, Navn af *Eiriksey*. Vistnok erfare vi af de her meddeelte Efterretninger at Erik Röde i sine yngre Aar havde stor Lyst til at flytte omkring, opsöge sig nye Bopæle og Eiendomme, samt udförte endelig store Opdagelsesreiser, og tillige den Kjendsgjerning, at han sögte at udbrede sin Navnkundighed for Samtid og Eftertid, ved at give de af ham besatte eller opdagede Steder Benævnelser, forbundne med hans eget Navn; saaledes kaldte han, allerede paa Island, to Gaarde i to forskjellige Egne Erikstade og en Vig eller lille Havn Eriksvaag; saaledes ogsaa i Grönland Eriksfjord, Eriksholme og, som vi nu formode, to forskjellige Eriksöer, som da have givet Anledning til den heromhandlede varierende Beretning. Synderlig nok findes der ingen Stedsnavne i Landnama opkaldte efter nogen Erik, hverken paa Island eller Grönland, uden de, ved hvilke vor berömte Opdager saaledes, med större eller mindre Held, sögte at forevige sin vistnok udödelige Erindring. Jvf. Anm. 29.

[27]) Her maae vi bemærke den ubetydelige Afvigelse af Recensionen *A*, at den kalder den Fjeldspidse *Hvarfsgnúpr (m)*, som de fleste övrige Recensioner nævne *Hvarfsgnýpa*

(*f*). Meningen bliver i al Fald den samme med Hensyn til det betegnede Steds Beskaffenhed og Beliggenhed. Jvf. S. 188, Anm. 20. Læsemaaden *Hrafnsgnýpa* er neppe ægte; see S. 204.

[28]) Jvf. ovenfor S. 178-79, 188; Anm. 21, 204.

[29]) Disse Udtryk synes at bekræfte vor Gisning om tvende forskjellige Eriksöer ved de grönlandske Kyster, og vi maae her bemærke at de ligeledes forekomme saavel i den ældste Recension af Landnama som i Olaf Tryggvesöns Saga. See ovenfor S. 176, 178, 187, 204 samt den 26de af disse Anmærkninger.

[30]) Denne Ingolf, ellers kaldet den Stærke, var, efter Landnamas 2 Parts 26 Cap. (ogsaa efter Hauksbogen) en Sön af Thorolf Spör, hvilken Beretning vi maae antage for rigtig, da den findes i Skriftets ældste Recension, ligesom og her i de övrige. Derimod maa det være urigtigt, hvad Hauksbogen (og flere) have indskudt i 2 Parts 15 Cap., at han var en Sön af An (eller Ørn) Avaldsön. I Afskrifterne kan muelig paa sidstmeldte Sted Abbreviationen *ss (synir)* være urigtigt læst eller afskrevet for *s (sonr)* som da kun burde henföres til *Thorvald* som *Ans* eller Ørns Sön, men ikke til Ingolf. Det er og meget sandsynligere at Ingolf var Sön af en Landnamsmand, end at han selv var det. Jvf. ovenfor S. 178.

[31]) Vi maae her gjöre vore Læsere opmærksomme paa den noget lidet afvigende eller nærmere bestemmende Variant (21) af Haandskriftet *M.* See ellers ovenfor S. 178, 204. Disse overeensstemmende Beretninger synes at kuldkaste den Mening, at Grönland har været bekjendt i Europa under dette Navn förend i Erik den Rödes Dage.

[32]) Disse Beretninger stemme overeens med Landnamas 2 Parts 9de og 17de Capitel, som overhoved meddele udförlige Efterretninger om Einar Sigmundsön. Om hans Stamfader Ketil Tistel (formodentlig en Nordmand) som först beboede Titelfjorden paa Islands Nordland, see

især Landnamas 3 Parts 20de Cap. Om Sigmund, samt hans Sön Einar og flere her forekommende Personer handler og den i historisk Henseende for det meste uefterrettelige *Bárðar-Saga*, udgivet af Björn Marcussen, i *Sögu-þættir Islendinga*, Holum 1756, 4, S. 166, 168 o. f. Steder. Paa begge de förstanförte Steder lægges det til i den ældste Recension, at Thorgeirs og Arnoras Datter hed Ingvilde, og at hun blev gift med Thorstein, en Sön af den berömte Snorre Gode, sin Tids ypperste Hövding i Thorsnæs Thinglaug, hvortil alle de heromhandlede Personer hörte. Efter Eyrbyggjas 65 Capitel S. 336 boede Thorstein Snorresön paa Laugarbrekka, hans Svigerfaders Gaard, og blev Stamfader til Ashirningerne i Skagefjorden, samt ellers til en talrig Afkom. Dette noget dunkle Sted forklares paa det ypperligste af begge Landnamas ældste og mærkværdigste Recensioner (betegnede *B* og *C*) som udtrykkelig sige (2 P. 7 Cap.) at Thorsteins og Ingvildes Datter Ingudr eller Ingunn blev gift med Asbjörn Arnorsön, skjönt alle tre Udgavers Text har foretrukket det urigtige Navn Asgeir. Tillægget til Landnama (samme Udgave S. 256) ommelder Asbjörn Arnorsöns Sönner i Skagefjorden blandt de ypperste Mænd og störste Hövdinge, *mestir höfðingjar*, som levede paa den Tid da Biskop Gissur döde (Aar 1118). Dette stemmer ganske overeens med Kristni-Sagas 14de Cap., Khavns Udg. S. 122, og Are Frode er da vist den förste Ophavsmand til det væsentlige i disse Efterretninger. Hovedberetningen om Asbjörn Arnorsöns Ægteskab med den ovennævnte Ingunn Thorsteinsdatter bekræftes og af Sturlungas 2 Bogs 3 Cap. I, 50-51 og indeholder de i Eyrbyggja nævnte Asbirningers Stamtavle, som indbefatter mange af Islands vigtigste Hövdinger i Sturlungernes Tid, hvoraf nogle herskede i Skagefjorden og deriblandt Biskop Brand Sæ-

mundsön, der saaledes sees at have nedstammet, paa forskjellige Maader, fra den brittiske Vifils tvende Sönner.

[33]) Dette stemmer overeens med Landnamas 2 Parts 7de Cap., ved hvilket Sted Melabogen tillægger en Linie af Thorbjörns og Hallveigs Afkom lige ned til Snorre Marcussön paa Melum, som döde 1313; jvf. andre Tillæg af samme Oprindelse til 2 P. 17 Cap. samt. 3 P. 20 Cap. Vi kunne her bemærke at Hallveigs Moder hed Unnur, en Datter af Thorer (Hroarsön), hvis Herkomst vi ikke nærmere kjende. Landnamas ældste Recension nævner ikke at Thorbjörn Vifilsön har havt flere Koner, men de övrige sige i 2 P. 4 Cap. at han, eller en anden Mand af samme Navn, har og, samt da uden Tvivl för, været gift med Thorunn, en Datter af den berömte Steinolf Lave; see om ham ovenfor S. 154, 156. Deres Datter nævnes sammesteds Thorgerde.

[34]) Gaarden Arnestape, i vor Sagas forskjellige Afskrifter *Arnastapi* og *Arnarstapi*, hvilket sidste endnu er brugeligt, er nu mest bekjendt af den Omstændighed, at et betydeligt Kongeligt Jordegods i Sneefjeldsnæs Syssel, som forhen tilhörte Helgafells Kloster, kaldes efter den *Arnarstapa umboð* eller paa Dansk Arnestappens, ogsaa Stappens Ombud, fordi Godsets förste Kongelige Forvaltere havde deres Bopæl der. Gaarden kaldes nu tit blot *Stapi*, paa Dansk Stappen; i nyere Tider var der længe en besögt Handelshavn, som nu ei mere bruges, men Gaarden beboes for Tiden af Amtmanden over Islands Vesteramt. Landnama nævner aldeles ikke denne i nyere Tider berömte Gaard, men Forfatteren af den fabelagtige *Bárðar-Saga*, som synes, skjönt maaskee tildeels efter gamle Folkesagn og Kæmpeviser, at have sögt at completere Landnama, nævner den (*l. c.* i 4de Capitel S. 166) som först opbygt af Thorkel Rödfeldsön eller Rödsön fra Halogaland eller Helgeland.

[35]) See ovenfor S. 364. Ved Bjerget Thorgeirsfell, i Stadar-Sveiten, hvorved denne Gaard ligger, findes de saa kaldte islandske Diamanter i stor Mængde, samt ere tillige de største og fuldkomneste i Landet. Vel ere de, ligesom de bornholmske, ikke ægte og maae henregnes til Bjerg-Krystallerne, men de ere dog saa haarde at de kunne skjære Glas og tillige tildeels saa klare og gjennemsigtige, at deres pyramidalske Spidsers yderste Knopper meget ligne Diamanter. See Olafsens og Povelsens Reise igjennem Island I, 314. Det er saaledes sandsynligt, at Einar Thorgeirsön er bleven opmærksom paa disse i usleben Tilstand allerede glimrende Stene, som fandtes nær ved hans Bolig og har fört dem til Udlandet, hvor han da let kan have faaet dem betalt i dyre Domme, og derved erhvervet betydelig Formue. Ædelstene vare overalt höit anseete i Oldtiden og Middelalderen, selv paa Island og Grönland, ikke allene formedelst deres naturlige men ogsaa formeentlig overnaturlige Egenskaber. See herefter Anm. 47.

[36]) Det er sandsynligere at Thorbjörn har brugt det Udtryk: „trælbaaren Mand" d. e. en Mand af Trælleslægt, som anföres i Haandskriftet *M*. See ovenfor S. 368, Variant 15. Thorbjörns Stolthed maatte især opröres ved dette Tilbud, naar det var rigtigt, som anföres i samme Haandskrift, samt ellers i Hoved-Recensionen *B*, at han var en Gode eller Herredshövding; see S. 369 Variant 5.

[37]) See ovenfor S. 360; jvf. 176, 204.

[38]) Vi see af Eyrbyggja S. 336 at Thorbjörns Broder og Svoger Thorgeir maae have kjöbt Lögarbrekka, og at den sidstnævntes Svigersön Thorstein Snorresön maa, paa sin Kone Inguns Vegne, have arvet eller indlöst den efter ham.

[39]) Havnen selv kaldes i Sagaerne snart *Hraunhöfn* snart *Hraunhafnarós*, og er forskjellig fra en anden gammel Havn paa Nordlandet, som og har den förstanförte Benævnelse. Dens Beliggenhed, sönden for Sneefjelds-

Jökelen, beskrives saaledes af Eggert Olafsen og Bjarne Povelsen: „Hraunhavns-Osen var et bekjendt Skibsstade i forrige Tider, næsten paa samme Sted hvor Budenshavn nu er eller lidet længer oppe; et meget smukt og beleiligt Sted, undtaget at Skibene maae passe paa störste Spring, for at gaae ud og ind." Havnen *Búðir* eller, som den paa Dansk kaldes, Bude og Budenstad, er endnu i Brug, omgivet af de store Lavastrækninger, af hvilke den gamle Hraunhöfn havde sit Navn. Dette Handelssteds nyere Navn *Búðir* betyder ligefrem Boder, Kjöbmandsboder, hvortil Indbyggerne i Handelstiden sögte og endnu söge.

[40]) See ovenfor S. 180, 194, 208 o. f. Vi kunne nu efter det nyeste Kort og Graahs Oplysninger ledes til at antage at Herjolfsnæsset er, a) i vidtlöftigste Forstand: den temmelig store Halvö mellem Tessermiutfjorden og Illoamiut; vi maae af Sagaerne slutte os dertil, at den har udgjort en heel Bygd, ligesom og forskjellige Gaarde, af de endnu tilværende Rudera, sees at have ligget paa den; b) det mærkelige Næs eller Forbjerg som og nu blot kaldes *Kangek* eller Næsset, uden Tvivl for sin udmærkede Skikkelses og Beliggenheds Skyld; c) Hovedgaarden Herjolfsnæs, hvorpaa Landnamsmanden Herjolf, som först tog hele Halvöen i Besiddelse, bosatte sig, og saaledes overlod til sine Skibsfolk eller andre, de i hans Landnamsdistrict liggende Byggepladse. Eggers antog allerede at Herjolfsnæs laae ved Ikigeit, og dette bekræftes nu ved den Ligsteen med Indskrift, hvilken den fortjente Missionair de Fries fandt og hidsendte i Aaret 1831, som synes at vise at Grönlands sydligste Kirke har ligget der. Halvöen er nu især bekjendt ved det skjönne og folkerige Missionsanlæg Friedrichsthal, som fornyer Herjolfsnæssets gamle Anseelse.

[41]) *Vala* eller *Valva* var i Hedendommen et almindeligt Navn for saadanne Spaakvinder; see om dem Finn Magnusens Ordböger til den ældre Eddas store Udgave og

dens danske Oversættelse, samt hans Indledning til det berömte Oldtidsdigt *Völuspá*, Valas Spaadom eller Spaakvindens Sang. Jvf. Fortællingerne om Norna-Gest i *Fornaldar-Sögur Norðrlanda I, 340* o. f., samt om Asbjörn Prude og Orm Storolfsön (*Fornmanna-Sögur III, 212*, Dansk Oversættelse S. 186). Af det sidstanförte Sted, som angaaer Danmark, uddrage vi her fölgende: „Hövdingen Vifil eller Virvil raadte for Vendilskage, nu kaldet Skagen. Det var til de Tider" (det 10de Aarhundrede) „Skik at nogle Kvinder, som kaldtes Völver, droge omkring i Landet og forudsagde Folk deres Skjæbne, Aarets Frugtbarhed og andre Ting, som man vilde underrettes om. Denne Trop kom til Vifil. Völven blev der vel imodtagen, thi der var anrettet et godt Gilde. Da Folkene om Aftenen vare komne til Sæde, spurgte de Völven om, hvad hun spaaede dem, og hun sagde at Vifil skulde boe der til sin Alderdom og holdes for en brav Mand" o. s. v. Af hendes Spaadom for Vifils Sön Asbjörn anföres en heel Strophe af Talevers, som muelig tilhörer en gammel Folkesang, af hvilken, tilligemed flere, denne hele Fortælling synes at være uddragen. „Siden var Völven der, saalænge det var bestemt, og fik gode Gaver med sig da hun drog bort." At saadanne Valaer ogsaa i Hedendommen have været i Norge og paa Island, see vi f. Ex. af *Vatnsdæla*, Werlaufs Udg. S. 42 o. f., *Laxdæla* 76 Capitel S. 328. Mere bekjendte synes de dog at have været under Navn af Spaakvinder, *spákonur*. I Oldtiden kaldte man dem endvidere Norner, efter de store himmelske, som meentes at raade for Menneskenes Skjæbne. Tacitus omtaler slige höitanseete Spaakvinder i det gamle Tydskland; Dr. G. L. Baden anmærker, ved sin Danske Oversættelse af hans *Germania* 8de Cap.: „Heraf findes endnu Levning nok den Dag i Dag i de mange Spaakjællinger og kloge Koner, hvoraf især Jylland er opfyldt." Walter Scott skildrer i sin

Roman: Söröveren (*the Pirate*) en shetlandsk Spaakvinde, *Norna*, fra det 17de Aarhundrede, paa en Maade, som meget nærmer sig til Sagaernes Beretninger, selv ved de af hende sungne Besværgelses-Sange. Han havde dog, förend han skrev den, selv været paa Shetlandsöerne (det gamle *Hjaltland*, siden *Hetland*) for at udforske deres isolerede Beboeres Sæder, Sagn og Tænkemaade.

[42]) Nitallet var særdeles helligt og vigtigt for de nordiske Hedninger; mange Exempler derpaa kunne eftersees i Real-Registret til den ovenmeldte danske Oversættelse af den ældre Edda, i sammes 4de Deel. Varianten i Haandskriftet *B* tilkjendegiver at Thorbjörg ikke selv var den 10de, men at hun ene var tilbage af alle 9 Söstre. Hendes Navn betyder Thors, eller den af Thor sendte, Redning eller Frelse; et for en saadan Spaakvinde meget passende Navn, da Thor især meentes at forfölge alle Slags Trolde og onde Aander. Saaledes förte ogsaa gjerne de islandske Spaakvinder Navn af Thordis.

[43]) At sige i det Bygdelag, som omgav Herjolfsnæs, Herjolfsfjorden og maaske Skagefjorden med flere.

[44]) Disse Ord synes at tilkjendegive at denne Thorkel har beklædt Gode-Værdigheden, eller forestaaet en med Præste-Embedet forenet Øvrighedspost, efter den paa Island brugelige Skik. Hans Navn skreves oprindelig *Þórketill* d. e. Thors Kjedel, at sige den hellige Offerkjedel, hvorved den spæde Drengs önskede eller tilkommende Bestemmelse skulde antydes.

[45]) Spaakvindens hele Dragt, Omgivelser og Næring, som her beskrives, havde vistnok en særegen Betydning efter hendes magiske Symbolik, hvilken vi nu ikke mere med Vished kunne forklare. Dog tillade vi os nogle Gisninger derom. Saaledes sigtede vel Hyndet med Hönsefjer til Hanens Aarvaagenhed og Spaadomsgave i at forkynde Dagens Gry og Solens Komme, samt dens formeentlige Kraft

til Mörkets onde Aanders Fordrivelse. Hanen spiller, som Himmel- og Lys-Fugl, en stor Rolle saavel i Persernes ældgamle Zend-Avesta (det levende Ord, deres Bibel) som i vore Forfædres Eddaer, og endvidere i Middelalderens senere Viser, ja endog i dens sidste Periodes christelige Julesange, samt overhoved, lige til vore Dage, i den nordiske, og vel især den svenske Almues Overtro.

[46]) Muelig skulde Kaabens blaa Farve, samt de mange Stene og Glasperler hentyde til den klare Himmel og dens tindrende Stjerner.

[47]) Perlebaand af Rav, Glas eller glimrende Stene (jvf. ovenfor Anm. 35) tit af et Slags kunstigt Glasmosaik, som ofte findes i vort Nordens Gravhöie, yndedes fordum meget af dets Kvinder. Den yngre Edda opregner disse Smykker, *steinasörfi*, blandt deres Prydelser, som dog, paa Forfatterens Tid, efter hvad han selv bemærker, ei vare meget i Brug. Hedenske Islænderinder hængte dem om Halsen paa Mænd, som de troede derved at sikkre for Fald eller svære Beskadigelser i en forestaaende Kamp. Fordum hængte Phönicierne, og langt senere den ældre Middelalders Russere, udvandrede fra Skandinavien, saadanne Perlebaand paa Forstavnen af deres Skibe, for at afvende Uveir og Trolddom. Da slig Overtro var af hedensk Oprindelse, blev den strængt forbuden i Kirkelovene f. Ex. i Islands ældste Kirkeret, egentlig den förste Bog af Graagaasen, den islandske Fristats ældste skrevne Lov, udgivet af Thorkelin 1776, 16 Cap. S. 77-78: „Mænd skulle ikke fare med Stene eller forberede dem, ved overtroiske Ceremonier, til at hænges paa Mennesker eller Kvæg. Hvis man troer paa Stene, til Helbredelse for sig eller sit Kvæg (andre: for Mennesker eller Kvæg, som tilhörer dem) saa bör han straffes med Forviisning." Hermed kan man jevnföre et Sted af den svenske Kong Byrgers *Uplandslag* (*Kyrkjo-B.* 1 Cap.): „Ængin skal Afgudom blote oc ængin

aa .... stena trua." Om Oprindelsen til denne Overtro kunne vi henvise til Finn Magnusens Eddalæré III, 29 o. f. 56 o. f. Den islandske Almues nu dog for det meste forsvundne Overtro om sjeldne Stenes vidunderlige Natur er en nyere Fortsættelse deraf.

[48]) Skulde vel Huens eller Hættens sorte og hvide Farve betegne Mörke og Lys? Katten var fordum Frejas Dyr, men hun forstod sig ogsaa paa Trolddom, samt troedes at kunne afvende skadeligt Hexeri og andre Ulykker. Overtroiske Christne hadede, lige til vore Dage, selv her i Danmark, Katten som et dæmonisk Uhyre, hvis Skikkelse Hexene tit meentes at paatage sig. Det sorte Lammeskind kan have tilhört en offret Vædder; efter Saxo bragdes *Frey, (Fröy,* hos ham *Fro),* ved hans aarlige Höitid, at sige den ved Vinterens Indtrædelse, sorte Offerdyr.

[49]) At en Stav, *seiðstafr,* Tryllestav, uden Tvivl forsynet med særegne Prydelser, hörte til Valaernes Trolddoms-Apparater, vide vi af andre Efterretninger. Skulde vel den runde, gule og skinnende Messingknap, i Mangel af Guld eller Sölv, omsat med Stene, antyde Sol eller Maane, omgivet af Himlens Stjerner eller de 12 Himmeltegn? Vist er det at lignende Sindbilleder vare, og ere tildeels endnu, gængse blandt andre Folk.

[50]) Originalens *hnjóska* eller *knjósku linda* synes Torfæus vel i Förstningen at have omtrentlig forstaaet rigtig, men han oversætter det, ubestemt og utydelig, ved *zona arida;* hans og flere Samtidiges övrige Forklaringer over Ordet grunde sig paa urigtige Læsemaader. *Hnjóskr, knjóskr,* er upaatvivlelig det samme som *fnjóskr,* tört gammelt Træ, som lettelig antændes; deraf det Norske *Knödske,* Svenske *fnöske* af samme Betydning. Saaledes finde vi Navnet paa et islandsk med Skov bevoxet Bygdelag i Sagaerne skrevet snart som *Fnjóskadalr,* snart som *Hjnóskadalr.* Den egentlige Sprogrod kjende vi ikke, men Or-

det synes at være beslægtet med det Mœsogothiske *hnasqviz*, blöd *(mollis)*, da den halvforraadnede men dog tørre Knödske har denne Egenskab.

⁵¹) Gjedebukke vare helligede Thor, Troldes og skadelig Trolddoms heftigste Forfölger; derfor meentes vel Gjedemelk at virke mod Vintertroldenes Ondskab, som forgiftede Luften med dræbende Kulde.

⁵²) Denne Ret skulde maaskee indgyde Spaakvinden Kundskab og Forstand, som Hjerternes og Naturens Randsagerinde.

⁵³) Kobberknive brugtes meget i vor Hedenold, hvorfor de og hyppig findes i nordiske Gravhöie; de troedes vel, efter at de forlængst vare komne af Brug, at medföre Held til visse Foretagender, især saadanne Tryllekunsters Udförelse.

⁵⁴) Originalens *tannskaft* betegner vel, ligefrem efter Ordene, et Skaft af Hvalrostand, skjönt det dog er mueligt at det har været af Elfenbeen. Dolke eller smaae Sværd med afbrækket Spidse findes undertiden i Nordens Gravhöie.

⁵⁵) Nattens Drömme eller Aabenbaringer have da skullet forberede eller paavise den Fremgangsmaade, som burde anvendes ved Trolddoms-Ceremonierne.

⁵⁶) *seið, seiðr* kaldtes en Art af de gamle Nordboeres Trolddom, om hvis, maaskee meget forskjellige, Beskaffenhed Oldgrandskernes Meninger ere deelte. Nogle antage at Ild er bleven brugt derved og at Ordet, ligesom det ligelydende *seyðr*, betyder a) Ild, brugt ved Kogning eller b) selve Kogningen, som i dette Tilfælde tit kan være blevet anvendt til Lægemidler eller Gift, efter Trylleriets gode eller onde Hensigt. Jvf. Gjerningsordene *seyða*, koge langsomt (ved en længe glödende Ild); *sjóða*, syde, koge, i Svensk *sjuda*, i Tydsk *sieden* o.s. frd. Andre troe at hiin Benævnelse kommer af Gjerningsordet *síða*

surre, hvine eller frembringe underlige Lyd. Vist er det at denne Art af Trolddom tit blev foretaget med Ildens Hjelp, og at den undertiden udfordrede skjön og velklingende Sang, som her sees at have været Tilfældet. Vi henvise herom til den ældre Eddas store Udgave II, 776-77 og de der paaberaabte Skrifter (jvf. sst. I, 653, III, 245), men bemærke kun at det bliver meget sandsynligt at Ordet, enten ved gothiske og finske Folkeslag, er hidbragt fra de fjerne Østerlande, da *seid* i Persisk betyder baade Jagt og Trolddom, som og forekomme forenede i Eddadigtene, beslægtet med Pehlvi-Dialectens *siadu* Trolddom, *sjaduh* Troldmand, Arabisk *seehær*, Oldnordisk *seiðkarl, seiðmaðr.* Hos Finlapperne kaldtes den hellige Steen ved Offerstedets Arne ligefrem *sæit*, hvilket Ord og undertiden anvendes paa deres Offringer og Trolddom overhoved; det er sandsynligt at det især var deres Art af *seið*, som Harald Haarfager strængeligen forfulgte i de norske Nordlande.

[17]) Dette Ord maa betragtes efter Hoved-Recensionernes tvende forskjellige Skrivemaader: a) *Varðlokkr*, som kan betegne Beskjermernes (Skytsaandernes) Indbydelse eller Paakaldelse af *vörðr* Vogter, Beskytter eller *varða* vogte, samt *lokka* lokke, indbyde; b) *Varðlokur*, som nærmest vilde betegne: beskjermende eller beskyttende Hegn; en Vagt- eller Kredssang d. e. en Sang, som meentes at have en beskjermende Virkning. Man kan ogsaa tænke sig, hvilket Dr. Brynjulfsen ligeledes har gjættet, at *Varðlokr* (ligesom *Sigvarðr* bliver til *Sigurðr)* er det samme som det *Urðarlokur*, der i Groas Sang, et Digt i den ældre Edda, betegner Urda's, den förste Nornes eller Skjæbnegudindes, beskjermende Hegn eller Kreds; see dens store Udgave II, 543, 846, 960, III, 768, hvor netop vort *Varðlokur* omhandles; jvf. den danske Oversættelse III,

180, IV, 288. Dette Slags Tryllesange menes formodentlig ved fölgende Lovsted i Graagaas, den islandske Fristats ældste Lov, i dens for sig selv ved Thorkelin udgivne Kirkeret *(Jus. eccl. vetus)* 16 Cap. S. 76: „De bör straffes med Forviisning, som udöve Trolddom eller Hexerie; som fare med Tryllesange, *galdra,* synge dem eller lade dem synge for sig eller sit Kvæg." Eller efter en anden Oversættelsesmaade: „til Lykke for sig eller sit Gods."

[58]) *Seiðhjallr,* Tylleforhöining eller Trolddomsbuur, kaldtes et Stillads, hvorpaa Tryllekunstnerne, ved deres Kogleriers Udövelse, pleiede at sidde. Ordet *hjallr* forekommer i nogle Afskrifter af Olaf den Helliges Sagas 107de Capitel for en Forhöining, hvorpaa Thors Billede blev sat i Norge. I Rolf Krakes Saga *(Fornaldar-S.* I, 10-11, Dansk Overs. S. 10-12) og *Laxdæla* 35 Capitel S. 142 omtales og disse Trylle-Stelladser. Undertiden siges Mand og Kone at have siddet paa Forhöiningen og sunget Tryllekvad sammen. Ordet bruges endnu paa Island for Törrehuse med Sprinkelværk, og ligeledes af den danske og norske Almue, som *Hjalde, Hjæld, Hjal* for et Stellads i Almindelighed, Indretninger til Fisketörring m. m. Blandt de svenske Dalekarler bruges det endnu som *hjälla.*

[59]) Disse Udtryk, som muelig her kunne være noget overdrevne i det gamle Kvads prosaiske Omarbeidelse, hvilket og den her meget kortere Recension *B* synes at antyde, har man paa Island, efter at man vidste at ansete Biskopper nedstammede fra Gudrid, hentydet paa dem.

[60]) Den Roes, som her og næsten allevegne i denne Fortælling gives den hedenske Spaakvinde, synes at vise, at den hertilhörende Overtro ikke vår forsvundet paa den Tid og det Sted, hvor den först, som vi mene, blev bragt i Talevers eller overhoved fremdraget med saadanne Udtryk, hvori den her gjengives. Vi mene da at Kvadet, der muelig först indbefattede dette hele Capitels Indhold,

hvilket og, som vi see, udgjör en Udsigt over Gudrid Thorbjörnsdatters Herkomst og Levnet, er blevet forfattet i Grönland af en hende eller hendes der mægtige Svogerskab hengiven Skald, som da kan have foredraget den ved Gudrids og Thorfinn Karlsefnes prægtige Bryllup i Brattelid, til hvis Morskaber *sagnaskemtan* d.e. „Tidsfordriv ved Sagn eller fortællende Digte" udtrykkelig siges at have hört; see nedenfor i Tillæggene i det 7de Capitel fra Hoved-Recensionen *B*, som oprindelig synes at være den ældste.

61) Saavel heraf, som af Gudrids egen Tilstaaelse (ovenfor S. 378) see vi at Thorbjörn og hans Datter havde antaget den christne Tro förend de toge fra Island. Denne deres Afreise synes da ei at have gaaet for sig förend i eller strax efter Aaret 1000, da Christendommen blev almindelig indfört der. Dog er det muligt at de för ere blevne Christne, da forskjellige Missionairer fra Aaret 981, men dog især fra 996, havde draget omkring paa Island og omvendt adskillige.

62) Denne Gaard *Stokkanés*, Stokkenæs, forekommer i flere om Grönland handlende Sagaer. Navnets förste Deel kommer af Ordet *stokkr*, der i vort Oldsprog som oftest betydede en Stok, Tömmerstok, Bjelke, Pæl; see ovenfor S. 258. I Angelsaxisk hed det *stoc, stocce*, ligesom endnu i Svensk, Tydsk og Engelsk *stock*. Ordets forskjellige nyere Betydninger i de levende Sprog vedkomme os her ikke. Enten har da dette Næs faaet sit Navn af opdrevne Tömmerstokke, som fandtes der af de ældste skandinaviske Nybyggere, eller af en anden os ubekjendt Aarsag.

63) Om Eriks Hustrus dobbelte Navn Thorhilde og Thjodhilde, see ovenfor S. 174, 183-184, 202, 356, 382, Var. 7.

64) Thorstein var sandsynligviis den ældre af disse Brödre; hans Navn skulde maaskee give det tilkjende, at han

var bestemt til Faderens Efterfölger i det ypperste Godedömme paa Grönland.

[65]) De saakaldte Frodaa-Undre tildroge sig paa Gaarden Frodaa i det nuværende Sneefjeldsnæs-Syssel paa Island. De bestode i adskillige vidunderlige Begivenheder, som især tildroge sig efter at den herommeldte Thorgunna var kommen fra Irland eller Syderöerne til den ovennævnte Gaard, og var pludselig der afgaaet ved Döden, men hendes sidste Villie var forsætlig blevet overtraadt af Huusmoderen der, den bekjendte Thurid, om hvem adskilligt vil forekomme i hendes Vens, den til America udvandrede Björn Bredevigskæmpes Levnet. Disse Tildragelser beskrives udförlig i Eyrbyggja Cap. 50-51, S. 254-280. Denne lange, tildeels fabelagtige, Fortælling synes at være indskudt som en Episode, i den ellers historisk mærkelige *Eyrbyggja-Saga*, og er formodentlig paraphrastisk uddraget af gamle eventyrlige Folkesange, som vel have grundet sig paa virkelige Tildragelser, men meddele disse med mange overtroiske og ved Digtningen udsmykkede Tildragelser. Paa samme Maade synes den herstaaende korte Fortælling om Thorgunna og hendes Sön Thorgils, der slet ikke nævnes eller ommeldes i *Eyrbyggja*, ligesaa lidet som hans Fader Leif, at være indrykket i nærværende Saga, hvis Forfatter og kun ommelder det som et löst og uhjemlet Sagn at Thorgils havde været tilstede ved Fródaa-Undrene. Dog synes Tillægget om hans lignende Begivenheder i Grönland at antyde bekjendte Folkesagn eller Almueviser derom, som nu forlængst ere aldeles tabte. I alt Fald maa Thorgunnas Ankomst til Island og de derpaa fölgende Begivenheder henföres til et andet og senere Tidspunkt, end man hidindtil har antaget. Dette synes især at indlyse deraf, at *Eyrbyggja* beretter, at de fleste paa Island ansaae Thorgunna, da hun kom til Landet, for at have fyldt sit 50de Aar, endskjönt hun ellers var meget rask og rörig.

Hun beskrives der som en höi, tyk og fyldig Brunette, med langt og tykt Haar men smalle Øine. Hun opförte sig sædelig, og besögte Kirken hver Morgen; sædvanlig talte hun dog ikke meget, og var ei heller ret blid i Omgang, undtagen mod Kjartan, Thurides Sön, som dog ikke viste sig ret venlig mod hende. Hun var vel forsynet med prægtige Smykker, Klæder og Sengeklæder. Da der ellers aldeles intet meldes om Aarsagen til Thorgunnas Afreise med det ommeldte Skib, og det ei heller kan sees at hun har havt nogen Andeel i dets Ladning, bliver det ei usandsynligt, efter Thorfinns Sagas Beretning, naar vor ovenanförte Forudsætning antages, at Skibet enten har været bestemt til Grönland fra Begyndelsen men anlöbet Island, maaskee for Modvind, hvor Kjöbmanden da fandt det rigtigst at drive sin Handel, eller og hun har haabet at kunne let komme fra Island (især Thorsnæs Thingsogn, som den förste grönlandske Colonies Hjemstavn) til Nabolandet Grönland. Paa den anden Side kunne vi ikke undlade at bemærke, at Eyrbyggjas Beretning om Thorgunnas Ankomst til Frodaa, Död og Begravelse i Skalholt i Sommeren Aar 1000 ikke kan være rigtig. Dette tillade vi os her at bevise, især da det angaaer en ikke uvigtig Post af Islands Historie, som af dens ellers ypperste Grandsker neppe synes at være betragtet fra den rigtigste Synspunkt. Vi antage nemlig (efter Njalas 46, 65, 136 Cap.) at Hövdingen Gissur Teitsön, kaldet den Hvide, först var bosat paa sin Fædrenegaard Mosfell, i det nuværende Arnæs Syssel. Dette bekræftes af Are Frodes *Schedæ* 7de Cap. og tillige af *Kristni-Saga* 12 Cap., hvori det udtrykkelig siges at han (först) opbyggede Huse paa Skalholt, og förte sin Huusholdning dertil. Dog bemærkes det at Gissur för boede eller opholdt sig paa Höfde, som er en meget ubetydelig Bondegaard tæt ved Skalholt. Da vi af Njalas 136te Capitel see, at Gissur endnu i Aaret 1012 boede paa Mosfell, maae vi slutte os

til at han kort derefter har besluttet at flytte sin Bopæl til det Sted, hvor han siden anlagde Skalholt, men at han, medens Bygningerne der opförtes og Gaarden sattes i beboelig Stand, opholdt sig paa Höfde. Hverken af Landnamas 5te Parts 12te Cap., dens Tillæg eller Sturlungas 3die Bogs 1ste Cap. kan man slutte andet, end at Teit, Gissurs Fader, stedse har boet paa sin Fædrenegaard Mosfell. De her anförte Kildeskrifter ansee vi deels for de ældste, deels de bedst underrettede. — Vi maae dog ikke fortie det at *Hüngrvaka*, som er meget yngre end *Schedæ* og *Kristni-Saga*, vel ogsaa *Njála*, beretter, i 2det Capitel, at Teit Ketilbjörnssön fra Mosfell, först opbyggede Gaarden paa Skalholt, og at hans Sön, Gissur Hvide, boede der efter ham, — samt at Olaf Tryggvesöns Saga 216 Cap (i *Fornm. S. II.* 204), skrevet paa Islands Nordland, fortæller at Gissur boede paa Skalholt, da Thangbrand först kom til Island, men dette er uden Tvivl, som adskilligt andet i samme og de næste Capitler, et nyere Tillæg til Kristni-Sagas paalideligere Fremstilling. Ikke desmindre antages Hungrvakas Beretning for den rigtige i *Historia eccl. Isl.* I, 262 o. f. St. Snorre ommelder slet ikke Gissurs Bopæl i hans norske Kongesagaer. — Det bliver os da klart heraf, at Skalholts Gaard först er bleven opbygt i det mindste 12 Aar efter den Sommer, da Thorgunnas Lig, efter hendes sidste Bestemmelse, antages at være blevet fört til Skalholts Kirke og der modtaget, til Begravelse, af Geistlige (Eyrbyggja *l. c.* S. 254, 268). Dette kan fölgelig ikke være rigtigt. Vi troe da at Eyrbyggjas Fortsætter eller Interpolator, eller rettere at sige Forfatteren eller Paraphrasten af Fortællingen om Thorgunnas sidste Begivenheder, ved en Misforstaaelse har taget det Aar, da Christendommen blev fuldkommen indfört paa Island, ved Antagelsen af Olaf den Helliges eller Biskop Grimkels Kirkeret, nemlig 1019, for dens

förste Indförelses-Aar 1000. Da vilde Begivenhederne stemme meget bedre, en Kirke virkelig være opfört paa Skalholt af Christendommens ypperste Stifter i Landet, og derved blevet anseet for helligere end andre; da kunde og Leif alt have indgaaet Elskovsforbindelsen med Thorgunna i Aaret 999, da hun (efter ovenanförte) maatte have været henved 30 Aar gammel. Har hendes Sön virkelig nogen Tid opholdt sig paa Island, kunde hun have foretaget Reisen for at opsöge ham der.

[66]) Dette fortælles anderledes i de, ogsaa i Heimskringlas trykte Udgaver indrykkede, Brudstykker af Erik den Rödes Saga (her ovenfor S. 214), thi der siges det udtrykkelig at Leif foretog en særegen Reise for at opsöge de af Bjarne Herjulfsön seete (amerikanske) Lande. Denne sidste Beretning forekommer os at være troligere.

[67]) See ovenfor om alt dette S. 224-227. Ogsaa maae Varianterne af Hoved-Recensionen *B* og dens Afskrifter jevnföres med Texten. Det er da især mærkeligt herved, at Haandskrifterne *B,N,M,R* her ganske udelade Beretningen om de Skibbrudnes Redning; see S. 386 o. f. Var. 18.

[68]) Af dette Capitel synes det at være klart, at Erik den Rödes Hustru, saalænge hun var hedensk, hed *Thorhilde*, thi saaledes nævnes hun i dets Begyndelse, men at hun i Daaben antog Navn af *Thjodhilde*, som hun förste Gang kaldes her i det selvsamme Haandskrift. Jævnför ovenfor S. 174, 183, 202, 256-57.

[69]) Denne saakaldte „Thjodhildes Kirke" har sandsynligviis neppe været stor eller velbygget, men er blevet opfört i en Hast, og bar da ikke staaet længe. Den store „Hofgaard" *Thjodillestad* eller, efter andre Afskrifter *Tuedhillistad*, som nævnes af Ivar Bere, og sandsynligviis er opkaldt efter vor Thjodhilde, laae, efter hans Beskrivelse, i Ramstads-, Rambstade- eller Kambstadefjord, (thi saale-

des nævnes den i de forskjellige Copier), som laae næst ved Eriksfjord, fra Østen eller Sönden af at regne.

[70]) Catholikerne maatte i de Tider ingen fortrolig Omgang have med Hedninge, ja ikke engang med saakaldte Kjættere eller andre excommunicerede af den christne Tro.

[71]) Det lader til at de fleste af disse Mænd, ligesom Erik selv, have været misfornöiede med Christendommens Indförelse i Grönland, og derfor have villet opsöge sig nye Boliger, hvor de kunde före et i den Henseende friere Liv.

[72]) Dette var ellers en almindelig Maade for gamle hedenske Pengepugere i Norge og Island, ligesom det og længe derefter meget brugtes af Finlapperne. De synes at have haabet at nyde godt af disse Skatte i det andet Liv, men muelig kun under den Betingelse at de selv bleve jordede i Nærheden.

[73]) Her maa man bemærke en væsentlig Forskjel mellem visse Afskrifter af Recensionen *B*, i det de ældste og fortrinligste blandt dem slet ikke melde, i Overeensstemmelse med Eriks-Saga, at Erik den Röde virkelig gik ombord paa det Skib, som skulde afseile til Viinland, hvilket vel heller ikke lod sig gjöre efter Beskrivelsen over Fölgerne af den gamle Mands ulykkelige Fald. Derfor tiltaler han ogsaa Mandskabet efter deres Tilbagekomst, muelig fortrydelig over den ved Afreisen viste Munterhed, i det de skiltes fra ham i en saadan Tilstand: „Gladere vare I, da I seilede bort" o. s. v. Dog siges det ikke i Codex *A*. at Erik virkelig drog ud paa hint Tog, da Nedskriveren af Beretningen eller det Kvad, hvorpaa den grunder sig (hvis enkelte hertil hörende Vers eller Stropher ikke vare bortfaldne af den Foredragendes Hukommelse) ikke har anseet det for fornödent at bemærke sligt, efter Eriks alt beskrevne Kröblingstilstand. Hele Forskjellen i Beretningerne beroer da paa eet Bogstavs Feilskrivning i et Par korte Ord

paa et Sted og et andet paa to Steder, da *sigldu*ð er blevet til *sigldu* (for *sigldum)*, men *v* er blevet sat for *þ*, saa at *þér* er blevet til *vér* eller „Vi" for „I."

[74]) See ovenfor S. 232 o. f., hvor de her omhandlede Tildragelser fortælles med noget afvigende Omstændigheder, i det Thorstein Eriksön og hans Kone siges at være komne dertil paa Tilbageseilingen fra det mislykkede amerikanske Tog; Thorstein Svartes Hustru kaldes der Grimhilde. Begge Beretninger grunde sig dog uden Tvivl paa Sagn eller Sagnkvad, hvoraf det her uddragne synes at være mere ægte og tillige ældre end det ovenfor meddeelte. Med Hensyn til Beliggenheden af Lysufjord have vi ovenfor S. 275 anfört Thorhallesens og Wormskjolds Mening, at den nu kaldes Godthaabsfjord. Dertil kunne vi nu lægge det, at Graah (S. 176) antager den at ligge nordligere, i Sukkertoppens District, i Nærheden af selve Colonien. Jvf. *l. c.* S. 171-72, 174, 177.

[75]) De mærkelige Haandskrifter *M,N,R* melde, at det var Avlsforvalteren Garde eller Gard, som forekom den syge Sigrid at svinge en Svöbe mod den övrige Skare, hvilket og formodentlig maa antages for det rigtige, da man ansaae ham for at være Hovedaarsag til disse Ulykker eller Spögerier.

[76]) Jvf. ovenfor S. 234.

[77]) Staal og Jern meentes i gamle Dage at fordrive Trolddom og svække Gjengangeres Kraft. Guden Thor troedes vel med sine Staalhandsker at fremknuge af sin uhyre Flinthammer de lynende Straaler, som udsendtes fra hans Tordenvogn, til Skræk og Fordærvelse for Gjenfærd og Trolde, eller alle Mörkets onde Aander; disse frygtede da det for dem saa gruelige Metal.

[78]) Dette var i gamle Dage en almindelig Skik i Norden og flere Lande, samt er det endnu paa Island.

[79]) Dette var i de ældste Tider den hæderligste Lig-

begængelses-Maade i det gamle Norden, men anvendtes senere ved Hedningers og formeentlige Troldkarles eller onde Menneskers Lig, i den Formening, at de da ikke kunde gaae igjen og skade de Efterlevende.

[80]) Jvf. ovenfor S. 234, 236-238.

[81]) Saalænge Præster og Kirker i den grönlandske Colonie kun vare faa, var det her fortalte vistnok en uundgaaelig Nödvendighed, men en lignende finder endog Sted i Island, paa de saakaldte Hornstrande, hvor Erik den Röde henlevede sine Ungdomsaar. I visse Henseender vare endog Hedendommens Begreber og Sædvaner ikke ganske udryddede der for henved 50 Aar siden. Saaledes beretter f. Ex. Olavius (Oekonomisk Reise i Island I, 45): „Det vanskeligste for Indbyggerne er at söge Kirke; thi de maae, efter Sigende, enten reise 5 Mile til Lands over meget farlige Fjeldveie, eller til Söes en langt længere Vei, og det over fire Raster eller stridige Strömme, som ikke ere bedre. Man har derfor grebet til at lade vie et Stykke af Tunet- eller Hjemmemarken, for deri at begrave de Döde om Vinteren, som ellers ikke uden störste Vanskelighed vilde have kunnet föres til Kirken. Af slige Gravsteder fandt man paa Stedet 10, hvoraf de 9 vendte, som sædvanlig mod Øst og Vest, men det ene, hvorunder berettedes at hvile en nylig begraven gammel Bonde, noget nær imod Syd og Nord, hvilket saaledes skulde være skeet efter hans sidste Villie, som og at en lille Bönnebog, samt de smukt rimede og paa Island meget afholdte *Ulfars-Rimur*, et Heltedigt om en christen Konge i Saxen, tilligemed ham vare blevne jordede." Saavel Bönnebogen som Heltedigtet eller Kæmpeviserne synes her at have været bestemte til at værne om den Döde, omtrent som Valaens hedenske Besværgelser, og den mod onde Aander beskjermende Kredssang.

82) Denne Thord, især navnkundig ved sin Nedstammelse fra Danmarks berömte Konge Ragnar Lodbrog, blev selv Stamfader til talrige og anseete islandske Slægter, samt forekommer undertiden i Sagaerne under Navn af Höfde-Thord, *Höfða-Þórðr*. Om ham kunne vi især henvise til Landnama 3 Parts 10 Cap., nyeste Udg. S. 150, hvor den dog, for saavidt, er ufuldstændigere end den ældre Kjöbenhavnske, at denne, ligesom Codex *E*, melder: at Thord, förend han reiste til Island, boede i Norge *(i Noregi)*. Der anföres ellers, med enkelte Afvigelser, hans og hans Kones her optegnede Slægtregister. Thords Stamtavle, rækkende endnu langt höiere op i Tiden, findes ellers i Hervarar-Saga 20 Cap. (see *Fornaldar-Sögur Norðrlanda I, 509* o. f., Dansk Overs. S. 466 o. f.), hvorefter han kunde udregne sin Herkomst fra de gamle Reid-Gothers Konger, som herskede over Østersöens sydostlige og sydlige Kyster, muelig og, for en Tid, med Indbegreb af Holsteen og Jylland, men de troedes at nedstamme fra Odins Sön Sigurlame, Garderiges eller det europæiske Ruslands Konge, ligesom og fra Gylfe, den ældste bekjendte Konge i Sverrig, saa at hele Nordens ypperste Adel meentes at være bleven forenet i denne Stamme. Da Thord selv var een af Islands ældste og mægtigste Hövdinger kunne vi ikke tvivle derom, at han, efter sin Tids Maade, var stolt af sin fyrstelige Byrd, samt sögte at bevare Erindringen derom ved de gamle Kvad, som ved Tradition og Hukommelse vare blevne forvarede i Familien, og dertil mene vi at de have hört, som deels udgjöre Grundvolden for og deels ere indförte i den særdeles mærkelige *Hervarar-Saga*, og muelig tillige andre om Völsunger, Gjukunger, Budlunger, Ragnar Lodbrog og hans Sönner m. fl., der og regnedes til Thords Forfædre; jvf. ovenfor S. 313. Senere have de tildeels vedligeholdt sig paa samme Maade blandt hans talrige Afkom

og ere endelig, sandsynligviis ogsaa ved sammes Foranstaltning eller Udförelse, optegnede i Pennen samt omskrevne til en Saga, efter de Tiders Sædvane. Landnama melder ellers (*l. c.*) at Thord og Fridgerde havde ikke mindre end 19 Börn sammen. Af dem nævnes först Björn, hvis Slægtlinie, enten af Styrmer eller Sturla, sees i den ældste Recension at være fortsat lige ned til Gudny, „de Sturlesönners" (Snorres og hans Brödres) „Moder." I Ragnar Lodbrogs Saga *l. c.* I, 294, Overs. S. 271, nævnes vor Thord som Björn Jernsides Efterkommer og en stor Hövding (*mikill höfðingi*) paa Island. Han forekommer og ellers i mange egentlig islandske Sagaer som Fader eller Stamfader for der nævnte Personer, f. Ex. i *Ljósvetninga-Saga*, *Viga-Glúms-Saga* o. fl.

[83]) Landnama har *Hroald*, og Hervarar-Saga *Harald* istedenfor den hernævnte *Thorvald*. Den her förstmeldte Læsemaade er den sandsynligste, især da vi maae antage at Are Frode först har nedskrevet den.

[84]) Dette hele Slægtregister læses og saaledes i Landnama *l. c.* S. 151. Laugmand Hauk Erlendsön har dog sammesteds fortsat det fra Thord Hesthöfdes Sön (Thorfinn) Karlsefne lige ned til „Herr Erlend den Stærke" (ellers Laugmand Erlend Olafsön, Hauks Fader, og Sturla Thordsöns Efterfölger og sin nævnte Söns Formand i det ommeldte Embede). Thord Hesthöfde nævnes af Are Frode i hans *Schedæ* 11te Cap., som Sön af Thorhilde Rjupa (Rype), Thord Gellers Datter og Fader til vor Thorfinn Karlsefne. Dennes Afkom opregnes her i fölgende nedstigende Led: 1) Snorre, (födt i Amerika); see ovenfor, 2) Hallfride. 3) Thorlak Runolfsön, da Biskop til Skalholt. Thord Hesthöfde nævnes endvidere i Heidarviga-Saga; see herefter Anm. 85. I Landnama *l. c.* opregnes ellers Höfda-Thords 11 Sönner og 8 Döttre; af denne Liste bemærke vi kun at een af Sönnerne, Thorvald Holbarke

var en i sin Tid bekjendt Skald (forskjellig fra en anden Thorvald Holbarke, Asröds Sön, som omtales i Landnamas 4 P. 3 Cap.). Et kort Brudstykke af Thorfinns Stamtavle forekommer i Erik den Rödes Saga herovenfor S. 238, jvf. Anm. 64, S. 276.

[81]) Thorfinn Karlsefnes Moder nævnes ikke i Landnama. At hun har været gift med Thord Hesthöfde, synes fölgende Undersögelser at vise. Vor Sagas anden og oprindelig ældste Hoved-Recension *(B)* bevidner at Thord Hesthöfde boede „paa Islands Nordland: paa Reinenæs, som det nu kaldes" (de 4 sidste Ord udelades dog af adskillige Haandskrifter). Dette bekræftes af den meget gamle Heidarviga-Sagas Fragmenter 4de Cap. *(Islendinga-Sögur I, 302)*, hvor den berömte *Viga-Barde* omtaler vor Hesthöfde, (dog med Udeladelse af Fornavnet Thord), som boende paa Stad i Skagefjorden. Denne Gaard kaldtes nemlig saavel i ældre som nyere Tider Stad paa Reinenæsset *(Staðr á Reininesi)*. Intet af de hermeldte Navne forekommer, for denne Gaard, i Landnama, hvorfor Finn Johnsen *(Hist. eccl. Isl. IV, 105)* mener, at den er senere optaget til Beboelse. Dog bemærker han Gaardens Fortrinlighed, samt nævner adskillige anseete Mænd, som boede der i det 13de Aarhundrede. Her kunne vi endvidere, efter nærværende Saga samt Sturlunga o. f., nævne andre, i sin Tid bekjendte Personer, som maae have eiet den i det 10de, 11te og 12te Aarhundrede, og saaledes været hines Forgængere, disse nemlig i nedstigende Linie: 1) Thord Snorresön Hesthöfde; 2) Thorfinn Karlsefne; 3) Thorgeir; 4) Ingvilde eller Ingevold, gift med Sæmund Grimsön; 5) Brand, Biskop til Holum; 6) Gudrun, gift med Arnor Arnorsön; 7) Hövdingen Kolbein Arnorsön Kaldaljos; 8) Brand Kolbeinsön; 9) Kalf og Thorgeir, Brands Sönner, som endelig, muelig halvveis tvungne dertil, henved Aaret 1258 eller 1259, solgte denne, deres Fædreneslægt saa længe tilhörende, Hoved-

Gaard til Gissur Thorvaldsön, Kong Hakon Hakonsöns Jarl over Island, som havde der sin Residens til sin Dödsdag. Om denne mærkelige Hövdings Herkomst, Opvæxt, Ungdoms- og Manddoms-Bedrifter giver Sturlunga god Underretning, men om hans sidste Aar og om hans Död tier den ganske stille. Af Flatö-Annalerne vide vi kun at Biskop Jörund til Holum i Aaret 1267 ved Juletider overtalte Gissur Jarl, som da formodentlig laae paa sin sidste Sotteseng, til den Beslutning at flytte næste Aars Sommer til Vidö Kloster paa Sönderlandet, og indskrives som Kannik i samme. Dette Forsæts Fuldbyrdelse hindredes dog ved Döden, som allerede overfaldt Gissur Jarl den 12te Januar *(11 Id. Januarii)* 1268. Dette sidste Aarstal meldes af 9 forskjellige Annal-Samlinger fra Middelalderen, og to af dem berette, under det næstforegaaende Aar, at Jarlen döde paa Stad og er begravet i Kirken der. Kun en eneste antegner derimod Jarlens Död ved 1266, hvilket vist maa være urigtigt, da Jörund Thorsteinsön reiste som Præst fra Island til Norge 1265, og kom först tilbage, som ordviet Biskop, i Sommeren 1267. Vi undre os derfor over at Aaret 1266 dog antages for det rette af to blandt Islands ypperste Historikere, som Torfæus *(Hist. Norveg.* T. IV. *lib.* 5) og Finn Johnsen *(Hist. eccl. Isl.* I, 198). Muelig er det, hos den sidstnævnte Forfatter, blot en Trykfeil, som senere er bleven glemt at rettes. Vi kunne ei heller med Torfæus *(Hist. Norv.* IV, 343) og Espolin (i Islands *Árbækur* I, 3, hvor Dödsaaret ellers rigtig betegnes som 1268) antage at Jarlen virkelig blev indtaget i Vidö Kloster, og döde der paa Stedet, da dette, efter Annalernes Beretninger, ikke kan have været Tilfældet. Dog foregives det endvidere i Svein Sölvesens poetiske Paraphrase af Sturlungas o. f. Beretninger om Gissur Jarl *(Rimur af Gissuri jarli*, Leiraagarde 1800, S. 223). Vi finde derimod vor Mening paa det udförligste bekræftet af Björn Johnsen paa

Skardsaa i et os nu tilhændekommet, ikke udgivet Haandskrift, kaldet: Underretning om öde Jorde i Videdalen *(Undirètting um eyði jarðir i Víðidal)* sluttet den 13de October 1654. Han synes at have benyttet dertil visse historiske eller diplomatiske Skrifter, som nu ere os ubekjendte, men som han kunde have den bedste Leilighed til at benytte som opdraget og tjenende som Haandskriver hos de (S. 80-81) ovenommeldte Sigurd Johnsen og hans Sön John Sigurdsen, som begge fra Aaret 1579 af lige til 1634 havde Reinestads Kloster i Forpagtning, samt alle dets gamle Documenter i Forvaring. Vi uddrage da her det fölgende af dette Björn Johnsens Skrift: forsaavidt det omhandler een af den islandske Histories vigtigste Personer: „Gissur Jarl beboede Stad paa Reinenæs samfulde 9 Aar med stor Hæder og Anseelse; tilsidst vilde han dog nedlægge al verdslig Værdighed, hengive sig til Gud og gaae i Kloster. I denne Hensigt agtede han at give Hovedgaarden Stad paa Reinenæs til gudeligt Brug og oprette et Kloster der. Dog vilde han selv flytte til Vidö Kloster, hvilket hans Fader Thorvald Gissursön havde stiftet. Dette sit Forehavende aabenbarede Gissur for Biskop Jörund, som da forestod Holums Stift. Men det begav sig saa, at i det samme Halvaar (d. e. Vinter) blev Gissur Jarl syg og döde paa Stad, efter god aandelig Forberedelse *(með góðri iðrun)* og blev begravet der[1] midt under Kirkegulvet, hvortil man har seet Spor i de tre Kobbernagler som vare indslaaede i den Planke af Bræddegulvet, som blev lagt over hans Hoved. Dog lod Biskop Jörund hans og Gissur Jarls Samtale ikke gaae sig af Glemme, men bemægtigede sig Hovedgaarden ved at tage den fra Gissurs Arvinger, og lod senere oprette et Nonnekloster

[1]) Efter at alt det ovenstaaende var skrevet, see vi at et gammelt Exemplar af Middelalderens islandske Annaler angiver at Gissur Jarl döde paa Stad, og er begravet i Kirken der.

Til os tilbage Solen kom,
amna, ajah, ajah, ah hu!
og bragde med det gode Veir,
amna, ajah, ajah, ah hu!

hvori Kæmpeviserne (*Forakvæði*) og deres Omkvæd synes at kunne gjenkjendes. I saadanne Kvad ophöie de og deres Forfædres Bedrifter (Historie von Grönland I, 229 o. f., jvf. hans fordanskede korte Beskrivelse over Grönland S. 246 o. f.). Man kunde da gjætte, at de af Eskimoerne fangne eller undertvungne Colonister af den norsk-islandske Stamme have indfört Julens Helligholdelse blandt dem, tilligemed disse til den hörende Forlystelser.

[89]) Det er höist besynderligt at Gudrid paa dette Sted af Recensionen *A* nævnes Thurid, *Þuríðr* eller vel rettere *Þórríðr*; see ovenfor Anm. 61, samt Texten S. 440 og 442. Vi kunne deraf formode, at hun först i Daaben har ombyttet det sidstmeldte hedenske Navn mod det förstnævnte christelige (ligesom Thorhilde, Thjodhilde; Snorre, Helge og maaskee flere af de Tiders Islændere og Grönlændere).

[90]) Jvf. ovenfor S. 386, 388. Sagnene om Leifs Reiser til og i Viinland (en Deel af Amerika), have uden Tvivl udgjort en vigtig Deel af den ved Brylluppet i Brattelid foredragne Tidsfordriv ved Fortællinger eller fortællende Talevers, og saaledes vaktes da Lysten til slige Foretagenders videre Udförelse blandt Tilhörerne.

[91]) Her begynder de forskjellige Afskrifters ovenfor i Indledningen ommeldte bestandige Navneforvexling af nogle blandt Fortællingens Personer, tildeels foraarsaget ved Hukommelsesfeil af Sagnets eller Sagnkvadets Foredragere, deels muelig og ved Sagaens Afskrivere, der ei have læst de ældste Originalers Abbreviationer paa den rigtige Maade. Saaledes kaldes Erik den Rödes Svigersön i Hoved-Recensionen *A* Thorvard, i *B* derimod Thor-

vald, og deri fortælles endvidere næsten alt det om ham, som *A* beretter om Thorhall Jæger.

[92]) Denne Omstændighed at Freydis kun var en Slegfreddatter af Erik den Röde, har muelig foraarsaget Uenighed mellem hende og hendes Södskende, hvis Tilhængeres Partiaand let kan have overdrevet de om hende i Grönland gaaende onde Rygter (see ovenfor S. 252, 278), til hvilke dog den nærværende Saga intet kjender.

[93]) Nemlig Thorbjörn Vifilsön, kommen fra Island. See ovenfor S. 382.

[94]) Naar nemlig et Hundrede, efter oldnordisk Regningsmaade, som og endnu undertiden bruges paa Island (*hundrað tólfrædt*), ansættes til 120.

[95]) Her maa man lægge Mærke til den afvigende Læsemaade *Bjarneyja* d.e. Björnöerne. En meget stor Ø af Navnet *Bjarney*, og muelig flere, som tilsammen kaldtes *Bjarneyjar*, laae ved den nordlige Deel af Vest-Grönlands Kyststrækning. Navnet betyder Björnö (eller Björnöerne) af det oldnordiske, islandske, danske og svenske *björn*, Angelsaxisk *beorn*, Tydsk *Bär*.

[96]) Med Hensyn til denne Oversættelsesmaade henvise vi til det S. 162-163 anförte, samt tillige til det som vi til et andet herefter forekommende Sted af denne Saga ville foranlediges til at anföre.

[97]) Jvf. ovenfor S. 212, 216, 268.

[98]) See de sidstanförte Sider. Denne amerikanske Ø, som saaledes kaldtes *Bjarney*, havde da alt sine Navner i Grönland og Island; see ovenfor Anm 95.

[99]) Jvf. ovenfor S. 226-229, 272.

[100]) *Furðustrandir* betyder den vidunderlige (d.e. vidunderlig lange) Kyststrækning, af *furða*, Angelsaxisk *fore*, ogsaa *fyrn*, *fyrin*, *firin*, Oldtydsk *firina*, Svensk *föryn*, Vidunder, Underværk, forunderlig Ting. Ordet synes at

komme af *firr, fjarri, fjærri,* fjærnt eller langt (d.e. fra Rimelighed, Sandsynlighed eller naturlig Orden, hvorom man endnu i Islandsk siger: *fjærri öllu lagi). Strand, strönd* (i Fleertallet *strandir)* er det Danske, Svenske, Engelske og Angelsaxiske *Strand.*

[101]) Sandsynligviis fra Skotlands Höilande, af den gæliske Stamme. Jvf. den strax efter fölgende Beskrivelse over deres underlige Paaklædning.

[102]) Det er meget mærkeligt at Ordene *dægr* (Dögn) og *dagr* (Dag) her forekomme som ganske synonyme i Hoved-Recensionen *B.* See samme Side Var. 14; jvf. S. 162.

[103]) *Kjafal* eller, som det og kan skrives, *ceafal,* udtalt som *kjaval,* har en træffende Lighed med det Angelsaxiske *ceavel,* en Kurv m. m., men er dog, hvad Betydningen angaaer, rimeligviis nærmere beslægtet med det samme Sprogs *cufle,* Oldnordisk *kufl, kubl,* Vælsk eller Kymrisk *cwbl,* i nyere Engelsk *cowl,* en Hætte fasthæftet til Kroppens Klædning eller Bedækning. Sandsynligviis maa det Jydske *Kjowl,* udledes fra det samme Ord og saaledes tillige, med noget forandret Betydning, det Ny-Danske *Kjole,* Svenske *kjol,* Islandske *kjóll.* I andre Afændringer er hint Ord overeensstemmende med det Barbarisk-latinske *capa, copa, cappa,* svarende til det Oldnordiske og Islandske *kápa,* Dansk *Kaabe, Kappe,* Svensk *kåpa, kappa.* Tydsk *Kappe,* Engelsk *cap,* Vælsk *cap, cappan.*

[104]) See ovenfor S. 222, 270, 386.

[105]) Jvf. ovenfor S. 222, 272, 386.

[106]) Landnamsmændene paa Island gave og i det mindste tvende Fjorde der (i de nuværende Sneefjeldsnæs og Myre Sysseler) det samme Navn af lignende Aarsager. Det Oldnordiske og Islandske *straumr* er det Danske og Svenske *Ström,* Tydske *Strom, Strohm* (fordum *Straum*), Engelske og Angelsaxiske *stream;* jvf. det Græske στρομβος, et Havsvælg.

[107]) Jvf. ovenfor S. 238, 240, 242, 276, 277. Originalens *fe* eller *fénaðr* betyder vel overhoved Kreature, nyttige Huusdyr.

[108]) Den flammende Tordenguds Skjæg forestillede vel Nordboerne sig at have en ildröd Farve. Thor siges og saavel i Eddaerne som flere Sagaer at have havt rödt Skjæg. At han meget længe derefter blev i Smug dyrket i Grönland, erfare vi af *Fóstbraðra-Saga*. At det især var ham der dyrkedes af Islænderne i Thorsnæs Thinglaug, hvorfra Grönlands förste og ypperste Colonister udvandrede, komme vi og i det fölgende til at godtgjöre af *Eyrbyggja*. Jvf. ovenfor S. 464, 473.

[109]) Denne Strophe er digtet i det saakaldte Folkekvads Versemaal, *Dróttkvæði*. En udförlig prosaisk Omskrivning af den samt en nöiagtig Forklaring over dens enkelte Ord, læses i Rafns Qvart-Udgave af nærværende Saga S. 145-146. Her bemærke vi kun at Originalens *kelda* vel oprindelig er det samme Ord som det danske Kilde, og kan undertiden have denne Betydning i det oldnordiske Sprog, men at det dog som oftest betyder en Sump.

[110]) Jvf. Visens Ordforklaring, sammesteds S. 146.

[111]) De have vistnok havt det Uheld at lide Skibbrud ved de Kyster af Irland, hvor de Indfödte, af celtisk Stamme, herskede; disse laae da som oftest i Feide med Skandinaverne eller Ostmannerne, og betragtede derfor Mænd af disses Herkomst som Fjender, hvis Lod Död eller Trældom i de Tider saa ofte blev, naar de kom i deres Modstanderes Vold. Thorhall maa desuden, efter det ovenanförte, være bleven betragtet som en Hedning; hans Stalbrödre eller Underhavende har det da ikke i den Henseende gaaet bedre.

[112]) Ordet eller Navnet *Hóp* betyder vel undertiden en Havneplads, men dog som oftest Mundingen af en Flod eller en Vig af Söen, hvori en Aa eller Bæk falder. Adskillige Steder af dette Navn findes paa Island,

f. Ex. *Hóp* i Grindevigen (i Guldbringe-Syssel paa Sönderlandet) med en Havn af dette Navn; *Vestr-Hóp*, fordum en Havn paa Nordlandet i Hunevatns Syssel; *Hópsós* (den dybe Flodmunding) endnu en Havn i Skagefjords Syssel, som dog sædvanlig kaldes Hofsos, *Hofsós*. *Hóp* betyder og Tilflugt, Tilflugtsted, Tillid, Haab, saa at dette Ord aabenbar ligger til Grund for det Danske *Haab*, Svenske *hopp*, Angelsaxiske *hopa*, Engelske *hope*, Tydske *Hoffnung*. Jvf. Ordbogen til John Olafsens *Syntagma de baptismo*, *Hafn*. 1770, 4, S. 29 under Ordet *hoffen*, oprindelig svarende til de oldnordiske og islandske *hopa*. Saaledes gave da Skandinaverne allerede först i det 11te Aarhundrede et Sted i den bedste af dem opdagede Deel af Amerika Haabets Navn, ligesom Portugiserne i det 15de kaldte det Forbjerg, som varslede Opdagelsen af Söveien til Ostindien, efter det gode Haab, og ligesom de Danske tidlig i det 18de, i tillidsfuld Forventning om heldig Fremtid for deres da begyndte Beboelse af Grönland, kaldte den förste Colonie Godthaab.

[113]) Eller: hvor lave Bakker viste sig; jvf. de i Anm. 104 citerede Steder.

[114]) *Helgir fiskar* kan forklares paa to Maader, nemlig a) saaledes som det virkelig omskrives i Hoved-Recensionen *B*, S. 421 Variant 23, da det ei vilde betegne andet, end at de i slige Grave af sig selv indgaaede Fiske, naar Söen ved Ebbetid faldt ud, og de bleve tilbage, tilfaldt de Nybyggere, som havde anlagt Gravene, med uomtvistelig Eiendomsret; da Ordet *helgr* tit betyder, især i Lovsproget, Hjemmel, erhvervet med Rette. b) Hellige Fiske, nu kaldede paa Island *heilagfiski* (ofte udtalt som *heilafiski*), nemlig *Linnæi pleuronectes hippoglossus*, paa Dansk Helleflynder. Een eller anden nu glemt Overtro maa vel ligge til Grund for denne Benævnelse. Mærkeligt er det, hvad Plinius bevidner (i *Hist. nat. IX, 70* ed.

Bipont.) at Romerne kaldte visse Fiske, som efter Beskrivelsen svare til vore Helleflyndre eller store Flyndre, *sacros pisces* (hellige Fiske), fordi man troede, at hvor de saaes vare ingen glubende Rovfiske (som Haier, der tit skade Mennesker) i Nærheden.

[115]) Jvf. Anm. 107, og de der paaberaabte Steder.

[116]) Om Eskimoernes Skindbaade, see ovenfor S. 228, 272.

[117]) Det Ord, som Originalen her har, er vel noget dunkelt, og har vel allerede været det for de gamle Paraphraster eller Afskrivere. *A* har her *trjóm, B trjám,* som efter Ordet maatte oversættes ved Træer, muelig da smaae Træer, Buskvæxter, eller store Grene, som ved at svinges frembragde en saadan Lyd, som eet eller flere Halmknipper i stærk Blæst. Senere skrives dét samme Ord i Membranen *A* o. fl. *trjónum; trjóna* betyder en lang Snabel eller Tryne, men ogsaa en Stang eller noget sligt, f. Ex. Gallionen paa et Skib (i Latin med samme Betydning, *rostrum).* Maaden, hvorpaa Skrælingerne eller Eskimoerne svunge disse Træer eller Stænger, skuldé, efter disse med hinanden jevnförte Steder, betegne forskjellig Hensigt, nemlig, som her, a) i fredelig, som et Fredstegn (ligesom Oliegrenen i den gamle Verdens Oldtid) med Solen, og b) som her senere, i ufredelig, som et Krigstegn, mod Solen. De vilde Nordamerikanere brugte, i den senere os bekjendte Tid, lange Tobakspiber, udpyntede paa særegne Maader, kaldede *Kalumet,* som Freds- eller Krigstegn. — Ellers have de nuværende indfödte Grönlændere adskillige Redskaber til Jagt, Söfart eller Fiskefangst, som vel kunde faae Navn af spidse Stænger, som Harpuner, store Landser og Kastespyd.

[118]) Det hvide Skjold, oplöftet paa en Fanestang, var i Almindelighed et Fredstegn blandt Skandinaverne, og kaldtes derfor *friðskjöldr,* Fredskjold; det röde var derimod et Krigstegn, og kaldtes derfor *herskjöldr,* Hærskjold.

[119]) Denne Beskrivelse, som vilde ganske passe paa de nuværende indfödte Grönlændere, forsaavidt de ikke tildeels nedstamme fra Europæere, betegner her uden Tvivl de amerikanske Eskimoer, de nuværende Grönlænderes Stamfædre. Vi maae ellers bemærke fölgende ved Originalens Udtryk: *svartr*, i det Oldnordiske, og endnu tildeels i Islandsk ligesom „sort" i Dansk, betyder ikke allene ligefrem sort, men ogsaa sortagtig, dunkel, sortsmudset (*obscurus*, *squalidus*, som det oversættes i Glossariet til den ældre Edda I, 676, jvf. II, 803). Vore Forfædre kaldte Negrene *Blámenn*, da deres Farve i Oldsproget bedst udtrykkes ved Ordet *blásvartr*, blaasort, sorteblaa, (see *l. c.* II, 586) eller *alsvartr*, heel sort (I, 676).

[120]) Heraf erfares dette Lands temmelig sydlige Beliggenhed. Jvf. ovenfor S. 218,269.

[121]) For de fleste vilde Folk have röde Töier gjerne stedse været en meget velkommen Handelsartikel.

[122]) Denne Omstændighed synes at vise, at Eskimoerne ikke för havde seet eller hört Böfler eller Stude. Jvf. ovenfor S. 240, 485 Anm. 107.

[123]) Nemlig som et Krigstegn; jvf. ovenfor S. 487 Anm. 117, 118.

[124]) *Valslaungur*, Valslynger, kunde vel oversættes, lige efter Ordet, ved Krigsslynger, dræbende Slynger. Ellers kjendte Skandinaverne i Middelalderen, dog vel meest i dens senere Tider, under dette Navn et Slags Blider eller Maskiner af Træ, anvendte til at udkaste store Stene og deslige, altsaa svarende til Romernes *ballistae*. Om deres Brug i vort Norden paa de Tider see f. Ex. *Fornmanna-Sögur I, 127*, hvor det fortælles, at de brugtes til at kaste Kar, opfyldte med Spaaner og andre brændbare Stoffer mod Dannevirke, for at tænde Ild i denne Befæstnings Tömmerværk. Med en saadan Krigsmaskine sammenlignede muelig vore heromhandlede Nord-

europæere hiin af Skrælingerne eller Eskimoerne brugte Kaste-Indretning, som dog maaskee mere har nærmet sig til den saakaldte *stafslänga*, Romernes *fustibalus*, hvilken *Vegetius de re militari* III, 14 beskriver som en Stok, 4 Fod lang, ved hvilken der var bunden en Slynge af Skind; den kunde, fört med begge Hænder, udskyde Stene, næsten som en Blide. Saadanne omtales i *Speculum Regale* S. 380, 389, 415. Jvf. *Heimskringla l. c.* III, 188, *Fornmanna-Sögur* VII, 183 samt Jahn, om Nordens Krigsvæsen i Middelalderen S. 345 o. f., hvor Kongespeilets originale Benævnelser for hine Krigsmaskiner dog ikke anföres eller forklares. At Skrælingerne virkelig kastede store Stene mod Europæerne, erfares af den herefter fölgende Beretning om Thorbrand Snorresön, som fandt sin Död ved et Stykke af en flad Klippesteen, der havde rammet hans Hoved.

[125]) Cranz beretter *l. c.* S. 183 o. f., 197 o. f. samt 217 o. f. om adskillige Slags Blærer, större og mindre, hvilke de nuværende Grönlændere bruge, deels heftede ved Harpuner til Sælhunde- og Hvalfangst, deels hörende til deres Kajaker eller Baade. Slige Blærer ere enten dannede eller opblæste af hele Sælhundeskind eller og virkelige Blærer, enten af Sæle eller store Fiske. Nogle af dem kunne bære 1 til 1½ Centner. De omhandles og i Joh. Andersons *Nachrichten von Grönland* &c. S. 254, Dansk Oversættelse S. 245-248. Blandt de amerikanske Folkeslag bruge nogle opblæste Blærer til Boldspil; andre have slige store Balloner, opfyldte med Vand, som frembringe et Slags musikalke Toner, naar man slaaer paa dem med en Flaske, hvorom forskjellige Beretninger kunne læses i *Kutschers Amerika.* Ved vor Texts Beretning fortjener ellers Varianten 13 S. 426 at bemærkes, da Recensionen *B* synes at antage at een eller flere af Stængerne (Landserne eller Harpunerne?) bleve udkastede tillige med Kuglen (Ballonen

eller Blæren) selv. Den grönlandsk-eskimoiske Kajakblæres Skikkelse og betydelige Störrelse sees nu ellers tydeligst paa den anden Kobberplade (til S. 33) ved Graahs Undersögelsesreise.

[126]) See ovenfor S. 408, 483. Her tillægges Freydis en mandig og for hele Reiseselskabet frelsende eller heldbringende Rolle, skjönt hun ovenfor, vistnok efter andre, og maaskee mere upaalidelige Kvad eller Beretninger, siges at have paa den mest forræderske og grusomme Maade, forraadt og ombragt en stor Deel af sine Medreisende og Samboere. Jvf. ovenfor S. 246 o. f.

[127]) Af denne Beretning lader det til, at Karlsefne og hans Folk have staaet i Begreb med at flye, just i det Öieblik da de fleste af Skrælingerne toge Flugten, saa at de selv neppe kunde begribe at de havde staaet sig godt.

[128]) Denne Fortælling om den store Pris Skrælingerne satte paa Jernet, som de forhen slet ikke kjendte, passer ret vel til de vilde amerikanske Folk.

[129]) Dette have de vel havt med sig, som den mest nærende Föde, og tillige bekvemmest til at have med paa en Fodreise.

[130]) Formodentlig da som formeentlige grove Forbrydere, af hvilke de ikke kunde vente andet end ondt.

[131]) *Einfætingr* maa ligefrem oversættes ved Enfoding (den som kun har een Fod). Sandsynligviis har denne Persons Klædedragt, seet langt fra, givet et saadant Udseende. Wormskjold, som fulgte med Kotzebue paa hans Reise omkring Jorden, har paa Polarhavets nordlige Kyster seet Folk, hvis Dragt vel kunde, i den dunkle Middelalder, give Anledning til et saadant Sagn eller Mening. Ellers see vi at Middelalderens Islændere have meent at der var et saadant Folkeslag til, beskrevet, sandsynligviis efter fremmede upaalidelige Beretninger, i *Rimbegla*, (et compilatistisk Skrift fra Middelalderen), *Hafn.* 1780, 4, S. 344.

hvor et Haandskrift (blandt andet) siger om dem: *þeir eru svá skjótir sem dýr* d. e. „De ere saa hurtige som Dyr" (d. e. Hjorte, Raadyr). Blot dette Tillæg synes at være taget af indenlandske Kilder, formodentlig denne vor Saga eller andre Efterretninger om den Reise, som er dens vigtigste Gjenstand. Rimbegla sætter dog deres Land i Blaaland (Mohrland eller Nigritien d. e. de blaasorte Folks Land), hvilket den rigtig antager at ligge i Afrika; Tillæggets Ophavsmand har maaskee derved tænkt paa Sagaens Beskrivelse over de sorte eller sortagtige Skrælinger (see ovenfor S. 422, 488 Anm. 19) og tillige været af den samme Mening som den af Griplas Forfatter meddeelte: at Viinland grændsede til Afrika, og altsaa omböiedes derfra mod Vesten og Norden. Ligesom denne Episode, om en Mand, der havde et saadant Landskabsnavn, som om han kun havde een Fod (thi ellers meldes dette ikke udtrykkelig) men dog, — i Erik Rödes Saga, ligefrem kaldes en Skræling, er det urimeligste i denne hele Reiseberetning, maae vi og formode at de Kvad, hvoraf den er uddraget, kun ere komne til Sagaens forskjellige Forfattere i en fordreiet eller mangelagtig Skikkelse, dog tillige saaledes, at de ere hörte, læste eller opfattede af hver især paa en afvigende Maade, da Hovedrecensionen *A* antager at Thorvald Eriksön var den, som fik det dödelige Saar af en Piil, udskudt af Eenfodingen, det samme meldes og i Membranen *B* og Hylanders valgte Text, hvorimod det ypperlige, til Hovedrecensionen *B* hörende Haandskrift *M*, tilligemed *K* og *L*, berette, at Eenfodingen blev rammet af Thorvalds Piil. Mulig have de, som reciterede Kvadet i dets sidste Tilværelses Tid, glemt dets oprindelige Ord, og meddeelt deres egne prosaiske Udtog eller Forklaringer, efter Hukommelsen, paa en utydelig og tildeels urigtig Maade, hvorved hiin Forvirring er opstaaet. See ellers S. 228 o. f., samt Anm. 132.

[132]) Jvf. ovenfor S. 290 o. f. hvoraf man maa slutte at denne i Amerika digtede Vise er indskudt i et senere Sagnkvad, *söguljóð*, om disse Thorfinn Karlsefnes Reisebegivenheder, senere forfattede i Grönland eller end senere paa Island.

[133]) Dette vil ikke sige andet end at Skrælingerne smuttede bort i en Hast, maaskee i en eller anden Hule, eller underjordisk Bolig, saa at man ikke saae dem, som om de vare sjunkne ned i Jorden. Skandinaverne synes, efter disse (og flere) Udtryk og Bemærkninger, at have havt den Mening om dem, at de vare kyndige i Trolddom ligesom de dem noget lignende Finlapper. Eskimoernes og især de nyere hedenske Grönlænderes egen Overtro af denne Art er ellers noksom bekjendt.

[134]) Jvf. de mange hostegnede Varianter af disse og de fölgende, rimeligviis noget fordreiede, eskimoiske Navne.

[135]) Denne Statsforfatning har, saavidt vi vide, ikke været bekjendt blandt de nyere Grönlændere, men alligevel, mærkelig nok, blandt de amerikanske Eskimoer, hvilke Ross besögte i 1818, som adlöde en Kong Tulowah paa Pettowack, som efter deres Foregivende boede i ét uhyre stort Steenhuus, omgivet af mange sædvanlige Vaaningshytter, oppebar en vis Andeel af alt hvad hans Undersaatter fangede o. s. v.

[136]) Af mange ældre Forfattere skildres Eskimoernes Vinterhytter som indgravede i Jorden, og saaledes mere lignende Huler end Huse.

[137]) See ovenfor S. 154, 163 o. f.

[138]) Det er bekjendt, at de vestindiske Farvande vrimle af Söorme som beskadige Skibene saaledes, at de udsættes for at synke, hvorfor Vestindiefarernes Skibe nu ogsaa i Almindelighed pleie at forhudes med Kobber. Jvf. den næstfölgende Anmærkning.

[139]) Denne Beretnings Paalidelighed fortjente vel at undersöges, da man i de nyere Tider har opfundet forskjellige Midler mod Sö-Træ-Orme, hvoraf dog de fleste ere blevne befundne ikke fuldkommen at svare til Hensigten. Just nu omtale Tidsbladene et fortrinligt i Frankrig opfundet, det nemlig, at blande en Art af Tobaksaft i den til Skibsskrogets Tætning udvendig anvendte Tjære.

[140]) Det kan dog være mueligt at de igjen ere drevne til de amerikanske Kyster.

[141]) Jvf. ovenfor S. 402, 477 o. f.

[142]) See det ovenanförte S. 256. Her slutter ellers uden Tvivl, Sagaens ældste Bearbeidelse, som indeholdes i Hovedrecensionen *B*. Det fölgende er derimod tillagt af een af Thorfinn Karlsefnes Efterkommere, Laugmand Hauk Erlendsön, som selv har skrevet det ældste, af os benyttede Exemplar af Hovedrecensionen *A*, for derved at underrette Læserne om denne Beskaffenhed af hans Herkomst.

[143]) See om dem ovenfor S. 256, 281, 477.

[144]) Eller den Rige, efter de nyere Tiders Talebrug.

[145]) See ovenfor S. 69, 480.

[146]) Dette Kvindenavn forekommer i Afskrifterne i to forskjellige Former, nemlig a) som *Íngivöld*, maaskee rettere skrevet *Yngivöld*, den unge Herskerinde, og b) *Íngveldr*, *Íngvildr* d. e. *Inghildr*, muelig rettest skrevet *Ynghildr*, den unge Hilde eller Krigsgudinde.

Under Trykningen af denne Sagas Text kom vi til Kundskab om en mærkelig Afskrift af samme, under Titel af *Eiríks rauða Saga*, som har tilhört afgangne Professor og Universitetsbibliothekar Rask, og nu, tilligemed flere af hans paa Island samlede Haandskrifter, er overdraget til det Arnæmagnæanske Legat. Den synes at være skrevet omtrent midt i det sidstafvigte Aarhundrede, paa Islands Vesterland. Ved at collationere denne hele Afskrift med de övrige i Indledningen beskrevne, erfarede vi at den mest

stemmer overeens med det mærkelige Haandskrift *M*, hvilket tilstrækkelig vil erfares af de Varianter derfra, som her ovenfor ere bemærkede, lige fra S. 416.För kunde det ikke benyttes til den trykte Text. Det benævnes her med Bogstavet *R*.

VIII. UDDRAG AF EYRBYGGJA

(ELLER DEN STORE SAGA OM THORSNÆSINGERNE, ØREBOERNE OG ALFTEFJORDSMÆNDENE) OM GRØNLÆNDERNES ISLANDSKE HJEMSTAVNS FØRSTE BEBOELSE OG TILDRAGELSER, SAMT GRØNLANDS ÆLDSTE NYBYGGERES OG AMERIKAS FØRSTE ISLANDSKE OPDAGERES LEVNET.

Saavel Grönlands som Amerikas förste bekjendte Opdagelses og hiint Lands gamle Colonies Ophav m. m. maa især söges i den Egn af Islands Vesterland, som fordum kaldtes Thorsnæs Thinglaug, *Þórsness þing*, men nu Sneefjeldsnæs Syssel, *Snæfells-sýsla*, forsaavidt at de vigtigste Mænd[1], som hine Foretagender skyldes, forhen boede der og tilsidst udvandrede derfra. Denne Landstrækning kaldtes fordum (og tildeels endnu) Bredefjorden, *Breiðifjörðr*, forsaavidt den udgjorde den Kyststrækning, som strækker sig, sönden for hin store Bugt, fra Forbjerget *Öndverðarnes* (det fremragende Næs eller Forbjerg) omtrent fra Vest til Øst til Bunden (eller det inderste) af Bugten, hvortil een af de mindre Fjorde, Hvamsfjorden, *Hvammsfjörðr*, gjör Begyndelsen. Denne Deel af Kyststrækningen hörer

[1]) Som Erik Röde, Thorbjörn Vifilsön, Thorleif Kimbe, Snorre Thorbrandsön, Are Marsön, Björn Bredevigs-Kæmpe og flere anseete Mænd, foruden Kjernen af Grönlands og Amerikas menige Nybyggere. I denne selvsamme Egn forplantedes, vedligeholdtes og fornyedes Efterretningerne om Datter-Coloniens Indretning og Skjæbne samt dens udvandrede eller beslægtede Stifteres og deres Afkoms Begivenheder, samt reddedes endelig tildeels fra Forglemmelse ved der at föres i Pennen og saaledes bevares for de sildigste Slægter.

til Dalene, eller det nærværende Dale Syssel. Dette var dog i gamle Dage indlemmet i Thorsnæs Thinglaug, hvortil hele Sneefjeldsnæsset, *Snæfellsnes*, den Halvö som bærer og omgiver det store Isbjerg Sneefjeldsjökel, *Snæfellsjökull*, endvidere hörte. Thinglauget indbefattede saaledes det hele nuværende Sneefjeldsnæs Syssel, tilligemed det mindre Hnappedals Syssel, *Hnappadals-sýsla*, som nu er indlemmet i det mod Østen liggende Myre-Syssel, *Mýra-sýsla*, og endvidere, som ovenmeldt, den störste Deel af Dale-Syssel, nu *Dala-sýsla*.

Fra dette District udgik Erik den Röde paa sine Opdagelsesreiser, hvorved han fandt og först undersögte Grönland; fra det og den mod Østen til det grændsende Borgarfjord befolkede han det med frivillige Udvandrede. Nogle af hans ældre Venner og Bekjendte tyede og senere til ham, som den nye Colonies Overhoved, fra andre Kanter af Island. Dog have vi de fleste og udförligste Efterretninger om de af disse Opdagere og Nybyggere, som udvandrede fra det store Thorsnæs-Thinglaug; sandsynligviis fordi baade Are Frode, og senere de flittige Munke i Flatö og Helgafells Klostre helst havde Lyst og Leilighed til at optegne eller afskrive de Bedrifter og Begivenheder, som hörte til deres nærmeste Omegns gamle Tildragelser og tillige, som de rigtig indsaae eller anede, kunde udbrede et ellers savnet Lys over den Deel af Verdenshistorien, som angaaer fjerne Landes og Verdensdeles samt Söfartens, Handelens og Culturens Historie i det hele.

Da Erik Röde, som billigt, var bleven den nye grönlandske Colonies Overhoved, er det höist sandsynligt, og kan vel antages for vist, at han har dannet dens Indretning, Bestyrelsesmaade og Hedendommens offentlige Religionsskikke efter de Mönstre, som fra Begyndelsen af, eller i hans Udvandringstid, havde bestaaet i den Egn af

Island, hvorfra han og hans fleste Selskabsbrödre eller Underhavende udvandrede. Det er derfor særdeles vigtigt og oplysende for os, at vi endnu besidde herlige og udförlige Underretninger om de norske Hövdinger, som först beboede og befolkede Bredefjordens Egne, og den Maade, hvorpaa de der grundfæstede og udövede deres Herredömme, forenet med republikanske og religiöse Institutioner. De meddeles os i den vigtige Saga, som forhen har været mest bekjendt under det dobbelte Navn af Thorsnæsboernes Saga, *Þórsnesinga-Saga,* og Eyre- ellet Øreboernes Saga, *Eyrbyggja-Saga,* eller endmere forkortet *Eyrbyggja,* som den nu i Almindelighed kaldes. Den indbefatter ogsaa den saakaldte *Álptfirðinga-Saga,* Alptefjordsboernes Historie, der mest angaaer Mænd, som tilsidst deels bosatte sig paa Grönland, deels beskjeftigede sig med de derfra foretagne Opdagelsesreiser til Amerika. Endelig omhandler den og en Kæmpe, der endte sine Dage som Hövding i Amerika. Saaledes have vi fundet det nödvendigt at indlemme tre hele og tildeels temmelig vidtlöftige Afdelinger i nærværende Værk, nemlig:

A) Uddrag af Thorsnæs Thinglaugs, Grönlands og Amerikas Opdageres förste skandinaviske Beboeres Hjemstavns ældste Historie, indeholdende troværdige Beretninger om Oprindelsen til Beboerne af Thorsnæs, Eyre eller Øre og Alptefjorden. Den nærmest herefter fölgende Afdeling udgjör tillige Begyndelsen til, eller det förste Afsnit af Eyrbyggja, som, efter dens Slutning, forhen bar det ovenmeldte tredobbelte Navn, *Saga Þórsnesinga, Eyrbyggja ok Álptfirðinga,* skjönt nogle Afskrifter kun anvende een af de to förste Benævnelser til den foranstaaende Hovedtitel. Den her nærmest fölgende Afdeling, som fordum vel egentligst er bleven kaldet *Þórsnesinga-Saga,* forbereder og staaer i nöie Sammenhæng med den næstfölgende

B) *Alptfirðinga-Saga*, som den vistnok i Fortiden er bleven kaldt, meddeles her, forsaavidt den indeholder Brödrene *Thorleif Kimbes* og *Snorre Thorbrandsöns* Levnetsbeskrivelse, da de begge nedsatte sig i Grönland, men hvorfra dog den sidstnævnte drög paa Opdagelses- og Coloniserings-Rejser til Amerika, som beskrives i et andet ovenfor meddeelt gammelt Skrift (Thorfinn Karlsefnes Saga). Vistnok have de fleste af de her beskrevne Begivenheder tildraget sig paa Island, men i et Værk, som *Grönlands historiske Mindesmærker*, maatte dets ældste og mærkværdigste Nybyggeres, saavel som Amerikas förste Opdageres Levnetsbeskrivelser optages med al den Fuldstændighed, hvormed det har været os muelig at bringe dem til Veie. Af den samme Grund meddeles her endelig fra den samme Hovedkilde:

C) *Þáttr af Birni Breiðvíkingakappa* eller Fortællingen om Björn Asbrandsön, kaldet Breidvikingernes Helt, indeholdende de Brudstykker, som vi have af Beretningen om hans Livs Begivenheder, af hvilket han sees at have tilbragt de sidste, henved 30 Aar i Amerika, hvor han, som de indfödtes Hövding, fandt Leilighed til at frigive det til Fange tagne Mandskab af et dertil fra Islands sydlige eller vestlige Kyster ved Storm fordrevet islandsk Handelsskib[1].

Den Hovedsaga, som vi skylde disse vigtige og interessante Efterretninger, er stedse blevet anseet for een af de

[1]) Efter at det ovenstaaende er skrevet, finde vi tilfældigviis, blandt vor forevigede Rasks efterladte Optegnelser, en Notice, hvorefter det Rygte var kommet til hans Kundskab, at den lærde Espolin var i Besiddelse af en (ellers i Literaturen ubekjendt) *Saga af Birni Breiðvíkingakappa*, hvilken Titel man og har fundet anfört i gamle Fortegnelser over islandske Saga-Samlinger. Ved förste til Island faldende Skibsleilighed ville vi erkyndige os nærmere herom, og söge at erholde dette Skrift, hvis det endnu er til og i Virkeligheden noget forskjelligt fra Eyrbyggjas hertilhörende Recension.

ældste og mærkeligste blandt dem, som handle om Islands egne Indbyggere og Begivenheder[1]. Den omhandles i Müllers Sagabibliothek II, 189-198, ved Uddrag og Bemærkninger, som vise dens Troværdighed og Ælde. Med Hensyn til dens Affattelsestid beviser den skarpsindige Forfatter at den er ældre end Landnama (saaledes som vi nu have den) og Islands Overgivelse til de norske Konger, samt henförer den til Begyndelsen af det 13de Aarhundrede.

Uden Tvivl er det, efter vor Mening, Tilfældet med Eyrbyggja, ligesaavel som Landnama, Kristni-Saga, Sturlunga o. f., at den ikke er skreven af een og den samme Forfatter, men at ældre sammenhængende Optegnelser ligge til Grund for den Bearbeidelse, som vi nu have. Vi vove, med Finn Johnsen[2], at gjætte, ja endog antage det for vist, at Are Frode har lagt den förste Grundvold dertil. Derfor tale hans Slægt, oprindelige Hjemstavn og senere Opholdsted (paa Helgafell eller Stadastad), fuldkommen svarende til den overordentlige Sag- og Sted-Kundskab, som fremlyser overalt af denne Sagas Beretninger. I al Fald er det vist at Are Frode har samlet og fört i Pennen de ældste Efterretninger om Thorsnæs Thinglaug, som ligge til Grund for den, forsaavidt meget af det væsentligste blandt dem overhoved allerede indeholdtes i det af ham forfattede förste Udkast til Landnama. Jvf. ovenfor S. 4, 5, 12, 16, 25-27, 29. 56, 60. Vi ansee det ellers for höist sandsynligt at Are,

[1]) Saaledes anprises den f. Ex. af den ypperlige sagkyndige Lærde, Biskop Finn Johnsen: *Eyrbyggjasaga sive Thorsnesensium historia, egregia et inter optimas sui generis merito numeranda*; &c. *Hist. eccl. Isl. T. IV Praef. p.* 7.

[2]) I Fortalen til *Hist. eccl. Isl.* T. IV, S. 8 .... *ad credendum inductus sum eam unam ex antiquissimis historiis esse, ejusque argumentum principale forte in literas primo relatum ab Ario multiscio* (o. a. v.). Jvf. Werlauff *l. c.* S. 54.

foruden Sagnene om Landnamsmændene og deres umiddelbare Afkom, har samlet adskillige af de övrige om Snorre Gode og hans Samtidige til en særegen *Þórsnesinga-* og *Alptfirðinga-Saga*, hvis Grundtræk endnu opbevares i den af andre fortsatte, udvidede og tildeels i Stilen forandrede Eyrbyggja. I vore Uddrag af Sagaens förste Afdeling citeres virkelig et gammelt Skrift af Are Frode, i Modsætning til andres afvigende Traditioner. Af de Værker, som vi bestemt vide han har forfattet, og som endnu ere til, kunde kun Landnama menes herved, i hvis ældste Bearbeidelse Thorstein Röds Börn virkelig opregnes (see 2 P. 15 Cap. o. fl. St.). Dog synes Sagaskriverens Udtryk at vise at han endvidere har taget særdeles Hensyn til en udtrykkelig Benægtelse af Are, som da har staaet i et af hans nu tabte Skrifter, maaskee især det förste Udkast til nærværende Saga. Det maa dog bemærkes herved, at Membranfragmentet *A* og Papirs-Haandskriftet *D* udtrykke her en fuldkommen modsat Mening, i det de sige at Are virkelig har anfört Udur eller Unnur, Thorolfs Hustru, blandt Thorstein Röds Börn. Er dette det rigtige, kan Landnama ingenlunde menes ved Ares i Eyrbyggja tilsigtede Skrift[1]. I Njalas 115de Capitel anföres og, saaledes som vi forstaae Stedet, en Beretning af Are om Ørnulf Fiskrekes Fader, Thorolf Mostrarskægs Farfader, at han nemlig hed Thorgils Reydarsida, som ikke findes i Landnama, og ei heller

[1]) Skulde de polemisk lydende Udtryk *með engu móti* „paa ingen Maade" være tilföiede af en Afskriver af Sagaen (til den Resenske Text) som en formeentlig Forbedring eller Rettelse af en ældre Codex? Da maatte Texten til Membranerne *A* og *C*, Afskriften *D* og maaskee den dermed ellers meest overeensstemmende Wolfenbüttelske Codex, hvoraf det herombandlede Blad forlængst er tabt, antages at tilhöre en saadan.

nu i den omarbeidede Eyrbyggja, men har dog, efter al Sandsynlighed, först staaet i den gamle. Overhoved havde ingen bedre Leilighed til at före de i Sagaen beskrevne Begivenheder i Pennen, end netop Are Frode, der nedstammede fra eller var nær beslægtet med Sagaens Hovedpersoner, omgikkes daglig med de Personer, der havde den mueligst nöiagtige Kundskab om Egnens og Forfædrenes Begivenheder, som Thorkel Gellersön og flere, men fremfor alle Thorride eller Thuride, *(Þörriðr, Þurïðr)*, Snorredatter. Hende roser han selv fortrinlig i sine *Schedæ*, som en Kone, der baade var meget kyndig i Fortidens Historie og tillige sandfærdig i sine Fortællinger, *bæði var margspök oc óljúgfróð*, samt endog med Held sögte at bestemme den Tid, paa hvilken Island först blev beboet. Hvor meget mere maa hun da ikke have bekymret sig om sin egen Slægts og Fædreneegns Historie, men ingen havde heller en bedre Leilighed end hun til at erholde Kundskab derom, da hun (vel at mærke) var en Datter af Snorre Gode, Eyrbyggjas fornemste Hovedperson, og gift med Gunlög, Sön af en anden blandt samme Sagas vigtigste Helte, Steindor paa Eyre eller Øre[1]. Det er mærkeligt nok at denne udmærkede Mand længe var Snorre Godes heftigste Fjende, da dog deres nærmeste Afkom, strax efter Snorres Död, skulde forenes, og denne Forening blive et Middel til deres Mindes fælles Udödelighed i Fædrelandets Aarböger. Gunlög og hans Hustru Thurid boede uden al Tvivl paa hans Fædrenegaard, som netop ligger nær ved Helgafell; da Are först opholdt sig og siden boede der, har han kunnet have al muelig Nytte af Thurides daglige, for ham saa interessante og lærerige Omgang. Thuride döde, efter Annalerne, 88 Aar gammel, i Aaret 1112 (eller endog 1113)

[1]) See herom Are Frodes *Schedæ* 1ste Cap., Landnama 2 P. 9de Cap. og Eyrbyggja 65 Cap. (tr. Udg. S. 336).

da Are Frode havde fyldt sit 45de Aldersaar; omtrent ved denne Tid maa han da og have fuldfört sit förste Udkast til *Eyrbyggja-Saga*, hvis usædvanlig omhyggelige Tidsbestemmelser for de fleste Begivenheder og synes at röbe hans betydelige Andeel i Værket.

Vistnok er Finn Johnsens Tvivl derom, at dette Ares Udkast er kommet til os i sin oprindelige Skikkelse[1], fuldkommen grundet, thi det har erholdt en (eller flere) senere Udarbeider eller Fuldförer, som har levet i Begyndelsen eller den förste Halvdeel af det 13de Aarhundrede. I Sagabibliotheket (I, 197-98) viser P. E. Müller, at Eyrbyggja, i sin nærværende Skikkelse, maa være skrevet för 1264, da Island underkastedes de norske Konger, samt henförer dens Affattelsestid til det af os ovenommeldte Tidspunkt. Dette skeer, meget rigtig, paa Grund af Sagaens Slutningsord, i den trykte Udgaves 65de Cap. S. 338. Denne hele Periode er dog kun aftrykt i Udgaven efter een eller to Afskrifter af en enkelt, nemlig den Resenske Codex, — men befindes nu af os at være meget afvigende fra det endnu tilværende, men hidtil ikke afbenyttede Pergamentsblad af Sagaen (tilhörende de Fragmenter, som af os ere betegnede med *C*), som indeholder dens Slutning, og som i meget stemmer overeens med den Wolfenbüttelske Codex og med Papirsbogen 156 Fol. i den Magnæanske Samling, af os noteret *D*. Derimod stemmer den trykte mere overeens med nogle andre Papirsafskrifter, som *AM* 112, 8, af os mærket *F*. Disse to Hovedrecensioner afvige saa meget fra hinanden, at vi, med Hensyn til Textens Vigtighed for Sagaens Fuldförelses Tidsbestemmelse, troe at burde meddele dem begge her, med de til hver især hörende Varianter.

---

[1]) *Dubito autem an ad nos prorsus genuina pervenerit (l.c.).*

I) Den trykte Udgave.

Snorri goði andaðiz i Sælingsdalstúngu, einum vetri eptir fall Olafs hins[1] *helga. Hann var jarðaðr at kyrkju þeirri er hann hafði gera látit; en þá kyrkjan var færð, voru bein hans upptekin, ok færð ofan til þess staðar sem nú stendr hún, ok var þar viðstödd Guðný Böðvarsdóttir, móðir Sturlusona, [Þórðar ok Sigvats*[2]*, ok [segir Þórðr Sturluson svá frá*[3]*, at þat væri meðalmanns bein ok ekki stór. Þá voru þar ok upptekin bein Barkar hins digra, föðurbróðar Snorra goða, [ok voru þau mjök stór; þá voru ok upptekin bein Þórdisar kerlingar, dóttur Þorbjarnar surtz, móður Snorra goða, ok segir Guðný þau vera lítil kvennmanna bein ok svá svört sem sviðin veri*[4]*, ok voru [þau bein öll grafin niðri þar sem nú stendr kyrkjan*[5]*. [Ok lýkr þar sögu Þórnesinga, Eyrbyggja ok Alptfirðinga*[6]*.*

[1]) konúngs, *t. F.* [2]) *udelades af F.* [3]) sagði Þórðr Sturluson, *F.* [4]) *udel. F.* [5]) öll þessi bein þar niðrsett ok grafin, *F.* [6]) Endar hèr nú sögu Eyrbyggja ok Þórnesinga, *F.*

Efter dette Textens Indhold ere begge Recensioner enige deri, at Snorre Gode döde en Vinter efter Kong Olaf den Helliges Fald, altsaa i Aaret 1031, hvilket Annalerne ogsaa bevidne, paa Sælingsdals-Tunga i Borgerfjorden, og blev begravet ved den Kirke han selv havde ladet opbygge, samt at hans Moder Thordises og hans Farbroder Börk den Tykkes Been bleve opgravede der i Nærværelse af Gudny Bödvarsdatter, de berömte Sturlesönners Moder, og at hun havde fortalt (Sagaskriveren) om Benenes Störrelse og Udseende, samt at de igjen bleve nedgravede paa det Sted, hvor Kirken nu er. Derimod afvige de fra hinanden deri at a) *I* ogsaa paaberaaber sig Thord Sturlesöns, Gudnys Söns, Beretning; b) at *I* kun nævner hende som Moder til Thord og Sigvat, men ikke til Snorre, som derimod tillægges og gives förste Plads blandt disse Brödre af *II*, (skjönt *W, D* udelade de-

II) Membranfragmentet.

Snorri goði andaðiz í Sælingsdalstúngu, einum vetri eptir fall Olafs konúngs ens helga. Hann var jarðaðr at þeirri kirkju, er hann sjálfr hafði göra látit, en þá er þar var kirkjugarðr grafinn, voru bein hans upptekin ok færð ofan til þeirrar kirkju sem nú er. Þar var þá viðstödd Guðný Böðvarsdóttir, móðir[1] Sturlusona, [Snorra, Þórðar ok Sigvats[2], hún var þá hústrú[3] í Hvammi, ok sagði hún svá frá, at [bein Snorra veri ekki meiri en meðal manns bein ekki mikil[4]. Þar s.[5] hún þá ok upp vera tekin bein Barkar ens digra, föðurbróður Snorra goða, ok s.[6] hún þau vera ákafliga mikil. Þar voru þá ok upptekin bein Þórdísar kerlingar, [dóttur Þorbjarnar súrs[7], móður Snorra goða, ok s.[8] Guðný þau vera lítil kvennmanns bein, ok svá svört sem sviðin veri. Voru þau bein öll þá grafin niðr þar sem nú stendr kirkja. Nú lýkr hér sögu Þórsnesinga ok [Eyrbyggja ok Alptfirðinga[9].

[1]) þeirra, *till. W,D.* [2]) *udelades af W,D.* [3]) húspreya, *W*; húsfreya, *D.* [4]) veri meðalmanns bein mikil, *W,D.* [5]) kvað, *W.* [6]) kvað, *W.* [7]) *udelades af W,D.* [8]) kvað, *W.* [9]) Eyrbyggja, *W,D.*

res samtlige Navne); c) at kun *II* med *W,D* bemærker den Tid, da dette skete, nemlig: „medens Gudny endnu var Huusfrue (eller Huusmoder) paa Hvamm;" d) at *I* (urigtig) kalder Gudny en Datter af Thorbjörn Surt, men *II* (rigtig) af Thorbjörn Sur m. m[1].

[1]) Det fölgende er vel uvæsentligt for vor Undersögelse; men for Fuldstændigheds Skyld bemærke vi dog, tillige med Hensyn til det i de her meddeelte Saga-Uddrag om de övrige nævnte Personer forekommende, at e) *I* siger at Opgravningen er skeet i Anledning af Kirkens Flytning, *II* derimod: af Kirkegaardens Opgravning eller Anlæg. f) *I* og *II* berette at Snorres Been kun vare saa store som af en Person af mindre Middel-Statur, hvorimod *W,D* ville, at de svarede til störste Middel-Statur. Alle ere enige i at Thordises Been vare smaae og saa sorte, som om de havde været i Ilden, samt deri at Börk den Tykkes Been vare overmaade store.

Dette, nu efter flere Codices saaledes reviderede Sted oplyser os tilstrækkelig om, at Sagaens nye Bearbeidelse er sluttet, efterat Gudny Bödvarsdatter, den ældre Sturla Thordsöns Enke, havde ophört at være Huusmoder paa Hvamm, men hun var det i to forskjellige Tidsrum, hvoraf det förste strakte sig til 1186 eller 87, da hun reiste til Norge; det andet fra 1187 eller 88 til omtrent 1200, da hun fuldkommen fratraadte Gaarden og dens Bestyrelse. Sagaen synes fölgelig at være bleven sluttet efter Aaret 1200. Dog er dette vist skeet i hendes levende Live, — men i Aaret 1218 flyttede hun fra Stad eller Øre til Reikholt, hvor hun overtog Huusholdningens Förelse for sin anden Sön, Snorre Sturlesön, ved hans Afreise til Norge. Da formode vi at Præsten Styrmer Frode, Snorres Client, opholdt sig paa eller i Nærheden af Reikholt, og at han har faaet de anförte Efterretninger af ham og Thord Sturlesön i Mellemtiden fra sidstmeldte Aar til den 6te November 1221, da Gudny afgik ved Döden. Ovenfor (S. 26) have vi sögt at vise, at Snorre Sturlesön da, allerede siden 1206, havde været i Besiddelse af Ares efterladte historiske Værker, hvilke vi, af Landnama, vide, at Styrmer har givet sig af med at omarbeide og foröge. Det samme troe vi altsaa at netop da er blevet Tilfældet med Are Frodes förste Udkast til Eyrbyggja.

Vistnok kunde man og falde paa at tænke sig Muegligheden af Ares og Styrmers Landnamsbogs Fortsætters, Sturla Thordsöns, Deeltagelse i hin Revision af nærværende Saga paa den ovenommeldte Maade; dog bliver dette neppe sandsynligt, naar vi overveie, at han er födt i Aaret 1214 og var fölgelig kun 7 Aar gammel, da hans Moder döde; i den Alder har han neppe med vedbörlig Eftertanke kunnet opfatte sin Moders Beretninger om hin Kirkegaardsscene.

Af *Eyrbyggja* have vi hidindtil kun en eneste Udgave, som udkom i Aaret 1787 paa den udödelige Suhms Bekostning. Texten var bleven bearbeidet af den berömte Lærde, Conferentsraad og Geheime-Archivarius Grim Johnsen Thorkelin, ligesom han og havde tilföiet adskillige Varianter og en latinsk Oversættelse af den prosaiske Text. Selv beklagede han dog i Fortalen, at dette Arbeide var hans förste Ungdomsforsög paa Forfatterbanen, og dertil kom endvidere den Omstændighed, at han senere ikke fik Stunder til at give det en större Fuldstændighed og Berigtigelse, inden Suhm besluttede at udgive det, som vistnok skete i den for Værket uheldigste Tidspunkt, da Thorkelin, formedelst sin Reise til Storbritannien, maatte lade det udkomme i sin Fraværelse og ikke engang kunde besörge Correcturen, hvorfor Værket vrimler af Trykfeil, som dog ingenlunde kunne lægges ham til Last. Versenes Text var, paa Island, bleven kritisk bearbeidet og oversat af den i Nordens gamle Skaldesprog særdeles bevandrede Provst Gunnar Paulsen. Udgavens Fortale blev endelig, i Thorkelins Fraværelse, paa hans Vegne skrevet af den lærde Sprog- og Oldgrandsker John Olafsen (fra Svefneyum) — men han synes ikke ret at have havt Leilighed til at sætte sig ind i Udviklingen af det til Udgivelsen foretagne Forberedelsesarbeide, hvilket vistnok ei heller, efter en saa lang Tids Forlöb, var nogen let Opgave, især naar Rede skulde gjöres for en anden og da fraværende Mands literære Beskjeftigelser.

Da vi erfarede, hvor nödvendigt det blev for os at indlemme betydelige Stykker af Eyrbyggja i nærværende Værk, maatte vi undersöge den eneste tilværende Udgaves Beskaffenhed, og erfarede da snart, at Texten, ved en ny Udgivelse, trængte til en nöiagtig Revision og Berigtigelse. Vi sögte da först og fremmest, ved Fortalens Hjelp, at komme til Kundskab derom, hvilken Codex der egentlig var bleven lagt til Grund for den trykte Udgave. Derom

kunde vi ingen bestemt Underretning finde. Dog meddeles Læserne deri følgende interessante Efterretninger om de gamle Membraner, som havdes af Værket först i det 18de Aarhundrede, men som siden tildeels ere tabte.

Arne Magnussen, Professor ved Kjöbenhavns Universitet og tillige kongelig Archiv-Secretair, havde, som bekjendt, længe beskjeftiget sig med at tilveiebringe (især fra sit Födeland Island) en stor Mængde Haandskrifter og Diplomer, vedkommende Nordens gamle Literatur, hvorved han havde erhvervet vigtige Pergaments-Codices af Sagaerne om Islands mærkværdige Oldtids-Hövdinger, Kjæmper og Skalde samt andre Beboere, uden at kunne overkomme nogen saadan af den vigtige Eyrbyggja, af hvilken han kun kunde tilveiebringe nogle forslidte og usammenhængende Blade af den Art *(detrita fragmenta et dissolutæ schedulæ)*. Endelig var han saa heldig at finde, i det Resenske Bibliothek, en fuldstændig ypperlig Membran af denne Saga, for længst kommen fra Island. Han lod den da strax afskrive ved den bekjendte Afskriver Aegeir Johnsen[1], men jævnförte selv det nye Haandskrift med Originalen, som kort efter (1728) fortæredes i Kjöbenhavns store Ildebrand. Skjönt en stor Deel af Arne Magnussens eget Bibliothek havde den samme sörgelige Skjæbne, blev dog hin vigtige Afskrift lykkeligviis ubeskadiget tilbage, og Thorkelin har da kunnet lægge den til Grund for sin Udgave, men det meldes ikke i Fortalen, med hvilket Nummer den betegnes i den Magnæanske Samling. Dog anmærkes: at en anden ufuldfört Afskrift af den samme Codex, med samme Haand findes deri under Nr. 450, blandt Qvartbindene. En anden god og gammel Pergaments-Codex af Eyrbyggja var forlængst kommen til det berömte Bibliothek i Wolffenbüttel, men

[1]) Han var ellers Historiographen Thormod Torfæus's Haandskriver.

den mangler de første 26 Capitler. Af den havde Arne Magnussen ogsaa vidst at skaffe sig en god Afskrift, hvilken Thorkelin tildeels har benyttet ved sin Udgave, hvor den dog af Varianterne sees at betegnes paa forskjellige Maader, deels som *Wölf.*, deels som *Guelpherb.* og deels maaskee blot ved Bogstavet *W*, — men det Nr. 410, som tillægges den i Fortalen, findes den hverken at have i det Magnæanske Catalog eller i selve Samlingen. Afskriftens rette Nummer have vi dog opdaget og komme til at omhandle den nærmere i det fölgende. Af de övrige Arnæmagnæanske Afskrifter af Eyrbyggja har Thorkelin tildeels gjort sig bekjendt med fölgende (paa Papir) Nr. 123, 124, 125, 130, 131 i Folio, samt 441, 443, 444, 446, 447 og 449 i Qvart, hvilke han overhoved henförer til 2 Classer, nemlig som nedstammende 1) fra den (ved Præsten Jörund Ketilsön skjönt skrevne) Nr. 442, og 2) (saavidt han kunde skjönne) af Pergamentsfragmentet Nr. 445.

I det vi, for at erhverve nöiere Oplysninger om gamle Haandskrifter af Eyrbyggja, selv have nöie gjennemgaaet den Magnæanske Samling, have vi sammesteds fundet (ved Nr. 309, i 4) et i selve Catalogerne forhen uantegnet, særdeles vigtigt Membranfragment af Eyrbyggja, bestaaende af 5 tætskrevne Blade i to Columner; mere end det halve förste Blad hörer dog til Slutningen af Laxdæla. Det har været Thorkelin aldeles ubekjendt. Ei heller har han benyttet de i Fortalen som Nr. 445 ommeldte (og endnu derved under Lit. *b* bevarede) 7 Pergamentsblade, undtagen forsaavidt at han, eller den som i hans Fraværelse har forestaaet Udgaven, ved en kobberstukken Vignet, har meddeelt et Facsimile af dem som Pröve af Skrifttrækkene. Det Nr. 445, som tit forekommer i Varianterne, er en Papirs-Codex fra nyere Tider. Endvidere fandt vi tre gamle mærkelige Papirs-Codices, Nr. 126 og

Nr. 158 i Folio, samt 112 i Octav, som ikke synes at have været Thorkelin bekjendte eller undersögte af ham.

Den trykte Eyrbyggjas Fortale gjör aldeles ingen Rede for de Afskrifter, hvoraf Gunnar Paulsen har betjent sig ved Versenes Bearbeidelse. Af de neden for Texten hensatte Varianter have vi, ved möisommeligt Eftersyn udfundet, at disse gaae, efter Alphabetet, fra *A* til *Q* incl., hvortil *S*, *T* og *V* lægges, thi det förommeldte *W* hörer neppe egentlig hertil. *R* synes da at være lagt til Grund for Versenes Hovedafskrift, som er bleven jevnfört med 20 andre (foruden en saakaldet Membran og visse af de numererede Papirsafskrifter paa enkelte Steder). Vi kunde saaledes ingen videre Veiledning erholde af denne Undersögelse.

Derimod have vi udfundet ved de Arnæmagnæanske Haandskrifters Eftersyn, at Nr. 448 med 449, som begge, i nyere Paategninger, siges at være Afskrifter af den tabte Resenske Pergament-Codex, ere blevne lagte til Grund ved den trykte Udgave, og at det paafölgende Nr. 450 (a) er en (ogsaa af Torfæus's Haandskriver Asgeir Johnsen skrevet[1]) Afskrift af den Wolffenbüttelske Codex, at sige saa vidt den da havdes, nemlig fra det 27de Capitel af, hvorimod den manglende Begyndelse er skrevet efter et andet godt Exemplar.

Ved denne nye Udgave af Eyrbyggjas for os vigtigste Dele, have vi saaledes fundet det nödvendigt först og fremmest at collationere saavel de Haandskrifter, som vi see at være blevne benyttede i den trykte Udgave som andre flere; de ere da disse og saaledes af os betegnede:

A) 5 tætskrevne Pergamentsblade i Qvart, fundne, som ovenanfört, ved Nr. 309 uden at have været kjendte af Ud-

---

[1]) I Nr. 449 sees Arne Magnussen dog at have indfört de i Sagaen forekommende Vers, samt desuden nogle Blade af Texten, med egen Haand.

giveren eller benyttede af ham. Derimod have vi seet en god Afskrift af disse Fragmenter, skreven af afgangne Gudmund Magnæus, een af det Arnæmagnæanske Legats lærdeste Stipendiarer, som i en kort forelöbig Bemærkning characteriserer Originalen som et ypperligt Exemplar, naar det jevnföres med Papirsafskrifterne (*egregium sane exemplar, si cum chartaceis comparetur*). Disse Blade indeholde fölgende Brudstykker af Sagaen: a) Sagaens vigtige Begyndelse, lige til Beretningen om Helgafells og Thingvalles Opbyggelse m. m., sluttende med Ordene: *sem þingit hafði verit.* See den trykte Udgave S. 26. Dette Afsnit er saaledes af os fornemmelig lagt til Grund for dets nærværende nye Udgave. b) Den hele vidtlöftige Afdeling af Sagaen, som gaaer fra anden Linie af det andet (anförte) Vers af Kvadet *Illugadrápa* til Thorer Vidleggs voxne Sönners förste Omtneldelse (altsaa fra den tryktes S. 52 til S. 144). Heraf have vi dog, efter Værkets Plan, kun kunnet benytte fölgende Steder: α) Korte Underretninger, angaaende nogle i de her indförte Fortællinger forekommende vigtige Personer (Tr. S. 52-54). β) Efterretningerne om Erik Rödes Ophold og Stridigheder i Thorsnæs Thingsogn paa Island, samt hans Opdagelse og förste Beboelse af Grönland — som her ere udskrevne af Membranen (Tr. S. 108-109). γ, δ) Tvende Brudstykker angaaende Björn Asbrandsön, kaldet *Breiðvíkinga-kappi*, der tilbragte sine senere Leveaar i Amerika som de Indfödtes Hövding (Tr. S. 100, 142-144). — Om disse Membran-Brudstykkers höie Værd i det hele ere vi enige med Gudmund Magnæus, skjönt Afskriveren (som af Bogstavernes Form at dömme, synes at have levet sidst i det 14de eller först i det 15de Aarhundrede, eller maaskee rettere hans nærmeste Forgænger), stundum röber Mangel paa kritisk Skarpsindighed, historisk Kundskab eller diplomatisk Nöiagtighed.

B) De to förste Pergamentsblade 445, b, i Qvart. Det förste indeholder, efter Slutningen af *Flóamanna-Saga*, Begyndelsen til *Eyrbyggja;* og gaaer til Thorgrim Godes förste Ommeldelse, samt slutter med Ordene: *þau áttu þrjú börn.* (See den trykte Udg. S. 1-16). Af Begyndelsen til andet Blad er Skriften ligesom udvisket og ganske ulæselig, men vedkommer overhoved ikke vore Uddrag; det ender med Slutningen af Thorarens Vise i den trykte Udg. S. 86.

C) De 4 övrige Blade af 445*b*, som ere skrevne med ganske forskjellige Hænder, og vi formode saaledes at de have hört til en anden Codex eller andre Codices end Brudstykkerne *B*. Det förste gaaer fra Begyndelsen af Træfningen paa Vigrafjord, med Ordene: *ok ferð mikla,* (Tr. S. 236) til Fortællingen om Thorgunna (Ordene: *til vistar með þér enn,* Tr. S. 256). Dog findes Sagaens 48de Cap. at være udeladt, men har maaskee, ligesom det i flere Exemplarer sees at være Tilfældet, der været indrykket paa et andet Sted. Det 2det Blad fortsætter det næstforegaaende og gaaer til Ordene *er menn komu i sæti var* (Tr. S. 274, som dog her udtrykker sig noget anderledes). Det 5te Blad hörer til Fortællingen om Alf og Ospak; det begynder med: *hét hann á* (Tr. S. 294) og slutter med: *vildi eigi at fleiri menn ynni* (Tr. S. 310). Det 6te Blad begynder med Thorodd Thorbrandsöns Död:- *hann heima i rúmi sinu* (Tr. S. 326) — og naaer til Sagaens Slutning: *Lýkr hér sögu Þórsnesinga, Eyrbyggja ok Álptfirðinga* (Tr. S. 338). Derefter fölger et særskilt Tillæg om Snorre Godes 19 ægte Börn; et Slags chronologiske Bestemmelser af de vigtigste Tildragelser i hans Liv m. m. hvoraf det meste dog er uddraget af Sagaen selv. De sidstommeldte Membran-Brudstykker (*B*,*C*) synes, efter Hænder og Skrivemaade at dömme, at være fra det 15de Aarhundrede.

D) En Papirs-Codex i Folio, Nr. 158, som indeholder hele Eyrbyggja-Saga, foruden adskillige andre Island vedkommende Sagaer. Den havde, efter en egenhændig Notice af Arne Magnussen, tilhört Laugmand Sigurd Björnsen, og end för en Præst Thorstein Björnsen, til Utskaale Kald fra 1638 til 1675. Den kan saaledes, ogsaa af Skrift og Bogstavering at slutte, være skrevet henved 1650, eller endog tidligere. Den har fölgende Overskrift: *Hér hefst Þórsnesinga-Saga, sem öðru nafni kallast Eyrbyggja.* Den er vel inddeelt i Capitler, men disse synes ikke forhen, skjönt det nu tildeels er Tilfældet, at have været betegnede med Tal. Iövrigt befindes den at stemme vel overeens med Membranen *A*, hvis tabte Rest den da nogenledes erstatter, samt ligeledes, i mange Henseender, med den Wolffenbüttelske Codex. Af den have vi anfört mange mærkelig afvigende Læsemaader.

E) En Papirs-Afskrift i Folio, Nr. 126, (bag efter en anden af Laxdæla med samme Haand), — efter Arne Magnussens egenhændige Notice ældre end 1643. Den er temmelig correct, naar nogle feilskrevne Stedsnavne undtages, og er ikke inddeelt i nummererede Capitler. Iövrigt stemmer den mest overeens med den trykte Recenske Text.

F) End en Papirs-Codex, Nr. 125, i Folio, indeholdende Afskrifter af Laxdæla og Eyrbyggja, — efter Arne Magnussens Vidnesbyrd ældre end 1683. Egennavne ere i den paa mange Steder urigtig skrevne, men den synes at være skrevet efter et ældre Exemplar, maaskee en Membran, som har været vanskelig at læse. Den stemmer især overeens med *A* og *D*, skjönt de dog undertiden afvige fra hinanden. Den har ikke heller, fra Begyndelsen af, havt nogen med Tal betegnet Capitel-Inddeling.

G) Er Nr. 112 i 8vo — skreven, efter Arne Magnussens vedföiede Optegnelse, af Præsten Benedict Petersen paa Hest i Borgarfjorden, til Hvannöre Kald, fra 1667 til

1714, i hans Opvæxt, — formodentlig altsaa henved 1650. Den stemmer mest overeens méd den tabte Resenske Codex, efter hvis Afskrifter den trykte Udgave fornemmelig har rettet sig. Dog indeholder den adskillige fra den afvigende og her anförte mærkværdige Læsemaader

H) Nr. 441 i 4, erhvervet ved Arne Magnussen fra Præsten Olaf Gislesen til Hof i Vopnefjorden i Mule Syssel, paa Islands Østerland, og har neppe da været meget gammel; den har cursiv Skrift og maadelig Retskrivning.

I) Nr. 442 i 4. Erhvervet 1705 fra Præsten Thorvard Magnussen til Rödesand; gothisk Skrift og god Retskrivning. Den nedstammer rimeligviis fra den rige og lærde Magnus Johnsens Haandskriftsamling paa Rödesand.

K) Nr. 443, 4. Om dets Oprindelse mangle vi Underretning, men Sidetallet 114, hvormed det begynder, viser at det forhen har været indbundet i et andet Bind med eet eller flere foregaaende Skrifter. Det synes at være temmelig gammelt, med en af cursiv og gothisk sammensat Haand; Retskrivningen er temmelig god.

L) Nr. 444 i 4. Har tilhört Provst Thord Johnsen paa Stadestad (fra 1702, den berömte Biskop John Vidalins Broder). Gothisk archaiserende Skrift.

M) Nr. 445 i 4. Skrevet, sandsynligviis efter en Membran, med gothisk Skrift og god Retskrivning af Præsten Helge Grimsen til Husafell, som kom til dette Embede 1653. I den trykte Udgave er denne mærkelige Codex vel meget benyttet, der betegnet snart ved det ovenmeldte Nr., snart blot ved 45, men vi have dog i den fundet et temmelig betydeligt Efterslæt.

N) Nr. 446 i 4, en gammel Afskrift med gothiske Bogstaver, sandsynlig skrevet efter en Pergaments-Original. Den har tilhört Biskop Thorlak Skulesen paa Holum 1641. Om hans Virksomhed i at tilveiebringe Membraner og lade dem afskrive, see her ovenfor S. 86 o. f.

O) Nr. 447 i 4 er skrevet, med Cursiv, efter Foranstaltning af Thord Johnsen, Præst til Hitardal i Myre-Syssel (fra 1634). Han selv har tilföiet mange Varianter ovenover Linierne efter andre Exemplarer.

P) Nr. 123 i Fol., skreven af Arnor Ejolfsen paa Flokestade, med gothisk Skrift, sandsynlig för 1680.

Q) Nr. 124 i Fol., skrevet med Cursiv af Jon Olafsen, Præst til Fellsmula i Rangarvalle-Syssel (fra 1683). Arne Magnussen er især bleven opmærksom paa dens mange Afvigelser fra de sædvanlige, da han fandt den at stemme overeens med et ham tilhörende Membranfragment, men den synes næsten allevegne at være ligelydende med P. Dennes Retskrivning er maadelig, ganske lempet efter den paa Afskriverens Tid i Island moderne Skrivemaade.

S) Nr. 129 i Fol., skrevet af én Henrik Magnussen paa Sörbai, *Saurbæ*, med gothisk Skrift; udtrykker sig paa mange Steder kortere end de fleste andre.

T) Nr. 130 i Fol. Skreven af Helge Olafsen paa Skrida 1675, med Cursiv.

U) Nr. 131 i Fol., kjöbt af Arne Magnussen paa en Auction blandt andre Böger, som havde tilhört hans navnkundige Modstander, den eengang rige og mægtige Odd Sigurdsen. Han characteriserer den som en slet Afskrift *(Grey-Exemplar)*, og det kan den kaldes, forsaavidt som den er ucorrect skrevet; ikke desmindre viser den sig at nedstamme fra en mærkelig Original, og synes ikke at være skrevet sildigere end 1650.

Alle de ovenmeldte af os jevnförte Haandskrifter vrimle af Abbreviaturer, hvilke vi dog, som vi haabe, ei have misforstaaet eller forvandsket ved at afskrive deres mærkværdigste Varianter med fulde Bogstaver.

Desuden have vi paa ny collationeret de tre vigtig-

ste Haandskrifter, som oprindelig, efter det ovenanförte, bleve lagte til Grund for den trykte Text, med den samme Udgave. Af disse have vi benævnet de to gamle Afskrifter af den Resenske Codex, forsaavidt vi selv ved denne Revision have optaget nye Varianter af dem, *Rα* (448) og *Rβ* (449), som synderlig nok endog afvige fra hinanden i enkelte ei uvigtige Ord, nagtet de begge ere skrevne af den vistnok særdeles flittige Mand, som, efter Schönings Udtryk „forstod den Kunst at skrive nöie og accurat[1]." Den Wolfenbüttelske (450*a*) betegne vi paa samme Maade, med *W*.

[1]) See hans Fortale til Heimskringla I, XXIV. Desværre har den ellers af Nordens Historie og Literatur særdeles fortjente Schöning havt alt for store Tanker om Asgeir Johnsens Afskrifters store Fuldkommenhed, i det een af dem, og dog först i en ny Afskrift ved Odd Johnsen, af ham er lagt til Grund for Heimskringlas store Udgave, jevnfört med en anden Afskrift af förstmeldte, begge efter tabte Membraner; ved Collationeringen har han dog afbenyttet den Frisiske Pergaments-Codex, hvori Olaf den Helliges Saga — eller Udgavens hele anden Deel — mangler, men derimod ikke en anden fra Norge hidkommen ypperlig Skindbog i den Magnæanske Haandskriftsamling, Nr. 47 i Folio, som indeholder Snorre Sturlesöns nævnte Værk fra Kong Olaf den Helliges Fald til dets Slutning, med Magnus Erlingsöns Saga, ved Udgavens tredie Deel. I denne Codex findes og Sverres og hans Efterfölgeres Sagaer til henimod Slutningen af Hakon Hakonsöns Saga. Dens Sverres Saga er her at betragte som en udtrykkelig Fortsættelse af Heimskringla, dog mere kortfattet end de fleste bekjendte Exemplarer af den, og maa enten være den ældste Bearbeidelse af Sverres Levnet, eller kritisk gjennemseet og forkortet fra Styrmers vidtlöftigere Recension af Snorre Sturlesön, paa hans sædvanlige af Biskop P. E. Müller ellers ypperlig oplyste Maade. De lærde Udgivere af Heimskringlas Fortsættelse B. Thorlacius og Werlauff have benyttet denne Codex til Værkets 4de og 5te Deel, samt ommeldt den i Fortalen IV, XXIV-XXXIV; den vil og blive beskrevet af os i Forerindringen til det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs nye Udgave af Sverres

At vi saaledes have seet os i Stand til at meddele en fuldstændigere og mere berigtiget Text af Eyrbyggja-Sagas vigtigste Stykker, som udgjöre vel dens Halvdeel, maae vi især tilregne den heldige Omstændighed, at vi have kunnet give os Tid til at eftersöge de Kilder, som Thorkelin, da selve Udgivelsen foretoges, aldeles manglede. Det kan saaledes ikke have faldet os ind, ved at fremstille Udgavens tilfældige Mangler, (hvilke han selv, i Samtaler med mig, Finn Magnusen, tit beklagede), at ville nedsætte denne Lærdes Fortjenester af Værket. Overhoved har neppe nogen Nulevende været bedre i Stand til rigtig at skatte hans store og mangfoldige Handskaber, i sin Tid værdig paaskjönnede af hartad utallige brittiske Statsmænd og Videnskabsmænd, end netop den nysnævnte af os, som tillige griber denne Leilighed til at yde sin afdöde Velynders Minde den skyldige Hæder, ved uden al Forbeholdenhed at erklære: at have i ham, ved daglig Omgang og Embedsforhold, lært at kjende en sjelden ædeltænkende Olding, som efter at have lidt de störste Uheld og Tab, saavel af Helbred som paa Formue, foruden andre Prövelser og Sorger, viste en Sindsstyrke, som vistnok var særdeles beundringsværdig. — Vist er det ellers overhoved at denne hans Bearbeidelse

Saga eller 8de Deel af *Fornmanna-Sögur*, ved hvis Forberedelse vi nu have lært den nöiere at kjende. Det er altsaa denne Codex (ikke som vi för have gjættet, *AM* 227, 4), som indeholder den Sverres Saga, paa hvilken Snorre Sturlesön sandsynligviis har lagt den sidste Haand. — Saaledes berigtige vi da her vor herom ovenfor S. 57-58 fremsatte Yttring, og lægge det til, at vi nu (med P. E. Müller) holde os for fuldkommen overbeviste om Styrmer Frodes Forfatterskab til den senere Deel af den vidtlöftige Sverres Saga. — Paa selv samme Maade har man og, selv i den nyeste Tid, stolet alt for meget paa Asgeir Johnsens Afskrifters Ufeilbarhed ved Udgaverne af Landnama; see ovenfor S. 49-51.

og Udgave af Eyrbyggja har tjent til sandt Gavn for den oldnordiske Literatur. Det vilde blive for vidtlöftigt at opregne her alle de (især skandinaviske og tydske) Lærde som have benyttet den til vigtige Undersögelser; vi tillade os kun at gjöre vore Læsere opmærksomme paa de mange Oplysninger, som vor udmærkede Lovkyndige, Conferentsraad og Professor Schlegel, har hentet fra denne, ogsaa efter hans Mening fortrinlige Saga, til hans Undersögelser over Islands ældste Lov- og Retsbog, kaldet Graagaasen, *Grágás*, udgivet af Commissionen for det Arnæmagnæanske Legat (med Sysselmand Thord Sveinbjörnsons latinske Oversættelse og Ordbog) i tvende Bind, stor Qvart, Kbhvn. 1829.

Selv uden for vort Norden og det tilgrændsende Tydskland har Eyrbyggja erhvervet sig lærde og smagfulde Venner, der have sögt at meddele det dannede Publicum adskilligt af dens vigtigste Indhold, som og derfor desmindre burde være vort eget nordiske ubekjendt. Vi ville kun nævne et Par hertilhörende Skrifter af udmærkede Forfattere. Den ene af dem er maaskee den, hvis Skrifter nu mest læses i den civiliserede Verden, Britten Sir Walter Scott. Denne i sin Tid som Romanskriver saakaldte „store Ubekjendte" var dog alt den Gang berömt som aandrig Digter og tillige som en lærd Historiker og Oldgrandsker. Selv de islandske Oldskrifter undgik ikke hans grandskende Opmærksomhed, og vandt i det hele hans Bifald, men vor Eyrbyggja blev dog den af de ham bekjendte Sagaer, som han (i Aaret 1813) fandt at være den mest interessante og lærerige og tillige at kunne tillægges stor Troværdighed[1]. Han foretog sig derfor selv at affatte et engelsk

[1]) Of the various records of Icelandic history and literature, there is none more interesting than the *Eyrbyggja-Saga*. The name of the author is unknown, but the simplicity of his annals seems a sufficient warrant for their fidelity. (Walter Scott i Illustrations on Northern Antiquities S 477).

Uddrag (*Abstracts*) af *Eyrbyggja-Saga*, hvilke han, efter Underskriften, sluttede paa Abbotsford i det sidstmeldte Aars October. Det er indrykket i et Værk kaldet *Illustrations on Northern Antiquities*, udgivet i Edinburgh 1814, stor 4, af de fortjente Lærde Henry Weber og Robert Jamieson, af hvilke den sidstnævnte, vor höitagtede Ven, har viist sig som en heldig Digter og grundlærd Oversætter af Oldtidens danske, islandske, tydske og lettiske Sange[1]. Nogle af Walter Scotts Bemærkninger ved dette hans Arbeide, ville vi finde Leilighed til at ommelde eller indlemme i vore egne Anmærkninger paa de dertil svarende Steder.

En nordamerikansk Statsmand og Lovkyndig, *Henry Wheaton*, de forenede Staters nærværende Chargé d'affaires ved det danske Hof, har ogsaa fortrinligviis benyttet vor Eyrbyggja, ved sit Udkast af en for Fremmede höist lærerig Skildring af Islands Colonisation, samt ældste Statsforfatning og Religions-Indretninger i hans nylig udkomne lærde Skrift: *History of the Northmen or the Danes and Normans, from the earliest times, to the conquest of William of Normandy. London* 1831, stor 8, S. 32 o. f. (jvf. S. 96). Netop disse Uddrag have og tildraget sig stor Opmærksomhed af Bogens brittiske Anmeldere, f. Ex. en i *Monthly Review* for September s. A. (III, 1 o. f.), som anseer de deri meddeelte Efterretninger som höist vigtige for Nord- og Middel-Europas Stats- og Cultur-Historie i det hele, med Hensyn til dets ældste Bestyrelses-Indretninger, Folkefrihed, Love, Skikke, Religion, Literatur, Handels og Söfarts Historie m. m. De bevidne, som han udtrykker sig, at det gamle Nordens Aand var ædel, selvstændig og djærv i alle Henseender; at Islænderne fordum udgjorde eet af de mærkværdigste blandt Fortidens frie Folk; — medens Fastlandets Skandinaver ved Erobringer stiftede nye Riger i det sydlige

[1]) Saavel i det nysommeldte Værk som i de af ham udgivne *Popular Ballads and Songs*, 2 *Voll. Edinburgh* 1806, stor 8.

Europa, opdagede og coloniserede de Grönland og selv en Deel af Amerika; at deres Sagaer vise os allertydeligst vort Europas sande Tilstand og Statsindretninger förend Romerrettens og den pavelige Christendoms sydlige Indflydelse ganske forandrede dem, samt forstyrrede Folkenes Nationalitet og frie Institutioner¹.

En mere almindelig Skildring af Islands förste Opdagelse, Beboelse, Stats- og Religions-Forfatning indeholdes især i Landnama og de ældste Love, af hvilken vi dog her ikke kunne give andre Uddrag end dem, som hver enkelt meddeelt gammel Beretnings Indledning eller Anmærkninger give Leilighed til at anbringe. Kun maae vi bemærke, at det ikke kan have været Erik den Rödes Hensigt at indföre det vidtlöftige, i fire Provindser (Fjerdinger) og mange forskjelligartede Jurisdictioner i hans Tid, inddeelte Islands hele daværende Statsforfatning i sin nye Colonie, hvor han uden Tvivl har sögt at concentrere den höieste Magt eller Myndighed i sin egen Person, ved dog tillige at tilstede den Folkefrihed i Thing- og Retssager, som stedse havde fundet Sted paa Island, alt efter de Indretninger og Vedtægter, som der vare blevne indförte af saadanne Landnamsmænd eller Coloniebesiddere og selvstændige Bestyrere som Thorolf Mostrarskegg i sin Tid var, og som hans Eftermænd vilde have blevet, hvis ikke de af ham i Begyndelsen afhængige og beskyttede Nabo-Hövdingers Efterkommere, ved idelig Opsætsighed mod Thorsnæs-Goderne, först havde indskrænket

¹) Denne Anmeldelse begynder saaledes i Originalen: „At a period when all the gowernments of continental Europe seem destined to undergo very considerable alterations .... it becomes a subject of more than ordinary interest to inquire into the origin of the great communities which constitute the nations, existing in that favoured regions of the globe, to trace their ancient laws and customs, their history by land and sea (&c.) .... The spirit of the North was noble, original and bold in all things."

og tilsidst knækket deres Overvælde. Erik Röde har vistnok, ligesom Thorolf, indsat sig selv, som det nybebyggede Grönlands naturlige Overmand, til dets Gode, det vil sige: baade til Folkets ypperste Præst og dets höieste verdslige Øvrighedsperson, som Overdommer eller Bestyrer af Stats- og Retsforfatningen. Dette var i de ældste Tider Islands Goders dobbelte Bestilling, i det enhver af dem förte et i visse Maader patriarkalk Herredömme over den Egn af Landet, som han havde först optaget til Beboelse, samt ellers besat med sig undergivne Nybyggere, som maatte erkjende ham for en saadan Landstræknings Besidder eller Grundeier, og tillige som deres Lehns- eller Overherre i politisk Henseende. Ved Ulfljots Lovgivning, hvilken disse didindtil uafhængige Stamhövdinger frivillig antoge, indgik de et fælles Statsforbund og underkastede sig selv en höiere fælles Retsforvaltning og Domstole, som indrettedes paa det saakaldte Althing (eller almindelige Landsthing) ved Elven Øxaraa og Gaarden Thingvalle i det nuværende Arnæs-Syssel. Der samledes valgte Deputerede fra det hele Land, inddeelt först i 12, senere i 13 store Thinglaug, *þing*, hvoraf hvert igjen bestod af 3 saakaldte Godord eller Godedömmer, hvilke man dog senere tillod at deles og tiltage i Tallet. En Overdommer kaldet Laugmand, *lögmaðr*, var Lovenes sande Bevarer, *nomophylax*, da han deels maatte udkaste dem eller bringe dem i den rette Form, deels kunne dem uden ad, samt i alle Tilfælde udvikle og forklare deres Bydende for de eedsvorne Nævninger, som udgjorde den oldnordiske Jury eller Dommer-Committee, hvoraf forskjellige anordnedes ved Althingets Rettergangsvæsen. Det vilde, som sagt, blive for vidtlöftigt at udvikle alt dette nærmere her; vi maae da henvise de af vore Læsere, som nærmere interessere sig derfor, til Arnesens og Erichsens „Islandske Rettergang" samt Schlegels ovenommeldte Indledning til Graagaasen, men dem, som ville anstille vi-

dere heraf flydende Sammenligninger med den gamle danske og norske Retsforfatning i det hele til Kofod Anchers og Rosenvinges Skrifter i dette Fag[1]. Det nu anförte er vel tilstrækkeligt til at vise, at Erik Röde ei kunde tænke paa strax at indföre sin Tids Islandske Statsforfatning i Grönland, men at han derimod kun kunde bestræbe sig for at forene Gode- og Laugmands-Embederne i sin egen Person, samt at indrette sin Colonies Regjering, Rets- og Religionsforfatning paa samme Maade, som Thorolf Mostrarskegg havde fulgt ved sine förste Institutioner for det ham undergivne Thorsnæs-Thinglaug. Denne Jurisdictions Hovedthing og de endnu derom vidnende Oldtidslevninger, maae vi da udbede vore ærede Læseres Tilladelse til at tage i en nöiere Betragtning.

Thorsnæs Thing blev först som et aldeles selvstændigt og uafhængigt, senere som Fjerdingsthing og tilsidst som Herredsthing, hyppig besögt gjennem adskillige Aarhundreder. Vi have gjort os megen Umage for at komme til Kundskab om de Oldtidslevninger, som endnu findes paa dette mærkværdige Sted. Da det, ifölge af det ovenanförte, ikke er usandsynligt at lignende Levninger af Oldtidens Thingsteder kunne opdages i Grönland, hvis ældste Institutioner nedstammede fra den her omhandlede Egn paa Island, og hvis Opdager og förste Hövding, sidst för sin Afreise, hörte til dette Thorsnæs Thing og maatte der forsvare sine Sager, — saa er det vel upaatvivleligt, at han i sit nye Hjem har stiftet et lignende, under sin egen Overbestyrelse. Vi ville derfor her med-

---

[1]) Hertil kommer og nu et med Flid og Lærdom affattet Skrift ved Thorleif Gudmundson Repp (fra Island), ansat ved Advocaternes Bibliothek i Edinburg: A historical Treatise on Trial by Jury, wager of law, and other coordinate forensic institutions, formerly in use in Scandinavia and Iceland. Edinburgh and London, 1832, stor 8.

dele Læserne det, som vi selv have kunnet samle om ovenmeldte Oldtidslevninger paa Thorsnæs. Eyrbyggjas og Landnamas Forfattere bevidne, at den ældste Steenkreds, som omgav Domringen (en Benævnelse, som de gamle Skandinaver havde tilfælles med Franker, Angelsaxer, Skotter o.fl.), var til i deres Tid, tilligemed Offerklippen, hvilken man allerede den Gang endnu troede at være synlig farvet af Offerblodet. Levninger af disse ældgamle Mindésmærker ere endog til i vore Dage. Eggert Olafsen og Bjarne Povelsen synes at have beseet Stedet i Aaret 1754, men beskrive det ikke i deres Reise gjennem Island (I, 364-65), blot med Undtagelse af den Bemærkning, at Thinget har staaet i Nærheden af Gaarden Thingvalle, *þingvellir* d. e. Thingets Mark eller Sletter, hvor man endnu viser Offerstenen, „hvilken er aflang og noget skarp ovenpaa." Den ene af os (Finn Magnusen) besaae Stedet i Sommeren 1812, da Kjöbmand Hr. John Kolbeinsen fra Handelsstedet Stikkesholm, der ligger paa den Halvö, som forhen kaldtes Thorsnæs, havde den Godhed at forevise mig dets Mærkværdigheder, om hvilke jeg dog da intet optegnede. Jeg erindrer saaledes kun fra dette Besög: at jeg saae nogle nedsjunkne Levninger af Steensætninger, samt Offerklippen selv, som virkelig oventil havde en rödagtig Farve, der dog forekom mig at være af en aldeles naturlig Aarsag, uden Offerblodets Indvirkning. Herom kan jeg nu henvise til forskjellige senere Beretninger, som anföres i det fölgende, i chronologisk Orden. Dr. Henderson besögte Stedet 1815, og har nedskrevet sine Iagttagelser derover i hans *Iceland* II, 71 o. f. I Nærheden af Gaarden Thingvalle fandt han Rudera af de gamle Thingboder, de Thingsögendes Vaaninger medens de opholdt sig der paa Stedet, i umaadeligt Antal *(immense number)*. Noget derfra fandtes Domkredsen, hvilken han, ligesom jeg, Finn Magnusen, i et

omtrentlig samtidigt Skrift havde gjort, sammenligner med Brumo's gruelige Kreds og andre slige, besjungne af Ossian. I dens Midte fandt han ogsaa Offerstenen. „Kredsens Stene ere store, men for det meste ganske nedsjunkne i den nu sumpige Grund. De ligge temmelig nær ved hinanden. Offerstenen, *blótsteinn*, er af aflang Form, med en skarp Spidse, og saaledes skikket til sin frygtelige Bestemmelse." Henderson bemærker, meget rigtig, herved, at mange slige Thing- og Offerkredse endnu ere, eller til de nyere Tider have været til i Skandinavien og flere nordeuropæiske Lande, især Skotland, hvor de muelig mest tilhöre Picterne (sandsynligviis först udvandrede fra Skandinavien) eller vel endog, for en Deel, de hedenske Nordmænd eller Danske. I en officiel Indberetning til Commissionen for Oldsagers Opbevaring tilmeldte Stedets daværende Præst, Gisle Olafsen, det fölgende, under 7de August 1817: „Til Domkredsen paa Thingvalle seer man nu kun faa Spor, saa at man ingen Dimensioner kan angive af den, eftersom Egnen er sumpig og Steensætningerne nedsjunkne, saa at de kun tildeels sees som et Slags Tuer. Den store Klippe i dens Nærhed, som kaldes *blótsteinn* eller Offerstenen, er ovenpaa ganske röd, og endskjönt Klippen selv bestaaer af et Slags fiin Sandsteen, *mógrýti*, er dog den röde Materie saa haard og petrificeret, som om den bestod af Flintesteen." Den 10de September samme Aar fremsendte Hr. Districtschirurg Hjaltalin, ellers bekjendt som agtet Forfatter til forskjellige Skrifter i den islandske Literatur, der da dog opholdt sig paa Næs ved Reikevig som constitueret Landphysicus, en anden Beretning om mærkværdige Oldsager i det derfra langt bortliggende Helgafells Sogn, dog kun, — som han udtrykker sig, — efter Hukommelsen. Han ommelder der, iblandt andet, det ovenommeldte store Antal af saakaldte Boder paa Thorsnæs,

hvori Thingets Besögere opholdt sig, „især liggende ved Söen paa to eller tre smaae Næs. Noget vesten for disse ligger en uligekantet Steen, der siges at have tjent til Offringerne, som nu, da Jordbunden er bleven meget moradsig, tildeels er sjunken, deels væltet om paa Stedet. Rundt omkring denne Steen findes, i en Vidde af 20 Favne, Spor til en Steenkreds eller rundt Gjerde, som dog for det meste er nedsjunken i Jorden. Dens Diameter er formeentlig omtrent 40 Favne, men Peripherien henved 126 Favne." Den tredie Indberetning om de samme Gjenstande erholdt Commissionen fra Kjöbmand og Literatus Boge Benedictsen (dog overhoved tillige angaaende alle Oldsager i Stadarbakke Thingsogn), dateret 2 Jan. 1818. Deri opregnes först alle de afdeelte Grunde, som nu ligge paa den fordum saa hellige Halvö Thorsnæs. Foruden Præstegaarden (forhen Klosteret) Helgafell og Handelsstedet Stikkesholm ligge der nu 7 hele Böndergaarde (hvoriblandt Hofstade og Thingvalle) samt 6 Huusmandspladse. Ellers er den omgivet af en Mængde saavel beboede som ubeboede Øer. Herpaa fölger en udförlig Beskrivelse over det ældgamle Thingsted. „Det Sted, hvortil Thinget blev forflyttet, efter den i Eyrbyggja ommeldte Vanhelligelse, en öster paa Næsset ved Gaarden Thingvalle, *Þingvellir*, som har sit Navn deraf. Mod Norden af en liden Vig, som gaaer fra Øst til Vest, staaer en höi afsondret Bakke, kaldet *Þingvallaborg*. Den er allevegne meget steil, undtagen paa den vestlige Kant. Paa Overfladens östlige og höieste Punkt seer man endnu Steensætninger, dybt nedsjunkne i Jorden, tilsammen udgjörende en oval Skikkelse, i Retningen fra Sydvest til Nordost. Den östligste halvrunde Afdeling adskilles fra det övrige ved en Steenvæg af 8 Alens Længde, længst i 4 Alens Afstand fra den ovale Muur, hvis egentlige Omböining udgjör 12 Alen. Derfra gaaer Væggen, 8

Alen lang, lige frem paa Sydost Kanten; mod Sydvest derimod udgjör den ovale eller halvrunde Böining 11 Alen. Mod Vesten er der et Slags Udhuk eller forhen hegnet Indgang af vel 1 Alens Brede; et temmelig höit Stykke Steenmuur, af en Alens Længde, staaer derved. Væggen fra Dören mod Nordvest er 7 Alen lang. Østen for Ruinerne staaer en Varde eller Støtte, öiensynlig opfört af de fra dem borttagne Stene. Man kalder Stedet *den gamle Domring*. Muelig har man i senere Tider brugt den til et Slags Faaresti, og da gjort Forandringer derved. I Sydost fra Thingvalle Gaard, men sönden for den ommeldte Vig, staaer, paa sumpig Grund, en Klippe, som nu kaldes *blötsteinn*, noget aflang, fra Øst til Vest. Fra Syd til Nord er dens halve Omkreds til Jordens Overflade 3½ Alen, lodret gaaer dens störste Höide derfra til 1¾ Alen. Den ene Ende af Stenen var, saavidt jeg kunde erfare, nedsjunken ¾ Alen i Jorden. Overhoved er Stenen noget rundladen for oven, men har et skarpt eller spidst Hjörne paa den nordostlige Kant, bedækket med safranfarvet Mos. Under det sees en stor, röd Plet; naar man skjær i den med en Kniv, er Stenen rödbruun, men ligner længere ned de her sædvanlige Arter af Kampesteen. Jeg kunde ikke see nogen visse Kjendetegn paa nogen Steenkreds her omkring; dog kan det være at den er ganske nedsjunken i den sumpagtige Jordbund, som ellers er fuld af smaae Tuer. Kort fra denne Steen og den nu öde liggende Huusmandsplads, Thingvalle-Tange, seer man en Mængde Tomter efter de saakaldte Boder, nogle af stor, andre af ringe Omfang. Nede ved Söen er en liden Höi, omgiven af et Gjerde. Paa Thingvalle Gaards Hjemmemark seer man og endeel Tomter eller Rudera af store Boder. Sönden for Thingvalles Landingsplads staae to höie Klipper, kaldede Galgestenene. Man siger, at en Bjelke i forrige Tider er bleven lagt over dem som et

Tværtræ, til Brug ved Tyves Henrettelse paa en saadan Maade." Commissionen for Oldsagers Opbevaring anmodede denne Indberetnings Forfatter, om muligt, at tilveiebringe en nöiagtig Aftegning af det mærkværdige Thingsted, hvilket den ansaae for gjörligt, da den nu afgangne Pastor Sæmund Magnussen Holm var Stedets Sognepræst, men havde i sine yngre Aar lagt sig efter Tegnekunsten ved Kunstakademiet i Kjöbenhavn, og erholdt, i dette Fag, en Hædersmedaille, ligesom han og tegnede Portraiter, samt adskilligt andet, som haves stukket i Kobber. Hr. B. Benedictsen opfyldte Commissionens Ønske, men Hr. Holm, som stedse havde været meget sær, var da bleven gammel og affældig, ligesom han og synes at have manglet Tegnematerialier, thi först efter et Aars Forlöb leverede han 7 saakaldte Tegninger over Thingvalle-Borgen og dens Ruiner, som kun ere grove Ridsninger med Pen og Blæk; det værste er dog, at de vigtigste af dem, efter Hr. Benedictsens Opgivelse, slet ikke ere troe, hvorfor han selv, som ikke har lært at tegne, har forsögt paa at give en rigtigere Afridsning af den saakaldte gamle Domkreds. Alle disse Tegninger har han, efter selv at have godtgjort Hr. Holm hans Umage, under 8de Febr. 1820 tilsendt Commissionen for Oldsagers Opbevaring, som dog, af ovenanförte Aarsag ikke har udgivet dem. Af hans hosfölgende Bemærkninger meddele vi: at den hele Steensætning paa Bakken har været dannet af en sammenhængende Muur eller Gjerde, nedentil bestaaende af store Kampestene som til Grundvold, men oventil af mindre Stene og sandsynligviis tillige af tætte Jordklumper. Muren har været 3 Fod bred. Steensætningen har været næsten oval; den nordostlige Ende, omtrent $\frac{1}{3}$ Deel af det heles Længde, har en særegen Indgang mod Sydost og er afdeelt ved en Tvermuur fra Hovedkredsen, som har havt en Dör eller et Led

mod Nordvest, lige ved eller udenfor den nysommeldte korte Tvermuur. Af Hr. Holms Tegning Nr. 7, som skal forestille Offerstenen, anföre vi den her af ham paaskrevne Bemærkning, at Klippen nu af Almuen kaldes *manndrápshella*, Manddrabs-Klippen, og dette Navn er vel for de fleste blandt den forstaaeligere end *blótsteinn*, som nu i islandsk daglig Tale vilde betyde Bandestenen, da Ordet *blót* saaledes kun bruges om Banden (forhen om Offer eller Offringer), ligesom Gjerningsordet *blóta* nu betyder at bande. Aftegneren har ogsaa lagt Mærke til rödguult Mos paa det Sted, hvor Forbryderens Rygrad er bleven brækket tversover. Han angiver ellers Stenens Længde omtrentlig til 7 Alen (Höiden er ovenfor angivet). Tradition og Rygte have paa Island udbredt det Sagn, at selve Stenens (af Pastor Olafsen og Kjöbmand Benedictsen udförligst beskrevne) röde Farve paa dens överste spidse Kant hidrörer fra de Offredes Blod, men denne Mening er vel ikke rigtigere end den, som man ellers tit har sögt at udbrede om Blod af Martyrer (som endnu gjör Mirakler) eller af berömte myrdede Personer (som vises for Penge). Ellers er det dog mærkværdigt, at Arnkiel beskriver, i hans Cimbrische Heiden Religion I, 236, en lignende Klippe, i en stor Steenkreds, ved Wedel i Stormarn, paa hvis Sider Trapper vare udhugne, kaldet Risernes eller Jætternes Offersteen (*der Riesen Opferstein*), hvortil og den Omstændighed svarede, at dens överste Flade saae saaledes ud, som om den var anströget eller bestænkt med Blod og Hjerne. Muelig ere slige Klipper, for saadanne Naturspils Skyld, i det man har antaget det for et Varselsvink af Guddommen, netop fra Begyndelsen af blevne valgte og anvendte til Offerstene.

Vi vide om de hedenske Galler og Britter, at de mest pleiede at offre onde Trælle og Forbrydere, som bleve dömte til en saadan Död. Det samme bevidner

Nordens gamle Historie om Svenske og Nordmænd, ligesom og Islands Sagaers (tildeels her indförte) Beretninger vise det samme. Ligesom Tacitus beretter om de gamle Tydske, at ingen af Samfundet, i Fredstider, kunde bindes eller slaaes, vel ogsaa henrettes, uden efter Præstens paa Guddommens Vegne givne Befaling, saa har den samme Rets-Grundsætning uden Tvivl gjeldt i det hedenske Norden. Vi see af Sagaernes Beretninger, at i Hedenold vare Thingstederne tillige Offersteder, samt kaldtes ellers i hele Norden *Ve* eller Helligdomme, ligesom Gudstjeneste og Rettergang her vare meget nöie forenede og forvaltedes af Personer, der paa een Gang vare Fyrster og Ypperstepræster eller Hövdinge og Offerpræster. Selv de sörgelige Handlinger, som vi kalde Forbryderes Henrettelser, betragtedes af vore hedenske Stamfædre som religiöse, nemlig som Offringer til Guderne; vi nævne og undertiden deres ulykkelige Gjenstande Retfærdighedens eller Statens Offre, men selve Handlingen er nu kun religiös, for saavidt en Præst ledsager Synderen, for at forberede ham til Döden og overgive hans Aand til den Höiestes Forbarmelse. At de nordiske Hedningers Menneskeoffre almindeligst vare af den hermeldte Beskaffenhed, indsees tydeligst af Gissurs og Hjaltes Tale i Kristni-Sagas 11te Capitel, hvorved de forberedte Christendommens Indförelse paa Island. De sige nemlig deri: at „Hedningerne pleiede at offre de værste Mennesker," hvorimod de ikke nævne noget om Uskyldiges Offringer, som, naar de hemmelig skete, uden Tvivl ere blevne, ligesom blandt andre hedenske Folk, selv Græker og Romere i deres mest dannede Forfatning, frembragte af vildledet Fanatisme.

Endelig bemærke vi, at Stedet, hvor Thorsnæs Thing holdtes, er af den Aarsag, ligesom den tæt derved liggende Bondegaard, bleven kaldet *Þingvellir* (i dansk Form *Thingvalle* d. e. Thingets Sletter eller Mark). Det selvsamme Navn

har den Præstegaard, hvorved Islands Althing (eller almindelige Thing) holdtes, lige til Aaret 1800. Af de samme Aarsager finder man og endnu Steder af lignende Navne i Norge, Sverrig, Skotland, paa den engelske Ø Man o. fl. St. Dog have disse noget forandret Benævnelsernes Form, i Forhold til de herskende Dialekter, f. Ex. det Sted paa Nordmöre, som i den ældste os bekjendte Tid kaldtes *þingvellir* nævnes i Diplomer fra det 14de og 15de Aarh. Thingvalle og i andre fra det 17de (ligesom endnu) Thingvold; samme Ord er i det Svenske forandret til *Tingwall*, i Skotsk til *Dingwall*, *Tyngwale* (1389) nu *Tinwald*, paa Shetland *Tingwall*, med en Plads, som endnu kaldes *Lawtaing* d. e. Laugthinget, paa Man *Tynwald*, hvor et herligt Lovbjerg endnu sees. Eyrbyggjas Troværdighed bekræftes ellers paa det fuldstændigste af andre gamle og paalidelige Skrifter, dog især af Landnama. Vi maae nöies med at henvise til dennes 1ste Parts 9de og 10de Cap., 2 P. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19 og 23de Cap., (jvf. ovenfor S. 62). Ellers vil adskilligt hertil hörende forekomme paa sine Steder i vore fölgende Anmærkninger. Vi foranlediges til her at meddele den i historisk Henseende vigtigste og overhoved interessanteste Halvdeel af den mærkværdige Eyrþyggja, og det glæder os at den vistnok ikke ringe Umage, som vi have anvendt paa Haandskrifternes kritiske Undersögelse og Benyttelse, for saavidt de ikke för vare foretagne, er bleven belönnet med et rigt Udbytte af nye, oplysende og berigtigende Læsemaader, som vi ei kunne undlade at meddele vore Læsere. De nytilkomne ville for det meste kjendes af Bogstaverne *A*, *B*, *C*, *D*, *E*, *F*, *G*, *R* *α*, *β*, samt tildeels *W*, som efter det ovenanförte betegne de af os gjennemgaaede Haandskrifter, der aldeles ikke vare blevne brugte ved den trykte Udgave. De Læsemaader derimod, som alt i den vare samlede, betegnes, som ovenmeldt, (for det meste) ved Bogstaverne *Tr.* eller ved de

Nummere, som anföres i de sammes prosaiske Text tilföiede Varianter. Af aabenbare Urigtigheder, Udeladelser eller Mangler ved denne rettes eller erstattes saaledes f. Ex. Björn Ketilsöns Reiseroute fra Jemteland (Tr. S. 4); Oprindelsen til Navnet Thorolf (Thor-Rolf, S. 6); Thors Afbildningsmaade paa Höisædessöilen (S. 8); Den ældste Benævnelse af Hofsvaag (Thorsvaag S. 8); Beskrivelsen over Thors Tempel og dets Tilbehör (S. 10); Den hellige Rings Vægt (S. 10); Thordises Fædrenenavn (S. 28); Geirrides Ægtemands og Thorolf Skjævbeens Faders rette Navn (S. 18); Snorre Godes Aldersaar, da han foretog sin Udenlandsreise (S. 32). Hans Modtagelse ved Tilbagekomsten (S. 34); Börks Udbygsling fra Helgafell til Fardag og Thordises Skilsmisse-Erklæring i hans Nærværelse (S. 40); Navnet paa den Ö, hvor Erik Röde skiltes fra sine Landsmænd paa hans förste Reise til Grönland (S. 108); Thorbrand Snorresöns Fald i Vinland, paa Amerikas östlige Kyst (S. 252); Gudleifs Seilads til Amerika og hans Tildragelser der (S. 328-334, hvor ikke en Variant var bleven anfört i den ældre Udgave, men nu henved 110); Steindors Forvexling med Styr (S. 224); Thorleif Kimbes sædvanlige Mod (S. 238); Hertil komme andre mærkværdige, men mere tvivlsomme Beretninger, f. Ex. den om Goden Thorgrim Kjallaksöns Giftermaal (Tr. S. 24) m. fl. Derimod staae de endnu tilværende Pergamentsbrudstykker paa enkelte Steder tilbage for den trykte Udgave (eller den tabte Resenske og den mutilerede Wolfenbüttelske Membran) saavel i Stilemaade som historiske Opgivelser, — men da have vi bemærket Sligt i Varianterne, samt ellers optaget de vigtigste Læsemaader i selve Texten.

Forsaavidt Membran ikke haves, er og den trykte Udgave, som nedstammer fra den tabte Resenske Pergaments-

Codex, i Hovedsagen af os lagt til Grund for den nærværende. De Udeladelser af Texten samt de övrige Skriv- eller Trykfeil, hvorpaa vi saaledes, ved Veiledning af andre benyttede Haandskrifter, vare blevne opmærksomme, have vi rettet i vor nye Text, efter at have jævnfört den

A. BERETNING OM OPRINDELSEN TIL BEBOERNE AF THORSNÆS, EYRE OG ALPTEFJORDEN.

Hèr hefst Eyrbyggjasaga[1].

Ketill flatnefr[2] hèt hersir einn ágætr[3] í Noregi, [hann var[4] son Bjarnar bunu, Grímssonar hersis úr Sogni[5]. Ketill var kvongaðr maðr; hann átti Íngvöldi[6], dóttur Ketils veðrs, hersis af Raumaríki. Björn ok Helgi hètu synir þeirra, en dætr þeirra voru þær: Auðr hin djúpauðga ok Þórunn hyrna ok[7] Jórunn mannvitsbrekka. Björn Ketilsson var fóstraðr austr á Jamtalandi með jarli þeim er Kjallakr[8] hèt, [vitr maðr ok ágætr. Jarlinn átti son er Björn hèt[9], en Gjaflög[10] hèt dóttir hans. Þetta var í þann tíma er Haraldr [hinn hárfagri[11] [gekk til ríkis[12] í Noregi. Fyri þeim ófriði flýðu margir göfgir menn [óðul sín[13] úr[14] Noregi, sumir austr yfir[15] Kjölu, en sumir [vestr um haf; þeir voru sumir er[16] hèldu sik [á vetrum[17] í Suðreyjum eða í Orkneyjum, [en um sumrum herjuðu þeir í Noregi[18], ok gerðu mikinn skaða í ríki Haralds

---

[1]) *saaledes B;* Hèr hefst Þórsnesíngasaga, sem öðru nafni kallast Eyrbyggja, *D;* Hèr hefr Eyrbyggju, ok er góð saga, *A.* [2]) *udel. B.* [3]) er kallaðr var flatnefr, *till. B.* [4]) *till. Tr.* [5]) *D K, N till.* Hallbjarnarsonar hálftrölls af Hrafnistu (*Jvf. Anm.*

omhyggelig med de Magnæanske Codices Nr. 448 og 49 i 4 (*Ra*, *β*), som de Afskrifter af den Resenske der laae til Grund for den ældre Udgave, hvis Capiteltal ellers her ere tilföiede.

Her begynder Eyrbyggja-Saga.

Ketil Flatnef hed en ypperlig Herser i Norge, en Sön af Björn Buna, Sön af Grim, Herser fra Sogn. Ketil var gift med Ingvelde, Datter af Ketil Vedur, Herser af Rommerige; Björn og Helge hed deres Sönner, men deres Döttre vare disse: Aude den hovedrige, Thorunn Hyrna og Jorunn Mannvitsbrekka[1]. Björn Ketilsön blev opfostret öster paa i Jemteland, hos en Jarl, som hed Kjallak, en viis og ypperlig Mand. Jarlen havde en Sön, ved Navn Björn og en Datter som hed Gjaflöge. Paa den samme Tid kom Kong Harald Haarfager til Regjeringen i Norge. For den Ufred flygtede mange fornemme Mænd fra deres Odel i Norge, men andre vesterpaa, over Havet. Nogle af dem opholdt sig om Vinteren paa Syderöerne eller Örkenöerne; men om Sommeren anfaldt de Norge fjendtlig, og gjorde stor Skade i Kong Haralds Rige. Bönderne beklagede sig for

1) *og U:* Ketils Hængsonar, Hallh. *o. s. v.* [6]) Ynghvilde, *Tr, L;* Yngvildi, *B;* Inghildi, *O.* [7]) *till. Tr.* [8]) Kjarlak, *D, K, N.* [9]) *udelader B.* [10]) Giaflaug, *Tr.* [11]) *udelades af Tr.* [12]) var fyri ríki, *U.* [13]) *udel. Tr.* [14]) af, *Tr.* [15]) um, *B.* [16]) *saal. Tr, M;* á sumrum, *A.* [17]) *till. Tr, B;* um vetrum, *B;* um vetrinn, *D.* [18]) *saal. B, Tr;* ok herjuðu þaðan í Noreg, *A, P.*

konúngs. Bændr kærðu [við konúng[1], ok báðu hann frelsa sik [af þessum ófriði[2], þá gerði Haraldr konúngr þat ráð, at hann lèt búa her vestr um haf, ok sagði[3], at Ketill skyldi vera höfðíngi yfir þessum her, en Ketill taldist undan. Konúngr kvað hann þó fara skyldu. Ok er[4] Ketill sá at konúngr vildi þessu ráða, rèðst hann til ferðar[5], ok hafði með sèr konu sína ok börn [sín öll[6], þau sem þar voru. En er hann kom vestr um hafit, átti hann nokkurar orrostur, ok hafði jafnan sigr. Hann lagði undir sik Suðreyjar, ok gerðist höfðíngi yfir. Sættist hann þá[7] við hina stærstu höfðíngja, [þá er voru[8] fyri vestan hafit, ok batt við þá teingðir[9], en sendi austr aptr herinn. Ok er þeir komu á fund Haralds konúngs, sögðu þeir honum at Ketill var orðinn höfðíngi [fyri vestan hafit ok[10] í Suðreyjum, en ekki [kvoðust þeir vita, at þat mundi fram draga ríki Haralds konúngs fyri vestan hafit eðr í Suðreyjum[11]. Ok er konúngr spurði[12] þetta, tók hann undir sik eignir þær allar er Ketill átti [í Noregi[13]. Ketill gipti Auði, dóttur sína [Óleifi hinum hvíta[14], [er þá var mestr herkonúngr fyri vestan haf. Hann var son[15] Íngjalds Helgasonar, en móðir Íngjalds var Þóra, dóttir Sigurðar orms-í-auga [Ragnars

1) þetta fyri konúngi, *Tr, B.* 2) undan þessum ánauðum ok ófriði, *D.* 3) kvað á, *D.* 4) *till. Tr.* 5) þeirrar, *till. B.* 6) *udel. B.* 7) nú, *B.* 8) *udel. B*; í landinu, *D.* 9) trygðir, *trygt eller fast Venskabsforbund, F, G.* 10) *udelade Tr og B.* 11) sögðust þ. v. at hann drægi Haraldi kóngi ríki fyri vestan haf,

Kongen, og bade ham frelse dem fra denne Ufred. Da greb Kong Harald til det Middel at udruste Krigsfolk til et Ledingstog over Havet til de vestlige Lande[2], og sagde at Ketil skulde være Anförer for den Hær, men han undskyldte sig derfor. Kongen sagde at han dog skulde tage afsted. Da Ketil saae at Kongen vilde raade herfor, besluttede han sig til at reise og tog sin Kone med, tilligemed alle dem af hans Börn, som vare der tilstede[3]. Men da han kom vesterpaa, over Havet, holdt han nogle Træfninger og havde stedse Seier. Han underkastede sig Syderöerne og blev Hövding derover. Han forligte sig da med de mægtigste Hövdinger, som den Tid herskede over de vestlige Lande paa hin Side af Havet, og besvogrede sig med dem, men sendte Hæren österpaa tilbage. Da de tilbagekomne talte med Kong Harald, fortalte de ham at Ketil var bleven Hövding over de vestlige Lande paa hin Side Havet, og især Syderöerne, men de sagde tillige, at de ikke troede at det vilde udbrede Kong Haralds Herredömme vesten for Havet eller paa Syderöerne. Da Kongen hörte dette, bemægtigede han sig alle de Eiendomme, som Ketil havde efterladt sig i Norge. Ketil giftede sin Datter Aude[4] med Oleif den Hvide, som da var den störste Hærkonge vesten for Havet. Han var en Sön af Ingjald Helgesön[5], men Ingjalds Moder var Thora, en Datter af Sigurd, kaldet Orm i Öie,

Tr. [12]) heyrði, *D.* [13]) *till. Tr, B*; i Jamptalandi *D. o. fl.* [14]) Olafi hvíta; *Tr, P, o. fl.*, Oddleifi, *S*; Oleifi syni Ingjalds hvíta, *D.* [15]) syni, *B, som udelader det övrige.*

sonar loðbrókar[1]. Þórunni hyrnu, [dóttur sína[2], gipti Ketill Helga hinum magra, syni Eyvindar austmanns ok Rafavrtu[3], dóttur Kjarvals[4] írakonúngs.

2–3. Björn Ketilsson var á Jamtalandi, þartil er Kjallakr jarl andaðist. [Hann gekk at eiga Gjaflögu[5], dóttur jarls, ok fór [eptir þat austan[6] um Kjöl, fyrst til Þrándheims ok [svâ suðr[7] í land, ok tók undir sik eignir þær allar[8] er faðir hans hafði átt, en rak á brutt ármennina[9], þá er Haraldr konúngr hafði yfir sett. Konúngr var í Vík austr, [er hann spurði þetta[10], ok fór þá norðr til Þrándheims hit efra; ok er hann kom í Þrándheim, stefndi hann þar VIII fylkna þíng. Á því þíngi gerði hann Björn Ketilsson[11] útlaga úr Noregi, ok gerði hann dræpan [ok tiltækan[12], hvar [sem hann yrði[13] fundinn. [Eptir þetta sendi hann Hauk hábrók ok aðra kappa sína at drepa hann, ef þeir fyndi hann[14]. En er konúngr kom suðr um Stað[15], urðu varir við ferð þeirra vinir Bjarnar, [ok gerðu honum njósn[16]; hljóp Björn á skútu er hann átti með skuldalið sitt ok lausafè sitt, ok fór undan suðr með landi, þvíat þá var vetrarmegn mik-

[1]) *till. Tr, B, D.* [2]) *t. Tr.* [3]) Rifavrttu, *B;* Ravaurtu, *D,* Rafurtu, *E, F;* Rafatu, *S;* Rafattu, *U.* [4]) *saal. D, K, N, U;* Kjalvars, *A, P;* Kjarfals, *Tr, B, T;* Kjarvalds, *G;* Kjarffals, *E;* Kjartans, *F;* Myr-Kjertans, *S.* [5]) Hann fèkk Gjaflaugar, *Tr, B.* [6]) *saaledes rigtigst D, H, N, G, E, M, O, P, T, U; i dets Sted har B* þaðan; *A, Tr, L, K have* austr, *öst paa, mod Östen;* suðr, *S.* [7]) síðan austr *(siden öster paa) hvilket her ogsaa kan rigtig siges, da Rommerige laae fra Trondhjem baade mod Syd*

Sön af Ragnar Lodbrog. Ketil giftede sin Datter, Thorunn Hyrna, med Helge den Magre, Sön af Eyvind Östmand og Rafarta, Datter af Kjarval Irlændernes Konge.

2-3. Björn Ketilsön var paa Jemteland, indtil Kjallak Jarl döde. Han ægtede Gjaflöge, Jarlens Datter, og tog derefter östen fra, over Kjölen[6], först til Trondhjem, og derpaa til Landets sydlige Egne, samt bemægtigede sig alle de Eiendomme, som havde hört hans Fader til, men bortjog alle de Forvaltere, som Kong Harald havde sat derover. Kongen var österpaa i Vigen da han spurgte dette, og begav sig da nordpaa, over Oplandsveiene, til Trondhjem. Da han kom der, indkaldte han 8 Fylkers Indbyggere til et Thing, paa hvilket han landsforviste Björn Ketilsön fra Norge, og erklærede ham for fredlös til Drab eller Fængsel, i hvor han end maatte træffes. Derefter udsendte Kongen Hög Höibrog og flere af sine Kæmper, for at slaae Björn ihjel, hvis de kunde træffe ham. Da Kongen kom, paa Sydreisen, Stad forbi, fik Björns Venner det at vide, og underrettede ham lönlig derom. Björn gik hastig ombord paa en Skude[7], som han eiede, med alle sine nærmeste Huusfolk og Underhavende, samt sit Lösöre, og tog Flugten sydpaa, langsmed Landet (indenskjærs), thi Vinteren var den Gang saa stræng,

---

og *Öst*, *D.* [8]) *udel. B.* [9]) menn, *U o. fl.* [10]) *udel. B.* [11]) *till. Tr.* [12]) *till. Tr*; ok rètt tækan, *P, M, U, D.* [13]) veri, *Tr.* [14]) *tilföie Ra, β, D, L, N, T, U.* [15]) Staði, *Ra, β, Tr.* [16]) *udel. Ra, β, Tr o. fl.*; gerðu þeir honum orð ok njósn um ferð þeirra, *D.*

it[1], svâ at hann treystist eigi á hafit at sigla. Hann fór þartil er hann kom í ey þá er Mostr heitir, er liggr fyri [sunnan Hörðaland[2], ok tók þar við honum sá maðr er Rólfr[3] hèt, son [Örnólfs fiskreka[4]. Var Björn þar [um vetrinn[5] á laun, en konúngsmenn hurfu aptr, þá er þeir höfðu skipat eignir[6] Bjarnar[7] af konúngs hendi ok sett[8] menn yfir. Rólfr[9] var höfðíngi mikill [ok hinn mesti rausnarmaðr[10]. Hann varðveitti [þar hof í eyjunni er helgað var Þór[11], ok var [hinn mesti ástvin hans[12], [ok af því var hann Þórólfr kallaðr[13]. Hann var mikill maðr ok sterkr, fríðr sýnum, ok hafði skegg mikit, því var hann kallaðr Mostrarskegg[14], ok var göfgastr maðr í eyjunni. [Um vorit fèkk Þórólfr Birni[15] lángskip gott, skipat góðum drengjum, ok fèkk Hallstein son sinn til ferðar[16] með honum, ok hèldu þeir síðan vestr um haf [á vit frænda[17] Bjarnar. En er Haraldr konúngr spurði þat at Þórólfr Mostrarskegg hafði [haldit Björn Ketilsson[18], útlaga hans, þá gerði [konúngr honum orð[19] ok boðaði honum af löndum; [kvað hann fara skyldu útlaga[20], sem Björn vin hans,

---

1) *udel. Tr, D*; þá var vetrað mjök, *F.* 2) Sunnhörðalandi, *foran Sönder-Hordeland, Tr.* 3) *saal. Tr, B, E, G, H, O, T, L*; Hrólfr, *D, M, N, U, F, K*; Þórólfr, *A.* 4) Brynjúlfs fylkrekja, *D*; Brynjólfs fiskreka, *F, N, P*; Brynjúlfs fylkjaka, *K*; fylkeaka, *U.* 5) *udel. B.* 6) eignum, *D.* 7) Björns, *Tr, B, Ra, β.* 8) *saaledes B*, settir *(urigtigt) A*; setta, *Tr.* 9) *saaledes Tr*; Þórólfr, *A, B.* 10) *udel. B.* 11) þar í eyjunni Þórs hof *B, O, L, K, T, o. fl.* 12) mikill vin Þórs, *Tr, D, E, U.* 13) *saaledes B, D, E, F, M, H, O, K, N, Ra, β, W, T, U.* 14) *fra [saaledes Ra, β, Tr*; því var hann kallaðr Þór. Mostr., þvíat hann var mikill maðr ok sterkr, ok

at han ikke saae sig istand til at holde ud paa rum Sö. Han kom saaledes til den Ö söndenfor Hördeland, som kaldes Moster[8], og modtoges der af en Mand, ved Navn Rolf, Sön af Örnolf Fiskreke. Björn var der hemmelig, Vinteren over, men Kongens Sendebud vendte tilbage, da de paa hans Vegne havde inddraget Björns Eiendomme og antaget Forvaltere derover. Rolf var en stor Hövding, tillige meget gavmild. Han forvarede et Gudehuus derpaa Öen, som var helliget til Thor, og var hans hengivneste Dyrker, samt kaldtes derfor Thorolf (ↄ: Thor-Rolf). Han var en stor og stærk Mand, af smukt Udseende, samt havde et stort Skjæg, hvorfor han blev kaldet Mostrarskjæg; ellers var han den ypperste Mand paa Öen. Da Foraaret kom, overlod Thorolf Björn et godt Langskib, bemandet med raske Folk, og formaaede sin Sön Hallstein til at fölges med ham, hvorpaa de fore til de vestlige Lande, paa hin Side af Havet, for at besöge Björns Frænder. Da Kong Harald spurgte at Thorolf Mostrarskjæg havde huset den af ham landsforviste Björn Ketilsön, sendte Kongen ham det Budskab, at han burde drage bort af Landet, fra hvilket han skulde forvises, ligesom hans Ven Björn, med mindre han vilde be-

---

hafði skegg mikit, *A*; Skegg hafði hann mikit, þar af tók hann viðnefni ok var kall. Þo. Mo., *F*; Mostrarskeggr, *M,T*. [15]) *saal. Tr*; Björn var um vetrinn með Þorólfi, e. u. v. f. Þ. honum, *A*. [16]) fylgðar, *B*. [17]) til fundar við frændr, *D*; á móts við, *F*; á fund, T. [18]) *saaledes Ra, β, o. fl.*; haldi (t) Birni Ketillssyni, *Tr*. [19]) hann menn til hans, *Tr*; hann honum boð með mönnum, *E, T*. [20]) ok bað hann fara útlagan, *Tr, Rβ*; útlægan, *Ra*, (*W*) *B*.

nema hann [vildi fara á fund hans ok láta hann einn skapa ok skera þeirra á millum[1]. En þetta[2] var X vetrum síðar, en Íngólfr Arnarson hafði farit at byggja Ísland, ok var sú ferð allfræg orðin, þvíat þeir menn, er komu af landinu, sögðu þar [allgóða landskosti[3].

4. Þórólfr Mostrarskegg[4] [fèkk at blóti miklu[5], ok gekk til frèttar[6] við Þór [vin[7] sinn[8], hvârt hann skyldi sættast við konúng[9], eða fara [af landi burt[10] ok lęita sèr svâ[11] annara forlaga, en frèttin vísaði Þórólfi til Íslands. Eptir þat fèkk Þórólfr sèr [skip mikit[12], ok bjó þat til Íslands[13] ferðar; hann hafði með sèr búferli sitt ok skuldalið[14] sitt, ok margir vinir hans rèðust til ferðar með honum. [Hann tók ofan hofit, en hafði með sèr flesta viðu, er þar höfðu í verit ok svâ moldina[15] undan stallanum[16], þar er Þór hafði [setit á[17]. [Eptir þat steig hann á skip ok sigldi á hafit út. Honum fórst greitt, ok fann land[18], ok sigldi fyri [sunnan vestr[19] um Reykjanes; þá fèll af[20] byrinn. Sá þeir at þar skar[21] í landit fjörðu stóra[22]. Þórólfr kastaði fyri borð öndugissúlum[23], þeim er í

---

1) komi á konúngs fund ok leggi allt sitt mál á konúngs vald, *Tr*; leggi allt landit á hans vald ok sitt mál, *M; D, till.* segir konúngr at hann vildi þessu ráða, *Kongen sagde, at han vilde afgjöre denne Sag, eller: raade for dens Udfald.* 2) þat, *Tr.* 3) góða landa kosti, *Tr;* landkosti, *B, M.* 4) *till. Tr o. fl.* 5) efldi blót mikit, *U.* 6) frètta, *U,* 7) ástvin, *Tr, M.* 8) *fra [udel.* U. 9) óvin sinn, þar sem konúngr væri, *D.* 10) á brutt, *A*; á brott, *B.* 11) *till. Tr.* 12) mikit hafskip, *Tr, E.* 13) *till. Tr.* 14) skulda lif, *Tr.* 15) *saaledes Tr, B, G, M;* Hann hafði með sèr hofit ok hofsmoldina, *A*; ... ok moldina, *D.* 16) stallinum, *B,*

give sig til Kongen, og lade ham ene afgjöre deres hele Mellemværende. Dette skete 10 Vintre efter Ingolf Arnarsöns Bortreise, for först at beboe Island, hvilket hans Tog siden var blevet meget berömt, da Folk, som kom der fra Landet, sagde, at det udmærkede sig ved de gode Herligheder som det havde.

4. Thorolf Mostrarskjæg foranstaltede et stort Offer, og gik hen for at adspörge sin Velynder Thor, om han skulde forliges med Kongen eller drage bort af Landet og saaledes friste andre Kaar, men Spaadommen henviste Thorolf til Island[9]. Derefter skaffede han sig et stort Skib, hvilket han udrustede til en Islandsreise, og havde med sig sit Boskab og Huusfolk. Mange af hans Venner besluttede ogsaa at reise bort med ham. Han nedrev Gudehuset, men medtog det meste af det Tömmer, hvoraf det var blevet opbygt, tilligemed (noget af) den Muldjord, som havde været under det Alter (eller Forhöining), hvorpaa Thor havde siddet[10]. Derefter gik han om Bord og seilede ud paa Havet. Hans Reise blev heldig, og han fandt snart Landet. Han styrede söndenfor det, mod Vesten, forbi Reikenes. Da ophörte den föielige Vind. De Söfarende saae, at Landet gjennemskares af store Bugter. Thorolf kastede da over Bord de Höisædessöiler, som havde staaet i Gude-

K. [17]) á staðit, *staaet paa, U;* á staðit eða setit, *staaet eller siddet paa, K.* [18]) síðan sigldi Þórólfr í haf, ok byrjaði honum vel, ok fann landit, *Tr.* [19]) *saaledes Tr, Ra, β, B;* vestan um Reykjanes *A; (D udel.* um*)* fyri vestan, *S, U.* [20]) *udel. Tr, B, M.* [21]) *till. B, D.* [22]) at skárust (skarst, *Ra*) í landit inn firðir stórir, *Tr, Rβ, M.* [23]) öndvegissúlum, *B o. fl.; Tr till.* sínum.

hofinu höfðu staðit. þar var þór skorinn á[1] annari[2]. Mælti hann þá svâ fyri, at hann mundi[3] þar [byggja á landi[4], sem þór lèti súlurnar á land bera. En þegar þór[5] hóf frá borðinu[6], sveif honum[7] til hins vestra [landsins ok[8] fjarðarins, [ok þótti fara eigi vonumseinna[9]. Eptir þat kom á hafgola, ok sigldu þeir þá vestr [til Snjófellsness ok[10] á fjörðinn. þeir sá at fjörðrinn var ákaflega breiðr ok lángr ok [mjök stórfjöllótt[11] hvorumtveggja megin. þórólfr gâf nafn firðinum ok kallaði Breiðafjörð. Hann tók land fyri sunnan fjörðinn, nær miðjum, ok lagði skipit[12] á voginn, þann er [hann kallaði þórsvog[13] síðan. Eptir þetta könnuðu þeir landit. þar fundu þeir á nesinu því framanverðu er var fyri norðan voginn, at þór var á land kominn með súlurnar. þar kölluðu þeir síðan þórsnes. Eptir þat fór þórólfr eldi um[14] landnám sitt, ok nam land[15] utan frá Stafá[16] ok inn til ár þeirrar er hann kallaði þórsá, ok bygði þar skipurum[17] sínum. Hann reisti bæ mikinn við Hofsvog [er hann kallaði á Hofstöðum[18]. þar lèt hann ok reisa hof, ok var þat ok allmikit[19] hús; [voru dyr á báðum[20] hliðveggjun-

---

[1]) *i, paa, M.* [2]) annan enda, ɔ: *paa den ene Ende, B, D*; endana, *paa Enderne, U.* [3]) skyldi, *B, U.* [4]) bústað nema, *U.* [5]) þær, *Tr, B, T, D, S, de,* ɔ: *Höisædessöilerne.* [6]) skipinu, *B, N.* [7]) þeim (*de*) *Tr, D, T, S*; þá bar þær, *B, o. fl.* [8]) *udelades af Tr, B, G, M, H, K og flere.* [9]) þótti þeim þór hraðförull, *de syntes, at Thor tog hurtig af Sted, B*; þótti honum þór skjótt fara, *K*; þótti þeim þær, *N.* [10]) *till. Tr.* [11]) stór fjöll, *N, S*; mjök stór fjöllótur, *B, P.* [12]) *s. Tr*; skipum, *A* (?) lögðu skip, *M.*

huset. Paa den ene af dem var Thors Billede udskaaret[11]. Thorolf gjorde da det Löfte, at han skulde nedsætte sig paa det Sted, der i Landet, hvor Thor lod Söilerne drive op af Söen[12]. Strax da Thor kom udenbords, vendtes han mod den vestligere Kyst og Bugt, samt skjöd en Fart, som neppe kunde ventes hastigere. Derefter kom en Kuling fra Havet, og de seilede da vesterpaa til Sneefjeldsnæs og ind ad Bugten til. De saae snart at den var overmaade bred og lang, samt havde store Bjerge til begge Sider. Thorolf gav da Bugten Navn og kaldte den Bredefjord[13]. Han landede söndenfor Bugten, næsten i Kyststrækningens Midte, samt lagde Skibet for Anker i den Vig som han kaldte Thorsvaag[14]. Derefter undersögte de Landets Beskaffenhed. Forrest paa det Næs, som laae nordenfor Vigen, fandt de Thor, som var kommen der paa Land med Söilerne. Det kaldte de derefter Thorsnæs. Thorolf drog, med tændt Ild, omkring den Egn, som han vilde tage i Besiddelse[15], og som strakte sig udenfra Stavaa til en anden Elv, som han kaldte Thorsaa, samt udviste der Grunde til sine Skibsfolk. Han opförte en stor Gaard ved Hofsvaag, hvilken han gav Navn af Hofstade. Der lod han ogsaa opföre et Gudehuus, som var en meget stor Bygning; der våre Dörre paa begge Sidevæggene,

---

13) þeir kölluðu Hofsvog, *hvilken de kaldte Hofsvaag eller Tempelvigen, Tr, N. See Anm.* 14. 14) *M till.* land sitt eðr. 15) *udelades af B.* 16) Stafsá, *M.* 17) skipverjum, *Tr, M, K.* 18) ok kallaði Hofstaði, *M.* 19) mikit, *Tr.* 20) *till. D, S, U.*

um[1] [ok nær öðrum endanum[2]. þar fyrir innan stóðu öndugissúlurnar, ok voru þar í naglar; [þeir hètu reginnaglar[3]. [þar var allt[4] friðarstaðr fyrir innan[5]. Innar af hofinu[6] var hús í þá líkíng sem[7] saunghús [af kirkjum[8], ok stóð þar[9] stalli[10] á miðju gólfi sem[11] altari ok lá þar á hríngr[12] mótlaus tvítögeyríngr[13], ok skyldi þar [at sverja eiða alla[14], þann ríng skyldi hofgoði hafa á hendi til mannfunda allra. Á stallanum skyldi standa hlautbolli[15] ok þarí hlautteinn[16] sem stökkull væri[17]. [Á þilinu[18] umhverfis stallann var skipat goðum í afhúsinu. Til hofsins skyldu allir menn tolla gjalda ok vera skyldir goðanum[19] til ferða[20], sem nú eru þíngmenn höfðíngjum, en goði skyldi

---

[1]) *saaledes B,D,S,T,U; andre*: hliðvegginum, *A, eller* hliðveggnum. [2]) *fra* [dyr á hliðveggjunum voru y (i), *B*; o. n. ö. e. *udeladea af D.* [3]) er þeir kölluðu regn-nagla, *hvilke de kaldte Regn-Nagler, U.* [4]) *udel. af B.* [5]) *udel. Tr*; *M,K,N,H,O,U,Q,S tillægge:* þar fyrir innan var friðarstaðr; *E till. endvidere* mikill. [6]) húsinu, *Tr.* [7]) nú eru, *till. M, H, O, L*; l s. væri, *B.* [8]) í kirkjum, *Tr;* mind sem kór á kirkju, *D, U*; k. af k., *N,S;* sem nú eru saungkórar í kyrkjum; *G.* [9]) *till. Tr.* [10]) stallr, *S.* [11]) *saal. ogsaa B, D, G, E, F, L, M, H, O, Ra, β, W, K, N, P, S, T, U;* ok, *Tr.* [12]) *saal. Tr, Ra;* ríngr, *Rβ;* silfrhríngr, *Sölvring, A, B;* gullhríngr, *Guldring, D og flere.* [13]) *saal. ogsaa S, Q, P, K, U, N;* XX eyríngr, *(men ovenover* X eyríngr) *N;* tvíeyríngr, *som holdt eller veiede to Öre, Tr, Ra, β, B, M, O, L*; IX eyríngr *H*; níeyríngr, *E, T, (som veiede* 9 *Örer).* [14]) eiða at vinna ok sverja, *E, F.* [15]) *saal. A, D o. fl.;* hleytbolli, *Tr, O, o. fl.;* heitbolli *(en Löfteskaal) I, E, G, F, o. fl.* [16]) leytteinn, *Tr;* leitteinn, *E;* lutinn, *A;* hlutr, *H;* teirn, *O.* [17]) *Tr, F, M, L, T o. fl. till.* ok skyldi þar stökkva með or bollanum blóði því er laut (lutur, *M*) var kallat. Þat var þesskonar blóð er sæfð voru þau kvik-

dog nærmere mod den ene Ende. Der indenfor stode Höisædessöilerne, hvori Nagler vare anbragte, som kaldtes *Regin-naglar* (Gudenagler eller Guddommens Söm[16]). Hele Rummet inden for dem var et Fredsted (eller Fristed, fredhelligt Sted). Det Inderste af Bygningen udgjorde en egen Afdeling, omtrent som Sanghuset (eller Choret) i en (christelig) Kirke[17]; midt paa dens Gulv stod en Forhöining, som et Alter[18], hvorpaa der laae en Guld-Ring, uden Sammenföining, som holdt (veiede eller kostede) 20 Örer[19]. Ved den skulde alle Eder aflægges, og den Ring skulde Hof-Goden (Tempelforstanderen) bære paa sin Haand ved alle Folkeforsamlinger[20]. Paa Forhöiningen skulde staae en Bolle, kaldet *Hlautbolli* (eller Löit-Bolle), og deri en liden smal Stok, lignende en Vievands-Kvast, kaldet *Hlautteinn* (eller Löit-Tein)[21]. Ved Panelet omkring Alteret, i Gudehusets Inderste, havde man ordnet Gudernes Billeder. Alle (Thinglaugets) Mænd skulde betale visse Skatter til Gudehuset[22], og være pliggtige til at yde Goden Fölgeskab paa hans Reiser, ligesom Thinglaugenes Indbyggere nu have slig Pligt mod deres Hövdinger. Derimod skulde Goden vedligeholde Gudehuset paa sin Bekostning, saaledes at

---

indi er goðunum var fórnat ɔ: *Dermed skulde man, fra Offerbollen, stænke det Blod som kaldtes Laut (udtalt Löit). Dette Blod var af de slagtede Dyr, som offredes til Guderne.* 18) saal. *A, B, o. fl.*; á þiljum, *S. o. fl. andre* ɔ: *ved Panelet eller paa Plankegulvet (omkring Alteret).* 19) hofgoða, *S*; hofgoðanum, *U*; höfðíngja, *Tr.* 20) allra, *till. B.*

hofi upp halda með sjálfs síns kostnaði, svá : eigi hrörnaði[1], ok hafa inni blotveizlur[2].

Þórólfr kallaði Þórsnes í milli Vigrafjarða ok Hofsvogs. Í [miðju nesinu[3] stendr fjall; á Þv fjalli (hafði) hann svá mikinn átrúnað, at Þánga skyldi engi óÞveginn maðr sjá[4], [ok eingu skyld tortýna í fjallinu, hvárki fè nè mönnum, nem sjálft gengi í brutt[5]. [Þat fjall[6] kallaði hann Helg afell, ok trúði at hann mundi Þángat [deyja í fjall it ok allir frændr hans. Þar á nesinu, sem Þó hafði á land komit[7], lèt hann hafa dóma alla ok setti Þar hèraðsÞíng. Þar var ok svá [mikil helgi[8], at hann vildi með engu móti láta saurga völlinn, hvörki[9] heiptar blóði, ok eigi skyldi Þar [á álfreka[10] gánga, ok var haft til Þess sker eitt er kallat var Dritsker. Þórólfr gerðist rausnarmaðr mikill í búi sínu ok hafði fjölmennt með sèr. [Þá var[11] Þar gott matar at afla [af eyjum ok af öðru sæfangi[12].

5. Nú er at segja fra Birni Ketilssyni[13], at hann [hèlt til Suðreyja[14], Þá er Þeir Þórólfr skildu,

---

[1]) rènaði, *Tr.* [2]) boðveizlur, *Gjæstebude, T.* [3]) í Því nesi, *paa det Næs, Tr.* [4]) líta, *B, Tr*; gánga, *gaae, U.* [5]) *udel. D.* [6]) *s. Tr*; Þetta, *A, B.* [7]) deyja ok allir frændr hans, sem Þar hefðu á land komit, *fore did, naar han döde, og alle hans Frænder som vare komne der paa Landet, U*; fara Þá er hann dæi, ok allir á nesinu hans frændr, sem Þórr hafði á land komit. A tánganum nesins lèt *o. s. v.* ɔ: *fare did, naar hann döde, og alle hans Frænder som (boede der hvor) Thor var kommen til Land. Paa Næssets yderste Spidse lod o. s. v., Tr, B*; sem Þar höfðu á land komit, *H, T*; *Med vor Text stemmer M.* [8]) mikill helgistaðr, *et saa höihelligt Sted, Tr.* [9]) í; *till. Tr.* [10]) álf-

det ikke forfaldt, og foranstalte Offergilder holdte paa Stedet[23].

Landstrækningen mellem Vigrefjord[24] og Hofsvaag kaldte Thorolf Thorsnæs. Midt paa dette Næs staaer et Bjerg; Thorolf tillagde det en saa stor Hellighed, at intet Menneske maatte kaste et Blik derpaa uden at have toet sig, og hverken Dyr eller Mennesker maatte ombringes, som befandt sig der, med mindre de gik bort derfra af sig selv[25]. Han kaldte dette Bjerg Helgafell (det hellige Bjerg), og holdt paa den Tro, at han og alle hans Frænder skulde, naar de döde, indgaae i dette Bjerg[26]. Der paa Næsset, hvor Thor var kommen til Land, lod han al Rettergang holde, og satte der et (bestandigt) Herredsthing[27]. Ogsaa dette Sted blev holdt saa helligt, at han paa ingen Maade vilde tillade, at Sletten (deromkring) maatte besudles, hverken ved Blod, udgydet i lidenskabelig Heftighed, eller ved Legemets Udtömmelse[28], hvortil et Skjær blev brugt, som derfor kaldtes Dritskjær[29]. Thorolf förte en stor og anseelig Huusholdning, og havde mange Mennesker hos sig; det faldt og i den Tid let at erhverve Födemidler der, saavel fra Öerne som af anden Fangst fra Havet.

5. Nu kunne vi fortælle det om Björn Ketilsön, at han satte sin Kaas til Syderöerne, efterat han og

rek, *Tr,B,F,H*; aflrek, *O*; álmbreka, *M*; eigi vildi hann láta þór álfreka gjöra, *D,K,N,U*; eigi skyldu þángat álfrekar gánga, *P*. [11]) þvíat svå var, *Tr, B*; því þá, *M*. [12]) *udel. D, S, U o. fl.* [13]) syni Ketils flatnefs, *Tr*. [14]) sigldi vestr um haf, *till. Tr*.

sem fyrr var ritat. Ok er hann kom vestr, v andaðr faðir hans, en hann fann þar Helga br ur sinn ok systr sínar, ok buðu þau honu góða kosti með sèr. Björn varð þess vís[1], at þ höfðu öll saman annan átrúnað en hann, ok þó honum þat lítilmannligt, er þau höfðu hafn fornum sið, [þeim er frændr þeirra[2] höfðu haf ok [nam[4] hann þar einga staðfestu[5], var [ha þó[6] um vetrinn með Auði systur sinni ok þo steini syni hennar. En er þau fundu at ha vildi ekki atlýðast[7] við frændr sína, þá kölluð þau hann Björn hinn austræna, ok þótti þeim ill er hann vildi þar ekki staðfestast[8].

6. Björn var II vetr í Suðreyjum[9], áðr ha fór[10] til Íslands; var Hallsteinn Þórólfsson[11] í f með honum. Þeir tóku land í Breiðafirði, ok na Björn[12] land utan[13] frá Stafá, með ráði Þóról á milli [Hraunsfjarðar ok Borgar[14], ok bjó á Bor arholti í Bjarnarhöfn[15]. Hann var [hinn mes rausnarmaðr[16]. Hallsteini þótti þat lítilmannlig

[1]) varr, *S.* [2]) *s. de andre :* hans, *A.* [3]) *fra [udel. D, S o. fl.* [4]) tók,
[5]) eigi yndi ok einga staðfestu vildi hann þar taka, *d. e. han fan sig ikke fornöiet der og vilde ikke tage der noget fast Ophol Tr, E, M.* [6]) *till. Tr.* [7]) *saal. D;* athlýðast, *K, U ;* aulýðast [auðlýðast *A, N ;* álýðast, *B, M ;* öðlast (*d. e.* eðlast), *E ;* eðlast, *H ;* auðlast, *T,* *L.* [8]) staðnæmast, *D.* [9]) *I Membr. A er först skrevet* Færey um, *Færöerne, men senere derover :* Suðreyjum. [10]) bjó fe sína, *udrustede sig til Reisen, Tr.* [11]) *till. Tr.* [12]) *saaled ogsaa K o. fl.; dette her vigtige Navn udelades i Tr, samt lig ledes i dens Hovedtext, Ra, β ; H har om begge :* námu land. [13]) út, *Tr.* [14]) Borgarhrauns ok Hraunsfjarðar, *Q, efter Tho kelins Anmærkning er det siden blevet kaldt* Berserkjahraun,

Thorolf skiltes ad, saaledes som det her foran er skrevet. Da han kom vesterpaa, var hans Fader der afgaaet ved Döden, men han traf der sin Broder Helge og tillige sine Söstre, som tilböde ham gode Kaar hos sig. Björn erfarede at de alle tilsammen havde en anden Tro end han[30], og det forekom ham at være uhæderligt, at de havde forkastet den ældgamle Skik, som deres Frænder havde havt; (derfor) tog han ikke noget fast Ophold der. Dog blev han, Vinteren over, hos sin Söster Aude og hendes Sön Thorstein; men da de mærkede at han ikke vilde föie sig efter sine Frænder, kaldte de ham Björn den Österlandske, og det gjorde dem ondt at han ikke vilde bosætte sig der.

6. Björn opholdt sig to Vintre paa Syderöerne, förend han tog derfra til Island. Hallstein Thorolfsön fulgtes da med ham. De kom til Land i Bredefjorden, og Björn tog, med Thorolfs Samtykke, den Landstrækning i Besiddelse, som ligger paa den ydre Side af Stafaaen, mellem Hrönsfjord og Borg, samt boede paa Borgarholt ved Björnshavn *(Bjarnarhöfn)*. Han var en rig og tillige meget gavmild Mand. Hallstein ansaae det for uhæderligt

undertiden i denne Saga blot Hraun *d. e. Lavastrækningen; A har* ok *foran* Hraunsfjarðar, *ved en öiensynlig Skriverfeil; Tr, L fra* [á milli ok (Hraunsfjarðar) *som ingen Mening kan give;* milli Hrafnsfjarðar ok Borgar, *D;* út frá Stafá ok milli Hraunsfjarðar, *E, M, H;* á milli Stafár ok Hraunsfjarðar, *mellem Stafaa og Rönsfjorden, K.* [15]) Borgarhöfn, *D, K, N.* [16]) hið mesta göfugmenni, *den ypperligste Mand, B, Tr, E, M.*

at þiggja land at föður[1] sínum, ok nam hann land fyri vestan Breiðafjörð, ok bjó á Hallsteinsnesi. Nokkrum vetrum síðar kom til Íslands Auðr hin djúpauðga, ok var hinn fyrsta vetur með Birni bróður sínum. Síðan nam hún öll Dalalönd í Breiðafirði milli Skraumuhlaupsár[2] ok Dögurðarár, ok bjó í Hvammi[3]. Á þessum tímum [byggðust öll Dalalönd[4], ok þarf ekki at segja frá þeirra manna landnámum[5], er ekki koma við þessa sögu.

7. Maðr hèt Geirroðr[6], er land nam inn frá Þórsá til Lángadals[7], ok bjó á Eyri. Með honum kom út Úlfarr kappi, er hann gaf land [umhverfis um fell[8], [ok Finngeirr, son [Þorsteins avndurs[9]; hann bjó í Álptafirði. Hans son (var) Þorfinnr, faðir Þorbrands í Álptafirði.

Vestarr hèt maðr, son Þórólfs blöðruskalla.

---

[1]) frændum, *D.* [2]) Skrámuhlaupsár, *D, U, K;* Ölduhlaupsár, *S.* [3]) *den fölgende Periode udelades af H.* [4]) *saaledes A, F;* bygðist allr Breiðifjörðr, *Tr, B, L, E, M;* b. öll Breiðafjarðar lönd, *D, U, K;* bygðust lönd um allan Breiðafjörð, *O.* [5]) viðrskiptum ok landnámum, *B;* nè viðskiptum, *t. M.* [6]) Geiroðr, *A; dette samme Navn skrives ellers ogsaa saaledes i gamle Haandskrifter:* Geirröðr, Geirruðr, Geirrauðr. *Derimod har T:* Geiroddr hèt maðr *o. s. v.* [7]) *saaledes have A, B, Tr, E, F, M, d. e. Langedalen (fra hvilken Langedalsaaen udspringer); Landnáma har derimod* Lángadalsár; Lángabóls, *K, U.* [8]) Ulfarsfell, *som og menes her, Tr, B;* umhverfum fell, *D.* [9]) *her fölge vi den trykte Udgave og dens Kilder, saavelsom og Haandskrifterne E, F, M, H, L, som baade stemme overeens med Landnáma (2 P. 13 K). og have, i sig selv, en större Sandsynlighed. Membranen A samt P have derimod dette:* hans, Þorsteinn undur, sonarson, hann bjó i Alptafirði. Hans son Þorfinnr *o. s. v. ɔ: Finngeir var hans (ɔ: Ulfars) Sön. Thorstein Undur, hans Sönnesön,*

at modtage Jordsmon af sin Fader, og satte sig selv i Besiddelse af Grunde, som laae vesten for Bredefjorden, samt boede paa Hallsteinsnæs. Nogle Vintre derefter kom Aude den Hovedrige til Island, og var den förste Vinter over hos sin Broder Björn. Derefter bemægtigede hun sig alle ubeboede Jorder i Dalene ved Bredefjorden, mellem Skrömulöpsaa og Dagverdaraa, og bosatte sig paa Hvamm[31]. Paa denne Tid bleve Dalenes samtlige Landstrækninger först beboede, men det behöves ikke (her) at berette om de Folks Landnam, som ikke komme den nærværende Fortælling noget ved.

7. En Mand hed Geirrod, som tog Landstrækningen mellem Thorsaa og Langedalen i Besiddelse[32]. Han boede paa Eyre. Med ham kom hertil Landet Ulfar Kappe (d. e. Kæmpe), hvem han gav det Jordsmon, som omgiver Bjerget Ulfarsfell, og Finngeir, en Sön af Thorstein Öndur; han boede i Alptefjorden[33]. Hans Sön var Thorfinn, Fader til Thorbrand i Alptefjord[34].

Vestar hed en Mand, Sön af Thorolf Blödru-

---

boede i Alptafjord. Hans Sön var Thorfinn o. s. v. B har derimod: Finngeir, son hans Þorsteins aundurs — *men D,K,N endeligen dette mærkelige fra förste [:* Finngeir son hans bjó i Alptafirði *(dette findes og i U);* hans son var Finnr, faðir Þorbrands i Alptafirði *ɔ: Finngeir, hans Sön, boede i Alptefjord; hans Sön var Finn, Fader til Thorbrand i Alptefjord. De samme Læsemaader (senere rettede af en anden Haand) har K oprindelig havt. Derimod har S:* þar umhverfis; hans *(Geirröds eller Ulfars?)* son var Finnr, f. Þ. i A; *og T:* hans (Finngeirs) son var Þorfinnr, faðir Þorbrands í Alptafirði.

Hann kom til Íslands með föður sinn gamlan, ok nam land fyrir-utan[1] Hvalafjörð[2], ok bjó[3] á Öndurðu Eyri[4]. Hans son var Ásgeirr er þar bjó síðan[5].

Björn hinn austræni andaðist þar fyrst[6] þessára[7] landnámsmanna. Hann var heygðr við Borgarlæk. Hann átti eptir II sonu. Var annarr Kjallakr[8] [hinn gamli[9], er bjó í Bjarnarhöfn[10] eptir hann. Hann átti Ástríði, dóttur Hrólfs hersis, [systur Steinólfs[11] hins lága[12]. Þau áttu þrjú[13] börn: eitt var Þorgrímr goði; annat Gerðr[14], er átti Þormóðr goði, son Odds hins rakka[15]; þriðja var Helga, er átti Ásgeirr[16] á Eyri. Frá börnum Kjallaks er mikil ætt komin, ok voru þat kallaðir Kjallekíngar[17]. Óttarr hèt annarr son Bjarnar. Hann átti Gró Geirleifsdóttur[18], systur Oddleifs af Barðaströnd. Þeirra synir voru þeir Helgi, faðir Ósvífrs hins spaka[19], [ok Björn[20], faðir Vigfúss í Drápuhlíð. Vilgeirr hèt einn son Óttars[21].

Þórólfr Mostrarskegg kvongaðist í elli sinni, ok fèkk þeirrar konu er Uðr[22] hèt. Segja sum-

---

[1]) innan, *Tr.* [2]) Uthvalafjörð, *B, M*; Urthvalafjörð, *formodentlig: Hun-Hvalernes Fjord, Tr, H, O, L*; Hvalfjörð, *D, K, N, P, U.* [3]) *udelades af A.* [4]) Öndurðri Eyri, *B, M, O o. fl.*; Öndverðar-eyri, *Tr.* [5]) *S udel. det Hele om Vestar og Asgeir.* [6]) *eller* furst, *A.* [7]) *tillægge M, ligesom ogsaa B og Tr.* [8]) Kjarlakr, *B.* [9]) en annar Gamli, *men den anden Gamle, S.* [10]) Borgarhöfn, *D, K, N, S.* [11]) *udelades af A.*; [12]) lánga, *Tr, O, B urigtig*; *fra [udelades af S.* [13]) *her ophörer Membran-Fragmentet, B.* [14]) Gunnvör, *S* [15]) raga, *S.* [16]) Þorgeir, *S.* [17]) *saaledes A, M, P*; Kjarlekingar, *S*; Kjarlakingar, *U*; Kjallakingar, *O*; Kjalleklingar, *Tr, L, T*; Kjarlæklingar, *D, K, N.* [18]) Jarðleifsdóttur, *S.* [19]) er bjó at Laugum í Sælings-

skalle (Blæreskalde). Han kom til Island med sin gamle Fader, og tog den Landstrækning, som ligger uden for Hvalefjorden, i Besiddelse, og boede paa Öndverdar-Eyre (den forreste Landtunge)[35]. Hans Sön var Asgeir, som senere boede der.

Björn den Österlandske döde först af disse Landnamsmænd. Han blev lagt i en Gravhöi ved Borgarlaik (Borg-Bækken). Han efterlod sig to Sönner. Den ene var Kjallak den Gamle, som boede efter ham i Björnshavn, og var gift med Astrid, en Datter af Hersen Rolf, Söster til Steinulf den Lave[36]. De havde tre Börn sammen. Et var Thorgrim Gode, det andet Gerde, gift med Thormod Gode, Sön af Odd den Raske; det tredie var Helga, gift med Asgeir paa Eyre[37]. Fra Kjallaks Börn nedstammer en talrig Slægt, som tilsammen kaldtes Kjallekinger. Björns anden Sön hed Ottar; han var gift med Groa Geirleifsdatter, Söster til Oddleif af Bardestrand. Deres Sönner vare: Helge, Fader til Osvifur den Vise, og Björn, Fader til Vigfus paa Drapelid. Vilgeir hed een af Ottars Sönner.

Thorolf Mostrarskjæg tog sig en Hustru i sin Alderdom; hendes Navn var Unnur. Nogle sige

---

dal, *som boede paa Laugum i Sælingsdalen till. I, O.* [20]) Asbjörn, *A.* [21]) Vigfús hèt enn þriði son Ottars Bjarnarsonar, *Tr, E, M. Dette sidste udelades af S.* [22]) Unnur, *Tr, H, O, L;* Auður, *M, T, S o. fl.; disse tre Navne afvige dog kun fra hinanden ved forskjellige Skrivemaader af det selvsamme Egennavn.*

ir[1] menn at hún væri dóttir Þorsteins rauðs, Ari Þorgilsson[2] inn fróði telr hana [með en móti[3] með [hans börnum[4]. Þau [Þórólfr ok Uð áttu þann son er Steinn hèt; þann svein gaf Þó ólfr Þór [vin sínum[6], ok kallaði [hann Þorstein, var þessi sveinn allbráðgerr. Hallsteinn Þóról son fèkk Óskar, dóttur Þorsteins rauðs. Þorsteinn h son þeirra. Hann fóstraði Þórólfr, ok kallaði Þorste surt, en sinn son kallaði hann[7] Þorstein Þorskab

8. Í þenna tíma kom út Geirríðr, systir Gei ruðar á Eyri, ok gaf hann henni bólstað[8] í Borg ardal fyrir innan Álptafjörð. Hún lèt gera ská sinn um[9] þvera þjóðbraut, ok [skyldu allir men ríða þar í gegnum[10]. Þar stóð jafnan[11] borð, matr á, gefinn hverjum er hafa vildu; af slíku [sama þótti hún hit mesta göfugkvendi[13]. [Gei ríðr hafði áttan Björn, son Bölverks blindíng trjónu[14], ok hèt Þórólfr son þeirra. Hann var ví íngr mikill, ok[15] kom út nokkuru síðar en móð hans, ok var með henni hinn fyrsta vetr. Honu þótti þar[16] lítit búland, ok skoraði á Úlfar kap

1) *udel. S.* 2) *till. af Tr, M.* 3) *saal. Tr, M; disse Ord ud lades (oprindelig) af A, D, K, N, P, S;* því Ari hinn fr telr hana með börnum Þorsteins, *thi Are Frode anförer hen blandt Thorsteins Börn, A; O har derimod:* ekki ... Uðr hèt, telr Ari hinn fróði hana með börnum Þorsteins rauða, *U. saal. Tr;* börnum Þorsteins, *A, M.* 5) *udel. af A.* 6) *udel. S.* 7) *dette udelade A, D, K, S, U.* 8) bústað, *Tr;* land, *D, K, S.* 9) *Tr.* 10) skulu þar allir ríða í gegnum, *A, D, P.* 11) *till.* 12) örlæti, *till. P.* 13) *saal. Tr;* s. þ. h. h. m. göfugmenni, varð hún vinsæl, *fik hun mange Venner, D, K, N, S, U.* 14) *s. P, Q, D, K, M, N, U; derimod Tr, H, O, P, L:* Geirríði hafði átta Bjö

at hun var en Datter af Thorstein Röd, men Are Thorgilssön den Lærde antager hende paa ingen Maade for at have været eet af hans Börn. Thorolf og Unnur havde en Sön sammen, som blev kaldet Stein. Den Dreng gav Thorolf sin Velynder Thor, og kaldte ham derfor Thorstein (Thors Steen); Drengen tog meget hurtig til i Væxt og Styrke. Hallstein Thorolfsön ægtede Osk, Dätter af Thorstein Röd. Deres Sön hed Thorstein. Thorolf opfostrede ham, og kaldte ham Thorstein Surt, men sin egen Sön kaldte han Thorstein Thorskabit.

8. I denne Tid kom Geirrid, Söster til Geirrod paa Eyre, hertil Landet, og han gav hende Bopæl i Borgardal, indenfor Alptefjorden. Hun lod opföre en Bygning tversover Veien, saa at alle Reisende maatte ride derigjennem. Der stod bestandig et Bord med Mad paa, der blev givet til enhver som vilde tage derimod. Formedelst dette blev hun anseet for en meget hæderlig Kone[38]. Björn, en Sön af Bölverk Blindingatrjona, havde för havt Geirrid tilægte. Deres Sön hed Thorolf; han var en stor Viking (Sökriger). Han kom til Island noget senere end hans Moder, og var hos hende den förste Vinter[39]. Thorolf syntes at Gaarden manglede godt Jordsmon; for at erhverve dette, udfordrede han Ulfar Kæmpe til regel-

---

blindingatrjóna, *Björn Blindingatrjona havde havt Geirrid tilægte, A, D, T;* Björn Bölverksson, *S. Vor Text stemmer overens med Landnáma* 2 *P.* 13 *K. jvf.* 5 *P.* 7 *K. Derimod skrive A, D Tilnavnet:* blindingatrönu. [15]) *udel. Tr.* [16]) þat, *Tr.*

til landa, ok bauð honum hólmgaungu, því hann var við aldr ok barnlaus. Úlfar kveðst heldr vilja deyja[1], en vera kúgaðr af Þórólfi[2] þeir gengu á hólm í Álptafirði, ok fèll þar á hólmi Úlfarr, en Þórólfr varð sár á fæti, ok gekk jafnan síðan haltr; (af þessu) var hann kallaðr bægifótr[3] [ok er hann lengi við þessa sögu, ok sjaldan við gott kendr, sem síðar mun sagt verða[4]. Hann gerði bú í Hvammi í Þórsárdal, ok tók hann lönd öll eptir Úlfar, ok var inn mesti ójafnaðarmaðr. Hann seldi lönd leysíngjum Þorbrands[5] [í Álptafirði: Úlfari Úlfarsfell, Avrlýgi Avrlýgsstaði[6], ok bjuggu þeir þar lengi síðan[7]. Þórólfr bægifótr átti þrjú börn. Arnkell hèt son hans, Gunnfríðr dóttir er átti Þorbeinn[8] á Þorbeinsstöðum inn[9] á Vazhálsi, innfrá [brekku frá[10] Drápuhlíð. [Þeirra synir voru þeir Sigmundr ok Þorgils, en [dóttir þeirra[11] var Þorgerðr, er átti Vigfús í Drápuhlíð[12]. Önnur dóttir Þórólfs var Geirríðr, er átti Þórólfr, son Herjólfs hólkinrasta[13], ok bjuggu þau í Máfahlíð. [Börn þeirra voru þau Þórarinn[14] hinn svarti ok Guðný[15].

9. Þórólfr Mostrarskegg andaðist á Hofstöðum, [ok var heygðr í Haugsnesi út frá Hofstöð-

[1]) falla með drengskap, *falde som en kjæk Mand, S.* [2]) neinum, *nogen, S.* [3]) bækilfótr, *P.* [4]) *udelades af Tr.* [5]) sínum, *sine, P.* [6]) *saal. Tr;* Avrlaugi Avrlaugsstaði, *A,D.* [7]) *fra [udel. af S.* [8]) *saal. D;* Þorbeinr, *Tr;* Þorbeiner, *A,P;* Þorbjörn, *T.* [9]) *t. Tr.* [10]) *udel. af Tr, M.* [11]) *saal. Tr,D;* hans dóttir, *hans Datter, A,S.* [12]) *Stykket fra det förste [udelades af Tr i Texten, men tilföies sammesteds i en Variant med den her optagne afvigende Læsemaade:* dóttir þeirra. *K har ligesom A*

mæssig Tvekamp, fordi han allerede var bleven aldrende, og havde ingen Börn. Ulfar erklærede, at han heller vilde döe, end blive underkuet af Thorolf. Tvekampen gik for sig i Alptafjord, da Ulfar faldt paa Kamppladsen, men Thorolf blev saaledes saaret paa den ene Fod, at han stedse siden var halt og blev kaldet Thorolf Skjævbeen. Han omtales meget i denne Saga, men kun sjelden til det bedre, efter hvad der siden vil blive fortalt. Han bosatte sig paa Hvamm i Thorsaadalen, og bemægtigede sig Ulfars Jordeiendomme, samt var (stedse) en meget ubillig Mand. Han solgte Jordlodder til Thorbrands Frigivne fra Alptefjord, nemlig Ulfarsfell til Ulfar og Örlygstade til Örlyg; de boede der siden længe[40]. Thorolf Skjævbeen havde tre Börn. Arnkel hed hans Sön; en Datter, Gunnfrid, blev gift med Thorbein paa Thorbeinstade, paa (Bjergryggen) Vatnshals, inden for Brinken ved Drapelid. Deres Sönner hed Sigmund og Thorgils, men deres Datter, Thorgerde, var gift med Vigfus paa Drapelid. En anden Datter af Thorolf hed Geirrid, gift med Thorolf, en Sön af Herjulf Holkenrasse; de boede i Maagelid[41]. Deres Börn vare: Thoraren Svarte (den sorte eller mörkladne) og Gudny[42].

9. Thorolf Mostrarskjæg afgik ved Döden paa Hofstade, og blev jordet i en Höi paa Höinæsset

---

.... Þorgils, en hans dóttir var Þorgerðr *o. s. v.* [13]) hólkinraza, *T.* [14]) *andre* Þorsteinn *(urigtig)*. [15]) *see Anmærkningen. 8 har fra [:* Þeirra son var Þórarinn svarti.

um[1]. Þá tók Þorsteinn Þorskabítr [föður sína[2]. Hann fèkk[3] Þóru, dóttur Ólafs feil systur Þórðar gellis, er þá bjó í Hvammi. Þann tíma var svâ mikill uppgángr[4] Kjallekín at þeir þóttust [fyrir öðrum[6] mönnum þar sveit. [Voru þeir ok svâ margir, ættmenn Bjar at eingi frændabálkr var svâ jafnmikill í Bre firði. Þá bjó Barna-Kjallakr, frændi þeirra Meðalfellsströnd, þar sem nú heitir á Kjalla stöðum[9]. Hann átti marga sonu ok vel men þeir veittu allir frændum sínum fyri sunnan fjö inn á þíngum ok mannfundum. Þat var eitt á Þórsnesþíngi at þeir mágar Þorgrímr Kjalla son ok Ásgeirr á Eyri[10] gerðu orð á því at þ mundu eigi leggja[11] drag undir ofmetnað Þórsn ínga í því, [at þeir mundu eigi gánga eyrind sinna þar á grasi, sem annarsstaðar á mannfu um, þótt þeir væri svâ stoltir[13], at þeir ge [land sitt[14] helgara en aðrar jarðir i Breiðafi Lýstu þeir þá því, at þeir mundu [ekki tro skó[15] sína[16] til þess[17] at gánga þar á útsker a álfreka[19]. En er þessa verðr vís[20] Þorsteinn Þorsl

---

[1]) *indskydet senere af Tr. (efter Ordet Hvammi); iste derfor have D,K blot:* i Hauganesi ɔ: *paa Höienes Næs e Forbjerg.* [2]) við föðurleifð sinni, *D,S o. fl.* [3]) gekk at e *Tr,M.O.* [4]) ofsi, *Tr,D.* [5]) Kjalleklinga, *Tr o. a.* [6]) öðrum, *M; D udel.* öðrum, *da Meningen bliver: de troede at være andres Overmænd.* [7]) i, *Tr.* [8]) *saal. Tr; dette samm drages eller meddeles saal. kortere af A,P:* Voru ok svâ ma ir frændr þeirra á Meðalfellsströnd. Kjallakr (bjó) á Kjalla stöðum. [9]) mannaða, *I.* [10]) *Saavel L som begge Afskrifter*

uden for samme Gaard[43]. Da tog Thorstein Thorskabit mod sin Fædrenearv. Han fik tilægte Thora, en Datter af Olaf Feilan, Söster til Thord Geller, som da boede paa Hvamm[44]. I den Tid var Kjallekingernes Opkomst saa stor, at de ansaae sig for fornemmere end andre Mænd i det Bygdelag. Björns Slægtninge vare ogsaa saa talrige, at ingen Slægtstamme i hele Bredefjorden var saa stor som den. Da boede Börne-Kjallak, deres Frænde, paa Medalfellsstranden, og det Sted som nu kaldes Kjallaksstade[45]. Han havde mange Sönner, som alle vare vel oplærte. De understöttede samtlige deres Frænder sönden for Fjorden paa Thinge og i Folkeforsamlinger. Det tildrog sig et Foraar paa Thorsnæs Thing, at Svogeren Thorgrim Kjallaksön og Asgeir paa Eyre lode de Ord falde, at de ikke vilde saaledes bidrage til at foröge Thorsnæsboernes Overmod, at de mere skulde holde sig fra fornödne Ærender der paa græsgroet Mark, end andetsteds ved Folkesamlinger, skjönt hine vare saa stolte, at de tillagde deres Grunde större Hellighed end andet Jordsmon ved Bredefjorden. De erklærede da offentlig at de ikke vilde slide deres Skoe, for at gaae ud til Skærene for slig Fornödenheds Skyld. Da Thorstein Thor-

---

den Resenske Membran have her den feilskrevne Gjentagelse at þeir, *som og er optagen i den trykte Udgaves Text.* 11) þa, *till. D.* 12) ok þat at þeir mundi gánga þar örna, *Tr; andre:* erinda. 13) *saal. Tr;* stollz, *A,D,N.* 14) lönd sín, *Tr.* 15) skoo, *A;* skó, *Tr, (efter den nyere Skrivemaade),* 16) *udel. Tr.* 17) *udel. Tr.* 18) *till. Tr.* 19) *S fra* (eigi gánga í útsker álfreka. 20) varr, *Tr.*

bítr, vildi hann [þat með engu móti þola[1], þeir sörgaði völl þann, er Þórólfr faðir ha hafði [helgat ok[3] tignat [um fram aðra staði í si landeign[4]. Heimti hann þá at sèr vini sína frændr[5], ok ætlaði at verja[6] vígi völlinn, ef] ætlaði[7] at sörga hann. At þessu ráði hu með honum Þorgeirr keingr[8], son Geirruðar á E ok Álptfirðíngar, Þorfinnr ok Þorbrandr son[9] ha Þórólfr bægifótr ok margir aðrir [þíngmenn o vinir Þorsteins. En um kveldit, er Kjallekín; eru mettir, tóku þeir vâpn sín, ok gengu út[1] nesit. En er þeir Þorsteinn sá [þetta, at þ sneru[12] af þeim veg, er lá t[…]skersins, hlupu þ til vâpna, ok runnu[13] eptir þeim með ópi ok eg an. Kjallekíngar sá þetta ok hlupu saman, vörðu sik. Þórsnesíngar gerðu svâ harða gaungu[14], at Kjallekíngar hrukku [ofan af vellin ok[15] í fjöruna, snerust þeir þá við, [tókst þá l harðasta atlaga[16]. Kjallekíngar[17] voru færri, e höfðu einvala lið [til bardaga[19]. Skógstrendíng verða varir við, Þorgestr hinn gamli[20] ok Áslá úr Lángadal; hlaupa þeir þá til, ok gánga á mi Voru hvorirtveggju hinir óðustu[21], ok fengu þeir e

---

[1]) eigi, *Tr.* [2]) þeirra, *Tr.* [3]) *tillægges af B.* [4]) *udel* [5]) *tillægger D.* [6]) þeim, *till. Tr.* [7]) hygðist, *Tr.* [8]) *saal.* *F,G,P,S o. fl.; udel. i Tr.* [9]) *saal. Tr;* ok synir, *A,D,K,N,U* (*uden Sandsynlighed*). [10]) *udel. S.* [11]) *till. Tr.* [12]) *udel.* at þeir snú, (*urigtig*) *Tr.* [13]) *udel. A.* [14]) *saal. Tr o. a;* lögu, *A, D, K.* [15]) undan ofan, *S.* [16]) *udel. af S;* ok v þar enn harðasti bardagi með þeim, *Tr.* [17]) þeir Kjallakr, [18]) ok, *Tr.* [19]) *udel, Tr;* at telja, *till. M; fra förste* [

skabit fik dette at vide, vilde han paa ingen Maade taale det, at de besudlede den Mark, som hans Fader Thorolf havde helliget og hædret fremfor andre Steder paa sin egen Lod. Han sammenkaldte da sine Venner og Frænder, samt foresatte sig at forsvare den viede Slette, hvis de agtede at vanhellige den. Denne hans Beslutning blev samtykt af Thorgeir Keing, Sön af Geirrod paa Eyre; af Alptefjordsboerne, Thorfinn og hans Sön Thorbrand, samt Thorolf Skjævbeen og mange andre af Thorsteins Thingsognsmænd og Venner. Om Aftenen, da Kjallekingerne vare mætte, toge de deres Vaaben og ginge ud paa Næsset. Da Thorstein og hans Tilhængere bleve det vaer, at de vendte sig fra den Vei som laae til Skjæret, grebe de deres Vaaben, og löbe efter dem med Skrig og Udfordringer. Kjallekingerne mærkede dette, sluttede sig tæt til hinanden, og forsvarede sig selv. Thorsnæsboerne gjorde da et saa heftigt Angreb, at Kjallekingerne maatte trække sig tilbage fra Marken ned paa Strandbredden, hvor de vendte sig omkring, og da begyndtes den heftigste Træfning. Kjallekingerne vare færre, men havde udsögte Folk til denne Kamp. Skovstrandsboerne, Thorgest den Gamle og Aslak fra Langedal, lagde Mærke til det Skete; de löb da dertil og blandede sig mellem de Stridende. Begge Hovedparter fore rasende

---

höfðu eigi vald fyri þeim, *maatte vige for deres Overmagt, S.*

[20]) ok synir hans, *till. D, K, N, S, U (men neppe sandsynlig).*

[21]) áköfustu, *D, K, N.*

skilit þá, áðr þeir hètu at veita þeim[1], er [þeirra orð vildu virða[2] til skilnaðarins. Urðu þeir við þat skildir með því móti, at Kjallekíngar náðu eigi at gánga upp á völlinn. Stigu þeir þá á skip, ok fóru á braut af því þíngi. Hèr[3] fèllu menn af hvorumtveggjum, ok fleiri af Kjallekíngum, en fjöldi varð sárr. Griðum varð engum á komit, þvíat hvoregir vildu þau[4] selja, ok hètu hvorir öðrum atförum[5], þegar [er mætti[6]. Völlrinn var orðinn alblóðugr, þar er þeir fundust[7], [ok svâ þar er þeir þórsnesíngar stóðu, meðan bardaginn[8] var[9].

10. Eptir þíngit höfðu setur fjölmennar hvorirtveggju, ok voru þá allmiklar dylgjur með þeim. Vinir þeirra tóku þá þat ráð, at senda eptir þórði gelli, er þá var mestr höfðíngi[10] í Breiðafirði. Hann var frændi Kjallaks[11], en námágr þorsteins, ok þótti hann líkligastr til at [gera þá sátta[12]. En er [þessi tíðindi komu til þórðar[13], fór hann til með[14] marga menn, ok leitaði um sættirnar. Fann hann [at stórum lángt var á milli[15], en þó fèkk hann griðum á komit [með þeim, ok stefnulagi. þar urðu þær málalyktir, at

---

1) *udel. Tr.* 2) heyra, *Tr;* at þeirra orðum gerði, *U.* 3) þar, *Tr.* 4) *till. Ra, β; ved en Trykfeil* þá, *Tr.* 5) ólörum, *Ufærd, Ulykke, I;* afarkostum, *U.* 6) því mætti viðkoma, *naar Leilighed gaves, Tr.* 7) börðust, *Tr.* 8) barizt, *Tr.* 9) *fra [udelades af U.* 10) hofingi, *A, K, Tr, E, o. fl.;* höfðíngi, *Hövding, N, U.* 11) Kjall., *A;* Kjalleklínga, *Tr;* Kjallaks, *E.* 12) sætta þá, *Tr, E.* 13) þórði kom þessi orðsending, *Tr, E,* 14) við, *Tr.* 15) at stór lángt var á millum þeirra þykkju, *Tr, E, H, O, L o. fl.;* at mikit var á milli, *F, P;* var þar lángt á milli, *D, K, N;* lagt á milli, *S;* varð þar lángt til, *U.*

frem, saa at de Mæglende ikke kunde skille dem ad, för de lovede at understötte dem, som vilde agte deres Mægling om Stilstand. De bleve da saaledes skilte fra hinanden paa de Vilkaar, at Kjallekingerne ikke fik Lov til at gaae op paa Marken. De bestege deres Fartöier, og toge bort fra dette Thing. Der faldt mange af begge Partier, dog flere af Kjallekingerne, men en stor Mængde blev saaret. Ingen Fredlysning kunde man tilveiebringe, da ingen af Parterne vilde skaane den anden, men de truede hinanden gjensidig med Angreb, saasnart Leilighed kunde gives. Marken var bleven ganske blodig, paa det Sted hvor de först kom i Haandmænge, samt ligeledes der hvor Thorsnæsbeboerne stode, medens Træfningen holdtes.

10. Efter Thinget samledes begge Partier i store Flokke (paa visse Gaarde), og Forholdene mellem dem vare höist betænkelige. Deres Venner toge da den Beslutning, at sende Bud efter Thord Geller, som da var den ypperste Tempelforstander i Bredefjorden. Han var Kjallaks Frænde, men nærbesvogret med Thorstein, og ansaaes saaledes for mest skikket til at stifte Fred mellem dem. Da Thord hörte, hvad der var skeet, tog han derhen med et stort Fölge, og sögte at tilveiebringe Forliget. Snart mærkede han, at den indbyrdes Frastand af Parternes forskjellige Meninger var meget stor, men dog udvirkede han en Stilstand mellem dem og tillige Berammelsen af et Stæv-

Þórðr skyldi gera [með þeim[1], með því móti, [Kjallekíngar skildu[2] þat til, [at þeir[3] mun aldrigi gánga í Dritsker eyrinda sinna. En Þ steinn [skoraði þat í[4], at þeir skyldi eigi sön völlinn, [þann er hann bannaði þá, heldr en fy Kjallekíngar kváðu alla menn þá óhelga, er fa höfðu af[5] Þorsteini, fyri þat[6] er þeir fóru fyrri m þann hug at [vinna á mönnum[7], en Þórsnesíng sögðu Kjallekínga óhelga fallit hafa fyri lagabr þat er þeir [vildu gera þar á heilögu þíngi[8]. I [þó vandliga væri fyriskilit, þá gekk Þórðr í ger ina, ok vildi þat heldr, en þeir deildi[9]. Þór hafði þat upphaf gerðarinnar, at [sá skyldi[10] ha happ, er hlotit hafði; kvað þar eingi víg bæ skyldu, þau er þar höfðu orðit á[11] Þórsnesi, e áverka, en kallaði völlinn spilltan af heiptarblóði, niðr hafði komit, ok kallaði þá jörð nú ekki hel ari en aðra. Kallaði hann þá þessu[12] valda, fyrri höfðu gerzt til áverka við aðra, ok kalla þar[13] friðbrot framit; kvað þar ok þíngit ei skyldu vera[14] síðan. En til þess at þeir væri v

---

[1]) um, *Tr.; fra förste [udel. af S.* [2]) Þorsteinn skyldi,
[3]) Kjalleklíngar, *Tr.* [4]) skyldi þat til, *Tr.* , [5]) fyri, *Tr o. fl. (tvetydigt).* [6]) lögbrot, *tillægger U.* [7]) *saaledes ogs F, M*; berjast, *Tr.* [8]) *saal. ogsaa F;* görðu, *D;* gerðu þar helgoðu þingi, *Tr.* [9]) *saaledes D;* þó at vandliga veri und skilit gerðinni, þá játaði Þórðr at gera, ok vildi heldr þat, þeir skildi ósáttir, *Tr.* En þótt vandliga þótti skilit undir ger ina, þá játaðist Þórðr þó ígöngu [í] gerðina, ok vildi þat hel en þeir deildi, *A.* [10]) hann kallar at sá skal, *Tr.*
saal. Tr; í, *A.* [12]) *Þ. D;* þessa, *A;* því, *Tr.* [13]) þat eitt,
R, E. [14]) verr, *saal. Tr, R o. fl.*

nemöde. Der fik Forhandlingerne det Udfald, at Thord skulde afsige en Voldgiftskjendelse mellem dem, paa de Vilkaar, at Kjallekingerne forbeholdt sig fuldkommen Fritagelse for at gaae ud til Dritskjær i fornödent Ærende, men Thorstein tilstod det paa den Betingelse, at de ikke maatte vanhellige den af ham fredede Mark, ligesaa lidet som forhen. Kjallekingerne paastode, at alle de Mænd, som vare faldne af Thorsteins Parti, skulde betragtes som faldne paa deres Gjerninger, i det de först fore frem i det Forsæt at anfalde Folk voldelig, — men Thorsnæsboerne fremförte sammeslags Paastand mod Kjallekingerne, formedelst det Lovbrud som de havde agtet at foretage der paa fredhelligt Thing. Skjönt de opgivne Betingelser saaledes vare höist vanskelige at opfylde, paatog Thord sig dog Voldgiftsbehandlingen af Sagen, for derved at forebygge al Trætte mellem dem fremdeles. Thord indledte sin Kjendelse med den Bestemmelse, at enhver af de Stridende skulde beholde den Fordeel, han alt havde opnaaet, men eragtede, at ingen Drab eller Beskadigelser, som vare skete der paa Thorsnæs Thing, skulde afsones med Böder, da han antog, at Marken var bleven vanhelliget ved det Blod, som i lidenskabelig Heftighed var blevet udgydet over den, hvorfor han ikke ansaae det Jordsmon nu for mere helligt end andre. Han erklærede, at de vare Aarsag dertil, som för havde fjendtlig anfaldet andre, og at Fredsbrudet derved var blevet udövet, lige-

sáttir ok vinir [þaðan frá[1], gerði hann þat, Þorgrímr Kjallaksson skyldi halda upp hofinu helmíngi, [ok svâ þínginu[2], ok hafa hálfan hofto ok svâ þíngmenn at helmíngi[3], veita ok Þo steini til allra mála þaðan frá[4], ok styrkja han hveriga helgi[5] sem hann vildi á leggja þíng þar sem næst væri sett. [Hèrmeð gipti Þór [gellir Þorgrími Kjallakssyni Þórhildi, frændkor sína, dóttur Þorkels meinakrs, nábúa síns[6]. [V hann af því kallaðr Þorgrímr goði[7]. Þeir færð þá þíngit [inn í nesit[8], þar sem [næstum var set ok stendr (þat) þar enn[9]. Ok [þá er[10] Þórðr gelli skipaði fjórðúngaþíng, lèt hann þar vera fjórð úngsþíng[11] Vestfirðínga. [Skulu menn þang sækja úr öllum Vestfirðínga fjórðúngi[12]. [Skul menn þar á þínginu setja dómhríng, þann[13] menn voru dæmdir í til blóts[14]. Í þeim hrír stendr [Þórs steinn[15], er menn voru brotnir um, [blótat var[16], ok sèr enn blóðslitin á steininun Var [þar þá[17] enn mesti helgistaðr, en ekki va mönnum þat bannat at gánga eyrinda[18] sinna [þar á grasi sem vildi[20].

---

[1]) þaðan af, *Tr*; síðan, *E*. [2]) *till. D, K, N*. [3]) *tillæg M, H, O; den samme Mening udtrykkes af U*. [4]) af, *Tr*. [5]) hveriga helga, *Tr, R, L*. [6]) *saal. Tr, M, H*; dóttur sína Þorgrir *sin Datter til Thorgrim, A*; Þorsteini, *S*; *fra förste* [Hèr í mót gi Þórðr Þorsteini dóttur sína, *derimod giftede Thord sin Datter m Thorstein, D, K, N, U; saaledes ogsaa F*: Hèrmeð gipti Þór dóttur sína Þorsteini, svo meiri teingðir (trygðir, *P*) yrði ok .. trygðr, P. *Jfr. Anm.* 46. [7]) *till. Tr*. [8]) *till. Tr, R, L*. [9]) er, *Tr*. [10]) þar sem, *Tr*; [11]) fjórðúngaþíng, *Tr*. [12]) *sa ogsaa F, U*; skyldu m. þ. s. um alla Vestfjörðu, *Tr*. [13]) þ sèr enn dómhríng þann, *Tr*. [14]) *saal. andre*; blóðs, *A*.

som han og bestemte, at Thinget ikke mere skulde holdes der. Men paa det at de, fra den Tid af, skulde være vel forligte og hinandens Venner, kjendte han for Ret, at Thorgrim Kjallaksön skulde udrede den halve Omkostning til Gudehusets Vedligeholdelse, imod at oppebære den halve Tempelskat, og raade over Halvdelen af Thinglaugets Indbyggere; dog skulde han derefter understötte Thorstein i alle Sager, og staae ham bi i Bestemmelsen af enhver Art af Hellighed, som han vilde tillægge det Thing, som dernæst paany skulde sættes. Derhos bortgiftede Thord Geller sin Beslægtede, Thorhilde, en Datter af sin Nabo, Thorkel Meinakur, til Thorgrim Kjallaksön[46]. Af ovenmeldte Aarsag blev Thorgrim (siden) kaldet Gode. De flyttede da Thinget ud paa Næsset, hvor det næst derefter blev sat, og hvor det endnu staaer. Da Thord Geller indrettede Fjerdings-Thinge (paa Island), gjorde han det samme Thing til et saadant for Vestfjordene; dertil maae alle den Fjerdings Indbyggere söge. Der paa Thinget skulde man anlægge den Domkreds, hvori de, som burde ofres, bleve dömte dertil. I den Kreds staaer Thors Steen, hvorpaa de Offredes Rygge bleve brudte tversover, og endnu seer man Blodfarven paa den Klippe. Der var da det ypperste Helligdomssted[47], men dog blev det ikke formeent Folk, at gaae afsides der paa Græsset for legemlig Fornödenheds Skyld, eftersom enhver vilde.

---

stór steinn, *en Klippe, S.* [16]) til blóta voru hafðir, *Tr;* tilblótaß var, *D,K.* [17]) á þvi þingi, *Tr.* [18]) örna, *Tr.* [19]) þá er þeir vildu sjálfir, *till. P,I.* [20]) *udel. Tr, R o. fl.*

11. Þorsteinn þorskabítr gerðist hinn me rausnarmaðr. Hann hafði með sèr jafnan L frelsíngja; var hann [ok atdráttamaðr mikill jafnan sjálfr í fiskiróðrum[2]. Hann lèt bæ rei at Helgafelli, ok færði þángat bú sitt, ok var þ hinn mesti höfuðbær[3] [í þat mund[4]. Hann lèt bæ gera [þar nær[5] á nesinu, sem þíngit hafði ve it[6]. Þann bæ lèt hann ok mjök vanda, ok g hann síðan Þorsteini surt, [frænda sínum[7]. B hann þar síðan[8], ok varð hinn mesti spekíngr at vi [Þorsteinn þorskabítr[9] átti son, er kallaðr var Börk digri. En sumar þat, er Þorsteinn varð hálfþr tugr, fæddi[10] Þóra sveinbarn, ok var Grímr nefnd er vatni var ausinn. Þann svein gaf Þorsteinn Þó ok kvað vera skyldu hofgoða, ok kallar hann Þo grím. Þat sama haust fór Þorsteinn út í Hösl uldsey til fángs. Þat var eitt kveld um haustit sauðamaðr Þorsteins fór at fè fyri norðan[11] Helg afell. Hann sá at fjallit laukst upp norðan. Han sá inn í fjallit elda stóra, ok heyrði þángat glaum mikinn [ok hornahljóð[12]. Ok er hann hlýddi, e hann næmi [nokkra orða skil[13], heyrði hann Þar var heilsat Þorsteini þorskabít ok förunaut um hans, ok mælt at hann skyldi sitja í öndveg

[1]) 70, *S.* [2]) sjálfr viðdráttasamr ok jafnan at útróðri, *D;* at dráttasamr *(o. s. v.) K, N;* athafnarmaðr, *M.* [3]) *saal. og saa fl* hofstaðr, *Tempelsted, Tr, R, L, (W), E o. fl.* [4]) *tilf. Tr.* [5]) nær því, *T* [6]) *Her ophörer det förste sammenhængende Fragment af den forskjellige Henseender ypperlige Membran A.* [7]) sonarsyn sínum ok náfrænda, *E.* [8]) um hríð, *nogen Tid, M.* [9]) þa Þorsteinn ok Þóra áttu, *D, K, N, P.* [10]) ól, *D, K, N.* [11]) neðan, *ne*

11. Thorstein Thorskabit blev en meget anseelig og gavmild Mand. Han havde stedse 60 frie Karle hos sig. Han sörgede og vel for al Tilförsel, samt beskjeftigede sig jevnlig selv med Fiskefangst. Han lod opföre en Gaard ved Helgafell, og forflyttede sit hele Bo dertil; der var i den Tid den störste Hovedgaard[48]; han lod ogsaa en Gaard bygge paa Næsset, i Nærheden der af, hvor Thinget havde været. Dens Bygninger lod han opföre, og indrette med megen Omhu, og gav derpaa sin Frænde, Thorstein Surt, hele Gaarden. Han boede der siden, og blev meget udmærket ved sin store Viisdom[49]. Thorstein Thorskabit havde en Sön, som blev kaldet Börk den Tykke. Den Sommer da Thorstein var 25 Aar gammel, födte Thora en Dreng, som ved Vandets Overösning[50] blev kaldt Grim. Thorstein gav (helligede) Thor denne Dreng, sagde at han skulde blive Hofgode (Tempelforstander), og kaldte ham (derfor) Thor-Grim. Den samme Höst drog Thorstein ud til Höskuldsö paa Fiskefangst. En Aften om Efteraaret passede Thorsteins Hyrde hans Faar norden for det hellige Bjerg. Han saae at Fjeldet aabnede sig paa Nordsiden. Inde i Bjerget saae han store Ilde, og hörte derfra megen Larm og Lyd af Horn. Og da han lyttede efter, om han kunde höre Ordene tydelig, hörte han at man der hilste Thorstein Thorskabit og hans Fölgesvende, samt sagde at han skulde sidde i Höi-

den, M. [12]) *saal. M;* hornaskvol, *Tr,T,H,O,L; udel. af D,K, N,P,S,U.* [13]) orðaskil nokkur, *D,K.*

gegnt[1] feðr sínum[2]. Þenna fyriburð[3] sagði sauð maðr Þóru, konu Þorsteins, um kveldit, [ok þó eigi yfirþegjandi[4]. Hún lèt sèr fátt um finna ok kallar vera mega at þetta væri fyriboðan stæ tíðenda. Um morgininn eptir komu menn utan Höskuldsey, ok sögðu þau tíðindi, at Þorstei þorskabítr hafði druknat í fiskiróðri, ok þó mönnum þat mikill skaði. Þóra hèlt þar bú ep ir, ok ræðst sá maðr til með henni, er Hallvarðr h [Þau áttu son, er Márr hèt[5].

12. Synir Þorsteins þorskabíts uxu þar up heima með móður sinni, ok voru [hinir efniligst menn[6], ok var Þorgrímr fyri þeim í öllu, ok v þegar hofgoði[7], [er hann hafði aldr til[8]. Þo grímr kvongaðist vestr í Dýrafjörð[9], ok fèkk Þó dísar Súrsdóttur[10], ok rèðst hann þángat vestr t mága sinna, Gísla ok Þorkels. Þorgrímr drap Vestein Vesteinsson at haustboði í Haukadal, e annat haust eptir, þá er Þorgrímr var hálfþrítug sem faðir hans, þá drap[12] Gísli[13], mágr hans, han at haustboði á Sæbóli. Nokkurum nóttum síð fæddi Þórdís, kona hans, barn, ok var sá svein kallaðr Þorgrímr eptir feðr sínum. [Litlu síðar giptist Þórdís Berki hinum digra, bróður Þorgrím ok rèðst hann til búss með henni til Helgafell

1) gagnvert, *D, K, N.* 2) Ok var svå við hann mæ velkominn, Þorsteinn þorskabítr! ok set þik *í* öndvegi hjá fö ur þínum Þórólfi Mostrarskegg, *t. H.* 3) atburð, *D, K N, P, S.* *till. M.* 5) *udelades af K, U.* 6) menn efnilegir, *S.* 7) *sa* *M, D, K, N;* höfðingi, *andre.* 8) ok þrekvirki *till. M;* þeg hann mátti fyrir aldrs sökum, *D, K.* 9) Dýrafirði, *D, K.* *saaledes rigtig D, F, H, O, N, P;* Surtsdóttur, *Tr, L, M, K, T,*

sædet, lige over for hans Fader[11]. Dette Syn fortalte Hyrden den Aften til Thorsteins Hustru Thora, da han troede at det ikke burde forties. Hun lod som hun ikke var ret fornöiet over denne Underretning, og sagde det kunde hænde sig at dette var et Varsel for större Tidender. Den næste Morgen kom nogle Mænd ude fra Höskuldsöen, og fortalte den Nyhed, at Thorstein Thorskabit var druknet, i det han havde roet paa Fiskefangst, hvilket Folk ansaae for et stort Tab. Thora forestod det efterladte Bo, til hvis Bestyrelse med sig hun antog en Mand, som hed Hallvard. De avlede en Sön sammen, som blev kaldt Mar.

12. Thorstein Thorskabits Sönner opvoxte der hjemme hos deres Moder, og bleve særdeles haabefulde; dog havde Thorgrim i alt Fortrinet, og blev Hofgode, saasnart hans Alder tillod det. Thorgrim giftede sig vesterpaa i Dyrefjorden med Thordis Sursdatter, samt flyttede did vestefter til sine Svogre, Gisle og Thorkel. Thorgrim dræbte Vestein Vesteinsön i et Höstgilde i Hökedal, men i det næste Efteraar, da Thorgrim var 25 Aar gammel ligesom hans Fader, dræbte Gisle, hans Svoger, ham selv i Höstgildet paa Söbol[52]. Nogle Nætter derefter födte Thordis, hans Kone, en Sön, som blev kaldt Thorgrim, efter hans Fader. Kort derefter giftede Thordis sig med Börk den Tykke, Thorgrims Broder, som overtog med hende Boets Be-

o. fl.; Saurtsdóttur, *S.* [11]) vo, *D, K, N.* [12]) vo, *D, K, N, S.* [13]) Gilsi, *N.* [14]) siðan, *derefter*, *D, K, N, P.*

þá fór þorgrímr, son hennar, í Álptefjörð, ok var þ
at fóstri með þorbrandi. Hann var heldr[1] úsv
í æskunni, ok var [af því[2] Snerrir[3] kallaðr, [ok e
ir þat Snorri[4].

[1]) údæll ok, *till. M.* [2]) *saaledes D, K, N*; *andre blot:* ha
[3]) Snertr, *T.* [4]) *udelades af D, K; U har alene fölgende j
förste [*: ok því var hann Snorri kallaðr.

ANMÆRKNINGER.

[1]) Hersen eller Friherren Ketil Flatnef boede i Roms
len; hans her nævnte 4 Börn bleve bosatte i Island, h
fleste mest anseete Indbyggere nedstamme fra dem. Ha
Farfader Grim siges i Landnamas Tillæg (*l. c.* S. 255) at ha
været en Sön af *Hjaldur*, Kong Vatnars Sön. Dette ste
mer ikke overeens med den Variant, som udgiver Gri
for at have været en Sön af den bekjendte Kæmpe Ha
björn Halvtrold fra Öen Hrafnista. Om Ketils ene S
Björn, og hans Afkom, forekommer adskilligt her. O
den anden, Helge, der er bekjendt i Islands Historie s
Landnamsmand, med Tilnavn Bjola (*bjóla*), see Lan
1· P. 11—12 Cap. og 12 P. 16 Cap.; jfr. *Laxdæla-Sa*
(oversat af Repp, udgiven af den Kgl. Arnæ-Magnæans
Commission 4, 1826) S. 2 o. f. samt Landnama 1 P. 1
og 11 Cap.; 2 P. 11 Cap.

[2]) Jvf. endvidere Snorre Sturlesön i Harald Haarfage
Saga, 20 og 22 Cap.

[3]) Den förste Aarsag til Ketils Udvandring og flere O
stændigheder derved fortælles noget anderledes i Laxdæ
som ogsaa foregiver at Björn udvandrede da strax f
Norge med sin Fader m. m., hvori Eyrbyggja og Landna
dog sandsynligviis staae mere til Troende.

[4]) Om hende fortælles mere i de ovenanförte Saga
samt endvidere her ovenfor i Thorfinn Karlsefnes Sa
S. 354, 356, 449.

styrelse paa Helgafell. Da tog Thorgrim, hendes Sön, til Alptafjord, og blev opfostret der hos Thorbrand. Han var noget balstyrig i sin Barndom, og blev derfor kaldt Snerrir, men derefter Snorre[53].

---

[5]) See om Kong Olaf den Hvide, Begyndelsen til Thorfinn Karlsefnes Saga her ovenfor S. 352 o f., 444 o. f.

[6]) Da Eyrbyggjas lærde Udgiver ikke har kjendt denne mærkelige Variant (*austr* for *austan*), er han bleven nödt til i sin Oversættelse at udtrykke den Mening, som det forekom ham at Texten burde have, og saaledes forandre Kjölen til Dovrefjeld: *Björnus (e Jemtia) primum per Alpes Dofrinos itinere orientali in Nidrosiam* (*Thrandheimum*), *et deinde per regionem austrum versus, profectus est.* Jvf. Varianterne.

[7]) *Skúta* (hvoraf det Nydanske Skude, jvf. det Nederlandske Schuyt o. s. v.) var i gamle Dage en egen Art af lette og hurtigseilende Fartöier, som dog vare af en meget forskjellig Störrelse.

[8]) Öen *Mostr* er endnu bekjendt under Navn af Moster. Den har en særegen Mærkværdighed i Norges Kirkehistorie. Her skildres den som eet af Hovedstederne for Thors Dyrkelse, men dog nedstammede Thora, Norges förste christne Konges, Hakon Adelsteinsfostres, Moder derfra, og der landede Kong Olaf Tryggvesön först i Norge, i det Forsæt at bemægtige sig Riget og fordrive Hedenskabet derfra, samt lod der den förste Messe synge. Paa det samme Sted (maaskee paa Ruinerne af Thors fordum berömte Tempel) blev en Kirke siden opfört, som udgives for den ældste af alle i Norge. Dens förste Præst var Thangbrand, siden berömt af sin Omvendelsesreise til Island.

Uden for Kirken sees endnu (efter Jonge og Clausen) besynderlige Indtryk eller Afbildninger af Menneskers Föd-

der og Hænder i den haarde Steen. Maaskee hörte d til den hedenske Overtro, hvilket da vilde erindre os Legenderne om saadanne Indtryk af Buddhas Födder o. som ere meget udbredte blandt hans Religions Tilhænge Asien. Ellers har man vistnok tit i Europa forvandlet denske Traditioner af dette Slags til christelig-kathol Legender. Den store Ö Moster, Muster eller Monster gjör endnu et heelt Kirkesogn, hörende til Söndhordle Fogderi og Bergens Stift.

⁹) Saadanne Orakelsvar indhentedes vel som oftest de hedenske Skandinaver, paa en lignende Maade, som citus fortæller om de gamle Tydske, nemlig ved en L kastning (efter Guddommens forelöbige Tilbedelse) m smaae Kviste, Stave eller Spaaner, forklarede ved vi Runer, Tegn eller Mærker, hvilke man tillagde een eller den Betydning. Perser, ligesom ogsaa Meder, Skyther Alaner (tildeels Skandinavernes Stamfædre) havde forl lignende Skikke, som endnu bruges i Asien. See en förlig Udvikling heraf i den ældre Eddas danske O sættelse, III, 77-92.

¹⁰) Landnamas 2 Parts 12 Cap. (som ellers kan je föres med disse Beretninger) melder, at Thorolf ogsaa vede at opkalde de Egne eller Steder, som han kom til besidde, efter Thor, og at hellige dem til ham. De vor Saga ommeldte Skik finde vi ellers at være ble iagttaget af flere norske Hövdinger, der tillige havde ret Tempelforstandere, som udvandrede til Island og n satte sig der. See f. Ex. 4 P. 8 Cap. om Thorhadd Gamle, först Hövding og Hofgode eller Tempelforstan paa Möre *(Mærinni)* i det nordlige Norge. Förend drog til Island, nedbröd han Gudehuset, men tog den der dets Grund værende Muld, samt dets Söiler, med Han tog Stödvarfjorden paa Österlandet i Besiddelse, gav for den visse Anordninger om Stedets Fred og E

lighed, der lignede de af Thorolf Mostrarskæg givne, hvorom mere i det fölgende (Anm. 25). Hin Maade, hvorpaa de, som nödtes til at forlade deres elskede Födested og Bopæl, dog opbevarede en lille Deel eller Plet af den fædrelandske Jord ved deres förste Helligdom i det nye Hjem, synes at vidne om dyb Fölelse og Hengivenhed for den oprindelige Hjemstavn, hvis Hellighed ved en slig Indvielse meddeeltes den nye, og sandsynligviis tillige troedes at udvirke selve den dyrkede Guds Nærværelse og Yndest.

[11]) Disse Söiler have sandsynligviis staaet i Templet ved begge Sider af Thors Alter og Höisæde. Ellers vare saadanne Stötter eller Söiler brugelige under det samme Navn i Hövdingernes Vaaningshuse, og pleiede vel at staae ved begge Sider af hans eget Sæde. Vi finde at dette, som var det fornemste i Storstuen eller Dagligstuen, havde i gamle Dage tvende Navne, som endnu, synderlig nok, med ringe Forandring bruges af de norske Bönder, nemlig a) *avndvegi*, *andvegi*, *önduge*, endnu i Norge *Andvæge* og b) *hásæti*, Höisæde, efter nyere norsk Talebrug *Högsæte*. Den samme Skik findes ellers endnu blandt de svenske Lapper, efter Högströms Beretning. At den er af asiatisk Oprindelse, kan man vel slutte deraf, at Afganerne, et talrigt Folk i Bjergegnene norden for Indien, ligeledes (efter Öienvidnet Elphintones Beretning) beholde den endnu. Også blandt de gamle Grækere var den brugelig, og de havde tillige den Skik tilfælles med Nordboerne, at, naar Sönnen, efter Faderens Död, satte sig i hans Sæde, overtog han, med det samme, Husets Bestyrelse, og satte sig i Besiddelse af den tilfaldne Arv. Baade Skikken og Sædets Navn ere forlængst komne af Brug i Island, skjönt Ordet *hásæti* vel endnu bruges, men kun om en fyrstelig Throne. Nordboerne havde desuden, i store Huse, et andet *öndvegi* eller Forsæde for höitagtede Gjester o. fl. Mærkelig er den Variant i flere af de bedste Haandskrifter, at Thors Billede

var udskaaret (altsaa i Form af en Buste eller Herme) p den ene Ende (af begge Söilerne). Herved bekræftes E. Müllers Gisning (i Sagabibl. 1, 190) „Venteligen h paa Pælenes Ende et Afgudsbillede været udskaaret;" p samme Sted bemærker han (efter Diet van Bry America Th. Tab. 18), at de vilde Virginianere fordum havde sa danne hellige, med udskaarne Menneskehoveder for ov udzirede Pæle, omkring hvilke de pleiede at dandse p en aarlig Fest.

[12]) Mange lignende Löfter, aflagde af de fra Norge t Island udvandrede Nordmænd, ommeldes i Sagaerne.

[13]) Den har endnu paa Islandsk Navn af *Breiðifjörð* Af danske Söfarende kaldes den og Brede-Bugt, ligeso den her ovenommeldte östligere: Faxe-Bugt (paa Islandsk, a deles som i gamle Dage, *Faxafjörðr*). Fra den sidstnævn udgaae — ligesom og fra Brede-Bugten — mange mindr Fjorde og Vige, hvorved Islands nu mest bekjendte Ste der Reikevig, *Reikjavik*, og Bessested, *Bessastaðir*, ligg

[14]) Her har vel Membranen *A* den ene rigtige Læs maade Thorsvaag, thi Thorolf kunde ikke da strax kal Vigen Hofsvaag, efter et Tempel som neppe var paatænk end mindre opfört.

[15]) Denne Maade, at tage et ubeboet Land i Besiddel ved at omgaae det med tændt Ild, afskyde blussende Pi o. s. v., var temmelig almindelig blandt Islands förste Lan namsmænd eller Nybyggere. Det skete deels med Hens til Alter- og Huus-Ildens Hellighed, deels formedelst d ældgamle Overtro, at Ild kunde skræmme og fordri Trolde og onde Aander, som för havde havt Tilhold i di öde Egne. See ellers herom Eddalæren og dens Opr delse I, 352-53, 370-75 samt *Lex Mythol. Bor.* S. 5 o. f. Dr. Henderson bemærker i hans Iceland (II, 6 at en lignende Skik holdtes vedlige paa Skotlands vestli Öer (de her foran ommeldte, af Nordmændene saa tit l

søgte, samt tildeels beboede og beherskede Syderöer) lige til Enden af det 17de Aarhundrede.

[16]) Ordet *regin* betegner vel især Naturguderne eller Elementernes Guddomme. De dem tilegnede Nagler eller Söm i Templets Höisædessöiler, betegnede muelig ved efterhaanden at indslaaes (ligesom Romernes *clavi sacri* eller *annales* i deres Templer) de Aar, som forlöb fra Templets Bygning, og betragtedes som Gudernes Gave.

[17]) Ogsaa de hedenske Romeres, Grækeres og andre Nationers Templer havde lignende saakaldte Adyter.

[18]) Her ere vist Membranens, som og de fleste övrige Haandskrifters, Udtryk, der beskrive den saakaldte *stalli* som et Alter, at foretrække for den trykte Eyrbyggja, som af det ene Ord, ved et urigtig indskudt *ok*, danner to forskjellige Forhöininger.

[19]) Denne hellige Ring var, i forskjellige Templer, enten af Sölv eller Guld. Haandskrifterne angive dens Vægt meget forskjellig. See om alt dette Angivelsen under Texten af de afvigende Læsemaader. En veiet *eyrir* eller Öre holdt ellers, efter vor Vægt, en Unze; see i övrigt om disse gamle Vægtforhold, oplyste af Skaalvægter og Lódder fra Hedenold, fundne i nordiske Gravhöie, Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed (1833) I, 401. Den hermeldte Armring (af Sölv eller Guld, efter de afvigende Varianter) har saaledes veiet 20 Unzer eller 1 Pund og 8 Lod; den her angivne Vægt passer saaledes meget bedre end de övrige Læsemaader: 2 eller 9 Örer, saa at hines *tvieyringr* maa være opkommet ved en Feillæsning af vor Texts *tvitugeyringr*. Dette indlyser indvidere deraf, at den Alterring, *stalla-hringr*, som Thorolfs Efterfölger i hans höie Embede, Snorre Gode, senere bar paa Armen, men skjult af Ærmet, modstod saaledes, i en Træfning, en kraftig Kæmpes Hug af et Sværd, at Haandledet blev ubeskadiget. Muelig var endog denne Armring den selvsamme som den herommeldte. See den

trykte *Eyrbyggja*, S. 230. At Ringen siges at have vær *mótlaus*, eller uden Sammenföining, kan ellers forstaaes pa to Maader nemlig a) om en aldeles glat Ring, hvis Sammenföining ingensteds kommer tilsyne, eller b) om en af d Armringe (til Haandleddet), som tit i Norden ere fundne a Guld, og som vel have trende Ender, men som ikke alti synes at have kunnet slutte tæt til hinanden. Naar Enderr saaledes ikke kunde mödes, kan en saadan Ring ogsaa, fo saa vidt, kaldes *mótlaus*. Jvf. den næstfölgende Anmærkning

[20]) Efter Landnáma (4 P. 7 Cap.) skulde Goden overal i Island, förend et lovligt Thing blev sat, offre en Ox og bestryge Ringen med Offerblodet, förend han satt den paa sin Haand. At Ringen nödvendig maatte vær uden Sammenföining, bemærker den ikke. Den meddeler ogsaa Parternes Eedsform: ved *Freyr*, som Landmænds Jorddyrkeres og Hyrders Guddom; *Njörð*, som Havets og Vandenes Gud, og den almægtige *As*, d. e. enten Thor eller Odin, eller og maaskee overhoved den Gud, som den Sværgende, med den Sekt, hvortil han hörte (thi selv det hedenske Norden havde adskillige slige) ansaae for den höieste Saaledes kan man vel forstaae den ellers synderlige Omstændighed, som berettes af brittiske Annalister om d hedenske Danskes Hövdinger, som förte Krig i England i Aaret 876, at de aflagde Ed ved deres Armringe Store Armringe, saadanne som ommeldes sidst i Anm 19, see vi tillagte Celternes Fyrster eller Druider, paa romerske Mynter fra de förste Keiseres Tid, saavelsom paa adskillige saakaldte barbariske Mynter (slaaede af Galler eller Germaner), hvoraf nogle f. Ex. haves i Cancelliraad Thomsens udmærkede Myntsamling her i Staden Paa een af dem sees en Mand i lang Kappe eller Talar, som knæler og holder foran sig en saadan stor Ring eller Armbaand, med udstrakt og halvoplöftet Arm. Muelig forestilles her da en saadan Edsaflæggelse til Minde om

Tractat eller et Forbund som den her i Texten ommeldte. Disse Armringe svare, i Form og Störrelse, til saadanne af fiint Guld, som i de nyeste Tider ere blevne fundne i Jorden i Sjælland og Fyen. Ellers brugte (lige til det 18de Aarhundrede) de norske Finlappers saakaldte Blodmænd (omtrent ligesom de Gamles *blótmenn* eller *blóðmenn)* som deres Offerpræster, naar de foretoge de til dette Embede hörende Handlinger, en Ring eller Kjede af Metal, der rimeligviis svarede til Skandinavernes Gode-Ring; (Jfr. Anm. 19, 21, 21). Navnet *hlaut*, *hleyt*, *leyt*, *leit*, som det paa forskjellige Maader skrives, og som betyder Offerblodet, er aabenbar de norske Finlappers *liet*, der har den selvsamme Betydning. De beströge eller bestænkede ogsaa Afgudernes Billeder samt smaae Kjeppe (maaskee svarende til de her ommeldte Löittene), tilsidst opreiste ved Offerstedet, dermed. Jfr. Varianterne, samt andre gamle Beretninger om de hedenske Nordmænds Offringer. Den ivrige Hedning i Islands Hedenskabs sidste Tider, Skjalden *Ulf Uggasön*, synger i eet af sine Digte om *heilags tafnshlaut* (det hellige Offers Blod). Ellers skal *luit* i Siamesisk betyde Blod.

²²) At den samme Afgift, i Islands hedenske Tider, var lovbestemt paa dets modsatte yderste Kant, Östfjordene, see vi af den endnu uudgivne *Broddhelga Saga* i 2det Capitel. Jfr. Landnama 4 P. 7 Cap. som sammenligner Tempelskatten med den senere Kirke-Tiende. De hedenske Templer havde dog langt större Sogne end de nyere Kirker, og kunde saaledes let overgaae dem, baade i Pragt og Störrelse. Et andet saadant fra samme Tid, opfört paa Gaarden Hof páa Kjalarnes (i Nærheden af Reikevig) af Goden Thorstein, Ingolfs, Islands förste Beboers, Sön, beskrives saaledes i Kjalnesinga-Saga: Det var forsynet med en rund Kuppel, Tapetserier, store Vin-

duer o. s. v. Alteret var oventil beslaaet med Jern, da e: uudslukkelig Ild skulde brænde derpaa. Det stod lig for Thors Billedstötte, da han der var den fornemste a Guderne. Andre lignende Efterretninger maae vi her for bigaae og henvise til Finn Magnusens Bidrag til nordis Archæologie S. 24; Jfr. 113 o. f.

[23]) Saadanne Offergilder vare meget hyppige bland de norske Finlapper næsten lige til vore Dage, og hol des endog af Thors Dyrkere i det russiske Asien.

[24]) Vigrefjord (*Vigrafjörðr*) har nu tabt sit gamle Navı (hvilket Hofsvaagen dog har beholdt), men kaldes Söire vaag (*Sauravogur*) efter en i Nærheden liggende Gaard

[25]) Lignende Anordninger finder man og at flere Landnamsmænd fra Norge, som der havde været Gudernes Præster, have gjort for andre hellige Steder i Island f. Ex. Thorhadd den Gamle, som havde været Hofgode paa Möre i det Trondhjemske, om hele Stödvarfjorden (paa Østerlandet), dog med den Forskjel, at lovlig hjemlet Kvæg maatte aflives der. Den samme Fredhellighed havde forhen fundet Sted paa hans norske Besiddelser (kaldet *Mærina-helgi*: Mőres eller Mőreboernes Hellighed). Jvfr. ovenfor Anm. 10.

[26]) Denne Tro stemte temmelig nöie overeens med de norske Finlappers, fordum ogsaa Thors Dyrkeres, Meninger om et Slags saligt Ophold efter Döden i visse hellige Bjerge. Det samme fortælles og om forskjellige andre hedenske Islændere af norsk Oprindelse. — Det her ommeldte Helgafell er ellers af tvende berömte brittisk Forfattere, Sir Walter Scott og Prof. Hooker bleve urigtig sammenblandet med et andet Bjerg af samm Navn, ved Havnefjord (*Hafnarfjörð*) i det sydlige Island

[27]) Af dette ældgamle, skjönt ikke længe brugte, Tingsteds Steensætninger m. m. sees endnu (efter en Beretning fra Pastor Gisle Olafsen til Commissionen for Old-

sagers Opbevaring i Danmark af 7de Aug. 1817) forskjellige Levninger paa Gaarden Hofstades Grund og Næssets sydvestlige Kant, skjönt meget forstyrrede af Sögang. Efter en Indberetning til samme Commission fra Kjöbmand Hr. Boge Benedictsen (en virksom Ynder af Islands Oldsager og Saga-Literatur) af 2 Januar 1818, seer man endnu, paa Gaarden Hofstade, der ved Stranden, Levninger af Gjerder eller Vægge, for en stor Deel nedbrudte af Havbrændingen. „Man troer," siger han deri, „at disse Ruiner ere snarere en Levning af Templet, end af den ældste Domkreds, som nu maaskee er ganske forsvunden af den ommeldte Aarsag." Efter Hendersons Beretning viser man endnu Templets Beliggenhed, tæt ved Gaarden Hofstade, paa Halvöens vestre Side (*Iceland* II, 67). — Rimeligviis havde disse Rudera alt for længe siden været nöie undersögte, hvis ikke den store Digter, Oldgrandsker og Naturkyndige, ViceLaugmand Eggert Olafsen, i det han, i sin bedste Alder og nylig gift, vilde flytte til Gaarden Hofstade, som sin faste Bopæl, i Aaret 1768, med sin unge Kone og antagne Huusfolk, var omkommen paa Bredefjorden ved et höist ulykkeligt Forlis, hvorved hans talrige Haandskrifter og egne vigtige literære Arbeider ogsaa tabtes.

²⁸) Originalen har det besynderlige (ellers i gamle Skrifter tiere forekommende) Ord, *álfrek* eller *álfreki*. Efter vor Mening betegner det tydelig og ligefrem Alfernes Fordrivelse eller Forjagelses-Aarsag, hvilken Forklaring den grundlærde John Olafsen fra Sövnöerne alt har antaget, i Glossariet til Landnama, skjönt hans Svoger, den fortjente Björn Haldorsen, i sin Islandske Ordbog, giver Ordet en anden (langt utydeligere) Oprindelse. De gamle Skandinaver ansaae Alferne for underordnede Elementaraander eller Natur-Guddomme, samt viste dem

andægtig Dyrkelse og Ærbödighed ved særegne Höitider Offringer m. m. Visse Steder meentes de i Særdeleshe(at ynde, men det sikkreste Middel til at fordrive dem derfra eller opirre dem mod Menneskene, var den saakaldte *ȧlf reki.* Endnu i det 18de Aarhundrede foregave Sverrig tryllekyndige Spaakvinder (efter Linné's Beretning) a de fleste Sygdomme foraarsagedes af en saadan Uforsig tighed, (som maatte afsones med visse Bönner og Offrin ger), skjönt den engelske Almue tildeels anseer det fo fortjenstligt paa den Maade at fordrive onde Aander. A Overtroen om Alferne, under forskjellige, dialektisk af vigende Navne, som ligne det gamle, lige til vore Dage har vedligeholdt sig i Danmark, Norge, Sverrig, Storbritannien, Tydskland o. fl. Steder er ellers bekjendt nok.

[29]) Det samme Skjær beholder endnu dette ældgamle Navn.

[30]) De havde nemlig antaget Christendommen paa Syderöerne eller i Irland, hvor den da forlængst var indfört. See ellers, saa vel herom, som om Björns her fortalte Begivenheder, den kortfattede Udsigt derover i Landnamas 2 Part 11te Cap. Der siges endvidere: at han förte en anseelig Huusholdning, og lod sit Kvæg om Sommeren drive til Sæterhuse *(sel)* i den tilgrændsende Bjergegn; endelig berettes der adskilligt om hans Afkom, som stemmer overeens med Eyrbyggja.

[31]) Om Aude og hendes Bopæl forekommer mere Thorfinn Karlsefnes Saga.

[32]) Denne Geirröd ommeldes ogsaa i Landnama (2 Par 13 Cap.); uden at noget berettes om hans Forfædre, ti föies der dog den mærkelige Underretning, at han, till gemed hans Medreisende, Fingeir og Ulfar Kappe, drog til Island fra *Hálogaland* (nu Helgeland). Den ene Grænds for hans Landnam (eller selvtagne Jordbesiddelser) næv nes der Langedalsaa (Elven *Lángadalsá,* som vel med

andet Navn kaldtes *Lángd* eller Langaa). Det Stykke Land, som Geirröd gav Ulfar, siges at have ligget paa to Sider af Bjerget Ulfarsfell, og inden for dette Fjeld, *tveim megin Ulfarsfells ok fur innan fjall.* Landnama melder endvidere: at Geirröd havde en Sön, kaldet Thorgeir Keing, som flyttede Gaardens Bygninger fra den flakke Strandbred (hvoraf den först fik Navn) höiere op til Fjeldsiden og til deres nærværende Beliggenhed. Denne Gaard, som forhen blot kaldtes Eyre, kaldtes ellers længe, for at skille den fra andre af samme Navn, *Geirrauðar-eyri,* af dens förste ovennævnte Opbygger, men senere og nu for Tiden, *Narfeyre* d. e. *Narfa-eyri,* efter en langt senere Bygherre eller Eier af Navnet Narve. Den ligger ved Alptefjorden, og har en Annexkirke, hörende til Breidebolstads Kald, samt hörer ellers til den saakaldte Skovstrand, *Skógarströnd,* et Bygdelag, (ligesom de fleste andre i denne Fortælling ommeldte) i det nuværende Snee-fjeldsnæs Syssel.

[11]) Om ham hedder det udförligere i Landnama: *(l. c.) Geirrauðr gaf Finngeiri land uppi um Álptafjörð; hann bjó þar er nú heitir á Kársstöðum* d. e. Geirröd gav Fingeir Land oppe omkring Alptefjorden; han boede paa den Gaard, som man nu kalder Karstade. Den samme Gaard kaldes ellers i den nærværende Fortælling, snart Alptefjord (*Alptafjörðr* d. e. Svanefjorden,) efter den Bugt hvorved den laae, snart Karstade *(Kársstaðir).* Aarsagen til Navnets Forandring, som först skete længere hen i Tiden, fortælles i Eyrbyggja-Saga, og vil blive nærmere ommeldt i een af de sidste blandt disse Anmærkninger. Om Finngeirs Sön, Thorfinn m. m. ere Landnamas Efterretninger ligelydende med de i Texten indeholdte. Denne Egn omtales saaledes i Olafsens og Paulsens Reise gjennem Island (1, 370-71): „Alptefjorden, eller rettere sagt Egnen indenfor den, var tilforn besat med mange Gaarde,

men de bleve ödelagte i den sorte Död" (den saaledes kalded Pest, som hærgede Island i Aarene 1403 og 1404) „og e siden den Tid ikke bleven beboet. Man seer endnu Lev ninger af Husene; Egnen er smuk og beleilig, saa den kund bebygges igjen." Da den berömte engelske Reisende, Dr Henderson, i Aaret 1817 reiste forbi Alptafjorden, fand han denne Bugt at være bedækket med Svaner, og saalede vel svare til sit oprindelige Navn. Der gives ellers i Is land endnu to Fjorde og Bygdelag af samme Navn, der ene ligger i Isefjords-Syssel, paa det nordlige Vesterland, og den anden i Sönder-Mule-Syssel, paa det sydlige Österland

[34]) Thorbrands Sönner, Snorre og Thorleif Kimbe, droge fra Island til Grönland, men den förstnævnte derfra til Amerika, og deres udförlige Levnetsbeskrivelser ville derfor, forsaavidt de haves, meddeles her i det fölgende.

[35]) Den forhen saakaldte *Hvalafjörðr* eller *Urthvalafjörðr*, menes ellers (og især nu) at være kjendt under Navn af *Kolgrafarfjörðr* (paa det nyeste Sökort over Island: Kolgraverfjord). Udförlige Efterretninger om den hernævnte Vestar og hans Landnam m. m., læses i Landnáma 2 P. 9 C

[36]) Denne Herse (en Titel, som svarede omtrent til det nyere Friherre, indtil den afskaffedes ved Enevoldsregjeringens Indförelse i Norge) boede paa Agde, og var besvogret med de mægtige og berömte Lade-Jarler.

[37]) Denne Gaard, (hvor man endnu seer adskillige Rudera af store Oldtidsbygninger) kaldtes ovenfor *Öndurðar Eyri*. Nu er den mest bekjendt, ligesom fordum, blot under Navn af Eyre, men kaldes dog undertiden *Hallbjarnar Eyre*. Den har et Hospital for Spedalske, oprettet i Aare 1652, og det Bygdelag, hvori den ligger, kaldes, efte den, *Eyrarsveit*. För har den havt en Kirke, som for længst er afskaffet, men dens Kirkegaard forvandlet til e Kjökkenhave. Af denne har man, for nogle Aar siden, opgravet Brudstykker af forskjellige Gravstene, hvorpaa Rune

skrift var indhugget. Indskrifterne, som alle vare i det islandske eller oldnordiske Sprog, synes kun at have været korte, i Formen lignende de trende Gravskrifter paa grönlandske Gravstene, hidbragte i Aarene 1830 og 1831. De ere afbildede i Hendersons Iceland II., 56-57 samt beskrevne af forhenværende Præst til Setberg (nu til Thingvalle i Arnes-Syssel) Hr. Björn Paulsen, i en Indberetning til Comm. f. Olds. Opbev. af 14 Sept. 1817; Jvfr. Ant. Ann. IV., 347-49. Den Islandske Ordbogs og flere for Island nyttige Bögers Forfatter, Provst Björn Haldorsen, var dets Sognepræst fra 1781 til sin Död, som indtraf (efter at han i sin bedste Alder var bleven fuldkommen blind) 1787.

[38]) Om Geirrid indeholder Landnama (l. c.) lignende Efterretninger. Af disse kan dette dog endvidere bemærkes. Hun tog til Island, efter sin Mand Björns Död, og var den förste Vinter over hos sin Broder Geirröd, som det næste Foraar gav hende Bolig i Borgardalen. Om hendes Gjæstfrihed siges der: Hun sad selv uden for sit Huus, og indböd de Reisende til Gjæst hos sig. Ellers fortælles noget lignende om adskillige andre af Islands förste Beboere. Efter Præsten Hr. John Hjaltalins ovenommeldte antiqvariske Indberetning (1817) paaviser man endnu endeel Rudera af Geirrids Gaard paa Borgardal, men meget af dem synes at være nedbrudt af Sögang. Da Dr. Henderson 1815 kom til den i Nærheden liggende Gaard Narvöre *(Narferri)*, foregav en der daværende Bonde, som ei nævnes, men som var en gjæstfri Mand, at han nedstammede fra den berömte Geirrid.

[39]) Om Thorolf Skjævbeens Opvæxt, afviger Landnama noget fra Eyrbyggja. Der siges nemlig: at Thorolf tog ung fra Island til Udlandet, og gav sig til at være Viking (Sörövér eller Sökriger), men at han siden, efter sin Moders Geirrids Död, vendte tilbage til Island o. s. v.

[40]) I denne for Thorbrands Sönners herefter fölgende

Levnetsbeskrivelse, ved Tildragelsens Fölger, særdel vigtige Post ere Landnamas Beretninger tildeels meget forskjellige. Thorolfs Tvekamp med Ulfar og dens Hensig fortæller den vel paa samme Maade, men siger endvidere at nogle af Ulfars efterladte Jorder tilfaldt Thorolf, me andre Thorfinn til Alptefjord, som besatte sin Andeel me sine Frigivne, Ulfar og Örlyg.

[41]) Om denne yngre Geirrid, som blev beskyldt fo Trolddom og Mareridt, men frikjendt ved Rettens Dom indeholde baade Eyrbyggja og Landnama temmelig vidtlöftige Beretninger, som ikke vedkomme de i nærværend Værk herombhandlede Personers Oprindelse eller Levnetsbeskrivelser, hvorfor de og her udelades.

[42]) Thoraren Svarte var en tapper Kriger og en dygtig Skjald. Hans Bedrifter i Island fortælles i Eyrbyggja, ind til han tog derfra til de vestlige Lande (England, Skotland eller Irland). Med den i nærværende Fortælling meget omtalte Snorre Gode havde han betydelige Stridigheder. Hans Söster Gudny var gift med den ogsaa her forekommende Vermund, kaldet den Smækkre. I den trykte Eyrbyggja latinske Oversættelse og Register staaer ved en Feiltagelse *Gudnius (Gudni) Thorolfi filius.*

[43]) Efter troværdige Beretninger seer man endnu betydelige Levninger af denne Gravhöi, og Næsset, hvorpaa den staaer, beholder sit gamle Navn.

[44]) Thoras, Audes Sönnedatters, anseelige Herkomst oplyses nærmere ved Anm. til Thorfinn Karlsefnes Saga. De er ellers ikke ganske usandsynligt, at dette Ægteskab, li gesom det mærkværdige Haandskrift af Eyrbyggja *D* (158 beretter, först aftaltes ved det af Thord Geller mellem Thorstein og Kjallaks Sönner sluttede Forlig. See Varianterne

[45]) Denne Kjallak Björnsön til Kjallakstade var forskjellig fra Kjallak Björnsön til Björnshavn (*Bjarnarhöfn*

Landnama (i 2 P. 19 C.) opregner hans 8 Sönner, som alle bleve voxne. Desuden havde han een eller flere Döttre.

[46]) Her er Membranen *A* (309) ved dens fra den trykte Eyrbyggja langt afvigende Læsemaade særdeles vigtig, og i det hele ei usandsynlig. Den siger nemlig at Thord Geller har givet Thorgrim Kjallaksön sin Datter (*dóttur sina*) Thorhilde til Ægte. Den Trykte og flere sige derimod at hun vel var beslægtet med Thord, men en Datter af hans Nabo, Thorkel Meinakur. Hverken Landnama eller Laxdæla give her nogen Oplysning. I ingen af dem forekommer den nævnte Thorkel, som saaledes neppe har været nogen udmærket eller anseelig Mand. De fleste Exemplarer af Landnama lade Thorgrims Hustrues Navn staae blank. Kun eet af dem (*E*, kaldet Melabogen) nævner hende Yngvilde. Thord Gellers Forhold ved denne Leilighed synes, saaledes som de fleste Exemplarer af Eyrbyggja berette det, at være noget usandsynligt, men det modsatte kan siges om Membranens Beretning. Det er derfor mueligt at den er her ene rigtig, men at de övriges Skrivemaade har indsneget sig ved at læse *föstrdóttur* for *dóttur*, da det hele opklares, thi den Skik var almindelig blandt Nordens gamle Hövdinger at anbetroe deres Börn i en ringere, men dog som oftest velhavende Mands Opfostring og Opdragelse.

[47]) De mærkelige Rudera af dette Thorsnæs Thing, tilligemed Offerstenen o. s. v. ere udförlig beskrevne i Indledningen til nærværende Afdeling, da de kunne antages som normale for de ældste grönlandske Indretninger af dette Slags. En ypperlig og med megen Lærdom udfört Skildring over de höist mærkelige Levninger, som man endnu finder af vore nordiske Forfædres Thing- og Offersteder paa Örkenöerne og Hetland (eller Shetland) ved den berömte Dr. Hibbert er indfört i *Archæologia Scotica* (1831) III, 103-210. Jevnför vor altfor tidlig tabte Börge Thorlacius's Afhandling

om Hedenoldshöie og Steensætninger i det Skandin. Lit. Selsk. Skr. for 1809 (5te Aargang).

**) Opbyggeren af denne Gaard ved *det hellige Bjerg*, Thorstein, tillagde den vist og en særdeles Hellighed. Efter Varianterne blev ogsaa der et stort Tempel eller Gudehuus, *hof*, opfört (saa at enten Templet fra Hofstade er blevet forflyttet dertil, eller dette har tjent til Brug for Goden og hans egne Gjæster). Hans Sönnesön Snorre Gode, som ellers ikke viste sig utilböielig til Christendommens Antagelse, havde dog en stor Ærbödighed for Bjerget Helgafell, og begav sig, efter hans Forfædres Skik, stedse derhen, naar vigtige Sager skulde overlægges, eller saadanne Beslutninger tages. De have altsaa meent, at de der begavedes med guddommelige Indskydelser. Strax ved Christendommens lovbefalede Indförelse lod Snorre een af Islands ældste Kirker opföre paa Helgafell. Thorkel Eiolfsön fandt den for indskrænket, og vilde i dens Sted opföre en anden af uhyre Störrelse, men han satte Livet til paa Bredefjorden ved Bygningsmaterialiernes Flytning fra Skibet. Den berömte Gudrun Osvifursdatter (om hvis mærkelige Levnet Laxdæla handler) sögte, paa Helgafells Gaard, som tre Mænds Enke, at lyse ved en Hellighed, som stod i en synderlig Modsætning til hendes Færd i de yngre Aar. Endelig vandt Stedet en fornyet religiös Anseelse ved et Munkeklosters Forflyttelse hertil fra Flatö *(Flatey)* paa Bredefjorden (hvor det kun havde staaet i 12 Aar) i Aaret 1184. Det blev meget rigt, og dets Munke synes at have havt Sands for Literatur og videnskabelige Beskjeftigelser, men ved Reformationen blev Klosteret ilde medtaget og ophævet (1543), dets herlige Haandskrifter adsplittede eller ödelagte, men dets betydelige Jordegodser inddragne og erklærede for Kongelig Eiendom, samt overladte til en Bondes, Dade Gudmundsens, Forvaltning. Den sidstnævntes Fiende, Holums Stifts og det hele Islands sidste kathol-

ske Biskop, Jon Aresen, som til sin Religions Forsvar gjorde et formeligt Oprör mod den Kongelige Regjering, bemægtigede sig vel 1549 Gaarden Helgafell, og oprettede der igjen Klosteret, samt gjenindsatte Abbed og Munke; dog blev denne Restauration af kort Varighed, thi i Efteraaret 1550 blev Biskoppen med hans to Sönner (Laugmanden Are og Provsten Björn) tagne til Fange af Dade Gudmundsen efter en for dem uheldig Træfning paa Söidafell, hvorfra de bleve förte til Skalholt, og der offentlig halshuggede. Det til Helgafells Kloster forhen liggende Jordegods administreres endnu for Kongelig Regning, under Navn af Arnestappens Ombud, (Isl. *Arnarstapa umboð*, ligesom saadanne Krongodser endnu paa Hetland kaldes *Umboth-Land)*. Noget deraf, skjönt i Förstningen kun meget lidet, var dog strax blevet henlagt til Helgafells Præstekald, som endnu ansees for at være eet af de bedste i Island. Vi vilde ikke her have meddelt Helgafells Historie saa udförlig, hvis der ikke havdes den störste Sandsynlighed for: at den höist mærkelige *Eyrbyggja* er bleven der fört i Pennen, og at vi skylde Helgafells Munke de Membran-Fragmenter, som vi nu benytte til dens vigtigste Parters Udgivelse. Det er endvidere sandsynligt, at ligesom Indbyggerne af den Egn, hvorfra Erik Röde var uddraget til Grönlands Opsögelse, og saavel han som mange andre (hvis Levnet vi tildeels i nærværende Værk kunne meddele) end senere til dets Beboelse, maatte have störst Interesse for Beretningerne om den nye Colonies Beskaffenhed og Skjæbne, — saa maatte ogsaa denne Tilböielighed gaae over til de i Thorsnæs Thinglaug værende Geistlige, som i Islands ældre christne Tider heldigviis gave sig af med at optegne Landets Historie og dets mærkværdigste Mænds Bedrifter. Helgafells Kloster har sikkerlig havt sin Andeel i denne literære Fortjeneste, skjönt den nu ikke er fuldstændig be-

kjendt. Derimod vide vi bestemt at to af Egnens Pr
ster skreve den berömte Flatöbog, som indeholder no
af de vigtigste Hovedkilder til Grönlands ældste Histo
og Beretningerne om Amerikas förste bekjendte Op
gelse. See Indledningen til Erik Rödes Saga. Vi maae fi
mode at Originalerne til disse herlige Oldskrifter have t
hört Helgafells Kloster, hvor man og mener at Ivar Ber
Beskrivelse over det gamle Grönland fordum er blevet I
varet, og hvor endelig den sidste grönlandske Munk
ges at have fundet Tilflugtsted, skjönt Fortællingerne o
ham endnu ikke kunne regnes til de troværdige. I He
gafells Kirke har man ellers, i nyere Tider, fundet trend
mærkværdige Levninger af Islands ældste Haand- og Ind
skrifter, som dog, desværre! atter ere tabte, nemlig: Et Ma
nuscript kaldet Gudrun Osvifursdatters Runebog, omhan
let i Worms Epistler 2 Tome, S. 1040, 1051, o. fl. S
som fundet der under Alteret. Vel have nogle ansee
dets Tilværelse for tvivlsom, men det kan let være bor
kommet eller ödelagt paa samme Maade, som den Tavl
hvilken vi nu strax komme til at ommelde. Ved Helga
fells Kirkes sidste Ombygning, ved dens i Indledningen om
meldte Sognepræst, S. M. Holm, (hvortil han selv forfær
digede alt Tömmer- og Snedker-Arbeide), fandt han un
der Alteret en Steentavle fra den katholske Tid, af de
Art som i Island kaldes *paxspjald* (forhen ellers *osc*
lum pacis o. s. v., hvorunder hellige Reliqvier ofte pleie
at forvares) som var forsynet med en Indskrift, besta
ende af angelsaxiske Bogstaver. Skjönt Præsten kun
tegne, var han ingen Elsker af Literaturen, og bröd s
ikke om at afcopiere Indskriften, hvorimod han ent
bortkastede Stenen, eller lod den ved Skjödeslöshed bræ
kes i Stykker, som siden ere bortkomne. (See Dr. He
dersons Iceland II., 68 69). Vi bemærke dette, m
Hensyn til den Mulighed, at saadanne Mindesmærk

endnu kunne findes i Ruiner af grönlandske Kirker eller Klostre som skjulte i Muren, eller nedgravede i Grunden, af de bortflygtede eller sidst uddöde Geistlige.

[49]) Det var denne Thorstein Surt, som reformerede den islandske Kalender, henved Aaret 960, med Hensyn til en rigtigere Beregning af Epacterne eller Skuddagene, sandsynlig efter Regler, som forhen havde været Norges præstelige Slægter bekjendte. See *Lex. myth. bor.* S. 731-32. Hans Fader, Hallstein, Thorskefjordens Gode, havde, ligesom dennes Fader Thorolf Mostrarskjæg, (efter Landnama 2 P. 23 C.) været Thors ivrige Dyrker. Hans Hustru Osk, (eller: den önskede, attraaede) var en Datter af den fra Norge nedstammende Thorstein Röd, som havde erobret sig et Fyrstendömme (eller saakaldet lille Kongerige) i Skotland, skjönt han tilsidst blev ombragt af de Undertvungne. See ovenfor S. 447 samt Begyndelsen til Thorfinn Karlsefnes Saga. Uden Tvivl bör de Landnamas Udtryk om Hallstein, at han i Anledning af et Löfte gav Thor sin Sön, saaledes forstaaes om denne eller en anden af hans Sönner, at han bestemte ham til Thors Tjeneste, som hans *Hofgode* eller Tempelpræst, og lovede at oplære ham i alt, hvad han dertil behövede at vide, hvoriblandt Tidens Udregning var noget af det vigtigste.

[50]) Nordboernes hedenske Daab, hvorved det nyfödte Barn, med Vands Overösning, gaves Navn, forekommer allerede i Odins Runesang, hvori han (eller vel snarere hans Præst i Gudens Navn) lover den, som af ham faaer denne Velgjerning, Held i standende Strid. Den ommeldes og i mange Sagaer. Af den endnu ikke udgivne *Droplaugarsona Saga* seer man at den, som saaledes döbte et Barn, havde siden visse Pligter at opfylde mod det, eller i det mindste ikke burde vise sig, naar den Döbte blev Voxen, som dennes Fjende. Carl den Store og Ludvig den Fromme maatte erklære den Daab for ugyldig i Tydskland, som der var

bleven udført af de hedenske Offerpræster. Om Daaben blandt Hedningerne overhoved har Otto Sperling skrevet en lille Bog (*De baptismo gentilium*). Vi vide at den brugtes og bruges endnu af de hedenske Perser, Inder, Mongoler o. fl. Blandt Finlapperne var den og i Brug (uden Hensyn til den christelige Daab), endog (hemmeligen) efter deres Omvendelse til Christendommen, under Navn af *laugo* (det Islandske *laug*, hvilket Navn man endnu især tillægger den Nyfödtes förste Bad).

[51]) De hedenske Nordboer, som ikke mest dyrkede Odin, eller ventede, som udmærkede Krigere eller Faldne paa Valpladsen, at komme til hans Valhall, haabede dog, hvilket man seer af denne og flere Beretninger, som Thors ivrige Dyrkere, efter Döden at före et andet, roligt og lystigt Liv i de ham helligede Bjerge, hvilket vel svarer til de norske Finlappers, som vare den samme Guddoms Tilbedere, forrige hedenske Tro, som endog vedvarede lige til det 18de Aarhundrede (hvis den endnu er fuldkommen udryddet). Jvfr. Eddalæren og dens Oprindelse, IV., 229 o. fl. 293 o. fl.

[52]) Udförlige Beretninger herom læses i Gisle Sursöns Saga (i Björn Marcussens Octavsamling: *Fornmanna sögur*, Holum 1756 S. 132 o. fl.) Den ovenmeldte Thordis, som her kaldes Sursdatter, (*Súrsdóttir*), nedstammede

B. FORTÆLLING OM THORLEIF KIMBE OG SNORRE, THORBRANDS SÖNNER.

12. Þorbrandr (Þorfinnsson) í Álptafirði átti Þuríði[1], dóttur Þorfinns Selþórissonar frá Rauðamel; þau[2] voru börn þeirra: Þorleifr kimbi[3] ellztr, annar Snorri, þriði Þóroddr, fjórði Þorfinnr, fimti Þormóðr; Þorgerðr[4] hèt dóttir þeirra[5]; þeir voru

[1]) Þórríði, *efter Navnets ældste ægte Form, T, H. De fleste övrige* Þuriði (*her og i andre Tilfælde*) Þurriði, *S.* [2]) *saaledes*

fra Isefjorden. Hendes Fader var Thorbjörn Sur, som först kom til Island fra Norge, efter at Landet var blevet fuldkommen beboet, og hendes Broder den berömte Kæmpe Gisle Sursön, om hvem den ovenmeldte særegne Saga haves. See ellers om dem P. E. Müllers Saga-Bibliothek 1, 167 o. fl. Mere om hende vil forekomme i Fortællingen om Thorbrands Sönner.

[13]) Dette sidste Tilnavn (Snorre) synes han at have tillagt sig som et Egennavn, og har formodentlig ligeledes modtaget det i den christne Daab, hvorved Thors Benævnelse og Erindring da bortkastedes. Muelig har den gamle nordiske Overtro, at de, der vare opkaldte efter Personer, der kun havde levet kort, skulde have den samme Skjæbne, ogsaa bidraget til denne paafaldende Navne-Forandring. Ellers havde Nordens Hedninger den Tro (efter den gamle endnu ikke udgivne islandske Fortælling om Thorstein den Hvide), at de, som bare tvende Navne, skulde leve længe. De mange oldnordiske Egennavne, som ere sammensatte med de hedenske Guders (som Thor-Grim, Frey-Stein, Thor-Halle o. fl.) hörte vel hertil, da de egentlig udgjorde to Navne. De norske Finlapper ansaae det ogsaa for heldbringende at have adskillige Navne.

---

12. Thorbrand (Thorfinsön) i Alptefjord[1] var gift med Thuride, en Datter af Thorfinn, Sel-Thorers Sön fra Rödemel[2]. Disse vare deres Börn: Thorleif Kimbe den ældste (Sön), den anden Snorre, den tredie Thorodd, fjerde Thorfinn, femte Thormod[3]; Thorgerde hed deres Datter. De Thorbrands Sön-

---

D; þeir, *Tr.* [3]) kumbi, *E, H, T (stedse).* [4]) Þuriðr (*rimeligviis urigtig læst fra den lignende Abbreviation for* Þorgerðr) *N.* [5]) *udel. af L.*

allir fóstbræðr Snorra þorgrímssonar. [þeir voru allmiklir fyrir sèr[1].

Í þenna tíma bjó Arnkell, son þórólfs bægifótar, á Bólstað við Vaðilshöfða. Hann var manna[2] mestr ok sterkastr, lagamaðr mikill ok forvitri. Hann var góðr drengr, ok umfram alla þar í sveit at vinsældum ok harðfengi, [ok var mjök betrfeðrúngr[3]. Hann var ok hofgoði, [ok átti marga þíngmenn[4].

þorgrímr Kjallaksson bjó þá í Bjarnarhöfn, ok áttu þau þórhildr III sonu: Brandr var ellztr; hann [bjó í Krossnesi við Brimlárhöfða[5]; Annar var Arngrímr; hann var mikill maðr ok sterkr, nefmikill, stórbenlóttr[6] í andliti, rauðbleikr á hár [ok vikóttr, snemma skolbrúnn[7], eygðr vel ok mjök; hann var ofstopamaðr mikill ok fullr ójafnaðar, ok fyri því var hann Styrr kallaðr. Vermunðr hèt enn ýngsti; hann var hárr maðr, mjórr ok fríðr sýnum[8]; hann var kallaðr Vermundr hinn mjófi.

Son Ásgeirs á Eyri hèt þorlákr; hann átti þuríði, dóttur Auðunnar stóta[9] or Hraunsfirði[10]. þau voru þeirra börn: Steinþórr, Bergþórr[11], þormóðr, þórðr blígr ok Helga. Steinþórr var fremstr[1]

---

[1]) *tillægges af F, P.* [2]) *tillægges af D, K, N.* [3]) *tillægge af M.* [4]) *udelades af D, K, N, P, S.* [5]) *saaledes O, o. fl.* va i Krossnesi um hríð, *D, K, N, P, S;* bjó i K. við er Br., *Tr; eller* Breilarhöfða, *M;* Brimlahöfða, *H;* Brumlarhöfða, *T.* [6]) stór beinóttr *M, H, D, K, N, U;* stórbrúnóttr, *P,* stórbrýnóttr, *T.* snemma vigklókr, *tidlig kampkyndig;* skolbrúnn ok eygðr mjö vel, *M;* vikóttr *eller* vigklókr *udel.* af *D, K, N, S.* [8]) *P till.* han var mikill ágætismaðr, ljóslitaðr á hár, *han var en særdeles yp perlig Mand, havde lyst Haar.* [9]) *udel. af M;* stóra, *D, E,* 1 sóta, *K, U.* [10]) *saaledes D, G, M, H, K, N, S;* Raumsfirði, *urig*

ner vare alle Snorre Thorgrimsöns Fostbrödre[4] og alle tillige raske Karle.

I denne Tid boede Arnkel, en Sön af Thorolf Skjævbeen paa Bolstad ved Vadilshöfde. Han var (der i Egnen) den störste og stærkeste, en stor Lovkyndig og meget klog, tillige en brav Mand, og overgik alle i Bygdelaget i Folkegunst og Haardførhed. I det hele var han meget bedre end hans Fader. Han var ellers Hofgode (Tempelforstander), og mange Bönder hörte til hans Thinglaug[5].

Thorgrim Kjallaksön[6] boede i Bjarnarhavn, og havde med sin Kone Thorhilde tre Sönner. Den ældste af dem var Brand; han boede i Krossnes (Korsnæs) ved Brimlaahöfde. Den anden hed Arngrim; han var en stor og stærk Mand, havde en stor Næse, grove Ansigtstræk, og rödblegt Haar med Krige i Tindingerne; tidlig fik han en bruunguul Farve, men havde smukke og store Öine; han var yderst voldsom og ubillig, hvorfor man kaldte ham Styr[7]. Den yngste hed Vermund. Han var en höi og smækker Mand af smukt Udseende; han blev kaldet Vermund den Smækkre[8].

Asgeir paa Eyre[9] havde en Sön, som hed Thorlak; han var gift med Thuride, Datter af Audun Stote fra Hrönsfjorden. Deres Börn vare disse: Steindor, Bergthor, Thormod, Thord Blig og Helga. Steindor var den ypperste af Thorlaks Börn. Han

tig Tr, Ra, β. [11]) *D, K, N, S, M*; Þorbergr *for* Bergþór. [12]) *saal. D*; framast *Tr.*

barna Þorláks. Hann var mikill maðr ok sterkr ok manna vâpnfimastr[1], ok hinn mesti atgervismaðr[2]; hógværr var hann hversdagliga. [Steinþórr var[3] til þess tekinn, at hinn þriði maðr hafi bezt verit vígr á Íslandi með þeim Helga Droplaugarsyni[4] ok Vemundi kögur. Þormóðr var vitr maðr ok stilltr vel. Þórðr blýgr var ákafamaðr mikill [ok örorðr[5]; [Bergþórr var yngstr ok þó hinn efniligasti[6].

13. Snorri Þorgrímsson var þá XIIII[7] vetra, er hann fór utan með [fóstbræðrum sínum[8], Þorleifi kimba ok Þóroddi. Börkr digri, föðurbróðir hans, gallt honum [í silfri[9] til utanferðar. Þeir urðu vel reiðfari, ok komu til Noregs um haustit. [Þeir voru um vetrinn á Rogalandi[10]. Snorri var með Erlíngi Skjálgssyni á Sóla, ok var Erlíngr vel til hans, þvíat [forn vinátta hafði verit með hinum fyrrum frændum þeirra Hörða-Kára ok Þórólfi Mostrarskegg[11]. Um sumarit eptir fóru þeir til Íslands, ok urðu síðbúnir. Þeir höfðu harða útivist, ok komu litlu fyri vetr[12] í Hornafjörð, [ok bjuggu þar um skip sitt ok önnur faung. Síðan keyptu þeir sèr hesta[13]. En er þeir bjöggust frá

1) vænstr ok fimastr, *D, K.* 2) skjótr til vâpns, *till. D, K, N* 3) þat var sagt at hann væri, *D, K.* 4) D. sonum, *Tr (urigtigt)* 5) *udel. Tr i Texten;* berorðr, *F;* bráðr, *hidsig, U.* 6) Þorbergr var efniligr maðr, *D, K, N.* 7) *saal. ogsaa Ra, β;* XIV *D, K, E, F, G, M o. a.;* XIII vetra *i den Trykte er en blot Trykfeil, hvilket og den latinske Oversættelse viser.* 8) þeim, *D* 9) *saal. Tr, Ra, β, M;* silfr, *H, T;* L silfrs, *D, K, T, N, S;* I merkr silfrs, *F, P, Q;* L hundraða silfrs, *U.* *At Summen ha*

var meget stor og stærk, en udmærket Fægter og overhoved en særdeles drabelig Mand. Dagligdags var han sagtmodig (i Omgang). Steindor ansaae man for den tredie mest udmærkede Kriger paa Island, tillige med Helge Droplögsön samt Vemund Kögur[10]. Thormod var en klog Mand, og meget sat. Thord Blig var yderst hidsig og stortalende. Bergthor var den yngste og dog den mest haabefulde[11].

13. Snorre Thorgrimsön var 14 Aar gammel, da han reiste ud af Landet med sine Fostbrödre Thorleif Kimbe og Thorodd. Hans Farbroder, Börk den Tykke, forsynede ham med Sölvpenge til Reisens Omkostninger. Söreisen lykkedes vel, og de kom til Norge om Efteraaret. Vinteren over vare de paa Rogeland. Snorre var hos Erling Skjalgsön paa Sola[12], som var god imod ham, thi Venskabet fornyedes nu fra gamle Tider af, da det alt havde fundet Sted mellem Hörde-Kaares Afkom og Thorolf Mostarskjæg[13] Sommeren derefter toge de til Island, men vare först sildig blevne seilfærdige. Söreisen blev meget besværlig, og först kort för Vinterens Begyndelse ankom de til Hornefjorden[14], hvor de sörgede for at deres Skib, og andet Gods, sattes i god Forvaring. Derefter kjöbte de Heste. Da Bredefjordsmændene forlode Skibet, og

belöbet sig til 50 *Mark Sölv synes at indlyse af det efterfölgende.* [10]) *udel. D, K.* [11]) þar hafði verit forn vinátta með hinum fyrrum frændum, *D, K, N;* fyrri frændum þeirra, *U.* [12]) vetrnætr, *D, K, N, P.* [13]) *till. af E.*

skipi, Breiðfirðíngarnir, [þá skaut þar mjök í tvö horn um búnað þeirra [Snorra ok Þorleifs kimba[2] Þorleifr keypti hest, er hann fèkk beztan; hann hafði ok steindan söðul allglæsiligan; hann hafð búit[3] sverð ok silfrrekit[4] spjót, myrkblán[5] skjöld ok mjök gylltan; vandat öll klæði; hann hafð þar ok til varit mjök [öllum sínum fararefnum[6] En Snorri var í svartri kápu, ok reið svörtu[7] merhrossi góðu[8]; hann [hafði fornan trogsöðul[9] ok vâpn [lítt til fegurðar búin[10]. Búnaðr Þórodds var þar á milli. Þeir riðu [austan um Síðu[11], [ok svâ sem leið liggr til Borgarfjarðar, ok svâ vestr[12] ok gistu í Álptafirði. Eptir þat reið Snorri til Helgafells, ok ætlar þar at vera um vetrinn. Börkr tók [við honum heldr fáliga[13], ok höfðu menn þat at hlátri mjök um búnað hans[14]; tók Börkr þat á at honum hefði óheppilega[15] með fèit farizt, er öllu var eytt[16]. Þat var einn dag, öndverðan vetur, at Helgafelli, at þar gengu inn XII menn alvâpnaðir; þar var Eyólfr [hinn grái[17], frændi Barkar, son

[1]) skaut þar í tvö, *D,K,N,P.* [2]) *udel. D,K,N,P,T.* [3]) gullbúit, *prydet med Guld, D, K, G;* silfrbúit, *pr. m. Sölv, E o. fl.* [4]) rekit, *D;* gullrekit, *beslaaet eller prydet med Guld, E, o. fl.* [5]) myrkvan, *mörkt, T.* [6]) sinu fararefni, *F, D, K, N, P.* [7]) gráu, *S.* [8]) *saal. D, F, M, K, N, P, T;* gömlu, *U o. fl.* [9]) fornvendan söðul, *S;* hann hafði fornligan söðul, *T.* [10]) öll litt búin, *D, K, N.* [11]) sunnan, *D, K.* [12]) svâ vestr um flötu, *D,K,N,P.* [13]) *saal. ogsaa M, D, K, N, S, U;* því sæmiliga, *svarede vanstændig (eller velvillig) derpaa, Tr, O. G har först havt* sæmiliga, *men* fáliga *er sat derover af samme Haand, som Rettelse.* [14]) *F, T fortælle dette saaledes udförligere:* fagna Þórdís, móðir Snorra, vel syni sínum ok Þorleifi fèlaga han

lavede sig til Landreisen, lagde man strax Mærke til en stor Forskjel paa Snorres og Thorleif Kimbes Udrustning. Thorleif kjöbte den bedste Hest han kunde faae. Han havde og en glimrende og malet Saddel, et ziirligt Sværd og et sölvbeslaaet Spyd, et mörkeblaat Skjold med megen Forgyldning; en herlig fuldstændig Klædning; han havde og anvendt dertil det meste af sine Reisepenge. Snorre havde derimod en sort Kappe, og red paa en sort men dygtig Hoppe. Han havde en gammel Trugsaddel, og hans Vaaben vare aldeles ikke skinnende. Thorodds Antog holdt Middelveien derimellem. De rede öst fra, over Sida, ad den sædvanlige Vei til Borgerfjord, og derfra Vest efter, indtil de kom til Alptafjorden, og opholdt sig der. Kort efter red Snorre til Helgafell, og agtede at blive der Vinteren over. Börk modtog ham temmelig uberedvillig, og Snorres Antog blev der en Gjenstand for Folks Latter; Börk udlod sig og dermed, at det var gaaet meget uheldig til med hans Penge, da de alle vare ödte. Det begav sig en Dag, tidlig paa Vinteren, paa Helgafell, at 12 Mænd i fuld Rustning gik ind i Stuen. Deres Anförer var Eiolf den Graa, Börks Frænde, Thord Gellers Sön. Han boede vesterpaa

---

en Börkr hinn digri, stjúpi Snorra ok frændi, lagði minna til, ok fagnaði þeim litt; fóru þeir þar til öls ok matar, veitti Þórdis þeim vel ok sköruglegar; höfðu menn athlátr um búnað Snorra; tók Börkr svá á. [15]) óhæfiliga, *uvedbörlig, M.* [16]) *F till.*: litt fèll á með þeim Berki hinum digra ok Þordisi *Forstaaelsen mellem Börk den Tykke og Thordise var ikke den bedste.* [17]) *udel. af D, K, N, P.*

þórðar gellis; hann bjó í Otrardal vestr í Arnarfirði[1]. En er þeir voru at tíðindum spurðir, þá sögðu þeir dráp Gísla Súrssonar[2] ok þeirra manna, er látizt höfðu fyrir honum, áðr hann fèll. Um þessi tíðindi varð Börkr allglaðr[3], ok bað[4] þórdísi ok Snorra, at þau skyldi fagna Eyjólfi sem bezt, þeim manni, er [svâ mikla[5] skömm hafði rekit af hendi þeim frændum. Snorri lèt sèr fátt finnast um þessi tíðindi, en þórdís segir, [at þá er vel fagnat, ef grautr er gefinn Gíslabana[6]. Börkr svarar: eigi hlutumst ek til málsverða[7]. Börkr skipar Eyjólfi í öndvegi, en förunautum hans utar frá honum. þeir skutu[8] vâpnum sínum á gólfit. Börkr sat innar[9] frá Eyjólfi, en þá Snorri. þórdís bar[10] grautartrygla á borð, ok hèlt með á spónum, ok er hún setti fyrir Eyjólf, þá fèll niðr spónn fyrir henni. Hún laut niðr eptir, ok tók [sverð hans Eyjólfs ok brá skjótt[11] ok lagði síðan[12] upp undir borðit, ok kom í lær Eyjólfi, en gaddhjaltit[13] nam við borðinu, ok varð þó sárit mikit. Börkr hratt fram borðinu, ok sló [til þórdísar[14]. Snorri ratt Berki, svâ at hann [fèll um[15], en tók til móður

[1]) *saaledes D, E, F, G, H, N, O, K, P, S, T, U. Efter Tr synes dette dog i Texten at være blevet rettet af Udg. fra en Afskrivers* Alptafirði. [2]) *saaledes rigtig H, O, K, N, D, P, T;* Sursonar, *Tr;* Surtsonar, *M;* Sortssonar, *S.* [3]) *saal. G og flere;* glaðr, *glad, D, F, K, P;* allgleymr, *temmelig glemsom, Tr;* Berki allgleymt, *F, T.* [4]) ræddi um við, *d. e. talte til (Th. og Sn.) derom, M.* [5]) *udel, D, K.* [6]) er þá eigi vel fagnat Gíslabana, ef grautr er görr? *d. e. bliver ikke Gisles Banemand vel nok modtagen, naar Gröd kaages (til ham?) D, K, N, P, U. Svaret viser at denne Læsemaade maa være rigtigere.* [7]) matreiða,

i Otrardal ved Arnarfjorden. Da man spurgte dem om Nyt, fortalte de Gisle Sursöns Drab, samt de Mænds Död som havde maattet lade Livet for ham, förend han selv faldt. Ved disse Tidender blev Börk meget glad[15], samt bad Thordis og Snorre at modtage den Mand paa det bedste, der havde udslettet den store Forsmædelse, som för var bleven lagt de Frænder til Last[16]. Snorre lod som om han ikke var meget fornöiet over disse Tidender, men Thordis sagde, at da vilde Modtagelsen være god (eller passende), naar Gisles Banemand beværtedes med Gröd. Börk svarede: jeg pleier ikke at bestemme Mad til Maaltider. Han satte Eiolf i Höisædet og hans Fölgesvende i Nærheden af ham. De satte deres Vaaben paa Gulvet. Börk sad indenfor Eiolf, og Snorre næst efter ham. Thordis bar Grödfade frem paa Bordene, og havde tillige Skeer i Haanden, men da hun satte Fadet for Eiolf, faldt en Skee ned for hende. Hun bukkede sig efter den, men tog i det samme Eiolfs Sværd, trak det hurtig ud af Skeden, og stödte dermed op under Bordet[17]; det traf Eiolfs Laar, men Fæstet stödtes mod Bordet; dog foraarsagedes herved et stort Saar. Börk kastede Bordet over Ende, frem paa Gulvet, og slog Thordis. Snorre stödte til Börk, saa at han faldt omkuld, men greb sin Moder og

F; matgörða, *U.* [8]) slettu, *T.* [9]) utar, *uden for, D, K, N, P.* [10]) *Tr till.* innar. [11]) til sverðs Eyjólfs, *D, K, N, P.* [12]) *udel. D, K o. fl.* [13]) *saaledes D, F, K, N, T, S o. fl.; hjaltit, E, K og fl.*: gaddhjöltin, *G.* [14]) Þórdísi, *D, K, N, P.* [15]) datt við, *G*; fell við, *D, K, N, P.*

sinnar, ok setti hana niðr hjá sèr., ok kvað ærna skapraunir hennar, þó hún væri óbarin. Eyjólf ljóp upp ok [hans menn[1] ok hèlt þar maðr manni. Þar urðu þær málalyktir, at Börkr seld Eyjólfi sjálfdæmi, [ok gerði hann mikit fè sèr ti handa fyrir áverkann[2]. Fór hann við þat í brott Af þessu [vóx mjök úþokki með þeim Berki ok Snorra[4].

14. Á vorþíngi um sumarit[5] heimti Snorri föðurarf sinn af Berki [hinum digra[6]. Börkr svarar svâ, at hann mundi gjalda honum föðurarf sinn: en eigi nenni ek, segir hann, at skipta Helgafelli[7] sundr, en ek sè at okkr er eigi hent at eiga [saman tvíbýli[8], ok vil ek leysa landit til mín. Snorri svarar: þat þykir mèr jafnligast at þú leggir landit svâ dýrt[9], [sem þèr líkar[10], en ek kjósi, hvârr okkar leysa skal. Börkr hugsar þetta mál, ok hugði svâ at Snorri mundi eigi lausafè hafa at gefa við landinu, ef fljótt skyldi leysa[11], ok lagði hálft landit fyri LX[12] silfrs, ok tók[13] þó af áðr eyjarnar, þvíat hann hugðist litlu verði þær mundi fá, en Snorri fengi [aðra staðfestu[14]. Þat fylgði ok at þá skyldi þegar uppgjalda fèit, ok leita [eigi lána[15] undir

---

[1]) þeir fèlagar, *D, K, N, P.* [2]) þennan vansa, *M.* [3]) gjörðist ómjúkr, *D, K, N;* ómjúkt, *U;* ýmugustr, *F, Q, P.* [4]) *Her indskyde F, P et Slags forelöbig Omskrivning af det fölgende, stemmende overeens med det, som den Tryktes Varianter meddele fra Q; men dette forbigaaes her, som et öiensynligt Tillæg af en Afskriver i nyere Tider.* [5]) vorit, *D, K, N.* [6]) *till. D, K, N.* [7]) Helgafells landi, *H. Jord, G.* [8]) sambýli, *M.* [9]) *udel. D, K, N.* [10]) *till. D, K, N (nödvendigviis).* [11]) gjalda, *andre.* [12])

satte hende ned hos sig, samt sagde, at hendes Sind nu blev prövet med Sorger, som vare svære nok, om hun end ikke fik Hug. Eiolf og hans Mænd sprang op, men den ene holdt fast paa den anden. Sagen fik tilsidst det Udfald, at Börk underkastede sig Eiolfs egen Kjendelse, hvorved han tildömte sig selv store Pengeböder for Saaret. Derefter tog han bort. Herover opkom en meget slet Forstaaelse mellem Börk og Snorre.

14. Paa næste Sommers Vaarthing fordrede Snorre sin Fædrenearv af Börk. Denne svarede saaledes, at han nok vilde afhænde den: men jeg nænner dog ikke, sagde han, at skille Helgafells Gaard ad til tvende Parter; ogsaa seer jeg at det neppe er tjenligt for os at boe, hver for sig, paa den samme Gaard, og jeg vil da indlöse Eiendommen. Snorre svarede: Jeg anseer det for billigt at du bestemmer Gaardens Kjöbesum, som du finder for godt, men at jeg derimod afgjör, hvem af os to der skal indlöse Eiendommen. Börk overlagde denne Sag, og tænkte som saa, at Snorre ikke vilde have Penge nok til Kjöbesummen, hvis den skulde erlægges snart; han bestemte da Prisen paa den halve Gaard til 60 (Mark) Sölv[18], og undtog dog först Öerne, da han meente at han vilde faae dem for godt Kjöb, men at Snorre vilde skaffe sig en anden Bopæl. Det blev og betinget, at Pengene skulde strax beta-

F till. merkr, *P* markar; *S har* LXX merkr silfr; aura silfrs, *U*; L marka, *M*, *Q*, *F*; L aura, *Öre*, *U*. [13]) sleit, *D*, *K*, *Q*, *N*, *U*; sleit þá frá, *F*. [14]) annarstaðar bólfestu, *F*, *N o. fl.* [15]) eigi kjöra, *M*; kjörs, *U*; cinkis, *O*.

aðra menn til þess fjár: ok kjós þú nú, Snorri, segir Börkr, þegar í stað, hvârt þú vill. Snorri svarar: þess kennir nú at, Börkr frændi, at þèr þykir ek fèvani[1], er þú leggr svâ údýrt Hellgafells land, en undir mik kýs ek föðurleifð mína at þessu verði, ok rètt fram hendina ok handsala mèr nú landit. Eigi skal þat fyrr, segir Börkr, en hverr peníngr er fyri goldinn[2]. Snorri mælti til þorbrands, fóstra síns: hvört selda ek þèr [sjóð nokkurn[3] á hausti? Já, segir þorbrandr, ok brá sjóðnum undan kápu sinni, var þá talt silfrit ok goldit fyri landit hverr peníngr, ok var þá eptir í sjóðnum LX[4] silfrs. Börkr tók við fènu ok handsalar honum landit. Síðan mælti Börkr: silfrdrjúgari hefir þú nú vorðit, frændi, en vèr hugðum; vil ek nú at við [gefum upp úþokka þann, er millum hefir farit[5], ok [mun ek þat tilleggja til hlunninda[6] við þik, at við [skulum búa[7] báðir samt [þessi missiri[8] at Helgafelli, er þú hefir kvikfjár fátt. Snorri svarar: þú skalt njóta kvikfjár þíns ok verða í brottu frá Helgafelli [með allt þitt at fardögum[9]. Svâ varð at vera, sem Snorri vildi. En er Börkr var í brott búinn[10] [frá Helgafelli[11],

[1]) fèvana, *P*; fèminni, *G, M*. [2]) lokinn, *D, K, U*. [3]) nokkurn fèsjóð, *D, K*. [4]) *saal. Tr, E, G, O*; merkr *till. P*; marka *till. M*; XX silfrpeninga, *Sölvpenge, D, N*; XX ringar, *U*. [5]) legðum niðr allan úþokka, *D, K*. [6]) munda ek þat tilvinna, *G*. [7]) byggjum, *D, K*. [8]) *udel. D*. [9]) *till. M, D, G, K, N, P U (uden Tvivl rigtig)*. [10]) *till. D, M, H, T, O, N, P, S, T (uden Tvivl rigtig*, albúinn), *K, U*. *I Overeensstemmelse med dette lille, men vigtige Tillægsord, fortælle G, M o. fl. ogsaa at Thordis erklærede sin Skilsmisse for Börk, strax efter at Snorre havde op-*

les, men ikke tages til Laans hos andre. Erklær du nu, Snorre, sagde Börk, strax paa Stedet, hvilken af Delene du önsker. Snorre svarede: det viser sig nu, Frænde Börk, at du anseer mig for at være i Pengetrang, da du tilbyder mig Helgafells Grund for saa godt Kjöb, men for denne Priis modtager jeg min Fædrenearv; ræk da nu Haanden frem, og overdrag mig Jorden med lovligt Haandslag. Det skal ei skee, sagde Börk, för end hver Penning er bleven betalt derfor. Snorre sagde da til sin Fosterfader Thorbrand: Flyede jeg dig ikke en Pung i afvigte Höst? Jo, svarede Thorbrand, og tog hastig en Pung frem, som han havde baaret under sin Kappe. Af den blev Sölvet talt, og enhver Penning betalt for Gaarden, men dog var der da 60 (Mark) Sölv tilbage i Pungen. Börk tog mod Pengene, og overdrog ham Grunden med Haandslag. Da sagde Börk: nu har du, Frænde, havt mere Sölv end vi tænkte; det er min Villie at vi nu lade den Misforstaaelse fare, som har fundet Sted mellem os, og jeg skal da fra min Side bidrage det til Bekvemmelighed for dig, at vi begge dette Aar skulle boe sammen paa Helgafell, medens du kun har faa Kvæghöveder. Snorre svarede: du skal selv nyde Fordelen af din Kvægavl, men drage bort fra Helgafell med din hele Eiendom til (næste) Fardag. Det maatte nu skee, hvad Snorre vilde. Da Börk var reisefærdig fra Helgafell, gik Thordis frem

sagt ham Gaardens Beboelse fra næste Fardag af: Þá gekk Þordís fram *o. s. v.* [11]) *till. Tr.*

gekk þórdís fram, ok nefndi sèr vâtta, at hún [segir skilit[1] við Börk bónda sinn, ok fann þat til foráttu[2], at hann hafði lostit hana, ok hún vildi eigi liggja[3] undir höggum hans. Var þá skipt fè þeirra, ok gekk Snorri at [fyrir hönd móður sinnar, þvíat hann var hennar erfíngi[4]. Tók þá Börkr þann kost, er hann hafði öðrum ætlat, [at hafa lítit fyrir eyjarnar[5]. Eptir þat fór Börkr í brott frá Helgafelli ok vestr á Meðalfellsströnd[6], ok bjó fyrst á Barkarstöðum [milli Orrahóls[7] ok Túngu[8]. [Síðan fór hann í Glerárskóga, ok bjó þar til elli[9].

15. Snorri þorgrímsson gerði bú at Helgafelli, ok var móðir hans fyrir innan stokk. Márr Hallvarðsson, föðurbróðir Snorra, rèðst þángat með margt búfè, ok tók [forráð fyri búi Snorra[10]; hafði hann þá it mesta rausnarbú ok fjölmennt. Snorri var meðalmaðr á hæð ok heldr granuligr, fríðr sýnum, rèttleitr ok ljóslitaðr, [bleikhárr ok rauðskeggjaðr[11]. Hann var hógværr hversdagliga, fann lítt á hann, hvârt honum þótti vel eðr illa; hann var vitr maðr ok forspárr um marga luti; [lángrækr ok heiptúðigr[12], heilráðr vinum sínum, en [óvinir hans þóttust heldr kulda kenna af ráðum hans[13]. Hann varðveitti þórshof[14]; var hann

---

1) sagði skilnað, *D.* 2) *udel. D.* 3) búa, *D.* 4) með móður sinni, *D.* 5) *udel. D, K.* 6) Barðaströnd, *D, F.* 7) Orrahvols, *O*; Mjóahóls, *D, K, N, U*; Hvols, *M, G*; Örvahóls, *E*; Örvahvols, *H.* 8) *fra [udelades af P.* 9) *tillægge D, K, N, P o. fl.* 10) við bús umsýslu, *D, K, N, P.* 11) *udel. D, K, N.* 12) *udel. D, K, N.* 13) óvinum sinum galt hann jafnan grimmu, *D, K, N*; óvinum var hann óþarfr, *F.* 14) *saal. G, M*; þá hofit, *Tr o. fl.*

og kaldte Vidner til, i hvis Paahör hun erklærede Skilsmisse fra sin Mand Börk, fordi han havde slaaet hende, og hun ikke vilde taale Hug af ham[19]. Deres Gods blev da skiftet, hvorved Snorre var tilstede paa sin Moders Vegne, da han var hendes Arving. Börk maatte da nöies med de Kaar, som han havde tiltænkt andre, nemlig de, at han kun fik en ringe Betaling for Öerne. Derefter flyttede Börk fra Helgafell, og tog vesterpaa til Medalfellsstranden, hvor han först boede paa Börkstade, men senere begav han sig til Glaraaskov (mellem Orrahol og Tunge), hvor han forblev og opnaaede en höi Alder.

15. Snorre Thorgrimsön reiste Bo paa Helgafell, hvor hans Moder bestyrede den indvendige Huusholdning. Mar Hallvardsön, Snorres Farbroder[20], tog ogsaa fast Ophold der, med meget Bofæ, og overtog hele Avlsforvaltningen for Snorre, som da förte der et stadseligt Huus og holdt mange Folk. Snorre var af middelmaadig Höide og noget smækker, havde smukke og regelmæssige Ansigtstræk, lys Hudfarve, blegt Haar og rödt Skjæg. Dagligdags var han sagtmodig, ok man mærkede neppe om han var fornöiet eller ikke. Han var en viis Mand, og forudsaae mange Begivenheder; Fornærmelser erindrede han længe, og var heftig i sit Had. Sine Venner gav han gode Raad, men hans Uvenner fölte at hans Anslag bleve meget skadelige for dem. Han forestod da Templet, og blev derfor kaldet Snorre Gode[21]. Snart blev han en

því[1] kallaðr Snorri goði. [Hann gerðist þá höfðin mikill, en ríki hans var þá mjök öfundsamt[2], þv at þeir voru margir, er eigi þóttust til minna um komnir fyrir ættar sakir, en áttu meira undir sé fyrir afls sakir ok prófaðrar[4] harðfengi.

17. Sumar [þat eptir[5] andaðist Þorgrím Kjallaksson, en Vermundr hinn mjófi, son han tók þar við búi í Bjarnarhöfn[6]; hann var vitr mað ok stundar[7] heilráðr. [Styrr hafði [þá ok[8] búit um hríð undir Hrauni[9] inn frá Bjarnarhöfn; [hann va vitr maðr ok harðfengr[10]. Hann átti Þorbjörgu[11] dóttur Þorsteins hreggnasa[12]. Þorsteinn ok Hall voru synir þeirra. Ásdís hèt, dóttir þeirra, vask lig[13] kona ok heldr skapstór. Styrr var hèrað ríkr[14] maðr, ok hafði fjölmennt [með sèr[15]. Hann átti sökótt [við marga menn[16], þvíat hann bætt eingi víg, en vó þó mörg[17].

24. Á þessu sama[18] (Þórsness) þingi sótt þeir Þorgestr hinn gamli ok synir Þórðar gelli Eirek hinn rauða um víg Þorgestssona, er látiz höfðu um haustit, þá Eirekr sótti setstokkana[19] Breiðabólstað, ok var þat þing allfjölmennt. [Þei

---

[1]) *saal. G, M;* þá, *Tr o. fl.* [2]) þá gjörðist til hans öfundska *D, K, N.* [3]) *udel. D, K, N.* [4]) *udeladè D, K, N, P, U.* *saaledes A, D, N;* þareptir, *K;* Sumar þetta, *denne Sommer,* [6]) Hraunhöfn, *D, K, N.* [7]) *udel. D, M, K, N.* [8]) *till. Tr.* [9]) *fr* Styrr bjó undir Hvammi, *D, K, N.* [10]) *till. Tr* ~~[11]) digra, d~~ *Tykke, till. M.* [12]) *saaledes A, G, D, M, O, K, Ra, β;* reygnasa, *N,* bergnasa, *Klippe- eller Klintnæse, D;* regnasa *(uden Meni* *Tr, H. Tilnavnet* hreggnasi, reggnasi, *Uveirsnæse el*

stor Hövding, men hans Vælde blev udsat for megen Misundelse, da mange ansaae sig for lige berettigede dertil, med Hensyn til deres Herkomst, men vare sig tillige en större Styrke og prövet Tapperhed bevidste[22].

17. Denne Sommer döde Thorgrim Kjallaksön, men Vermund den Smækkre, hans Sön, overtog Boets Bestyrelse i Bjarnarhavn; han var en klog Mand og omhyggelig Raadgiver. Styr havde da en Tid lang boet under Rönet[23] neden for Bjarnarhavn, han var en klog og haardför Mand. Hans Hustru var Thorbjörg, en Datter af Thorstein Reggnase. Thorstein og Hall hed deres Sönner: Datteren Asdis var en rask Pige, noget heftig i Sindet. Styr havde stor Indflydelse paa Herredets Anliggender, og holdt mange Folk. Han havde tit noget Udestaaende med andre, thi han begik mange Drab, men gav ingen Böder derfor.

24. Paa dette samme Thorsnæs Thing sagsögte Thorgest den Gamle og Thord Gellers Sönner Erik den Röde, fordi han havde dræbt Thorgests Sönner i det sidstafvigte Efteraar, da Erik hentede sine Bænkestokke fra Bredebolsstad. Dette Thing var meget folkerigt. Medens Thinget holdtes, udrustede

Slud-Næse betegnede vel Manden, fordi han kunde forudsee, eller, som man troede, af Lugten slutte sig til et saadant snart paakommende Veirlig. [13]) *saal. D, G;* drengilig, *Tr, M, O, K.* [14]) harla ríkr, *meget mægtig eller rig, M;* ríkr, *D, K.* [15]) mjök, *Tr.* [16]) viða, *D, K.* [17]) *Det hele fölgende Stykke mangler i P.* [18]) *tilf. Tr; udel. A, D, H, N.* [19]) setstokka sína, *K, U.*

höfðu áðr haft[1] setur[2] fjölmennar[3]. [Eirekr bjó um þíngit skip sitt til hafs í Eireksvogi í Avxney[4], [ok veittu þeir Eireki Þorbjörn Vífilsson ok Víga-Styrr, ok synir Þorbrands úr Álptafirði ok Eyjúlfr Æsuson úr Svíney[5]; [en Styrr einn var á þínginu liðveizlumanna[6] Eireks, ok dró alla menn undan Þorgesti, þá er hann mátti. [Þá[7] skoraði hann á[8] Snorra goða, at hann skyldi eigi fara at Eireki eptir þíngit með Þorgestíngum[9], ok hèt [honum því at hann skyldi eigi vera á móti honum[10] annat sinn, þótt hann [egi við vandræði[11] at halda; ok fyri þessi heit Styrs leiddi Snorri hjá sèr þessi mál[12]. En eptir þíngit fóru þeir Þorgestr með mörgum skipum[13] inn[14] í eyjar, [at leita Eireks rauða[15], en Eyjólfr Æsuson [leyndi þá skipi[16] Eireks í Dímunarvogi, ok kvomu þeir [Styrr [ok Þorbjörn[17] þá[18] til móts við Eirek. Gerðu þeir þá, Eyjólfr ok Styrr, [eptir dæmum[19] Arnkels, at þeir fylgðu Eireki út um Elliðaey[20], á sinni ferju hverr. Í þeirri

---

[1]) *till. Tr.* [2]) *saaledes A;* sóknir, *Tr, F.* [3]) *fra [:* svá at þeir höfðu eigi áðr haft fjölmennara, *saa at de ikke för havde holdt et folkerigere Thing, F;* þeir höfðu aðsetur fjölmennar *de opholdt sig mange sammen paa forskjellige Steder, A, K, N* [4]) *till. D, K, U.* [5]) *till. Tr, M, F.* [6]) *s. Tr;* liðveizlumaðr, *T, U;* Styrr var einn hans liðveizlumaðr, *Styr var een af Eriks Hjælpere, A N;* Styrr var mestr á þínginu liðveizlumaðr Eiríks, *Styr va Eriks störste Hjelper paa Thinget, M;* Styrr einn var han liðv. m., *D, K.* [7]) ok þurfti þó þaðra svá at hann (skor aði o. s. v.), *og det behövedes der saa meget at han udbad s o. s. v., M.* [8]) *saaledes A, D;* Styrr beiddi þá, *Tr.* [9]) *saa U o. fl.;* Þorgestlingum, *Tr, F, T.* [10]) Snorra i mót, at han man veita honum í, *Tr, F.* [11]) *s. Tr;* ætti vandræðum, *A;* vandræt *D, G, K, N, S, U.* [12]) málaferli, *Tr, D, F, K, N, T, U.* [13]) möni

Erik sit Skib i Eriksvaag paa Öxnö til en lang Söreise. I Forveien havde de holdt store Flokke samlede paa visse Steder. Disse Mænd stode Erik bi: Thorbjörn Vifilsön[25], Viga-Styr, Thorbrands Sönner fra Alptefjord og Eiolf Æsa's Sön fra Svinö; dog var Styr der paa Thinget den eneste af Eriks Hjelpere, og trak alle de Mænd, som han kunde, fra Thorgests Parti. Styr udbad sig da det af Snorre Gode, at han ikke, efter Thinget, skulde drage mod Erik med Thorgests Tilhængere, og lovede ham igjen at han skulde ikke være mod ham en anden Gang, om han end kom i en vanskelig Stilling. Formedelst dette Löfte af Styr blandede Snorre sig slet ikke i disse Sager. Efter Thinget toge Thorgest og hans Forbundne ind til Öerne med mange Skibe, for at opsöge Erik Röde, men Eiolf Æsa's Sön havde skjult hans Skib i Dimonsvaag, hvor Styr og Thorbjörn stödte til Erik. Da efterlignede Eiolf og Styr Arnkels ældre Handling[26] deri, at enhver af dem, paa sin Færgebaad, fulgte Erik ud for Ellideöen. Paa denne Reise opdagede

---

um, *Mænd, M.* 14) *till. M.* 15) *till. Tr.* 16) skipum, *Skibe, A, D;* skipinu, *K, N. Fölgende Læsemaade i M (allene) er især mærkværdig:* Eyjúlfr Æsuson lendi skipum sínum í Dímunarvogi, *Eiolf Æsas Sön landede med sine Skibe i Dimonsvaag; S har derimod:* Eyjúlfr Æsuson lenti skipinu í *Æsersósi.* 17) *till. Tr; D, K, N fra förste [:* Þorbjarnarsynir, *uden Tvivl feil læst fra Abbreviation for* Þorbjörn ok Styrr. 18) þar, *Tr.* 19) bænum, *Bönner, K; ulæseligt i A;* at eptirdæmi, *H.* 20) *saal. (rigtig) A, D, F, M, N, U, o. fl.;* Elldey, *Tr, H, T, K; i O er* Ellddey *med den samme gamle Haand rettet til* Elliðey.

ferð fann Eirekr (rauði) Grænland, ok var þar III vetur, [ok fór síðan til Íslands, ok var þar einn vetr[1], áðr hann [fór at byggja Grænland[2], en þat var XIIII[3] vetrum [fyri kristni lögtekna[4] á Íslandi.

30. [Nú skal segja frá Þórólfi bægifót. Hann[5] tók at eldast fast[6], ok gerðist illr ok æfr við ellina, ok [mjök újafnaðarfullr[7]; lagðist ok heldr[8] úmjúkt á með þeim feðgum Arnkeli[9] ok honum. Þat var einn dag at Þórólfr reið inn til Úlfarsfells, at finna[10] Úlfar bónda; hann var forverksmaðr góðr, ok tekinn til þess at honum [hirðist skjótara[11] hey[12] en öðrum mönnum; hann var ok svâ fèsæll[13], at fè hans dó aldri af megri eða drephríðum. En er þeir Þórólfr fundust, spurði Þórólfr, hvört ráð hann gæfi honum, hvörsu hann skyldi haga verkshättum sínum, eða hvörsu honum segði hugr um [sumar, hversu þerrisamt verða mundi[14]. Úlfarr svarar: eigi kann ek þèr annat ráð at kenna[15] en sjálfum mèr; ek mun láta bera út ljá í dag, ok slá undir sem mest má þessa viku alla[16], þvíat ek hygg hún muni verða regnsöm, [en ek get[17], at eptir þat mun verða gott til þerra inn næsta hálfan mánuð. Fór þetta svâ sem hann sagði; þvíat þat fannst opt at hann kunni gerr veðr at sjá er

[1]) s. Tr; en einn á Islandi, A,D. [2]) s. Tr; bygði landit, A,D. [3]) s B,A,D,F,W,M,Ra,β; XIII, Tr. [4]) áðr enn kristni vár lögtekin F,H; (væri) M. [5]) Þórólfr bægifótr, D,N o. fl. [6]) mjök, D o. f ... [7]) ójafnaðarsamr, Tr; ránglátr mjök, D,W,M,N,K,P,U. ... saal. W o. fl.; mjök, Tr. [9]) Arnkatli, W. [10]) hitta, D. ... h. betr, D; þornaði fyrr, T. [12]) andvirki, W,G,D,K,P,U. ... fórsjáll, forsynlig, W,D,K,P. [14]) sumarþerri, hvörsu verð

Erik Röde Grönland, og opholdt sig der tre Vintre, men drog siden til Island, samt var der en Vinter over, förend han foretog sig at sætte Grönlands Beboelse i Værk, men det skete 14 Vintre, förend Christendommen blev paabuden ved Lovene i Island.

30. Nu skulle vi fortælle om Thorolf Skjevbeen. Han begyndte at blive temmelig gammel, men med Alderdommen blev han ond, bålstyrig og ubillig voldsom. Forholdene bleve og temmelig ublide mellem ham og hans Sön Arnkel. Det begav sig en Dag, at Thorolf red ind efter til Ulfarsfell, for at tale med Bonden Ulfar. Han var en dygtig Avlsbestyrer, og bekjendt derfor, at han för kunde faae sit Hö bjærget end andre; han var ogsaa saa heldig med sin Fæavl, at hans Faar aldrig styrtede af Magerhed eller Uveirsbyger. Da Thorolf kom til Ulfar, spurgte han, hvad Raad denne kunde give ham, hvorledes han skulde bære sig ad med sine Markarbeider, eller hvilke hans Tanker vare om den Sommer, om den i det hele vilde blive tör eller ikke. Ulfar svarede: Jeg kan ikke lære dig andre Raad end mig selv; i Dag vil jeg sætte Leerne i Arbeide, og lade saa meget Hö slaae som muligt i hele denne Uge[28], thi jeg troer at den vil bringe megen Regn, men at godt Törveir efter den Tid vil indtræffe i den næste halve Maaned[29]. Dette gik saaledes til, som Ulfar spaaede; thi Erfaringen viste det tit, at han

mundi, *E.* [15]) lèna, *F.* [16]) *tillægges af D, E, F, W, P, T, U.* [17]) er þat geta min, *M*; (gáta), *K, N, P.*

aðrir menn. Síðan fór þórólfr heim. Hann hafði með sèr margt verkmanna; lèt hann nú ok þegar taka[1] til eingiverka; veðr fór þannig[2] sem Úlfarr hafði sagt. þeir þórólfr ok Úlfarr áttu eingi saman uppi á hálsinum. þeir slóu fyrst hey mikit hvârirtveggja; síðan þurkuðu þeir ok færðu í stórsæti[3]. þat var einn morgin snimma, at þórólfr stóð upp; sèr hann þá út at þá var veðr þykkt, ok hugði hann at glepjast mundi þerririnn. Hèt hann[4] á þræla sína, at þeir skyldu upp standa ok aka saman heyi, ok bað þá at vinna sem mest um daginn: þvíat mèr sýnist, sagði hann, [veðr eigi trúligt[5]. þrælarnir klæddust, ok fóru til heyverks, en þórólfr hlóð heyinu, ok eggjaði[6] fast um verkit, at sem mest gengi fram. þenna morgin sá[7] Úlfarr út snemma, ok er hann kom inn, spurðu verkmenn at veðri. Hann bað þá sofa í náðum[8]; veðr er gott, segir hann, ok mun skína af í dag, skulu þèr slá töðu í dag, en vèr munum annan dag hirða[9] hey vort, þat er vèr eigum uppi á halsinum. Fór svâ um veðrit sem hann sagði. [Ok er á leið kveldit[10], sendi Úlfarr mann uppá hálsinn at sjá um andvirki sitt, þat er þar stóð. þórólfr bægifótr lèt aka [þrennum eykjum[11] um daginn, ok höfðu þeir hirdt heyit at nóni, þat er hann átti; þá

[1]) fara, *W o. fl.* [2]) beint, *till. D, F, W.* [3]) stórt sæti, *M.* [4]) þá hvatt, *till. M.* [5]) v. e. tryggilegt, *O;* þerririnn eigi lánggæðr, *F, P;* lánggæligr, *W;* lánggæðligr, *D, K, N;* lángligr, *M.* [6]) á; *till. Ra.* [7]) leit, *M.* [8]) ró, *F, W, D, P.* [9]) þurka, *törre, D.* [10]) *udel. D.* [11]) þurrum heyjum, *det törrre Hö, W, D, K, F, P.*

saae Veirligets Gang bedre forud end andre Mennesker. Thorolf tog hjem til sit. Han havde mange Arbeidskarle hos sig, og lod strax begynde at slaae Græs paa Engen. Veirliget blev just saaledes, som Ulfar havde gjættet. Thorolf og Ulfar eiede en Eng i Fælledskab oppe paa Bjergryggen. Först sloge de begge meget Hö, derefter törrede de det, og satte det i store Stakke. En Morgen stod Thorolf tidlig op; han saae at Luften var tyk, og frygtede for det törre Veirs Afbrydelse. Han raabte da til sine Trælle, at de skulde staae op og age Hö sammen, samt arbeide den Dag saa meget de kunde: thi det forekommer mig, sagde han, at Veirliget ikke er at stole paa. Trællene klædte sig paa og gave sig til Höbjergningen, men Thorolf satte (hjemme) Höet i Hæssen, og drev ivrig paa Værket, at det skulde gaae saa hurtig som mueligt. Den samme Morgen tidlig gik Ulfar, og saae ud, og da han kom ind igjen, spurgte Arbeidskarlene, hvorledes Veiret var? han sagde: I kunne endnu sove rolig: Veiret er godt, og det vil nok klare op ud paa Dagen; i Dag skulle I slaae Græs paa Indmarken, men en anden Dag skulle vi bringe vort Hö hjem fra Bjergryggen. Veirliget blev den Gang, som han havde forudseet. Sildig om Aftenen sendte Ulfar en Mand op paa Bjergryggen, for at see til sine der staaende Höstakke. Thorolf Skjævbeen havde den Dag havt tre Par Óg forspændte, med hvilke han havde kjört sit hele Hö hjem noget ud paa Eftermiddagen. Da befalede

bað hann þá aka heyi Úlfars í garð sinn; þeir gerðu sem hann bauð[1]. En er sendimaðr Úlfars sá þat, ljóp hann heim[2], ok sagði [hvat títt var[3]. Úlfarr fór þegar[4] uppá hálsinn, ok [varð óðr[5] mjök, ok spurði hví Þórólfr ræenti hann? Þórólfr sagðist ekki hirða hvat hann segði, ok var málóði ok illr viðreignar[6], ok hèlt þeim við áhöld[7] [ok heitan[8]. Sá Úlfarr þá engan annan sinn kost en verða á brottu, ok ferr þegar til Arnkels, ok segir honum skaða sinn, ok bað hann [veita sèr[9] ásjá, lèzt ella mundi[10] allr fyri borði verða. Arnkell sagðist mundi beiða föður sinn bóta fyrir heyit[11], en kvað sèr þó þúngt segja hug um, [at nokkut mundi at sök hafa[12]. Ok er þeir feðgar fundust, bað Arnkell föður sinn bæta Úlfari heytökuna, en Þórólfr kvað þræl þann helzt til auðgan. Arnkell bað hann gera fyrir sín orð ok bæta honum heyit. Þórólfr lèzt ekki gera þarfyrir, nema versnaði lutr Úlfars, ok skildust þeir við þat. En er Arnkell fann Úlfar, segir hann honum, hvörsu Þórólfr hefir svarat. Þat fannst á Úlfari, at honum þótti sem Arnkell hefði lítt fylgt málinu, ok kvað hann ráða slíku við föður sinn, ef hann vildi. Arnkell galt Úlfari fyrir heyit slíkt er

1) *saal. D;* mælti, *Tr, G.* 2) *till. D.* 3) *saaledes D;* h. g var, *M; fra [* Ulfari, *Tr.* 4) *till. D.* 5) var óðr, *O, T o. fl.* æztr, *var opbragt, W;* dæstr mjök, *meget mödig, D, F, K, N, P U;* þæstr mjök, *meget forpustet, W;* hastr mjök, *meget hastig hidsig, M.* 6) viðskiptis, *W, o. fl.* 7) *saal. Ra, β o. fl.;* áhald *Tr.* 8) *till. W, D, P, o. fl.* 9) *till. D.* 10) *till. M o. fl.* 11) heyrán þetta, *d. e. dette Höran, W, D.* 12) hvört tjóa mund *W, D;* tjá, *P;* at neitt mundi tjóa, *M.*

han, at ogsaa Ulfars Hö skulde kjöres hjem til hans Gaard. Hans Folk gjorde hvad han paalagde dem. Da Ulfars Bud saae dette, löb han hjem og fortalte det til ham. Ulfar tog op paa Bjergryggen, var meget opbragt, og spurgte, hvorfor Thorolf vilde rane fra ham? Thorolf svarede: at han ikke bröd sig noget om, hvad han snakkede, og blev meget slem at komme i Kast med, saa at de nær havde taget fat paa hinanden. Ulfar saae snart, at der intet andet var for ham at gjöre, end at gaae bort, men tog strax til Arnkel, fortalte ham hvad Skade han havde lidt, og bad ham om hans Understöttelse[30], da Ulfar ellers lod som han ganske maatte ligge under. Arnkel lovede at begjere af sin Fader Erstatning for Höet, men sagde at han dog kun havde et saare lidet Haab om, at noget vilde udrettes dermed. Da Arnkel traf sin Fader, bad han ham om at fornöie Ulfar for Höets Borttagelse, men Thorolf svarede, at den Træl allerede var alt for rig. Arnkel bad ham at tage hans Forbön i Betragtning, og godtgjöre Ulfar Höet. Thorolf erklærede, at den ikke udvirkede andet hos ham, end at Ulfars Kaar maaskee derved bleve endnu slettere. Saaledes skiltes de ad. Da Arnkel traf Ulfar, fortalte han ham, hvad Thorolf havde svaret. Man mærkede paa Ulfar, at han meente at Arnkel ikke ret kraftig havde talt hans Sag, og sagde at han vistnok kunde udvirke sligt hos sin Fader, hvis han endelig vilde det. Arnkel erstattede Ulfar hans Hö-

honum líkaði, ok er þeir feðgar fundust í annat sinn, þá heimti Arnkell heyverðit[1] at föður sínum, en þórólfr lèt ekki batna um svörin, ok skildu þeir þá reiðir. Um haustit eptir lèt Arnkell reka af fjalli yxn VII[2], er þórólfr faðir hans átti, ok lèt [drepa öll í bú sitt[3]. þetta líkaði þórólfi stórilla, ok heimti verð at Arnkeli. En Arnkell kvað þat skyldi koma fyrir heyit Úlfars; þá líkaði þórólfi þat miklu verr en áðr, ok kallar þetta af Úlfari hlotizt hafa; kvað hann sik skyldi fyri finna.

31. þenna vetr um jól hafði þórólfr drykkju mikla, ok veitti kappsamliga þrælum sínum, en er þeir voru orðnir drukknir, eggjar hann þá at fara inn til Úlfarsfells ok brenna Úlfar inni, ok hèt at gefa þeim þar til frelsi. þrælarnir sögðust þetta mundi vinna til frelsis sèr, ef hann efndi orð sín. Síðan fóru þeir VI saman inn til Úlfarsfells, tóku þeir þar viðarköst, ok drógu at bænum, ok slógu eldi í. Í þenna tíma sátu þeir Arnkell við drykkju á Bólstað, ok er þeir gengu[4] til svefns, sá þeir eld til Úlfarsfells, fóru þeir þá þegar til, ok tóku þrælana en slökktu eldinn, [voru þá enn lítt brend húsin[5]. Um morguninn eptir lèt Arnkell flytja þrælana inn í Vaðilshöfða, ok [voru þeir þar hengðir allir[6]. Eptir þat handsalaði Úlfarr Arnkeli fè sitt

[1]) *saal. M*; heyit, *Höet, de övrige.* [2]) *saal. W,Ra,β,D,E,F,G, H,O,L,N,P,S,T; M har VIII. Den Trykte har derimod XII (ved en Afskriverfeil).* [3]) höggva höfuð af öllum, *D,K.* [4]) ætluðu, *D.* [5]) var þ. e. bærinn lítt brunninn, *D,W o. fl.* [6]) hengja þar gjörvalla, *D,W o. fl.;* höggva þar gjörvalla, *U.*

tab saaledes, at han var fornöiet dermed. Da han næste Gang talte med sin Fader, affordrede han ham Höets Værdi, men Thorolf forbedrede ikke sine Svar, og da skiltes de ad vrede. I det næste Efteraar lod Arnkel drive 7 Stude, som Thorolf eiede, fra Græsgangene blandt Oplandsfjeldene, og lod dem alle slagte til sin Huusholdnings Brug. Dermed blev Thorolf meget misfornöiet, og fordrede Godtgjörelse for dem af Arnkel, men denne sagde, at de skulde tjene til Betaling for Ulfars Hö. Thorolfs Misfornöielse forværredes meget herved; han sagde, at Ulfar var Skyld i alt dette, og lovede at han nok skulde vide at træffe ham.

31. Den Vinter, i Juletiden[31], holdt Thorolf et Drikkegilde, og beværtede da sine Trælle til Overflod; da de vare blevne beskjænkede, opfordrede han dem til at tage til Ulfarsfell, og brænde Ulfar der inde, samt lovede at skjænke dem Friheden, til Belönning derfor. Trællene sagde at de nok ved denne Gjerning skulde fortjene den, naar han blot vilde holde sit Löfte. Derefter fore de, sex sammen, indefter til Ulfarsfell, toge der et Vedkast, bragte det til Husene, og tændte Ild deri. Paa samme Tid sad Arnkel og hans Mænd ved Drikkebordet paa Bolstad, men för de gik til Sengs, saae de Ildebranden paa Ulfarsfell, de toge strax derhen, grebe Trællene og slukkede Ilden, som endda ikke havde fortæret meget af Bygningerne. Morgenen derefter lod Arnkel Trællene före til Vadilshöfde,

allt, ok gerðist hann þá varnaðarmaðr[1] Úlfars. Þett handsal líkaði [Þorbrandssonum illa[2], þvíat þe þóttust eiga allt fè eptir Úlfar leysíngja[3] sinn. Tók af þessu fæð mikil með þeim Arnkeli ok Þorbrand sonum, ok máttu þeir þaðan af eigi leika sama eiga, en áðr höfðu þeir [leikizt við[4]. Var Arnke þá sterkastr at leikum, en sá maðr tók bezt í mó honum, ok var annar sterkastr, er hèt Freystein bófi, ok var [fóstri Þorbrands ok kenníngarso hans[5]; þvíat þat var flestra manna sögn[6], at han væri hans son, en ambátt var móðir hans. Han [var drengiligr[7] maðr ok mikill fyrir sèr.

Þórólfi bægifót líkaði[8] stórilla[9] [við Arnkel[10] er þrælarnir voru drepnir, ok beiddi bóta fyri en Arnkell synjaði þverliga at gjalda fyri þ nokkurn penníng; líkaði Þórólfi nú verr en áð Þat var einn dag at Þórólfr reið út til Helgafells at finna Snorra goða, ok bauð Snorri honum þa at vera, en Þórólfr kvaðst eigi þurfa at eta ma hans: em ek því hèr kominn, at ek vil at þú retti lut minn, þvíat ek kalla þik hèr[11] hèraðshöfðingj ok skyldan at rètta þeirra manna lut, er [áðr er vanluta[12]. Fyrir hvörjum liggr nú[13] lutr þin

[1]) verndarmaðr, *E, F.* [2]) Þorbrandi ok sonum hans stórill *D, K, U, W.* [3]) lausíngja, *D, W.* [4]) leikit saman, *D.* [5]) kenn íngarson Þorbrands, en fóstrson Þórólfs bægifóts, *S.* [6]) v þat ok margra manna mál, *D;* því þat var flestra mál, *M.* ciniligastr, *M;* þó hinn gerfiligasti, *W, D.* [8]) hugnaði, *W,* [9]) illa, *M.* [10]) *udel. M.* [11]) *till D, W.* [12]) vandluta, *Ra,* *fra [* vanhluta verða, *D.* [13]) *till. D.*

hvor de alle bleve hængte. Ulfar paa Ulfarsfell gav Arnkel sin Haand paa Besiddelsen af hans hele Eiendom, og han blev da Arnkels Vorned[32]. Dette Hansel var Thorbrands Sönner meget imod, da de meente at Arveretten efter Ulfar, deres (Faders) Frigivne, tilkom dem[33]. Heraf opstod en meget slet Forstaaelse mellem Arnkel og Thorbrands Sönner, saa at de derefter ikke kom sammen til fælles Forlystelse ved de Lege, som de forhen havde besögt[34]. Da havde Arnkel viist sig som den stærkeste i Legemsövelser, men den Mand stod sig bedst mod ham, som kom ham næst i Styrke, nemlig Freystein Bofe, Fostersön af Thorbrand i Alptafjord og af Rygtet udgivet for hans Sön, hvilket de fleste Folk sagde at han virkelig var, men hans Moder var en Trælkvinde. Han var en dygtig Karl og drabelig i sit hele Væsen.

Thorolf Skjævbeen blev meget opbragt paa Arnkel for Træellenes Drab, og fordrede Böder derfor, men Arnkel nægtede ganske at yde en Penning for dem. Thorolf blev end mere misfornöiet herover. En Dag red han ud efter til Helgafell, for at tale med Snorre Gode, som indböd ham til at blive der (Natten over), men Thorolf svarede, at han ikke trængte til hans Beværtning: men, sagde han, jeg er kommen hertil af den Aarsag, at jeg önsker at du hjelper mig til rette, thi jeg anseer dig for Herredets Foresatte, og saaledes for pligtig til at hjelpe de Folk til deres Ret, som ere blevne fornærmede. Hvo

undir, bóndi[1], segir Snorri; fyrir Arnkeli [sy
mínum, segir þórólfr[2]. Snorri mælti: þat [át
eigi at kæra[3], þvíat þèr [á svâ hverr lutr at þyk
ja sem honum, því hann er betri maðr en þi
þann veg er eigi, segir hann, þvíat hann vei
mèr nú mestan ágáng; vil ek nú gerast [þinn ma
ok fullkominn vinr[4], Snorri! en þú tak við epti
málum um þræla mína, er Arnkell hefir drepa lát
ok man ek eigi mæla mèr allar[6] bætrnar. Snoı
svarar: eigi vil ek gánga í [deilu með ykkr feð
um[7]. þórólfr svarar: engi ertu vin Arnkels,
þat kann vera, at þèr þykki ek fèglöggr, en r
skal eigi þat; ek veit, segir hann, at þú villt eiı
[Krákunes ok skóginn með[8], er mest gersemi e
hèr í sveit; nú man ek þetta allt handsala þè
en þú mæl eptir þræla mína ok fylg því svâ skö
ugliga, at þú vaksir[10] af, en þeir þykkist ofge
hafa, er mik svívirdtu; vil ek ok engum manı
hlífa láta, þeim er hèr hafa lut í átt, hvort seı
þat er meiri eðr minni minn vandamaðr. Snorı
þóttist mjök þurfa skóginn[11], ok er svâ sagt,
hann tók handsölum á landinu, ok við eptirmá

[1]) borði, *M.* [2]) sagði hann, *D.* [3]) skalt þú eigi mæla, *D, F, W.* [4]) *fra [*: þykir svâ þó raunar hvörr maðr s til hans er, *fordi du dog virkelig synes saaledes (vel eller il om enhver Mand, som han viser sig mod Arnkel, W o. fl. saaledes D, K, N, G*; vin þinn fullkominn, *Tr.* [6]) *dette tillægges af Ra, D, W, G, M, N, P, S, T.* [7]) gýgju þessa, standa í deilum ykkar feðga *d. e. gaae i den Faldgrube, at in vikles i den Strid mellem eder, Fader og Sön, M*; i netju þá, *i Faldstrikke, W, H, D, K, N, U*; rostu þá, *i den Strid, o. s. v. P.*

har da forurettet dig, Bonde? spurgte Snorre. Arnkel, min Sön, svarede Thorolf. Snorre sagde: Over sligt skulde du ikke klage, thi du bör have den samme Mening om enhver Sag som han har, fordi han er en bedre Mand end du. Det er ikke Tilfældet, svarede Thorolf, thi han anfalder mig nu paa den uretmæssigste Maade; jeg vil nu, Snorre, blive din oprigtigste Ven, naar du paatager dig Sögsmaalet for Drabet af mine Trælle, hvilke Arnkel har ladet ombringe, og jeg skal da vist ikke selv tage alle Böderne til mig. Snorre svarede: Jeg vil ikke blande mig i eders Trætte, mellem Fader og Sön. Thorolf svarede: Du er vist ikke nogen Ven af Arnkel, men det er mueligt at du anseer mig for karrig; det skal du dog ikke nu behöve; jeg veed at du gjerne vil eie Kragenæs og ligeledes den Skov som hörer dertil, der er den störste Herlighed her i Bygdelaget; alt dette vil jeg nu afstaae til dig, naar du paataler mine Trælles Drab, og forfölger den Sag saa eftertrykkelig, at din Anseelse voxer derved, men de, som beskjæmmede mig, kunne föle at de have gaaet for vidt; ei heller vil jeg at nogen Mand vises den mindste Skaansel, enten de saa mere eller mindre ere i Slægtskab med mig. Snorre syntes at han höilig behövede Skoven, og man fortæller at han lod sig Jordsmonnet overdrage ved (formeligt) Haandslag, samt overtog Trællenes Ef-

---

Krákunesasskóg, *D, W o. fl.* [9]) þykir vera, *M.* [10]) hafir lof, *G;* víst vakir þú, *D.* [11]) skógsins, *D;* skógarins, *G.*

þrælanna. Reið þórólfr síðan heim, ok undi við. En þetta mál[1] mæltist lítt fyrir af[2] öðr mönnum. Um vorit lèt Snorri búa mál til þó nesþíngs á hendr Arnkeli um þræladrápit; f menntu þeir báðir til þíngsins, ok hèlt Sno fram málum. Ok er mál komu í dóma, kva Arnkell sèr bjargkviðar[3] ok færði þat til varna, þrælarnir voru teknir með kveiktum eldi til bæj brennu. þá færði Snorri þat fram, at þrælar voru úhelgir á þeim vetvángi[4]: en þat at þ færðut þá þaðan inn í Vaðilshöfða ok dráput þar, þat hygg ek at þeir væri þar eigi úhelg Hèlt þá Snorri fram málinu, ok eyddi bjar kviðnum Arnkels. Eptir þat áttu menn lut í sætta þá, ok [gengu í milli[5]; varð sættum á kom skyldu þeir bræðr gera um málit, Styrr ok Ve mundr. þeir dæmdu fyri þrælana XII[6] au hvörn, ok gjalda fèit þegar á þínginu. Ok er f var goldit, fèkk Snorri þórólfi sjóðinn. Hann t við ok mælti: eigi ætlaði ek til þess, þá er fèkk þèr land mitt, at þú mundir þessu máli[7] s lítilmannliga fylgja, ok veit ek, at eigi mun Arnkell þess hafa varnat mèr[8], at ek hefði slíl bætr fyri þræla[9] mína, ef ek hefða undir ha

[1]) *till. D, P o. fl.* [2]) *adel. D, P o. fl.* [3]) búa kviðar, *Bo dendes Vidnesbyrd, F.* [4]) vetfángi, *T, W o. fl.*; vettfángi, veitfángi, *Ra, B*; því vetfángi, *M, D, K, N, P, S, U.* [5]) *till K, P.* [6]) X, (tíu), *D, W, K, N, P, S, K.* [7]) *till. M.* [8]) í þr *i Nödstilfælde, eller naar jeg havde forsögt det, till. W, D, K P*; til þrautar, *M*; í þrætu, *i Trætte, W.* [9]) verkmenn, *beidskarle, W, D, M, K, P.*

termaalssag. Thorolf red derpaa hjem, vel fornöiet med sit Ærendes Udförelse. Dog fandt dette Anslag kun lidet Bifald i andre Folks Omtale. Næste Foraar anlagde Snorre en Sag, til Thorsnes Thing, mod Arnkel, for Træellenes Ombringelse. Begge havde der samlet et stort Fölgeskab af Tilhængere, og Snorre paaklagede Sagen. Da den kom for Retten, förte Arnkel, til sit Forsvar, Vidner derpaa at Træellene vare blevne grebne med tændt Ild, til Mordbrand, ved Vaaningshuse. Snorre indvendte det derimod, at Træellene vel der paa Stedet kunde falde paa deres egen Gjerning: men, sagde han, da I förte dem derfra ind efter, til Vadilshöfde, og dræbte dem der, saa troer jeg vistnok at de ikke kunde ansees som fredlöse der[35]. Snorre satte da sin Sag igjennem, saa at Arnkels Forsvarsvidne ei kunde nytte ham det ringeste. Derefter forsögte andre paa at mægle mellem dem, og tilveiebragte det Forlig: at Brödrene Styr og Vermund skulde være Voldgiftsmænd i Sagen. De bestemte 12 Örers Böder for hver Træl, som skulde erlægges strax der paa Thinget. Da Pengene vare betalte, flyde Snorre Gode Pungen til Thorolf. Han tog imod den, og sagde: Det var ikke min Mening, da jeg overdrog dig mit Jordsmon, at du skulde forfölge denne Sag saa umandig, og det veed jeg, at Arnkel vist ikke vilde have sat sig derimod, at jeg oppebar saadanne Böder for mine Trælle, hvis jeg havde overladt dens Afgjörelse til ham[36]. Det

lagit. Þat kalla ek, sagði Snorri, at þú sèr skammlaus af þessu, en eigi vil ek veðsetja[1] virðíng[2] mína[3] við illgirni[4] þína ok ránglæti. Þórólfr svarar: þat er ok mest vân, at ek sæki þik eigi optar at málum, [ok sofi yðr þó eigi öll vá hèraðsmönnum[5]. Eptir þetta fóru menn af þínginu, ok undu þeir Arnkell ok Snorri illa[6] við þessar málalyktir, en Þórólfr [þó verst, sem makligt var[7].

32. [Svâ er sagt at þat gerðist nú[8] til tíðinda, at Örlýgr á Örlýgsstöðum tók sótt; ok er honum tók at líða, sat Úlfarr, bróðir hans, yfir honum. Hann andaðist af þessari sótt; [sendi Úlfarr þá eptir Arnkeli[9]. En er Örlýgr var látinn, fór Arnkell þegar á Örlýgsstaði, ok tóku þeir Úlfarr fè allt undir sik er þar stóð saman. En er Þorbrandssynir spurðu andlát Örlýgs, fóru þeir á Örlýgsstaði, ok veittu tilkall um fè þat[10], er þar stóð saman, ok kalla sína eign þat er leysíngi þeirra hafði átt, en Úlfarr kallaðist arf eiga eptir bróður sinn at taka. Þeir spurðu hvârn lut Arnkell vildi at eiga? Arnkell kvað Úlfar úræntan vera skyldu fyri hverjum manni, meðan fèlag[11] þeirra væri ok hann mætti ráða. Fóru Þorbrandssynir [þá í brott, ok fyrst[12] út til Helgafells, ok segja Snorra goða

[1]) *Efter Ordet: pantsætte;* hafa i hættu, *vove, sætte paa Spil, A,W,D,M;* at hættu, *N,P.* [2]) góðgirni, *Velvillie, Godhed, G.* [3]) til móts, *till. M.* [4]) ágirni, *Gjerrighed, M.* [5]) *frá [udel. af D,K,P;* sveitarmönnum, *W,M,P,S.* [6]) lítt, *W,D,K.* [7]) einna verst, *D,K,N P;* allra verst, *S.* [8]) Nú gerðist því næst, *W;* þat næst, *D,K,N.* [9]) *till. W,D,K,N,P.* [10]) allt, *M.* [11]) fèlagskapr, *W,D,K,N,P,U.* [12]) við þat heim ok síðan, *D,K,N,P.*

mener jeg, svarede Snorre, at du slipper herfra uden Skam, men jeg vil dog ikke give Slip paa den mig tilkommende Agtelse for din Ondskabs og Uretfærdigheds Skyld. Thorolf svarede: Det er ogsaa mest sandsynligt, at jeg herefter ikke söger din Hjelp til Sagers Udförelse, men at dog ikke al Fare slummrer ind for eder, som ere dette Herreds Beboere. Derefter toge Folk bort fra Thinget. Hverken Arnkel eller Snorre var vel fornöiet med Sagens Udfald, men Thorolf dog allermindst, hvilket han ogsaa fortjente.

32. Som man fortæller tildrog det sig da, at Örlyg paa Örlygstade faldt i en svær Sygdom; da hans Endeligt var nær, sad hans Broder Ulfar ved hans Leie. Da Örlyg var död, sendte Ulfar Bud efter Arnkel, som strax begav sig til Örlygstade, hvor han og Ulfar toge alle de Eiendele, som der forefandtes, i deres Besiddelse. Imidlertid spurgte Thorbrands Sönner Örlygs Död, toge da ligeledes til Örlygstade, og gjorde Fordring paa det Gods, som der befandtes, samt erklærede det, som deres Frigivne havde efterladt sig, for deres Eiendom; men Ulfar paastod at han burde tage Arv efter sin Broder[37]. De spurgte, hvad Deel Arnkel vilde tage heri. Arnkel svarede, at Ulfar ikke skulde taale Ran af nogen Mand, saalænge som deres Fællesskab varede, og han maatte raade. Thorbrands Sönner toge da bort, og först ud til Helgafell,

ok beiddu hann liðveizlu. En Snorri goði kvaðst þetta mál eigi mundu leggja [í þrætur[1] við Arnkel[2], með því at þeim hefði svá slept[3] tiltekizt í fyrstunni, at þeir Arnkell hefði fyrri komit höndum á fèt. Þeir Þorbrandssynir kváðu hann eigi [mundu meira[4] stjórna, ef hann hirti[4] eigi um slíkt.

Þetta haust eptir hafði Arnkell inni[5] haustboð mikit, en þat var vandi hans, at bjóða Úlfari[6] vin sínum til allra boða ok [leiða hann jafnan með gjöfum út[7]. Þann dag er menn skyldu frá boðinu[8] fara af Bólstað, reið Þórólfr bægifótr heiman, ok fór at finna[9] Spágils vin sinn; hann bjó í Þórsárdal[10] á Spágilsstöðum. Hann bað hann ríða með sèr inn á Úlfarsfellsháls; þræll Þórólfs fór með honum; ok er þeir komu inn á hálsinn, mælti Þórólfr: þar man Úlfarr fara frá boðinu, ok meiri vân at hann hafi gjafir sæmiligar með at fara. Nú vilda ek, Spágils, segir hann, at þú færir mót honum, ok sætir fyrir honum undir garðinum at Úlfarsfelli, ok vil ek at þú drepir[11] hann, en þartil vil ek gefa þèr þrjár merkr silfrs; ek skal bótum uppi halda fyrir vígit. En þá er þú hefir drepit Úlfar, skaltu taka af honum gripi þá, er hann hefir þegit af Arnkeli. Þú skalt laupa út með Úlfarsfelli til Krákuness, en ef nokkrir menn fara eptir þèr,

---

[1]) til þrautar, *M.* [2]) eðr í deildir lengr, *till. M.* [3]) sleift, *maaskee for* slætt, *T.* [4]) mega, *ikke maatte herske, E,F,G. Den hele Sætning udelades af D, W, K, N, P; M udtrykker den derimod saaledes:* mundu sèr meira lut af deila, ef hann vildi slíkt eigi ílengja. [5]) hlutaði, *tog sig af, andre.* [6]) Arnkel, *Tr (urigtigt).* [7]) leysa hann brutt með góðum gjöfum, *W,D,K, U* (út) *P.*

for at berette Snorre Gode det skete, og bede om hans Bistand. Snorre svarede, at han ikke vilde indlade sig i Trætte herom med Arnkel, da de i Begyndelsen havde givet Slip paa Leiligheden, i det Arnkel för havde taget Godset i Besiddelse. Thorbrands Sönner sagde, at han kun vilde raade for lidet, naar han ikke tog sig af slige Sager.

I det næste Efteraar holdt Arnkel hjemme et stort Höstgilde, men det var hans Sædvane, at indbyde sin Ven Ulfar til alle Gjæstebud, og stedse at give ham Foræringer til Afsked[8]. Den Dag, da Folk skulde gaae hjem fra Gjæstebudet paa Bolstad, red Thorolf Skjævfod hjemmefra, at besöge sin Ven Spaagils[9]. Han boede i Thorsaadalen paa Spaagilsstade. Han bad ham ride med sig til Ulfarsfells Bakke. Thorolfs Træl fulgtes med ham. Da de kom op paa Bakken, sagde Thorolf: Der drager vel Ulfar fra Gjæstebudet, og det er sandsynligt at han bringer kostelige Foræringer hjem med sig. Nu er det mit Önske, Spaagils, at du gaaer imod ham, og oppebier ham siddende under Gjerdet ved (Gaarden) Ulfarsfell, samt at du slaaer ham ihjel, men derfor vil jeg give dig tre Mark i Sölv. Böderne for Drabet skal jeg selv være ansvarlig for. Naar du har dræbt Ulfar, skal du tage de Kostbarheder fra ham, som han har faaet af Arnkel. Du skal siden undlöbe langs med (Bjerget) Ulfarsfell til Kragenæs, men hvis nogle forfölge dig, skal du lade

8) haustboðinu, *Höstgildet*, *M.* 9) hitta, *D.* 10) Þórdísarda *D*, *W*, *F*, *K*, *N*, *P*, *U*; Þórsdal, *G.* 11) vegir, *D*, *K*, *N*, *P*, *W*.

lát þá skóginn hlífa þèr, far síðan á minn fund, ok [skal ek til sjá[1], at þik skal ekki saka. En með því at Spágils var úmegðarmaðr ok mjök féþurfi, þá [tók hann við flugu[2] þessari, ok fór utan[3] undir túngarðinn at Úlfarsfelli; sá hann þá at Úlfar gekk neðan [frá Bólstað[4], ok hafði skjöld góðan, er Arnkell hafði gefit honum, ok sverð búit. Ok er þeir fundust, beiddist Spágils at sjá sverðit; hann hældi Úlfari mjök, ok kvað hann vera göfgan mann, er hann þótti þess verðr at þiggja inar sæmiligstu gjáfir af höfðíngjum. Úlfarr vatt við skegginu, ok seldi honum sverðit ok skjöldinn. Spágils brá þegar sverðinu, ok lagði í gegnum Úlfar. Eptir þat tók hann á rás, ok ljóp út með Úlfarsfelli til Krákuness. Arnkell var úti staddr, ok sá hvar maðr ljóp ok hafði skjöld, ok þóttist kenna skjöldinn; kom honum í hug, at Úlfarr mundi eigi [hafa látit skjöldinn sjálfráðr[5], [en hann vissi at Úlfarr var eigi vanr at laupa þannig[6]; kvaddi Arnkell þá menn til at fara eptir manninum; en með því, segir hann, at hèr hafa komit fram ráð föður míns, ok hafi þessi maðr [vorðit Úlfars banamaðr[7], þá skulut þèr þegar drepa hann, hverr sem hann er, ok látit hann eigi koma mér í augsýn. Þá gekk Arnkell upp til Úlfarsfells; fundu þeir þá Úlfar dauðan.

---

[1]) mun ek svå um klappa, *P, W, D, K, U, M, N.* [2]) *saaledes Ra, W, F, M, N, B, P, E, G. Derimod have Tr, Rβ, D, O, K, N, T, U* fúlgu, ɔ: *Skjenk, forvaret eller betroet Gods. Det förste Ord er vist i denne Betydning meget sjeldent, men mere bekjendt er det derfra udledte* flugumaðr, *en leiet Stimand, Morder eller Bandit; S har fra [:* Þá gin hann yfir flugu þessari, *saa gaber han over denne Flue* ɔ: *som en Fisk over Maddingen.* [3])

Skoven beskjerme dig; tag siden til mig, og jeg skal see til, at intet skal blive dig til Skade. Fordi Spaagils havde mange at forsörge, men fattedes Penge, tog han mod denne Stimandslön, og gik til den udvendige Side af Toftegjerdet; han saae da, at Ulfar kom gaaende nedenfra Bolstad, og havde et godt Skjold, som Arnkel havde givet ham, samt et zirlig beslaaet Sværd. Da de mödtes, bad Spaagils, at han maatte faae Sværdet at see; han roste Ulfar meget, og sagde at han var en fornem Mand, da han blev anseet for værdig til at modtage Gaver af store Herrer. Ulfar vrikkede med Skjægget, samt flyde ham baade Sværdet og Skjoldet. Spaagils trak strax Sværdet af Skeden, og gjennemborede Ulfar dermed. Derefter gav han sig til at rende stærkt, og löb langs ud med Ulfarsfjeld til Kragenæs. Arnkel stod ude og saae, hvor en Mand löb, som havde et Skjold, hvilket han troede at gjenkjende; det faldt ham ind, at Ulfar neppe med sin gode Villie havde givet Slip paa det, og han vidste tillige at Ulfar ikke pleiede at löbe saaledes. Arnkel opfordrede da nogle Mænd til at forfölge den löbende: men fordi, sagde han, min Faders Raad her ere blevne fuldbyrdede, saa skulle I dræbe denne Mand, hvem det saa er, uden at han kommer for mine Öine, hvis han er bleven Ulfars Banemand. Da gik Arnkel op til Ulfarsfell; der fandt de den döde Ulfar.

ofan, *W*. [4]) *till. W*. [5]) lostugr lausan hafa látit skjöldinn, *D*,*T*, *W*,*M*,*K*,*N*,*P*. [6]) *fra* [*till. W*; þann veg, *den Vei*, *D*,*K*,*W*,*P*, *U*. [7]) *saal. Tr*, *Ra*; Ulfari skaða gjört *F*; veitt U. skaða, *W*; verit U. bana, *R*,3.

Þórólfr bægifótr sá at Spágils ljóp út með Úlfarsfelli[1], ok hafði skjöld; þóttist hann þá vita, hvörsu farit hafði með þeim Úlfari. Þá mælti hann við þrælinn, er honum fylgði: nú skaltu fara inn á Kársstaði, ok segja Þorbrandssonum at þeir fari inn til Úlfarsfells, ok láti nú eigi ræna sik leysíngja arfinum sem fyrr, því nú er Úlfarr drepinn[2]. Eptir þat reið Þórólfr heim, ok [þóttist nú hafa vel sýslat[3]. En þeir er eptir lupu Spágilsi, fengu tekit hann út við klif, er upp er riðit úr fjörunni, höfðu þeir þá af honum sannar sögur, ok er hann hafði sagt allt, sem farit hafði, tóku þeir hann af lífi, ok kösuðu[4] hann þar við kleyfina, en þeir tóku gripina ok færðu Arnkeli. Þræll Þórólfs kom á Kárstaði, ok sagði Þorbrandssonum orðsendíng hans, þá fóru þeir út til Úlfarsfells, ok er þeir komu þar, var Arnkell fyrir, ok mart manna með honum. Þá veittu Þorbrandssynir [tilkall um fè þat, er Úlfar hafði átt[5], en Arnkell leiddi fram [vátta sögu, þeirra er við voru[6] handsal þeirra Úlfars, ok [kvaðst þat halda mundi[7], því [at hann kvað þar ekki úsátt á hafa gengit[8] at lögum; bað[9] þá ekki ákall[10] veita um fè þetta, þvíat hann kvaðst halda mundi sem

[1]) fjallinu, *D, P, o. fl.* [2]) dauðr, *D, P, o. fl.* [3]) þótti nú allvel um slúngit, *W, N*; allt vel, *D, K, P, U.* [4]) *I, O, o. fl.*; dysjuðu, *omtrent af samme Betydning; kös betyder nemlig som oftest en Dynge af noget blödt, her som Jord eller Muld,* dys *derimod af de haarde Stene, som i det danske* Dysse. *Derimod har T:* ok köstuðu honum, *og kastede ham ned.* [5]) ákall til arfsins, *F*; fjárins, *W, P, D, o. fl.* [6]) váttorð þau, *D, W, M, K, N*; votta þá er verit höfðu, *F*; vottuð orð, *P.* [7]) kvað þat haldast verða, *F, P*; skyldu

Thorolf Skjævbeen saae at Spaagils löb ud efter langs med Ulfarsfjeldet, og havde et Skjold; deraf sluttede han sig til Udfaldet af Spaagilses Sammenkomst med Ulfar. Han sagde da til den Træl, som fulgtes med ham: Nu skal du gaae ind til Karstade, og sige til Thorbrands Sönner, at de strax tage ind til Ulfarsfell og lade sig nu ikke beröve den Arv, som dem tilkommer efter deres Frigivne, ligesom forhen, thi nu er Ulfar ombragt. Derefter red Thorolf hjem, og var vel fornöiet med det, som han havde udrettet. De som löb efter Spaagils, naaede ham ude ved den Skrænt, hvor man pleier at ride op ad fra Stranden. De lode ham bekjende, hvorledes alt var gaaet til, og da han havde fortalt det, toge de ham af Dage, samt opkastede en Gruusdynge over ham der ved Bjergskrænten, men Sværdet og Skjoldet toge de med sig til Arnkel. Thorolfs Træl kom til Karstade, og bragte Thorbrands Sönner Thorolfs Budskab. De toge strax til Ulfarsfell, men da de kom der, traf de Arnkel med stort Fölgeskab. Da gjorde Thorbrands Sönner Fordring paa det Gods, som Ulfar havde eiet, men Arnkel fremförte de Vidners Udsagn, som havde været tilstede ved hans og Ulfars Hansel, og sagde at han vilde overholde det, da det ikke var blevet lovlig svækket ved nogen Uenighed; han bad at de ikke vilde gjöre nogen videre Paastand paa dette Gods, og erklærede, at han vilde holde saa fast derpaa, som var det

W, D. [8]) þar hefði eigi úsáttir verit á sagðar, *M.* [9]) kvað, *M.*
[10]) þ fa at, *till. M.*

föðurarfi[1] sínum. Sáu þorbrandssynir þá sinn kost beztan[2], at hverfa frá; fóru þá enn út til Helgafells, ok fundu Snorra goða, ok sögðu honum [hvar þá var komit[3], ok báðu hann liðveizlu. Snorri kvað enn farit hafa sem fyrr, at þeir höfðu orðit [tafli seinni[4] en Arnkell: ok munu þèr, segir hann, [þurfa í hendr Arnkeli eptir at sjá þessum peníngum, með því at[5] hann hefir áðr tekit undir sik lausafèit[6], en löndin liggja yðr öllum jafnnær, ok munu þeir þau hafa, er handsterkastir eru; en [þess er þó meiri von[7] at Arnkell [hafi hèr af meira lut, sem af[8] öðrum yðrum skiptum; er yðr þat ok satt at segja, at má yðr þat er yfir margan gengr, þvíat Arnkell sitr nú yfir hvers manns lut hèr í hèraði[9], ok man þat svâ vera[10], meðan hann lifir, hvört sem þat er lengr eðr skemr. þorleifr kimbi svarar: satt segir þú, Snorri, má þat ok kalla vârkunn, at þú rèttir eigi vârn lut við Arnkel, þvíat þú heldr engu máli til fulls[11] við hann, þat er þit egit með yðr at skipta. [Eptir þat fóru þeir þorbrandssynir[12] heim, ok líkaði þeim allþúngt.

33. Snorri goði lèt nú vinna Krákunesskóg, ok lèt mikit at gera um skógarhöggit. þórólfi bægifót þótti spillast skógrinn; hann reið þá út

[1]) arfi, *M.* [2]) *till. D, K, W.* [3]) hvat títt var, *D, W.* [4]) tafl-seinni, *M.* [5]) þrífa i hendr honum eptir fènu, þar er, *W;* hrífa hendr í Arnkeli eptir fè þessu, *M;* þurfa, *D.* [6]) allt lausafè, *D, W.* [7]) þat er þó líkara, *D, W.* [8]) verði í því drjúgari en þèr, *D, W.* [9]) sveit, *D,* sveitum, *K.* [10]) gánga, *D, W.* [11]) móts, *G.* [12]) fara þ. ss. við þat, *D, K, W.*

hans Fædrenearv. Thorbrands Sönner mærkede at det var bedst for dem at trække sig tilbage; de toge da paa ny til Helgafell, og talte med Snorre Gode, fortalte ham hvorledes Sagerne stode, og bade om hans Bistand. Snorre svarede, at det havde gaaet for dem ligesom forhen, at de havde ladet Arnkel komme dem i Forkjöbet: og vist maae I, sagde han, behöve at eftersee disse Penge mellem Arnkels egne Hænder, da han för har taget Lösörerne i Besiddelse, men Jorderne ligge lige nær ved enhver af eder, saa at de tilsidst faae fat paa dem, som ere de stærkeste i Næverne, endskjönt der er större Sandsynlighed for, at Arnkel her löber af med Fordelen, ligesom i eders hele övrige Mellemværende; I kunne vide det for vist, at I maae taale det samme, som gaaer ud over saa mange andre [40], thi Arnkel gjör nu, hvad han lyster, ved enhver her i Herredet, og det vil gaae saaledes til, saa længe som han lever, enten det saa bliver længe eller kort. Thorleif Kimbe svarede: Sandt siger du nu, Snorre, man maa ogsaa undskylde dig deri, at du ikke skaffer os Ret hos Arnkel, da du ikke kan sætte noget igjennem mod ham, i nogen af de Sager som I have med hinanden at afgjöre. Derefter toge Thorbrands Sönner hjem, og vare meget misfornöiede herover.

33. Snorre Gode benyttede nu Kragenæsskov, og lod en svær Hugst foretage der. Thorolf Skjævbeen mærkede, at Skoven tog Skade derved; han red da ud til Helgafell, og bad Snorre om at give

til Helgafells, ok bað Snorra fá sèr aptr skóginn, c
kvaðst hafa lèð honum, en eigi gefit. Snorri kv
[þat skyldu skírast, þá er þeir bæru um, sem[1] v
voru handsöl þeirra; kvaðst ok eigi skyldu skógin
láta, [nema þeir[2] bæri af honum. Þórólfr ve
þá brott, ok var í allillu[3] skapi. Hann reið inn
Bólstað, at finna Arnkel son sinn. Arnkell fagn
vel[4] föður sínum, ok spyrr at erindum hans. Þóról
svarar: þat er erendi mitt híngat, at ek sè missmí
á, at fæð[5] er með okkr; vilda ek at nú legðim v
þat niðr, ok tækim upp [frændsemi okkar[6]; því
þat er úskapligt, at vèr sèim úsáttir, [ok þætti mèr
sem við mundim miklir verða[8] hèr í hèraði við hard
fengi þína en ráðagerðir mínar. [Því betr[9] þæt
mèr, segir Arnkell, sem fleira væri [með okkr[1
Þat vil ek, segir Þórólfr, at við hafim upphaf
sættargerð vorri ok vináttu, at við heimtim Kráku
nesskóg at Snorra goða; þykir mèr þat verst,
hann skal sitja yfir lut okkrum, en hann vill n
eigi lausan láta skóginn fyri mèr, ok segir[11] at e
hafi gefit honum, en þat [er lygð, segir hann[1
Arnkell svarar: eigi gerðir þú þat til vináttu við mil
er þú fèkkst Snorra skóginn[13], en veit ek at han

1) *saal. Tr;* at þat skyldi skírra verða, *L, Ra, β, E, T;* sve
skyldu vátta þá er, *de Vidner skulde sværge som o. s. v., M;* skyl
votta skrá at þar skyldu bera þeir um, *F;* þeir skyldu sk
ur, er við handsölin voru, *H;* er viðverendur handsalanna bæri,
2) ef eigi, *D, K.* 3) allþúngu, *D, K,* allþúngt i, *U.* 4) val, *her
paa flere Steder for* vel, *W.* 5) *s. W, B, Tr;* fæði, *Ra, β;* fæða,
6) góða frændsemi, *D, K, N;* góða vináttu ok frændsemi, *F.*
saal. W, D, K; því at mèr þætti, *Tr, Ra, β, N.* 8) *till. D, K,*
9) betri, *Tr.* 10) *i* frændsemi okkari, *N, K;* okkar, *D.* 11) kall

ham Skoven tilbage, da han vel havde laant, men ikke skjenket ham den. Snorre sagde at dette vilde oplyses, naar de vidnede derom, som vare tilstede ved deres Haandslag, og erklærede, at han ikke vilde afstaae Skoven, med mindre deres Udsagn frakjendte ham den. Thorolf tog da bort i vred Hu. Han red ind til Bolstad, for at tale med sin Sön Arnkel. Han tog meget vel mod sin Fader, og spurgte om hans Ærende. Thorolf svarede: Jeg kommer hertil i den Anledning, at jeg indseer, hvor urigtigt det er, at vi skulle ligge i Feide med hinanden, og vil at vi lade den fare, men vedkjendes igjen vort Slægtskab; thi det er unaturligt, at vi ere uenige, og tillige troer jeg at vi ellers vilde opnaae stor Magt her i Herredet, ved din Tapperhed og mine kloge Anslag. Arnkel svarede: Jeg vilde være desmere fornöiet, jo bedre vor Forstaaelse var. Det er mit Önske, sagde Thorolf, at vi begynde vort Forlig og Venskab dermed, at vi fordre Kragenæs-Skov af Snorre Gode; det gjör mig mest ondt, at han skal gjöre Indgreb i vor Eiendoms-Ret, men han vil nu ikke give Slip paa Skoven til mig, og paastaaer, at jeg har skjenket ham den, men det er Lögn. Arnkel svarede: Det var vist ikke af Venskab for mig, at du overlod Skoven til Snorre,

---

D,K,W. [12]) ... lýgi ... *T;* gegnir aungu, *D,F,W,K,N,P,U.* [13]) ok mun ek eigi gera þat fyri róg þinn, at deila við Snorra um skóginn, *for din Bagtalelses Skyld vil jeg ikke trættes med Snorre om Skoven, till. I,M;* róg þitt ... *D,K,N,* at bítast í hendr Snorra til skógsins, *at bides med Snorre, for at fratage ham Skoven, W,D,F,M,K,N,P,U,S.*

hefir eigi rèttar heimildir á skóginum; þó vil
eigi, at þú hafir þat fyrir illgirni þína, at gleðj
af deilu okkri. Þat hygg ek, segir Þórólfr, at [me
komi þar til lítilmennska[1], en þú sparir, at
hendi[2] gaman at deilu[3] ykkarri. Haf þú þat fy
satt, sem þú vilt þar um, segir Arnkell, en e
man ek svâ búit deila um skóginn[4] við Snorra.
þetta skildu þeir feðgar; fór Þórólfr heim, ok u
stórilla sínum hlut, ok þóttist nú eigi sinni ár f
borð koma. Þórólfr bægifótr kom heim um kvel
it, ok mælti við engan mann. Hann settist niðı
öndvegi sitt, ok [mataðist eigi[5] um kveldit;
hann þar eptir, er menn fóru at sofa. En u
morgininn, er þeir stóðu upp, sat Þórólfr þar en
ok var dauðr. Þá sendi húsfreyja mann til Ar
kels, ok bað segja honum andlát föður síns. R
þá Arnkell upp í Hvamm, [ok nokkrir heimame
hans[6]. Ok er þeir komu í Hvamm, varð Arnk
þess viss, at faðir hans var dauðr, ok sat [í hásæt
en fólk allt var óttafullt, þvíat öllum [var óþok
á andláti[8] hans[9]. Gekk Arnkell nú inn í eldaskál
ok svâ inn eptir setinu á bak Þórólfi, ok bað hve
varast at gánga framan at honum, meðan hon

---

[1]) þèr gángi meir lítilmenska til, *D, K, W*. [2]) henti, *Tr.*
deild, *W*. [4]) skógarmálit, *M*. [5]) tók eigi á mat, *W, N, D;* e
mat, *K, U;* aungan mat, *F*. [6]) við marga menn, *med ma*
Mænd, eller Fölgesvende, D, W. [7]) upprèttr í öndveginu, *W*
[8]) stóð ótti af andláti hans, *forskrækkedes vel hans Dödsma*
K, þótti ótti andliti hans, *alle syntes at hans Aasyn var afskr*
kende, D ... at andláti, *N;* um líflát hans, *E, T*. [9]) *E, T,*
ok varð mönnum mikit fyrir at veita honum nábjargir, *det f*

skjönt jeg nok veed at han ikke har rigtig Hjemmel for den. Dog vil jeg ikke, at din Vanartighed skal belönnes dermed, at du glædes ved Stridigheder mellem ham og mig. Jeg troer dog, svarede Thorolf, at du snarere bevæges hertil af Forsagthed, end for at undgaae det at jeg skal more mig over eders Trætte. Herom kan du troe, hvad du vil, sagde Arnkel, men saaledes som Sagerne nu staae, agter jeg ikke at kives om Skoven med Snorre. Saaledes skiltes Fader og Sön ad. Thorolf tog hjem, meget misfornöiet med sin Stilling, og indsaae heel vel, at han nu ikke kunde faae sin Krig frem[41]. Thorolf Skjævbeen kom hjem den samme Aften, og talte ikke til noget Menneske. Han satte sig i sit Höisæde[42], og nöd ikke det ringeste af Aftensmaden; han blev siddende der, efterat Folk vare gaaede til Sengs. Næste Morgen, da man stod op, sad Thorolf der endnu, og var da död. Huusmoderen sendte strax et Bud til Arnkel, for at underrette ham om hans Faders Dödsfald. Arnkel red op til Hvamm, tillige med nogle af sine Fölgesvende. Da de kom dertil, fik Arnkel det at vide, at hans Fader vel var död, men at han dog endnu sad i Höisædet, samt at alle Folk der paa Stedet vare slagne af Skræk, formedelst den Afsky som de bare for hans Dödsmaade. Arnkel gik da ind i Ildstuen, langs med Bænken, bag ved Thorolf, og bad enhver at tage sig i Agt for at gaae forfra imod ham,

Folk besværligt, (eller betænkeligt), at yde hans Lig den sidste Hjelp, (behandle det efter Sædvane).

voru eigi nábjargir veittar. Tók Arnkell]
herðar Þórólfi, ok varð hann at kenna aflsmu:
áðr hann kæmi honum undir. Síðan sveipaði h
klæði[1] um höfuð Þórólfi, ok bjó um hann eptir
vana. Eptir þat lèt hann brjóta vegginn[2] á h
honum, ok [kom honum[3] þar út. Síðan voru
fyri sleða beitt; var þar Þórólfr í lagðr[4], ok
þeir honum upp í Þórsárdal, ok varð þat
þrautlaust, áðr hann kom í þann stað, sem h:
skyldi vera. Dysjuðu þeir Þórólf þar ramli
Eptir þat reið Arnkell heim í Hvamm, ok kast
eign sinni á allt fè, þat er þar stóð saman, ok fa
hans hafði átt, [lönd ok lausa aura[5]; var Arnk
þar III nætr, ok var þessa stund tíðindalau
Skipaði hann til búsins, ok fèkk[6] forráðamann
Fór hann síðan heim.

34. [Eptir dauða Þórólfs bægifóts[8] Þ
mörgum verra úti, þegar sólina lægði; en er ál
sumarit, urðu menn þess varir, at Þórólfr lá e
kyrr; máttu menn þá aldri í friði úti vera, þegar
[sól settist[9]. Þat var ok með, at yxn, þau[10] er Þ
ólfr var ekinn á, urðu tröllriða[11], ok allt þat fè
nær kom dys Þórólfs, þá ærðist þat ok æpti[12]
bana. Smalamaðr[13] í Hvammi kom svâ jafi

[1]) klæðum, *Klæder*, *W*, *D*, *K*, *N*, *S*, *U*; handklæði, *Haandkl*
eller Tørklæde, *E*, *T*. [2]) skálaveggínn, *W*, *D*, *o. fl.* [3]) d
þeir hann, *W*, *D*. [4]) *saal. R*, *W*; útlagðr, *Tr*. [5]) *till. W*, *D*,
[6]) fèð, *till. M*. [7]) fyri forráðamenn, *W*; mann; *D*, *K*, *N*. [8])
síðar en Arnkell var burtu farinn, *D*, *K*, *W*. [9]) sólsett va
[10]) þeir, *W*, *D*, *K*, *N*. [11]) ær, *gale*, *rasende*, *M*. [12]) æddi,

indtil hans Lig var blevet vedbörlig behandlet. Arnkel tog da fat i Thorolfs Skulder, og maatte anstrænge sine Kræfter, inden han kunde rykke ham ned. Derefter svöbte han et Klæde om Thorolfs Hoved, og gjorde alt det ved Liget, som hörte til den Tids Skikke. Derefter lod han et Hul bryde paa Væggen, bag ved den Döde, og bragte ham ud der igjennem[43]. Derpaa bleve Öxen spændte for en Slæde, paa hvilken Thorolf blev lagt, samt kjört derpaa op til Thorsaadal; dog maatte Ligfölget anstrænge sig meget, förend det kunde bringe ham til det Sted, hvor han skulde blive. De lagde Thorolf der ned i en svær Dysse. Derefter red Arnkel hjem til Hvamm, og tog alt det Gods, som der var, og hans Fader havde eiet, fast og löst, i sin Besiddelse. Han blev der tre Nætter over, og i den Tid skete intet mærkeligt. Han sörgede for Huusholdningens Indretning, og antog en Forvalter til Gaarden; derefter begav han sig hjem.

34. Efter Thorolf Skjævbeens Död syntes mange, at Opholdet i fri Luft ikke var behageligt, da Solens Gang blev lavere, og mod Sommerens Ende mærkede man endog, at Thorolf ikke laae stille. Da kunde Folk aldrig have Fred ude, efterat Solen var gaaet ned. Det indtraf tillige, at de Öxen, som havde trukket Thorolfs Lig, bleve troldredne, og alt det Kvæg, som kom i Nærhe-

---

sede, F. [13]) smali, *D, K, N, P; Kvæget eller Faarene, efter gammel Talebrug; nu betegner dette Ord i almindeligt Islandsk Hyrden selv.*

heim, at Þórólfr hafði eltan hann. Sá atburðr v
um haustit í Hvammi, at hvârtki kom heim sma
maðr nè fèit[1], ok fannst smalamaðr dauðr sk
frá dys Þórólfs; var hann allr kolblár[2], ok lam
hvert bein; var hann dysjaðr[3] hjá Þórólfi;
fènaðr allr, sá er verit hafði upp[4] í dalinum, fan
sumr dauðr, en sumr [ljóp á fjöll[5], ok fan
aldri; en ef fuglar settust á dys Þórólfs, fèllu þ
niðr dauðir. Svâ gerðist mikill gángr at þessu,
eingi maðr þorði at beita fè sínu[6] í dalinn. Ja
an[7] heyrðu menn úti dunur miklar um næt
Hvammi; voru[8] menn þess varir, at opt[9] var r
skálanum, ok er vetr kom, sýndist Þórólfr
heimamönnum[10] á bænum, ok sótti mest at h
freyju; varð ok mörgum mönnum at þessu me
en henni sjálfri hèlt við vitfirríng. [Svâ lauk þessu
húsfreyja lèzt af þessum sökum[11]. Var hún
færð upp í Þórsárdal[12], ok dysjuð hjá Þórólfi. Ep
þetta stukku menn á brott af bænum. Tók Þó
ólfr nú at gánga svâ víða um dalinn, at ha
eyddi [þar alla bæi[13]. Svâ var ok mikill gángr
aptrgaungum hans, at hann deyddi suma me
en sumir stukku undan, en allir menn, þeir
lètust, voru sènir í ferð með honum. Kæ

---

[1]) búfè, *D, K, W.* [2]) helblár, *blaa som Hel* ɔ: *Dödens G inde, I.* [3]) *saal. Ra, β, o. fl.;* disvaðr, *Tr.* [4]) *till. D, K, W.* upp, *till. T.* [6]) *till. W.* [7]) opt, *Tr, T.* [8]) urðu, *T.* [9]) *i L, K, W.* [10]) *saal. W;* heima, *Tr.* [11]) ok hún lèzt af um síðir, *F, P.* [12]) Þórdísardal, *Thordises Dal, D, K* [13]) *saal. D, K, N, P;* a. b. í dalinum, *Tr.*

den af hans Dysse, blev rasende, og brölte, til det styrtede dödt ned[44]. Faarehyrden i Hvamm kom saaledes tit hjem, at Thorolf havde forfulgt ham. Om Efteraaret skete den Tildragelse i Hvamm, at hverken Hyrden eller Faarene kom hjem; da man sögte efter dem næste Morgen, fandt man Hyrden död kort fra Thorolfs Dysse, han var ganske sorteblaa, og alle hans Been vare brækkede; man jordede ham hos Thorolf, — men af alt det Kvæg, som havde været i Dalen, fandt man noget dödt, men Resten löb op paa Fjeldene, og blev siden aldrig fundet. De Fugle, som satte sig paa Thorolfs Dysse, faldt döde ned. Dette Uvæsen tog saaledes overhaand, at ingen længere torde lade sit Kvæg gaae paa Græs i Dalen. I Hvamm hörte man tit om Natten en svær Dundren; man blev det endog vaer, at Sovestuens Tag blev saaledes rystet, som om een red derpaa[45]. Da Vinteren kom paa, saae man tit Thorolf der hjemme i Gaarden, men mest forfulgte han Huusmoderen; mange fik ogsaa Skade heraf, men hun selv var nær ved at gaae fra Forstanden; tilsidst tog hun endog sin Död herover. Ogsaa hendes Lig förte man op til Thorsaadal, og jordede det hos Thorolf. Derefter flygtede mange fra Gaarden. Nu begyndte Thorolf at grassere saa stærkt i den hele Dal, at alle de derværende Gaarde bleve lagte öde. Hans Gjengangerfærd var saa voldsom, at han dræbte nogle Mennesker[46], men andre flygtede. De som döde, bleve

menn nú þetta vandkvæði mjök; þótti mönnum Arnkell eiga at ráða bætr á því. Arnkell bauð þeim öllum til sín, er þat þótti vildara[1] en vera annarstaðar. En hvar sem Arnkell var staddr, varð aldri þar mein at þórólfi nè sveitúngum hans. Svá voru allir menn ræddir við aptrgaungu[2] þórólfs, at engir þorðu at fara ferða sinna [þar nær[3] um vetrinn, þótt at erindi ætti um sveitina.

En er afleið vetrinn, voraði vel; ok er þeli var or jörðu, sendi Arnkell mann inn á Kárstaði eptir þorbrandssonum, ok bað þá fara til með sèr, at færa þórólf á brott úr þórsárdal, ok leita[4] annars legstaðar. Jafnskylt var öllum mönnum í lögum þeirra, at færa dauða menn til greftrar, sem nú, ef þeir eru kvaddir. En er þorbrandssynir heyrðu þetta, kváðu þeir sèr aunga nauðsyn til bera[5] at leysa vankvæði[6] Arnkels eðr manna hans. þá svarar þorbrandr karl: þat er nauðsyn, segir hann, at fara ferðir þær allar, er [mönnum eru lögskyldar[7]: ok eru þèr nú þess beiddir, er [yðr sæmir[8] eigi at synja[9]. þá mælti þóroddr við sendimanninn: far þú ok seg Arnkeli, at ek mun fara ferð þessa fyrir oss bræðr, ok koma til Úlfarsfells, ok finnumst þar. Nú fór sendimaðrinn; ok segir Arnkeli, bjó hann

¹) vænlegra, *U*; kjörligra, *antageligere*, *D*, *W*, *K*, *N*; kyrrlegra, *roligere*, *P*. ²) *s.* *W*, *Rβ*, *L*; aptrgaungr, *Ra*, *o. fl.* ³) *till.* *T.* ⁴) honum, *t.* *W*. ⁵) ok ekki þat fylgja verkum sínum, *og at det ikke hörte til deres Forretninger, till.* *W*, *D*, *M*, *K*, *N*, *P*. ⁶) vandræði, *D*, *K*, *N*, *P*, *W*. ⁷) menn eru lögskyldir til, *O*; skyldir til, *D*, *K*, *N*, *P*, *W*; at lögum skyldir, *M*. ⁸) þèr eigið, *E*. ⁹) varna, *D*, *F*, *M*, *K*, *N*, *P*, *W*.

siden seete i hans Fölgeskab. Folk beklagede sig meget over disse Ulykker, paa hvilke man ansaae Arnkel for pligtig at raade Bod. Han indböd alle dem at være hos sig, som syntes bedre om Opholdet der, end paa andre Steder. Hvor Arnkel end befandt sig, gjorde Thorolf og hans Fölge ingen Skade. Alle Folk vare ellers saa bange for Thorolfs Gjenfærd, at ingen den Vinter torde foretage sig nogen Reise der i Nærheden, om de end havde nödvendige Ærender at besörge i Bygdelaget.

Da Vinteren var forbi, indfaldt et blidt Foraar. Saasnart Frosten var optöet af Jorden, sendte Arnkel Bud til Thorbrands Sönner paa Kaarstade, og bad dem fölges med sig, for at före Thorolfs Lig fra Thorsaadalen hen til et andet Gravsted. Efter deres Love vare alle Mænd lige pligtige til at flytte Afdödes Lig til Jorden, naar de opfordredes dertil, ligesom det endnu er Tilfældet. Da Thorbrands Sönner hörte dette, svarede de, at de ikke indsaae nogen Nödvendighed for dem til at raade Bod paa Arnkels eller hans Folks Forlegenheder. Da sagde den gamle Thorbrand: Det er nödvendigt at gjöre alle de Reiser, hvortil man efter Loven er pligtig, og I anmodes nu om det, som det ikke sömmer eder at afslaae. Da sagde Thorodd til Budet: Far kun og sig til Arnkel at jeg vil paatage mig denne Reise for os Brödre, og skal komme til Ulfarsfell, hvor vi kunne mödes. Budet gik, og sagde dette til Arnkel;

þá ferð sína, ok voru þeir XII saman, höfðu m
sèr eiki ok graftól. Fóru þeir fyrst til Úlfarsfe
ok fundu þar Þórodd Þorbrandsson, ok voru þ
þrír saman. Þeir fóru upp yfir hálsinn, ok kvo
í Þórsárdal til dysjar Þórólfs[1], ok var hann
hinn illiligasti [á at sjá[2]; þeir tóku hann upp úr gr
inni, ok lögðu hann í sleða, ok beittu fyri II ster
um yxnum, ok drógu hann upp á Úlfarsfells há
ok voru þá þrotnir yxnirnir, ok teknir aðrir,
drógu þeir hann upp á hálsinn; ætlaði Arnkell
færa hann inn í Vaðilshöfða ok jarða hann þ
En er þeir komu inn á hálsbrúnina, þá ærðu
yxnirnir[3], ok urðu þegar lausir, ok hlupu þegar
hálsinum fram ok stefndu[4] út til sjóar, ok vo
sprúngnir báðir. En Þórólfr var þá svâ þúngr
þeir fengu hvörgi komit honum[5], færðu þeir ha
þá á einn lítinn höfða, er þar var hjá þeim,
jörðuðu hann þar, ok heitir þat síðan Bægifótshöf
Lèt Arnkell síðan leggja garð um þveran höfða
fyrir ofan dysina, svâ háfan, at ekki[6] komst y
nema fugl fljugandi, ok sèr enn þess merki.
Þórólfr þar[7] kyrr alla tíma, meðan Arnkell lif
[Arnkell lagði mikit fè í haug hjá föður sínum[8].

35. Snorri goði [lèt vinna Krákunesskóg
at einu[9], þó at Þórólfr bægifótr hefði um van

[1]) ok brjóta dysina, ok finna Þórólf þar ófúinn, *og opb*
Dyssen, samt træffe der Thorolf uforraadnet, till. D,W,K,
[2]) *till. D,N,W;* at sjá, *K.* [3]) *s. W;* yxnin, *Tr;* eikirnir, *I*
N,P. [4]) með hlíðinni fyrir ofan garð í Ulfarsfelli ok þar,
langs med Bjergsiden oven for Gaarden paa Ulfarsfell og
till. I,M. [5]) tals vert, *klækkeligt, till. D,M,K,N,P,W.* [6])

ham udrustede sig da til Reisen; tilsammen vare de tolv i Tallet. Ög (eller Kjörestude) og Gravered-skaber havde de med sig. Först toge de til Ulfars-fell, hvor de traf Thorodd Thorbrandsön, selv tredie. De droge over Fjeldryggen, og kom ned i Thorsaadalen til Thorolfs Dysse; nu havde han det ondskabsfuldeste Udseende. De toge ham op af Graven, og lagde ham i en Slæde, hvorfor de spændte to stærke Öxen, som trak Liget op til Ulfars-fells Bakke; da kunde Studene ikke mere röre sig af Stedet, hvorfor andre bleve tagne, som trak Li-get op paa Bakken; Arnkel agtede at lade flytte det ind efter til Vadilshöfde og lade det jorde der. Da de havde lagt det höieste af Bakkens Rygning til-bage, bleve Öxnene löbske, slede sig löse og löb ned ad Bjergskraaningen ad Söen til, indtil de styrtede döde ned; men Thorolfs Lig blev saa svært, at de som fulgte det neppe kunde röre det af Stedet. De bragte det dog til et lille Forbjerg i Nærheden, og jordede det der; det kaldes siden Bægifodshöfde[47]. Arnkel lod siden et Gjerde opföre ovenfor Dyssen, tvers over Jordtungen, som var saa höit, at intet Kreatur kunde komme derover, undtagen den fly-vende Fugl, og endnu sees Levninger deraf. Der laae Thorolf ganske rolig, saalænge som Arnkel le-vede. Arnkel nedlagde meget Gods i Höien hos sin Fader[48].

35. Snorre Gode lod benytte Kragenæs Skov

neppe; B. [7]) nú, *till. W, M.* [8]) *till. M.* [9]) hafði enn Kráku-ness skóg, ok lèt vinna hvört sumar, *D, K, N.*

En þat fannst á Arnkeli goða, at honum þótti eigi
lögum farit hafa heimildar tök[1] á skóginum, þ
honum þórólfr gert hafa arfskot[2] í því, er ha
hafði fengit Snorra goða skóginn. Þat var
sumar, er Snorri goði sendi þræla sína at vi
skóginn, ok hjuggu þeir timbr margt, ok hló
saman [til þerris[3]; ok fóru heim eptir þat. En
timbrit þornaði, lèk þat orð á, at Arnkell mu
sækja[4] timbrit, en þat varð þó eigi; en þó b
hann smalamann sinn verða varan við, þá er Sno
lèti sækja timbrit, ok segja sèr. En er þurr v
viðrinn, sendi Snorri þræla sína III[5], at sækja viðin
Hann fèkk til Hauk fylgðarmann sinn, at fylg
þrælunum til styrks við þá; fóru þeir síðan
bundu timbrit á XII hesta; sneru síðan heim
leið. Smalamaðr Arnkels varð varr við ferð þeir
ok segir honum. Hann tók vâpn sín, ok sn
eptir þeim, ok gat farit þá út frá Svelgsá mi
tveggja[6] hóla; ok þegar hann kemr eptir þei
hljóp Haukr af baki ok [lagði til Arnkels m
spjóti[7]; kom þat í skjöldinn, ok varð hann ei
sárr. Þá hljóp Arnkell af baki, ok lagði til Hau
með spjóti, ok kom á hann miðjan, ok fèll ha
þar sem nú heitir Haukslækr[8]. Ok er þrælar
sáu fall Hauks, tóku[9] þeir á rás, ok hlupu heim

[1]) heimildar tak, *E*; heimildar takan, *O*. [2]) *saal. W, D, K, N, P, S, U*; arfsvik, *Tr, M, O, B, T o. fl.* [3]) *till. D, W, N, U.* [4]) heim binda, *F*; bera heim, *D, F, W, K, N, U.* *udel. D, K, N, U, W.* [6]) *till. D, F, K, N, U*; milli hvols ok hóla, [7]) skaut spjóti, *A, D.* [8]) *saal. W, K*; Hauksleikr, *Höks L P, N*; Hauksá, *Höksaa, andre.* [9]) hófu, *D, K, N.*

til Vedhugst lige saa fuldt som för, skjönt Thorolf Skjævbeen havde gjort Indvendinger derimod. Man mærkede nu paa Arnkel Gode, at Hjemmel for Skoven ikke forekom ham at være lovlig given; ogsaa meente han at Thorolf havde forringet hans Arv, ved at overlade Snorre Gode Skoven[49]. En Sommer sendte Snorre sine Trælle derhen, til Skovarbeide; de hug en stor Deel Tömmer, opstablede det til Törring, og droge siden hjem. Da Tömmeret begyndte at törres, opkom det Rygte, at Arnkel vilde lade hente det, men det skete ikke. Dog bad han sin Faarehyrde at lade ham vide, naar Snorre lod Tömmeret hente. Da Vedet var blevet tört, sendte Snorre tre af sine Trælle ud, for at hente det. Han lod sin Fölgesvend Hök tage med Trællene, for at være dem behjelpelig. De begave sig paa Reisen, og bandt saa meget Tömmer sammen, som tolv Heste kunde bære. Derefter vendte de hjemad. Arnkels Faarehyrde lagde Mærke hertil, og fortalte ham det. Arnkel tog sine Vaaben, forfulgte dem, og indhentede dem imellem to Höie ved Svælgsaa. Da han satte efter dem, löb Hök af Hesten, og stödte til Arnkel med et Spyd; det rammede Skjoldet, men han blev slet ikke saaret. Da sprang Arnkel af sin Hest, og stödte ligeledes til Hök med sit Spyd, som gjennemborede ham midt paa Livet, og han faldt ved det Sted, som man nú kalder Höksbæk. Da Trællene saae Höks Fald, gave de sig til at rende, og löb hjem ad, men Arnkel forfulgte dem hele

leið, ok elti Arnkell þá allt út um[1] Öxnabrekkur, hvarf hann þá aptr, ok rak heim með sèr viðarhestana, tók af þeim viðinn, lèt þá síðan lausa, ok festi reipin upp á þa; var þeim síðan vísat út með fjalli; gengu þeir til þess, er þeir komu heim til Helgafells. Spurðust nú þessi tíðindi; stóð allt kyrrt þessi misseri. En um vârit eptir bjó Snorri goði vígsmálit Hauks til þórsnessþíngs, en Arnkell bjó frumhlaupit til úhelgis Hauki. Fjölmenntu hvârirtveggju til þíngsins, ok gengu með miklu kappi at þessum málum, ok þær urðu mála lyktir, at Haukr varð úheilagr at[2] frumhlaupinu, ok únýttust mál fyri Snorra goða. [Við þat riðu þeir heim af[3] þínginu. Voru þá dylgjur miklar með mönnum um sumarit.

36. þorleifr hèt maðr; hann var austfirzkr, ok hafði vorðit sekr um konumál. Hann kom til Helgafells um haustit, ok [beiddi Snorra goða[4] viðtöku, en hann veik honum [af höndum[5], ok töluðu þeir mjök lengi aðr hann færi á brott. Eptir þat ferr þorleifr inn á Bólstað, ok kom þar um kveld, ok var þar aðra nótt. Arnkell stóð upp snemma um morgininn, ok negldi saman útihurð sína. En er þorleifr [reis upp, gekk hann til Arnkels, ok beiddi hann[6] viðrtöku. Hann svarar heldr seinliga, ok spyrr ef hann hefir fundit Snorra goða.

[1]) á, *D, K, N, P, W*. [2]) af, *W, D, K, N*. [3]) slíta menn við þat, *W, D, K, N*, slitu *o. s. v.*, *P*. [4]) *saal. Ra, β*; skoraði á Snorra goða til, *Tr, D, W, K, N*. [5]) afsiðis, *afsides*, *T*. [6]) var upp risinn, skoraði hann á Arnkel til, *W, D K, N*.

Veien over Öxenbrinkerne, men da vendte han tilbage, og drev de Heste, der bare Vedet, foran sig til sit Hjem. Der tog han Tömmeret af dem, heftede Rebene paa Hestene, og slap dem lös; man lod dem derpaa tage Veien langs med Fjeldet; siden gik de af sig selv, indtil de kom hjem til Helgafell. Disse Nyheder udbredtes af Rygtet; dog gik alt fredelig til i dette samme Aar. Næste Foraar anlagde Snorre Gode Sag for Höks Drab til Thorsnæs Thing, men Arnkel paatalte Höks Angreb, som lovlig Aarsag til Fald paa hans Gjerninger. Begge samlede mange Tilhængere til Thinget, og forfulgte disse Sager med stor Iver, men Slutningen blev endelig den, at Hök blev anseet for fredlös, formedelst hans eget Angreb[60], saa at Snorres Sagsögelse blev til intet. Derefter rede Folk hjem fra Thinget. Den samme Sommer saae det heel ufredelig ud mellem Partierne, dog uden videre Fölger.

36. En Mand hed Thorleif; han var fra Östfjordene, og var bleven dömt til Fredlöshed for Lösagtigheds-Forbrydelser. Han kom det Efteraar til Helgafell, og anholdt om Modtagelse hos Snorre Gode, men han viste ham fra sig; dog talte de meget længe sammen, förend han tog bort. Derfra begav Thorleif sig til Bolstad, hvor han kom om Aftenen, og var der Natten over. Næste Morgen stod Arnkel tidlig op, og naglede sin yderste Dör sammen. Da Thorleif stod op, gik han til Arnkel, og bad ham om at tage mod sig. Han svarede noget seent, og spurgte om han havde talt med Snorre

Fann ek hann, segir þorleifr[1], ok vildi hann engan kost[2] á gera at taka við mèr, enda er mèr lítit um, segir þorleifr, at veita þeim manni fylgð, er jafnan vill sinn lut láta undir liggja, við [hvörn mann sem um er at eiga[3]. Ekki kemr mèr í hug, segir Arnkell, at [Snorri kaupi sínu kaupi betr[4], þótt hann gefi þèr mat til fylgðar. Hèr vil ek [á halda um viðtökuna, Arnkell[5], sem þú ert, segir þorleifr. Eigi em ek vanr, segir Arnkell, at taka við utanhèraðsmönnum. Áttust þeir þar við um hríð. Hèlt[6] þorleifr á um málit, en Arnkell [veik af höndum[7]. þá boraði Arnkell hurðarokann[8], ok lagði niðr meðan tálguöxina. þorleifr [tók hana upp ok reiddi hana skjótt yfir höfuð sèr ok hugði at setja í höfuð Arnkeli[9]; en er Arnkell heyrði hvininn[10], hljóp hann undir höggit, ok hóf þorleif upp á bringu sèr, ok kendi þar aflsmunar, þvíat Arnkell var ramr at afli. Felldi hann þorleif svâ mikit fall, at honum hèlt við óvit, en öxin raut úr hendi honum, ok fèkk Arnkell hana tekit ok setti í höfuð þorleifi ok veitti honum banasár. [Var hann síðan færðr til graftrar[11]. Sá orðrómr

---

[1]) ok kvað hann skauð mikla, *og sagde han var et stort Drog, till. M; S har og dette:* fann ek skauð þá. [2]) *udel. af Ra, β, E.* [3]) aðra menn, er við hann mál.eiga, *G, M;* hverja sem at eiga er, *W, D, K.* [4]) at Snorra kaupi sè betr keypt en þínu *i* því, *at Snorre vilde gjöre en bedre Handel end du, derved, at o. s. v. W;* betr komit *i* því, *D, K, N, P.* [5]) skora til viðrtöku, *D, K, N, U, W;* liðveizlu ok . . . *P.* [6]) ól, *D, F, K, N, W.* [7]) fór undan ok svarar öllu heldr drjúgliga, *D, F, K, N, U, W.* [8])

Gode. Jeg traf ham, svarede Thorleif, men han vilde ikke paa nogen Maade tage mod mig; jeg skjötter heller ikke meget om at være i Fölge med den Mand, som stedse giver sig tilfreds med at tabe sin Sag, med hvem han saa end har at gjöre. Arnkel svarede: Den Tanke har jeg ikke at Snorre vilde have nogen Fordel ved den Handel, at han gav dig sin Mad for dit Fölgeskab. Thorleif sagde da: Hos dig vil jeg dog især anholde om at blive taget i Tjeneste. Det er ikke min Vane, svarede Arnkel, at modtage Folk fra fremmede Herreder. Saaledes talte de en Tid lang sammen. Thorleif fornyede sin Begjering, men Arnkel afslog den. Da borede Arnkel et Hul igjennem Dör-Revlen, og lagde Tömmeröxen ned imidlertid. Thorleif tog den op, og agtede at sætte den fast i Arnkels Hoved, men denne hörte den Susen som Hugget frembragte, og afværgede Faren ved en hurtig Vending, i det han styrtede ind paa Thorleif og knugede ham til sit Bryst. Forskjellen paa deres Styrke viste sig snart, thi Arnkel havde mange Kræfter; han fældede Thorleif, som styrtede saa haardt til Jorden, at Öxen vredes ud af hans Haand, men Arnkel kunde faae den fat og gav ham med den et dödeligt Saar. Derefter blev Thorleif henfört til sit Gravsted. Det Rygte kom snart op, at Snorre

---

hurðina, *D,K,N.* [9]) greip öxina ok reiddi hátt ok titt, *D,K,N,W.* [10]) hviminn, *Ra, ß, Tr;* óminn, *U;* upp yfir sik, *over sit Hoved, till. W, M, o. fl.* [11]) *till. D, M, K, W, N, P.*

lagðist á, at Snorri goði hefði þenna mann sendan til höfuðs Arnkeli. Snorri lèt þetta mál ekki til sín taka[1], ok lèt hèr ræða um hvern[2] er vildi, ok liðu svå þau misseri, at ekki varð til tíðinda.

37. [Annat haust[3] eptir[4] at vetrnóttum hafði Snorri goði haustboð mikit, ok bauð til vinum sínum. Þar var öldrykkja[5], ok fast drukkit ok ölteiti mikil[6]. Var þar talat um mannjafnað[7], ok hverr þar væri göfgastr maðr í sveit, eðr mestr höfðíngi, ok urðu menn [þar eigi á eitt sáttir[8], [sem opt verðr þá er mönnum er jafnat[9]; voru þeir flestir at Snorri goði þótti göfgastr maðr, en sumir nefndu til Arnkel. Þeir voru enn sumir, er [Styrr þótti mikilhæfastr[10]. En er þeir töluðu þetta, þá svarar þar til Þorleifr kimbi: hví þræta menn um slíka luti, segir hann, er allir mega sjá hversu er? Hvat viltu til leggja, Þorleifr, segja þeir, er þú deilir [þetta mál svå mjök[11] brotum. Miklu mestr þykkír mèr Arnkell, segir hann. Hvat finnr þú til þess? sögðu þeir. Þat, er satt er, segir hann. Ek kalla at þar sè, sem einn maðr, er þeir eru Snorri goði ok Styrr, fyri tengða sakar, en engir liggja heimamenn Arnkels úgildir hjá garði hans, þeir er Snorri hefir drepit, sem Haukr, fylgðarmaðr Snorra

---

1) tekit hafa, *D,K,N,W*. 2) slíkt, *t. D,K,N,W*. 3) um haustit, *M*. 4) *udel. D,N,W*. 5) öl heitt, *D,W,M,K,N,P*. 6) þar var ok fjölmenni mikit, *der varè ogsaa mange Folk, till. M*. 7) manna jafnað, *D,K,N*. 8) lítt ásáttir, *U o. fl.* 9) *saal. W og flere; Tr i Var.* sem optast, ef um mannjöfnuð er talað, *Ra, β, E, T, O; udel. af Tr;* þá er í mannjafnaðinn er slegit, *W,K,N;* verðr slegit, *D;* sem optast er, þá er um mannjöfnuðin er talat, *G;*

havde udsendt denne Mand, for at ombringe Arnkel. Snorre lod som om den Sag ikke kom ham ved, men lod dog enhver tale herom, hvad han fandt for godt, og det Aar gled saaledes hen uden mærkelige Begivenheder.

37. Den anden Höst derefter, henimod Vinterens Begyndelse, holdt Snorre Gode et stort Höstgilde, og indböd sine Venner dertil. Der skjenkedes stærkt Öl; Gjæsterne drak tæt deraf og bleve meget lystige. I Samtalen begyndte man at sammenligne Folk med hinanden, og at bestemme hvem der var den ypperste Mand eller störste Hövding i Bygdelaget; men derom kunde man ikke blive ret enig, ligesom sligt tit skeer, naar en saadan Sammenstilling af Personer foretages. De fleste syntes at Snorre Gode var den ypperste, men nogle nævnte dog Arnkel og end andre ansaae Styr for den fornemste, Da de talte herom, svarede Thorleif Kimbe dertil: Hvorfor trætte Folk om slige Ting, da enhver kan indsee det virkelige. De andre spurgte ham da: Hvad kan du vel komme frem med, Thorleif, i det du anseer denne Sag for saa lige afgjort? Jeg anseer Arnkel for den allerypperste, svarede han. Hvilken Grund angiver du dertil? spurgte de. Han svarede: Hvad der er sandt; jeg antager Snorre og Styr kun for een Mand, for deres Svogerskabs Skyld, men ingen af Arnkels Huusfolk ligger ved hans Gjerde som om han var falden paa sin Gjer-

sem opt verðr í slíku, *F, P.* [10]) *saal. W, D, K, N, P*; nefndu til Styr, *Tr.* [11]) *fra* [svá, *W*, *o. fl.*

liggr hèr hjá garði hans er Arnkell hefir drepit; þetta þótti mönnum [mjök mælt[1], [ok þó satt[2], þar sem [þeir voru komnir[3], ok fèll niðr þetta tal. En er menn fóru brott frá boðinu, valdi Snorri góðar[4] gjafir vinum sínum. Hann leiddi Þorbrandssyni til skips inn til Rauðavíkrhöfða, ok er þeir skildu, gekk Snorri at Þorleifi kimba, ok mælti: hèr er öxi, Þorleifr, er ek vil gefa þèr, ok á ek þessa háskeptasta[5], ok man hún [þó eigi[6] taka til höfuðs Arnkeli, þá er hann býr um hey sitt á Örlygsstöðum, ef þú skalt reiða heiman til úr Álptafirði. Þorleifr tók við öxinni, ok mælti: hugsa þú svâ, Snorri, segir hann, at [ek man[7] eigi dvelja at reiða öxina at honum Arnkeli, þá þú [ert búinn[8] at hefna Hauks, fylgðarmanns þíns. Snorri svarar: þat [þykkist ek eiga at yðr Þorbrandssonum[9], at þèr haldit njósnum, nær færi gefr á Arnkeli: en ámælit mèr þá, ef ek kem eigi til móts við yðr, ef nokkut má at skapast, ef þèr gerit mik varan við. Skildu þeir við þat, at hvârirtveggju lètust búnir at ráða Arnkel af lífi, ok skyldu Þorbrandssynir [hafa njósn um ferðir hans[10]. Snemma vetrar gerði [frost mikit[11], ok lagði fjörðu alla; Freysteinn bófi gætti sauða í Álptafirði; hann var settr til at halda njósnum, ef

---

[1]) mismæli, *en mislig Tale*, *D, F, P, T, U.* [2]) *udel. W, K, N.* [3]) enn var komit, *saaledes som Sagerne da stode*, *Tr*; *saal. Ra, β, W, D, F, P, T, U, K, N, L.* [4]) *till. W, D, K, N, P.* [5]) lángskeptasta, *W, D, F, K, N, P.* [6]) ein, *allene*, *B.* [7]) mik mun, *W, D, K, N.* [8]) hefir búizt, *W*; búit, *har beredt dig til eller: besluttet for Alvor*, *D, K, N*; þá þú ert búinn til, *G.*

ning, hvilket dog er Tilfældet med Hök, Snorres Fölgesvend, som blev dræbt af Arnkel, og ligger her i Jorden ved hans Gjerdesgaard. Man syntes dette var stærkt sagt, paa det Sted de vare, men dog sandt, og hörte op med denne Tale. Då Gjæsterne toge bort fra Gildet, uddeelte Snorre kostelige Foræringer til sine Venner. Han fulgte Thorbrands Sönner til Baaden ind til Rödevigshöfde, og da de skiltes ad, gik Snorre til Thorleif Kimbe og sagde: Her er en Öxe, Thorleif, som jeg vil skjenke dig, og den har det höieste Skaft af alle dem, jeg eier, men dog vil den ikke række Arnkels Hoved, naar han sysler ved sit Hö paa Örlygstade, hvis du skal svinge den mod ham derhjemme fra i Alptefjorden. Han tog mod Öxen, og svarede: Det kan du troe, at jeg ikke skal töve med at svinge Öxen mod den Arnkel, naar du er bleven færdig med at tage Hævn for din Fölgesvend Hök. Snorre sagde: Jeg troer at jeg nok har fortjent det af eder Thorbrands Sönner, at I udspeider den bedste Leilighed til at faae fat paa Arnkel, men I kunne frit gjöre mig Bebreidelser, hvis jeg ikke möder, naar den kan falde, hvis I kun give mig Nys derom. Begge Parter skiltes fra hinanden med det yttrede faste Forsæt, at skille Arnkel ved Livet, men Thorbrands Sönner skulde udspeide hans Reiser. Tidlig paa Vinteren indtraf stærk Frost og alle Fjorde bedækkedes af Is; Freystein Bofe vogtede Faar ved Alptefjorden; ham gav man det

9) Þat þykir mèr þèr eiga at gera, Þorbrandssynir, *W, D, o. fl.*
10) skyldu gildra til fornjósnanna, *W.* 1) s. *W;* islög mikil, *Tr o. fl.*

færi gæfi á Arnkeli. Arnkell var starfsmaðr mik
ok lèt þræla sína vinna alla daga [milli sólsetı
Arnkell hafði undir sik bæði löndin, Úlfarsfell
Örlygsstaði, þvíat öngir urðu til at búa á löndunu
fyrir úfrelsi[2] þorbrandssona; en um vetrum v
þat siðr Arnkels at flytja heyit af Örlygsstöðum ı
nætr er [nýlýsi var[3], þvíat þrælarnir unnu [anı
um[4] daga; hirdti hann ok eigi, þó at þo
brandssynir yrði við varir, þá er heyit var fa
þat var eina nótt um vetrinn fyri jól, at Arnk
stóð upp ok vakti þræla sína þrjá, ok hèt ei
Ofeigr. Arnkell bóndi fór með þeim inn á Örlyg
staði; þeir höfðu IIII yxn ok II sleða með. Þo
brandssynir urðu varir við ferð þeirra, ok f
Freysteinn bófi þegar um nótt út til Helgafel
eptir ísum, ok kom þar, er menn höfðu í rekk
verit um hríð. Hann [tók á fótum[5] Snorra goð
[ok bað hann vaka[6]. Snorri spyrr, hvat hann vil
Hann svarar: nú er örninn gamli floginn á *ætsli*
á Örlygsstaði. Snorri stóð[8] upp, ok bað menn klæð
ast; ok er þeir voru búnir[9], tóku þeir vâpn sín, o
fóru IX[10] saman inn eptir ísnum til Álptafjarða
ok er þeir komu inn í fjarðarbotninn[1], kom
þorbrandssynir til móts við þá VI. Fóru þeir síða
upp til Örlygsstaðar, ok er þeir komu þar, þá haf

[1]) með sólsetrum, *W, D, K, N, P;* at sólsetrum, *U.* [2]) ófri
W, D, K, N, U; fyri þorbrandssonum, *P.* [3]) vorú, *D;* nýlý
var, *M.* [4]) *saal. W;* alla, *Ra, β, Tr.* [5]) *saal. W, F, D, K, N,* t
tók af fótum, *D, P; udel. Tr.* [6]) *till. D, W, K, N, P, U; derim*
for begge sidstmeldte Varianter: Hann vakti upp Sn. g., *Tr.*

Hverv at udforske den bedste Leilighed til Angreb paa Arnkel. Arnkel var en særdeles driftig Landmand, og lod sine Trælle arbeide hver Dag, ligefra Solens Opgang til dens Nedgang. Han benyttede selv de Jordlodder, som laae til Ulfarsfell og Örlygstade, thi ingen kunde formaaes til at bosætte sig paa de Gaarde, for ei at udsættes for Thorbrands Sönners Foruroligelser. I Vintertiden pleiede Arnkel at flytte Höet fra Örlygstade om Natten, naar Nyet var tændt, thi om Dagen havde Trællene andet at bestille hjemme; han bröd sig heller ikke om at Thorbrands Sönner fik Nys om, naar Höet blev flyttet. En Nat om Vinteren för Juul stod Arnkel op, og vakte tre af sine Trælle; een af dem hed Ofeig. Med dem tog Arnkel Bonde ind til Örlygstade. De bragte 4 Öxne og 2 Slæder med sig. Thorbrands Sönner lagde Mærke hertil; strax om Natten tog Freystein Bofe til Helgafell lige over Isen, og kom der, da Folk allerede havde ligget en Stund i Sengen. Han rörte ved Snorre Godes Födder, og bad ham at vaagne; denne spurgte hvad han vilde. Han svarede: Nu er den gamle Örn flöien hen til Aadslet paa Örlygstade. Snorre stod op, og bad Folk klæde sig paa; da de vare paaklædte, toge de deres Vaaben, og gik, ni i Tallet, over Isen til Alptefjord, men da[51] de kom inderst ind i Bugten, samledes Thorbrands Sönner

---

saal. rigtigt Tr, æxlit, *Ra*, *F*, ægslit, *Rβ*. [8]) hljóp, *sprang*, *D*, *K*, *N*, *W*. [9]) *saal. D*, *K*, *N*, *W*; klæddir, *Tr*. [10]) tólf, (12), *G*.

þrællinn einn heim farit með heyhlassit, en þeir Arnkell voru þá at gera annat. Þá sá þeir Arnkell at vâpnaðir menn fóru frá sjá neðan; ræddi Óƒeigr um at úfriðr mundi vera: ok er sá einn til, at vèr farim heim. Arnkell svarar: hèr kann ek gott ráð til, þvíat hèr skulu gera hvârir þát er betra þykkir; þit skulut [laupa heim[1] ok vekja upp fylgðarmenn mína, ok manu þeir koma skjótt til móts[2] við mik, en hèr er vígi gott í stakkgarðinum, ok man ek hèðan verjast, ef þetta eru úfriðarmenn, þvíat mèr þykir þat betra en renna; man ek eigi skjótt verða sóttr, en mínir menn manu koma skjótt til móts við mik, ef þit rekit drengiliga erindit. Ok er Arnkell hafði þetta mælt, [hófu þrælarnir á rás[3]; varð Úfeigr skjótari; hann varð svâ hræddr, at hann gekk náliga[4] af vitinu, ok ljóp í fjall upp, ok þaðan í foss einn, ok týndist, ok heitir þar síðan[5] Óƒeigsfoss. Annar þræll ljóp heim á bæinn, ok er hann kom til hlöðunnar, var þar fyri fèlagi[6] hans, ok bar inn heyit; hann kallar á hinn þrælinn er ljóp, at hann skyldi leggja inn heyit með honum, [en þat fannst á, at [þrælnum var verkit eigi leitt[7], ok fór hann til með honum[8]. Nú er at segja frá Arnkeli, at hann kendi ferð þeirra Snorra goða; reif hann þa meiðinn undan sleðanum, ok hafði upp í

[1]) renna heim til bæjarins, *W, D, K, N.* [2]) liðs, *D, K, W, o. fl.* [3]) *till. D, W, K, N, P.* [4]) *udel. W.* [5]) *till. D, K, N.* [6]) legunautr, *Sengekammerat, D, K, N, P.* [7]) *saal. Tr;* þrælunum er eigi leitt verkit, *at Trællene ikke skye Arbeide,* G. [8]) *fra næst forrige [udel. W o. fl.*

med dem, sex Mænd stærk. De toge derfra op til Örlygstade, og da de kom der, var den ene Træl allerede afsted med et Læs Hö, men Arnkel og de andre vare ved at læsse det andet paa Slæden. Da saae de, at væbnede Mænd kom gaaende fra Söen. Ofeig sagde, at de vist havde Fjendtligheder isinde, og at der nu kun gaves den ene Udvei at tage hjem. Arnkel svarede: Derfor har jeg gode Raad, thi her kan enhver af os gjöre det som huer ham bedst; I skal gaae hjem og vække mine Fölgesvende, da de snart ville komme mig til Hjelp, men Högaarden her kan blive en god Forskandsning, og der skal jeg forsvare mig, hvis disse Mænd angribe mig som Fjender, thi jeg synes bedre om det end at tage Flugten; strax skulle de ikke faae Bugt med mig, men mine Mænd ville snart komme mig til Bistand, dersom I udrette eders Ærende vel. Da Arnkel havde sagt dette, gave Trællene sig til at rende; Ofeig skyndte sig mest, thi han blev saa bange at han næsten gik fra Forstanden, löb op i Fjeldet, og sprang derfra ned i et Vandfald, hvor han omkom; det kaldes siden Ofeigsfos. Den anden Træl löb hjem til Gaarden, og da han kom til Laden, var hans Kammerat der, og bar Höet ind; denne raabte til Trællen, som var i fuldt Löb, at han skulde bære Höet ind med ham; det viste sig, at det Værk var ikke Trællen imod, da han strax tog fat derpaa med den anden. Nu maae vi fortælle, hvorledes det gik Arnkel; han saae snart,

[garðinn með sèr[1]. Garðrinn var mjök hárr utan, en vaxinn mjök upp innan, ok var þat gott vígi. Hey var í garðinum, ok voru [teknir á garðsetar[2]. En er þeir Snorri komu at garðinum, þá er eigi getit, at þeir hefðist orð við, ok veittu þeir honum þegar atsókn[3], ok mest með spjótalögum, en Arnkell laust af sèr með meiðinum, ok gengu mjök í sundr spjótssköptin fyri þeim, en Arnkell varð eigi sárr. En er þeir höfðu látit skotvâpnin, þá rann þorleifr kimbi at garðinum, ok ljóp upp á garðinn með brugðit sverð, en Arnkell laust sleðmeiðinum ímót honum, ok lèt þorleifr þá fallast undan högginu út af garðinum, en meiðrinn kom á garðinn, ok gekk úr garðinum upp fyrir jarðartorfa frosin, en sleðmeiðrinn brotnaði í fjötraraufinni[4], ok raut annar lutrinn út af garðinum. Arnkell hafði sett við heyit sverð sitt ok skjöld; tók hann þá upp vâpn sín, ok varðist með þeim; varð honum þá skeinisamt; kvâmust þeir þá upp í garðinn at honum. En Arnkell ljóp uppá heyit, ok varðist þaðan um hríð, en þó urðu þær málalyktir, at Arnkell fèll, ok huldu þeir hann í garðinum með heyi. Eptir þetta fóru þeir Snorri heim til Helgafells. Um dráp Arnkels kvað þormóðr Trefilsson[5] vísu þessa.

---

[1]) stakkgarðinn til sín, *W,D,K,N,P.* [2]) *D,K,N,P, udel.* á; af garðsetarnir, *G;* teknar garðsetur, *U.* [3]) *saal. D,W;* atgaungu, *Tr.* [4]) *saal. W, D, O, N, P;* fjöturraufinni, *K,U;* fjöturraufnum, *Tr;* fjötrarborunni, *Fjædderhullet, M.* [5]) *saaledes rigtigt W, D, F, M, K, N, P, Ra, β;* Vifilsson, *Tr;* þóroddr Vifilsson, *G; see Anm.* 53. *Saavel Navnet som Visen udelades af H, S, U.*

at Snorre Gode anförte Toget, da rev han Stangen lös fra Slæden, og tog den med sig op til Högaarden, hvor Gjerdet uden til var meget höit (og steilt), men indenfor det kunde man staae som paa en Forhöining, saa at en stærk Forskandsning dannedes derved. Inde i Gaarden var Hö, af hvilket Hæssenes yderste Ender vare borttagne [62]. Da Snorre og hans Fölge ankom dertil, meldes intet om at de talte noget til hinanden; de anfaldt Arnkel strax, især med lange Spyd, men Arnkel stödte dem fra sig med Slædestangen, saa at Spydskafterne for det meste brödes sönder for Angriberne, men Arnkel fik intet Saar. Da de havde mistet deres Skydevaaben, löb Thorleif Kimbe til Högaarden, og sprang op paa Gjerdet med draget Sværd, men Arnkel hug Slædestangen mod ham, saa at Thorleif veg tilbage, og faldt ned af Gjerdet, men Slædestangen faldt saa haardt mod et fastfrossent skarpkantet Grönsværsstykke, som laae oven paa Gjerdet, at Stangen gik itu ved Tömmesplitten, saa at dens ene Stykke sprang ud over Gjerdet. Arnkel havde sat sit Sværd og Skjold ved Höstakken; nu tog han disse sine Vaaben, og værgede sig med dem; da blev han hyppig saaret, og snart bestege Angriberne Gjerdet, samt trængte haardt ind paa ham. Da sprang Arnkel op paa Höhæsset, og forsvarede sig derfra en Stund, indtil Striden fik den Ende at han faldt, og blev af Drabsmændene tildækket med Hö der i Gaarden. Derefter tog Snorre hjem til Hel-

Fèkk, enn fólkrakki
framdist úngr sigri,
Snorri sárorra[1]
sverði gnógs verðar;
laust í lífs köstu
leifu máreifar[2]
unda gjálfs[3] eldi,
er hann Arnkel feldi.

Nu er at segja frá þrælum Arnkels, at þeir gengu inn, þá er þeir höfðu heyit inn borit, ok fóru af skinnstökkum sínum. Þá vöknuðu fylgðarmenn Arnkels, ok spurðu, hvar hann var. Þá vár sem þrællinn vaknaði af svefni, ok svarar: þat var satt, segir hann, hann man berjast inn á Örlygsstöðum við Snorra goða. Þá lupu menn upp ok klæddust, ok fóru sem skyndiligast inn á Örlygsstaði, ok fundu Arnkel bónda dauðan, ok var hann öllum mönnum harmdauði, [því at hann hefir verit allra manna bezt at sèr um alla luti í fornum sið, ok manna vitrastr, vel skapi farinn, hjartaprúðr ok hverjum manni djarfari, einarðr ok allvel stilltr. Hafði hann ok jafnan enn hærra lut í málaferlum við hverja sem skipta var; fèkk hann af því öfundarsamt, sem nú kom fram[4]. Tóku þeir nú lík Arnkels, ok bjuggu um ok færðu til graftar. Arnkell var lagðr í haug við sjóinn út

[1]) *s. W, D;* sár ora, *Ra, β, L;* saar orka, *Tr.* [2]) *s. W, D, N;* mareifar, *Tr.* [3]) *saal. W, D, N, P;* undagjalls, *en Afskrift;* undaa jamls, *Ra;* unda jamls, *Rβ, Tr o. fl.;* undagjafs, *en anden; foruden adskillige flere uantagelige Læsemaader.* [4]) *udel. W.*

gafell. Om Arnkels Drab digtede Thormod Trefilsön [53] denne Vise:

Ung tapper Kriger
blev af Seier styrket,
Snorre, som Örnen
Mættede med Sværdet;
Han paa Valpladsen
Livet beröved
Rovfugles Bytte,
Da han Arnkel fældte.

Det have vi at fortælle om Arnkels Trælle, at de gik ind i Huset, da de havde bragt Höet i Laden, og toge deres Skindkofter af. Da vaagnede Arnkels Följgesvende, og spurgte hvor han var. Nu var det först som om den ene Træl vaagnede op af Sövne, i det han svarede: Det er sandt; han er vel ved at slaaes paa Örlygstade med Snorre Gode. Da sprang Folk op, klædte sig paa, og skyndte sig det bedste de kunde til Örlygstade, hvor de fandt Arnkel Bonde död. Hans Död blev höilig beklaget af alle, thi han har i alle Henseender været den mest udmærkede Mand i Hedenolds-Dage; han overgik alle i Viisdom, havde et godt Sindelag og ædelt Hjerte; han var særdeles sat og sindig. I Tvistigheder vandt han stedse sin Sag, med hvem han end havde at gjöre; derved paadrog han sig dog megen Avind, efter som Udfaldet nu viste. De toge Arnkels Lig, behandlede det omhyggelig og beredte det til Jordefærd. Arnkel blev lagt i en Höi ved Söen, i Nærheden af Vadils-

við Vaðilshöfða, ok er [þat svâ víðr[1] haugr se stakkgarðr mikill[2].

38. Eptir víg Arnkels voru konur til [erfð ok aðildar[3], ok var fyri því eigi svâ mikill rel atgerr um vígit, sem [vân mundi þykkja[5] um s göfgan mann. En þó var sættzt á vígit á þin ok urðu þær einar mannsektir, at Þorleifr kim skyldi vera utan III vetr, þvíat honum var ken banasár Arnkels. En með því at eptirmálit va eigi svâ sómaligt, sem [líkligt þótti um þvílíka höfðíngja, sem Arnkell var, þá færðu landsstjórn armenn lög [á því[7], at aldri síðan skyldi ko vera vígsakar aðili, nè ýngri karlmaðr en XV vetra, ok hefir þat haldizt jafnan síðan.

39. Þorleifr kimbi tók sèr far um sumari með kaupmönnum þeim, er bjuggust[8] í Straum firði; var hann í sveit með stýrimönnum. Þa var þá kaupmanna siðr, at hafa eigi matsveina, e sjálfir mötunautar hlutuðu með sèr, hverir *búðar* vörð skyldu halda dag frá degi. Þá skyldu ol allir skíparar eiga drykk saman, ok skyldi ke standa við siglu, èr drykkrinn var í, ok lok yfi kerinu, en sumr drykkr var í verplum, ok va

---

[1]) *s. Ra,G,E,L;* mikill, *Tr,Rβ,T.* [2]) *frá [* þar allviðr haug *s.* stakkgarðr, *D,F,P;* sem stakkgarðr, *K,N;* sè, *till. W;* þ allmikill haugr sem viðr stakkg., *M.* [3]) *saal. Tr,T,o.fl.;* óða ok erfða, *D,K,N;* aðila o. e., *W,M;* erfðar ok eptirmála, *H;* . eptirtals, *O.* [4]) rekandi, *S;* ræki, *W;* rèttr (á gjörr), *G;* mik rækt (atger), *F.* [5]) líklegt var, *D,K,N,W.* [6]) skyldi eptir sv virðuligan, *D,K,W.* [7]) þau, *W,D,K,N,W;* færðu landsmen

höfde; Höien er saa stor af Omfang, som en meget rummelig Högaard pleier at være [54].

38. Ei andre end Kvinder vare den dræbte Arnkels Arvinger og Eftermaalsmænd, hvorfor Drabssagen ikke blev saa ivrig forfulgt, som det maatte formodes efter en saa ypperlig Mand. Dog blev der indgaaet Forlig i den paa Thinget, hvorved kun den personlige Straf bestemtes, at Thorleif Kimbe skulde forvises Landet i tre Vintre (Aar), thi han blev beskyldt for at have givet Arnkel hans Banesaar. Men fordi at denne Drabssags Forfölgelse ikke faldt saa hæderlig ud, som det burde ventes efter en saadan Hövding, som Arnkel var, saa vedtoge Landets Bestyrere det som en Lov, at ingen Kvinde, efter den Tid, nogensinde skulde kunne söge en Drabssag, ei heller nogen Mandsperson, som var yngre end 16 Aar, og dette er stedse siden blevet overholdt [55].

39. Thorleif Kimbe fragtede Skibsrum til sig den Sommer med nogle Kjöbmænd, som da beredte sig til Reisen, fra Strömfjord; han havde sin Kost og Ophold blandt Styrmændene. Det var da de farende Kjöbmænds Skik, ikke at have Kokke, men de selv, som havde fælles Kost sammen, afgjorde mellem sig, hvem der skulde, Dag efter Dag, have Vagt til Oppasning i Boden (eller Kahyten). Da skulde ogsaa hele Skibsmandskabet have fælles Drik, og Drikkekarret skulde staae ved Masten, med Laag over; men

þat i lög, *S;* færðu landshöfðingjar þat i lög, *indrykkede Landets Hövdinger det i Lovene, C.* [8]) á burt sigldu, *D;* fóru, *W.*

þaðan bætt í kerit, svâ sem úr var drukkit. En er þeir voru mjök búnir, þá kom þar maðr á búðar hamar. þessi maðr var mikill vexti, ok hafði byrði á baki, sýndist mönnum hann nokkut undarligr. Hann spyrr at [stýrimanni, ok var honum vísat til hans búðar[1]; hann lagði af sèr bagganu hjá búðardyrum, ok gekk síðan í búðina; hann spyrr, ef stýrimaðr[2] vildi veita honum far um hafit. þeir spurðu hann at nafni, en hann nefndist Arnbjörn, sonr Ásbrands frá Kambi, ok kvaðst vilja fara utan, ok leita Bjarnar bróður síns, er utan hafði farit fyrir nokkrum vetrum, ok hafði ekki til hans spurzt, síðan hann fór til Danmerkr. Austmenn sögðu at þá var bundinn búlki, ok [þóttust eigi leysa mega[3]. Hann lèzt eigi hafa fararefni meiri, en liggja megi á búlka; en með því at þeim þótti nauðsyn á ferðini, þá tóku þeir við honum, ok var hann einsaman í mötuneyti, ok bjó á þiljum frammi. Í bagga hans voru CCC vaðmála ok XII vararfeldir ok [allt hafnest[4] hans. Arnbjörn var liðgóðr ok oflèttr, ok virðist [kaupmönnum hann vel[5]. þeir fengu hæga útivist, ok komu við Hörðaland; þeir tóku þar útsker eitt, ok bjuggu þar mat sinn á landi. þorleifr kimbi hlaut búðarvörð, ok skyldi gera graut. Arnbjörn var á

[1]) stýrimönnum . . þeirra b., *W, D; K, N.* [2]) stýrimenn, *W o. fl.* [3]) nenntu þeir ekki at leysa, *W o. fl.* [4]) *saal. W, M*; allar hafnir hans, *alt, hvad han havde med sig, D, K, N, U*; farnest, *eller* fararnesti, *Reisebylt, Reisekost, andre.* [5]) hann vel Austmönnum, *D, W, M, N.*

Drikken forvaredes tildeels i Tönder (eller Læderbælge), af hvilke man heldede i Karret, eftersom man drak deraf. Da de vare næsten seilfærdige, kom een gaaende ud paa Bodklinten. Denne Mand var stor af Væxt, og havde en stor Bylt paa Ryggen; han forekom Folk at være noget underlig. Han spurgte om Styrmanden[66], og man viste ham hen til hans Bod. Han lagde Bylten af sig ved Boddören, og gik derefter ind i Boden. Han spurgte, om Styrmanden vilde före ham over Havet. De spurgte derimod om hans Navn, men han kaldte sig Arnbjörn, Sön af Asbrand fra Kamb, og sagde at han vilde drage ud af Landet, for at opsöge sin Broder Björn, som var bortreist for nogle Aar siden, uden at man havde hört noget fra ham, efter at han havde taget til Danmark[67]. Östmændene sagde at Lasten da var blevet surret fast[68], og foregave at de ikke vel kunde löse den op. Han lod dem vide, at han ikke havde mere Reisetöi end at det gjerne kunde ligge paa Dækket. Da de ansaae hans Reise for at være nödvendig, toge de mod ham, men han sörgede selv for sin Kost, og opholdt sig paa Fordækket. Hans Bylt indeholdt 300 Alen Vadmel og 12 Tepper[69], tillige med hans Skibskost. Arnbjörn var hjelpsom og smidig, saa at Kjöbmændene syntes godt om ham. De fik en heldig Reise, og anlöb Hördeland[60]; der landede de ved et Udskjær, og lavede deres Mad i Land. Thorleif Kimbe havde Bodvagt, og skulde koge Gröd. Arnbjörn var i Land, og kogte Gröd til sig

landi, ok gerði sèr graut; hafði hann búðarketil þann, er þorleifr skyldi hafa. Síðan gekk þorleifr á land upp, ok bað Arnbjörn fá sèr ketilinn, en hann hafði þá enn eigi gerðan sinn graut, [ok hrærði enn þá í katlinum, ok stóð þorleifr yfir honum uppi. þá kölluðu Austmenn af skipinu utan, at þorleifr skyldi mat búa, sögðu hann mjök íslenzkan[1], [ok kváðu hann slíkt hafa fyri tómlæti sitt[2]. þá varð þorleifi skapfátt, ok tók ketilinn, en steypti niðr grautinum Arnbjarnar; sneri á brott síðan. Arnbjörn hèlt á þvörunni, ok laust með henni til þorleifs, ok kom á hálsinn; þat var lítit högg, en með því at grautrinn var heitr, þá brann þorleifr á hálsinum. Hann mælti: eigi skulu Norðmenn[3] at því hlæja, [með því at[4] við erum hèr [komnir tveir samlendir[5], at þeir þurfi at draga okkr í sundr sem hunda; en [minnast skal[6] þessa, þá er við [erum á íslandi[7]. Arnbjörn svarar engu. þeir lágu þar [fár nætr[8], áðr þeim byrjaði at landi inn, ok skipuðu þar upp. Vistaðist þorleifr þar, en Arnbjörn tók sèr fari [með byrðíngsmönnum nokkorum[9] austr til Víkr, ok þaðan til Danmerkr, at leita Bjarnar bróður síns.

40. þorleifr kimbi var svâ vetr [í Norvegi[10], ok fór síðan til íslands með sömu kaupmönnum ok hann fór utan. þeir komu í Breiðafjörð, ok til Dagurðarness; fór þorleifr heim í Álptafjörð um

---

[1]) *till. W, M.* [2]) *till. M.* [3]) Austmenn, *D, M, W o. fl.* [4]) þar sem, *W o. fl.* [5]) tveir íslenzkir menn, *D, M, W o. fl.* [6])

selv; han havde den Bodkjedel, som Thorleif skulde bruge. Thorleif gik da i Land, og bad Arnbjörn overlade sig Kjedelen; han havde da endnu ikke lavet sin Gröd, og rörte den om i Kjedelen, men Thorleif stod over ham. Da raabte Östmændene ude fra Skibet af; sagde at han ret viste at han var en Islænder, og at det nu gik ham saaledes for hans Seendrægtigheds Skyld. Da blev Thorleif hidsig, og tog Kjedelen, men kastede Arnbjörns Gröd ud, hvorpaa han vendte tilbage. Arnbjörn havde Kokkeskeen i Haanden, og slog med den til Thorleif, saa at den rammede Halsen; Hugget var ikke svært, men da Gröden var hed, brændte den Huden. Thorleif sagde da: Nordmændene skulle ikke have det at lee ad, at vi to Landsmænd skulle her komme saaledes i Haar sammen, at de behöve at trække os fra hinanden som Hunde, men dette skal nok erindres, naar vi komme til Island igjen. Arnbjörn svarede intet. De laae der nogle faa Nætter, til de fik Bör ind til Landet, og udskibede Ladningen der. Thorleif blev der i Egnen, men Arnbjörn tingede sig Plads paa en Lastdrager[61], som först skulde seile östpaa til Vigen og derfra til Danmark, for at opsöge sin Broder Björn.

40. Thorleif Kimbe var to Vintre i Norge og tog siden til Island med de samme Kjöbmænd, med hvilke han havde taget derfra. De kom til Bredefjorden og til Dagurdarnes; om Hösten tog Thorleif

minnumst, *D, S o. fl.* [7]) komum til Islands, *W, D, S, U o. fl.* [8]) litla hrið, *W, D o. fl.* [9]) *udel. W.* [10]) utan, *udenlands, W, D, U o. fl.*

haustit, ok lèt vel yfir sèr sem vandi hans var
þat sama sumar komu þeir bræðr út í Raunh
arósi[1], Björn ok Arnbjörn....

41. Vâr þetta it sama, á þórsness þingi,
þorleifr kimbi bónorð sitt, ok bað Helgu þorlá
dóttur [á Eyri[2], systur Steinþórs á Eyri, ok gekk n
með þessu þormóðr, bróðir hans; hann átti þ
gerði[3] þorbrandsdóttur, systur þorleifs kimba.
er þetta [var borit fyri Steinþór[4], tók hann
seinliga, ok veik nokkut til ráða bræðra sin
gengu þeir þá til þórðar blígs, ok er þetta n
kom fyrir hann, svarar hann svâ: eigi man
þessu máli skjóta til [annarra manna[5]; má ek h
vera skörúngr, ok er þèr þat at segja, þorlei
hèr af, at fyrr skyldu grónir grautardílarnir
hálsi þèr, þeir er þú brant, þá er þú vart bar
fyri III vetrum í Noregi, en ek myni gipta þ
systur mína. þorleifr svarar: ekki veit ek hve
þar um verðr auðít, en hvert sem þess verðr hef
eðr eigi, segir hann, þá munda ek þat vilja, at ei
liði III vetr, áðr þú værir barðr. þórðr svara
úhræddr sit[6] ek fyrir hótum þeim. Um morginin
eptir höfðu þeir torfleik[7] hjá búð þorbrandssor
ok þar gánga hjá þeir þorlákssynir, ok er þe
fóru framhjá, flaug sandtorfa ein mikil, ok ko
undir hnakka þórði blíg; var þat högg svâ mik

[1]) Bjarnarhafnarós, *G*, *M*. [2]) *udel.* *W* *o. fl.* [3]) þuríði, *D*, *K*, *N*, *P*, *S*, [4]) *saal.* *W*; mál kom til Steinþórs, *Tr.* [5]) bræðra minna, *W*, *D* *o. fl.* [6]) geng, *W*, *D*. [7]) tafleik, *Brets* *F*, *G*, *P*, *H*, *T*; tólfleik, *D*.

hjem til Alptefjord, og pralte temmelig, ligesom han ellers pleiede at gjöre. Den samme Sommer kom Brödrene Björn og Arnbjörn udenlands fra til Flodmundingen ved Rönhavn.

41. I dette samme Foraar, paa Thorsnæs Thing, gik Thorleif Kimbe paa Frieri, og beilede til Helga Thorlaksdatter, Söster til Steindor paa Eyre, hvilket Anliggende dennes Broder Thormod især understöttede; han var gift med Thorgerde Thorbrandsdatter, en Söster til Thorleif Kimbe. Da denne Sag blev forebragt Steindor, var han ikke meget for at indvilge deri, og henviste ellers til sine Brödres Raad. De gik da til Thord Blig; efter at have hört Forslaget, svarede han saaledes: Jeg skal vist ikke skuppe denne Sag fra mig til eders Afgjörelse; jeg skal her være den Myndige; og det være dig da sagt, Thorleif, at de Brandpletter paa din Hals, som du fik af den hede Gröd, da du for tre Vintre siden fik Prygl i Norge, burde være lægte, förend jeg giver dig min Söster[62]. Thorleif svarede: Jeg veed ikke, hvorledes den Sag vil spænde af, men enten jeg hævner det, eller ikke, er det mit Önske, at tre Vintre ikke glide hen, indtil du faaer Hug. Thord svarede: Jeg er ikke bange for slige Trudsler. Næste Morgen morede man sig, ved Thorbrands Sönners Bod, med at kaste Jordklumper; i det Thorlaks Sönner gik der forbi, flöi en stor Sandtörv, som rammede Thord Blig saaledes i Nakken, at han faldt næsegruus ned, og Benene kastedes frem over Ho-

at fótunum kastaði fram yfir höfuðit. En er ha
stóð upp, sá hann at þorbrandssynir hlógu
honum mjök. Sneru þorlákssynir þá þegar ap
ok brugðu sverðum; lupust þeir þá í mót,
börðust þegar. þá urðu nokkrir menn sárir,
engi lèzt. Steinþórr hafði eigi við verit; ha
hann talat við Snorra goða. En er þeir voru skild
var leitat um sættir, ok varð þat at sætt, at þeir Sno
ok Steinþórr skyldu göra um. Var jafnat sár
manna ok frumhlaupum, en bættr skakki. (
[voru allir kallaðir sáttir, er heim riðu[1].

42. [þat sumar[2] kom skip [af hafi[3] í Hrau
hafnarós, en annat í Dagurðareyri[4]. Snorri go
reið til skips í Hraunhöfn, ok reið hann við XI
mann, en er þeir komu suðr yfir heiðina í Dugfú
dal, hleyptu þar eptir þeim VI menn alvâpnaði
voru þar þorbrandssynir. Snorri spyrr, hvö
þeir ætla at fara. þeir kváðust fara skyldu t
skips í Raunhafnarós. Snorri kvaðst mundu *lúk*
erendum þeirra, en bað þá fara heim ok glettas
eigi við menn; kallar opt lítit þurfa til með þei
[mönnum, er áðr var fátt í meðal, ef fundi be
saman[6]. þorleifr kimbi svarar: eigi skal er
spyrjast, at vèr þorum eigi at ríða um sveitir fy
þeim Breiðvíkingum, en vel máttu heim ríða,
þú þorir eigi at [fara leiðar þinnar[7], þó at þú eig

[1]) skildust at því, *W, D, F, P.* [2]) Um sumarit eptir, *H.* [3]) *till. W, D.* [4]) Dögurðarnes, *W, D o. fl.*; Dagverðarnesi, *O.* [5]) XII, *D, F, N, P.* [6]) *udel. W.* [7]) *saal. D, W, K o. fl*; riða l... þina, *Tr.*

vedet. Da han stod op, saae han at Thorbrands Sönner udloe ham meget stærkt. Thorlaks Sönner vendte da strax tilbage, og droge deres Sværd. De löb alle imod hinanden, og sloges strax. Nogle Mænd bleve saarede, men ingen dræbt. Steindor havde ikke været nærværende, men havt en Samtale med Snorre Gode. Da de stridende vare blevne skilte ad, forsögte man at forlige dem, og det skete paa den Maade, at Sagen blev voldgivet til Snorre og Steindor. De tilföiede Saar og det förste Angreb bleve sammenstillede, og Misforholdet godtgjort ved Böder. Man antog saaledes at de skiltes forligte ad, da de rede hjem fra Thinget.

42. Den Sommer kom et Skib til Rönhavnsos, og et andet ved Dagurdareyre. Snorre Gode red til Skibet i Rönhavn, selv femtende, men da de kom sydpaa, over Heden, til Dugfusdal, satte sex heelt bevæbnede Mænd efter dem i stærkt Ridt. Det var Thorbrands Sönner[63]. Snorre spurgte, hvorhen de agtede at reise; de svarede: til Skibet i Rönhavnsos. Snorre tilböd dem, at afgjöre deres Ærender der, og bad dem at vende tilbage, uden at drille Folk; han sagde at kun en ringe Aarsag tit gav Anledning til Strid mellem Mænd, som för havde været uenige, naar de stödte paa hinanden. Thorleif Kimbe svarede: Endnu skal det ikke rygtes, at vi ikke tör ride gjennem Bygdelaget af Frygt for Breidvikingerne, men du kan gjerne tage hjem, hvis du ei tör drage ad din Vei, skjönt du virkelig har

erendi. Snorri svarar engu. Ríða þeir síðan út yfir hálsana, ok svâ til Hofgarða, ok þaðan út um sanda með sjó, ok er þeir komu mjök út at ósnum, riðu þorbrandssynir frá þeim, ok upp at Bakka. Ok er þeir komu at bænum, lupu þeir af baki, ok ætluðu inn at gánga, ok fengu eigi uppbrotit hurðina; hlupu þeir þá upp á húsin, ok tóku at rjúfa. Arnbjörn tók vâpn sín, ok varðist innan úr húsunum; lagði hann út [í gegnum[1] þekjuna, ok varð þeim þat skeinusamt. þetta var snemma um morgininn, ok var veðr bjart. þenna morgin höfðu Breiðvíkíngar staðit upp snemma, ok ætluðu at ríða til skips, en er þeir komu inn[2] fyrir Öxl, sá þeir at maðr var í skrúðklæðum[3] á húsum uppi á Bakka, en þeir vissu, at þat var eigi búnaðr Arnbjarnar. [Sneru þeir Björn þá þángat ferð sinni[4]. En er Snorri goði vissi at þorbrandssynir höfðu frá riðit föruneyti hans, þá reið hann eptir þeim, ok er þeir komu á Bakka, voru þeir sem óðastir at rjúfa húsin, ok þá bað Snorri þá frá hverfa ok gera engan úfrið í sínu föruneyti. Ok með því at þeim hafði eigi tekizt inngángan, þá gáfu þeir upp atsóknina, sem Snorri bað, ok riðu síðan til skips með Snorra. Breiðvíkíngar komu til skips um daginn, ok gengu hvârir með sínum flokki; voru þá [miklar dylgjur ok viðsjár

---

[1]) um vallgróna, *D, F, W, K, N, P, U.* [2]) utan, *D,K,N,P,W.* [3]) litklæðum, *farvede Klæder, D,K,P,N,W.* [4]) tóku þeir þá at greiða reiðina, ok sneru þángat, *de gave sig til at ride hurtigere, og toge Veien derhen, F,W,P.*

Ærender at afgjöre. Snorre svarede intet. De rede derpaa ud over Bjergryggene til Hofgarde, og derfra over Sandstrækningerne langs med Söen; da de næsten vare komne til Vandlöbet, rede Thorbrands Sönner fra de andre op til Gaarden Bakke. Da de vare næsten komne til Husene, sprang de af Hesten, og agtede at gaae ind, men kunde ikke brække Dören op. De löb da op paa Husene, og begyndte at bryde Hul paa Taget. Arnbjörn tog sine Vaaben, og forsvarede sig tappert indenfra; han svang dem gjennem Aabningen, og tilföiede Angriberne adskillige Saar. Dette skete tidlig om Morgenen, og Veiret var klart. Denne Morgen havde Breidvikingerne staaet tidlig op, og agtede at ride til Skibet, men da de kom inden for Öxl, saae de at en Mand, i stadselig Dragt, stod oppe paa Taget af Vaaningshuset paa Bakke, men de vidste at Arnbjörn ikke pleiede at være saaledes klædt. Björn og hans Mænd toge da derhen. — Da Snorre Gode var bleven det vaer, at Thorbrands Sönner havde skilt sig fra hans Fölge, red han bag efter dem, og da han kom til Bakke, vare de stærkt i Færd med at bryde Taget af Husene. Snorre bad dem da at lade det fare, og ikke foretage sig noget Ufredeligt i hans Reiseselskab. Da Indgangen ikke havde lykkedes Angriberne, opgave de videre Anfald, efter Snorres Begjering, og rede derpaa til Skibet med ham. Breidvikingerne kom ogsaa derhen den samme Dag, og enhver af Parterne holdt sig til sin Flok. Paa begge Sider yttredes megen Mistroe og Forsigtighed, men

með þeim, en hvârigir leituðu á aðra. [Voru Breiðvíkíngar fjölmennari í kaupstefnunni[1]. Snorri goði reið um kveldit í Hofgarða; þar bjó þá [Björn ok[2] Gestr sonr hans, faðir Hofgarða-Refs. Þeir Björn Breiðvíkíngakappi buðu Arnbirni at ríða eptir þeim Snorra goða, en Arnbjörn vildi þat eigi, ok kvað nú hafa skyldu hvârir þat er fengit hafa. Þeir Snorri riðu heim um daginn eptir, ok undu Þorbrandssynir nú sínum lut verr en áðr. [Tók nú at líða á haustit[3].

43. Bóndinn Þorbrandr átti þræl þann er Egill sterki hèt; hann var manna mestr ok sterkastr, ok þótti honum ill æfi sín, er hann var ánauðgaðr, [ok bað opt[4] Þorbrand ok sonu hans, at þeir gæfi honum frelsi, ok bauð þartil at vinna slíkt, er hann mátti. Þat var eitt kveld er Egill gekk at sauðum út [með Álptafirði[5] til Borgardals, ok er áleið kveldit, sá hann at örn flaug vestan yfir fjörðinn; dýrhundr mikill fór með Egli; örninn lagðist at hundinum, ok tók hann í klær sèr, ok flaug vestr aptr yfir fjörðinn á dys Þórólfs bægifóts, ok hvarf þar undir fjallit. Þenna fyriburð kvað Þorbrandr fyri tíðindum. Þat var siðr Breiðvíkínga [hvört haust[6] at þeir höfðu knattleika um vetrnáttaskeið undir öxlinni[7] suðr frá Knerri. Þar heita síðan Leikskálavellir, ok sóttu menn þángat um alla sveitina. Voru þar

[1]) Þviat Breiðvíkingar voru þar færri, *fordi Bredevigsmændene vare færre der*, *W*, *D*, *K*, *N*, *S*, *U*. [2]) *udel.* *W*, *D*, *K*, *U*. [3]) *till. af D*, *F*, *W*, *K*, *N*. [4]) hèt jafnan á, *W*, *D*. [5]) *till.* *D*, *N*, *W*. [6]) *saal.* *D*, *W*; um haustum, *Tr.* [7]) *saal.* *Ra*, *β*, *O o. fl.*; Öxl, *som Stedsnavn*, *Tr.*

ingen af Parterne anfaldt dog den anden. Breidvikingerne havde flere Folk paa Handelspladsen. Om Aftenen red Snorre Gode til Hofgarde; der boede Björn og hans Sön Gest, Fader til Hofgarde-Ref[64]. Björn, Breidvikingernes Helt, og hans Mænd tilböde Arnbjörn at forfölge Snorre Gode, men Arnbjörn vilde det ikke, og sagde at nu skulde enhver af dem beholde, hvad han havde faaet. Snorre og hans Fölge rede hjemnæste Dag, og Thorbrands Sönner vare da, for deres Deel, mindre fornöiede end forhen. Det begyndte nu at lakke ud paa Efteraaret.

43. Bonden Thorbrand havde en Træl, som blev kaldet Egil den Stærke. Han var overmaade stor og stærk, men syntes meget ilde om det Trældomsliv, som han maatte finde sig i. Tit bad han Thorbrand og hans Sönner, at de vilde skjenke ham Friheden, hvorimod han tilböd dem, at forrette alt hvad han kunde udföre. — En Aften gik Egil, for at see til Faarene, langs med Alptefjorden, ud til Borgardalen; sildig ud paa Aftenen saae han, at en Örn flöi vesten fra over Fjorden; en stor Jagthund[65] fulgtes med Egil; Örnen overfaldt Hunden, tog den i sine Klöer, flöi tilbage, mod Vesten, over Fjorden, til Thorolf Skjævbeens Dysse, og forsvandt der under Fjeldet. Thorbrand sagde at dette Varsel bebudede vigtige Begivenheder. Det var Breidvikingernes Sædvane, at de hvert Efteraar anstillede Boldspils-Lege[66], ved Vinternatstiden[67], under Bjergskrænten mod Sönden fra Knör. Siden har Stedet faaet Navn af Legestuesletten. Folk samledes der fra hele Bygdelaget.

gerfir leikskálar miklir: vistuðust menn þángat [til víða[1], ok sátu þar hálfan mánuð eðr lengr. Var þar þá gott mannval um sveitina ok bygð mikil. Flestir inir ýngri menn voru at leikum, nema Þórðr blígr; hann mátti eigi at vera fyri kapps sakir, en eigi var hann svâ sterkr at hann mætti eigi fyri þá sök at vera; sat hann á stóli, ok sá leikinn. Þeir bræðr Björn ok Arnbjörn þóttu eigi at leiknum hæfir fyrir afls sakir, nema þeir lèkist við sjálfir. Þetta sama haust ræddu Þorbrandssynir við Egil þræl sinn, at hann skuli fara út til knattleikanna, ok drepa nokkurn af Breiðvíkíngum, Björn eða Þórð eðr Arnbjörn með nokkru móti, en síðan skal hann hafa frelsi; þat er sumra manna sögn at þat væri gert með ráði Snorra goða, ok hafi hann svâ fyrir mælt, at hann skyldi freista[2], ef hann mætti leynast inn[3] í skálann, ok leita þaðan til áverka við menn, ok bað hann gánga ofan skarðit, þat er [upp er[4] frá leikskálum, ok gánga [þá ofan, er[5] máleldar væri gervir, þvíat hann sagði þat mjök far veðranna, at vindar lögðust af hafinu[6] um kveldum, ok hèlt þá reykinum upp í skarðit, ok bað hann þess bíða um ofangaunguna, er skarðit fylldi af reyk. Egill rèðst

---

1) *till. D, K, N, P, W.* 2) *saal. W, Tr;* vita *Ra, β.* 3) *saal. Ra, W;* ofan i, *Rβ, Tr.* 4) verðr upp, *D, N, W;* var upp, *K.* 5) svå framt ofan, at, *W, D o. fl.* 6) *saal. G, M, S;* hafi, *K, U;* höfum, *W, D, N; sandsynligviis rigtigt efter Stedets Beliggenhed at skjönne: den trykte Text og dens Kilder have derimod* rauninu, hrauninu, *fra Lavastrækningen;* runnunum, *Buskene eller Lundene, E, H;* húsunum, *Husene, d. e. Legestuen og dens Tilbygninger, F.*

Store saakaldte Legestuer vare opförte der; Folk fra langt bortliggende Steder toge fast Ophold der i en halv Maaneds Tid eller længere. Den Gang vare der mange raske Mænd i Bygden, som ogsaa var tæt beboet. De fleste af de yngre Mandfolk toge Deel i Legene, undtagen Thord Blig; han maatte det ikke, for sin Heftigheds Skyld, men han var ikke saa overhaands stærk, at det kunde hindre ham derfra; han sad paa en Stol, og saae paa Legen. Brödrene Björn og Arnbjörn ansaaes derimod ikke for at være skikkede til Legen for deres store Styrkes Skyld, med mindre de selv havde med hinanden at gjöre. Det samme Efteraar talte Thorbrands Sönner til deres Træl Egil om, at han skulde begive sig til Boldspilslegene, for at ombringe een af Breidvikingerne, Björn, Thord eller Arnbjörn, paa een eller anden Maade; naar dette var udrettet, lovede man ham sin Frihed. Nogle fortælle, at Snorre Gode havde udtænkt dette Foretagende, og at han havde givet det Raad, at Trællen skulde pröve paa, om han ikke kunde snige sig ind i Legestuen, for at söge en Leilighed til Anfald paa Folk; i den Hensigt skulde han gaae ned ad den Bjergklöft, som ligger oven for Legestuen, paa den Tid, da man (om Aftenen) pleiede at gjöre Ild paa Arnen, thi han sagde at det som oftest var Veirligets Gang, at Vinden blæste fra Havet om Aftenen, da Rögen drev for den op mod Klöften; han sagde derfor at det var bedst at töve med Nedgangen indtil den Tid, da Klöften opfyldtes af Rög. Egil

til ferðar þessarar, ok fór fyrst út um fjörðu, ok spyrr at sauðum Álptfirðínga, ok lèt sem hann færi í eptirleit. En á meðan hann væri í þessari ferð, skyldi Freysteinn bófi gæta sauða í Alptafirði. Um kveldit er Egill var heiman farinn, gekk Freysteinn at sauðum vestr yfir ána, ok er hann kom á skriðu, þá er Geirvör heitir, er gengr ofan fyri vestan ána, þá sá hann manns höfuð laust, óhulit; höfuðit kvað stöku þessa:

Roðin er Geirvör hún mun hylja
gumna blóði; hausa manna.

Hann segir Þorbrandi fyriburðin, ok þótti honum vera tíðindavænligt. Þat er at segja af ferð Egils, at hann fór út um fjörðu, ok uppá fjall fyrir innan[1] Búlandshöfða, ok svâ suðr yfir fjallit, ok stefndi [svâ at hann gekk ofan í skarðit at leikskálum[2]; leyndist hann þar um daginn, ok sá til leiksins. Þórðr blígr sat hjá leikinum; hann mælti: þat veit ek eigi hvat ek sè upp í skarðit, hvert þar er fugl, eðr leynist þar maðr, ok kemr upp stundum; kvikt er þat, segir hann, þykir mèr ráð at um sè forvitnazt. Engi maðr sá þetta annarra, ok varð því eigi at leitat. Þenna dag lutu þeir búðarvörð, Björn Breiðvíkíngakappi ok Þórðr blígr, ok skyldi Björn gera eld, en Þórðr taka vatn. Ok er eldrinn var görr[3], lagði reykinn upp í skarðit, sem Snorri hafði getit til. Gekk

---

[1]) sunnan, *G.* [2]) hann svâ veg sinn, at hann kom ofan í skarðit, þat er verðr upp frá leikvellinum, *W, D, K, N, P.* [3]) *saal. W. o. fl.*; gerfr, *Tr.*

paatog sig denne Reise, og tog först udefter, over Fjordene, samt spurgte Folk, hvor han kom, om Alptefjordsboernes bortkomne Faar, og lod som om han sögte efter dem. Medens han var paa denne Fart, skulde Freystein Bofe vogte Faarene i Alptefjord. Den Aften, da Egil var taget hjemme fra, gik Freystein til Hjorden, mod Vest over Elven, og kom der til det Fjeldskred som kaldes Geirvör. Da saae han et löst og ikke bedækket Menneskehoved, som sang dette korte Vers:

Geirvör rödnes — Menneskehoveder
af Mandeblod; — hun vil skjule [68].

Han fortalte Synet til Thorbränd, som sagde at det forekom ham at varsle Tidender. — Det kunne vi sige om Egils Reise, at han tog ud efter, over Fjordene og op paa Fjeldet, inden for Bulandshöfde, samt derfra over Fjeldet mod Sönden, indtil han kom ned i Bjergklöften oven for Legestuerne; der skjulte han sig om Dagen, og saae paa Legene. Thord Blig sad over ved dem, og sagde: Jeg veed ikke hvad jeg seer oppe i Klöften, om det er en Fugl eller et Menneske som ligger der i Skjul, men kommer dog stundum frem; noget levende er det vist, og jeg anseer det for raadeligst at man randsager det paa Stedet. Ingen af de andre saae dette, og Randsagelsen blev derfor ikke foretaget. Denne Dag havde Björn Breidvikingernes Helt og Thord Blig den saakaldte Bodvagt; Björn skulde gjöre Ild paa, men Thord hentede Vand. Da Ilden var tændt, drev Rögen op mod Klöften, ligesom Snorre

Egill þá ofan eptir reykinum ok stefndi til skálans. Þá var enn eigi lokit leiknum, en daginn var mjök á liðit, ok tóku eldarnir mjök at brenna, en skálinn var fullr af reyk. Egill stefnir þángat ok hafði stirðnat mjök á fjallinu, ok síðan legit eptir í skarðinu; hann hafði skúfaða skóþvengi, sem þá var siðr til, ok hafði losnat annar þvengrinn ok dragnaði skúfrinn; gekk þrællinn þá inn í forhúsit. En er hann gekk í aðalskálann, vildi hann [fara ljóðliga[1], þvíat hann sá at þeir Björn ok Þórðr sátu við eld, ok ætlaði Egill nú á lítilli stundu at vinna sèr til æfinligs frelsis. Ok er hann vildi stíga yfir þrepskjöldinn, þá steig hann á þvengjarskúfinn þann er dragnaði, ok er hann vildi hinum fætinum fram stíga, þá var skúfrinn fastr, ok af því reiddi hann til falls, ok fèll hann innar á gólfit; varð þat svâ mikill[2] dýnkr, [sem nautsbúk flegnum væri niðr kastat[3]. [Þeir Þórðr ok Björn sátu við eldinn[4]; Þórðr ljóp upp, ok spurði hvat fjanda þar færi. Björn ljóp ok upp ok at honum, ok fèkk tekit hann, áðr hann komst á fætr, ok spyrr hver hann væri. Hann svarar: Egill er hèr, [Björn fèlagi[5]! segir hann [Björn spurði: hverr er Egill þessi[6]? [Þetta er[7] Egill úr Álptafirði, segir hann. [En er Þórðr heyrði getit Álptafjarðar[8], ljóp hann

---

[1]) allhægliga fara, *W.* [2]) mikit fall ok, *Rβ, Tr.* [3]) *saaledes D, K, O, N, W o. fl.;* nauts búk flegins v. n. k., *Ra, β, L;* sem fleginn nauts belgr hefði niðr verit kastaðr, *E;* hrossbúk flegnum v. n. k., *M, en flaaet Hestekrop;* sem nauts búkr fleginn veri kastat, *Tr. (urigtigt);* nautsbúk heilum, *S;* nauts b. væri niðr fleigt, *U.*

havde tænkt sig det. Egil gik da nedefter, omgivet af Rögen, lige til Legestuen. Legene vare ikke forbi, men Dagen var dog næsten til Ende, og Ilden begyndte at brænde stærkt, men Huset blev fuldt af Rög. Egil var bleven meget stiv i Kroppen paa Fjeldet, og havde derefter ligget i Bjergklöften; hans Skotvinger[69] vare forsynede med Duske efter den Tids Skik; den ene Tvinge var bleven lös, saa at han slæbte den efter sig. Trællen gik da ind i Forstuen, men da han kom til Storstuen, foresatte han sig at gaae ganske stille, thi han saae at Björn og Thord sade ved Ilden, og agtede Egil nu i en Haandevending at erhverve sig Frihed for sin hele Levetid. I det han vilde stige over Dörtærskelen, traadte han paa Dusken af den lösnede Skotvinge, og da han vilde sætte den anden Fod fremad, blev Dusken fast, hvorved han styrtede forover og faldt ind paa Gulvet. Det gav et saadant Skrald, som om en flaaet Studekrop var bleven kastet ned. Thord og Björn sade begge ved Ilden. Thord sprang op, og spurgte hvilken ond Aand det var der tog saaledes af Sted. Björn sprang ogsaa op, tog fat i den Faldne og kunde gribe ham förend han ret kom paa Benene, samt spurgte, hvem han var. Han svarede: Egil er her, Björn Kammerad! Björn spurgte: Hvem er da denne Egil? Dette er Egil fra Alptefjord, svarede Trællen. Da Thord hörte Alptefjord nævne, sprang han op og drog

[4]) *till. af W, D, K, N.* [5]) vinr, *D, W, M, K, N, P.* [6]) Egill hverr? segir Björn, *W, D, K, N.* [7]) *till. D, W, F, K, N, P.* [8]) Þórðr tók sverð, *Tr.*

upp, ok brá sverðinu, ok vildi höggva hann. Bj tók þá þórð, ok bað hann eigi svâ skjótt hög manninn: viljum vèr áðr hafa af honum sa sögur; [lèt þórðr þá heptast[1]. Settu þeir þá fjöt fætr honum, en um kveldit, er menn komu h til skála, [segir Egill[2], svâ at allir menn heyr hversu ferð hans hefði ætlut verið. Sat hann um nóttina, en um morgininn leiddu þeir ha upp í skarðit, þat heitir nú Egilsskarð, ok drá hann þar. þat voru lög í þann tíma, ef maðr dr þræl fyri manni, at sá maðr skyldi færa hei þrælsgjöld, ok hefja ferð sína fyrir hina þrið sól eptir víg þrælsins; þat skyldu vera XII[4] aur silfrs[5], ok ef þræls gjöld voru at lögum færð, var ekki [sókn til[6] um víg þrælsins. Eptir v Egils tóku Breiðvíkíngar þat ráð, at færa þræl gjöld at lögum. þeir völdu XXX manna þaða frá leikskálum, ok var þat einvalalið. þeir riðu nor um heiði[7], ok gistu um nóttina á Eyri [at Steinþórs rèðst hann þá til ferðar með þeim. Voru þe þaðan í ferð LX manna, ok riðu inn um fjörð ok voru aðra nótt á Bakka, at þormóðs, bróð Steinþórs. þeir kvöddu þá Styr ok Vermu [frændr sína[9] til þessarar ferðar, ok voru þá sama LXXX manna. þá sendi Steinþórr mann til Hel afells, ok vildi vita, hvat Snorri goði tæki til ráð

[1]) *till. W, D, K.* [2]) sagði Egill sögu sína, *D, W, K, N, P,* [3]) honum, *ham, D, o. fl.* [4]) X, *U.* [5]) *udel. af W, D.* [6]) sök t *D;* sókn á, *M.* [7]) hálsinn, *G.* [8]) *saal. W, D o. fl.;* hjá Stei þóri, *Tr o. fl.* [9]) *saal. Ra, D, G, T; udel. i Rβ, Tr o. fl.*

Sværdet, og vilde hugge ham ned. Björn tog da Thord, og sagde at han ikke skulde gjöre det saa snart: thi vi ville, sagde han, först lade ham forklare Sammenhængen rigtig. Thord lod sig da holde tilbage. De satte nu Fjædder paa Egils Födder, men om Aftenen, da Folk kom hjem til Huset, fortalte han, i alles Paahör, hvad han havde skullet udrette paa denne Reise. Han sad der Natten over, men næste Morgen ledte de ham op i Klöften, som endnu kaldes Egils Klöft, og dræbte ham der. I de Tider gjeldte den Lov, at hvis en Mand dræbte en andens Træl, skulde han bringe Böderne derfor til Eieren og skulde begive sig paa den Reise inden tredie Solopgang efter Træilens Drab; det skulde være 12 Öre Sölv, men hvis Træilleböderne saaledes bleve bragte efter Loven, kunde ingen Sagsögelse for Drabet finde Sted. Efter Egils Drab toge Breidvikingerne den Beslutning at bringe Trælleböderne paa den i Loven bestemte Maade. De valgte 30 Mænd dertil, der fra Legestuerne, som virkelig vare udsögte Folk. De rede nordefter over Heden, og vare Natten over paa Eyre hos Steindor; han gav sig ogsaa paa Reisen med dem. Derfra toge ialt 60 Mand; de rede indefter, over Fjordene, og vare den anden Nat over paa Bakke hos Thormod, Steindors Broder. De opfordrede deres Frænder, Styr og Vermund til at deeltage i Toget, og bleve nu tilsammen 80 Mand. Da sendte Steindor en Mand til Helgafell, thi han önskede at vide, hvad Snorre Gode vilde fo-

er hann spurði liðsamnaðinn. En er sendimaðri
kom til Helgafells, sat Snorri goði [yfir mat[1]
öndvegi sínu, ok var þar engi nýbreytni[2] á hýbj
um; varð sendimaðr Steinþórs engra tíðinda vi
hvat Snorri ætlaðist fyrir; en er hann kom
Bakka, segir hann Steinþóri, hvat tíðinda var
Helgafelli. Steinþórr svarar: þess var von, at Snoı
mundi þola mönnum lög, ok ef hann ferr eigi ii
til Álptafjarðar, þa sè ek eigi, til hvers vèr þur
um liðsfjölda þenna, því ek vil at menn fa
spakliga, þó vèr haldim málum vorum tillag
sýnist mèr ráð, þórðr frændi, segir hann,
þèr Breiðvíkingar sèut hèr eptir, þvíat þar ma
minnst til þurfa, [at í komi með yðr þorbrand
sonum[3]. þórðr svarar: þat er víst at ek skal far
ok skal þorleifr kimbi eigi eiga at því at spotta,
ek þori eigi at færa þrælsgjöldin. þá mælti Stei
þórr[4] til þeirra bræðra Bjarnar ok Arnbjarnar: þ
vil ek, segir hann, at þit sèt eptir með XX menı
Björn svarar: eigi man ek keppast til fylgðar vi
þik, meir en þèr þykkir hæfiligt, en eigi hefi e
þar fyrri verit, at ek hafi liðrækr verit gerr; hyg
ek, segir hann, at yðr verði Snorri goði djúj
særr í ráðunum; em eigi ek framsýnn, segir Björ
en þó er þat hugboð mit, at þar-komi í þes
ferð, at þèr þykki þínir menn eigi of margir, ál
en finnumst næst. Steinþórr svarar: ek skal ge

1) *s. W,D,F,K,N,S;* yfir matborði, *U; udel. Tr.* 2) *s. D,N* breytni, *Tr;* umbreytni, *F.* 3) með yðr ok þorbrandssonu at ófimlega takist, *W,D,M,K,N.* 4) *saal. D,W,K,N;* Styrr, *T*

retage sig, naar han hörte at Folk saaledes bleve trukne sammen. Da Spideren kom til Helgafell, sad Snorre Gode i sit Höisæde, over Maaltid, og han saae ingen Slags Forandring i det sædvanlige Hverdagsliv der paa Gaarden. Da han kom tilbage til Bakke, fortalte han Steindor, hvorledes det havde sig paa Helgafell. Steindor sagde da: Det maatte man formode at Snorre vilde tilstede Folk lovlige Handlinger, og hvis han ikke drager ind til Alptefjorden, da seer jeg ikke, hvortil vi behöve denne store Skare, thi det er min Villie at mine Mænd tage spagfærdig af Sted, skjönt vi forfölge vore Sager paa lovlig Maade; det forekommer mig at være raadeligt, Thord Frænde, at I Breidvikinger blive her tilbage, thi den ringeste Anledning vil være tilstrækkelig til at sætte eder og Thorbrands Sönner sammen. Thord svarede: Det er vist, at jeg skal være med, og skal Thorleif Kimbe ikke behöve at spotte derover, at jeg ikke tör bringe Trælleböderne. Da sagde Steindor til Brödrene Björn og Arnbjörn: Det er mit Önske at I bliver her tilbage med 20 Mand. Björn svarede: Jeg vil vist ikke lægge mere an derpaa at kunne fölges med dig, end som du maatte finde passende, men det er aldrig för skeet, at man har vraget mig som ubrugbar til et Tog; dog mener jeg at Snorre Gode vil vise sig dybsindig nok for eder i at udkaste sine Planer; vel er jeg ingen Spaamand, men dog aner det mig, at det vil gaae saaledes til paa denne Reise, at dine Fölgesvende ei ville tykkes dig at blive for mange, inden vi træffes næste Gang. Steindor svarede: jeg

ráð fyrir oss, meðan ek em hjá, þó ek sè eigi s
djúpsærr sem Snorri goði. Mega skaltu þat, fræn
fyri mèr, segir Björn. Eptir þetta riðu þeir Ste
þórr brott [af Bakka, með[1] nær LX manna, i
eptir Skeiðum[2] til Drápuhlíðar, ok inn yfir Vat
hálshöfða[3], ok um þveran Svelgsárdal[4], ok stefn
þaðan inn á Úlfarsfellsháls.

44. Snorri goði hafði sendt [nábúum sínu
orð[5], at þeir skyldu flytja skip sín undir Ra
avíkrhöfða[6]. Fór hann þegar þángat með heim
menn sína, er sendimaðr Steinþórs var farinn bro
en því fór hann eigi fyrr, at hann þóttist vita
maðrinn mundi sendr vera at njósna um athafi
hans. Snorri fór inn eptir Álptafirði þrimr[7] ski
um, ok hafði [nær L[8] manna, ok kom hann fy
á Kárstaði[9] en þeir Steinþórr. En er [menn
ferð þeirra Steinþórs af Kársstöðum, þá mæl
þorbrandssynir, at þeir skyldu[10] í móti þeim, o
láta þá eigi ná at koma í túnit[11]: þvíat vèr höfu
lið mikit ok frítt. þar voru LXXX manna fyr
þá svarar Snorri goði: [eigi skal þeim ver
bæinn[12], ok skal Steinþórr ná lögum, þvíat ha
man [vitrliga ok spakliga fara með sínu ráði[13];
ek at allir menn sè inni, ok kastizt engum ónýtu

[1]) *udel. W, D o. fl.* [2]) Skeiði, *D, G, W o. fl.* [3]) Vatnsh
W, D, M, N, K, P; Vatnsdalshöfða, *E.* [4]) ok fyrir ofan Brin
fell, *till. M.* [5]) nábúa sína ok heimamenn, *W, D, K, N, P, S*
[6]) *saal. Tr, W, M, K, N, P;* Raunhafnarhöfða, *Ra, β, E, H*
[7]) *saal. W, D, P;* þrennum, *Tr, Ra, β, T, M, O.* [8]) val L, *Af*
W, vel L, *Afskr. D, K, U, M, N;* vel LX, *D, B, P;* fimtíu,
[9]) Akurseyri, *E, T.* [10]) ferð Steinþórs varð sèn, rèðu þ

maa see til at udfinde Raad for vore Foretagender, medens jeg er tilstede, skjönt jeg ikke er saa dybsindig som Snorre Gode. Det maa du gjerne for mig, sagde Björn. Derefter red Steindor bort fra Bakke, med 60 Mand, ned over Skeidene til Drapelid, og derpaa over Vatnsdalshöfde, samt tversover Svelgsaadalen, hvorefter de toge Veien ind efter til Ulfarsfells-Bakke.

44. Snorre Gode havde sendt sine Naboer Bud, at de skulde flytte deres Baade ind under Rödevigshöfde. Han tog strax derhen med sine Huuskarle, efterat Steindors Sendebud var taget bort, men af den Aarsag foretog han ikke Reisen för, at han troede at vide, at Manden var bleven udsendt for at udspeide hans Foretagender. Snorre tog til Söes ind efter, over Alptefjorden, med tre store Baade og havde næsten 50 Mand. Han kom för til Karstade end Steindor og hans Fölge. Da Steindors Tog blev seet fra Karstade, sagde Thorbrands Sönner, at de burde drage dem imöde, og ikke tillade dem at komme ind paa Toften, da vi (sagde de) have mange og raske Folk. De vare der tilsammen 80 Mand. Da svarede Snorre Gode: De skulle ikke hindres i at nærme sig til Gaarden, og Steindor skal ikke formenes sin lovlige Ret, thi han vil vist bære sig viselig og spagfærdig ad; det er min Villie, at enhver holder sig inde og at ingen

brandssynir, at göra, *D, W, K, N.* [11]) nánd, *D o. fl.* [12]) þat skal fjærri fara, sagði hann, at þeim skuli bæinn verja, *D, W, K, N.* [13]) máli, *Ra; fra* [gegnliga fara með málit, *W.*

orðum á, svâ at af þeim aukist vandræði manna. Eptir þat gengu allir í stofu, ok settust í bekki, en Þorbrandssynir [reikuðu á gólfi[1]. Þeir Steinþórr riðu at dyrum; svâ er frá sagt, at hann væri í rauðum kyrtli, ok hafði drepit upp fyrir blöðunum undir beltit; hann hafði fagran skjöld ok hjálm; girðr sverði, þat var forkunnarliga búit, [en þó eigi vel beitt[2]; hjöltin voru hvít fyri silfri, ok vafiðr silfri meðalkaflinn [ok gylldar lystur á[3]. Þeir Steinþórr stigu af hestum sínum, ok gekk hann upp at dyrum, ok festi á hurðarklofann sjóð[4] þann, er í voru[5] XII[6] aurar silfrs. Hann nefndi sèr[7] vâtta, at þrælsgjöld voru þá at lögum færð. Hurðin var opin, en heimakona[8] ein var í dyrunum, ok heyrði vâttanefnuna[9]; gekk hún þá í stofu ok mælir: þat er bæði, segir hún, at hann Steinþórr [af Eyri[10] er drengiligr[11] maðr[12], enda mæltist honum vel[13], er hann færði þrælsgjöldin. Ok er Þorleifr kimbi heyrði þetta, þá ljóp hann [út, ok aðrir Þorbrandssynir[14], ok síðan gengu fram allir þeir er í stofunni voru. Þorleifr kom fyrstr í dyrnar, ok sá at Þórðr blígr stóð fyri dyrum ok hafði skjöld sinn, en Steinþórr gekk þá fram í túnit. Þorleifr tók spjót, er stóð í dyrunum, ok

1) *saal. D, F, W, K, M, N, P, S, U;* gengu um gólf, *Tr, Ra, β.* 2) *saal. Tr; udel. af D, M, W, K;* þat var eigi vel beitt, *Rβ;* þat var vel beitt, *Ra, L.* 3) með gylltum listum, *D, W, K, N.* 4) *udel. Ra, L.* 5) vegnir, *veiede, till. M.* 6) X (tíu) *U.* 7) *s, W o. fl;* þá, *R, Tr., L.* 8) griðkona, *D, W, P, U.* 9) *s. Ra, D, P, G, N;* vaattnefnuna, *W.* 10) *udel. W, D.* 11) vænligr, *W, D o. fl.* 12) *udel. Ra, W, L.* 13) ok skörugliga, *till. W, D.*

slåaer om sig med unyttige Ord, da Folks vanskelige Stilling end mere vilde indvikles derved. Derefter gik de alle ind i Stuen og satte sig paa Bænkene, undtagen Thorbrands Sönner, som gik frem og tilbage paa Gulvet. Steindor og hans Fölge rede til Huusdören. Man fortæller, at han var iført en röd Kjortel, og havde stukket Skjödene foran op under Beltet; hans Skjold og Hjelm vare glimrende; ved hans Side hang et Sværd, som var herlig prydet, men dog ikke ret skarpt; Hjaltet skinnede af Sölv, hvormed ogsaa Haandfanget var omvundet, samt ziret med forgyldte Lister. Han og hans Fölge stege af Hestene. Steindor gik derpaa til Dören, og hængte op paa Dörangelen en Pung med 12 Öre Sölv. Han nævnte da de Mænd, som skulde bære Vidne derom, at Trælleböderne vare blevne bragte efter Lovens Bydende. Dören var aaben, men en Kvinde af Husets Folk stod i Forstuen og hörte Vidnernes Udnævnelse. Hun gik da ind i Stuen, og sagde: Det er baade vist nok, at Steindor af Eyre er en anseelig Mand, og at han talte smukt for sig, da han bragte Trælleböderne. Da Thorleif Kimbe hörte dette, sprang han ud tillige med de andre Thorbrands Sönner, og derefter gik alle frem, som vare i Stuen. Thorleif kom först ud til Dören, og saae at Thord Blig stod uden for den, og holdt paa sit Skjold; men Steindor gik da frem paa Toften. Thorleif tog et Spyd, som stod i Forstuen,

[14]) fram ok hverr þeirra Þorbrandssona eptir annan, *W,D o. fl, Ra, udel.* út.

lagði til þórðar blígs, ok kom lagit í skjöldinn rendi af skildinum í öxlina, ok var þat mikit s Eptir þat lupu menn út, varð þar bardagi í túni Steinþórr var inn ákafasti, ok hjó til beggja hand Ok er Snorri goði kom út, [bað hann[1] menn stöðva vandræðin, ok bað þá Steinþór ríða burt túninu, en hann kvaðst eigi mundu láta ep fara. þeir Steinþórr fóru ofan eptir vellinum, skildi þá fundinn. En er Snorri goði gekk hei at dyrum, stóð þar fyrir honum þóroddr, sonr ha ok hafði mikit sár á öxlinni; hann var þá XII vet gamall. Snorri spurði, hverr hann hefði særða Steinþórr af Eyri, segir hann. þorleifr kiml svarar: nú launaði hann þèr liðveizluna[2] maklig er þú vildir eigi eptir honum láta fara; er þat n mitt ráð at vèr skilim eigi við þetta. Svâ skal ok n vera, segir Snorri goði, at við skulum við eigas fleira; bað hann þorleif nú segja mönnum, at epti þeim skyldi fara. þeir Steinþórr voru komni ofan af vellinum, er þeir sá eptirreiðina, ok sneru síðan upp í skriðuna Geirvör, ok bjuggust þa fyrir, þvíat þar var vígi gott fyri grjóts sakir. E er flokkrinn Snorra gekk neðan skriðuna, þá skau Steinþórr spjóti at fornum sið til heilla sèr[3] yfi flokk Snorra, en spjótit leitaði sèr [svâ staðar, at þar varð fyrir Márr Hallvarðsson, frændi hans, o varð hann þegar úvígr, ok er þat var sagt Snorr

[1]) hèt hann á, *W,D o. fl.* [2]) *till. D, W, S, U o. fl.* [3]) sinun mönnum, *D, W o. fl.* [4]) *saal. D, W;* staðar ok, *Tr.*

og stödte dermed til Thord Blig; Stödet rammede Skjoldet, men vendtes derfra mod Skulderen, som saaredes betydelig. Derefter löb Folk ud, og en heftig Træfning holdtes paa Toften. Steindor var meget hidsig, og hug til begge Sider. Da Snorre Gode kom ud, bad han Folk holde inde med denne skadelige Strid, opfordrede Steindor til at ride bort af Toften, og erklærede at han i det Tilfælde ikke vilde lade sætte efter dem. Steindor og hans Fölge rede bort, ned ad Sletten til, og de Stridende skiltes da ad. Da Snorre Gode gik hjem til Dören, stod hans Sön Thorodd der for ham, og havde et stort Saar paa Skulderen; han var da 12 Vintre gammel. Snorre spurgte, hvem der havde saaret ham. Han svarede: Steindor af Eyre. Da sagde Thorleif Kimbe: Nu gav han dig en passende Lön for den Undsætning, at du ikke vilde lade os sætte efter ham; det er da mit Raad at vi ikke skilles ad paa en saadan Maade. Det skal da og skee, sagde Snorre Gode, at vi komme til at have mere med hinanden at bestille. Han bad Thorleif da at han vilde sige til Folkene, at de skulde forfölge Fjenden. Steindor og hans Fölge vare komne ned fra Marken, da de saae at ridende Mænd satte efter dem; da vendte de opad til Fjeldskredet Geirvör, og belavede sig der paa Forsvar, thi Stedet var meget bekvemt dertil, da der var et stort Forraad af löse Stene. Da Snorres Flok gik opad Fjeldskredet, kastede Steindor, efter gammel Skik, sig til Held, et Spyd over den[70]. Spydet sögte sig et Sted og traf Mar Hallvardsön, Snorres Frænde, som strax blev

goða, þá svarar hann: gott er at þat sýnist[1], segir hann, at manni er eigi jafnan bezt at gánga síðast. Eptir þetta tókst þar bardagi mikill; var Steinþórr í öndverðum flokki sínum, ok hjó á tvær hendr, en sverðit hans it búna[3] beit[4] eigi, er þat kom í hlífarnar, ok [brá hann því opt[5] undir fót sèr. Hann sótti þar mest at, sem fyrir var Snorri goði. Styrr Þorgrímsson sótti hart fram með Steinþóri, frænda sínum; [þat varð þar fyrst, er hann vo í flokk[6] Snorra mágs síns, ok er Snorri sá þat, mælti hann til Styrs: sízt[7] hefnir þú Þórodds, dóttursonar þíns, er Steinþórr hefir særðan til ólífis, ok æ ertu [hinn mesti níðíngr[8]. Styrr leit við honum, ok svarar: þetta fæ ek skjótt bætt; skipti hann þá um skildi sínum, [ok allir hans menn[9], ok gekk í lið með Snorra goða, ok drap annan mann úr liði Steinþórs. Í [þenna tíma[10] komu þeir at, feðgar, úr Lángadal, Áslákr ok Illugi rauði[11], sonr hans, ok leituðu[12] meðalgaungu; þeir höfðu XXX[13] manna. Gekk þá Vermundr inn mjófi í lið með þeim. Beiddu þeir þá Snorra goða at hann lèti stöðvast manndrápin; Snorri bað Eyrbyggja gánga til griða. Þá báðu þeir Áslákr Steinþór [taka grið handa sínum mönnum[14]. Steinþórr bað Snorra þá rètta fram höndina, ok svâ gerði hann. Þá

---

[1]) sannast, *D, W.* [2]) honum, *Ra.* [3]) gullbúna, *D, W, F.* [4]) dugði, *D, W.* [5]) *saal. Ra;* bar hann þat opt, *Rβ, Tr;* brá hann því jafnan, *D, W, P.* [6]) *saal. D, W;* varð þat fyrst at hann drap mann úr flokki, *Tr, R, L.* [7]) svâ, *saaledes G, W.* [8]) meðal níðíngr, *D, W, M, U.* [9]) *till. af D, W, M.* [10]) þessu, *D, W.* [11]) hinn rammi, *den stærke, M, W, D, F, K, N, P, U.* [12]) rèðu þeir

udygtig til Kampen. Da man sagde det til Snorre Gode, svarede han saaledes: Det er ret godt at det viser sig, at det er ikke stedse tjenligst for en Mand at gaae bagest. Derefter opstod en haard Træfning; Steindor var forrest i sin Flok, og hug til begge Sider, men hans prægtige Sværd bed ikke, da det traf Skjoldene, saa at han tit maatte trække det under Fodsaalen. Det haardeste Angreb gjorde han der hvor Snorre Gode var at finde. Styr Thorgrimsön gik raskt frem med sin Frænde Steindor; det skete strax i Förstningen, at han dræbte en Mand af sin Svogers, Snorre Godes, Fölge. Da Snorre saae det, sagde han til Styr: Mindst hævner du din Dattersön Thorodd, hvem Steindor har saaret til Döde[71], og bliver da stedse den störste Niding. Styr saae til ham og sagde: Det kan jeg snart gjöre godt igjen; han vendte da sit Skjold om, og gik, tillige med alle sine Mænd, over til Snorre Godes Folk, samt dræbte snart en anden Mand af Steindors Flok. Paa samme Tid kom Aslak og hans Sön, Illuge Röde[72] fra Langedal dertil, og forsögte Fredsmægling. De vare tilsammen 40 Mand stærk. Vermund den Smækkre forenede sig med dem. De bade Snorre Gode at han skulde lade Manddrabene standse. Snorre opfordrede Öreboerne til at nedlægge deres Vaaben. Da bad Aslak Steindor om, at han vilde udbede sig Fred[73] för sine Mænd. Steindor sagde til Snorre, at han skulde række Haanden frem, og denne gjorde det

þegar til, *D,W,M.* [13]) XXXX, *Tr; men dette er kun en Trykfeil, og udtrykkes i Oversættelsen ved* triginta. [14]) til gánga, *W o.fl.*

reiddi Steinþórr upp sverðit, ok hjó á hönd S
goða, ok varð þar við brestr mikill; kom
stallahrínginn, ok tók hann mjök svâ í sund
Snorri varð eigi sárr. þá kallar þóroddr
brandsson: engi grið vilja þeir halda[1], ok l
nú eigi fyrr, en drepnir eru allir þorlákssynir.
svarar Snorri goði: agasamt mun þá verða í h
inu, ef allir þorlákssynir eru drepnir, ok s
haldast grið víst[2], ef Steinþórr vill, eptir því
áðr er mælt. þá báðu allir Steinþór taka gr
fór þetta þá fram, at grið voru sett með mönn
þartil er hverr kæmi til síns heima. þat e
segja frá Breiðvíkíngum, at þeir spurðu at Sn
goði hafði með fjölmenni farit til Álptafjarðar. T
þeir þá hesta sína ok riðu eptir þeim Steinþóri
ákafast, ok voru þeir á Úlfarsfells hálsi, þ
bardaginn var á skriðunni, ok er þat sumra ma
sögn, at Snorri goði sæi þá Björn, er þeir v
uppi í hálsbrúninni, er hann horfði ígegn þ
ok var því svâ auðveldr í griðasölunni við
Steinþór. þá er þeir Steinþórr ok Björn fin
á Örlygsstöðum, segir Björn, at þetta hefði f
eptir getu hans: er þat mitt ráð, segir hann,
þèr snùit aptr, ok herðum nú at þeim. Steinþ
svarar: halda vil ek grið mín við Snorra go
hversu sem mál vâr skipast síðan. Eptir þat r
þeir allir, hverr til síns heima, en þórðr blígr
í sárum á Eyri. Í Bardaganum í Alptafirði fé

[1]) *saal. D, W, M;* hafa, *modtage, Tr, R, L.* [2]) *till. D, W*

strax. Da svang Steindor Sværdet saaledes at det rammede Snorre Godes Haand, og i det samme hörtes et Knald; Sværdet havde stödt mod Alterringen, saa at den gik næsten itu, men Snorre selv blev ikke saaret. Da raabte Thorodd Thorbrandsön: De ville ikke holde noget Forlig, og derfor bör vi ikke höre op, förend alle Thorlaks Sönner ere ombragte. Snorre Gode svarede: Sikkerlig vil det gaae ufredelig til i Herredet, hvis alle Thorlaks Sönner ombringes, og nu skal Freden vist holdes, hvis Steindor önsker det, paa den Maade som för er blevet omtalt. Da bade alle at Steindor vilde modtage Freden; det gik da for sig, at en almindelig Fredlysning blev forkyndt over de Stridende, indtil enhver af dem kom til sit Hjem. Det maa endvidere fortælles om Breidvikingerne, at de spurgte at Snorre Gode havde draget med mange Folk til Alptefjorden; de toge da deres Heste og rede efter Steindors Flok det hurtigste de kunde; de vare komne op paa Ulfarsfells Bakke, da Fægtningen holdtes paa Fjeldskredet. Nogle fortælle, at Snorre Gode saae Björn og hans Fölge överst ved Nedgangen fra Bakken, da han stirrede lige paa dem, og at han derfor var saa villig til Fredlysningen over Steindor og hans Tilhængere. Da Steindor og Björn mödtes paa Örlygstade, sagde Björn, at det just var gaaet til efter hans Gisning: det vil jeg nu raade, sagde han endvidere, at I vende tilbage og at vi nu trænge haardt ind paa dem. Steindor svarede: Jeg vil holde min Fredsaftale med Snorre Gode, i hvordan end Udfaldet siden bliver. Derefter rede de alle, hver til

V menn af Steinþóri, en tveir[1] af Snorra goð en margir urðu sárir af hvârumtveggjum, því fundrinn var hinn harðasti. Svâ segir Þormóð Trefilsson í Hrafnsmálum:

Saddi svangræðir[2]
sára dynbáru
örn á úlfs verði[3]
í Álptafirði;
þar lèt þá Snorri
þegna at hjörregni
fjörvi [V[4] numna[5];
svâ [skal fjandr hegna

Þorbrandr hafði verit í bardaganum, í meðalgöng með þeim Ásláki ok Illhuga, ok hann hafði [þ beðit[7] at leita um sættir. Þakkar hann þeim ve sína liðveizlu ok svâ Snorri goði fyri sinn styrk. Fór Snorri goði þá heim til Helgafells eptir bar dagann; var þá svâ ætlat, at Þorbrandssynir skyldu vera ýmist, á Helgafelli eðr heima í Álptafirði, þartil er lyki málum þessum, þvíat þá voru enar mestu dylgjur, sem vân var, er allt var griðalaust með mönnum, þegar [heim voru[8] komnir [frá fundinum[9].

45. Þat sumar áðr er bardaginn var í Álptafirði, hafði skip komit í Dögurðarnes, sem fyrr var sagt. Þar hafði Steinþórr af Eyri keypt teinæríng[10] við skipit; ok er hann skyldi heim færa skipit, tók hann vestanveðr mikit, ok sveit

---

[1]) þrír, *G,M;* eðr þrír, *till. E.* [2]) *saal. Ra, β;* svangræddir *W;* svangæðir, *Tr. o. fl.* [3]) virði, *Ra, β, L, M.* [4]) *saalede W, D, K, N;* fimm, *F, P; Ra, β, L:* D, *som her blot skal bety fem, ved den originale Textafskrivers Feiltagelse; Tr o. fl. har* þrjá, *men i Parenthese:* fim, *fem, som vistnok bedre passer baade til Versreglerne og Sagaens Beretning. Skaldens Navn og Vis udelades ganske af H, U, Visen af S.* [5]) minna, *Ra, β. L.*

sit Hjem, men Thord Blig maatte, formedelst sine Saar, holde Sengen paa Eyre. I Slaget ved Alptefjord faldt fem Mænd af Steindors Fölge, men to af Snorre Godes, thi paa det Möde gik det meget strængt til. Derom siger Thormod Trefilsön i Rafnsmaal:

Helten i Strömme der i Kampen
Blodet lod flyde, skilte Snorre
Örn nöd Ulvsföde fem Mænd ved Livet,
i Alptefjorden; saa Fjender maae straffes.

Thorbrand havde og været i Slaget, i det han deeltog i Mæglingen tillige med Aslak og Illuge, hvilke han havde opfordret til at forsöge Forlig. Nu takkede han dem meget for deres Hjelp, ligesom ogsaa Snorre Gode for den ham ydede Bistand. Efter Træfningen tog Snorre Gode hjem til Helgafell. Det blev da besluttet, at Thorbrands Sönner skulde snart opholde sig paa Helgafell, snart hjemme i Alptefjorden, indtil disse Sager vare afgjorte, thi da vare alle Forhold meget ufredelige blandt Folk, eftersom man maatte formode, da ingen Fredlysning var skeet, som gjeldte længer end til Hjemkomsten fra Mödet.

45. Sommeren förend Slaget havde staaet i Alptefjord, var, som för meldt, et Skib kommet til Dagurdarnes. Der havde Steindor paa Eyre kjöbt en Storbaad til 10 Aarer fra Skibet. Da han var i Færd med at före Storbaaden hjem, paakom en Storm fra

saal. Ra, β, L, M; fjandr hefna, *W;* frænda hefna, *Frænder hævnes, Tr. o. fl.* 7) *saal. Ra, β, L;* þeim tilstefnt, *Tr, M;* t. þeim feðgum, *F, W.* 8) *saal. W, D o. fl.;* er menn v. h., *R, Tr.* 9) *udel. W, D o. fl.* 10) *D, W, P o. fl. till.* góðan.

þeim inn um þórsnes, ok lendu í þíngskála ok settu þar upp skipit í Gruflunausti[1], ok g þaðan [út yfir[2] ásana til Bakka; fóru þaðan á heim, en teinæríngrinn hafði eigi sóttr vorði haustit, ok stóð hann þar í Gruflunausti. þa einn morgin litlu fyri jól, at Steinþórr stóð snimma, ok segir, at hann vill sækja skip sitt í þíngskálanes. þá rèðust til ferðar með ho bræðr hans Bergþórr ok þórðr blígr; þá sár hans mjök gróin, svâ at hann var vel vopn þar voru ok í ferð Austmenn Steinþórs II. voru þeir VIII saman. þeir voru fluttir inn fjörð til Seljuhöfða[3], ok gengu síðan inn á Bal ok fór þaðan þormóðr bróðir þeirra; hann inn IX. ís var lagðr á Hofstaðavog, mjök [at Bakka inum meira[4], ok gengu þeir inn e ísum, [ok svâ inn yfir eyð[5] til Vigrafjarðar, ok hann allr. Honum er svâ háttat, at hann fja allan út at þurru, ok leggst ísinn á leirana er fj er, en sker þau er [liggja á[6] firðinum, stóðu u úr ísinum, ok var þar brotinn mjök ísinn skerit, ok voru jakarnir hallir[7] mjök út af skeri Lausasnær var fallinn á ísinn, ok var hált mjö ísinum. þeir Steinþórr fóru í þíngskálanes,

[1]) *(og senere):* Gruplunausti, *D,F,K,N,P;* Grublunausti, Grauflunausti, *S.* [2]) ofan á, *M;* upp yfir, *D,W.* [3]) *Seljuh betyder Piletræets eller Seljepilens Hoved: W,D,F,M,O,P U have:* Seljahöfða, *d. e. Sæternes eller Sæterhytternes Ho Dette sidste Navn bruges endnu om Stedet.* [4]) innan at Bak *D,W;* inn til Bakka, *P.* [5]) á leiruna, *G,W,P.* [6]) *saal. W;* v

Vesten, som drev dem ind ad Bugten, forbi Thorsnes, saa at de maatte lande i Thingskaalenes, hvor de satte Baaden op i det saakaldte Gruflenöst[74]. Derfra gik de ud efter over Bankerne til Gaarden Bakke. Derfra toge de hjem paa en anden Baad, men Storbaaden maatte blive tilbage paa Landingsstedet hele Efteraaret over. En Morgen, kort för Juul, stod Steindor tidlig op, og sagde, at han vilde hente sin Storbaad fra Thingskaalenæs. Med ham toge hans to Brödre, Bergthor og Thord Blig, hvis Saar da vare for det meste lægte, saa at han var vel vaabenför. Tillige fulgtes tvende Östmænd, som opholdt sig hos Steindor, med dem. I alt vare de 8 i Tallet. De lode sig sætte over Fjorden til Seljuhöfde, og gik derfra over til Bakke, derfra tog ogsaa deres Broder Thormod; han blev den niende. Hofstadevaag var belagt med Is, næsten lige til (Gaarden) Större Bakke. De gik derover ind ad, langs efter Isfladen, over den smale Landtunge til Vigrafjorden, som overalt var frosset til. Fjorden er saaledes beskaffen, at alt Vandet falder ud af den ved Ebbens Tid, og efterlader den törre Strand, saa at Leerbunden da, i Frostveir, overtrækkes af Is. Skjærene i Fjorden stode den Gang op over Isen, som ellers var meget brækket, ved (Hoved-) Skjæret, som var omgivet af store skraae (eller heldende) Isstykker. Isen var bedækket med lösSnee, hvorved Glatheden blev meget farlig for Gaaende. Steindor og hans Fölge toge til Thingskaalenæs, og

---

i, *Tr*; eru á, *O*. [7]) *saal. Ra*, *β*, *W*, *D*, *F*, *O*, *K*, *N*, *T*; hálir, *glatte*, *Tr*, *M*, *P*, *U*.

drógu skipit úr naustinu. Þeir tóku bæði ára[r] þiljur, ok lögðu þar eptir á ísinum, ok svá k[læði] sín ok vâpn, þau er þýngst voru. Síðan dr[ógu] þeir skipit út yfir eyðit til Hofstaðavogs[1] ok út at[2] skörinni, ok gengu þvínæst inn eptir [k]... um sínum ok öðrum faungum[3]. Ok er þeir ge[ngu] inn aptr í Vigrafjörð, sáu þeir at VI menn ge[ngu] sunnan[4] or þíngskálanesi, ok fóru mikit út e[ptir] ísnum, ok stefndu til Helgafells. Þeir Steinþ[órr] höfðu grun af, at þar mundu fara Þorbrandss[ynir] ok mundu ætla[5] til jólavistar[6] út til Helgafel[ls]; tóku þeir Steinþórr þá ferð mikla út eptir firðin[um] til klæða sinna ok vâpna þeirra sem þar voru. Þetta var sem Steinþórr gat, at þetta voru Þ[or]brandssynir; ok er þeir sá at menn ljópu inn ep[tir] firðinum, þóttust þeir vita, hverir þar mun[du] vera, ok hugðu at Eyrbyggjar mundu vilja sæ[kja] þeirra fund; tóku þeir Steinþórr þá ok ferð mikla, [ok] stefndu til skersins ok hugðu sèr þar til [viðrtök[u]] ok fórust þeir þá[7] mjök svá í mót, ok kvámu Þorbrandssynir í skerit. En er þeir Steinþórr hl[upu] fram um skerit, þá skaut Þorleifr kimbi spjót[i] flokk þeirra, [ok kom þat á Bergþór Þorlákss[on] miðjan, ok varð hann þegar úvígr; gekk hann ísinn ok lagðist[9] niðr, en þeir Steinþórr sóttu

[1]) Hofsvogs, *D, W, K, N, P.* [2]) út allt af, *forbi Isranden,* ... *D.* [3]) vâpnum sinum, *deres Vaaben, W.* [4]) innan, *G,* ... *D, P.* [5]) *saal. Tr, Rβ, W, S; udel. Ra.* [6]) *saaledes W* o. ... júlavistar, *Ra, β, L.* [7]) vígis, ok forvitnaði þá hverja at sjá að... fórust þeir ok; *hvor de tænkte at kunne forsvare sig, og* ...

trak Storbaaden ud af Nöstet. De toge baade Aarer og löse Dæksplanker af den, og lagde dem der paa Isen, ligesom ogsaa deres sværeste Klæder og Vaaben. Derefter trak de Storbaaden over Landtungen til Hofstadevaag lige ud til Isranden, hvorefter de vendte tilbage, for at hente deres Klæder og det övrige Efterladte. Idet de gik til Vigrefjorden, saae de at sex Mænd kom gaaende sydfra, fra Thingskaalenæs, og gik stærkt ud efter Isen, lige ad Helgafell til. Steindor og hans Mænd havde Mistanke om, at disse Mænd vare Thorbrands Sönner[75], som vilde gaae til Helgafell, for at blive der i Juletiden. De skyndte sig da, alt hvad de kunde, ud efter Fjorden, for at tage deres Klæder og Vaaben som vare der. Steindors Gisning, at dette var Thorbrands Sönner, var ganske rigtig; da de saae at Mænd löb indad over Fjorden, sluttede de sig til, hvilke de vare, og meente at Öreboerne önskede at faae fat paa dem. De skyndte sig da ogsaa af alle Kræfter, lige til Skjæret, hvor de vilde afholde Angrebet, saa at begge Flokke næsten mödte hinanden, men Thorbrands Sönner bestege dog Skjæret först. Da Steindor og hans Fölge löb langs med Skjæret, kastede Thorleif Kimbe et Spyd paa deres Flok, som rammede Bergthor Thorlaksön midt paa Livet, saa at han strax blev udygtig til Kampen. Han gik da ud paa Isen, og lagde sig

Partier vare nysgjerrige efter at see hinanden o. s. v., C, *M*; vígis, fórust, *o. s. v. W, D.* ⁶) þar varð fyrir Þorbergr Þorláksson, kom þat á hann, *C, D, W, K, P*; ok kom þat á Þorberg; *M, U have og her*: Þorberg. ⁷) fleigði sèr, *C*; kastaði èr, *D, W, P, U*; lagði sik, *M*.

at skerinu, en sumir fóru eptir vâpnum þeir
Þorbrandssynir vörðust vel ok drengiliga; höi
þeir ok vígi gott, þvíat jakarnir voru hallir út
skerinu, ok ákafliga hálir; [tókust því sei
áverkar með mönnum, áðr þeir komu aptr
vâpnin sóttu. Þeir Steinþórr sóttu VI at skerinu,
Austmenn, [þeir er verit höfðu með Steinþóri[1], gen
í skotmál á ísinn frá skerinu; [þeir höfðu boga[3],
skutu á þá í skerit, ok varð þeim þat skeinusam
Þorleifr kimbi mælti, þá er hann sá at Steinþó
brá sverðinu: hvítum ræðr þú enn hjöltunu
Steinþórr, segir hann, en eigi veit ek hvert
ræðr enn deigum brandinum, sem á hausti í Álp
afirði. Steinþórr svarar: þat vilda ek at þ
reyndir, aðr en við skildim, hvert ek hef
deigan brandinn eðr eigi. Sóttist þeim seint sker
ok er þeir höfðu lánga[5] hríð við ázt, gerði Þór
hlígr skeið at skerinu, ok vildi leggja spjóti
Þorleifs kimba, [þvíat hann var jafnan frems
sinna manna. Lagit kom í skjöld Þorleifs[6], en me
því at Þórðr[7] varði sèr mjök til, spruttu[8] honu
fætr á jakanum þeim hinum halla[9], ok fèll hann
á bak aptr, ok rendi [öfugr ofan[11] af skeriu
Þorleifr kimbi ljóp eptir honum ok vildi drep
hann, áðr hann kæmist á fætr. Freysteinn bófi ljó

[1]) urðu þar aungvir, *W*, *C*. [2]) *till*. *W*, *D*, *P* *o. fl.* [3]) *ud*
C, *W*. [4]) skeinuhætt, *C*. [5]) nokkura, *D*, *W*. [6]) *till*. *F*, *R*
(framast, *D*, *K*, *N*). [7]) *saal*. *W* *o. fl.*; hann, *R*, *Tr*. [8]) *skrupp*
W. [9]) hála, *D*, *W*. [10]) *till*. *D*, *W*. [11]) ofa opin, *C*; of
opinn, *M*; ofan, *W*.

ned, men Steindor og flere sögte at komme op paa Skjæret, i det andre gik bort, for at hente deres Vaaben. Thorbrands Sönner forsvarede sig vel og mandig; de havde ogsaa en god Forskandsning, da Isstykkerne deromkring heldede udfra Skjæret og vare overmaade glatte. Kun faa Saar bleve derfor tilföiede de angrebne, indtil de kom tilbage, som hentede Vaabnene. Steindor og hans övrige fem Mænd sögte at bestige Skjæret, men de Östmænd, som havde opholdt sig hos Steindor, gik ud paa Isen, og stillede sig i behörig Skudvidde derfra. De havde Buer, og skjöde paa dem som vare paa Skjæret, og tilföiede dem adskillige Saar. Thorleif Kimbe sagde, da han saae at Steindor drog Sværdet: Endnu raader du, Steindor, for det hvide Hjalte, men jeg veed dog ikke, om du har den samme slöve Klinge, som du havde i afvigte Efteraar ved Alftefjorden. Steindor svarede: Vistnok önsker jeg at du, förend vi skilles ad, kan ret erfare, om mit Sværd er slövt eller ikke. Skjæret blev ikke let at indtage, og da de en lang Tid havde stridt derom, tog Thord Blig et langt Löb fra Isen af og vilde med en Landse stöde til Thorleif Kimbe, thi han var stedse den forreste i sin Flok. Stödet rammede Thorleifs Skjold, men fordi Thord havde anstrængt sig alt for stærkt, glede hans Födder paa det heldende Isstykke, saa at han faldt baglænds ned og maatte saaledes lade sig glide ned af Skjæret. Thorleif Kimbe sprang efter ham, og vilde dræbe ham, förend han kunde komme paa Benene. Frey-

eptir þorleifi; hann var á skóbroddum. Steinþ ljóp til, ok brá skildi yfir þórð, er þorleifr v höggva hann, en annari hendi hjó hann til þorl kimba, ok undan honum fótinn fyri neðan k En er þetta var tíðinda, þá lagði Freysteinn bófi Steinþórs, ok stefndi á hann míðjan, en er h sá þat, þá ljóp hann í lopt upp, ok kom h milli fóta honum; ok þessa þrjá [luti lèk h senn, sem nú voru taldir[1]. Eptir þetta ljóp h til Freysteins, ok hjó á hálsinn með sverðinu, brast við hátt[2]; hann mælti: ball þèr nú, B segir hann. Ball víst, segir Freysteinn, ok l hvergi meir en þú hugðir, þvíat ek em eigi s Hann hafði verit í flókahettu ok saumat horn hálsinn, ok kom þar í höggit. Síðan snerist Fr steinn aptr upp í skerit. Steinþórr [bað hann renna[3], ef hann væri eigi sárr; snerist þá Fr steinn bófi í skerinu[4], ok sóttust þeir allfast. Ste þóri[5] varð fallhætt, er jakarnir voru bæði h ok hallir, en Freysteinn stóð fast á broddunu ok hjó bæði hart ok tíðum; en svâ lauk þei skiptum, at Steinþórr kom sverðs höggi á Fr stein, fyrir ofan mjaðmir, ok tók manninn su í miðju. Eptir þat gengu þeir upp á skerit

---

[1]) bræðr vann hann alla í senn, sem nú var sagt; d *Brödre overvandt han alle paa een Gang, som det nu er* *talt, D, K, N. De förste Ord have maaskee staaet saaledes* *gammel Codex:* þessi brögð vann hann avll í senn, *o. s*
[2]) mjök, *C.* [3]) spurði hví hann rinni, *D, W, K.* [4]) sl brekkunni, *D, W, K, N, P.* [5]) *saal. Rβ, W, o. fl.*; síðan, *R*
[6]) broddskónum, *D*; skóbroddunum, *M, K, N.*

stein Bofe löb bag efter Thorleif. Han havde Ispigge under Skoene. Steindor löb dertil, og holdt sit Skjold over Thord, i det Thorleif vilde hugge ind paa ham, men med den anden Haand svang han Sværdet mod Thorleif Kimbe og afhuggede den ene Fod neden for Knæet. I det samme stödte Freystein Bofe (Sværdet eller Landsen) mod Steindor, og lagde an paa Midten af Kroppen, men da han mærkede det, sprang han op i Luften, saa Stödet gik mellem hans Födder. Disse tre Handlinger, som her ere fortalte, udförte han paa eengang. Derefter löb han til Freystein, og hug paa hans Hals med Sværdet, saa at et lydeligt Knald hörtes. 'Det smak paa dig, Bofe! sagde Steindor. Vist smak det, svarede Freystein, men ikke meer end du tænkte, thi jeg er slet ikke saaret. Han havde en Filthætte paa, men et Horn var indsyet i den rundt omkring Halsen, og dette havde Hugget rammet. Freystein Bofe vendte da tilbage til Skjæret. Steindor bad ham at rende ikke (paa Flugt), naar han ikke var saaret. Freystein vendte sig da omkring i Skjæret, og de havde en haard Dyst sammen. Steindor var nærved at falde, da Isstykkerne vare glatte og heldende, men Freystein stod fast paa Ispiggerne, samt hug baade haardt og tit. Dog fik deres Mellemværende den Ende, at Steindor tilsidst med Sværdet hug Freystein tvers over, ovenfor Hofterne, saa at Kroppen skiltes ad i Midten i tvende Dele. Derefter kom de op paa Skjæret, og holdt ikke op, för-

lèttu eigi fyrr en fallnir voru allir[1] Þorbrandssynir. [Þá mælti Þórðr blígr[2], at þeir skyldu milli bols ok höfuðs gánga allra Þorbrandssona, en Steinþórr kvaðst eigi vilja [vega at[3] liggjandi mönnum. Þeir gengu þá ofan af skerinu, ok þartil er Bergþórr[4] lá, ok var hann þá enn málhress, ok fluttu þeir hann með sèr inn eptir ísinum[5], ok svâ út yfir eið til skipsins; rèru þeir þá skipinu út til Bakka um kveldit. Sauðamaðr Snorra goða hafði verit á Uxnabrekku[6] um daginn, ok sá þaðan fundinn á Vigrafirði; fór hann þegar heim ok segir Snorra goða, at [mannfundr var í Vigrafirði[7] [lítt vinsamligr[8]. Þeir Snorri tóku vâpn sín, ok fóru þegar[9] inn til fjarðar, IX menn saman, ok er þeir koma þar[10], voru þeir Steinþórr í brottu, ok komnir inn af fjarðarísinum. Sá þá Snorri goði á sár manna, ok voru þar engir menn látnir nema Freysteinn bófi, en allir voru þeir [sárir, nær til ólífis[11]. Þorleifr kimbi kastar orðum á Snorra goða, ok bað þá fara eptir þeim Steinþóri, ok láta engan þeirra undan komast. [Síðan gekk Snorri goði þángat sem[12] Bergþórr hafði legit, [ok sá þar blóðflekk mikinn[13]; hann tók upp allt saman, blóðit ok snjóinn, í hendi sèr, ok kreysti[14], ok

---

[1]) *udel. af D, W, K, N.* [2]) ræddi Þórðr blígr þá um, *C, W, K, N.* [3]) vinna á, *W, D, P; o. fl.* [4]) *saal. have ogsaa W, D; K, N, C have her og paa andre Steder:* Þorbergr *for* Bergþór. [5]) firðinum, *W, C, D.* [6]) Öxnabrekkum, *D, W, M, K, N, P.* [7]) *saal. D, W;* fundrinn hèfði vorðit á Vigrafirði um daginn, *C, Tr.* [8]) *udel. W o. fl.* [9]) *till. W, D.* [10]) til skersins, *til Skjæret, W, D.* [11]) allir særðir til ólífis, *vare alle dödelig saa-*

end alle Thorbrands Sönner vare faldne. Da sagde Thord Blig, at de skulde gaae mellem Krop og Hoved af dem alle, men Steindor nægtede at hugge lös paa liggende Mænd. De gik da ned af Skjæret til det Sted, hvor Bergthor laae, og han var endnu saa rask, at han vel kunde tale. De förte ham med sig ind ad Landet til, langs efter Isen, samt derefter over Landtungen til Storbaaden, med hvilken de om Aftenen roede til Bakke. Snorre Godes Faarehyrde havde været paa Öxnebrekka den Dag, og saae derfra Fægtningen paa Vigrafjord; han gik da strax hjem og fortalte til Snorre at Folk holdt, paa Vigrafjorden, et Möde, som neppe var venskabeligt. Snorre og hans Mænd toge deres Vaaben, samt fore strax ud til Fjorden, ni Mand sammen. Da de kom der, var Steindor draget bort med sit Fölge, samt havde lagt den paa Fjorden liggende Isstrækning tilbage. Snorre Gode betragtede de Fældedes Saar, og der var da ingen af dem död undtagen Freystein Bofe, men de vare dog alle svært saarede, næsten til Döde. Thorleif Kimbe udlod sig strax til Snorre Gode med det Forslag, at han skulde sætte efter Steindor og hans Ledsagere, saaledes at ingen af dem kunde undkomme. Derefter gik Snorre Gode derhen, hvor Bergthor havde ligget, og saae der en stor Blodklump; han tog noget op af begge Dele tilhobe i sin Haand, Blodet og Sneen, krystede

rede, C; allir voru þeir úvígir, *C, M.* [12]) Snorri gekk á ísinn þar sem hann sá at blóðflekkr var mikill ok, *W, K. Meningen viser at Snorre undersögte Blodet der, hvor den störste Masse deraf var samlet.* [13]) *udel. W, K.* [14]) hristi, *rystede om, D, W, N, P.*

stakk í munn sèr, ok spurði hverjum þar hefði blætt. Þorleifr kimbi [segir at Bergþóri hefir blætt[1]. Snorri segir at þat var holblóð; má þat fyri því, segir Þorleifr, at þat var af spjóti. Þat hygg ek, segir Snorri, at þetta sè feigs manns blóð, ok munum vèr eigi eptir þeim[2] fara. Síðan voru Þorbrandssynir færðir heim til Helgafells, ok bundin sár þeirra. Þóroddr Þorbrandsson[3] hafði svâ mikit sár aptan á hálsinum, at hann hèlt eigi höfðinu; hann var í leistabrókum, ok voru votar allar af blóðinu. Heimamaðr Snorra goða skyldi draga af honum klæði[4], ok er hann skyldi kippa brókinni, fèkk hann eigi af honum komit. Þá mælti hann: ekki er þat logit [af yðr Þorbrandssonum[5], at[6] þèr erut sundrgerðamenn miklir[7]; hafit [klæði svâ þraung[8], at eigi verðr af yðr komit. Þóroddr mælti: vantekit man á vera; eptir þat spyrndi sá fótum[9] í stokkinn, ok togaði af öllu afli, [ok gekk eigi af brókin[10]. Þá gekk til Snorri goði, ok þreifaði um fótinn, ok fann at spjót[11] stóð í gegnum fótinn, milli hásinarinnar ok fótleggsins, ok hafði níst allt saman, fótinn ok brókina. Mælti Snorri þá at hann væri eigi meðalsnápr[12], at hann hafði eigi hugsat slíkt. Snorri Þorbrandsson var hressastr þeirra bræðra, ok sat undir borði hjá

---

1) kvað Þ. blætt hafa, *C.* 2) *till. D, W o. fl.* 3) var mest sárr, hann, *till. C, W, P.* 4) *till. C, W, P.* 5) um yðr Þorbrandssyni, *W, D, P.* 6) *saal. C, W;* er, *Tr, R, L.* 7) *saaledes C, D, W o. fl.;* at þèr, *till. Tr.* 8) svâ þraungvar brækr, *C.* 9) öðrum fæti, *C, W.* 10) *udel. C, W.* 11) af spjóti, *et Stykke af et Spyd, E.* 12) meðalfól *C, D, F, P, S.*

det og puttede det i Munden, samt spurgte hvis Blodet var. Thorleif Kimbe svarede, at det var Bergthors Blod. Snorre sagde at Blodet var af Hulsaar. Thorleif svarede dertil: Det kan gjerne være, for den Sags Skyld, at Saaret kom fra et Spyd. Jeg troer, sagde Snorre, at dette Blod er af en Mand som er sin Död nær, og nu skulle vi ikke sætte efter dem. Derefter bleve Thorbrands Sönner bragte hjem til Helgafell, og deres Saar forbundne. Thorodd Thorbrandsön havde et saa stort Saar bag paa Halsen, at han ikke kunde holde Hovedet opreist. Han havde lange og snævre Beenklæder paa, som overalt vare vaade af Blod. Snorre Godes Huuskarl skulde trække dem af ham, men kunde ikke tilsidst faae dem af Foden. Da sagde han: Det er ingen Lögn, hvad man siger om eder Thorbrands Sönner, at I ere sande Spradebasser, da I bruger saa snævre Klæder, at de ikke kunne trækkes af. Thorodd sagde: Saa anvendes der vel ikke Kræfter nok. Derefter satte Manden Foden mod Sengestolpen, og trak af alle Kræfter, men Beenklæderne gik dog ikke af. Snorre Gode kom der til, og följte paa Foden; han mærkede snart at et Spyd stod igjennem den mellem Hasen og Læggen, saa alt var som det var naglet sammen, Benet og Beenklæderne. Snorre sagde til Karlen, at han ikke var nogen middelmaadig Tosse, da han ikke havde sandset sligt. Snorre Thorbrandsön var muntrest af Brödrene, og sad ved Spisebordet hos sin Navne den Aften. De havde Skjör[76] og Ost. Snorre Gode mærkede at

nafna sínum um kveldit. Þeir höfðu skyr ok ost. Snorri goði fann at nafni hans bargst lítt við ostinn, ok spurði, hví hann [mataðist svâ seint[1]. Snorri Þorbrandsson [svarar, at lömbunum væri tregast um átit fyrst er þau eru nýkefld[2]; þá fór Snorri goði höndum um kverkar honum, ok fann at [ör stóð um þverar kverkarnar, ok í túnguræturnar[3]. Tók Snorri goði þá spennitaung[4] ok kippti í brott örinni, ok eptir þat mataðist hann [sem aðrir menn[5]. Snorri goði græddi þá alla Þorbrandssonu, ok er hálsinn Þórodds tók at gróa, stóð höfuðit [gneipt af[6] bolnum nokkvat svâ. Hann segir, at Snorri vill græða hann at örkumlamanni, en Snorri goði kvaðst ætla, at upp mundi hefja höfuðit, þá er sinar knýtti, en Þóroddr [vildi eigi annat[7] en upp[8] væri rifit sárit ok sett höfuðit rèttara; [en þetta fór sem Snorri gat[9], at þá er sinarnar knýtti, hóf upp höfuðit, ok mátti hann lítt lúta jafnan[10] síðan. Þorleifr kimbi gekk [við trèfót alla stund síðan[11].

46. [Þá er þeir Steinþórr á Eyri komu til nausta á Bakka, settu þeir þar upp skip sitt, ok gengu þeir bræðr heim til bæjar, en þar var tjaldat yfir Bergþóri um nóttina[12]. Þát er sagt, at

---

[1]) byrgist svå lítt, *W, K, N*; bergðist, *D*. [2]) kvað sèr vera sem lömbum þá er þau væri nýkefld, at þau væru tregust til átsins, *C*. [3]) honum stóð ör í hálsinn ok upp í hálsins túngurætr, *C*. [4]) spenni taũngu, rètti til n(afna) síns, *C*. [5]) *till. D, W*. [6]) nakkvat gneipt af, *W*; navkkut svå g. á, *C*. [7]) lèt sèr eigi annat líka, *W*. [8]) *saal. C*; aptr, *Tr, R, D, W*. [9]) ok fór þá eptir getu Snorra, *C*. [10]) *C udelader* jafnan; áframm, *fremad, E*. [11]) *saal. W, C, D, o. fl.*; þar eptir, *F*; optast síðan

hans Navne ikke nöd meget af Osten, og spurgte, hvorfor han spiste saa seent. Snorre Thorbrandsön svarede, at det var vanskeligst for Lammene at tære Foder, naar de havde spidse Pinde i Munden[77]. Snorre Gode fölte da med de flade Hænder paa hans Strube, og mærkede at en Piil stod tvers igjennem dens överste Deel, tillige med Tungens Rödder. Snorre Gode tog da en lille böielig Tang[78], og rykkede Pilen hurtig bort, hvorefter den Saarede spiste sin Mad, ligesom andre Folk. Snorre Gode helbredede alle Thorbrands Sönner, og da Thorodds Hals begyndte at læges, stod Hovedet noget skjævt ud fra Kroppen. Han sagde at Snorre Gode vilde helbrede ham til en Kröbling, men denne svarede, at han troede Hovedet vilde reises op, naar Senerne knyttedes sammen. Thorodd var ikke fornöiet med andet, end at Saaret maatte rives op igjen og Hovedet sættes mere lige. Det gik da som Snorre meente, at da Senerne knyttedes, reistes Hovedet op, og siden kunde den Saarede aldrig ret böie sig. Thorleif Kimbe brugte siden bestandig et Træbeen.

46. Da Steindor af Eyre og hans Fölge kom til Nöstet paa Bakke[79], trak de der deres Baad op paa Land, og Brödrene gik dernæst hjem til Gaarden, hvor et Telt blev sat over Bergthor Natten over. Man

við trèfót, *som oftest paa et Træbeen, Tr. R, L, G.* [79]) Þeir Steinþór fóru á skipi til Bakka nausta, ok var tjaldat yfir Þorbergi um nóttina, en þeir foru til húss bræðr, *C. Saaledes ogsaa W, D, P med den Undtagelse at* Bergþóri *sættes for* Þorbergi. *Den trykte samt O, L:* var tjaldat yfir líki Bergþórs, *et Telt blev sat over Bergthors Lig. M har derimod:* yfir líkinu Þorbergs.

þorgerðr husfreyja vildi eigi [í rekkju fara[1]
kveldit hjá þormóði, bónda sínum. Ok í [þat
kom maðr neðan frá naustinu, ok [segir Bergþ
látinn, ok er þetta spurðist, fór húsfreyja í rekk
sína, ok er eigi getit at þeim [hjónum yrði síðan
sundrþykki[4]. Steinþórr fór heim á Eyri [
morgininn[5], ok var atfaralaust með mönnum
vetrinn þaðan í frá. En um vârit er leið at ste
udögum, þótti góðgjörnum mönnum í vant[6]
komit, at þeir menn skyldu [missáttir vera
deildir við eigast[7], er þar voru göfgastir í sve
völdust þá til [hinir beztu menn[8], vinir hvârr
tveggjá, [ok þar kom[9], at þeir leituðu um sættir m
þeim, ok var Vermundr hinn mjófi [fyri þeim
ok með honum margir góðgjarnir menn, þeir
voru [teingðamenn hvârratveggja[11]; en þat varð
um síðir, at grið voru sett, ok þeir sættust[12].
er flestra manna sögn at [málin kæmu í d
Vermundar[13], en hann lauk gerð[14] upp á þórsn
þingi, ok hafði við[15] hina vitrustu menn, er þ
voru komnir. þat er frá sagt sáttargerðinni,
manna látum var saman jafnat ok atferðum[16];
þat [jafnt gert[17], sár þórðar blígs í Álptafirði,
sár þórodds, sonar Snorra goða; en sár Márs Ha

---

[1]) fara i sæng, *C;* nátta, *M.* [2]) þvi, *W, C, D.* [3]) sagði
tiðindi at þ. var, *C;* .... at Bergþór, ... *W.* [4]) yrði þ
at sundrþykki siðan, *C, E;* .... (hjónum, *W, P*). [5]) *u*
C. [6]) óvænt, *C, D, W, M.* [7]) della illdeilum, *C, D, P;* illdeild
W, M. [8]) *udel. C, D, W, P.* [9]) *ligeledes.* [10]) formaðr at
C, D, P. [11]) i teingðum við hvârratveggju, *C.* [12]) urðu sat

fortæller, at Huusmoderen Thorgerde ikke den Aften vilde gaae i Seng hos sin Mand Thormod. I det samme kom en Mand nedenfra Nöstet og fortalte, at Bergthor var död; da dette spurgtes, lagde Konen sig i sin Seng[30], og det berettes ikke at nogen Uenighed siden har opstaaet mellem dette Ægtepar. Steindor tog hjem til Eyre den næste Morgen, og intet fjendtligt Anfald skete derefter blandt Bygdens Folk den Vinter over. Om Foraaret, da Stævnedagene nærmede sig, syntes veltænkende Folk at dette stod meget ilde til; at de Mænd skulde ei forliges, men ligge i Strid med hinanden, som vare de ypperste der i Egnen. Da sammentraadte de bedste Mænd, begge Parters Venner, for at raade Bod herpaa, og det kom saavidt at de sögte at tilveiebringe Forlig mellem de Stridende. I Spidsen for dette Foretagende stod Vermund den Smækkre, som understöttedes af mange velvillige Mænd, der vare besvogrede med begge Parter. Enden paa det Hele blev da den, at en almindelig Fred og Forlig bleve sluttede. De fleste sige at Sagerne bleve voldgivne til Vermund, men han afsagde sin Kjendelse paa Thorsnes Thing, i Overværelse af de viseste Mænd, som vare samlede der. Det berettes om Forliget, at Anfald og Drab bleve sammenstillede; dette antoges for at gaae lige op imod hinanden: Thord Bligs ham i Alptefjorden tilföiede Saar, og det Saar, som Thorodd, Snorre Godes Sön (der) havde faaet,

---

C, D; sættir, *P*. [13]) undir dóm Vermundar kæmi malin, *o. s. v.*, *D*. [14]) sættum, *C*; gjörðum, *W*. [15]) *C,D,W,M,P till.* alla. [16]) áverkum, *D, W, P*; verkum, *C*. [17]) liki látit, *C, D, W, P*.

varðssonar ok högg þat er Steinþórr hjó til Snorra goða, þar komu í mót [víg þau þrjú er menn[1] fèllu í Álptafirði; en þau víg, er Styrr vo í hvern flokk, voru jöfn látin, en [á Vigrafirði var líkt látit víg Bergþórs ok sár þeirra þorbrandssona[2]; en vígit Freysteins bófa kom í móti þeim manni[3] er áðr [var ótaldr, er látizt hafði af Steinþóri[4] í Álptafirði. þorleifi kimba var bætt fóthöggit; [en sá maðr, er látizt hafði af Snorra goða í Álptafirði, kom fyri frumhlaup þat, at þorleifr kimbi hafði þar víg vakit[5]. Síðan var saman jafnat annarra manna sárum, ok bættr skakki sá, er á þótti vera, ok skildust menn sáttir af þínginu, ok hèlst sú sætt allvel síðan[6], meðan þeir [lifðu báðir saman[7], Steinþórr ok Snorri goði......

48. [Um sumarit[8] eptir sætt Eyrbyggja[9] ok Álptfirðínga, þá fóru þorbrandssynir til Grænalands[10], Snorri ok þorleifr kimbi[11]; við hann er kendr Kimbavogr[12] á Grænlandi, [millum jökla, ok[13] bjó þorleifr á Grænlandi til elli, en Snorri fór til Vínlands ens góða með Karlsefni[14], er þeir börðust við Skrælíngja þar á Vínlandi. þá fèll þar [þorbrandr, son Snorra[15], inn röskvasti[16] maðr.

---

1) *saal. Tr, W;* III manna víg þeirra er, *C, M, Rα, β.* 2) víg þb á Vigrafirði var líkt látit ok áverki III þorbrandssona, *C;* en á Vigrafirði var líkt saman víg þorbergs ok sár þeirra, *M;* þriggja, *P.* 3) *till. D, W; K.* 4) voru ótaldir af mönnum Steindórs er fèllu, *C;* voru ótaldir ok látizt höfðu, *M, O.* 5) *udel. C.* 6) *till. W, D.* 7) *saal. Rβ, Tr;* voru uppi, *C, W.* 8) *till. W, D, G.* 9) þeirra Steinþórs, *W, F, N, P, S.* 10) *saal. Rα;* Grenlands, *N, Q;* Grænlands, *de övrige.* 11) *till. W o. fl.;* kumbi, *E, H.* 12) Kumbavogr, *E;* Kimbafjörðr, *W, I, N, O, S, U;*

Mod Mar Hallvardsöns Vunde og det Hug, hvormed Steindor anfaldt Snorre Gode, sattes Drabet af de tre Mænd som faldt i Alptefjorden. De Drab, som Styr begik i hver af Flokkene, ansaaes for lige; men af Begivenhederne paa Vigrafjorden sattes Bergthors Drab lige mod de Saar, som Thorbrands Sönner der havde faaet. Freystein Bofes Fald lod man gaae op mod Ombringelsen af den ene i Alptefjorden fældede, men för ikke medregnede Mand af Steindors Fölge. Thorleif Kimbi fik Böder for sin afhugne Fod. Den Mand, som Snorre Gode havde mistet i Alptefjorden, gik lige op mod det förste Angreb, hvormed Thorleif Kimbe havde aabnet Slaget. Derefter sammenstilledes andre Mænds Saar, og det Misforhold, som endelig syntes at finde Sted, blev udjævnet med Böder, saa at alle skiltes forligte ad, i det de toge fra Thinget. Det Forlig blev derefter vel overholdt, saa længe som de levede begge sammen, Steindor og Snorre Gode......

48. I Sommeren efter Öreboernes og Alptefjordsmændenes Forlig droge Snorre og Thorleif Kimbe, Thorbrands Sönner, til Grönland[81]. Af den sidstnævnte har Kimbevaag paa Grönland, liggende mellem Isbjerge[82], faaet denne Benævnelse. Thorleif boede paa Grönland, og blev en meget gammel Mand, men Snorre tog, med Karlsefne, til Viinland det Gode. De sloges med Skrælingerne der paa Viin-

---

Kumbafjörðr, *H, T, P, Q.* [13]) *udel. W, D, K.* [14]) ok, og, *till. W o. fl.* [15]) *saal. Ra, β, E, G, H, L, T;* Þorbrandsson Snorri, *Snorre Thorbrandssön, Tr, O;* Snorri Þorbrandsson, *F;* S. Þorbrandsson, *W, (i Afskr.): jfr. Anm.* 83. [16]) hraustasti, *W, K, N, P, U.*

þóroddr[1] þorbrandsson[2] bjò eptir í Álptafirði; hann átti Rágnhildi þórðardóttur, þorgilssonar arnar[3], [en þorgils örn[4] var sonr Hallsteins goða af Hallsteinsnesi, [er þrælana átti[5].

[1]) þórðr, *urigtigt Tr.* [2]) bróðir þeirra, *till. W, D.* [3]) *saal. W, H;* avrn, *urigtigt, Ra, β, L, Tr.* [4]) *fra* [hann, *Tr.* [5]) *udel. W, D, N, O, P, Q. Det maa ellers bemærkes her, at W, F, K, P, Q, S, U indskyde dette Capitel först efter Slutningen af Fortællingen om Thorgunna og Spögeriet paa Frodaa (Tr. S.* 282, *men*

ANMÆRKNINGER.

[1]) Om Thorbrand Thórfinsöns Herkomst og Bedrifter er adskilligt fortalt ovenfor i Beretningen om Álptefjordsbeboernes o. fl. Oprindelse, S. 558, 590.

[2]) Thorbrands Hustru, som i Eyrbyggja nævnes Thuride, kaldes og saaledes i Landnáma 2 P. 5. Cap., men paa et andet Sted, samme P. 13 Cap. Thorbjörg (*þorbjörg*). Det maa bemærkes herved, at det förste Navn ogsaa tydeligen læses paa det förstmeldte Sted i Membranfragmenterne af Hauksbogen (*C*), ligesom og i dens ældste fuldstændige Afskrift. Der hedder det nemlig: *Dóttir þorfinns var þórríðr, er átti þorbrandr í Alptafirði.* Tvende smaae, men ikke umærkelige Varianter forekomme her, som ei sees i Landnámas sidste Udgave, nemlig Navnets ældste ægte Form (ikke det nyere *þuríður*) og *i* for *or* som vist nok er rigtigere end det sidste Ord, hvilket *B* dog og har, men den udelader derimod (formodentlig ved en Skrivfeil) Konens hele Navn. Den saakaldte Sel-Thorer var en Sön af Grim Ingjaldsön fra Haddingdalen (nu Hallingdalen) i Norge, Broder til Hersen Ale (*Áli*). Han drog til Island, i Landets förste Beboelsestid, men döde paa en Ö, inden han havde valgt sig et fast Opholdssted, som först blev hans Sön Thorer til Deel, paa Ydre-Rödemel (*Ytra - Rauðamel*) i det nu saakaldte Myre - Syssel.

land; da faldt Thorbrand, Snorres Sön[83], der, een af de raskeste Mænd. Thorodd Thorbrandsön blev tilbage i Alptefjord[84]; han var gift med Ragnhilde, en Datter af Thord[84], Sön af Thorgils Örn; denne var en Sön af Hallstein Gode paa Hallsteinsnæs, som eiede (de bekjendte) Trælle[85].

---

der findes Capitlet S. 252–53). *Det er saaledes en Feiltagelse, naar det bemærkes i den trykte Udgave, at dette Capitel mangler i den Wolffenbüttelske Codex.*

See om ham Landnáma 2 P. 5 og 13 Cap., hvor han siges at have været en stor Hövding. Jfr. Udg. S. 79 og 129.

[a]) Landnáma (2 P. 13. C.) opregner ogsaa Thorbrands Sönner, 6 i Tallet. Den sjette, der tillagte, kaldes *Illuge*. Der nævnes ikke Datteren, Thorgerde, men hun og hendes Mand Thormod Thorlaksön (som begge herefter forekomme i nærværende Fortælling) vare allerede ommeldte i samme Parts 9de Cap. Mærkelig nok omtales gjerne ellers Thorbrands Sönner i Eyrbyggja som 6 i Tallet, uden at flere nævnes end fem, (skjönt den sjette kunde antages at være deres Fölgesvend). Dog er den i Landnáma nævnte Illuge muelig död ganske ung, eller taget bort fra sit Hjem til andre Egne, hvorimod Eyrbyggja vel kunde forstaae Freystein Bofe, som Thorbrands uægte men antagne Sön, for den sjette. Jfr. Anm. 51, 63, 75. En aldeles afvigende Beretning om Thorbrands Herkomst og hans Sönner indeholder den eneste fuldstændige af de to Arnæmagnæanske Haandskrifter af den saakaldte *Melabók (E)*; dette Skrift er et Slags gammel Sammensmeltning af Landnáma og Hauksbók, men har undertiden mærkelige, skjönt dog tildeels upaalidelige, Tillæg, til hvilke sidste dette vel mestendeels hörer, anfört i den sidste Udgave, *(KB,)* iblandt Varianterne, S. 79: *Úlfarr kappi hafði numit land inn frá Þórsá i Álptafjörð ok Eyrarfell allt til Óss, ok bjó*

at Úlfarsfelli. Hans son var Vébrandr, faðir Þorbrand- *Álptafirði, er átti Þorbjörgu Þorfinnsdóttur. Þeirra b-* *voru Snorri ok Kárr, Þorleifr kimbi, Þorfinnr, Skíði, Ill-* *Þorgerðr högginkinna, Þóroddr, Þormóðr* ɔ: Ulfar Kæm- havde taget Land i Besiddelse inden for Thorsaaen, ne- lig Alptefjorden og Eyrarfell lige til Os, og boede paa - farsfell. Hans Sön var Vèbrand, Fader til Thorbran- Alptefjorden, som blev gift med Thorbjörg Thorfinns- ter. Derés Börn vare: *Snorre*, *Kar*, *Thorleif K-* *Thorfinn*, *Skidi*, *Illuge*, *Thorgerde Huggekind*, *Thorod-* *Thormod.* — Vi behöve kun (med Hensyn til Thorbra- her foregivne Herkomst) at gjöre Læserne opmærksom- paa Landnamas og Eyrbyggjas ensstemmige og udtr- kelige Beretning: at Ulfar Kæmpe ingen Börn havde. D- herommeldte Vebrand er ellers aldeles ubekjendt. Th- brands her tillagte, og ligeledes i övrigt ubekjendte Sön- ere da to, nemlig *Kar* og *Skíði*. Den förstnævnte er - modentlig forvexlet med Thorodds Sön Kar, efter h- Gaarden Alptefjord först egentlig fik Navn af Karstad-.

⁴) Fostbrödre (*fóstbræðr*) kaldtes de, som bleve - dragne af samme Fosterfader eller Fostermoder. Fra Ari- tid ansaaes vel denne Omstændighed som forpligtende - slige Deeltagere i den samme Opfostring til et Slags St- broderskab og fast Venskab for deres hele Levetid. And- som ikke vare opdragne sammen, tilsvore dog underti- hinanden et saakaldet Fostbroderskab d. e. det fast- Venskab i Liv og Död; det skete da med forskjellige - stemte Ceremonier. See herom Werlauffs Anmærkning - hans Udgave og danske Oversættelse af Vatnsdælasaga - 27 og P. E. Müllers Sagabibliothek 1, 53 o. fl. jevnf- med Værkets Register, som henviser til mange i Sagae- forekommende Exempler, samt den samme berömte F- fatters Afhandling om Venskab blandt de gamle Skandi- ver (i Skand. Selsk. Skr.). — De ved et frivilligt e-

overordentligt Fostbroderskabs Stiftelse sædvanlige Blodpagter ommeldes i den ældre Edda, som indgaaede mellem Guderne, men de forekomme og blandt de gamle Skyther, Meder, Lyder, Armenier, de kaukasiske Iberer o. fl., hos græske og romerske Forfattere; ligesom og en lignende Skik endnu bruges af Inderne o. fl. (see Finn Magnusens Overs. af d. æ. Edda 1, 308-309, samt Oplysninger til Værkets store Udgave 11, 935). Med Hensyn til det egentlige Fostbroderskab fortjener det endvidere at bemærkes, at en saadan Skik, som den gamle nordiske, endnu fölges blandt de kaukasiske Folk, til hvilke vore Forfædre vel engang selv hörte. Kabardinerne antage f. Ex. saaledes, at En, ved at die en Kones Bryst, eller drikke Melken deraf, bliver hendes antagne Sön, og hendes Sönner hans Brödre, som bör forsvare ham og hævne hans Död, (Klaproth Reise in den Kaukasus, 1812, 1, 572), — aldeles ligesom i det gamle Norden! Endnu i det 16de Aarhundrede havde Irlænderne lignende Skikke og Grundsætninger. De ubeslægtede, som havde diet de samme Bryster, bare da en större Kjærlighed til hinanden end de virkelige Söskende (*Cambden Britannia*, II., 1417). Gallernes Soldurier vare vel som oftest sammensvorne, men ikke naturlige Fostbrödre, hvis gjensidige Pligter de dog vistnok pleiede at paatage sig.

*) Eyrbyggja indeholder meget om Arnkel Godes ældre Bedrifter samt hans og Snorre Godes Mellemværende fra först af, hvilket vi ikke kunne her optage, men derimod hans senere og sidste Begivenheder, da de udtrykkelig vedkomme de her indförte Biographier. Ligesom Geirrides Gaard paa Borgardal, er Arnkel Godes Bopæl paa Bolstad nu for længst ödelagt. Efter Pastor Hjaltalins ovenommeldte Indberetning seer man der dog endnu Levningerne af de överst liggende Huses Ruiner. Den

Hæderstitel af *Gode* eller *Hofgode*, som baade Arnkel og Snorre bare, betegnede deres höie Værdighed som Gudernes Præster eller Tolke (af *goð*, *guð* ɔ: Gud), og tillige Tempelforstandere (af *hof*, Tempel, Afgudshuus). Saadanne Mænd vare tillige Herreds-Hövdinger og Folkets Dommere. I de hedenske Tider var Island inddeelt i 3 Fjerdinger, efter Verdens Kanter, hvoraf hver först havde 3 Thinge (eller Thingsogne, skjönt Nordlandet senere fik 4); hvert Thingsogn havde 3 Goder eller Herredshövdinger, hvoraf enhver forestod sit Tempel, ordnede Rettergangen o. s. v.

⁶) Om denne Thorgrim Kjallaks Sön, kaldet Gode kunne vi henvise til det Foregaaende.

⁷) Om denne Arngrim, Styr eller Viga-Styr, Erik den Rödes Ven) kunne vi henvise til det Ovenanförte, S. 592 608 o. fl.

⁸) Vermund boede i Bjarnarhavn efter sin Fader Herefter vil han og tiere nævnes.

⁹) Om Asgeir Vestarsön, paa Eyre eller Öre (*Öndverðareyri* eller *Hallbjarnareyri*) see ovenfor S. 550, 556 Jfr 582. Om ham handler ogsaa Landnamas 2 P. 9 C., hvor og hans Sön Thorlaks fire Sönner opregnes m. m. Den ældste Text (*B*) nævner endvidere, som hans og hans Hustrues Datter, Helga, gift med Asmund Thorgestsön Dette Tillæg udelades i Landnamas nyeste Udgave, som dog har optaget et andet udförligere, af samme Indhold fra Melabogen (*Æ*).

¹⁰) Om Grim og Helge Droplögs Sönner (fra Island Österland) haves to forskjellige Sagaer, og ligeledes en anden om Vermund Kögur (samt Viga-Skuta, fra Öens Nordland). See Müllers Saga-Bibliothek 1, 86, 164.

¹¹) Om disse Södskende, Thorlaks Börn, især Sönnerne, vil meget herefter forekomme, som nöie indgribende i Thorbrands Sönners Levnet og Skjæbne. Paa Mödren

siden vare de af fornem Slægt, da deres Moder, Thuride, var en Datter af den nævnte Audun og hans Kone Myrunn, en Datter af Beaðmac (efter andre Maddað) Konge i Irland. (Landn. 2. P. 9, 10 Cap.). Efter det samme Skrift var Steindor Thorlaksön paa Öre gift med Thuride (nyere Afskrifter have Thordise) en Datter af Thorgils Aresön paa Reikholum (fölgelig af Are Frodes Slægt) hvorimod hans Broder, Thord Blig, havde Otkatla Thorvaldsdatter (Thormod Godes Sönnedatter) tilægte. Gunlög, Steindors Sön, tog Thuride den Kloge *(hin spaka)* tilægte. Fra hende havde Are Frode mange af de ved ham optegnede Beretninger.

[12]) Om denne berömte Hövding *Erling Skjalgsön*, gift med en Konges Datter og Söster, handles udförlig i de af Selskabet (i Original, samt dansk og latinsk Oversættelse) udgivne Sagaer om Norges Konger Olaf Tryggvesön og Olaf den Hellige, samt i Snorre Sturlesöns Heimskringla, 1ste og 2den Deel. Et herligt endnu tilværende Mindesmærke om ham, Domkredsen ved Sola, er nöie beskrevet af vor uforglemmelige Börge Thorlacius i Antiqvariske Annaler, 1ste Bind.

[13]) Hörda-Kare (som nedstammede fra Hedemarkens Konger) havde, för Harald Haarfagers Tid, været en meget mægtig Hövding paa Hördeland, og var Erling Skjalgsöns Oldefader paa Fædrenesiden. Thorolf Mostrarskæg, Snorres Oldefader, var udvandret til Island fra sin fædrene Eiendom paa Öen Moster, hörende til Sönder-Hördeland, i det han, (som saa mange andre norske Hövdinger) flygtede for Harald Haarfagers Undertrykkelse og Forfölgelser.

[14]) Hornefjorden ligger paa Islands sydostlige Kant, men er i meget lang Tid ikke bleven brugt som Havn.

[15]) Nogle Afskrifter have: meget glemsom; Börk glemte det nemlig, at den af Eiolf dræbte Kæmpe, Gisle Sursön,

var hans egen Hustrues kjödelige Broder, hvorfor hun maatte meget bedröves ved denne Tidende, og harmes over Banemandens Pralerie.

16) Den af Gisle forhen dræbte Thorgrim havde været Broder til Börk, men Faderbroder til Snorre. Nu havde Eiolf hævnet Thorgrims Drab, og saaledes, efter Börks Mening, reddet hans og Snorres Ære.

17) Thordis Sursdatter forsögte saaledes at hævne sin dræbte Broder.

18) I de bedste Exemplarer angives Summen ubestemt (om enten Mark eller Hundrede her menes); i andre meget afvigende, eftersom Varianterne vise.

19) Dette see vi saaledes at have, i Hedenskabet, været Aarsag nok til Skilsmisse, fra en fri Kvindes Side. — De ældre Tiders Lovbestemmelser herom kunde ikke optages i *Grágás*, da alle Ægteskabssager, efter Christendommens Indförelse, henvistes til Biskoppens Afgjörelse efter den geistlige Ret.

20) Mar Hallvardsön var (som ovenmeldt S. 568) Halvbroder til Thorgrim, Snorres Fader. Han nævnes i Landnama 2 P. 19 C.

21) See ovenfor Anm. 5. Det Tempel og de övrige religiösretlige Institutioner som Snorre Gode forestod, vare först anlagte og indrettede af hans Oldefader, Thorolf Mostrarskæg. De og deres Oprindelse beskrives tydelig og udförlig ovenfor S. 536-544.

22) Da Godedömmerne og deres Indretning ved en Lov bleve indförte i Island som en almindelig Institution, toge Lovgiverne dog, efter hvad Landnama beretter 4 P. 7 C., ved Godernes Udvælgelse ikke Hensyn til Legems-Styrke eller Tapperhed, men til Viisdom og Retfærdighed.

23) *Hraun* (Rön) betegner egentlig en Landstrækning, bestaaende af störknet Lava, hvoraf mange findes i Island. Ogsaa Styrs Gaard havde, og har endnu, dette samme Navn

af den nærliggende store og længe næsten ubefarlige Lavastrækning, gjennem hvilken to norske Berserker, Halle og Leikner, (som Hakon Jarl havde overdraget til Vermund den Smækkre, men denne igjen til sin Broder Styr) banede en Vei, som endnu beundres og gjör Nytte, i det Haab at Halle derefter skulde giftes med Styrs Datter Asdis, til hvilken han friede. Isteden derfor fandt Brödrene, for hvilke deres Herre Styr frygtede, ved en af Snorre Gode udtænkt List, deres Död i det Bad, hvori de vilde forfriske sig efter deres uhyre Anstrængelse. Dette fortælles vidtlöftig i Eyrbyggja og i John Olafsens (fra Grunnevig) efter Hukommelsen skrevne Udtog af den tabte Vigastyrssaga. Efter den förstmeldte har Walter Scott oversat paa Engelsk den hele herom handlende Fortælling, i det i nærværende Afdelings Indledning omhandlede Værk, S. 489-492. Endnu viser man endvidere det af disse norske Kæmper opförte Mark-Gjerde og deres tvende Gravdysser, som ligge i en lille Fordybning tæt ved den af dem anlagte Vei, som dog bliver deres uforgjængeligste Minde. See derom *E. Olafsen* 1, 367 og *Henderson Iceland* 11, 62 o. fl. Berserker kaldte man fordum saadanne Mænd, der undertiden betoges af et Slags Raserie, hvori de (hvilket endnu ofte er Tilfældet med Gale) syntes at have en overnaturlig Styrke.

²⁴) Dog lader det ikke til at Styr eller Vermund have arvet det halve Godedömme efter deres Fader Thorgrim, saa at hans Adkomst dertil, efter Forliget med Thorstein Thorskabit, blot synes at have gjeldt for hans Person, men ikke for hans Arvinger. Senere blev Vermund dog Isefjordens Gode, efter at han var flyttet dertil og havde bosat sig der for bestandig.

²⁵) Thorbjörn Vifilsön drog siden selv til Grönland; see om ham især Thorfinn Karlsefnes Saga, ovenfor S. 360, 362 o. fl.

[26]) Arnkel Gode havde hjulpet Thoraren Svarte, da han maatte flygte fra Island for Snorre Godes Efterstræbelser, med at forære ham det halve af det Skib, hvorpaa han drog bort, og med at fölge ham fra Dimun til udenfor Ellidaö. (Eyrbyggja 22 Cap. S. 104).

[28]) *Vika* (Uge); Dette Ord er her meget mærkeligt, da det tydelig viser, at de hedenske Islændere ogsaa udregnede Tiden efter Uger, skjönt Are Frode tillige udförlig beretter det samme, — og Ugedagenes upaatvivlelig nordisk-mythologiske Navne, som endnu bruges i Danmark, Norge, Sverrig, Stor-Britannien o. s. v. ellers bevise den samme Hedenolds-Skik i det hele Norden. Om Ordets ældgamle Sidestykker hos Moesogother, Angelsaxer, Tydskere o. fl. see *Lexic. mytholog. bor. (cum calendar. gentil. septentr.)* S. 741.

[29]) Ved en halv Maaned forstode de gamle Islændere, i Overensstemmelse med deres Lovsprog, som oftest 15 Dage, efter den af Ægypterne og de ældste Asiater vedtagne Skik at regne 30 Dage paa en Maaned; see det sidstanförte Skrift S. 727, o. fl.).

[30]) Som Gode eller Herredshövding var Arnkel vel pligtig til at forhjelpe den fornærmede Ulfar til sin Ret, skjönt han derfor maatte tiltale sin egen Fader.

[31]) Julen var (som bekjendt) de hedenske Skandinavers störste Vinterhöitid, i Anledning af Solens Tilbagevenden til Jorden i Vinter Solhverv.

[32]) Ved et Slags Fledförings- eller Undentags Forening, som i den islandske Fristats Lovbog, kaldet *Grágás*, kaldes *arfsal* eller Arvs Overdragelse, i *Arfaþáttr* eller Arverets-Afdelingens 12 Cap. (Arnæm. Comm. Udgave 1, 204 o. fl.). *Varnaðar-maðr* (ligesom sammendraget til *varnaðr)* er vel Oprindelsen til det danske Vorned (een som er i en andens Varetægt og under hans Formynderskab). Jfr. Anm. 33.

[33]) Nemlig, efter samme Lovs Medför, Arve-Afdel. 11te Cap. l. c. 1, 203. Efter det næste Capitel burde da Thor-

brand eller hans Sönner have samtykt Foreningen mellem Ulfar og Arnkel, hvilket de ikke have gjort. — Det er interessant at see heraf, at disse Artikler tilhöre Ulfljots ældgamle Hedenolds-Lov og ere fra den optagne i Graagaasen. Derimod synes dennes Bestemmelse: at Fledföringen, naar Contracten skulde gjelde, burde ophæve sin Huusholdning — (som og mangler i den Kongelige Codex) — at være yngre, thi ellers var vel en paa den grundet Exception bleven fremsat af Thorbrands Partie.

[34]) Lege bestode fordum mest af Boldspil, Brydning o. s. v. samt andre Færdigheders Udövelse. See Engelstoft om de gamle Skandinavers Legemsövelser i Skand. Museum 1802 samt *Thorl. Antiquitt. Bor. Observ. Spec.* IV. p. 211 o. fl.

[35]) Denne Mening synes og vel at kunne udledes af Vigslodes (eller Lovenes Drabsafdelings) 86de Capitel (l. c. II., 128) og tillige at understöttes af Analogien, ved Jævnförelse af 108de Cap. (S. 153-54).

[36]) At 12 Öre vare de da lovlige (maaskee dog tillige ringeste) Böder for en Træls Drab, sees af Eyrbyggja 43 Capitel, (S. 222), hvilket vi komme til at indföre i det Fölgende. Thorolf har da vel end ydermere villet paastaae Godtgjörelse for den Skade han i det hele (ved *lucrum cessans* o. s. v) kunde have lidt ved saa mange (maaskee alle hans) Trælles paa eengang skete Drab. Efter Vigslodes Bestemmelse i 108de Cap. (II, 153) skulde 5 Bönder vurdere den dræbte Træl, eller den hans Herre for Drabet tilkommende Erstatning. Fæsteafdelingens 43de Cap. (I. 338) ansætter en Trælkvindes Værdie til 12 Öre. See endvidere Schlegels Indledning § 32 (I., CXCV).

[37]) See ovenfor, Anmærkning 33. Arnkel har ikke villet ansee Brödrene Örlyg og Ulfar for Frigivne, men for virkelig frie Mænd; Thorbrand og hans Sönner have paastaaet det Modsatte.

[38]) Dette var i Oldtiden de Fornemmes og Riges Skik her

i Norden, for saavidt de ved slige Gaver vilde vise deres Venner og Gjæster en særdeles Udmærkelse. Grækerne havde den og för Homers Tid (see f. Ex. Odysseens 1ste Bog). De samme Gjæstfrihedsregler iagttoges overhoved fordum af disse Hovedfolk, og fölges endnu tildeels af de kaukasiske Folkeslag.

[39]) Mandens rette Navn har været *Gils*, men fordi han har givet sig af med Spaadom (*spá*) er han bleven kaldet *Spágils* (eller Spaa-Gils). Jfr. Eyrbyggja S. 54 (skjönt den derommeldte Mand af samme Navn dengang havde en anden Bopæl end den hernævnte). Gaarden Spaagilsstade er ikke mere til, med mindre den skulde have forandret sit Navn. I samme Uvidenhed er man nu om Thordisardalen. Dog troer man at begge Steder maa söges i Thorsaadalen, samt at hin Gaard har ligget paa den Grund, der nu tilhörer Gaarden Hrisum (*Hrisar*). Ellers ligger den sidstnævnte Gaard kort fra det gamle Hvamm, det Sted, hvor Thorolf Skjærbeen boede. Den derværende Bolig er bleven flyttet (lidt længere ned i Dalen) til Hrisum, som da fik dette sit endnu brugelige Navn.

[40]) Her forekommer et allitereret Ordsprog, hvori de to Ord, som begynde med Bogstavet *M*, skulle udtales med særdeles Eftertryk. Som bekjendt have vi endnu adskillige danske Ordsprog af den samme Beskaffenhed, og andre forekomme i de gamle Love.

[41]) Talemaaden skulde egentlig oversættes efter Ordene: Han kunde ikke ret faae sin Aare bragt over Borde (eller i Lave ɔ: i en til Roning bekvem Stilling).

[42]) Om denne Hædersplads, som den oldnordiske Huusbonde pleiede at forbeholde sig selv, see ovenfor S. 573, Anm. 11.

[43]) Denne Skik ommeldes i flere Sagaer (f. Ex. Eigla) som brugt af de hedenske Islændere. Til sine engelske Uddrag af nærværende Saga föier Walter Scott fölgende interessante og virkelig oplysende Anmærkning (*Illustrations*

of N. A. S. 497): "Det hörer endnu til Almuens Overtro i Skotland, at en Selvmorders Lig ikke maa föres ud gjennem Husets Dör, men enten ud af Vinduet eller gjennem en Aabning, som i den Anledning brækkes paa Væggen. Forsömmer man denne Forsigtighedsregel, mener man at Huset derved udsættes for Spögerie (af Gjengangeren)." Mærkeligt er det at den samme Skik endnu iagttages i China, ved Ligene af de Forbrydere, som döe i Fængslet. Marco Polo saae, (1272) at Mongolerne undertiden brækkede et Hul paa Muren, for at udföre Lig der igjennem. I vore Dage har Klaproth erfaret, blandt det samme Folk, at den Döde aldrig udföres af Teltets sædvanlige Dör. Selv de nyere hedenske Grönlændere udbragte aldrig Liget gjennem Husets eller Teltets Dör, men gjennem Vinduet eller en anden Aabning. I et Slags middelbar Sammenhæng hermed staaer den synderlige Skik, som *Arntz* 1808 beretter at blive iagttaget af overtroiske Almuesfolk i Söndfjorden i Norge: I det et Menneske skulde *saales* (Isl. *sálast*) eller döe, skulde man tage *skjol af Ljore* (oldnordisk: *skjól af ljóra*) eller Dækket af den i Norge sædvanlige Aabning överst paa Taget, for at bane Sjælen derved en fri Passage til Himmelen. I det modsatte (i vor Saga beskrevne) Tilfælde meentes den vel at tage en lavere Vei (til Jordens Dyb eller Underverdenen). Vistnok havde Hedningerne ogsaa saadanne Meninger: Nordboerne troede efter Snorre Sturlesöns Beretning, at Ædlingens Sjæl foer til Himmels med Ligbaalets höitstigende Rög; den feige Usling kunde kun vente en kold Modtagelse i Hels underjordiske Boliger. Ossian skildrer sine celtisk-skotske Landsmænds hertil hörende Tro paa en lignende Maade.

**) *Tröllriða* betyder egentlig: reden af Trolde; en Art af den ældgamle Overtro om et saadant Mareridt paa Husdyr og Mennesker. Af Substantivet *tröllrið* (Troldridt) kommer det endnu paa Færöerne brugelige Ord *Trölri*.

[45]) Dette indbildte Spögerie have de overtroiske Skandinaver anseet for den höieste Grad af det nysommeldte Troldridt (som end udförligere forekommer i *Grettla*). Man troede nemlig at Trolden eller Gjengangeren, ved at ride (eller skræve som en Ridende) ovenpaa Husets Tag bragte det til at ryste og bæve. Sligt skete vist egentlig af Hvirvelvinde eller Storme, men ogsaa i disse meentes Troldene fordum at virke og aabenbare sig.

[46]) Et Slags pestagtig Sygdom synes da at have hærget Thorsaadal, muelig foraarsaget af Jordens usunde Uddunstninger, som og virkede paa Kvæget, hvilket alt da Overtroen, paa sædvanlig Viis, tillagde Thorolfs Gjenfærd, og hans, ved de af ham ombragtes Aander, stedse voxende Fölge. Naturligviis have Indbildning og Frygt tillige sat de efterlevendes Fantasie i Oprör, hvorved falske Syner fremkom, men Gisninger og Rygter dog siden forstörret den hele Historie, paa en lignende Maade som den, hvorpaa Holberg i Peder Paars saa ypperlig har skildret sin Tids Overtro i Begivenhederne paa Anholt, samt i Hexerie og blind Allarm, og flere af hans Skuespil. Ved Beskrivelsen over den Skade, som anrettedes af Thorolfs Gjenfærd, samt om dets hele Væsen, henviser Walter Scott til Ungarernes Overtro om de frygtelige Vampyrer, som opstaae derved, at een eller anden ond Aand atter besjæler det afsjælede Menneskelegeme, for derved at forfölge eller skade levende Mennesker. Som bekjendt har Lord Byron ellers benyttet den til en berömt Digtning.

[47]) d. e. Skjævbeens Hoved. Dette lille Forbjerg kjendes og paavises endnu under det samme Navn af *Bægifótshöfði*, af Omegnens Almue. Efter Pastor Hjaltalins titanförte Beretninger seer man der endnu tydelige Levninger af det i Sagaen ommeldte höie Steengjerde, som adskiller Landtungen fra Fastlandet.

[48]) Efter den ellers almindelige Skik blandt de gamle Nordboer og utallige andre hedenske Folk.

[49]) *Arfsvik* udtrykker det danske Arvesvig, men en saadan Handling, som den her ommeldte, kaldes i Graagaasen *arfskot*, (Arveafdelingens 11te Cap.; 1, 202 o. fl.), hvorfor vi og have optaget denne Læsemaade i Texten.

[50]) Denne Dom stemmer og ganske overeens med Drabsafdelingens 5te Capitel, Grágás, II, 10.

[51]) Jævnför (med Hensyn til Brödrenes her angivne Tal) ovenfor Anm. 9, samt herefter Anm. 63.

[52]) Ordet *garðsetar* (i Enkelt. *garðseti*), bruges endnu i Island for de yderste Ender af de der i de saakaldte Högaarde brugelige store og lange Höstakke eller Hæsser, som staae paa den Högaarden omgivende Vold eller Gjerde, opfört af Jord og Stene.

[53]) Denne Skjald Thormod kaldtes vel Trefils Sön, (skjönt han her i den trykte Eyrbyggjas Text S. 192 nævnes Vifils Sön, men ovenfor S. 122 Thormod Trefill), fordi han var en Sön af Thorkel Trefil paa Skard, (bekjendt af Laxdæla's og Hönse-Thorers-Sagas Beretninger; see herom Landnáma, 2 P. 4 Cap. Denne og de övrige i Sagaen forekommende Stropher af ham synes at være af Digtet *Rafnsmál* (Ravnesangen), hvilket han (ogsaa efter Landnáma l. c. og navnlig Melabogen) forfattede til Snorre Godes Ære.

[54]) Dr. Henderson kom tæt forbi Arnkels (saaledes endnu tilværende) Gravhöi, i det han kom fra Bjerget Ulfarsfells Ende ned til Alptefjordens Kyster. Fjorden svarede da fuldkommen til sit Navn, i det den var næsten bedækket med Svaner (*Iceland* 11, 73). Om den grönlandske Fjord, som blev opkaldt efter den, virkelig og er yndet af disse skjönne (og i de nordlige Climater tillige skjönt syngende) Fugle vide vi ikke.

[55]) Disse Bestemmelser indeholdes i Grágás, Vigslode, 35 Cap. (11, 68). Dog fattes den om Kvindens Udelukkelse

fra Sögsmaalet i den Kongelige Codex, — og den anden, om en yngre end 16aarig Mandsperson, synes at have senere faaet et Tillæg, som tilsteder Undtagelse fra Regelen i visse Tilfælde. See ellers herom Schlegels Indledning til Graagaasen (1, XX-XXI).

[56]) *Stýrimaðr*, Styrmand, var det da brugelige Navn for en Skipper.

[57]) Mere om Arnbjörns Fader, men især om hans Broder Björn, der siges at have tilbragt sine sildigere Leveaar, i den Verdensdeel, som vi nu kalde America, vil forekomme her i en særskilt Fortælling om den Sidstnævnte, hvilken vi ligeledes have uddraget af Eyrbyggja-Saga.

[58]) *Búlki* (Skibslast, eller egentligst den överste og opstaaende Deel af samme) kaldtes senere i Islandsk *búnki* og i Dansk *Bunke*, men svarer ellers tildeels i den oprindelige Betydning til det danske *Bulk*. Det engelske *bulk* har endnu begge Betydninger. I gamle Dage synes Lasten at have været bedækket med tykke Huder, som bleve surrede fast sammen, hvilket man kaldte: *at binda búlka*. Egentligt Dæk havde man da ikke undtagen i Löftingen (*lypting*) eller Agterstavnen, vel og i Forstavnen (*fyrirúm*).

[59]) *Vararfeldir* synes at have været Tepper af godt Vadmel, der kunde bruges deels som Kapper, deels som Sengetepper o. s. v.

[60]) *Hördaland* var en Provinds eller Fylke i det sydlige Norge, som endnu kaldes Hordeland.

[61]) *Byrðingr* var en gammel Benævnelse paa Skibe, som formodentlig betydede en Lastdrager, af *byrði* (Byrde). Björn Haldorsen synes at have udledt Ordet af Bord (et Bord eller Planke) da han fortolker det ved et Skib, bygget paa den Maade at Plankernes Kanter nagles uden om hinanden. Her menes vel det Slags Fartöier som længe brugtes i Island under det anförte Navn, i nyere Tider (til det 18de Aarhundredes Begyndelse), for at före Drivtömmer fra Horn-

strandene til andre Landets Egne, men det var kun store Baade, som bleve gjorte meget höiere end de ellers i Island sædvanlige, og bleve overhoved anderledes indrettede. See Olafsens og Povelsens Reise 1, 408-409. Om det danske *Bört*, Börtsmakke (som bruges paa det store Belt) nærmest kommer heraf, eller fra det Hollandske *Beurt*, kunne vi ikke bestemt sige.

[62]) Helga Thorlaksdatter blev siden (efter Landnáma) (maaskee kort derefter) gift med Asmund Thorgestsön fra Bredebolstad, een af Thorbrands Sönners ivrigste Modstandere. See ovenfor Anm. 9.

[63]) Atter siges Thorbrands Sönner her at have været 6 i Tallet. Jfr. Anm. 9, 51 og 75.

[64]) Gaarden *Hofgarðar* kaldes nu kun *Garðar*, liggende i Bygdelaget Stadarsveit. See ovenfor S. 266. Björn Helgesön paa Hofgarde og hans Sön Gest nævnes i Landnáma 2 P. 6 C., men Gests Sön kaldes der baade Hofgarde-Ref og Skald-Ref (*Skáldrefr*) i den ældste Text. Gests Hustru, Skalden Refs Moder Steinun, var ogsaa en Digterinde; et Par af hendes Vers til Thors Ære, men stilede mod Missionæren *Thangbrand*, læses i *Kristnisaga* S. 60-63 o. fl. St. Baade Gest og Steinun nedstammede fra gamle Gode-Slægter.

[65]) *Dýrhundr* (efter Ordet: Dýrhund) betyder vel egentlig en Jagthund; nu bruges Ordet i Island kun om en Hund, som er afrettet til Rævejagt.

[66]) *Knattleikr*, Boldspil; om dets Brug i det gamle Norden, see Engelstoft l. c. og S. Thorlacius: IV, 224. — Boldspil var længe i Brug blandt de Danske, selv i Christian 4des Tid, og Boldhuset i Kjöbenhavn, hvoraf en Gade endnu har sit Navn, var da meget besögt.

[67]) De saakaldte Vinternætter, för og kort efter Vinterens Begyndelse, vare en festlig Tid for de gamle Nordboer.

[68]) Geirvör er ellers et kvindeligt Egennavn, men det Fjeldskred, som her ommeldes, er endnu bekjendt under den

samme Benævnelse, blandt Omegnens Beboere. Det sees lige for den inderste Bugt eller Ende af Alptefjorden, mellem de nu öde Gaarde Karstade og Örlygstade.

[69]) Endnu bruge alle Almuefolk i Island lange Skotvinger (eller Remme, hvormed Skoene bindes fast).

[70]) Denne ældgamle Skik var nöie forbunden med Hedenolds Tro og Mythologie. Seierguden Odins Spyd *(Gungner)* blev hans Attribut og Sindbillede. Heraf den ommeldte Skik, hvorpaa vi tillade os at anföre tvende tydelige Exempler. I Hervarar-Saga (fordansket i Nordiske Fortids-Sagaer 1ste Bind) fortælles (vistnok efter et gammelt Digt) hvorledes Gissur, Reid-Gothernes Anförer (i det nærværende Lifland eller Preussen), overgav sine Fjenders, Hunnernes (eller Slavernes), Hær til Flugt og Fordærvelse med disse Ord:

Forfærdet er Eders Konge,
Anföreren Döden bestemt,
Eders Banner helder til Fald,
mod Eder er Odin fortörnet;
end til et Feldtslag
udfordrer jeg Eder — — —
Saaledes lade
Odin Spydet flyve,
som jeg nu beder!

Fortællingen om den danske Helt Styrbjörn, som bekrigede de Svenske (bag ved Olaf den Helliges Saga, hvis Text og danske Oversættelse nu ere udgivne af Selskabet) beretter: (Overs. II, 222) at da han (omtrent Aar 984) anfaldt Sverrig med en stor Hær, gik dets Konge Erik, (siden kaldet den Seiersalige eller Seierrige) ved Nattetider til Odins Tempel, for at tilkjöbe sig Seieren, i det forestaaende Slag (paa Fyrisvalle), ved andægtige Löfter. Guden siges da at have aabenbaret sig for Kongen, flyet ham et Rörspyd og befalet ham at kaste det over den fjendtlige Hær med disse Ord:

Odin eier Eder alle (*Óðinn á yðr alla*)! da dette virkelig skete, kom en stor Skræk over Styrbjörns Tropper, som bragtes ganske i Forvirring, ligesom de vare blinde, og maatte da snart tabe Slaget paa forskjellige Maader. Mærkeligt er det, at Modstanderen Styrbjörn var Thors ivrige Dyrker; ogsaa Snorre Gode var Thors Præst, og mod ham see vi her at Steindor af Eyre anvendte en krigerisk-religiös Skik, som antydede Odins Tilbedelse, for derved at vinde Held og Seier.

71) Dette troede maaskeé Snorre, men det var ikke Tilfældet, thi Thorodds Saar blev lægt, og han blev siden den anseeligste af sine Brödre.

72) Aslak af Langedal maa da have været en meget gammel Mand, da han siges at have viist Snorres Bedstefader Thorstein en lignende Tjeneste ved Slaget paa Thorsnes (skjönt rigtignok hverken Sidstnævnte eller Snorres Fader bleve ældre end 25 Aar). Muelig har Sagaskriveren taget Feil deri, at Aslak selv nu var personlig tilstede; om hans Sön, Illuge Röde, er det derimod meget rimeligt. Aslak var ogsaa Erik Rödes Ven, samt havde ydet ham Hjelp i Feiden mod Thorgests Tilhængere. Aslaks Sön, Illuge den Röde, var forskjellig fra en anden Illuge (Hrolfs Sön) som bar det samme Tilnavn og ommeldes saaledes i Landnáma, som vel nævner vor Illuge, men uden at kalde ham den Röde. I visse Varianter gives ham og Tilnavnet *hinn rammi* (eller *rami*) ɔ: den Stærke.

73) Ordet *grið*, som forekommer hyppig i Sagaerne, betegner egentlig Fred, Sikkerhed, rolig og uforstyrret Tilværelse, fredeligt eller venskabeligt Samliv, samt undertiden (ligesom her) Naade, Pardon (m. m). Det er udförlig forklaret i Glossarierne til *Njála*, den ældre Edda og *Grágás*, samt viist at stemme overens med frankiske, angelsaxiske, frisiske o. fl., vel ogsaa græske og latinske Ord. Vi tillægge kun, at det skotske *grith*, *gryth* og de danske Loves

gruth ere det selvsamme Ord; vi kunne henvise, om det sidstmeldte, til Rosenvinges Forklaring (K. Eriks sjæll. Lov S. 351) og bemærke endvidere at det tydske *Gruss* Hilsen, angelsaxiske *gretan*, engl. *gree*, *greet*, tydske *grüssen* o. s. v., som alle betyde at hilse, ere af den selv samme Oprindelse. Höist interessante ere de saakaldte gamle *griða-setningar* (Fredlysninger ved Thinge og Folkeforsamlinger) hvoraf een er indfört i *Grágás*, tilligemed en anden beslægtet for de saakaldte *trygðamál* (Sikkerheds - Löfter, Forligs - Ord), Vigslode 112 og 113 Cap. (11, 167 o. fl.). Andre ældre forekomme dog i *Grettla* og *Heiðarvigasaga*.

74) Denne Landingsplads kjendes endnu under Navn af *Gruflùnaust*.

75) Her vare 5 af Thorbrands ægte Sönner samlede, men Freystein Bofe (som var uægte og neppe engang saaledes anerkjendt) regnes maaskee her for den sjette. See ovenfor Anm. 9, 51 og 63.

76) *Skyr* eller *Skir* (svarende til det færöiske *Skir* eller *Skjir*) er en endnu i Island almindelig lavet Art af tyk Melk, som ligner den i Danmark brugelige saakaldte oplagte Melk; kun bliver den kogt, smager bedre og er vel meget sundere. De Danske kalde den *Skjör*, og dette Ord sees at være gjængs i Norge, (hvor *Skyr* og omtales i det 11te Aarhundrede). I Fyen og paa flere Steder i Danmark, lave Bönderne en saakaldet *Skjör*-Ost. Det oldnordiske *skir* synes udtrykkelig at have den samme Oprindelse som det pehlviske, persiske og kurdiske *schir*, Melk, (hvoraf *Schirvan*, Melkelandet; muelig er *van* ogsaa her det oldnordiske *vángr*, *váng*, Dansk Vang o. s. v.). Ogsaa Inguscherne samt flere kaukasiske Folk kalde Melk endnu *schirre*.

77) I Island have Bönderne den Skik, at binde de spæde Lam, naar de ikke længer skulle patte Moderen, for at hindre dem derfra, en lille Træpind i Munden, som er spids til

begge Sider. Den kaldes *kefli*, hvoraf Gjerningsordet *kefla*, at anbringe en slig Pind.

[78]) Sandsynligviis har denne lille saakaldte *spennitaung* (Spændetang) hört til den Art af smaae elastiske Kobbertænger, hvoraf mange endnu findes i nordiske Gravhöie, mest bekjendte under det franske Navn af Pincetter.

[79]) Denne Gaard er endnu beboet, men kaldes Stadarbakke (*Staðarbakki*).

[80]) Thorgerde, Thormod Thorlaksöns Kone, var Söster til de fældede (men ikke ombragte) Thorbrands-Sönner, hvilke hendes Mand, med sine Brödre havde angrebet. Hun var derfor i Begyndelsen meget vred paa ham, men det lader til at hun, ved at höre hans Broders, Bergthors, Död, har anseet den for at være en passelig Hævn eller Vederlag for de svære Saar som hendes (ægte) Brödre havde faaet i Kampen, — og saaledes derved er blevet forsonet med sin Ægtefælle. Landnamas 2 P. 9 C. bevidner og, at Bergthor Thorlaksön faldt paa Vigrafjorden.

[81]) Thorbrands Sönners gamle Venskab med Erik den Röde har vel tildeels lokket dem til den Beslutning, at flytte fra Island og bosætte sig i Grönland. Den skalholtske Udgave af Landnáma og den gamle *Hauksbók* bevidne og, at Snorre Thorbrandsön först beboede Alptefjorden i Grönland; det falder i Öinene, at han har opkaldt Fjorden og Stedet efter de i Island af samme Navne, fra hvilke han var kommen. Det er derfor uden Tvivl en Feil i de övrige Afskrifter af den egentlige Landnáma, at en Helge Thorbrandsön (der ellers er ganske ubekjendt) nævnes som förste Beboer af den grönlandske Alptefjord, — og dog har denne Feil sandsynligviis indsneget sig derfra i den korte Fortælling om Erik Röde, hvilken vi (som Fragment af hans tabte Saga) endnu have tilbage. Det er ellers vel muligt at denne *Snorre* (ligesaa vel som Goden) har havt et andet

Egennavn; det er ogsaa tænkeligt, at han, i det han, som andre Islændere og Grönlændere i hans Tid, gik over til Christendommen, har i Daaben antaget Navn af *Helge* (den Hellige eller Helligede) ligesom Eriks Hustrues Navn da synes at være blevet forandret fra *Thorhilde* til *Thjodhilde*.

[82]) Denne Kimbevaag (*Kimbavogr*) var maaskee ikke noget beboet Sted, men blot en lille Vig (Bugt eller Arm af Havet), som i Almindelighed i det Islandske betegnes ved Ordet *vogr* (fordum ogsaa *vágr*, eller *vágr*) ligesom i Norsk ved *Vaag*, paa Færöerne ved *Vaa* eller *Vog*, paa Hetland og i Örkenöerne ved *Voe*. I mange Sprog betegne lignende Ord Havets store Bölger og undertiden selve Havet, som det danske *Vove*, Svenske *Våg*, Tydske *Woge* (fordum *Wag*), finske *wuo*; saa og forhen det angelsaxiske *vag*, *væg*, mœsogothiske *vego* eller *vegs*. Nærmest Roden, eller identisk med den, ere maaskee de sanskritske *va*, *vaya* Vand. Jfr. de kaukasiske Osseters Gjerningsord *vain*, (jeg) flyder; see ellers Varianten 12.

[83]) Om Snorre Thorbrandsöns Reise fra Island til Grönland og derfra til Viinland m. m. findes ovenfor udförlige Beretninger i Thorfinn Karlsefnes Saga.

[84]) Thorodd Thorbrandsöns senere Begivenheder og underlige Dödsmaade vedkomme ikke hans til Grönland udvandrede Brödres Levnetsbeskrivelse. De fortælles i Eyrbyggjasagas 53de Capitel (fra S. 314 til 327). Allerförst berettes det der, at han havde erhvervet Grundene (eller Gaardene) Ulfarsfell og Örlygstade, hvis Besiddelse forhen havde været et saa farligt Tvistens Æble mellem Arnkel Gode og Thorbrands Sönner m. fl. Dernæst fortælles, hvorledes den i sin Tid uden Tvivl store og fortrinlige Gaard Bolstad, efter Arnkels Död, blev saa plaget af Thorolf Skjævbeens Gjenfærd, at den blev ganske

forladt og öde, uden at nogen siden den Tid har vovet igjen at tage sin Bolig der. Thorodds Leilænding paa Ulfarsfell frygtede for at fordrives derfra paa samme Maade, og klagede sin Nöd for Thorodd, som i den Anledning tog Thorolfs Legeme ud af hans Gravhöi ved Bægifotshöfde, opbrændte det paa et Baal og kastede Asken i Söen. Vinden bar dog noget af den omkring paa Strandbredden; En Ko, som slikkede af Asken, fik en Kalv, som strax efter Födselen var usædvanlig stor og brölte vidunderlig höit. Thorodds gamle blinde Amme bad meget at denne Kalv, som vist var af en ond Troldeslægt, skulde slagtes; det skete dog ikke, men Enden blev at Kalven, da den var opvoxet til en uhyre stor og stærk Tyr, kaldet *Glæsir*, blev mandolm, og stangede Thorodd ihjel (ligesom en Ko, der meentes at være en forvandlet Troldkvinde, efter Saxos Beretning, gjorde ved Kong Frode af Danmark). Derefter forfulgte Thorodds Huuskarle Tyren et langt Stykke Vei, indtil den nedsank i en bundlös Sump, som endnu vises under Navn af *Glæsirskelda*. Vore Dages berömte Historiker og Romanskriver Sir Walter Scott, som ogsaa, efter hvad vi i Indledningen have meldt, har meddelt brittiske Læsere oversatte Uddrag af Eyrbyggja Saga, synes deri især at have behandlet denne overtroiske Fortælling (som og i sin Art er særdeles original) med et Slags Forkjærlighed Thorodds Sön Kar (*Kárr, Kár*) arvede Gaarden Alptefjord, og boede der, men da siger Sagaskriveren at den först har forandret Navn, og er bleven kaldet *Karstade* (*Kársstaðir*), skjönt han selv tit forhen (i Faderens Levetid) har omtalt den snart som Alptefjord og snart som Karstade, formodentlig for derved at gjöre sig mere forstaaelig for Læserne.

**) Denne Hallstein, Gode i Torskefjorden, var en Sön af Thorolf Mostrarskegg, (altsaa Snorre Godes Farbro-

der); hans (skotske) Trælle, som ommeldes her, blere be kjendte derved at de (efter Landnamas Fortælling) dræ

C. EFTERRETNINGER OM BJÖRN ASBRAND SÖN, KALDET BREDEVIGSMÆNDENES KÆMPE.

15. Börkr digri ok þórdís Súrsdóttir[1] áttu dóttur, er þuríðr hèt, ok var [hún þá[2] gipt þor digra[3], er bjó á Fróðá. Hann var sonr Orms hi mjófa, er þar hafði búit ok numit Fróðárl þuríði, dóttur Ásbrands frá Kambi úr Breiða hafði hann áðr átta; hún var systir Bja Breiðvíkingakappa, er enn kemr síðarr við þa sögu, ok Arnbjarnar ins sterka. Synir þ þorbjarnar voru þeir Ketill kappi ok Gunnla ok Hallsteinn.....

22. Nú er þat at segja frá Snorra goða, hann tók við máli eptir víg þorbjarnar mágs s Hann lèt ok þuríði, systur sína, fara heim til Hel afells, þvíat sá orðrómr lagðist á, at Björn[4] brandsson frá Kambi vendi þángat komur si til glapa við hana.....

29. [Maðr er nefndr þóroddr, hann ættaðr af Snæfellsströnd[5], skilgóðr maðr. H var farmaðr mikill ok átti skip í förum. þóro hafði farit[6] [af Noregi[7] til Dýflinnar. Í þann t

[1]) *saaledes Ra, W, L o. fl.;* Surtzdóttir, *Tr, Rβ, forandre* Súrsdóttir; *udel. D.* [2]) *till. M, O. W.* [3]) *saaledes M, D o. fl.;* þigra, *Tr, Ra, β, L.* [4]) *saaledes rigtigt, A, D, W.* þorbjörn, *Tr, efter Ra, β, som dog er rettet deri til* Björn

for deres Eier et Saltværk, anlagt af ham paa Svefneyum (eller Sövnöerne) i Bredefjorden (de berömte Lærdes, Eggert Olafsens og John Olafsens, samt deres Brödres Födested).

---

15. Börk den Tykke og Thordis Sursdatter[1] havde en Datter sammen, der hed Thuride, og var da bleven gift med Thorbjörn den Tykke, som boede paa Frodaa. Han var en Sön af Orm den Smækkre, som havde boet der og först taget Frodaas Jorder i Besiddelse[2]. Thuride, en Datter af Asbrand paa Kamb i Bredevig, havde han för havt tilægte; hun var Söster til Björn Bredevigskæmpe, som igjen vil ommeldes længere hen i denne Fortælling, og til Arnbjörn den Stærke. Hendes og Thorbrands Sönner vare: Ketil Kæmpe, Gunlög og Hallstein[3].....

22. Nu maa det fortælles om Snorre Gode, at han paatog sig den Eftermaalssag, som angik hans Svoger Thorbjörns Drab[4]. Han lod ogsaa sin Söster Thuride tage hjem til Helgafell, da det Rygte udbreddes, at Björn, Sön af Asbjörn paa Kamb, hyppig besögte hende for utilladelig Omgangs Skyld[5].....

29. Der var en Mand, ved Navn Thorodd, hvis Slægt boede paa Sneefjeldsstranden[6]. Han var en særdeles paalidelig og driftig Söfarende, som selv eiede et Skib i Handelsfarten. Thorodd havde faret paa Dublin fra Norge. Paa den Tid var Jarlen Sigurd

---

Arne Magnussen selv. [5]) *saal. A, C, D, F, M, W o. fl.;* Meðalfellsströnd, *Tr. R, L o. fl.* [6]) *saal. A, N;* siglt kaupferð, *seilet paa en Handelsreise, R; C, till.* vestr, *vester paa.* [7]) *udel. Tr. Ra, β o. fl.*

hafði Sigurðr jarl Hlöðversson[1] herjat til Suðrey[...] ok[2] allt vestr í Mön. Hann lagði gjald á Mana[...] bygðina[3]. Ok er þeir höfðu sæzt, setti hann men[...] eptir, at bíða skattsins; var hann mest goldin[...] silfri brendu. Jarl sigldi þá[4] norðr í Orkney[...] En er þeir voru búnir til siglíngar, er skatts[...] skyldu bíða, tóku þeir [út sunnanveðr[5], ok er þe[...] höfðu siglt um hríð, gekk veðr [til landsuðrs [...] austrs[6] ok hvesti mjök; þá bar norðr undir[7] írlan[...] ok brutu þar skipit sundr í spón við ey eina úby[...] ok er þeir komu á land, bar þar at þórodd[...] lendíng, er hann sigldi úr Dýflinni. Jarlsme[...] kölluðu á kaupmenn til hjálpar sèr; þórod[...] lèt skjóta báti [til þeirra[8], ok gekk þar á s[...] En er þeir fundust, hètu jarlsmenn á þórod[...] hjálpar sèr, ok buðu honum fè til at hann fl[...] þá norðr í Orkneyjar á fund Sigurðar jarls; [...] þóroddr þóttist þat eigi mega, þvíat hann v[...] búinn til Íslands ferðar; en þeir skoruðu á [...] því [þar lá við fè þeirra ok frelsi[9], [at þeir v[...] eigi upp leiddir á Írlandi eða í Suðreyjum, þar se[...] þeir höfðu herjat. En þessu kom svá[10], [...] þóroddr seldi þeim bátinn frá skipinu, ok tók [...] við mikinn luta af skattinum; hèldu þeir s[...] bátinum til Orkneyja, en þóroddr sigldi [...]

[1]) Löðversson, *Tr*, *Rβ*, *C o. fl.*; Loðinsson, *F*, *Ra*. [2]) Su[...] eyjar, *C*; *udel. A*. [3]) *saal. rigtigt A*, *E*, *G*, *R*, *W*; Manaby[...] *Tr*; mannbygðina, *F*; Manarbyggvana, *M*. [4]) undan, *til*[...] *R*, *C. o. fl.* [5]) *saal. Rβ*; útsunnanveðr, *Ra*; sunnanveðr[...] *M*, *C*, *W*, *D*. [6]) á austr, *W*, *D*; (úr) landsuðri, *C*; *fra* [...] til landnorðrs, *Nordost*; ok strax til austrs, *E*. [7]) um. *uden*

Lödverssön[7] draget paa et Ledingstog til Syderöerne og vesten for dem lige til Man; han udskrev der Skat af alle Indbyggerne. Da et Fordrag var afsluttet med dem, bad han nogle af sine Mænd bie efter Skatten, som for det meste blev ydet i brændt Sölv. Jarlen seilede derefter nord paa, hjem til Örkenöerne. Men da de, som ventede paa Skatten, vare seilfærdige, fik de Söndenvind, og da de havde seilet en Stund, gik Vinden til Sydost og Östen, samt blev til Storm. De dreves nordpaa op under Irland, og Skibet sloges ganske sönder ved en ubeboet Öe. Da de kom til Land, hændte det sig at Islænderen Thorodd kom der tæt forbi, da han seilede fra Dublin. Jarlens Mænd anraabte Kjöbmændene om Hjelp. Thorodd lod en Baad sætte ud til dem, og besteg den selv. Da de kom sammen, opfordrede Jarlens Mænd Thorodd til at yde dem Hjelp, og tilböde ham Penge, for at han skulde före dem nordpaa til Örkenöerne, til Jarlen Sigurd; Thorodd foregav, at det var ham umueligt, da han havde belavet sig paa en Islandsreise. De fornyede Begjeringen med Iver, da det gjeldte deres Gods og Frihed, at de ikke bleve anholdte paa Kysterne af Irland eller Syderöerne, hvilke de havde hærget. Det blev tilsidst afgjort, at Thorodd solgte dem Baaden fra Handelsskibet, og fik en stor Deel af Skatten til Vederlag derfor. De Skibbrudne seilede med

eller forbi, Tr, R, o. fl. [8]) *udel. Tr. o. fl.* [9]) *saal. ogsaa, W, I, M;* þeim þótti við liggja lif sitt, *de tyktes at det gjeldte deres Liv, Tr, Rβ;* fè sitt, *Ra;* þ. þ. bani sinn við liggja, *C.* [10]) *fra [* ok svá kom, *C.*

haustit[1] til Íslands, ok kom sunnan at, ok hèlt þá síðan vestr [til fjarða[2], ok sigldi inn á Breiðafjörð; kom hann með heilu í Dögurðarnes, [ok fór[3] til vistar með Snorra goða[4]. Síðan var hann kallaðr þóroddr skattkaupandi. þetta var litlu eptir fall þorbjarnar digra. [þann vetr var at Helgafelli þuríðr, systir Snorra goða, er þorbjörn digri hafði átt[5]; [litlu eptir þat er þóroddr kom út, hafði hann uppi orð sín ok bað þuríðar[6]. En með því at hann var maðr auðigr at fè, ok Snorri vissi[7] deili[8] á honum, sá hann at hún þurfti mjök forustu[9]; við þetta allt sýndist Snorra at gefa honum konuna, ok veitti hann brullaup þeirra. Voru þau um vetrinn á Helgafelli[10]. En um vârit eptir tók hann við búi at Fróðá, ok gerðist þóroddr góðr bóndi [ok skilríkr[11]. En þegar þuríðr kom til Fróðár, vandi Björn Ásbrandsson frá Kambi komur sínar þángat[12]; var þat [orðtak manna[13] at fiplíngar væri með þeim þuríði; tók þóroddr bóndi at vanda um komur hans, en hafði ekki at sök. þá bjó at Arnarhvoli þórir viðleggr[14]. Synir hans voru þá

[1]) bátlaust, *uden Baad, till. Tr, R, o. fl.* [2]) fyrir, *Tr, R.* [3]) um haustit, *i det Efteraar, till. Tr, R, C.* [4]) til Helgafells, *till. S.* [5]) *till. Tr, R, C.* [6]) þóroddr bað Snorra goða at hann gipti ser (honum, *C)* þuríði systur sína, *Tr, R, C o. fl.; A till. ellers her:* systur Sn. g. [7]) góð, *till. W, D, C, R.* [8]) skil, *R, C o. fl.* [9]) foristu, *M;* forvistu, *Tr, R;* forstöðu, *W o. fl.* [10]) fór þat vel fram sem þótti háð verða (?), *da gik det vel af, som (siden) syntes at blive til Spot; bör maaskee læses* heiðvirða; sem þeim heyrði, *som det sömmede sig for dem (Brudefolkene) M; udel. A.* [11]) *till. Tr, R, W, C o. fl.*, ok skynsamr, *fornuftig;* framsýnn ok orskjál ok hugþekkr öllum innan-hèraðsmönnum; ok tókust

Baaden til Örkenöerne, men Thorodd styrede sin Kaas, i Efteraaret, til Island, hvis Sydkyst han först anlöb, men holdt siden af mod Vesten, til Bugterne, og seilede ind paa Bredefjorden. Han kom i Havn, med alt vel indenborde, ved Dögurdarnes, og tog derefter sit Ophold hos Snorre Gode. Man kaldte ham, fra den Tid af, Thorodd Skatkjöber. Dette skete kort efter Thorbjörn den Tykkes Fald. Hans Enke Thuride, Snorre Godes Söster, var den Vinter paa Helgafell. Kort efter at Thorodd var kommen til Landet, friede han formelig til Thuride; men fordi han var en hovedrig Mand, og Snorre vel kjendte hans Herkomst, men indsaae tillige, at hun höilig trængte til en Forsörger, saa fandt Snorre for godt, i Betragtning af alt dette, at give ham Konen tilægte, og bekostede deres Bryllup. De vare paa Helgafell Vinteren over. Men i det næste Foraar overtog Thorodd Huusholdningen paa Frodaa, og blev en dygtig og retskaffen Landmand[8]. Men da Thuride kom til Frodaa, kom Björn Asbrandsön paa Kambe idelig derhen i Besög. Det blev til Omtale blandt Folk, at de holdt for meget af hinanden; selv Huusbonden Thorodd besværede sig over hans hyppige Besög, men paatalte dem dog ikke for Alvor. Da boede Thorer Vidleg (Vedlæg, Træbeen) paa Arnarhvol. Hans Sönner Örn og Val (Falk)

---

með þeim Þuríði góðar ástir at síðustu; *forsynlig*, *forsigtig og vel lidt af alle Herredets Beboere, ligesom og han og Thuride tilsidst fattede oprigtig Kjærlighed til hinanden, till. C, M.* [12]) ok sat á tali við hana, *sad der og talte med hende, till. C.* [13]) alþýðu mál, *almindeligt Rygte, Tr, R, C.* [14]) *her ophörer et Blad af Membranen C.*

á legg komnir, Örn ok Valr, [ok voru inir efniligu menn[1]; þeir lögðu þetta þóroddi til ámælis, hann þoldi Birni slíka skömm, sem hann ve honum, ok buðust þeir til fylgðar með þórodd ef hann vildi ráða bætr á komum Bjarnar. þ var eitt sinn at Björn kom til Fróðár, at hann sat tali við þuríði, en þóroddr var jafnan vanr inni sitja, þá er Björn var þar; en nú setst[2] hann hvergi. þuríðr[3] mælti: hugsa þú svâ ferðir þínar, Bj sagði hún, at ek ætla at þóroddr hyggi nú at ráða híngatkomur þínar, ok get ek, at [þeir farit[4] á veg fyri þik, ok mun hann ætla at skylit eigi jafnliða finnast. Vera má þat, se Björn, ok kvað vísu:

Gulls mundu[5] við vilja,
viðar ok blás[6] í miðli,
grand[7] ¡fæ¡ ek[8] stoð[9] stundum
strengs[10], þenna dag lengstan;
alls í aptan, þella,
ek tegumst[11] sjálfr at drekka
opt horfinnar erfi
armlinns! gleði minnar.

Eptir þetta tók Björn vápn sín, ok gekk í br ok ætlar heim; en er hann kom upp um Digrani hlupu upp fyrir honum V menn; þar var þórod

---

[1]) *fra [udel. A; her ophöre Membranbrudstykkerne A gan Herfra lægges Ra, til Grund for Texten, især jævnfört Rβ, Tr, W, L, M, D, o. a.* [2]) *saaledes Rβ;* seczt, *Ra;* s (sást) *saaes han ingensteds, W;* sást, *M, D;* sèst, *sees, E.* [3]) þuríð, *Rβ, W.* [4]) hann sè farinn, *W, D.* [5]) mundim, *Rβ.*

vare da fuldvoxne, og saae ud til at blive særdeles raske Karle. De bebreidede Thorodd det, at han taalmodig bar den Skjændsel, som Björn tilföiede ham, og tilböde Thorodd at fölges med ham, hvis han vilde raade Bod paa Björns Overhæng. Da Björn saaledes kom til Frodaa, pleiede Thorodd at holde sig rolig inde, indtil engang, da Björn og Thuride ved saadan Leilighed sade og talte sammen, men Thorodd dog ikke saaes at have taget Sæde nogensteds. Thuride sagde da: See dig saaledes for, Björn, paa dine Vandringer, fordi jeg troer, at Thorodd nu pönser paa at forebygge dit Komme hertil fremdeles, og det er min Gisning, at de have taget af Sted, for at træffe dig paa Veien, men at han dog nok laver det saa, at I ikke da blive lige mandstærke. Det kan nok være, svarede Björn, og sang denne Vise:

At denne Dag den længste
blir, mellem Jord og Himmel,
(tit skeer mig Harm) vi önske
maae, gyldne Kjeders Stötte!
hvis jeg i Aften, Kvinde!
hvem Armbaand pryde, lokkes
til for tit svunden Glæde
den sidste Skaal at tömme[9].

Derefter tog Björn sine Vaaben, og gik bort, samt agtede sig hjem, men da han kom oven for (Klinten) Digremule, sprang fem Mænd op foran ham; der var

blåss, *Tr.* [7]) *saal. Ra, β*; grund, *E, Tr.* [8]) af, *till. W.* [9]) stöð (stað) *Tr.* [10]) streng, *W.* [11]) *saal. Ra, β, L o. a.*; tegjumst, *W*; tefjunst, *Tr, D.*

ok húskarlar hans II ok synir Þóris viðleggs. Þeir veittu Birni atgaungu, en hann varðist vel ok drengiliga. Gengu þeir fastast at, Þórissynir; þeir veittu honum áverka, en hann varð banamaðr beggja þeirra. Eptir þat leitaði Þóroddr undan með húskarla sína, ok var sárr lítt, en þeir eigi. Björn gekk leið sína, þartil er hann kom heim, ok gekk til stofu. Húsfreyja kvaddi griðkonu at vinna honum beina, ok er hún kom í stofuna með ljós, þá sá hún at Björn var blóðugr mjök; gekk hún þá fram ok sagði Ásbrandi[1], föður hans, at Björn var blóðugr heim kominn. [Gekk Ásbrandr í stofu. Þá spyrr hann, hví Björn var blóðugr: eðr hafi þið Þóroddr fundizt. Björn svarar, ok segir, at svâ var. Ásbrandr spyrr, hversu farit hafi skipti þeirra. Björn kvað:

Munat[2] hyrlesti hraustum
hríðar mèr[3] at stríða,
heldr hef ek[4] vígi valdit[5],
Viðleggs sona tveggja;
sem viðbálkar[6] volki
valdr geymi [bil falda[7]
eðr[8] dalsvegi deigum
draupnis skatt at kaupa.

Síðan batt Ásbrandr sár hans, ok varð hann græddr at heilu. Þóroddr sótti Snorra goða at eptirmáli

[1]) *saal. Rβ, Tr, o. a.*; Asbirni, *Ra, L*; stóð Asbrandr þá upp ok gekk til stofu, ok tók svâ til orðs: hví ertu blóðugr, Björn? *Asbrand stod da op, gik til Stuen, og talte disse Ord: Hvi er du blodig, Björn? W, D.* [2]) *saal. Ra, β, W, D, M o. fl.*; mun,

da Thorodd, to af hans Huuskarle og Thorer Vedlægs Sönner. De anfaldt Björn, men han forsvarede sig vel og mandig. Thorers Sönner gjorde det haardeste Angreb; de tilföiede ham Saar, men han blev begges Banemand. Derpaa tog Thorodd Flugten tillige med sine Huuskarle; han var ubetydelig saaret, men de slet ikke. Björn gik sin Vei, indtil han kom hjem, og gik da ind i Stuen. Huusmoderen befalede en Tjenestepige at opvarte ham; da denne kom i Stuen med Lys, saae hun at Björn var meget blodig. Hun skyndte sig da derfra, og fortalte hans Fader Asbrand, at Björn var kommen blodig hjem. Asbrand gik til Stuen og spurgte, hvorfor Björn var blodig[10]: „eller har du og Thorodd truffet hinanden?" Björn svarede, og sagde at det havde været Tilfældet. Asbrand spurgte, hvilket Udfald deres Mellemværende havde faaet. Björn svarede:

En tapper Kriger ikke
mod mig at stride nytter,
thi Vedlægs tvende Sönner
i Kamp jeg nu har fældet;
ei kan Vedkastets Hersker
med Slid sin Kvinde vogte;
hvo Buen svag vil spænde,
den gyldne Priis ei vinder[11].

Derpaa forbandt Asbrand hans Saar, og de bleve siden fuldkommen lægte. Thorodd bad Snorre Gode

---

urigtig Tr. o. fl. [3]) manni, *Tr, S;* mann, *M.* [4]) *saal. Rβ;* hefir, (hef ek) *Ra*; höfum, *Tr, W, D,* [5]) voldit, *M.* [6]) *saal. Wρ;* vigbálkar, *R, Tr.* [7]) fyrir alda, *Rβ;* faldna, *W.* [8]) ӧ́ðr, *Rβ.*

um víg þórissona, ok lèt Snorri[1] búa mál til þ nesþíngs, en synir þorláks á Eyri veittu Br víkingum at málum þeim, ok urðu þær mála at Ásbrandr gekk til handsala fyri Björn son ok hèlt upp fèbótum fyri vígin, en Björn var görr utan um III vetr, ok fór hann í brott sam ars[2]. þat sama sumar fæddi þuríðr at F sveinbarn, ok var hann nefndr Kjartan; vóx upp heima at Fróðá, ok var snemma mikil efniligr. En er Björn kom um haf, fór hann til Danmarkar, ok þaðan suðr[3] til Jómsbo þá var Pálnatóki fyri Jómsvíkingum. Björn þar í [lög þeirra[4], ok var þar kappi ka Hann var þá í Jómsborg, er Styrbjörn hinn vann hana; var Björn[5] ok til Svíþjóðar, [er J víkíngar[6] veittu Styrbirni[7]; hann var ok í or unni á Fýrisvöllum, þá Styrbjörn fèll, ok k þaðan [á skóg[8] með öðrum Jómsvíkíngum; meðan Pálnatóki lifði, var Björn með honum[9] þótti hinn bezti drengr ok inn raustasti í mannraunum........

40..... þat sumar komu þeir bræðr út í F hafnarósi, Björn ok Arnbjörn. Björn var kallaðr Breiðvíkíngakappi. Hafði Arnbjörn góða peninga út haft, ok keypti hann þegar

---

[1]) *saal. Ra, W, M, D*; svá, *Tr.*; *utydeligt i Rβ.* [2]) Eptir *efter, till. W, D.* [3]) í Vindland, *til Vendernes Land, till. M.* [4]) víkingalög, *W, D, F.* [5]) Björn fór, *Tr, W.* Jómsvíkingum, þá þeir, *W.* [7]) Styrkari, *W.* [8]) braut burt, *D.* [9]) þeim, *dem, Rβ.*

om at paatage sig Eftermaalssagen for Thorers Sönners Drab, og Snorre lod Sagen indstævne til Thorsnæs Thing, men Thorlak af Eyres Sönner stode Bredevigsmændene bi i de Sager, som havde det Udfald, at Asbrand maatte forpligte sig, ved Handsel[12], for sin Sön Björn og udredte Pengeböder for Drabene, men Björn blev kjendt skyldig til Landsforviisning paa 3 Aar, og tog bort fra Landet inden Sommerens Udlöb. I den samme Sommer födte Thuride paa Frodaa et Drengebarn, som blev kaldet Kjartan; han voxte til hjemme paa Frodaa, og blev tidlig stor og haabefuld. Da Björn kom (til Norge) over Havet, reiste han sydpaa til Danmark, og derfra mod Sönden til Jomsborg. Da var Palnatoke Jomsvikingernes Anförer. Björn underkastede sig deres (Laug og) Love, samt kaldtes der en Kæmpe[13]. Han var i Jomsborg, da det blev indtaget af Styrbjörn den Stærke. Björn drog og til Sverrig, da Jomsvikingerne der stode Styrbjörn bi. Han var ogsaa i Slaget paa Fyresvalle, hvor Styrbjörn faldt, og undslap derfra til Skoven med andre Jomsvikinger[14]. Saa længe som Palnatoke levede, var Björn hos ham, og ansaaes for at være en særdeles brav Kriger, som med stor Kjækhed udholdt alle Slags Besværligheder........

40...... Den Sommer[15] ankom Brödrene Björn og Arnbjörn udenlands fra, til Rönhavns Munding. Björn kaldtes, fra den Tid af, Bredevigsboernes Kæmpe. Arnbjörn havde da medbragt en god Deel Penge, og kjöbte om Sommeren strax efter Ankom-

sumarit, er hann kom út, land á Bakka í Raunhöfn, [ok gerði þar bú vàrit eptir. Hann var um vetrinn at Knerri, með þórði blíg, mági sínum[1]. Arnbjörn var engi áburðarmaðr ok fámálugr um flesta luti, en hann var þó hinn gildasti karlmaðr um alla luti. Björn, bróðir hans, var tilhaldsmaðr[2] mikill er hann kom út, ok hèlt sik vel[3], því at hann hafði samit sik eptir sið[4] útlendskra höfðíngja[5]; var hann maðr miklu fríðari[6] en Arnbjörn, en í öngu var hann ógildari maðr, en reyndari mjök í framgaungu[7], [er hann hafði framat sik utanlands[8]. Um sumarit, þá er þeir voru nýkomnir út, var stefnt[9] fjölmennt mannamót fyri norðan heiðina, undir Haugabrekku[10] inn frá Fróðárósi, ok riðu þeir kaupmenninnir allir í litklæðum[11]. Ok er þeir koma til mannamótsins, var þar mart manna fyrir. þar var þuríðr húsfreyja frá Fróðá, ok gekk Björn til tals við hana, ok lagði engi maðr þartil orð; þótti mönnum [at vonum, at þeim yrði hjaldrjúgt[12], svâ lángt sem í milli funda hafði verit. þar urðu áverkar með mönnum um daginn; þar var særðr til ólífis maðr þeirra norðanmanna, ok var hann borinn undir [rísrunn einn[13], er stóð á eyrinni, ok hljóp blóð mikit úr sárinu; ok stóð blóðtjörn í runninum. þar var

---

1) *fra [till. W, D, M, L.* 2) *saal. W, M, D;* áburðarmaðr, *R, Tr.* 3) val, *som ellers ofte, W.* 4) *saal. Ra, β;* hirðsiðum, *Hofskikke, Tr, W.* 5) *saal. Ra;* manna, *Rβ.* 6) sèligri, *anseeligere, W, D.* 7) orrostum ok einvígum, *Fægtninger og Tvekampe, W, M.* 8) *till. Ra, β, W, D, F o. fl.; udel. Tr.* 9) sett, *sat, W, D;* lagið, *M.* 10) Haugabrekkum, *M, L.* 11) ok lètu

sten en Jordeiendom paa Bakke ved Rönhavn, hvor han satte Bo i det næstpaafölgende Foraar. Imidlertid opholdt han sig, Vinteren over, hos sin Svoger Thord Blig paa Knör. Arnbjörn holdt ikke af at vise nogen Pragt, og talte kun lidet om de fleste Ting, men han var dog en særdeles dygtig Mand i alle Henseender. Hans Broder Björn var meget stadselig, da han kom til Landet, og levede höit, fordi han havde dannet sig efter udenlandske Herrers Skikke. Han var en meget smukkere Mand end Arnbjörn, og stod i intet tilbage for ham, samt havde en meget större Erfaring. Om Sommeren, da de vare nylig komne til Landet, havde man sammenkaldt et talrigt Folkemöde under Höibrinken[16] nordenfor Heden, udenfor Frodaas Udlöb. Derhen rede alle Kjöbmændene i farvede Klæder. Da de kom til Mödet, vare mange Folk samlede der. Der var Huusmoderen Thuride fra Frodaa; Björn gik hen, for at tale med hende, og intet Menneske havde det mindste derimod, da man syntes det var rimeligt nok at deres Samtale blev noget vidtlöftig, fordi der var forlöben en saa lang Tid, siden de sidst havde seet hinanden. Der var, om Dagen, opstaaet et farligt Slagsmaal. Een af Nordenfjeldsmændene havde faaet dödelige Saar, og var bleven baaret under en Kratbusk paa Flodbredden; meget Blod strömmede ud af Saaret og havde samlet sig som til en lille Pyt i Busken. Der var Drengen Kjartan, Sön

---

allvel yfir sèr, *till. W, D, F.* [12]) vorkunn, at þau töluðu mart, *W. D, F.* [13]) viðirunn, *en Pilebusk. W;* viðarrunn, *en Lund, M.*

sveininn Kjartan, sonr þuríðar frá Fróðá; h… hafði öxi litla í hendi; hann hljóp at runni… ok laugaði öxina í blóðinu. En er þeir Heið… íngar riðu suðr af manna mótinu, spyrr þ… blígr, hversu á horfist um tal með þeim þur… Fróðá. Björn lèt vel yfir. þá spurði þórðr, … hann hefði sèð um daginn[1] sveininn Kjartan, … þeirra[2] þórodds allra saman. Sá ek hann, s… Björn. Hvern veg leizt þèr á hann? segir þ… þá kvað Björn vísu þessa:

Sá ek hvar rann í runni
[runnr[3] at fenris brunni[4]
ægiligr í augum
iðglíki mèr líkr[5];
láta[6] þeigi[7] þrjótar[8]
þat barn vita[9] marnar[10]
hesta[11] hleypirastar
hlunns sinn föður kunna.

þórðr mælti: hvat man þóroddr nú til segja, h… ykkar eiga mun sveininn? þá kvað Björn vís…

þá mun þöll in mjófa
þórodds[12] aðalbjóra[13],
fold unni mèr falda[14],
fannhvít getu sanna,
ef áttgöfug ætti

[1]) sáttu ok, *saae du ogsaa, W.* [2]) yðarn, *eders, W*; … *D*; ykkar, *F.* [3]) runns, *W.* [4]) *fra [* reigistjarnar af veigi, … [5]) *saal. Tr.; abbrevieret som* likar *i Ra, β*; brikar, *W, M.* … látat, *Tr.* [7]) þeyi, *saaledes W, M, Tr*; þýgi, *Ra, β, o. fl.* … þjótar, *Tr.* [9]) *saal. Rβ, Tr. o. fl.*; vit á, *Ra.* [10]) *saaledes* …

Thuride fra Frodaa, tilstede. Han havde en lille e i Haanden, löb til Busken og badede Öxen i Blot. Da Söndenfjeldsmændene rede sydpaa fra Folmödet, spurgte Thord Blig, hvad Vending Björns Thurides Samtale havde taget. Björn lod som om n var vel tilfreds dermed. Da spurgte Thord, om n den Dag havde seet Drengen Kjartan, Sön af horodd og dem allesammen. Ham saae jeg, svarde Björn. Hvorledes syntes dig om ham? sagde hord. Björn fremförte da denne Vise:

Jeg saae, hvor löb i Lunden
til Ulvens Brönd en Pode,
forfærdelig af Öine,
mig lignende til Prikke;
dog slette Folk tillade
ham ei, sin rette Fader,
som Havets Heste trætter
paa hurtig Fart, at kjende[11].

hord svarede: Hvad vil vel Thorodd nu sige dern, hvem af eder Drengen virkelig tilhörer? Björn ang da denne Vise:

Da smækker sneehvid Kvinde,
som herligst Drik tilbyder
og som mig elsked stedse,
vil Thorodds Gisning sande,
naar hun, den ædelbaarne,

avrnar, *Ra, β, Tr, W, D, M o. fl.* [11]) hestar, *W.* [12]) *saal.* *r, W o. fl.*; Þóroddr, *Ra, β.* [13]) aðalbjóri, *W, D.* [14]) *saal.* *r o. fl.*; foldu, *Ra, β*; favldu, *W, M, D.*

auðbrík sonu líka,
enn em ek gjarn til gunnar,
gjálfrelda mèr sjálfum.

Þórðr mælti: Þat mun þá vera yðr ráð at e fátt við, ok snúa frá hug sínum, þar sem þ er[1]. Þat man vera gott ráð, segir Björn, en fir þat mínu skapi, þó at við nokkurn mannam at eiga, þar sem Snorri er, bróðir hennar. Þ nú ráð fyri þèr, segir Þórðr, ok skildi þar með þeim. Björn fór nú heim til Kambs, ok þar bústjórn, því at faðir hans var þá a Hann hóf ferð sína um vetrinn yfir heiði, at þuríði, en þó at Þóroddi þætti þat illa, þá honum sèr óhægt vera bætr á at ráða, ok ta í hug sèr, hversu hart hann hafði af feng er hann hafði [um vandat hagi[2] þeirra, en sá, at Björn var nú miklu kraptameiri en Þóroddr[3] keypti um vetrinn at Þorgrímu g kinn, at hon skyldi göra hríðviðri at Birni, hann færi um heiðina. Þat var einn dag fór til Fróðár, ok um kvöldit, er hann bjó at fara, var þykt veðr ok regn nokkut, ok hann heldr síðbúinn. En er hann kom u heiðina, kólnaði veðrit ok dreif[4]; var þá svá at hann sá eigi [leiðina fyri sèr. Eptir þat la hríð með svâ miklu hreggi[5], 'at hann fèkk

[1]) ok girnast ekki til hennar, *og ikke nære Begjerlig hende, till. W, D, M.* [2]) við leitat, at vanda um hag, *M. har heraf blot de to förste Ord.* [3]) tók þat ráða at hann *til det Raad, at han, till. W, M, D.* [4]) görði þá á drifu

er Moder til de Sönner,
der ligne mig; til hende
end kjærlig Lyst jeg nærer[18].

Thord sagde, det vil være tilraadeligst for eder at have kun lidet med hinanden at gjöre, saa at du vender dine Tanker fra alt det som vedkommer Thuride. Det er vel et godt Raad, svarede Björn, men det er meer mod mit Sind, skjönt jeg kommer til at strides med en noget anseeligere Mand, nemlig hendes Broder Snorre. Du har nu selv dine Sager at passe, sagde Thord, og saaledes sluttedes deres Samtale. Björn tog hjem til Kamb, hvor han overtog Boets Bestyrelse, fordi hans Fader da var död. Om Vinteren foretog han sig en Reise over Heden til en Sammenkomst med Thuride, men skjönt Thorodd ei syntes godt derom, fandt han det vilde blive besværligt at raade Bod derpaa, og overveiede ved sig selv al den Ulykke, som för havde rammet ham, fordi han da sögte at forstyrre deres Forbindelse, men han saae tillige, at Björn nu havde meget större Kræfter end för. Om Vinteren formaaede Thorodd (Troldkvinden) Thorgrima Galdrekind dertil, at hun skulde fremhexe ondt Veir over Björn, naar han tog over Heden. En Dag, da Björn var gaaet til Frodaa, og han om Aftenen agtede at begive sig hjem, var Veiret tykt med nogen Regn, og han kom noget sildig afsted. Da han kom op paa Heden, blev det koldt og fygede tillige. Da var det og blevet saa mörkt, at han ikke kunde see

---

W, F. [1]) *fra* [leið sína, ok er á laust veðrinu, var þat með svá miklum kynzlum, *W, D.*

stýrt sèr; tók þá at frysta at honum klæðin, er hann var áðr alvâtr; fór hann þá ok svâ villr, at hann vissi eigi, hvört hann horfði. Hann [hitti um nóttina[1] hellisskúta einn, ok fór þar inn í, ok var þar um nóttina, ok hafði kalda búð. Þá kvað Björn:

Mundit hlýn um hyggja
hafleygjar vel beygi
sú er berr[2] [í vo[3] viða[4]
váðir, mínu ráði,
ef eldnjórun[5] öldu[6]
einn[7] vissi mik steina
hirðiþoll[8] í helli
hafviggs kalinn liggja.

[Ok enn kvað hann[9]:

Sílda skar ek svana fold[10],
súðum, þvíat gæi[11] brúðr
ástum leiddi oss fast[12],
austan með hlaðit flaust.
Víða gat[13] vásbúð[14]
víglundr, nú um stund
helli byggir hugfullr
híngat fyri konu bing.

Björn var úti III dægr[15] í hellinum, áðr upplètti hríðinni, en þá rataði[16] hann af heiðinni hit IIII

---

[1]) rataði u. n. á, *W, M, S, N.* [2]) *saal. Tr, W o. a.*; ferr, *Ra, β o. fl.* [3]) ifa, *W, N.* [4]) viðri, *Tr.* [5]) *saal. Tr, W, K, T*; eldnjornun, *Ra, β, F, I.* [6]) oldu, *Tr, W.* [7]) ein, (einn, einan) *Tr.* [8]) hirði þavll, *Tr, W.* [9]) *udel. Tr.* [10]) fald, *Tr.* [11]) gæ, *Tr.* [12]) fatt, *Ra, β, L.* [13]) ek, *till. W.* [14]) *saal. Tr, W, M, S, T, I,*

Veien for sig. Derefter overfaldtes han af en svær Stormbyge med stærk Regn, og strax derpaa gav det sig til at fryse, saa at hans Klæder, som forhen alt vare blevne gjennemvaade, bleve stive af Frost; da foer han og saaledes vild, at han ikke vidste, til hvilken Kant han saae. Om Natten traf han en fremragende Klippe, som dannede en lille Hule, i hvilken han sögte Skjul; der var han om Natten og havde en kold Bolig. Da sang Björn:

Den Kvinde, som i Klæder
sig hyller nu, ei vilde
vel synes om min Vaaning
i Storm, som Skoven böier,
hvis hun, guldprydet, vidste
at jeg, som för paa Havet
har Skibe fört, forfrossen
i Klippehulen ligger[19].

Endvidere sang han dette:

Silds og Svanes Mark med Kjöl
plöied jeg, thi herlig Kvinde
varmest Elskov os böd, —
östen fra med ladt Skib;
Ondt döiet tit har
Krigshelten nu en Stund,
Hulen byder ham Leie
her, men ei den skjönnes Barm[20].

Björn tilbragte tre halve Dögn[21] i Hulen, förend Uveiret sagtnedes, men paa det fjerde fandt han rigtig Vei

N; volig búð, Re, β, L. [19]) nætr, W, D. [20]) saal. W; komst, M; kom, R, Tr.

dægrit, ok kom þá heim til Kambs. Hann var þrekaðr mjök; spurðu heimamenn hann, hvar hann hefði verit um veðrinn. Björn kvað:

Spurðust vâr und vörðum
verk Styrbjarnar merkjum;
járnfaldinn[1] hlóð öldum
Eirekr í dyn geira;
nú trað ek hauðr um heiði
hundvillr, því ek fat illa
víða braut, í vâtri
vífs gjörnínga drífu.

Björn var nú heima um [hríð, þartil er vetrinn leið af[2]. Um vorit görði Arnbjörn bróðir hans bú á Bakka í Raunhöfn, en Björn bjó á Kambi ok hafði rausnarbú mikit.....

47. [3]Um sumarit [þetta hit sama[4] bauð þóroddr skattkaupandi Snorra goða, mági sínum, til heimboðs til Fróðár, ok fór Snorri þángat við [hinn IX mann[5], en er Snorri sat at heimboðinu, þá kærði þóroddr fyrir honum, at hann þóttist hafa [bæði skömm ok skapraun[6] af ferðum Bjarnar Ásbrandssonar, er hann fór at hitta þuríði, konu hans, en systur Snorra goða; sagði þóroddr at [Snorri ætti bætr at ráða á þeim vandræðum[7]. Snorri var at heimboðinu nokkurar

---

[1]) *Tr. indskyder:* (er). [2]) *saal. W, D, F, M;* um vetrinn, *R, Tr. o. fl.* [3]) *Herfra, til Afdelingens Slutning, lægges især Membranen C til Grund for Texten.* [4]) eptir sættargjörðina, *efter Forliget, W, F o. fl.* [5]) *saaledes W, D, F, M;* XX menn, *med 20 Mænd, Tr;* við XX mann, *selv tyvende, Ra, β o. fl.* [6]) *saal. R, Tr;* skapráun ok skaða ok svívirðing, *W;* smán ok

af Heden, og kom hjem til Kamb. Han var meget forkommen. Husets Folk spurgte, hvor han havde været i det onde Veir. Björn sang:

För under Styrbjörns Faner
vi kæmped, og det spurgtes;
staalklædt i Landsestormen
da styrted Erik Hæren;
paa viden Hede vanke
forvildet nu jeg maatte,
fra rigtig Vei, det voldte
den Slud en Hex mig sendte[22].

Björn holdt sig nu hjemme en Stund, indtil Vinteren var forbi. I det Foraar satte hans Broder Arnbjörn Bo paa Gaarden Bakke ved Rönhavn, men Björn boede selv paa Kamb, og förte der en meget anseelig Huusholdning.....

47. I denne samme Sommer, (efter Forliget)[23], indböd Thorodd Skatkjöber Snorre Gode til et Gjæstebud paa Frodaa, og Snorre tog did, selv niende. Medens Snorre saaledes opholdt sig der, besværede Thorodd sig for ham derover, at han tyktes at han havde baade Skam og Ærgrelse af Björn Asbrandsöns idelige Besög hos Thuride, hans Hustru, men Snorre Godes Söster, hvorhos Thorodd sagde at Snorre burde raade Bod paa dette Onde. Snorre tilbragte nogle

svivirðing, *C.* [7]) *saal. Rβ;* honum þætti Sn. eiga at r. b. á þ. v., *det tyktes ham, at o. s. v. Ra;* honum þætti mjök til þess koma at ráða bót á þessu, *han ansaae det for meget vigtigt, at Bod blev raadet herpaa, W, F;* h. þ. til Snorra koma at reka reit (rètt) slikra vandræða, *det tilkom Snorre at gjennemgaae, (afgjöre retteligen) denne fortrædelige Sag, C, M.*

nætr; leiddi Þóroddr hann út með sæmiligum gjöfum. Reið Snorri þaðan suðr[1] yfir heiði, ok görði þat orð á fyri mönnum at hann þóttist eiga erindi til skips í Hraunhöfn, en þetta var um sumar. um túnannir. En þá er þeir komu suðr á Kambsheiði, þá tók Snorri svâ til orða: hèr munum vèr ríða af heiðinni hjá Kambi; vil ek yðr þat kunnigt göra, segir hann, at ek vil fara at Birni ok [drepa hann[2], ef færi gefr á, en eigi mun ek sækja hann í bæ sinn, því at [hann er ramligr[3], en Björn er maðr, hraustr ok harðfengr, en vèr höfum afla lítinn; en þeim mönnum hefir lítt sóttzt[4] ofrmenn slíkt í hús inn, er með meira afla fóru til, sem dæmi finnast til, [þá er þeir Geirr goði ok Gissurr hvíti sóttu heim Gunnar at Hlíðarenda í hús inn með LXXX manna, en hann var einn fyrir, ok urðu þó margir[6] sárir, en sumir fèllu, ok [hurfu þá þó[7] frá atsókninni, áðr Geirr[8] goði fann af skynsemi sinni, at honum eyddust[9] skotin[10]; ok með því at Björn sè úti, sem líkligt er at vera munu, at þerridagr er góðr, þá ætla ek þèr, Márr frændi, at sæta áverkum við hann, ok [sè þú[11] svâ fyri, at [Björn er engi klektíngamaðr; er mèr[12] fángs vân af frekum úlfi, þar er hann er, ef hann fær eigi, þegar í fyrstu, þá áverka, at honum nægist[13]

[1]) *udel. R, Tr.* [2]) taka hann af lífi, *R, Tr, W, F.* [3]) hús eru hèr sterk, *Tr.* [4]) at sækja, *till. C.* [5]) á (af þeim, *W*); Geir, (Þorgeiri, *Tr, Ra, β, L, M, F*) goða ok Gissuri hvíta, þá er þeir, *R, Tr, W.* [6]) sumir, *R, Tr, W.* [7]) lèttu, *Tr, R.* [8]) Þorgeir, *Tr, Ra, β, F.* [9]) fækkuðust, *Tr, Ra, β.* [10]) *skotvápnin, Tr, Ra, β.* [11]) sjá þá, *Tr.* [12]) hann er e. klektunarmaðr,

Dage ved Gjæstebudet, hvorefter Thorodd gav ham anstændige Foræringer til Afsked. Derfra red Snorre sydpaa over Heden, og fortalte der til Folk, at han agtede at tage til Handels-Skibet i Rönhavn. Dette begav sig om Sommeren, da Höavl dreves paa Hjemmemarken. Da de vare komne mod Sönden, paa Kambshede, fremförte Snorre disse Ord: Her skulle vi ride ned af Heden ved Kamb; nu vil jeg lade eder det vide, at jeg vil hjemsöge Björn og bringe ham af Dage, dersom Leilighed gives dertil; dog agter jeg ikke at anfalde ham i hans Gaard, thi den er stærk af Bygning; Björn er en tapper og haardför Mand, men vi have kun liden Styrke, og det har tit været vanskeligt for Folk, som droge mandstærkere ud, at faae Bugt med en saadan Kæmpe, ved at anfalde ham i Huset, hvilket ældre Begivenheder vise, som den, da Geir Gode og Gissur den Hvide overfaldt Gunnar paa Hlidarende i hans Huus med 80 Mand, men han forsvarede sig ene, og dog bleve mange saarede, men nogle faldt, saa at de endog maatte opgive Anfaldet, indtil Geir Gode udfandt ved sin Klogskab, at han manglede Skyderedskaber[24]. Dersom da Björn nu er ude, som er sandsynligt, da det i Dag er tört Veir, saa overdrager jeg til dig, Frænde Mar, at tilföie ham det förste Saar, og du maa da see dig saaledes for, at Björn visselig ikke er nogen Klynker; hvor han er, kan man vente en god Dyst af en grisk Ulv, hvis han ikke strax i Förstningen faaer de Hug, som

---

ok er þar, *Tr, R, W*; .... glettingamaðr, *F*. [13]) vinnist skjótt, *Tr, R, W*; vinni skjótliga, *M, F*.

til bana; ok nú riða þeir ofan at heiðinni ok at bænum. Þá sá þeir, at Björn var [heima á velli, ok rak saman vagar[1] sínar. Þar voru aungvir menn hjá honum, ok eigi vâpn, nema lítil öx ok mikill tálguknífr, hann var spannar[2] fyri framan hesti[3], er hann hafði [tekit úr borunum[4] með. Björn kappi[5] sá nú at þeir[6] riðu[7] á völlinn ok kendi þegar mennina. Var Snorri í [blárri kápu[8], ok reið [í fyrra lagi, en[9] þat var fángaráð Bjarnar, at hann greip upp tálguknífinn, ok [greip hnefanum fast um skaptit[10]; gekk snúðigt í móti þeim, [ok er þeir fundust, greip hann annarri hendi kápuknappana framan á brjóstinu, en annarri hendi[11] hnefaði hann knífinn[12], sem honum var hægast at leggja fyri brjóst Snorra, ef honum sýndist. Björn heilsaði þeim þegar þeir fundust, en Már[13] fèllust hendr um tilræði við Björn, því at honum þótti Björn skjótligr til meins við Snorra, ef honum væri nokkur ófriðr sýndr. Eptir þetta sneri Björn í veg með þeim, ok spurðust almældra tíðinda. Björn hèlt þeim tökum, sem hann hafði fengit í fyrstu. Síðan tók Björn til orða: þann veg er háttat, Snorri[14], segir hann, at[15] ek dyljumst ekki við þik, at ek hafi gört þá luti til

[1]) *saal. ogsaa, M; F;* vögur, *W, D, F.* [2]) hálfrar álnar, *en halv Alen, G.* [3]) skapt, *S.* [4]) at taka úr vagarborunum, *Tr, R, M.;* (vagargötunum, *E*); er hann hafði úr raufum, *W.* [5]) *till. W, D, F.* [6]) Snorri goði, *till. R, Tr.* [7]) ofan af heiðinni, *till. S.* [8]) blaðakápu, *D, F.* [9]) fyrstr, *R, Tr.* [10]) *udel. Tr, R.* [11]) hann tók annari hendi kápuermina, er þeir Snorri fundust, en annari; *Med den ene Haand tog han fat i Snorres Kaabe-*

han kan have nok af til den visse Död. De rede ned fra Heden til Gaarden. Björn var ude paa Hjemmemarken, og tömrede paa sin Arbeidsvogn. Han havde intet Menneske hos sig og ei heller nogen Vaaben, undtagen en lille Öxe og en stor Tollekniv af et Spands Længde foran Hæftet, hvilken han havde brugt ved dette Arbeide, til Hullernes Afrunding. Kæmpen Björn saae nu, at de rede ned til Marken, og kjendte strax Mændene. Snorre havde en blaa Kappe over sig, og red foran. Björn fattede den Beslutning at han strax greb Tollekniven, og holdt Skaftet fast i sin Næve, gik dem rask i Möde, og da de traf hinanden, tog han med den ene Haand fat i Knapperne paa Snorres Kappe, foran paa Brystet, men med den anden Haand holdt han Kniven saaledes fast, som det vilde falde ham lettest at gjennembore Snorres Bryst dermed, hvis han skulde finde det for godt. Björn hilste dem, da de mödtes, men Mar lod Hænderne synke fra Anfaldet paa Björn, som forekom ham at kunne i en Hast blive farligt for Snorre, hvis man gjorde ham nogen Overlast. Derefter gav Björn sig paa Veien med dem, og de spurgte hinanden om almindelige Nyheder. Björn holdt sig i den samme Stilling, som han havde taget fra först af. Ellers fremförte han fölgende Ord: Vort Mellemværende er saa beskaffent, Snorre, sagde han, at jeg ikke skjuler det for dig, at jeg har foretaget mig de Handlinger mod eder,

---

ærme, da de kom sammen, men med den anden, R, Tr. [12]) ok hèlt, *og holdt den, till. S.* [13]) Máfi, *W, M.* [14]) bóndi, *till. Tr.* [15]) *till. Tr, R, L, W.*

yðar, er þèr mættut sakir á gefa, [ef þèr vildut[1]; er mèr þat sagt, at þèr hafit þúngan hug á mèr. Nú [vil ek[2], ef þèr eigit erindi við mik önnur, en hafa komit hèr um farinn veg, at þèr lýsit yfir því, en ef þat er ekki, þá vil ek at þèr heitit mèr griðum, ok mun ek aptr hverfa, því at ek em ekki leiðifífl. [Snorri svarar[3]: þann veg hefir þú orðit fángsæll á fundi vârum, at þú munt grið hafa at sinni, hverngan veg sem áðr hefir ætlat verit; en þess vil ek biðja þik, at þú [látir af hèðan frá[4] at fífla[5] þuríði [systur mína[6], því at ekki mun um heilt gróa með okkr, ef þú heldr teknum hætti um þann hlut. Björn sagði: því einu vil ek heita þèr, at ek endi, en ek veit eigi[7] hversu ek fæ [gætt þess[8], ef við þuríðr erum samhèraðs[9]. Snorri segir: þik heldr ok ekki hèr svâ mikit, at þú megir eigi láta hèr hèraðsvist. Dagsanna er þat, segir Björn, skal nú ok svâ vera, síðan þú ert sjálfr kominn, ok þann veg, sem fundr vâr er orðinn, ok mun ek nú ok því heita þèr, at þið þóroddr skulut eigi hafa skapraun af [því, at fundi okkar þuríðar beri saman hina næstu vetr. [þá görir þú vel, segir Snorri[10]. Skildust eptir þat, ok fór Snorri til skips, ok þaðan heim til Helgafells. Björn fór annan dag eptir suðr í Hraunhöfn, ok rèð sik þar til utanferðar þá þegar. þeir urðu allsíðbúnir,

---

[1]) *udel. Tr.* [2]) er mèr bezt at skapi, segir hann, *Tr.* [3]) *udel. Ra, L.* [4]) heftir (heft, *Rβ, Tr*) þik at hèðan af, *Ra, L, M, F*; hættir hèðan i frá, *W, D.* [5]) glepja, *Tr, K, M, F.* [6]) *udel. Tr.* [7]) *till. Tr, R, L, W.* [8]) þat efnt, *Tr*; til gætt, *W.* [9]) sams èraðs, *Ra, W.* [10]) *udel. Tr, R.*

som I vel kunde saggive mig for, hvis I vilde; man har og fortalt mig at I har noget Ondt i Sinde mod mig. Nu önsker jeg, at hvis I har nogen andre Ærender til mig, end at være komne her paa Alfarvei, at I nu erklærer det, men hvis det ikke er Tilfældet, da begjerer jeg at I giver mig frit Leide, og da vil jeg vende tilbage, thi jeg gaaer ikke i nogens Ledebaand. Snorre svarede: Du har gjort et saa heldigt Greb paa denne vor Sammenkomst, at du for denne Gang skal have sikkert Leide, hvorledes end det i Förstningen var meent, men det vil jeg forlange af dig, at du herefter holder op med at forföre min Söster Thuride, thi det vil slet ikke komme til noget oprigtigt Forlig mellem os, hvis du fremturer, som du har begyndt, i den Henseende. Björn svarede: jeg vil kun love dig det, som jeg agter at holde, men jeg kan ikke vide, hvorledes det bliver mig mueligt, hvis Thuride og jeg blive begge i det samme Herred. Der er ogsaa intet, sagde Snorre, som holder dig her saa fast, at du jo kan forlade Herredet. Det er klart som Dagen, svarede Björn, og det skal nu blive saaledes, siden du er selv kommen hid, og i Betragtning af, hvorledes det er gaaet til ved vort Möde; og skal jeg da forsikkre dig derom, at hverken du eller Thorodd skulle ærgre eder derover, at jeg og Thuride have nogen Sammenkomst i de næstpaafölgende Aar. Deri gjör du vel, svarede Snorre. De skiltes derefter ad, og Snorre tog til Skibet, men derfra hjem til Helgafell. Anden Dag derefter reiste Björn sydpaa til Rönhavn, og bestilte da Skibsrum for sig til en Uden-

tóku út landnyrðíng, ok viðraði [heldr þráliga um haustit úti[1]. Til þess skips spurðist ekki síðan lánga tíma.....

64. [Guðleifr hèt maðr; hann var Guðlaugsson[2] [hins auðga or Straumfirði, bróðir[3] þorfinns er Sturlúngar eru frá komnir. Guðleifr var farmaðr mikill. Hann átti knör [einn mikinn[4], en annan þórólfr Eyra-Loptsson[5]; þá er þeir börðust við Gyrð, son Sigvalda jarls, þá lèt Gyrðir auga sitt. þat var ofarla[6] á dögum Ólafs kónungs[7] ins helga, er Guðleifr hafði siglt[8] kaupferð[9] til Dýflinnar, en er hann sigldi [vestr[10], ætlaði hann [at sigla[11] til Íslands. Hann sigldi[12] fyri vestan Írland, ok fèkk landnyrðíng [mikin[13], ok rak þá lángt vestr í haf ok [í útsuðr[14], svá at þeir vissu ekki til landa, en þá var mjök á liðit sumarit, ok hètu þeir mörgu, at þá [skyldi bera[15] úr hafinu, ok þá kom þar, at þeir urðu við land varir. [þat var mikit land[16], en eigi vissu þeir [hvert land[17] þat var. þat ráð tóku þeir Guðleifr[18], at þeir sigldu at landinu, þvíat [þeim leiddist[19] at eiga lengr við hafsmegnit[20]. þeir

---

[1]) þat laungum um sumarit, *den (Vind ɔ: Nordost) holdt meget længe ved den Sommer, Tr;* lengi u. s., *G;* þat lánga hríð um haustit, *i Efteraaret, W, D.* [2]) *till. de övrige saaledes:* h. v. son Guðlaugs hins auðga, *en Sön af Gudlög den Rige, W, D, E, F, H, K, N, P;* s. Gunnlaugs h. a., *Sön af Gunlög d. r., urigtig, Ra, β, Tr, L, M, F.* [3]) *saal. R, C, Tr, W, M, F o. a.;* bróður, *C, E, O.* [4]) *till. R, L, M, F, Tr;* annan, *W.* [5]) son Eyrar-Lopts, *Tr, Rβ, M;* Loptsson, *W, D, K, P.* [6]) ofarliga, *Tr., R o. fl.* [7]) *udel. Tr, R o. fl.* [8]) *udel. Tr, R, L, W, M.* [9]) vestr, *vestpaa, till. Ra, β, L, Tr, M.* [10]) vestan, *vestfra, Ra, β, L, W, M.* [11])

landsreise. De (Skibsfolk) bleve noget sildig færdige, og gik til Seils med Nordostvinde, som holdt næsten bestandig ved i det Efteraar paa Havet. Til dette Skib hörte man siden intet i et meget langt Tidslöb.....

64. Gudleif hed en Mand, som var en Sön af Gudlög den Rige fra Strömsfjord, og en Broder til den Thorfinn, fra hvem Sturlungerne nedstamme[25]. Gudleif var en dygtig Söfarer. Han eiede en stor Knör, men Thorolf, Sön af Eyra-Lopt, en anden. Da de sloges med Gyrd, en Sön af Jarlen Sigvald, mistede Gyrd sit (ene) Öie[26]. Det begav sig i Kong Olaf den Helliges sidste Levetid at Gudleif var dragen ud paa en Handelsreise til Dublin, men da han seilede (derfra) mod Vesten, agtede han sig til Island. I det han var kommen vesten for Irland, opkom en heftig Nordostvind, som drev dem vesterpaa langt ud i Havet mod Sydvest[27], saa at de ikke vidste af noget Land at sige (i Nærheden), men det var allerede langt ude paa Sommeren, og de gjorde mange Löfter, for at de kunde komme over Havet[28], og det skete da, at de saae Land langt borte. Det var et stort Land[29], men de vidste aldeles ikke, hvilket Land det var. Gudleif og hans Skibsfolk toge den Beslutning at seile til Kysten, thi de vare kjede af at drive længere omkring paa det store

udel. R, L, W, M. [12]) *fra det andet [udel. Tr, urigtig.* [13]) *till. M;* austanveðr ok landnyrðinga, *Östenstorme og Nordostvinde, Tr, Ra, β, L, W.* [14]) til útsuðrs, *M.* [15]) bæri, *Tr; R, L.* [16]) *udel. W.* [17]) hvat landa, *W;* hvaða land, *M.* [18]) *till. L, W, Tr.* [19]) þ. þótti illt, *Tr, R, L.* [20]) *saal. ogsaa Ra; L, M, F;* landsmegnit, *det store Land (Fastland) Tr., Rβ;* hafsmegin, *W, D.*

fengu þar höfn góða, ok er þeir höfðu þar litla[1] stund við land verit, komu menn til fundar við þá. Þeir kendu þar engan mann, en helzt þótti þeim, sem þeir mælti[2] írsku. Brátt kom til þeirra svâ mikit fjölmenni, at þat skipti mörgum hundruðum. Þessir[3] [menn veittu þeim atgaungu, ok[4] tóku þá alla[5] höndum ok [færðu þá í bönd[6], ok [ráku þá[7] á land upp. [Þar voru þeir á mót eitt færðir ok dæmt um þá[8]. Þat skildu þeir, at sumir vildu, at þeir væri drepnir þegar[9], en sumir vildu, at [þeim væri[10] skipt [á vistir[11], ok væri þeir[12] þjáðir. Ok er þetta var kært[13], sá þeir, hvar reið flokkr mikill[14], ok var þar borit merki í flokkinum. Þóttust þeir þá[15] vita, at [þar mundi vera höfðingi í flokki þeim[16], [en er flokkr þessi kom[17] þángat[18] at, sá þeir, at undir merkinu[19] reið maðr, mikill ok garpligr[20], ok var þá mjök á efra aldri[21], ok hvítr fyrir hærum. Allir menn, þeir er[22] þar voru fyri, [hneigðu þessum[23] manni, ok fögnuðu sem [þeir kunnu[24]; [fundu þeir þat[25], at[26] [þá var þángat[27] skotit öllum ráðum[28] ok[29] atkvæðum [um þeirra

[1]) skamma, *W, D.* [2]) á, *till. W, D.* [3]) þeir, *Tr, R.* [4]) *fra [udel. Tr, Ra, β.* [5]) *udel. W.* [6]) bundu, *Tr, R, L;* voru þeir i bönd færðir, *W, K.* [7]) keyrðir, *W;* síðan, *till. Tr, R, L.* [8]) *udel. Tr.* [9]) *till. W, D.* [10]) þeir væri hafðir á land upp ok, *at man bragte dem op paa Landet, E.* [11]) með þeim, *blandt dem (Indbyggerne) W, D.* [12]) *till. Tr, R, L, W.* [13]) borit, *fremført, W.* [14]) manna, *Tr, R, L, W.* [15]) *till. R, L.* [16]) *saal. ogsaa Ra, L, F, M;* at h. nokkur var í flokkinum, *R, β; fra [udel. Tr, W.* [17]) ok er flokk þenna bar, *Tr, R, L, W, M.* [18]) *udel. W.* [19]) merkjum, *Fanerne, D, W.* [20]) göfugligr, *af ærværdigt (ædelt, prægtigt) Udseende, G, F.* [21]) aldr, *Tr, R, L.* [22]) at,

Hav. De fik der en god Havn, og da de havde været en kort Tid ved Landet, kom Folk dertil, hvor de vare. De kjendte intet Menneske deriblandt, men det forekom dem snarest, at de talte Irsk[30]. Snart samledes til dem en saa stor Mængde Mennesker, at de udgjorde adskillige Hundrede i Tallet. Disse Mænd foretoge sig et Angreb paa dem, toge fat paa dem alle, bandt dem og dreve dem op paa Landet. Der bleve de förte hen til et Möde, og Dom skulde der fældes over dem. De forstode saa meget, at nogle vilde at de skulde dræbes strax, men andre, at man skulde fordele dem omkring til Ophold (blandt Indbyggerne) og holde dem i Trældom[31]. Medens dette blev forhandlet, saae de, hvor der red en stor Flok, i hvilken et Banner blev baaret[32]. Deraf troede de at kunne vide, at en Hövding befandt sig i den Flok. Da denne Flok kom derhen, saae de at en stor og drabelig Mand red under Banneret[33]; han lod til at være temmelig höialdrende, og hans Haar vare af den Aarsag blevne ganske hvide. Alle, som vare der tilstede, böiede sig for denne Mand, og modtoge ham saa vel, som de kunde. De mærkede, at man da strax henskjöd alle Raad og Bestemmelser om deres Sag til hans Afgjörelse. Derefter sendte den

---

W. [23]) hnigu þeim, *Tr, R, L, W;* hnigu at þeim, *holdt sig til dem, H.* [24]) herra sínum, *Tr, R;* honum sem herra, *W, D, P.* [25]) þá brátt, *da strax til, Tr, R, L.* [26]) *fra [udel. W.* [27]) þángat var, *Tr.* [28]) *saal. Tr, R, L;* málum, *C; udel. W.* [29]) *udel. W.*

mál[1], er hann var. Síðan sendi [hinn aldræn maðr eptir þeim Guðleifi, ok er þeir komu fyr þenna mann[3], mælti hann til þeirra á norrænu, ok spurði, hvaðan þeir væri af löndum. Þeir sögðu hónum, at þeir væri flestir íslenzkir. Þessi maðr spurði, hverir þeir væri, [er íslenzkir voru. Guðleifr sagði, at hann var íslenzkr; kvaddi hann þenna inn gamla mann[4], en hann tók [því vel[5], ok spurði, hvaðan [af Íslandi hann[6] væri[7], [ok sagði Guðleifr[8], at hann væri[9] úr hèraði því er heitir Borgarfjörðr[10]. [Þá spurði hann, hvaðan úr Borgarfirði hann væri, en Guðleifr sagði sem var[11]. Eptir þetta spurði [þessi maðr nær[12] [eptir hverjum hinna stærri manna[13] or Borgarfirði eða[14] Breiðafirði. Ok er þeir [töluðu þetta[15], spurði hann [vandliga eptir öllum lutum, fyrst[16] at[17] Snorra goða ok at Þuríði [frá Fróðá[18], systur hans, ok[19] mest at Kjartani [syni hennar[21] [er þá var þar bóndi [Landsmenn kölluðu[23] í [öðrum stað[24], at nokkurt ráð skyldi göra fyri skipsögninni[25]. Eptir þat gá

[1]) efni, *M; fra [udel. Tr, R, L.* [2]) *saal. W, D;* aldraði, *fr.* þessi, *Tr, R, L.* [3]) þar, *W.* [4]) *fra [* þessir íslenzku (... íslendu, *Ra, L* (hinir íslenzku, *W)* menn, gekk Guðlaugr þá fyri þenna mann ok kvaddi hann virðuliga, *disse islandske Mænd? Gudlög gik da frem for denne Mand, og hilste ham ærbödig, Ra, β; for Ordene:* fyri þ. m. *har Tr, W blot* fram; virðuliga *udel. W.* [5]) vel kveðju þeirra, *W.* [6]) þeir, *de, Tr, R.* [7]) *fra [* hann væri ættaðr, *hvorfra han nedstammede, W.* [8]) *till Rβ, L.* *fra [* hann sagðist vera, *W.* [10]) *fra [* hann sagði: úr Borgarfirði, ok þeir svå fleiri, *han sagde, fra Borgarfjorden, ligesom flere af dem, E;* þeir sögðu: úr Borgarfirði, *de sagde: fra Borgarfjorden, Tr, R, β, L.* *I Ra, L ere Ordene meget urigtig*

samme bedagede Mand Bud efter Gudleif og hans Skibsfolk. Da de kom frem for denne Mand, talte han til dem paa Nordisk[34], og spurgte fra hvilke Lande de vare. De svarede ham, at de fleste blandt dem vare Islændere. Manden spurgte, hvilke af dem der vare Islandske. Gudleif svarede, at han var en Islænder; han hilste da Oldingen, men denne modtog hans Hilsen venlig, og spurgte, hvorfra i Island han egentlig var? Gudleif svarede, at han var fra det Herred, som kaldtes Borgarfjord. Da spurgte han: fra hvilket Sted i Borgarfjorden han var? og Gudleif fortalte det rigtig. Derpaa spurgte denne Mand næsten efter enhver af de större Mænd i Borgarfjorden eller Bredefjorden. Og i det de talte herom, spurgte han nöiagtig, i alle Henseender, först om Snorre Gode og hans Söster Thuride fra Frodaa, og (dernæst) mest om Kjartan, hendes Sön, som da var Huusbonde der. Landets Indbyggere raabte, paa den anden Side, at man skulde fatte en endelig Beslutning om Skibsmandskabet. Derefter gik den-

omsatte. [11]) *fra [udel. Tr, R, L.* [12]) *fra [* hann vandliga, *spurgte han nöiagtig, Tr.* [13]) *fra [* at öllum hinum stærstum mönnum, *alle de störste Mænd, W, N, P;* at sérhverjum hinna stærri manna, *J, M, O, Tr, R.* [14]) ok, *og, Tr, R.* [15]) átta þetta at tala, *W.* [16]) *udel. Tr, R, L, W.* [17]) eptir, *Tr, R, L.* [18]) *udel. W.* [19]) hann spurði vandliga eptir öllum lutum frá Fróðá, ok, *han spurgte nöiagtig om alle Ting fra Frodaa, og till. Tr, R;* e. ö. l. *udel. W.* [20]) sveininum, *till. Tr, R, L, W.* [21]) *udel. Tr, R, L.* [22]) *saal. W;* er þ. v. b. at Fróðá, *Tr, R, L.* [23]) menn höfðu viðleitni, *Man (Folk, Mændene) forsögte, M, F.* [24]) öðru lagi, *W, D.* [25]) skipshöfninni, *Tr, R, L;* skipsögunni, *D.*

þessi [maðr hinn mikli í braut[1] frá þeim, ok nefndi með sèr[2] XII menn af sínum mönnum, ok sátu þeir lánga stund[3] á tali[4]. [Eptir þat[5] gengu þeir til mannfundarins[6], ok þá [mælti sá hinn mikli maðr til þeirra Guðleifs[7]: [vèr landsmenn höfum[8] [talazt við nokkut um mál yðvart[9], ok hafa landsmenn nú gefit þat[10] [í vald mitt[11], en ek vil nú gefa yðr fararleyfi þángat[12], sem þèr vilið[13] fara[14], en þótt yðr þyki nú[15] mjök[16] á liðit sumarit, þá vil ek [þat ráð gefa[17] yðr, at þèr [leitit í braut[18] hèðan snarliga[19], því at hèr er fólk ótryggt[20] ok íllt viðreignar, en þeim þykja áðr brotin lög á sèr. Guðleifr svarar: hvat skulum vèr til segja, [ef oss verðr auðit at koma til [áttjarða vârra[21], hverr oss hafi [gefit frelsi þetta[22]? Hann svarar: þar[23] man ek yðr ekki af[24] segja, því at ek ann eigi þess frændum mínum eða[25] fóstbræðrum, at þeir hafi híngat þvílíka[26] ferð, sem þèr mundut[27] hafa, ef þèr nytit eigi mín við, en nú er svâ komit aldri mínum, [sagði hann[28], at þess[29] er á aungri stundu örvænt, [at ellinn stígi[30] yfir [höfuð mèr[31], en [þótt ek

---

[1]) mikli maðr brott, *Tr, R, L*; hinn m. m. á burt, *W*. [2]) *udel. Tr.* [3]) hríð, *Tr, R, L, W, M*. [4]) einmæli, *afsides Samtale*, *W, D, N, K, P*. [5]) en er þat þraut, *da den var forbi*, *W, D, N, K, P*. [6]) fundarins, *Mödet*, *W*; mannfjöldans, *Mængden, Folkehoben*, *E*. [7]) þá tók sá h. m. m. til orða, *W*. [8]) hèr b. v. l., *her o. s. v.*, *W*. [9]) talat nokkut yðart mál, *Tr, Ra, β*; talat um hagi yðra, *W, D, K*. [10]) *saal. Tr, R*; mál yðvart, *C, W*. [11]) á mitt vald, *Tr, W*. [12]) þannig, *W*. [13]) nú, *nu, till. Tr, R, β*. [14]) *udel. W*. [15]) *udel. W*. [16]) *udel. M, F*. [17]) þó ráða, *Tr, R, β*; þ. þat r., *Ra, L*; þat ráða, *W*. [18]) látit á brott, *drager*

ne store Mand bort fra dem, og udnævnte, med sig, 12 af sine Mænd[36], hvorpaa de tilbragte en lang Tid med Samtaler. Dernæst gik de til Folkemödet, og da sagde den store Mand til Gudleif og hans Fölge: Vi Landets Indbyggere have forhandlet adskilligt mellem os om eders Sag, og have Landets Mænd nu voldgivet den til mig, og jeg vil da give eder Tilladelse til at reise, hvorhen I vil, men skjönt I synes at det nu er meget langt ud paa Sommeren, vil jeg dog give eder det Raad, at I söger at komme snart bort herfra, thi Folkene her ere utroe og vanskelige at omgaaes, men tykkes allerede at man har gjort Brud paa Loven til deres Skade. Gudleif svarede: hvad skulle vi, hvis Skjæbnen forunder os at komme til vore Fædreneegne, vel sige derom, hvo der har givet os denne Frihed? Han svarede: Derom vil jeg ikke fortælle eder noget, thi jeg önsker ikke mine Frænder eller Fostbrödre en saadan Reise hertil, som I vilde have gjort, hvis I ikke, for min Skyld, vare slupne bedre herfra, men nu er jeg allerede paa den Alder, sagde han, at det jo kan ventes hver Time, at Alderdommen lægger mig i Graven, men om jeg lever en Stund her-

bort, *Tr*, *R*, *L*. 19) *till. G*, *M*, *O*. 20) útrútt, *Tr*, *R*, *L*, *W*. 21) ættjarða vorra, *Tr*, *R*, *L*; ættjarðar vorrar, *B*; á ættjörð vora, *J*; *fra næstforrige* [þá er vèr komum til vårs lands, ef þess verðr auðit, *naar vi komme til vort Land, hvis Skjæbnen forunder det*, *W*. 22) frelsi gefit, *Tr*, *R*, *L*, *W*. 23) þat, *Tr*, *R*, *L*, *W*. 24) *udel. Tr*, *R*, *L*, *W*. 25) ok, *Tr*, *R*, *L*, *W*. 26) slika, *W*. 27) haft, *till. Tr*, *L*, *W*. 28) *udel. W*. 29) þat, *Tr*. 30) *fra* [nær elli stigr, *Tr*, *R*, *L*. 31) *fra* [mik, *W*, *D*.

lifa[1] enn um stund[2], þá eru hèr [á landi enn[4] ríkari menn aðrir[5] en ek, [þeir er[6] lítinn frið munu[7] gefa[8] útlendum mönnum, [ef koma[9], þótt þeir sè eigi [hèr nú nálægir[10], sem þèr erut at komnir. Síðan lèt hann[11] búa skipit með þeim, ok [var þar við, til þess er byrr kom, sá er þeim var hagstæðr[12] út at taka. En áðr þeir [Guðleifr skildu, tók[13] þessi maðr gullhríng[14] af hendi sèr, ok fèkk í hendr Guðleifi, ok þarmeð gott sverð. Síðan mælti hann til Guðleifs: ef þèr verðr auðit [at koma[15] til Íslands[16], þá skalt þú færa sverð þetta Kjartani bónda at Fróðá, en hrínginn Þuríði [móður hans[17]. [Guðleifr sagði: hvat skal ek til segja[18], hverr þeim sendi [gripi þessa[19]? Hann svarar: seg [þat sem satt er[20], sá sendi[21] er[22] meiri vin var[23] húsfreyjunnar[24] at Fróðá, en goðans at Helgafelli, bróður hennar. En ef nokkur [maðr[25] þykist[26] vita[27], hverr [þessa gripi hefir átta[28], þá seg þau mín orð, at ek banna hverjum manni [at leita á minn fund[29], því [at þat er in mesta úfæra[30], nema mönnum[31] takist [þann

---

[1]) *saal. ogs. W, M;* þó at ek lifi, *Ra, L;* þ. e. l., *Tr, R, β.* [2]) stundar sakir, *Tr, R;* hríð, *W.* [3]) *till. Tr, Ra, β, L, W, M, F.* [4]) *udel. Tr, R, L, W.* [5]) *udel. Tr, R, L, W.* [6]) sem, *Tr, R, β;* at, *Ra, L.* [7]) mundu, *M.* [8]) *har manglet i W;* unna, *unde, D, F;* bjóða, *byde, P, Q.* [9]) *udel. Tr;* ef hèr kunna at koma, *W, D, F.* [10]) híngat n., *Tr, R, L;* nú híngat nær, *W, D, K;* hèr nú nær, *P o. fl;* híngat kvaddir, *kaldte hid, J.* [11]) þessi maðr, *Tr, R.* [12]) hagstaðr, *Tr;* hægt út at taka, *F, G, M; fra [* því næst rann byrr af landi, sá er þeim var góðr, *lige derefter kom en Bör (Medvind) fra Landet, som var god for dem, W, K, P.* [13]) skildust, dró, *W.* [14]) hríng, *W.* [15]) *udel. W.* [16]) fóstrjarðar þinnar, *dit Födeland, Tr, R, L.* [17]) húsfreyunni at

efter, saa ere der dog her i Landet mægtigere Mænd end jeg, som kun ville unde udenlandske Mænd, hvis de komme hertil, en ringe Skaansel, skjönt de nu ikke ere nærværende her, hvor I ere komne til Kysten. Derefter lod han Skibet udruste med dem, og var selv tilstede, indtil den Bör kom paa, som var bekvem for dem til at gaae ud af Havnen med. Men förend Gudleif og han skiltes fra hinanden, trak denne Mand en Guldring af sin Haand og overgav den til Gudleif, tilligemed et godt Sværd. Derpaa sagde han til Gudleif: hvis det vorder dig beskjæret at komme til Island, da skal du overbringe dette Sværd til Bonden Kjartan paa Frodaa, men Ringen til hans Moder Thuride. Gudleif sagde: Hvad skal jeg da sige derom, hvem der sender dem disse Kostbarheder? Han svarede: Siig det som sandt er, at den sendte dem, som var en bedre Ven af Huusmoderen paa Frodaa, end af Goden paa Helgafell, hendes Broder. Men hvis noget Menneske troer at vide, hvo der har eiet disse Kostbarheder, saa siig disse mine Ord, at jeg forbyder enhver, at drage herhen til mig, thi det lader sig aldeles ikke udföre,

Fróðá, *M.* [18]) *fra* [hvat skal ek segja, sagði Guðleifr, *W.* [19]) þessa gripi, *Tr, R, L*; gersemar þessar, *W, D.* [20]) *till. W, F, P.* [21]) *udel. W.* [22]) at, *Ra, L.* [23]) *udel. W.* [24]) *saal. Tr, L*; húspreyunnar, *W*; hustrúarinnar, *C.* [25]) *udel. Tr, R, L, W, M.* [26]) þar af, *till. Tr, R, L.* [27]) ráða, *W, D*; *fra* [vill vita eðr forvitnast eptir, *vil vide eller söge at udforske, E.* [28]) gripina, *N*; átt, *W.* [29]) á minn fund at fara, *Tr, R, L.* [30]) úkunnigum mönnum, *for ubekjendte Folk, till. M, G*; *fra* [hèr er hinn mesti ófriðr, *fordi her er den störste Ufred, Tr, R, L.* [31]) þeim, *Tr, R, L*; *udel. W.*

veg[1] giptusamliga um landtöku, sem þèr[2] hefir tekizt, en hèr er land [vítt ok[3] illt til hafna, en allstaðar[4] ráðinn ófriðr útlendum mönnum, nema svâ [berist at[5], sem nú hefir yðr[6] orðit[7]. [Eptir þetta[8] [lètu þeir[9] Guðleifr í haf, ok tóku Írland síð[10] um haustit, ok voru þar[11] í Dýflinni um vetrinn. En um sumarit eptir[12] sigldu þeir til Íslands, ok færði Guðleifr þá af höndum [gripi þessa[13], ok [hafa menn[14] þat fyri satt, at þessi maðr hafi[15] verit Björn Breiðvíkingakappi, en engi [sannindi önnur hafa menn [til þess, en þessi, sem[16] nú voru sögð[17].

[1]) *udel. W.* [2]) yðr, *Tr, R, L, W.* [3]) *saal. ogs. W, D, F, M, N, K, P; udel. Tr, R, L.* [4]) hvervetna, *D, F, P;* hvarvitna, *W.* [5]) beri til, *Tr, R;* takist, *W.* [6]) *udel. Tr.* [7]) *fra [* hèr, *W.* [8]) þat, *Tr.* [9]) skildu þeir; lèt, *skiltes de ad o. s. v., Tr, R, L.* [10]) síðan, *siden, Tr; udel. W.* [11]) *till. W.* [12]) *udel. Tr, R, L.* [13]) gripina, *Tr, R, L.* [14]) höfðu allir, *alle antoge, Tr, Ra, β, L, M, F.* [15]) hafði, *Tr.* [16]) *fra sidste [* spurt til hans, nema þau er (sem) *spurgt om ham, undtagen de, Tr, R, G, M, F.* [17]) *fra næstforrige [* annr (annar); önnr sannindi hafa menn eigi spurt

ANMÆRKNINGER.

[1]) See om dem ovenfor S. 569.

[2]) Orm den Smalle kom fra Udlandet til Frodaas Udlöb, og boede nogle Aar paa Brimilsvalle (*Brimilsvöllum*), indtil han fordrev Olaf Belg fra Olafsvig og satte sig i Besiddelse af en stor, tildeels ham tilhörende Landstrækning, og opslog da sin Bopæl paa Frodaa. Jfr. Landnama 2 Parts 9 og 27 Cap.

[3]) Med Thuride Asbrandsdatter havde Thorbjörn havt 4 Börn, som opregnes i Landnamas ældste Text (*l. c.*) Sönnerne have der de samme Navne, men der tilföies en Datter, Thorgerde, gift med Önund Sjone, den berömte Kor-

med mindre det gaaer Folk saa særdeles heldig med Landingsstedet, som det har gaaet eder, thi dette Land har en stor Udstrækning men faa gode Havne[36], hvorimod der allevegne er bestemt en ufredelig Behandling for udenlandske Mænd, undtagen det kunde træffe sig saa, som Tilfældet nu er blevet med eder. Derefter gik Gudleif og hans Skibsfolk tilsöes, og kom til Irland sildig i Efteraaret, samt tilbragte der Vinteren i Dublin. Den næste Sommer derefter seilede de til Island, hvor Gudleif overbragte (Vedkommende) disse Kostbarheder. Folk antoge det for vist, at denne Mand har været Björn, Breidvikingernes Kæmpe, endskjönt man ikke har andre sikkre Efterretninger derom end disse, som nu ere fortalte[37].

til hans, nema þessi *o. s. v. (Björn Bredevigskæmpe men ingen) anden; ingen andre sande (visse) Efterretninger have Folk spurgt om ham, paa disse nær v. s. v., L*; ok eigi vita menn neitt af honum at segja, annat en þetta, *og Folk vide ikke noget andet at sige om ham, end dette, till. P, Q.*

maks Morfader. Den mærkeligste blandt dem synes at have været Ketil Kappe (Kæmpe), som opholdt sig udenlands, da hans Fader blev dræbt, og har da rimeligviis været voxen, ligesom vi af Eyrbyggja vide, at hans Broder Hallstein var; see dens 18de Capitel. Det er da urigtigt, hvad Landnamas Hovedtext i de to sidste Udgaver melder, at Ketil var Thuride Börksdatters Sön.

[4]) Thorbjörn blev ombragt af Thoraren Svarte fra Mafalid; jfr. Landnama 2 P. 9 Cap. (i den ældste Text). Da Snorre Gode paatalte Thorbjörns Drab, understöttede Arnkel Gode (sin Söstersön) Drabsmanden; da opstod först det

Fjendskab mellem dem, som endelig blev Aarsag til Ar-
kels Död. Jfr. ovenfor S. 554, 584, 592, 618 o. fl. 6H...

[5]) Björns hyppige Besög paa Frodaa foranledigedes ...
vel först derved, at Thorbjörn, som ovenmeldt, for...
havde været gift med hans Söster.

[6]) Her fölge vi de to Membranfragmenter, som e...
haves, samt den Wolfenbüttelske Codex. Ellers ...
Thorodd at have været fra Medalfellsstranden: det ...
rende Bardestrands Syssel; see S. 740 Var. 5.

[7]) Det er uvist, naar Jarlen Sigurd Lödverssön (...
af Thorfinn den 1ste (see ovenfor S. 354, 448), der ...
förste Afdeling af Orkneyingasaga omtales som en ...
Krigshelt og vældig Erobrer, kom til Regjeringen, ...
han regjerede længe, og faldt i Irland Aar 1013.

[8]) Membranen *C* (o. fl.) har her mærkelige Tillæg, ...
i Forbindelse med Hovedtexten, vise at Skriftsagnet ...
hoved er taget af Sagnkvad eller fortællende Vers ...
ljóð), der omtrentlig have havt denne Form:

Görðist Þóroddr	*var hann forsjáll*
góðr bóndi,	*ok framsýninn,*
var hann skilríkr	*hugþekkr öllum*
ok skynsamr,	*heraðs mönnum.*

[9]) Oversættelsen grunder sig paa fölgende prosais...
skrivning: *Gullsstrengsstoð! grand fæ ek stundum; vi...*
vilja þenna dag lengstan, í miðli viðar ok blás; ...
armlinns þella! tegumst sjálfr at drekka, í aptan, er...
ar opt horfinnar gleði. Man kan og læse: *Gullst...*
strengs grand o. s. v., men dette giver i Hovedæmnet ...
selvsamme Mening.

[10]) Her og paa flere Steder udtrykker den Wolfen...
telske Codex Samtalerne (m. m.) mere i dialogisk Form ...
den Resenske, hvorved de oprindelige Fortællingsvers ...
de mere i Öinene; derfor have vi her i Var. men ...

stedse, for at undgaae Vidtlöftighed, anført en saadan Pröve, der först synes at have været saaledes affattet:

Stóð upp Ásbrandr *hvi ertu, Biörn!*
til stofu hann gekk, *blóðigr svá?*
ok hunn þat orða *eðr hafi þið*
alls fyrst um kvað: *Þóroddr fundizt?*

o. s. v. Synderlig nok synes Skjaldenes kunstigere Viser, ubekjendte for de eddiske Fortællingssanges Forfattere, i hin sildigere Periode at have pleiet at indflikkes i de simple fortællende Kvad, omtrent som Arier i vore Operaers Recitativer. Disse beholdt de fleste Sagaskrivere tilsidst, som et Slags poetiske Kunststykker, i det de paraphraserede Almuekvadene, der vel og tit neppe kunde optegnes hele, men havde, ligesom Volsungdigtene o. fl. betydelige Huller, der nödvendig maatte udfyldes med Prosa, samt tillige ofte vrimlede af Varianter.

[11]) Oversættelsen er her grundet paa fölgende Omskrivning: *Munat hraustum hríðar-hyr-lesti at stríða mér; heldr hefi ek valdit vígi Viðleggs tveggja sona; sem viðbálkar valdr geymi faldabil með volki, eðr deigum dalsvegi at kaupa draupnis skatt.* Originalens sidste Linier sigte uden Tvivl til Thorodds Tilnavn (*skattkaupandi*) og Draupner (ellers vel bekjendt af Edda som Odins vidunderlig gulddryppende Ring eller Smykke) staaer her vel i en tvetydig Mening.

[12]) Saaledes skrives dette Ord, (ellers udtalt som Hansel) etymologisk rigtig i Videnskabernes Selskabs store danske Ordbog, hvor det dog kun udledes fra Angelsaxisk, Engelsk eller Hollandsk. I Molbechs Ordbog udledes det riggtigst af det Islandske, vor Texts *handsal,* samt *handselja* (ogsaa *handsala*) afhænde, m. m.

[13]) Om Palnatoke, Jomsborg (i Pommern), Jomsvikingerne i hans Tid og deres Love m. m. findes de fuldstændigste Underretninger i de af det Kongl. Nordiske Old-

skrift-Selskab udgivne *Fornmanna-Sögur*, 11te Bind, med til-hörende dansk Oversættelse (ogsaa særskilt udgivet un-Navn af Jomsvikingasaga og Knytlinga) Khavn 1829, 8.

14) Om Styrbjörn den Stærke haves en særskilt gamle Fortælling, udgivet i *Fornmanna-Sögur* 5te Bind (med til-hörende dansk Oversættelse).

15) Omtrentlig i Aaret 996.

16) Dette Folkemöde var formodentlig en höitidelig Fo-samling i Anledning af Midsommersfesten eller Sommer-hverv (svarende til Julen ved Vintersolhverv) siden i de christelige Tid forvandlet til St. Hans Dag (ogsaa da i tre nordiske Riger m. fl., kaldet Midsommer). Stedsnav-net: Höibrinkene *(Haugabrekkur)* hentyder paa et S-hvor der enten vare Thinghöie eller Begravelseshöie, m-ogsaa forenede til begge Bestemmelser.

17) Visens prosaiske Omskrivning er denne: *Sá ek v-runnr, ægiligr i augum, iðgliki likr mér, rann i run-fenris brunni; þó láta eigi [láta þeigi] þrjótar þat barn til sinn föður, vita hlunnshleypirastar-hesta marnar.*

18) Textens Omskrivning: *þá mun in mjófa aðal-þöll, (fannhvit faldafold unni mér), sanna Þórodds get-áttgöfug auðbrik ætti sonu, lika mer; enn em ek gj-gjálfrelda gunnar.*

19) Omskrivning: *Sú hafleygjar hlýn, er berr* [*ferr*] *til mundit (mundi at) hyggja vel um minu raði i bergi -en ef ölduelldnjórunn vissi mik, hafviggs hirðiþoll, liggja kalinn i steinahelli*; eller og *ef ein ö. e. n.* (den enlige af sin Elsker forladte Kvinde) o. s. v.

20) Omskrivning: *Ek skar austan silda (ok) svana sùðum með hlaðit flaust, því at gæi-brúðr leiddi au-austan; viglundr gat, nú um stund, viða vasbúð; bygg-hugfullr hingat helli, fyri konu bing.*

21) Ordet *dægr* er vel her saaledes taget i sin sædvanlig-ste Betydning.

[22]) Ordenes Orden i denne Vise er saa naturlig og vel forstaaelig, at ingen videre Omskrivning af den behöves.

[23]) Nemlig Forliget mellem Steindor af Eyre og Snorre Gode; see ovenfor S. 716.

[24]) De udförligste Efterretninger om den udmærkede Helt, Gunnar af Hlidarenda (i det nuværende Rangaavallesyssel, Islands Sönderamt) findes i Njála, om hans Fald især i dens 77de og 78de Capitel. Der opgives ikke Antallet af de Mænd, som sidst overfaldt Gunnar, men det berettes kun at han dræbte 2 og saarede andre 16 af dem. Den Bemærkning, som her tilskrives Geir Gode, tillægges i Njala hans Bundsforvandt Gissur Hvide. Jfr. Landn. 5 P. 5 Cap. Denne Begivenhed havde tildraget sig omtrent 993 eller 6 Aar förend Björns og Snorres sidste Ankomst.

[25]) Gudlög den Rige var en Sön af Thormod Gode, som udvandrede fra Vors i Norge; han udvidede sin Faders Landnam, i det nuværende Myre-Syssel, og boede paa Borgarholt ved Strömfjorden. See Landnamas 1 P. 19 og 2 P. 6 Capitel, hvor Sturlungernes Herkomst fra hans Sön Thorfinn ogsaa udvikles.

[26]) Dette fortælles saaledes lidet udförligere paa det sidst anförte Sted af Landnama: *Guðleifr er átti annan knör* [*annat skip*] *en annan* [*annat*] *Þórólfr, son Lopts hins gamla af Eyrarbakka, þá er þeir börðust við Gyrð jarl Sigvaldason i Meðalfararsundi, ok héldu fé sinu; þar um orti Guðleifr Gyrðs visur;* „Gudleif, som eiede en Knör (Skib) men Thorolf, en Sön af Lopt den Gamle, fra Örebak, den anden, da de sloges med Jarlen Gyrd Sigvaldsön i Middelfartssund (det lille Belt) og beholdt deres Gods" — (hvilket Jarlen da har havt i Sinde at bemægtige sig). „Derom digtede Gudleif de saakaldte Gyrds-Viser." Dette nu ellers ubekjendte Digt kaldes Glodisvise, uden Tvivl ved en Trykfeil, i Suhms Historie af Danmark III, 785, hvor kun Landnáma, men ikke Eyrbyggja, med Hensyn til Jarlen eller

Jarlssönnen Gyrd, er bleven paaberaabt. At Thorolf Loptsön ellers især har faret mellem Norge og Örebak, hans Hjemstavn, vises af Njalas 120de og 140de Capitel.

27) Kort för Columbus's fölgerige Opdagelse af Amerika, dreves og Skibe af Storme mod dets Kyster, i den samme Retning, fra det vestlige Irland. Den Cours, som Columbus selv tog paa sin förste Reise, var ei heller meget forskjellig herfra; da han selv havde været i Island, er det höist sandsynligt, at han der har lært at kjende Islændernes gamle Beretninger om Gudleifs o. fl. Reiser til Amerika; see Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed 2 B. S. 25, 113, 127 o. fl. Mere herom i nærværende Værks 3 Deel. Kun bemærke vi forelöbig, at de Skibe, med hvilke Columbus foretog sin Opdagelsesreise, ingenlunde vare store, men tillige, for det meste, af samme Indretning som de nordiske i det 11te, 12te og 13de Aarhundrede.

28) Mærkelig nok grebe Columbus og hans Folk, i det samme Tilfælde, paa samme Hav, til det selvsamme Middel. Baade Gudleif og han bekjendte sig og til den samme, nemlig den katholske Religion.

29) Sandsynligviis var det Kysten af Florida med tilgrændsende Lande. Herom mere i nærværende Værks 3die Deel.

30) Formodentligt meente man da, at den Egn, hvortil Gudleif og hans Folk kom, var en Deel af det amerikanske saakaldte store Irland. See ovenfor S. 154, 163-166, 436-38.

31) Denne Beretning, om de indfödte Amerikaneres Behandling mod Skibbrudne, stemmer ganske overeens med den, som vi vide at de sædvanligst have brugt, efter Americas fuldstændige Opdagelse.

32) Jfr. ovenfor S. 163, 436, hvor de „Stænger hvorved Flige vare fæstede," i de eskimoiske Börns Beretninger

vistnok betegne Bannere eller Faner, hvilke vi og vide at de amerikanske Vilde i nyere Tider have brugt.

[33]) P. E. Müller, som i Saga-Bibliotheket I, 194, erklærer nærværende Fortælling, i Hovedsagen, at bære Sanddruhedens Præg, tilföier Fölgende, med Hensyn til denne dens Post: „At Björn kom ridende til Strandbredden kunde være et af Sagaskrivernes sædvanlige Tillæg, der ikke tage i Betænkning at udmale de enkelte Omstændigheder, eftersom de ansee det rimeligt for at gjöre Sagen anskueligere." Dog beretter Sagaskriveren ikke, som ellers ofte er Tilfældet, at Björn steg af Hesten, der overhoved slet ikke ommeldes. Vi kunne og bemærke, at a) Ordet *ríða* i det Oldnordiske har flere Betydninger end den ommeldte danske, (som mangle i Haldorsens islandske Ordbog, men udvikles i Glossarierne til Njala, S. 757 og den ældre Edda II, 758, 761), nemlig overhoved at fare frem, bevæges, bæres i det Höie, eller höiere end Mennesker sædvanlig staae eller gaae, f. Ex. ved at kjöre paa en Vogn, bæres i en Bærestol, hvilket sidste her virkelig maa (formedelst Björns höie Alder, og tillige hans store Anseelse eller Værdighed) antages at have været Tilfældet, skjönt det vel er muligt at Heste, med Ares, Björns eller de America da besögende Irlænderes Skibe kunne tilfældigviis være blevne bragte til denne Kyst, men dog have der været meget sjeldne, saa at Racen snart var uddöd.

[34]) Nemlig i det da over hele Norden (Danmark, Sverrig, Norge og Island) gængse Sprog, skjönt man i senere Tider, da det Danske begyndte at afvige derfra, især ved tydsk Indflydelse, ved den Benævnelse mest forstod det Norske, og endelig, da dette og i Skrift og Tale var blevet dansk, det Islandske, som endnu beholder Oldsprogets Bygning og fleste almindelige Ord.

[35]) En saadan Raadsforsamling passer ganske til de amerikanske Vildes Skikke; saavel mange blandt dem, som

Nordboerne overhoved, lagde stor Vægt paa 12 Tallet, m.:
Hensyn til et saadant antaget Antal af styrende Gud:

[16]) Den Mening kan og tillægges disse Ord, at Land:
Havne vare vanskelige at söge for Ubekjendte.

[17]) Heraf kan man med P. E. Müller (l. c.) slutte
flere Efterretninger om denne Gudleifs Reise have i h:
Tid været i Omlöb i Island. Det er stor Skade at Sag-
skriveren ikke har meddeelt dem, men han havde eger:
kun den Hensigt at optegne de Efterretninger om sin E
Björn, som han ansaae for at være troværdige.

BEMÆRKNINGER, VEDKOMMENDE GRÖN-LANDS OG AMERIKAS FÖRSTE OPDAGER: OG BEBOERES SLÆGTREGISTRE,

FORSAAVIDT DE HÖRE TIL VÆRKETS FÖRSTE BIN:

A.) Gunbjörn Ulfsön, som (formodentlig sidst i :
9de Aarhundrede) först kom til Gunbjörnsskjærene, (:
Danells eller Graahs Öer; see ovenfor I, 71 o. f.) v:
Grönlands Östkyst, og saae dets Fastland, kan forsaa:
betragtes som Grönlands förste Opdager. Hans Stamta:
meddeles derfor her som Tab. 1. Sildigere udrustedes e
Skib fra Island med talrigt Mandskab, for at tage disse
Öer i Besiddelse. Blandt disse Udvandrede vare Thor:
og Sumarlide, Thorgeir Röds Sönner, hvis Herkomst :
anföre Tab. II. og Snæbjörn Galte, af Are Marsöns, L:
Eriksöns og Thorfinn Karlsefnes Slægt; see Tab. III.(b) D:
res onde Medreisendes, Rolf den Rödsandskes korte og li-
det mærkværdige Genealogie findes i Landnama's 2den Bog
26de Capitel.

B) Erik den Rödes, (henved 982) det egentlige, sildigere beboede Grönlands förste Opdagers Forfædre nævnes, forsaavidt de ere os bekjendte, herovenfor I, 172, 200, 356. Hans Hustrues og Börns Slægtregistre (hvorom noget ovenfor I, 174, 184, 202, 358, 450-451) anföres her Tab. III. (a), som ogsaa angaaer Are Marsön og (b) Thorfinn Karlssefne, især med Hensyn til deres Herkomst. Tillige vises Islands vigtige Historikeres, Are Frodes, Brand Sæmundsöns, Hauk Erlendsöns o. fl. Nedstammelse fra de sidstnævnte förste Opdagere og Undersögere af Amerika.

Thorfinn Karlsefnes Nedstammelse gjennem Thord paa Höfde fra den danske Konge Ragnar Lodbrôg udvikles i hans Saga her ovenfor I, 400; i de dertil hörende Anmærkninger S. 475-76 have vi henvist til forskjellige andre Sagaers Beretninger, efter hvilke denne Stamme endvidere troede at kunne udlede sin Herkomst fra Sverrigs og Ruslands ældste Kongeslægter, samt ellers, paa forskjellige Maader, fra de mythiske Aser, Volsunger, o. s. v., saa at hele Nordens ypperste Adel fordum troedes at være forenet i den. Vor Thorfinns Herkomst fra Ragnar Lodbrog antages for troværdig og udvikles som saadan af Hallenberg i hans Anmärkningar öfver Lagerbrings Svea-Rikes Historie (Stockholm 1819, 8) S. 270 o. f; jvfr. Geijer, Svearikes Häfdar I, 588-589, Bredsdorffs Sætninger, angaaende Regner Lodbrogs Levetid, med tilhörende Stamtavler, i Nord. Tidsskrift for Oldkyndighed, 1ste Bind og Petersens Danmarks Historie II, 411-412. Fuldt saa sandsynlige ere andre Slægtrækker, som kunne udledes af Sagaerne, fra Norges Fylkeskonger, hvilke vi (uden her at udvikle dem) have udregnet, som fra Kong Sölve den Gamle i Sollöer (tildeels gjennem Sverrigs Kongeæt) i 17de Led; fra Eystein Haardraade, Konge af Oplandene og Hedemarken, i 14de Led o. s. v. Thord paa Höfde var gift med Fridgerde, Datter af Kjarval, en irsk Konge. —

Om Thorfinns Hustrues, Gudrids, Herkomst, see ovenfor I, 356 o. f. samt 455-56. Udförlige Stamtavler over dette Ægtepars, især dets i Amerika födte Söns, Snorre's Afkom, fortsatte lige til vore Dage, skulle fölge med Værkets 2det Bind; her meddele vi dets förste Led, men derved maa bemærkes en besynderlig Uovereensstemmelse mellem Erik den Rödes og Thorfinn Karlsefnes Sagaer. Den förstmeldte angiver (see I, 256) Snorres Datter Hallfride som Moder til Runolf, Biskop Thorlaks Fader; dette er muelig en blot Skriverfeil: *móðir*, istedenfor *kona*, Hustru, der vel vilde stemme overeens med de övrige gode Kildeskrifter, som Are Frodes Schedæ, 1ste Cap. (*Íslendinga-Sögur* I, 19), Thorfinn Karlsefnes Saga 15de Cap. (see I, 492) og et ypperligt af os opdaget genealogisk Pergaments-Brudstykke i den Arnæ-Magnæanske Haandskriftsamling, under Nr. 162 Folio, beskrevet her ovenfor II, 27. Dets Ord ere disse: *Móðir Þorláks biskups var Hallfríðr Snorradóttir, Karlsefnissonar, Þórðarsonar hesthöfða. Móðir Hallfríðar var Ingvildr Ulfheðinsdóttir Þorbjarnarsonar úr Goðdölum, Snorrasonar, Þórðarsonar. Móðir Snorra var Guðríðr Þorbjarnardóttir, Vífilssonar, Ketilssonar.* Her finde vi for förste Gang Snorre Thorfinnsöns Hustru nævnt, tilligemed hendes nærmeste Forfædre, samt Gudrids Bedstefader Vifils ellers ubekjendte Fader, rimeligviis en Sön af den ældre Vifil, som nu kun nævnes i Sagaerne; jfr. ovenfor I, 356, hvor det erfares, at noget er udfaldet eller blevet ulæseligt af det gamle Slægtregister, hvorved denne Forvirring er opstaaet. Dette nysopdagede Slægtregister fremstille vi, i Form af en Stamtavle, som Tab. IV[1].

[1]) Moderen Gudrids her meddeelte Slægtregister stemmer ellers overeens med Thorfinn Karlsefnes Saga, see I, 356, 362, 364. *Húngrvaka* (om hvilket Skrift og dets eneste Udgave vi

C) Islænderen Bjarne Herjulfsöns Herkomst er korteligbeskreven herovenfor I, 178, 208. Han kan ansees for Amerikas allerförste skandinaviske Opdager, paa samme Maade som Gunbjörn for Grönlands, da han nemlig saae forskjellige Dele af dets Kyster og Ölande, men kom dog ikke selv dertil.

D) Björn Asbrandsön, kaldet Bredevigskæmpe (*Breiðvíkingakappi*), især berömt udenfor Island som een af Jomsborgs Helte, under den danske Palnatoke, og af sin Deeltagelse i det store Slag paa Fyrisvalle i Sverrig, kan vistnok antages at være særdeles mærkelig for Amerikas Historie, da han, som med sit Skibsmandskab af Storm og Uveir var bleven fordreven dertil, opholdt sig der til sin Dödsdag, idet mindste henved 28 Aar (fra 999 til 1027)

---

kunne henvise til denne Hovedafdelings XXIde Stykkes Indledning) har i den trykte Text (10de Cap. S. 68) en meget tvetydig Angivelse af Snorre Thorfinsöns og Biskop Thorlak Runolfsöns Slægtskabsforhold, ved fölgende Ord: *Þorlákr Runólfsson, Þorlákssonar, Þórarinssonar, Þorkelssonar skotakolls ok sonar Hallfríðar Snorradóttur Karlssonar.* Heraf kan man, lige efter Ordene ikke udlede en anden Mening end den absurde: at Hallfride havde været Moder til Thoraren Thorkelsön, Biskoppens Oldefader; dette har Oversætteren enten overseet eller forbigaaet med Taushed, og da oversat, ligefrem i Overeensstemmelse med ellers bekjendte Data: *Thorlacus filius Runolfi .... matrem habuit Hallfridam, filiam Snorrii Karlis filii.* Denne Synsmaade har Thorkelin og fulgt i de Værket vedföiede Stamtavler, *Tab. I* (og kun forandret *Karl* til *Karlsefni* som her i Grunden er det samme abbrevierede Tilnavn). Endskjönt der ingen gammel Membran mere haves af *Húngrvaka*, have vi dog efterseet de ved Udgaven brugte 18 Papiirs-Haandskrifter, og fundet, at Udtrykket *sonar* ikke forekommer i en eneste af dem, men derimod i de fleste i dets Sted *sonr* eller *sonur;* de övrige udelade hele Ordet, og derved fremkommer i nærværende Tilfælde den samme Mening. Oversættelsen er da fuldkommen rigtig og vel overeensstemmende med Sandheden.

tildeels (eller i den Tid stedse) som de Indfödtes Hövd...
Han er vistnok födt i Island, men hans Herkomst er e...
nu, paa Faderen nær, aldeles ubekjendt. Det lidet v...
lers vide om hans nærmeste Slægt findes ovenfor I, 7...

E) Islænderen GUDLEIF GUDLÖGSÖN (Broder til Thor...
Snorre Sturlesöns, Sturla Thordsöns og de övrige St...
lungers Stamfader) kom tilfældigviis, henved 1027, med...
Skibsmandskab til det Land i Amerika, hvor Björn ...
brandsön da var Hövding, og slap kun ved hans Mag...
derfra tilbage. See ovenfor I, 768 o. f. Hans Stam...
(uddragen af Landnama) meddeles her som Tab. VI.

F) SNORRE THORBRANDSÖN var een af de störste og m...
berömte Helte, som bosatte sig i det gamle Grönland...
drog derfra til Amerika, hvor han mistede sin Sön Th...
brand i Kampen mod de indfödte Vilde. See ovenfor...
716. Hans Stamtavle findes her som Tab. V uddraget...
Landnama og Eyrbyggja.

STAMTAVLER.

TAB. I.

Hreiðar,
formodentlig en Nordmand.
|
Ulfr kráka (Krage)
|
Gunnbjörn Ulfsson
|
Haldór Gunnbjarnarson
|
Bersi Haldórsson
|
Þormóðr Kolbrunarskald,
berömt af sine Heltebedrifter paa Grönland.

TAB. II.

Björn reiðarsíða
formodentlig en Nordmand.
|
Oleifr lángháls
|
Arnbjörn
|
Þorbjörn,
Landnamsmand i Island.
|
Teitr (til Stafholt)
|
Einar Stafhyltingr
|
Þorgeir rauðr
|
- **Þorkell**
- **Sumarliði.**

TAB. III. (a)

Hrólfr paa Anit eller Am,
Hövding i Götland.
|
Björn ⌣ Hlíf Hrólfsdóttir
|
Eyvindr austmaðr ⌣ Rafarta Kearvalsdóttir
|
Ulfr skjálgi ⌣ 1) Björg
|
Atli rauði
|
- **Már á Reykhólum**
  - **Ari Marsson**
    - **Þorgils**
      - **Valgerðr**
        - **Þorgils**
          - **Ari hinn fróði**
- **Þorbjörg knararbringa** —— **Jörundr**
  - **Þjodhildr** —— **Eiríkr rauði**
    - **Leifr hinn heppni**
      - **Þorkell**
    - **Þorvaldr**
    - **Þorsteinn**

Yxna-Þórir
|
Ulfr
|
Asvaldr
|
Þorvaldr
|
Eiríkr rauði
|
Freydís ⌣ Þorvarð

TAB. III. (b)

Hrólfr paa Anit eller Am,
Hövding i Götland.

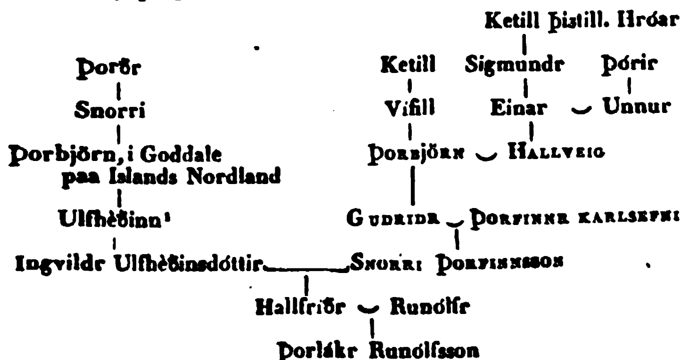
- Björn ⌣ Hlíf Hrólfsdóttir
  - Eyvindr austmaðr ⌣ Rafarta Kearvalsdóttir[1].
    - 2) Þuríðr ⌣ Þorsteinn rauðr
      - Olafr feilan, i Island
        - Þórðr gellir
          - Þórhildr rjúpa ⌣ Snorri Þórðarson
            - Þórðr hesthöfði
              - ÞORFINNR KARLSEFNI ⌣ GUDRIDR ÞORBJARNARDÓTTIR.
                - a) SNORRI ⌣ Ingveldr Ulfhèðinsdóttir
                  - a) Þorgeir
                    - Ingveldr
                      - Brandr[4] (Sæmundsson)
                        - Guðrún
                          - Haldóra
                            - Brandr[5] (Jónsson)
                  - b) Steinunn
                    - Þorsteinn
                      - Guðrún
                        - Halla
                          - Flosi
                            - Valgerðr
                              - Erlendr
                                - Haukr[6].
                  - c) Hallfríðr
                    - Þorlákr[3]
                - b) Þór-Björn el. Björn
                  - Þórunn
                    - Björn (Gilsson)[2]
    - 3) Snæbjörn
      - Hólmsteinn
        - SNÆBJÖRN GALTI

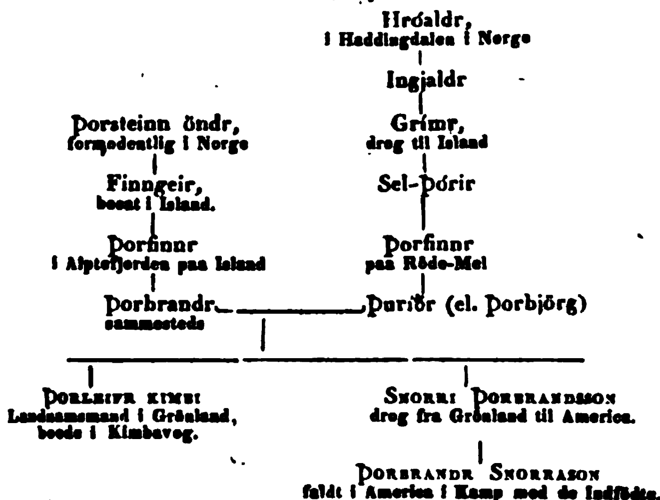
¹) Datteren Björg og hendes Afkom anföres som 1 i den næstforegaaende Afdeling (a) af denne Slægttavle. ²) Biskop til Holum i Island. ³) Thorlak Runolfsön, Biskop til Skalholt. ⁴) Den förste af dette Navn som Biskop til Holum, som siges at have samlet, samt uden Tvivl enten ladet affatte eller afskrive alle islandske Sagaer over mærkværdige Mænd og Begivenheder, indtil hans egen Tid, hvoriblandt hans Oldefader Thorfinn vist nok har været. ⁵) Den anden af dette Navn, som Biskop for Holums Stift. ⁶) Den berömte Laugmand Hauk Erlendsön, som selv har afskrevet eller ladet afskrive Thorfinn Karlsefnes Saga.

TAB. IV.

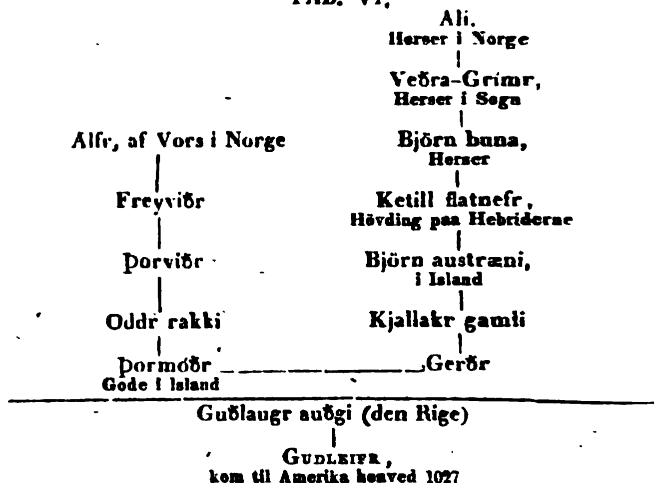
(efter et nyopdaget Pergamentsbrudstykke, see ovenfor S. 333, 388.)

TAB. V.

[1]) Formodentlig den Ulfhedin paa Videmyre (opkaldt efter en Sön af Erik, Stamfader til den saakaldte Goddaleslægt (*Goðdalaætt*), der nævnes i Landnama 2det Bind 25de Cap., som gift med Ingvilde Thorgrimsdatter, efter hvem hendes Datter (ligesom Thorbjörg Knararbringa efter sin Moder) da er bleven opkaldt.

TILLÆGS-BEMÆRKNINGER.

Side 13 L. 11 tillægges: jfr. Engelstofts Anmeldelse i Univ. og Skol. Ann. 1808, II, 69-91.

Side 31 L. 21. Hakon Hakonsöns Saga, med Brudstykkerne af Magnus Lagabætir, er siden udgiven paa ny i *Fornmanna-Sögur*, 9de og 10de Bind, 1835-36.

S. 52 L. 17-18. Et Pergamentsblad af den egentlige Landnáma (Originalen til Jon Erlendsöns berömte unike Afskrift) er nu opdaget, hvorom, samt om en nu ligeledes fundet Pergaments-Codex af hele Værkets yngste Omarbeidelse (IV) nærmere Underretning er givet i nærværende Værks Fortale.

S. 53 L. 14 o. f. Olaf Tryggvesöns Saga, ved Odd Snorresön, er nu mere correct udgivet i *Fornmanna-Sögur*, 10de Bind.

S. 57. Sverres Saga er udgiven paany af Oldskrift-Selskabet, som det 8de Bind af *Fornmanna-Sögur*, 1834. I dens Fortale have vi nöie undersögt dette Oldskrifts Oprindelse, og ere derved komne til de Resultater, at Laugmand Gissur Hallsön (✝ 1206), med Biskop Paul Jonsöns Hjelp eller

Forening med ham († 1211) har fortsat Sverres Saga, skjöndt Styrmér Frode siden har afskrevet det Hele og rimeligviis, efter sin Maade, foröget eller interpoleret den, f. Ex. ved Ommeldelsen af Prælaten Guttorm, som Erkebiskop, da han först fik dette Embede 1214. Jfr. nærværende Værks II, 228–29.

S. 57, L. 20. 327. 4 læs 47. Fol. (jfr. S. 514–15), efter hvad der er udviklet i den nysmeldte Fortale til Sverres Saga; jfr. herefter II, 229.

S. 57, L. 24. Disse tre Sagaer (eller de samtlige Levninger som haves af dem) ere nu udgivne af Selskabet i det 9de Bind af *Fornmanna-Sögur* 1835, i hvis Fortale vi udförlig have sögt at godtgjöre, at Snorre Sturlesön er deres Forfatter. Jfr. nærværende Værks II, 229–30.

S. 85 L, 1 o. f. Vi ere sildigere, ved Sammenligning med andre egenhændige Haandskrifter af Björn Johnsen, blevne fuldkommen overbeviste om, at det her omhandlede maa være skrevet af ham selv.

S. 135–138. Nærmere Oplysninger om Stedet *Finnsbúðir* eller Finsboder o. s. v., og den Finn af hvem det rimeligviis har faaet sit Navn, have vi siden erholdt i et for Literatorerne ellers ubekjendt gammelt Haandskrift, hvorom vi kunne henvise til II, 654 o. f.

S. 144–145. Om dette Frisland, hvorom mere i 3die Bind, kunne vi forelöbig henvise til Zahrtmanns og Finn Magnusens Afhandlinger i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed II, 5 o. f. 127 o. f., 167.

S. 147–149. Siden er, som bekjendt, Graahs Reisebeskrivelse udkommen, tillige med et stort Kort over hele Grönland, hvorpaa hans Opdagelser tydeligst ere fremstillede. Et Kort over disse Kyster er og bestemt til at fölge med nærværende Værks 3die Bind. Jfr. S. 450.

S. 192, L. 31. Det maa bemærkes her at dette Stykke er især taget af den Recension (III) af Landnama som kaldes Melabogen (Codd. E, F); om dens tvivlsomme Troværdighed henvise vi til vor 18de Anmærkning til Thorfinn Karlsefnes Saga herovenfor I, 450–51. See ellers den genealogiske Bemærkning B og Stamtavlen Tab. III.

S. 224 Lin. 19. Den Gudrid, (kommen fra Norge), der her nævnes i Erik den Rödes Saga som Östmanden eller Nord-

manden Thorers Kone, er rimeligviis den Gudrid Ingjaldsdatter fra Island som efter Beretningerne i Gisle Sursöns Saga, som meddeelte af os (II, 604), blev gift i Norge og kom derfra til Grönland. Den förstmeldte Saga fortier der hendes Fadernavn, men de Ord, som forekomme i dens eneste nu bekjendte gamle Exemplar, her I, 230 L. 21-22, ansee vi for en tydelig Interpolation af en om den rette Sammenhæng uvidende Afskriver, som her har forvexlet to fra Island til Grönland komne Koner af det samme Fornavn. Efter Navnet *Guðríðar Þorbjarnardóttur*, har han nemlig overflödig og urigtig tilföiet „*er átt hafði Þórir austmaðr, er fyrr var frásagt.*" Naar de atter udslettes, staaer Erik Rödes Saga i denne Post uden mindste Modsigelse med Thorfinn Karlsefnes Saga. Lignende Interpolationer af Sagaernes sildigere Afskrivere, ere som bekjendt ellers meget hyppige, men findes sjelden at være saa feilagtige, vildledende eller urigtig anvendte som her.

S. 256 Lin. 19-21. Ordene *Ok hefir Karlsefni* ere sikkerlig et Tillæg af en Afskriver som her havde meddeelt forskjellige Beretninger (foruden de af Landnama tagne) hvilke vi mene ere blevne fortalte i Island af en grönlandsk Mand, hvis den Styrkar Sigmundsön (eller Sæmundsön), som her (II, [illegible] samt i Uddragene af Gudmund den Godes Saga) af os er bleven nærmere omhandlet. Iövrigt ansee vi disse Ord for at være et tydeligt Citat til de vidtlöftigere Beretninger af Thorfinn Karlsefne selv, som ere optegnede i den særegne om ham handlende Saga, hvorom kun „noget" i den herombandlede bekjendtere Saga var blevet fortalt, efter de i Fortællerens Levetid i Grönland gjængse Folkesagn og Sange (om ikke snarere skriftlige Beretninger). Grönlænderen Styrkar opholdt sig, saavidt vi kunne slutte, henved 1180 paa Islands Nordland; efter ham troe vi da og at Biskop Brand Sæmundsön, Thorfinn Karlsefnes Efterkommer, har ladet sin Fortælling optegne. Det er sikkert nok, at den förste Gang maa have været fört i Pennen förend 1262, da den anden Bilkop Brand blev valgt til dette Embede, thi ellers maatte den förste have været saaledes (eller paa anden Maade til Adskillelse fra ham) betegnet.

S. 289 L. 15. Udtrykket *Vinland hið góða* forekommer og i den ene af Thorfinn Karlsefnes Sagas Membraner; see I, [illegible]

S. 299 L. 11. *Þórhalls* (hvorved Alliterationen forstyrres)

kunde maaskee læses *Þorvaldar*, efter det herfulgte Haandskrift *M*, som tilligemed *R* bestandigen foretrækker (for den samme Person) det sidstmeldte Navn. Jfr. Tillægget til S. 350.

S. 326 „l. c. S. 26" bör henföres til Molbechs Bemærkninger o. s. v. anförte S. 328 L. 30-31.

S. 350 L. 30. Til Haandskrifterne bör lægges end et, temmelig nyt, kommet fra Island, för tilhörende Prof. Rask, nu det Arnæ-Magnæanske Legat, under Nr. 30, og derfor i det fölgende, fra S. 417 af, mærket *R*. Det stemmer, fra förste af, som oftest overeens med *M*. Jfr. ovenfor S. 493, samt Tillægget til S. 299.

S. 493 L. 12. Det maa og her bemærkes, at de efter Ordene *Brands biskups* tilföiede *hins fyrra*, maa tilhöre en Afskriver, der levede efter 1261 (eller 1262), da den sildigere Brand var blevet udnævnt til Biskop til Holum. Jfr. ovenfor Tillægget til S. 256, samt selve Værkets I, 284-285.

Rettelser. Side 10 Linie 31 *hundruð* l. *hundrað*; S. 36, L. 24: 1219 l. 1319; S. 55, L. 32: Sagkyndighed l. Sagnkyndighed. S. 57 Lin. 7 hans l. Kong Sverres; 78, 28: endelig l. endeligt; 85, 32: bör *enten* udgaae; 86, 13: S. 216 l. 1 D. S. 2; 96, 32: Datter l. Söstèrdatter; 96, 33: en Söster l. Söskendebarn; 153, 35: Roegland l. Rogeland; 155, 14: det l. dette; 176, 34: 16 l. 17; 194, 4: *Jörunnar* l. *Jórunnar*; 198, 34: hvilke l. hvilket; 209, 7: for Tydeligheds Skyld burde tillægges: den ældre (Herjulf); 219, 31: otte l. halv otte; 221, 2: fire l. halv fem; 231, 22: Veserbygden l. Vesterbygden; 264, 9; og l. ellers; 266, 28: betegner det l. betegnede det oprindelig; 323, 36: sidste l. förste; 353, 17: dristigste l. driftigste; 401, 20: i l. paa; 415, 28: Varianten 10 tilhörer egentlig Haandskriftet *M*.; 439, 22: *kaupskipinum* l. *kaupskipunum*; 456, 32: og l. som; 468, 20: Tildragelser l. Tilsætninger; 483, 30 (d. e. o. s. v.) udslettes; 510. 14: förste l. tredie; 510, 20: 2det l. 4de; 605, 11: efter "Börkstade" indskydes disse Ord fra den næste Linie: mellem Orrahol og Tunge; 605, 29: Templet l. Thors Tempel; 607, 17: efter "Anliggender" tilföies Anmærkningstallet 24; 656, 26: *Örlygstaðar* l. *Örlygsstaða*; 686, 12: *tillaga* l. *til laga*; 694, 13: *æ* l. *ei*, som dog her har den selvsamme Betydning; 744, 33: *orskjál* l. *forsjáll*; 747, 11: saaledes l. vel; 780, 9: : l. i

---

